Ђорђе Прокић

ТРПИЊА
извори постојања
трећи део

ЖРТВЕ РАТОВА У XX ВЕКУ

Ову књигу посвећујем свим жртвама ратова места Трпиња, са жељом да их потомци никада не забораве.

ТРПИЊА ИЗВОРИ ПОСТОЈАЊА
ТРЕЋИ ДЕО
Жртве ратова у XX веку
Ђорђе Прокић

Рецензенти
Др Лазар Оџак
Др Урош Ћурчић
Мр Срето Батрановић
Проф. Зоран Јакшић

Превод сажетка на енглески
Др Борислав Прокић

Редактор
Анна Писаревић

Технички уредник
Маја Писаревић

Фотографије
Ауторски снимци, интернет и породични албуми

© Архив Војводине, Аутор, 2024.

Ђорђе Прокић

Тршића
извори постојања
трећи део

ЖРТВЕ РАТОВА У XX ВЕКУ

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

Нови Сад, 2024.

У В О Д

Сећања на претке датирају од памтивека, а можда и од настанка људске врсте. Током дугог временског периода чин сећања на претке добијао је све више на значају, како у доба паганског, а посебно током настајања монотеискичких веровања, на пример хришћанске и других религија. Некада је сећање на претке – преминуле и погинуле – добијало мистични карактер и култ у виду разних ритуала и церемонија, који су временом замењени практичнијим, разумнијим и цивилизованијим начином обележавања сећања на њих. Сећања су упражњавана од стране најближих сродника, са или без свештеника. Савремене државе имају одређене дане у години када обележавају сећања на своје претке, али исто тако и духовне институције, цркве, манастири и друге богомоље обележавају сећања путем религиозних молитви намењених за те сврхе.

У Трпињи сећања на претке обележава се ТРЕЋЕГ ДАНА УСКРСА, дана када се иде на гробље и уз учешће свештеника даје им се помен. Тада се из посебне књижице читају имена преминулих и настрадалих чланова уже породице. Та књижица се зове ЧИТУЉА и у њој су наведена имена која треба да се спомену у молитви од стране свештеника.

Међутим идеја да се напише једна књига оваквог садржаја јавила ми се још оног момента када је изграђен споменик мештанима, палим борцима у Другом светском рату. Размишљао сам о томе јер сам сматрао да о жртвама погинулим у ратовима није довољно, а ни све речено само подизањем споменика погинулим у једном рату, а не и другим ратовима. Осећао сам неправду према оним жртвама у ранијим ратовима, па и у последњем рату. Искрено, сматрам да све жртве ратова из Трпиње заслужују да се о њима напишу комплексније и шире информације, како би њихови потомци и мештани, након стотине године, знали ко су они и ко су њихови преци. Верујем да ће садржај ове књиге задовољити читаоце, а посебно потомке жртава. Зато њих треба на што потпунији начин „оживети", јер је то морална обавеза потомака.

У неколико наредних страница биће речи о рату као феномену са којим људи живе уназад хиљадама година. О појму рата има пуно теорија, како у свету, тако и код нас. Међутим општи закључак је да је РАТ ЈЕДНА ВРСТА ДРУШТВЕНЕ ПОЈАВЕ коју креирају људи, односно економски и политички јаке велике силе – државе, а у циљу остваривања својих сопствених интереса, што је доказано кроз дугу људску историју. Сваки ратни сукоб, без обзира када се догодио и колико је времена трајао, доноси и проузрокује неслућене недаће зараћеним странама, јер оставља иза себе огромна материјална, културна, духовна разарања и људске губитке, жтрве војника и цивила, како код агресора, тако и код побеђене стране.

У дугој људској историји било је на стотине ратова и сукоба различитог интензитета и трајања забележених у литаратури. О великим ратовима ширих размера, а нарочито светских ратова написани су томови

књига. Већина литературе добро је и истинито описала ратне догађаје, мада има случајева необјективног изношења чињеница о борбама и броју жртава, зависно од аутора до аутора, његове припадности и идеолошких назора. Наравно, зависи и од тога да ли су аутори из редова победника или побеђених, те колика је временска дистанца од ратног догађаја, тако да свако има своју, назовимо, истину. Професионални писци ратних догађаја, историчари, требали би бити најобјективнији, што је у много случајева доказано у уџбеницима, на пример. Међу добре ауторе могу се сврстати објективни државници и војсковође учесници у директним ратним сукобима. Њихови записи налазе се у дневницима, записима и мемоарима, најчешће.

Писци победници у ратним догађајима некада су склонији фризирању, прекрајању и улепшавању својих успеха, све до стварања митова, док своје борбене поразе заобилазе или умањују. У светским ратовима и мале земље дале су велики допринос, што се често игнорише од стране великих земаља. Шта онда да се каже о доприносу неке покрајине, града или села, појединца?

У овој књизи нећу писати опширније о ратовима који су се догодили давно у прошлости, јер је то свима довољно познато, а није ни главни предмет истраживања, нити намера. Даће се само фактографски оно што је најважније у тим ратним сукобима уз навођење важнијих личности, актера догађаја, те понека фотографија да нам ојача и дочара оновремене сукобе. Свестан сам да скраћена верзија минулих ратова неће пружити довољно података, што може бити недостатак, али сврха аутора није била да описује детаље, јер би се упустио у историјску материју, која је ближа познаваоцима ове научне дисциплине. Избор ратова које сам описао засновани су на мојој личној процени њиховог значаја, тако да и другачији избор не би много променио сврху.

Прошли ратови у којима су учествовали мештани Трпиње биће описани углавном само у оним детаљима у којима су непосредно учествовали, додирујући шири контекст када је потребно да се више осветли допринос свих учесника, а нарочито жртава. Приоритет су свакако жртве, погинули мештани о којима до сада није нигде детаљно ни довољно написано, осим што су наведена имена на споменику или сачињени спискови у неким књигама. По мом мишљењу жртве заслужују да се о њима напише много више него што се о њима данас зна. У том смислу даће се подаци о прецима и потомцима жртве или његовим сродницима. Поред фотографије погинулог даће се и понека фотографија из породичног албума, како би мештани могли, касније, лакше идентификовати порекло погинулог. Прикупио сам и расположиве податке о месту и датиму погибије и друге податке до којих сам могао доћи путем интервјуа са родбином или од преживелих учесника рата, или личности која располаже неким податком. За погинуле без потомака или који су изумрли, ускраћени смо за шире податке или форографије, што ће окрњити комплетност књиге. Добар део

података нађен је у званичној литаратури, подацима из Јасеновачког логора, Музеја жртава геноцида, Београд, месном гробљу, архивима и другој литератури, интернет страницама, као и других извора.

У књизи су наведена имена погинулих у ПРВОМ И ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ, те погинули мештани у последњем рату 1991-1995. на подручју бивше Југославије. Навешће се и малобројне жртве погинуле у војсци у непознатим формацијама, чија су имена забележена у црквеним књигама.

Оно што ће, можда, изненадити читаоце, биће без предрасуда, описане и жртве које су настрадале од партизана ма на који начин или разлог. И у овим случајевима уважиће се и мишљења друге стране, њихових потомака, јер је то до сада била табу тема, посебно док је био активан Савез бораца Народног ослободилачког рата. Јер, можда, су понеки страдали због исхитрене одлуке партизана донете на основу недовољно проверених извора.

Поред ратова који су кратко описани као мала историјска читанка, већи нагласак биће посвећен ратовима које је водила матица Србија, јер смо те ратове као браћа по крви доживљавали исто као и они. У те ратове спадају Бој на Косову и Метохији, где је вероватно учествовао и неки од наших далеких предака, Први и Други Српски устанак, те оба Балканска рата. Посебно ће се описати Први и Други светски рат. Први, јер је започео на нашим просторима, а Други јер смо били део савезника, победника над фашизмом, који памти и аутор. Рат од 1991-1995. спада у врсту локалног рата и он је био специфичан због распада Југославије и формирања нових самосталних држава насталих од бивших југословенских република. Он је специфичан и по томе што је делимично имао карактер грађанског рата код формирања нових држава, али и у чињеници да га је креирао и осмислио ванјски фактор са запада, искористивши унутрашње слабости, посебно екстремне и расположене националистичке и шовинистичке радикалне елементе у свим етничким групама.

Не знам шта бих све дао кад бих знао за
кога су стварно учињена дела о којима
се у јавности говори да су учињена за
Д О М О В И Н У
(Гинис)

Аутор
Апекс, 2022.

О РАТУ И ДЕФИНИЦИЈИ РАТА

1. О РАТУ И ДЕФИНИЦИЈИ РАТА

Већ је у уводу наведено да су о ратовима написана многа дела и књиге, мемоари, брошуре, филмови и позоришни комади, романи. Исто тако о рату су своје мишљење дали многи философи, писци, државници, дипломате и војсковође. О појму рата постоје многе дефиниције и расправе о њима. У дефиниицје су укључени и други елементи и фактори ратовања, као на пример организација, стратегија и тактика, наоружање и родови војске. Другим речима постоји веома озбиљна ратна наука, која се изучава кроз високе војне школе, академије у скоро свим земљама света. Неке су веома познате и у њима се образује кадрови из многих земаља. За образовање војних стручњака издвајају се значајна средства из буџета како би се одржала приправност и спремност армија за случај изазивања ратног сукоба.

„Мрзак ми је рат, али још су ми мрскији они
који певају о рату у коме никада нису били."
(Ромен Ролан)

1.1. Појам и дефиниција рата

У свим језицима на подручју бивше Југославије сваки већи сукоб назива се ратом, чак и када се сукобе навијачке групе или криминални кланови, мада су то само завађене стране због својих ставова и опредељења. Овде се може навести једна добра Платонова мисао о рату када каже :

„Сви се налазе у рату против свих,
како јавном, тако и приватном."

У страним језицима реч рат се другачије пише и изговара. Тако у енглеском језику рат се назива WAR = ВОР, а у немачком језику DIE KRIEG = КРИГ. Нама је познат и Блиц криг као брзи рат, који је практиковао Адолф Хитлер при освајању мањих и слабијих држава у Другом светском рату.

О појму рата има много дефиниција и изрека, како у свету, тако и код нас, које покушавају да унификују тај појам. Свако покушава дати најбољу дефиницију као да се ради о егзактном техничком питању. Појам рата дали су многи познати људи у свету, али се он стално надопуњује у зависности од времена и суштине рата. Због тога је тешко рећи која је дефиниција рата права, универзална. Најпростија и најкраћа, свакако је дефиниција да је „РАТ ОУЖАНИ СУКОБ НАРОДА, ДРЖАВА", изазван вишеструким и многобројним разлозима. Рат се назива уружани сукоб због употреба ватреног оружја зараћених страна, иако се ратом називају и други облици и врсте рата – сукоба, који немају за циљ употребу оружја, као на пример ХЛАДНИ РАТ, РАТ ЗВЕЗДА, ЦАРИНСКИ РАТ, ШПИЈУНСКИ РАТ, БИОЛОШКИ РАТ и тако даље.

У наставку наводим неколико интересантних мишљења о рату познатих мислилаца. Тако је Томас Хобс 1588-1679 енгл. философ у том смислу рекао да „РАТ НЕ МОРА УВЕК БИТИ ОРУЖАНИ СУКОБ". Дефиницијом

рата бавили су се и други филозофи још од давних времена, чак античког периода тј. пре нове ере, из периода Рима. Марко Тулије познат као Цицерон 106-43 године пре нове ере рекао да је „РАТ СПОР, СВАЂА СА УПОТРЕБОМ ОРУЖЈА", али је ипак нагласио да не постоји ништа између рата и мира, што значи да су то два супротна, непомирљива појма, мада је познато да после рата долази период мира. Он је још рекао да је „НОВАЦ ГЛАВНИ ПОДСТИЦАЈ НА РАТ", што су показали новији ратови. А Платон за рат каже да је „РАТ ПРИРОДНО СТАЊЕ ДУХА" и „ПРИРОДНИ НАЧИН СТИЦАЊА ИМОВИНЕ" тврдио је, опет Аристотел. Интересантно је споменути Сумерску пословицу која каже:

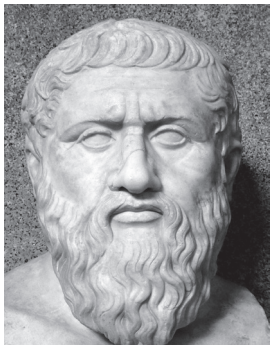

Платон
427-347 п.н.е.

„ДОЂЕШ И УЗМЕШ ЗЕМЉУ НЕПРИЈАТЕЉУ,
ДОЂЕ НЕПРИЈАТЕЉ И ОТМЕ ЗЕМЉУ ТЕБИ"

Свој поглед и свој став о рату има и религија, свака, а посебно ватиканска идеологија, према којој су „РАТОВИ ИЗРАЗ БОЖИЈЕ ВОЉЕ И НАЈПРИРОДНИЈА ПОЈАВА". На основу те теорије, идеологије, црква је водила 9 крсташких ратова у којима су настала највећа разарања, пљачке и убијања. Неки историчари кажу да је у религијским ратовима погинуло више људи него и свим ратовима до сада. На подпиривање и вођење ратова нису имуне ни друге религије, али у мањем обиму.

Према ранијим и најновијим археолошким истраживањима ВИНЧАНСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА је једна од најстаријих од свих цивилизација, која није водила ратове целих 2000 година, а то сеже и до 5000. године пре нове ере. Али како тврде неки аутори, на интернету, да је од 3500 године пре нове ере до 2008. било 123 главна рата мотивисана религијом, а од тога 66 ратова или 53 % били су ратови у име ИСЛАМА, односно АЛАХА. У данашње време религијски ратови су смањени или се воде камуфлирано под другим именима или су прикривени ненаоружаним путем и лукавијим методама. Последњих година активан је екстремни исламски покрет у Африци под називом ЏИХАД или свети рат, који, наводно, нема подршку врхунских вођа ове религије, јер нема упориште у њиховој светој књизи Куран.

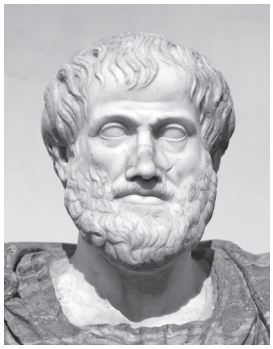

Аристотел
384-322 п.н.е.

Неки старији филозофи кажу да „РАТ НЕ СМЕ БИТИ СРЕДСТВО ЗА ПОСТИГНУЋЕ ЦИЉА" – што је хуманистички приступ, али и да „РАЗУМАН ЧОВЕК МОЖЕ СПРЕЧИТИ РАТ", чији су поборници Кант, Волтер, Русо. Међутим, супротно њима, други филозофи заступају друга мишљења. Тако на пример Макијавели каже да „ЦИЉ НЕ БИРА СРЕДСТВА", односно „ЦИЉ ОПРАВДАВА СВА СРЕДСТВА" а то

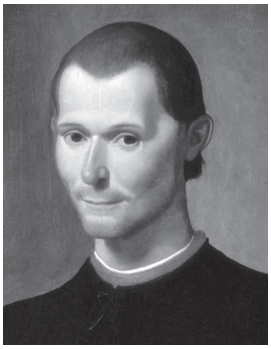

Макијавели
1469–1527

значи да је све дозвољено да би се циљ постигао, чак по цену живота. Његов истомишљеник је и Тома Аквински. Лајбниц сматра „ДА ВЕЧИТИ МИР НИЈЕ МОГУЋ И ДА ЈЕ РАТ УРОЂЕНО СТАЊЕ ЧОВЕКА". У познатој вулгарној економској теорији истиче се енглески свештеник и макроекономиста Томас Малтус 1766-1834. Његова економска теорија заснива се на тврдњи да постоји вечита или стална диспропорција између БРЖЕГ раста популације, односно становништва, то јест НАТАЛИТЕТА, од раста СРЕДСТАВА ЗА ЖИВОТ – ХРАНЕ, те изводи закључак о неопходности смањења броја становништва да би се направио БАЛАНС између ове две категорије. У том смислу он заговара смањење броја становништва на разне начине, ограничавајући број рађања деце, контрацепције разне врсте, те потребу ратова и друге непопуларне мере и врсте ограничења раста популације.

У Малтусову теорију уклапа се и проводи садашњи систем глобализације света, који има за циљ смањење становништва на ниво око једне милијарде и мање. За постизање тог циља разрађене су опскурне методе, све до најнехуманијих. Атакује се на генетику, генетски модификовану храну и производе, посебно пољопривредне, лекове и цепива, и разне врсте биолошких поремећаја, а посебно заразне болести, који ће успорити и ометати или редуковати способност човекове репродукције. То је скраћени назив ГМО, односно GMO или енглески GENETICALLY MODIFIED ORGANISMS. Обичан човек не може ни замислити са које му све стране долази опасност егзистенције. Има више корпорација које се баве ГМО, али у генетском инжењерингу предњачи компанија МОНСАНТО, чији производи дају веће приносе, али са промењеном генетском структуром прехрамбенбих и других производа, за коју добар део научника тврди да може оставити штетне и канцерогене последице на људски организам што се тиче здравственог стања кроз дужи временски период. Постоји читава лепеза штетних адитива и ингредијената садржаних у скоро свим производима за људску и животињску исхрану. Све је то умрежено у ланац, ГМО ПРОИЗВОДИ-БОЛЕСТИ-ФАРМАЦИЈА-ЛЕЧЕЊЕ.

Роберт Малтус
1766-1834

Из ових неколико кратких дефиниција и филозофских погледа на дефиницију рата, видимо велике разлике, можда и због велике временске дистанце и ратова. Изгледа да би општа констатација дефиниције рата могла бити да НЕМА УНИВЕРЗАЛНЕ ДЕФИНИЦИЈЕ РАТА, која би била прихваћена као најбоља, без већих замерки, као што је случај у неким другим научним дисциплинама. Сви заговорници рата требало би да схвате чињеницу да је рат

бесмислен и да он није средство за трајно решење односа у свету. У том смислу још пре нове ере Публије Вергилије је рекао „РАТ НИЈЕ НИКАКАВ СПАС", а Веселин Маслеша каже да је „РАТ НЕГАЦИЈА ЧОВЕКА". У односима држава води се политичка борба по разним основама, а када се не нађе компромис долази до рата, па зато Лењин и каже: „РАТ ЈЕ НАСТАВАК ПОЛИТИКЕ ДРУГИМ СРЕДСТВИМА".

Према Војној енциклопедији-друго издање, књига 7 издана од Војно издавачког завода, Београд 1974, страна 746, даје се дефиниција рата, где се каже следеће:

„Рат је комплексни и интезивни сукоб проузрокован класним економским и друштвено-политичким протуречностима, којима се уз примену масовне оружане борбе тежи остваривању економских, политичких циљева одређених класа државе и народа. Основни садржај рата јесте оружана борба, али се рат не своди само на њу, јер у себе укључује и друге облике борбе – политичке, економске, моралне и друге – који се међусобно прожимају и који га чине свеобухватним друштвеним сукобом"

Ова дефиниција рата, иако долази из војне литературе, није до краја потпуна, јер је преопширна и види се да је настала у једном сасвим другом окружењу и другом идеолошком миљеу и времену. У времену у коме је настала није ни могла бити другачија, што је сасвим нормално. Због свега што је изложено у вези с дефиницијом рата, препуштам читаоцу на вољу, да сам донесе свој суд о дефиницији рата, као најобјективнији субјект, јер ни сам се нисам могао определити ни за једну варијанту дефиниције, нити сам био у стању дати своју верзију, мада би се могло навести много одличних изрека о појму рата, но то би водило у недоглед.

1.2. Узроци, карактер и трајање рата

Узроци рата и други облици сукоба су многобројни и испреплетени, тако да их је тешко одредити и поделити, односно дефинисати и набројати, јер би то захтевало пуно простора и више времена, него што пружа ова књига. Но, без обзира на ову констатацију, сматрам да узроци почетка ратних дејстава нису никад објективни, реални ни неопходни, осим ако се не ради о одбрамбеном рату. Најчешће се узроци намерно траже, јер тако агресор жели да оствари своје циљеве. Узроци се фабрикују и припремају од стране агентура и медијске пропаганде да би се у јавном мнењу створила слика и дојам о неопходности рата. Агресор не бира средства да би отпочео рат, служећи се често и УЛТИМАТУМОМ и УЦЕНОМ земљи коју намерава напасти. Познат је случај ултиматума пред Први светски рат Аустроугарске монархије из 1914. године држави Србији, који она није могла прихватити због својих уставних, националних и моралних разлога, па је због тога и почео светски рат, бар тако се тврди.

Повод за рат, ако се жели, увек се може наћи изговор и испровоцирати на разне начине. Међутим сви се могу подвести под три основна разлога – узрока, а то су економски, политички и у новије време идеолошки разлози:

Е к о н о м с к и м разлозима могу се сматрати намере агресора да пороби и подчини противника и тада узурпира његове ресурсе, то јест његова природна богатства за своје интересе, не бирајући при томе средства за остваривање свога циља. Економски интереси су снажни мотив да агресор-нападач жели освојити туђе богате територије ради рудних богатстава као што су угаљ, племенити метали, нафта, гас и друга богатства. Узроци могу бити и стратегијског карактера ако се ради о земљи која се налази на важном географском положају. Обично се нападају богати, а војно слаби противници, односно државе, које не могу пружити адекватан отпор снажнијем непријатељу.

У последњих десетак и више година, боље рећи у прошлом 20. веку, родила се идеја код економски јаких држава, пре свега западних и Америке, да се у међународном праву кодификује појам ОГРАНИЧЕНОГ СУВЕРЕНИТЕТА, што подразумева да богате земље немају једине право и суверенитет на своја природна богатства, него да им се то право ограничава, боље рећи, да на то богатство, као ОПШТЕ СВЕТСКО ПРИРОДНО ДОБРО, имају право и друге земље. А зна се како би се то право остварило, РАТОМ, јер ни једна земља не би добровољно пристала на ограничени суверенитет над својим природним богатством, а онај ко би то учинио, био би назван издајником.

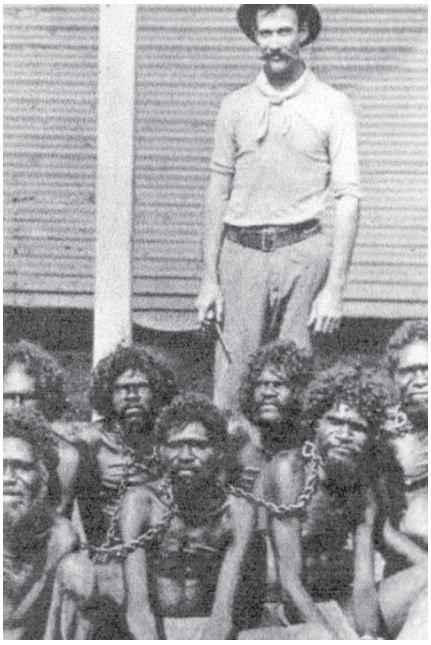

Аборцини у Аустралији 1938. Њихова права побољшана су тек пред крај 20. века. Нехумани односи власти Аустралије према овој етничкој гру-пи могу се наћи у литератури и на интернету.

У веома далекој прошлости територијална освајања од стране великих и јаких земаља била су правило, а почело се оног момента када је дошло до првих облика организовања и формирања држава и откривања нових земаља и континената, далеко пре робовластничког друштвено-економског уређења. Данас скоро да нема човека у свету који није чуо о геноцидном истребљењу домородачког становништва у северној и јужној Америци, Аустралији, Новом Зеланду и Африци.

Тада су од нових европских досељеника масовно убијани ИНДИЈАНЦИ, МАЈЕ, ИНКЕ, АБОРИЦИНИ и друга домородачка аутохтона племана, која су хиљадама година насељавала поменуте, своје, територије. Они су на ГЕНОЦИДАН начин потпуно уништени, а оно што их је остало, преживело, обесправљено је и стављено у посебно изолована подручја, позната под називом РЕЗЕРВАТИ, као народ друге класе. И поред масовне

колонизације далеких земаља од стране европских колонизатора, окупиране су, чак тако велике земље, као што је Кина, Индија, афричке веће земље, Аустралија, Америка и друге, од земаља које су до 100 пута мање од њих по површини и броју становника, као што су Белгија и Холандија, на пример.

У веома далекој прошлости окупиране су земље на територији Европе, посебно племена из којих су настали наши народи разних назива, а најпознатији као Словени, која су доминирала Европом од севера до југа, чак пре 7-10 хиљада година, можда и раније. Познати научници, као Анатолиј Кљосов, тврде, а треба веровати, да је над нашим далеким прецима учињен велики ГЕНЕТСКИ ГЕНОЦИД, иако смо били цивилизованији од тлачитеља. Дошло је тада до присилне и масовне асимилације од стране Германа, Римљана, Грка, тј. Ромеја-Византије, Угара и других. Према генетским истраживањима велики број познатих државника широм Европе, посебно римског царства, носи гене наших предака. Доказано је да смо ми на овим просторима ДОМИЦИЛНИ, тј аутохтони народ хиљадама година, о чему говоре многе старе историјске књиге и научне дисциплине као што су археологија, географија, астрономија, лингвистика, геологија, антропологија и нарочито генетика, у новије време. Нације у даншњем смислу речи настале су доста касније.

Појам геноцида као дефиниције новијег је датума, којег је први пут употребио 1944. године Рафаел Лемкин, угледни пољски правник и адвокат, Јеврејин руског порекла. Уједињене нације су детаљно дефинисале и описале шта све спада у геноцид. Тако имамо геноцид, етноцид, књигоцид, а основни разлог за то је МРЖЊА и жеља за истребљењем, покоравањем, пљачке и многе друге предрасуде мотивисане мржњом. Међутим, још у Вавилонском царству био је познат Хамурабијев законик, познат по строгим, суровим казнама за починитеље гнусних дела.

Врсни познаваоци наше историје наводе еклатантан пример покушаја затирања корена наших словенских народа, посебно припадника православне вере, у Првом и Другом светском рату, а и раније. У Првом светском рату, за нашу групу народа, грађанском рату, учествовало су, једни против других, на различитим странама сукоба, кажу око 500.000 војника истог словенског порекла. С друге стране, у Другом светском рату, Немци и Хитлерова фашистичка Немачка, Јапан, Италија и Хрвати као сателити тј. НДХ, подржана од стране Ватикана, покушали су истребиити и докрајчити постојање православних народа, али и Јевреја и Рома, као неаријевских народа, по њиховом тумачењу, погрешно. Они су сматрали себе над народом, што ниуком случају није тачно. У својим, дубоко увреженим геноцидним, опасним и злим намерама организовали су логоре за масовна уништења у којима су вршени гнусни злочини, незабележени у људској историји. Добро је да је све то забележено и документовано, да будиће генерације знају ко су били злочинци и како су се обрачунавали са народима који нису, по њиховом схватању били „дорасли до њиховог нивоа", како су они тврдили својом небулозном пропагандом. Из периода Другог светског рата наводим

речи Др. Хермана Нојбахера, Хитлеровог опуномоћеника за источну Европу, који је рекао о Србима у НДХ-а следећу реченицу:

„ХРВАТСКИ ПОХОД УНИШТАВАЊА ПРАВОСЛАВНИХ СРБА СПАДА У НАЈСВИРЕПИЈЕ ЗЛОЧИНЕ ЦЕЛОКУПНЕ СВЕТСКЕ ИСТОРИЈЕ”

У данашње време разрађени су лукавији модалитети и начин освајања слабијих држава и народа кроз разне савезе држава и војне пактове, чији су односи прецизно одређени, шта, како и с чиме да се покоре друге државе. Најбољи пример за то су ЕВРОПСКА ЗАЈЕДНИЦА, као нови ЧЕТВРТИ РАЈХ и НАТО ПАКТ, те НЕВЛАДИНЕ организације, који покушавају да промовишу и наметну свој модел „демократије”, осмишљен економским притисцима, корпоративизмом, све до нових категорија, „популарних” САНКЦИЈА, како економске, тако и друге природе.

Начин обесправљивања потлачених народа добро је познат од првих историјских забележби, тако да је свака друштвено економска формација имала своје облике и начине узурпирања права већине, све до робовског статуса, још пре робовласничког уређења. Чак и у данашње време неке сиромашније земље нису поштеђене модифкованог робовског статуса, на разне начине.

П о л и т и ч к и разлози, односно узроци рата уско су повезани и умрежени са економским разлозима. Понекад се они надопуњују и делују истовремено. Политички разлози најчешће су повезани са променама друштвено-политичког система неке земље, не својом вољом, него по жељи и вољи агресора, који сматра да је његово политичко и државно уређење боље и хуманије, и да га зато треба силом наметнути другима. То је постало „правило” кад год се прелазило из једне друштвено-политичке формације у другу, нову и напреднију. Ти периоди могу трајати стотинама година и веома се споро и неравномерно развијају у свету, никад истовремено. Док неке земље брже прођу ту трансформацију, другима треба дуже времена. Управо код ових последњих долази до унутрашњих проблема, али и утицаја ванъских фактора. Код неких држава, код којих теже долази до промена система, обично долази до револуција, прво унутрашње природе, али често и јаким притисцима изван земље. Тада долази неминовно до рата. Све фазе промена друштвено-политичког система, од робовласништва, феудализма, капитализма

Управитељ и кметови, непознати аутор, око 1310. године. „Хумани односи” за оно доба. Тако су изгледали берачи чаја у Цејлону за време енглеске окупације, колонизације.

и социјализма, сусретале су се са бурним периодом и неминовним ратовима. Нама најближе и добро знане јесу Октобарска револуција у Русији, Кини, Југославији, Куби и другим земљама, јер је свака извојевана ратним путем, нажалост. Октобарска револуција или преврат изведена је у Русији током Првог светског, када је срушена династија Романових и основана прва комунистичка држава у свету. Слично се догодило и у другим земљама, Кини, Југославији, касније Куби итд. Класичан пример присилног наметања политичког уређења јесу источно европске земље, којима су Совјети „поклонили" политичко уређење, комунизам. Касније се то показало као неодрживо и доживело је брзи крај.

СССР се распао на релативно миран начин, јер је тадашњи Партијски вођа Јурај Андропов тражио од Михаила Горбачова да укине владајући једнопартијски систем и уведе капитализам, како су они назвали „ПЕРЕСТРОЈКА", и „ГЛАСНОСТ" односно реформа од 1985. године. Део народа био је срећан јер су попустиле партијске стеге, а старије генерације су промене доживљавале као пораз дотадашњег, за њих, успешног државног уређења. Према догађајима који су убрзо кренули у нежељеном правцу, испоставило се да руска елита није знала провести економске и политичке промене у правом смеру, као што су то учиниле друге државе истог уређења, као на пример Кина.

Комунистичко-социјалистичко државно уређење није се дуго одржало, углавном, због нерешених економских и политичких односа унутар тих држава, мада је познато да су велике капиталистичке земље стално потkопавале и покушавале да оборе „баук комунизма", плашећи се да се не прошири и на њихове земље, или, да не добије интернационални карактер. У Америци су због страха тог „страшног" комунизма, те комунистичких и других разлога погубљени брачни пар Опенхајмер, а други су прогањани и кажњени затвором. Брачни пар је, наводно, шпијунирао атомске податке совјетима што им је приписано као издаја и припадност комуинизму.

Данас у свету постоји само једна земља, не рачунајући Кубу, која има комунистички систем, на челу са само једном партијом и то Комунистичком партијом. То је Народна Републикеа Кина, која је издржала вал пропасти, пада, комунизма. Енигму ове многољудне земље од преко 1,5 милијардестановника не могу разумети и схватити најразвијеније западне државе и развијена Америка, јер не могу да проникну како је Кина успела задржати комунистичко државно уређење, а у исто време постати најразвијенија земља у економском и технолошком смислу, јер има све оно што и капиталистичке земље, али не и такво државно устројство, али у исто време претећи да преузме економски примат у свету, да престигне Америку. Данас Кина, Русија, Индија, Бразил и још неке земље имају преко 50% светске популације-становништва, а убрзани економски развој и респектни војни потенцијал, веома озбиљно парира развијеном западу и Америци, са добрим изгледом да их престигне, што се доживљава као опасност и гледа са подозрењем и паником, скоро. Међутим преко хиљаде и хиљаде година стара кинеска цивилизација и култура има своју снагу

и утицај, као неки КОД, и на садашње генерације и културу, коју запад не може да уважи и због тога никада неће моћи наметнути свој модел демократије и њихових „људских права", како то они виде и промовишу кроз појам „отворено друштво" и друге облике притиска.

И д е о л о ш к и разлози или узроци рата постали су уобичајени када су се развиле нове идеологије, посебно фашизам и његов продукт нацизам, те комунизан и социјализам као пандан, чији су заговорници били теоретичари комунизма, Карл Маркс, Фридрих Енгелс и Владимир Лењин. То су веома опречне и међусобно неспојиве идеологије, између којих стоји само једна опције, а то је РАТ, што се и показало у Другом светском рату. Наравно „грешку" је направио Хитлер јер је прерано почео поробљавати и капиталистичке земље, које нису прихватиле ни његову, ни комуниистичку идеологију. Профил демократије либералног капитализма разликује се од профила апсолутизма и диктатуре фашистичког система и његове мрачне идеологије.

Мноштво литературе и масовних медија, жели пронаћи узроке настанка ове две, стварно, опречне идеологије. Покушао сам наћи одговар на ова питања у књизи аутора дисидента језуитске цркве, као најрадикалнијег католичког крила.

Многи теоретичари бавили су се питањем зашто је дошло до фашизма и комунизма као идеологије у Европи и шта је била позадина да се те идеологије појаве на историјској позорници између два светска рата. Поставља се питање и ко је био иницијатор и зашто и коме је требало да се створе ове идеологије? Овде ћу цитирати др. Алберта Риверу, одбеглог језуиту, који је написао књигу која је запрепастила цели свет, под насловом „Ватиканске убице". На страни 68 поменуте књиге пише:

„Римска црква створила је многе идеологије. Овде ћу навести две. Обе су створене и неговане кроз Ватикан да би донеле смрт и патњу милонима људи.

У питању је једна од најбоље чуваних тајни модерног времена. Двоје деце римске цркве су нацистичка и комунистичка партија.

Књига која је узбуркала свет и државу Ватикан

Нараво да је овде реч о поједностављеном прилазу стварању идеологија, али у целој позадини стоје токови капитала, тј. новца, како би се он још више повећао и тиме даље ојачао моћ богатих, односно олигатхије, невидљиве елите.

У поменутој књизи лепо пише зашто су Јевреји увек били мета Римске цркве. Разлози леже у неостваренојој жељи да се Римска црква пресели у Јерусалим из разлога што је тамо настала прва хришћанска црква, али у томе су је зауста-

вили ортодоксни Јевреји. „Зато су они на Римској листи за одстрел", још од 1096. године.

Други смртни непријатељ Римске цркве је православна црква. Све је почело 330. године када је хришћанство прогањано од незнабожаца. Сукоб је донекле ублажен применом Уредбе (Едикта од 313. године) о толеранцији коју је донео цар Константин. Он се након предаје папске титуле повукао у Византију и основао Константинопољ, а како је време одмицало дошло је до „поделе Римокатоличке цркве као религиозне институције између Рима на ЗАПАДУ и Константинопоља на ИСТОКУ. Тада је град Константинопољ постао глава православне цркве. Римокатолицизам и православље су постали љути непријатељи". То се догодиле 1054. године и та година се сматра РАСКОЛОМ. Проласком времена, источне цркве су пале под заштиту цара Русије, па је Римска црква одлучила да се освети руском цару ако јој се не покори, онда он мора бити уништен као и Јевреји.

Књига Ватиканске убице обилује мноштвом невероватних информација, па тако наводи да су славни комунистички „хероји", мисли се на Маркса и његове сараднике, писали Комунистички манифест 1800. године вођени и упућивани од стране језуитских свештеника. Исто тако се у књизи тврди да су папи верни Јевреји писали документ познат под насловом „Протоколи сионских мудраца" као „ремек дело" које ће навући мржњу на јеврејски народ због текста у тој књижици.

На основу наведених цитата из поменуте књиге језуите Алберта Ривере, може се много тога цитирати што би поколебало присталице комунистичке идеологије, да су били у заблуди, мада је у некој фази развоја те идеологије и система било вредних периода благостања широких народних маса, нарочито у бившој Социјалистичкој Југославији. Многи текстови би могли поколебати и вернике, јер званична хришћанска католичка религија одступа од правих догми написаних у првом светом писми, БИБЛИЈИ, чији су текстови прерађивани у корист католичког свештенства, као Исусових изасланика на земљи. Озбиљна дилема се поставља која је религија од две кришћанске, била узроком РАСКОЛА, ако се зна да су Васељенски Сабори до раскола, и данас, углавном непризнати од католичке религије или их другачије доживљавају. Са православном религијом папа и Ватиккан желе уједињење хришћанске религије, с тим да папа буде на челу сједињенних религија и да задржи све канонске догме из католичанства, што православна религија неће и не може прихватити. На том путу Ватикану помажу поменути токови новца и силе иза сцене, којима је коначни циљ стварање једне светске религије сатанског профила, тако да би све традиционалне монотеистичке религије нестале и изгубиле примат над садашњим верницима. Када и да ли ће доћи до тога тешко је дати одговор, мада и данас, као и раније унијаћење верника православне религије није престало.

Расправљајући о римокатоличкој религији добро је споменути неколико добрих мисли индијске легенде за ослобођење од колонијализма, Махатме Гандија када каже:

„Када изгубимо морал, престајемо бити религиозни”
„Нико не може бити лажљив и окрутан и истовремено тврдити да је БОГ на његовој страни”
„Волим Вашег Христа, не волим Ваше хришћане. Ваши су хришћани различити од Вашег Христа”

Након нестанка са политичке сцене две супростављене идеологије, фашистичке и комунистичке, изгубили су се разлози за могућност ратних сукоба. Иначе фашизам се често карактерише као екстремна врста национализма, позната под називом НАЦИЗАМ. Фашизам је настао у Италији 1922., а у Немачкој 1933. године. Покрет се проширио до Јапана, па је тако настао ТРОЈНИ ПАКТ као савез који се припремао за Други светски рат.

Иначе се сматра да су обе идеологије тоталитарне по свом карактеру, а податак говори и да је Папа Пије XI официјелно осудио фашизан 1931., а комунизам 1937. године. Фашизам је дефинитивно поражен од стране САВЕЗНИКА 1945. године. Комунизам је као идеологија доживео пад у Европи у другој половини 20. века, одржавши се на власти 70 година. Комунизам је сматран као бескласно друштво, говорећи како ће само, једино, радничка класа бити на власти. Позната је парола из тог периода која гласи „ПРОЛЕТЕРИ СВИХ ЗЕМАЉА УЈЕДИНИТЕ СЕ”, наравно, мисли се против капиталистичког државног уређења.

Интернационализација комунистичког покрета одвијала се преко КОМИНТЕРНЕ и Варшавског пакта као војног крила исте идеологије. С друге стране наметање западног либералистичког капитализма, све до ГЛОБАЛИЗМА у целом свету, водила се путем опште медијске пропаганде, агентурама, новцем и ратовима. Ова последња још је на снази и сматра се за највећу опасност по човечанство. Једино баланс војне снаге може спречити ратне сукобе и могућу катаклизму у свету.

Што се тиче других партија у свету, оне носе различите називе и имају различите идеологије. Многе од њих носе назив да су демократске, конзервативне, хришћанске, социјал-демократске, а у пракси делују или лево или десно, орјентисане мање више на социјална питања, али и на конзервативна са ултра националним нагласком. Појава радикалних суверениста, који теже да се затворе у националне оквире, да постану аутархични, без респекта окружења и ширег међународног и националног повезивања, може их довести у позицију бављења сами собом. Ретко када могу освојити власт у некој држави, каже теорија. То је слично као аутархична државна економија, која не

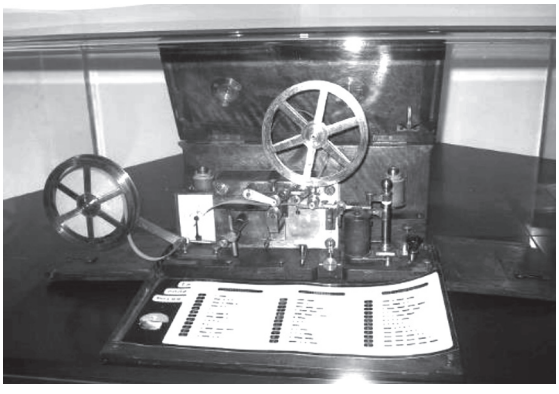

Индустрализација – Морзеов телегрф, средство комуникације

може преживети опстанак, ни економски просперитет. Није довољна сама себи. Додуше, неки позитивни елементи суверенизма имају смисла, јер заговарају патриотизам, сачување аутохтоних корена припадности својој нацији, традицији, култури, вери и другим битним особеностима народа на одређеном географском простору.

Што се тиче садашње ситуације по питању идеологије, могу се дати само површне констатације, да идеолошки односи, вероватно, неће бити разлог за отпочињање ратних сукоба, што не значи да неки други друштвено-економски феномени неће изазвати несугласице у свету. Либерални капитализам, корпоративизам, глобализам и елитизам већ пуцају по шавовима, јер се исти рецепт не може адекватно применити у свим земљама као продуктиван. Јер, може се поновити случај као некада, за време француске револуције, када је мали проценат елите држао највише богатства, као што и данас око 1-2 % богатих држи више од половине богатства света. Лаичким језиком, фигуративно речено, балон је дошао до краја и питање је дана када ће експлодирати. Конфликти се могу избећи једино балансом количине и снаге оружја великих сила, тако да се ни једна од њих не може доминантно понашати и усудити напасти другу страну. Гомила класичног савременог оружја у свету је немерљива, а атомско оружје може да уништи човечанство.

Још давно је у својој књизи „Победник остаје сам", Паоло Коељо на једном месту написао добру оцену, мисао за елиту:

„Је ли суперкласа икад ишла на ратиште? Не. Она подстиче ратове, али се у њима не бори. Завршили се добро, она прима срдачне честитке, крене ли лоше, неко други ће бити крив. Они су заљубљени сами у себе"

Глобализам је једна специфична, најчешће економска категорија, која означава различите идеологије глобализације у друштву. Примера ради тржишни „глобализам укључује идеологију неолиберализма". Данас у свету има доста добрих зналаца и аутора појма глобализма, а издвојит ћу једног аутора, Пол Џејмса, који га дефинише да је „као доминантна идеологија и субјективитет повезан са различитим историјско-доминантним формацијама глобалног ширења. Дефиниција строго подразумева да је било предмодерних и традционалних облика глобализма или глобализације пре него што је покретачка сила капитализма настојала да колонизује сваки кутак планете, на пример, вратимо се Римском царству у другом веку нове ере, а можда и Грцима петог века пре нове ере". Глобализам је, у крајњој линији, нова врста колонијализма, па чак и робовласништва, јер жели цео свет ставити у зависност од неког ВРХА, с циљем да буде послушан и да живи по шеми управљања другог, као што су некада живели робови.

Једну доста добру мисао нашао сам у књизи Џенет Фич „Бели олеандер" на страни 342 и 343 где пише да: „ ... историју проучавамо да бисмо открили зашто су ствари онакве какве јесу, како смо доспјели довде. "Рекао је да људима који не знају своју историју можете да урадите шта хоћете. На томе се заснивао и тоталитарни систем.

Најдубљу и најјаснију анализу појма, циљева и деловања глобализма у свету, његово трајање, жилавост и неминовну пролазност, дао је господин Стеван Кошутић из Београда у својим књигама: „Америка од империјализма до самоуништења и Економска глобализација као генератор кризе", које препоручујем за оне које више интересује ова проблематика.

Цео свет зна за робовласничко друштвено уређење и време постојања робова. Мађутим, данас нам је у сећању као најсвежији догађај третирање робова у Америци, не што се тиче рада, него односа у смислу дискриминације расе, јер су робови били црни Африканци. Њима није било дозвољено заједничко школовање, превоз, право гласа и многи други односи људских вредности. Зато су биле побуне црнаца у Америци све док није на њихово чело дошао вођа Мартин Лутер Кинг, они нису могли остварити своја људска права, равноправност са белим становништвом.

У наведеном прегледу виде се правци кретања робова из Африке према Америци, јужној и северној, а највише према источним деловима, у јужним државама на Атлантику.

Кретање робова из Африке према Америци и другим деловима света од 1500. до 1870. године приказано је на доњој мапи. Шта су данашња кретања мигранта изазвана ратовима у арапским и другим земљама, него нови облик будућег робовласништва. Убрзана поларизација на класној основи, ојачаће још више богате слојеве друштва на рачун великог броја сиромашних маса народа, тако да ће изазвати бунт или нову револуцију, чији се исход може само наслућивати.

До сада је опробан слоган великих сила, ПРЕВРАТ - ОКУПАЦИЈА – ЕКСПЛОАТАЦИЈА – МИГРАНТИ. И код нас у бившој Југославији су направили БАЛКАНИЗАЦИЈУ БАЛКАНА и масу миграната по целом свету, у које и сам спадам.

1.3. Врсте и циљеви рата

У теорији ратовања у војним енциклопедијама и на интернету има мноштво разних назива за ратове, како од историчара и философа, тако и од војсковођа и државника, како данас, тако и од давних времена. Раније су обично војсковође и државници давали називе рату, као непосредни учесници, али су ипак предњачили историчари, који су комплексније, шире и свеобухватније могли да одреде врсту рата. Они су при томе користили све расположиве изворе и аргументе.

Не улазећи у ширину ове теме, навест ћу само оне врсте ратова, односно њихове називе, који су логични и већини читалаца већ познати, поготово што до сада нема праве и универзалне дефиниције. Основне врсте рата могу се свести на две карактеристичне групе и то, ОРУЖАНИ и НЕОРУЖАНИ РАТОВИ.

ОРУЖАНИ РАТОВИ. Ови ратови воде се увек различитим врстама ватреног оружја, у зависности од времена када су се догодили. Називе су добијали по географским појмовима-топонимима, по именима владара или војсковођа, те по имену држава, карактеру и циљу, као и на друге начине.

Црни барут

БАРУТ – појавом барута у Кини у 9. веку почела је производња ватреног оружја, мада је извесно да се барут спомиње и пре нове ере. Његов састав је једноставан, јер има само три компоненте од којих се прави барут, а то су сумпор, ћумур и калијум, односно натријум нитрат.

О с в а ј а ч к и и колонијални ратови спомињу се још од давних времена и без обзира како су се звали, сви су били орјентисани на освајање туђих територија, најчешће оружаним путем. Циљ је био окупирати, подјармити и делимично протерати домицилне народе ради експлоатације богатства освојене земље. Освајачки ратови постоје и данас али су различите форме, модалитети и називи. Додуше неке отпорније и одлучније земље ослободиле су се класичног облика колонизације, али су остале у доброј мери економски, чак и политички, овисне од бивших колонизатора, западних капиталистичких земаља, које настоје још задржати свој утицај

А н т и ч к и ратови, ратови су пре нове ере, којих је била много, и сви су били у принципу освајачки. Највише их је било на ширем простору око Медитерана, северне Африке, Блиског истока, јужне Европе и Азије, па

чак до Индије. За већину античких ратова постоје доста поуздани извори и информације, док за неке нема довољно поузданих података.

Р е в о л у ц и о н а р н и ратови су такође врста оружаних ратова, поготово оних политичког карактера, који нису прошли без насиља, само да споменемо Октобарску, Мађарску и Француску револуцију, много раније. Иначе, револуција има своју дефиницију, а једна од њих, са интернета, гласи:

„Револуција је, у општем случају промена друштвених односа. У политичком означава корените промене друштвеног уређења. Реч револуција значи преокрет. У неким револуцијама учествује велики број људи или чак већина неке социјалне групације или народа, док неке револуције воде само групе револуционара"

Некада се може помислити да је и ПУЧ револуција, међутим то није револуција, него само промена вође, не и политичког система. Према томе револуционарни ратови доводе до промене друштвено-економских и политичких односа, уз употребу оружане силе, што подразумева и много жртава.

В е р с к и ратови имају религиозни карактер са јасним циљем да се затре друга религија. То су најокрутнији ратови који се воде у име БОГА, а забележени су још од настанка хришћанства. Прве жртве биле су у време преласка са паганизма на хришћанство око првог до трећег века наше ере. Познато је да су римски императори били највећи противници једне религије, све до доласка цара Константина-Великог (272-337), када је постао владар запада и истока 324. године нове ере. Он је одвојио цивилну и војну власт и постао први римски цар који је прешао на хришћанство, те тада издао добро знани МИЛАНСКИ ЕДИКТ, којим је прогласио верску толеранцију у целом свету и тако спречио дотадашње религијске и антирелигијске сукобе, бар званично, али не потпуно.

Оба потписника Миланског едикта били су римски цареви, с тим да је Константин Велики са прекидима био преко 30 година на власти и био је један од највећих ауторитета тог времена. Био је у родбинским односима са Лицинијем преко ближе Константинове сестре. Обојица вуку порекло са Балкана, подручја данашње Србије. Лицинија су звали „Мучитељ" због убијања и мучења хришћана на нашим просторима, у Београду и шире. Ратовао је по Славонији, око Цибалије, данашњих Винковаца. Због своје пргавости и жеље за власти, дошао је у сукоб са Константином и овај га је морао, на крају, дати ликвидирати. На подручју Славоније нађени су очувани римски чамци од славонске храстовине, који су, наводно, продани породици Ротшилд да направе од тог материјала намештај.

Без обзира што је цар Константин успео спречити религиозне ратове у своје време, они су се касније, ипак, распламсали по целој Европи под називом КРСТАШКИ РАТОВИ. Сви ови ратови водили су се под крстом и другим верским обележјима и симболима, али увек, свако у име „СВОГ БОГА". Религиозне ратове водили су хришћани, муслимани, протестанти, а православци најређе. Ратови су вођени уз употребу свих врста оружја уз

Константин Велики

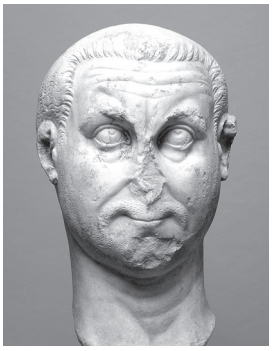

Лициније

Пошто смо се нас двојица, ја Константин Август и ја, Лициније Август, срећно састали у Милану и пошто смо размотрили све што се односило на јавно добро, међу свим стварима које су нам се чиниле корисне у много чему за све, одлучили смо да дамо предност и ставимо на прво место оно што се тицало поштовања богова и побожности и да дозволимо у исто време и хришћанима и свим другима слободу да у побожности следе религију коју желе, тако да све оно што на небу постоји буде благонаклоно према нама и свима онима који су под нашом влашћу. Данас смо, дакле донели спасоносну и правичну одлуку да апсолутно никоме не буде ускраћено право да изабере и следи божју службу хришћанске религије и да свакоме буде слободно да ум свој окрене оној религији за коју сматра да је у складу са његовим ставовм, тако да то божанство нама буде благонаклоно, брине о нама и пружи нам своју бригу и заштиту. Следећи тај принцип, сложили смо се да донесемо овај рескрипт да би оно што се налази у нашим претходним одлукама које се тичу хришћана и које су упућене твојој побожности, а чини се потпуно супротно и страно нашој благости, буде укинуто и да се у исто време свако од оних ко има споменуто опредељење да чува хришћанску религију, може слободно и просто да га задржи без тешкоћа.[6]

Текст *Миланског едикта*

велике жртве. И данас постоје религиозни ратови, оружани и неоружани, све у циљу доминације једне религије, којој теже невидљиве силе, које зову *владари из сенке*, како се називају ужи кругови, појединци и институције, углавном држаоци богатства и токова капитала.

Г е р и л с к и ратови су ратови оружаног карактера слабијих удружених група, без класичне војне формације, тако да их често називају и побуном. Герилски рат је описао кинески генерал СУН ТЗУ још у 6. веку пне у књизи „Уметност рата". Герилски борац је „социјални реформатор". Најчешћи мотив ових ратова је незадовољство постојећим политичким уређењем, који желе да промене. Герилско ратовање је камуфлирано у неурбаним и неприступачним подручјима и веома отежаним природним условима, тешко доступачни непријатељу.

У случају герилоског рата на подручју бивше Југославије у току Другог светског рата биле су две групације, партизани и четници, односно покрети са опречним идеолошким програмом. Први су заступали комунистичку, а други своју монархистичку идеологију или државу. Оба покрета су се борила против фашизма, али без координиране заједничке борбе због, већ споменутих, идеолошких разлога. Било је неколико покушаја сарадње, али без успеха. На крају је партизански покрет био признат од САВЕЗНИКА и приписује му се улога и допринос у победи у Другом светском рату.

Краљ Петар Други је позвао четнички покрет на сарадњу с партизаним, по наговору Черчила и његове владе, чиме је признао овај покрет као легитимни, што му се замера, наравно, све до данас.

Герилски ратови водили су се у прошлом веку у Африци, Азији и Јужној Америци и широм света, углавном ради ослобађања од колонијализма и апсолутистичких режима.

Г р а ђ а н с к и ратови нису реткост у свету. Спадају у ратове где се сукобе народи истог или сличног корена или порекла, али другог назива или религије. Мотиви могу бити идеолошке природе или територијалних претензија, али доста често буде и етничка компонента сукоба.

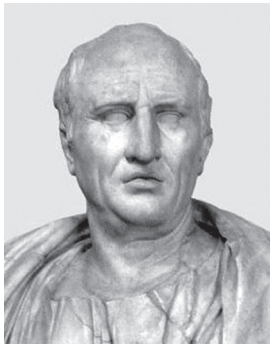

Цицерон 106-43

Грађанске ратове започињу сами грађани одређене земље, а веома често буду подстакнути и потпомогнути споља од других земаља, које у том рату виде свој интерес, економски, политички и идеолошки.

Грађански ратови вођени су и у античко доба пре нове ере од севера до југа Европе, а највише око Средоземног мора, на подручју Италије, Египта, Блиског истока, Грчке, Балкана и шире. У свим овим земљама било је пуно држава-градова (полиса) или покрајина које су имале статус државе, па је логично да су имали претензије проширења на штету свог окружења, иако су били исте етничке припадности.

У историји познати су велики грађански ратови у Америци, Русији, Кини, Африци, па и бившој Југославији. Сви грађански ратови имају за последицу велика разарања и људске жртве, а што је непојмљиво, жели се уништење противника, до истребљења. Зато је позната изрека Цицерона, који је рекао да су:

„грађански ратови по својој суровости најогавнији ратови” па чак ***„да је и победник тог рата огаван”***

Л о к а л н и ратови сами по себи говоре да се ради о ратовима који се одвијају на мањем географском подручју. Обично се сукоби догађају између две или више земаља на неком ограниченом географском простору, не задирући у окружење. Мотиви су најчешће гранични спорови или нерешени етнички односи, сепаратистички разлози, јер желе да се осамостале, одцепе од матице земље, силом, уз употребу оружја.

Локални ратови били су познати у Лаосу, Кореји, Вијетнаму, Авганистану, Африци, арапским земљама, те у Јужној Америци, али и на подручју бивше Југославије. Већина од ових локалних ратаова имали су и предзнак грађанског рата, бар у некој фази. Већину локалних ратова подстичу велике силе, посебно Америка, Велика Британија и западноевропске земље, а као разлог се наводе идеолошки и политички разлози, мада у суштини иза свега стоје економски разлози и наметање западне либералне демократије, слободног „отвореног” друштва. Већина ових

ратова подстакнута је и финансирана од такозваних невладиних организација са запада, али и званичних влада и агентура.

Напомињем да су до сада сви оружани ратови и сукоби вођени уз пуну употребу ватреног оружја, чак и нуклеарног, у Јапану, када су Американци бацили две атомске бомбе након завршетка Другог светског рата 1945. године. Некада се оружани ратови називају и по оружју које доминира у борби, тако да имамо, пешадијски, тенковски, авионски, атиљеријски, нуклеарни, рововски, па и рат прса у прса. Некада се такви сукоби називају и борбом.

С в е т с к и ратови највећи су сукоби широких размера са учешћем скоро свих држава света. Светским ратом назива се сваки сукоб у коме су учесници све или већина малих и великих држава са различитих страна света. До сада је у свету било два велика светска рата, оба у 20.веку. То су били ПРВИ И ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ. Запамћени су по огромним разарањима и по броју погинулих војника и цивила. У оба рата било је много злочина и геноцидних елемена свих врста, јер су агресори имали намеру истребити читаве народе и етничке групе, нације. Геноцид Аустроугарске војске у Србији у Првом светском рату прошао је некажњено, а прећутно скривен биолошки рат путем намерно убачене пандемије болести тифуса и шпанске грипе, које су десетковале не само војнике, него и цивиле.

Други светски рат је само наставак Првог светског рата, сматрају многи историчари, јер га је поново започела осветничка германска нација у савезу са Јапаном и фашистичком Италијом. Немачка, названа Трећи Рајх толико је војно била снажна да су јој се јавили халапљиви апетити да освоји цео свет. Међутим, када су Хитлер и његови савезници отишли толико далеко у својој освајачкој ароганцији, ујединиле су се друге велике државе, пре свега Русија и Америка, без обзира на идеолошке разлике и дале веома снажан отпор, све до коначне победе 1945. године. Жртве и разарања биле су велике на обе стране, тако да превазилазе све катастрофе ранијих ратова. Злочини агресора били су далеко већи него у Првом светском рату, јер је разрађена читава машинерија уништавања људских живота у великом броју планираних концентрационих логора у фашистичким државама и њеним сателитима, на пример НДХ, као најгеноциднијом творевинаом на нашем географском подручју.

За геноцидне поступке обично се спомиње нација или народ који чини таква недела. Ми кажемо да су Немци или Италијани убијали Србе и друге народе. Чак и за Хрвате се каже да су починили злочине и геноциде у 17, 18. и 19. веку у ратовима у којима су партиципирали, једино у Другом рату се каже да је геноцид и злочине вршила усташка власт, а не Хрвати, што је погрешно, вероватно да се после 1945. године не наруши прокламовано братство и јединство. У новије време, везано за Сребреницу, покушава се рећи да су Срби направили геноцид, што није тачно, јер се ради о злочину, који је напакован од стране западних сила Енглеске и Армије БИХ и Алије Изетбегоовића. Злочине треба увек приписати народу, ако их је било, а не идеологији, без обзира што цео народ није учествовао у њима.

НЕОРУЖАНИ РАТОВИ. Ови ратови воде се пре рата, током рата и после рата. Службе којима је поверен задатак вођења неоружаног рата детаљно планирају сваку фазу у рату и планове прилагођавају ситуацији и стању на терену. Добро су устројени и организовани са веома способним кадровима и опремом неопходном за сврхе тог типа рата. Од њихове умешности, способности, спретности и сналажљивости често може да зависи и сам исход рата.

П р о п а г а н д н и рат води се путем свих расположивих медија, штампе, журнала, радио и телевизијских станица, усменим путем, пропагандним памфлетима, лецима итд. Интензитет пропаганде дозира се према времену и току рата. Одређују се ударни термини и обим и врста медија, у зависности који је узраст конзумената – деца, омладина, средње доба одраслих те старија популација, а посебно се води рачуна о војницима, како би се извршила деморализација и смањио ниво патриотизма, да би им се смањила борбена спремност и ефекат у сукобу. Сви медији служе се увијеним лажима, а путем *пете колоне* и убачених агената пуштају се неистините гласине. Енглески философ Томас Холбс (1588-1679) је рекао, „Снага и лукавство – две су главне врлине рата", мислећи на лукавства војсковође и рад агентура.

У историји рата неке државе и армије имале су тако разрађену пропаганду, да је она допринела бржем напредовању и освајању држава, чак и код Александра Македонског, који је пропагандом освајао државе без борбе. У Другом светском рату у фашистичкој Немачкој истицао се Гебелс, који је био, можда, и најспособнији за пропаганду у целом Другом рату. Наравно добро памтимо и пропаганду у време грађанског рата у бившој Југославији и за време бомбардовања Србије. Сведок сам пропаганде у Америци, где су Србе на најружнији начин блатили сви медији. У пар случајева успео сам у свом окружењу доказати супротно, но то је кап воде у мору, скоро до данас.

Х л а д н и рат настао је после Другог светског рата при развоју нових геостратешких и нових међународних односа, управо проузрокован идеолошким поделама између великих сила, САД и СССР-а. Затегнути односи између главних актера хладног рата имали су стално узлазну линији непомирљивости , тако да је напетост била великих размера, која је претила избијању новог светског рата. Сједињене Америчке Државе имале су велики број западних и других земаља у војном савезу, назван НАТО, а СССР је имао у свом савезу све источноевропске и још неке друге земље, чији је име било ВАРШАВСКИ ПАКТ. Ови пактови су били „страшила" са међусобним уважавањем, али и надметањем у наоружавању.

Надметање у превласти између два блока пратила је интензивна трка у наоружању, како конвенционалног оружја, тако и атомских бојевих глава и атомских бомби разорне снаге. Превирања су била велика и Америка је увек била у благој предности, нарочито после распада СССР-а. Консолидовањем „нове" Русије, земља је успела повратити пољуљани углед и сна-

гу, тако да је данас успостављен реалнији баланс у наоружању две најјаче земље света, а то претпоставља да не би требало доћи до ширих размера сукоба, надајмо се.

Хладни рат је обиловао обостраним неповерењем и неспоразумима, потпомогнут јаком пропагандом. Американци су оптуживали Русију и њихове савезнике због ширења својих комунистичких идеја по целом свету, а Русија, опет, Америку због њихових империјалиистичих тенденција и наметања својег типа демократије. Ове две земље нису имапе директних сукоба, али су препуцавања вођена преко трећих држава у Азији, Кореје, Вијетнама, Лаоса, Камбоџе, те у афричким и јужно-америчким земљама. Русија је ширила утицај да се покорене земље отарасе капиталистичког утицаја и прихвате њихов рецепт уређења, а Америка је свој циљ постизала инсцениранim државним ударима и доларима и на тај начин остваривала своју улогу и циљ.

Ерик Артур Блер или псеудоним George Orwell - Џорџ Орвел (1903-1950) енглески новелист и есејист први је употребио појам „хладни рат" након бачене атомске бомбе у Јапану 1945. године, а описао је у есеју „Атомска бомба и ти" или енглески „You and Atomic Bomb". Појмом *хладни рат* подразумевао је „пролонгирање мира међу супарницима, који није прави мир".

Надметања између великих сила су данас делимично измењена, јер се велики Варшавски пакт расформирао распадом СССР-а, а уместо да и НАТО ограничи свој утицај или се расформира, он је још више ојачао и постао претња Русији и свету. Таква констелација односа допринела је да се трка у наоружању разбукта до неслућених размера. Да би успоставили баланс у војном смислу, да би се парирало западној алијанси и снази, Кина, Русија и још неке земље ојачале су свој војни арсенал и тако успоставиле равнотежу, која гарантује да ни једна страна у евентуалном рату не би могла изаћи као победник. Зато се и каже „БИТИ СПРЕМАН ЗА РАТ, НАЈБОЉЕ ЈЕ СРЕДСТВО ЗА МИР"

Рат звезда можда, наизглед, нема везе са неким конкретним ратом, али асоцира својим фантазијама какав би могао бити будући рат. Овај назив је креирала америчка филмска индустрија, као облик научне фантастике, чији је идејни творац Џорџ Лукас још од 1977.године. Он је развио читаве серије филмова, књига, стрипова, компјутерских игара, забавних паркова и слично, где се приказују нереалне моћи једне стране над другом, а гледалац-конзумент се држи у хипнотичком фокусу сатима. Психолози кажу да овај правац уметности узима толико маха код младе популације, да их чини овисним, јер је главна порука приказана кроз

силу и надприродну моћ. Треба споменути да су главне теме митологија, филозофија, религија, политика, технологија, рат, па чак и Трећи Рајх. Понекад у садржајима чаробне снаге и моћи има елемената који величају ДОБРЕ момке на рачун одних других, ЛОШИХ момака, где се могу препознати тенденције и намере, војног, политичког и идеолошког карактера и садржаја.

Вероватно многи гледаоци ТВ програма гледајући „Рат звезда" не знају позадину поруке у тим емисијама. Рат звезда или СДИ значи стратешка одбрамбена иницијатива, тј. одбрана Америке против потенцијалног нуклеарног напада (Русије), настала за време председника Роналда Регана од марта 1983. године на ТВ. Енглески се пише, (SDI = Strategic Defense Initiative).

Рат звезда веома сугестивно приказује сукобе у васиони, укључујући и нуклеарни, који сугеришу стварни изглед у неком будућем великом светском рату, где би могли бити употебљени васиона, васионски бродови и оружје. Ако би дошло до тога, наша цивилизација би била уништена, кажу познаваоци ове проблематике.

О с т а л е врсте неоружаног рата су многобројне, а најчешће су политичке и економске природе, јер се путем њих врше притисци на „непослушне" земље, чија демократија и политичко уређење није по вољи великих сила. Уместо оружаног рата, примењује се метода притиска на суверне земље методом „вруће-хладно" с циљем да прихвате рецепте и стандарде демократије коју јачи „препоручује". Натурање ових клишеа често заобилази норме међународног права и Повеље Организације Уједињених Нација. Разрађени методи лажи и двоструких стандарда су дозвољени само једној страни.

У ове економске и политичке ратове могу се навести царински ратови, који имају за циљ да се омета регуларан промет роба између земаља. Најдрастичнији су УЛТИМАТУМИ и новијег датума САНКЦИЈЕ, којима се забрањује свим земљама да имају економске и друге односе са земљама под овим нерегуларним мерама. Креатор ових мера, као економске категорије су Сједињене Америчке Државе, али са све мањим утицајем и ефектима. Овде би се могле споменути и неке секте и њихови култни и добро прикривени и камуфлирани садржаји иза чега се крије САТАНА, односно сатанистички покрет. Добро упућени познаваоци секти сматрају да се оне стварају у крилу и центрима јаких агентура, а све у циљу разбијања традиција, духовности, културе, обичаја и хомогености традиционалних националних држава, јер долазе, управо, из средина које немају своју националну државу, на пример Америка, Канада, Аустралија, Нови Зеланд и друге, настале у основи од англо-саксонских народа пре неколико стотина година.

Б и о л о ш к и рат се користи и као саставни део оружаног рата, али у случајевима када нема оружаног рата, онда је то специјани неоружани рат, изазван разним болестима бактеријског и вирусног карактера, за чије ширење и спречавање нема, у тренутку појаве, лека и вакцине. Управо смо

сведоци како неки познаваоци завера кажу, биолошког рата започетог 2019. године, појавом КОВИДА-19, када је блокирана сва светска производња, прометна и услужна делатност, а скоро потпуно све становништво социјално је изоловано. Наравно, тешко је утврдити како се то догодило, да ли спонтано, природним или вештачким путем, али светска привреда може доћи у колапс због такве пандемије, са несагледивим економским, социјалним, па и политичким проблемима. Поставља се реално питање да ли је то почетак краја садашње цивилизације, или је још једна нова борба цивилизација. Познаваоци ове проблематике и добри познаваоци Библије тврде да је ова света књига све то предвидела, поготово у своме првобитном и оригиналном издању.

ВАЖНИЈИ РАТОВИ У СВЕТУ ТОКОМ ИСТОРИЈЕ

2. ВАЖНИЈИ РАТОВИ У СВЕТУ ТОКОМ ИСТОРИЈЕ

У овом поглављу описани су у најкраћим цртама најпознатији ратови у свету, од античког периода до данашњих дана. Разлог за то лежи у чињеници, прво, да то није предмет овог истраживања, а друго, што ову проблематику већина читалаца познаје из свог елементарног школског и општег образовања. Због тога верујем да ће овај део бити интересантан читаоцима као добар подсетник и освежење претходног знања. Два светска рата су такође кратко описана, с тим да ће део који се односи на наше место у њима бити приказан и проткан код описа појединачних жртава.

Цртеж преузет из књиге „Пут славе" Колина Мекалоуа, чији роман перфектно осветљава време и догађаје тадашњег Рима

Други разлог што сам се одлучио описати најважније античке ратове лежи у чињеници да је време једног ратног сукоба утврђено веома прецизно. Заправо наш уважени и познати научник доктор Милутин Миланковић је на основу описа тог догађаја од стране познатог античког историчара запазио да су нека ратна дејства прекинута због помрачења сунца. Научник је својом теоријом математички доказао да је помрачење сунца било тачно 1. маја дотичне године. То је први случај прецизног утврђивања неког догађаја из античког периода на бази кретања небеских тела, теорије чији је творац управо поменути научник, пореклом из Дања.

Античке ратове пре Тројанског рата нисам описао, јер за њих не постоји довољно историјских извора, а нису толико битни за разумевање ратне проблематике уопште.

2.1. Антички ратови пре нове ере

Антички ратови били су у периоду пре нове ере. Већина аутора тврди да их је било око 30, краћег или дужег времена трајања. Подручје ратовања били су рубни делови Средоземног мора и сва копнена околина, тј. државе које су у то време постојале и носиле друге називе од садашњих. У античком периоду било је много држава, јер су све веће насеобине, градови и њихова околина називана државама, а њихови владари себе називали разним титулама, најчешће, краљевским. Време античкког периода

сеже од нулте године или од прве године нове ере, па до, отприлике иза 2000. године пре нове ере. Постоје различити подаци и теорије о трајању античког периода.

Литература о периоду живота и догађаја античког доба постоји у више различитих извора на нашем, а највише енглеском говорном подручју, али и италијанском, грчком и арапском. Многи догађаји из тог периода нашли су своје место у екранизацији на филмском платну, позоришним представама, романима, а у последње време на интернет страницама, према којима треба бити опрезан и селективан, због умешности разумевања ондашњег времена

Моје интересовање за антички период своди се на питање ратова и евентуално збивања која су у вези ратне тематике, као незаобилазног саставног дела.

Мапа из књиге „Пут славе" раније поменутог аутора

У античком периоду сви ратови и сукоби били су освајачки, јер је сваки суверен желео да прошири своју територију и утицај. У опису античких ратова споменуће се само најпознатији догађаји и њихови судионици тог доба, мада има доста интересантних делова који су поучни за данашње време, јер има пуно сличности са ратовима новијег доба.

ТРОЈАНСКИ РАТ. Овај рат је свима добро познат, мада није дуго трајао, јер се водио од 1194. до 1198. године пре нове ере. Он је један од најпознатијих ратова у историји тог доба, а уско је повезан за „златну јабуку", као ја-

Хелена тројанска и Парис, грчка ваза из 4. века п.н.е., Лувр. У горњем делу овог уметничког дела види се хералдички знак или оцило или огњило, који је српски национални симбол уграђен у грб Републике Србије, а четири слова „С" сматрамо слоганом српске чврсте спасоносне повезаности, које нећу даље образлагати.

буку раздора, која и данас има такву симболику. Цео догађај овог рата је митолошки обавијен. Јабуку је на венчању ПЕЛЕЈА и ТЕТИДЕ, богиње мора, бацила на стол ЕРИДА, богиња раздора, јер је била љута што није позвана на њихову свадбу. Дошла је непозвана и рекла „ова јабука припада оној која је најлепша", запрепастивши све присутне. Три лепе богиње, хтеле су да узму јабуку и постану супруге привлачног младожење. Биле су то ХЕРА, АТИНА и АФРОДИТА, али је ЗЕВС као бог богова, рекао да тројански принц ПАРИС, као најлепши човек, треба да буде судија у одабиру најлепше младе. У намери да присвоје златну јабуку похрлиле су три поменуте жене, уз привлачна обећања, као једино решење избора.

У дугом надметању обећања, ХЕРА је обећала МОЋ, АТИНА је обећала БОГАТСТВО, а АФРОДИТА је обећала НАЈЛЕПШУ жену. Парис као судија изабрао је Афродиту, која му је обећала ЈЕЛЕНУ, жену спартанског краља МЕНЕЛАЈА. Парис је прихватио за жену лепу Јелену и ужурбано, својевољно спремио отмицу у Спарти, без обзира на противљење ближих, мајке, сестре и брата. Менелај је срдачно угостио уваженог госта, не знајући његове намере, а овај је искористио његово одсуство на сахрани оца на Криту и тако отео ЈЕЛЕНУ, а неки историчари кажу да је она добровољно отишла. Гости и Јелена су однели и део великог Менелајевог богатства, којим је располагао.

Због Јеленине отмице избио немилосрдни рат, који се разбуктао као десетогодишњи крвави рат између ТРОЈЕ И СПАРТЕ, тада две јаке и богате државе. У овом исцрпљујућем рату погинуло је много људи, али и познатих личности тог времена, међу којима, нама добро познати, храбри АХИЛ. Њега је стрелом убио Парис, погодивши га у ПЕТУ, као једино рањиво место, познато до данас као тешко оштећење, под називом „АХИЛОВА ПЕТА".

Борбе зараћених страна трајале су веома дуго, не наслућујући скори крај, јер Спартанци нису могли освојити Тројe, али ни одустати од своје намере. Као начин за освајање и пад Троје водиле су се дуге расправе, а постављено је неколико лукавих идеја и тактика, па се одлучило за израду ТРОЈАНСКОГ КОЊА, веома великог, направљеног од дрвета. Пошто спартанци нису могли ући у добро обезбеђену Тројy, на ову идеју је дошао лука-

ви Одисеј, уз помоћ богиње Атине. Он је направио огромног дрвеног коња у чију је велику шупљину – унутрашњост сместио војнике. Одисеј се такође сместио унутра с војском, а остатак Грка варком је као „отпловио" морем даље с намером да обмане Тројанце, да су одустали од започете борбе.

Тројански дрвени коњ као варка за противника. (Анри Мот, 19. век, уље на платну, детаљ)

Тројанци су се дивили великом и лепо израђеном коњу, а грк Синон их је убеђивао, лажно, да ће им коњ донети срећу у рату. Тако су Тројанци тада почели да славе победу и увели коња у Троју. У том слављу, пијанству и непажњи, Синон је пустио грчке спремне ратнике из дрвеног коња, који су отворили капије града да им се придруже остали Грци. Извршен је страховит напад и покољ над Тројанцима, који су неспремно ушли у неравноправну борбу.

После рата преживео је тројански принц Енеја и отпловио до италских обала, где су касније његови потомци основали РИМ, нама знано РИМСКО ЦАРСТВО са значајним учешћем царева из наших крајева и генетиком наших предака.

Омаловажени Менелај, иако се заклео да ће убити своју жену Јелену због неверства, ипак то није учинио јер није могао одолети њезиној лепоти и дивио се њезиним заносним женским чарима. Након дугог лутања, вратили су се у Спарту, а сви преживели Тројанци, посебно жене, постале су грчке робиње, а благо опљачкано. Кажу да се ТРОЈА налази у западном делу Турске, али има и других теорија.

ОДИСЕЈА И ИЛИЈАДА ДВА СУ ЕПА ИЗ ГРЧКЕ МИТОЛОГИЈЕ, ОДИСЕЈА ЈЕ РАТНИ ЕП, А ИЛИЈАДА МИРНОДОПСКИ ЕП.

Цео Тројански рат је лепа митологија, а оба епа су једини извори описа ТРОЈАНСКОГ РАТА, који је написао песник ХОМЕР, пореклом Грк рођен у 8. веку п.н.е.

ПРВИ СВЕТИ РАТ трајао је од 595-590. године пре нове ере. До овог рата дошло је због наплате путарине ходочасницима при преласку из једног у други град, град Крице у Грчкој. Иако је овај рат био, како каже историја, ниског интензитета, он је значајан по томе што је у њему први пут коришћено хемисјко оружје, да би се постигао циљ. Заправо, разјарени и незадовољни ходочасници нису одустали од својих намера, па су у бесу отровали воду у бунару и цео водовод кореном кукурека, а по идеји Солона, који је знао за отровно деловање ове биљке.

Пошто је становништво града онеспособљено тровањем, цео град је разрушен и сравњен са земљом, а све преостало становништво побијено. Тек више година од страшног масакра, касније, ова равница посвећена је боговима и бачена клетва на све оне који покушају да поору ту равницу. Да ли клетва и данас стоји као упозорење није познато.

Сматра се да је то био на неки начин први свети рат, али и рат где је, вероватно, први пут употребљено природно хемијско оружје против непријатеља, од чије могуће употребе и данас стрепи цео свет.

ПУНСКИ РАТОВИ трајали су од 264. до 146. године пре нове ере. Ови ратови водили су се између Римске Републике и Картагине, а било је укупно, права три рата, поред мањих сукоба између њих. То су биле борбе за освајање целе Италије, Сардиније и Корзике и других острва у том делу Средоземног мора, којима је Рим желео да овлада, из стратегијских и територијалних разлога. Име *Пунски* добили су по томе што су Римљани Картагињане називали Пунима, што је изведено од имена Феничани.

Трајање ратова је било веома дуго, чак 88 година, а у њих су се умешали Грци и Филип Пети Македонски, који је склапао савезе са војсковођама Картагине, посебно с Ханибалом, који је успео потиснути Римљане, па и освојити део Шпаније и друге важне области. У овим ратовима нико није лако долазио до победе, па су се наизменично освајале и губиле територије, иако је Рим био боље опремљен, нарочито на мору. Рим је стално тежио свом циљу да покори Картагину, што му је на крају успело у последњем, трећем Пунском рату. Након пораза Картагине, Римљани су постали водећа и најјача сила западног средоземља и шире. Овладали су воденим путевима, контролишући све важне правце, луке и пунктове.

Ханибал 247-181, картагински генерал и војсковођа, који је прешао Алпе, дошао у Италију и добио неке важне победе у другом Пунском рату против Римске Републике. Био је веома способан војсковођа са одлично опремљеном и оданом војском. Покушао је основати неколико савеза са противницима Рима, али са делимичним успехом. Потиче из Туниса, где су откривене зидине старог града Картаге.

На мапи је обележена линија продора Ханибала са тачкама највећих битака.

У Пунским ратовима на страни Рима истицале су се генерације познате плебејске породице Клаудијеваца, Марцел, Гај, Нерон и други, углавном политичари и КОНЗУЛИ као значајна највиша чиновничка функција Рима, али и са војничким прерогативима

Пир, краљ Епира 318-272. п.н.е.

ПИРОВ РАТ је био од 280 до 275. године пре нове ере. Овај рат био је рат разних нестабилних савеза грчких градова-држава, званим полиси, нарочито ПИРА и краља ЕПИРА против РИМСКЕ РЕПУБЛИКЕ и КАРТАГИНЕ. Разлог за отпочињање рата били су у то време важни поморски путеви, јер су Римљани једнострано прекинули споразум о слободи путева, понашајући се надмоћно над другом страном споразума, спречавајући слободну пловидбу Грцима. Рим је тада стварно био економски и војно надмоћнији над савезом грчкиг градова-држава, полиса, али ови нису респектовали његову превласт, уздајући се у помоћ савезника. Да би се одбранили од Рима, Савез државица затражио је помоћ од краља ПИРА, који се солидарисао с њима и одазвао да војно помогне њихову борбу против римске надмености.

Пиров рат је наговестио Грчку слабост и неспособност да одбрани путеве, себе и освојене колоније. Грци су, додуше имали добрих војних победа на почетку, али су били ослабљени и исцрпљени претходним дугогодишњим ПУНСКИМ ратовима против Римске Републике.

Из историје је познато да је Пир као краљ Епира однео са својим савезницима победу у главним борбама, чиме се прославио, али уз веома велике губитке, жртве, па се до данас задржала изрека „ПИРОВА ПОБЕДА", што значи победа каква се више не би желела, јер му победа није била од користи. Сам краљ Пир је тада рекао „још једна оваква победа и ја ћу остати без војске". Појам Пирова победа се и данас корист за успех, који се више не жели, који није користан.

ГРЧКО–ПЕРСИЈСКИ РАТОВИ трајали су од 499. до 449. године пре нове ере. Стране у сукобу биле су Краљевство Персије и Савез грчких полиса на челу са Атином и Спартом. Овај Савез хтео је да се одбрани од надолазеће персијске инвазије, која је тада била на врхунцу своје свеукупне моћи. У почетку успеси Персије били су запажени, али нису могли освојити организовану Атину због катастрофалног пораза на познатом Маратонском пољу. Крваве и тешке борбе вођене су на Термопилском подручју, где су Грчке снаге пружиле веома жилав отпор бројно надмоћнијем противнику, Персији. Случај је хтео, да се издајом Грка, пробије одбрана и у налету освоји Атина, центар свих грчких збивања.

Дарије I био је наследник Камбиза Другог и највећи владар Персијског царства и тог дела света у то време. Предходно је успео савладати побуне у земљи тако што је извршио реорганизацију система државне управе и

Дарије Први – Велики 550-486. п.н.е.

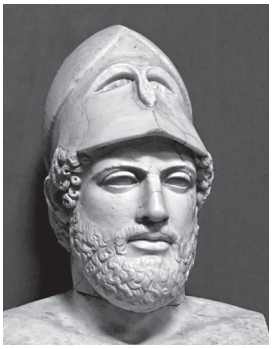

Перикле 495-429. п.н.е, биста римска копија грчког вајара Кресиласа у Ватиканском музеју. Био је генерал, један од војсковођа у овим ратовима, али и државник и говорник. Оставио је траг у ратовима са Персијом и у Пелопонеском рату, али и у грчкој историји, у такозваном „златном добу Атине".

војске, утемељио самосталност и аутономију делова земље, али са јаком централном влашћу. Нападао је Ските и посебно Грке са променљивим успехом. Држао је Египат и владао том државом. Персијска царевина и Даријева моћ одржала се све до појаве Александра Македонског, који му је преотео примат и државе које је био окупирао.

Касније, добром организацијом и консолидацијом, створила је Грчка Атинску поморску империју и успешно интервенисала на Кипру и у Египту. Након веома дугог времена, око 50 година ратовања, борби и непријатељства, све је окончано те склопљен мир и потписан под називом Калијски мир. У тим великим борбама истакле су се познате војсковође, Милтијад, Темистокле, Перикле код Грка, а код Персијанаца Дарије Први и Керкеш Први итд.

У овом дугогодишњем рату, како је већ наведено, било је мноштво битака са променљивим успехом обе зараћене стране. Но,ипак најпознатије битке биле су код САЛАМИНЕ и ТЕРМОПИЛА, те 490. године пре нове ере позната МАРАТОНСКА битка у месту Маратон, на 42 километра од Атине на северу. Грци су у овој бици остварили велику победу, а вест о томе однео је Атињанин ФИЛИПИД, претрчавши трасу од 42 километра. И данас се одржавају маратонске трке у свету као знак сећања на овај догађај. Неки историчари тврде да исход Маратонске битке има значај, не само за Грчку, него и за Европу, мислећи да је већ тада спречен продор источњака из тих крајева ка срцу Европе, којима је то увек био циљ у својим освајачким ратовима са Грчком и Римским царством. Ни данас се тај циљ није променио ни са једне стране, мислим на арапске земље с једне стране и запаноевропске земље с друге стране, посебно Германа.

РАТОВИ АЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСКОГ - ВЕЛИКОГ трајали су од 335. до 323. године пре нове ере. Његови ратови су свакако најпознатијих, а за нас због тога што се његово порекло доводи у везу са нашом генетском основом. Сви Александрови ратови, укључујући и његовог оца Филипа су ушли у светску историју због највише освојених теритотија и своје способности ратовања, иако је био веома млад. Иначе ратови су добили име по њему, јер је био најуспешнији војсковођа свог времене, а многи кажу, чак до данас. Наследио је Филипа Другог, свог оца, који је такође, водио ратове са другим деловима Грчке и Рима. Оба војсковође носили су назив ВЕЛИКИ због својих војних вештина и великих освајачких успеха.

Александар је најпре победио и освојио све градове-државе у самој Грчкој, значи у свом окружењу, па тек онда кренуо у даља освајања других територија и држава, на пример Тракије, Италије, Мале Азије, Сирије, Вавилона, Персије, Египта и на крају Индије. Из тог периода на противничкој страни били су најмоћнији и најпознатији персијски краљ Дарије Други. Александар је релативно лако добијао битке, као Граник – претежно коњичке битке, те битке код Иса. Најдуже је трајала опсада града Тира на обалама Феникије и садашњег Либана, која је трајала 10 месеци. Дужина ове битке је успорила даљна напредовања и експанзију, до тада несхватљиво за Александрова освајања, што је наљутило војсковођу Александа, па је због тога, након освајања, убио или продао у робље 30 хиљада становника. Још током опсаде Тира, Персија и њихов краљ Дарије Други нуди Александру мир, откуп заробљених породица и „све земље западно од Еуфрата". Понуда је била одбијена, јер се освајач није освртао на такве понуде, пошто је имао свој циљ.

Акександар Македонски– Велики, 357-324. п.н.е.

Веома јаком пропагандом Александар је обзнанио приче о „страшном масакру у Тиру" како би се у наредним биткама непријатељ предавао без борбе. Оваквом пропагандом пољуљан је морал евентуалних противника и бранилаца на његовом освајачком путу. Његова велика армија била је страх и трепет за све противнике, како због његове храбрости, тако и због изврсне тактике, добре стратегије и организованости војних формација.

Борбени поход Александра на Египат, којег је држала Персија, није био уопште тежак, јер је за Египат и његово руководство он био прихватљивији од Персијанаца, које Египћани нису подносили. Из тог периода, односно 331. године пре нове ере, ударен је темељ граду који је добио име по освајачу – АЛЕКСАНДРИЈА, тада највећа лука на Средоземљу. Име је град задржао до данас и у њему има доста видљивог из тог периода, интересантног за историју. Аутор је посетио овај град и са пажњом пратио историјска излагања водича.

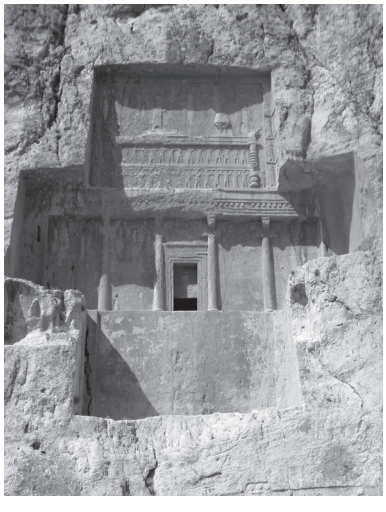

Гробница Дарија II у комплексу гробница НАКИС-и РУСТАМ у близини града Перзеполиса у данашњем Ирану, бивша Персија.

После освојеног Египта, Александар Македонски, вратио се поново у Азију, где

га је чекала персијска војска од око 140 хиљада добро наоружаних војника. Након међусобне борбе, Александар је изашао као победник и сам се прогласио краљем Азије. Галантно је обнављао храмове и стекао симпатије грађана те и због тога лако освајао нове територије и градове. Персијска елита убила је краља Дарија, али је Александар повео рат против организатора његовог убице, што показује колико је ценио противничког краља као државника. Имао је у себи витешке манире.

Након окончања окупације Персије, уследио је организован поход на велику Индију. За те сврхе извршене су опсежне организационе припреме, јер се очекивао јак отпор. Међутим, добром припремом, пропагандом и тактиком, освојио је релативно лако све државе, чак и Пенџаб, али уз свестрану помоћ угледног Раџе. Иако му је пенџабски владар Пор пружио отпор, након победе му је поштедео живот, увећао му државу и чак му оставио и краљевску титулу.

Александар Велики покушао је наставак освајања, али се сусрео са чудним племенима, односно како историја каже „против племена која нису признавала ничију власт". Због тога је ненадано Александрова војска имала велике губитке, а борбе су биле тешке и исцрпљујуће за обе стране. Тада се догодило оно што нико није очекивао. Наиме, први пут у дугом ратном походу војска се озбиљно деморалисала, без жара борбе, а почела су и отказивања послушности војсковођи. Не желећи нове губитке и конфликте у својој војсци, одлучио је престати са борбама и освајањима и најавио повратак. Пре повратка оставио је запис следећег садржаја, „На обалама ХАПАСИСА подигнуто је 12 жртвеника боговима и стуб на којем је писало":

„ОВДЕ СЕ ЗАУСТАВИО АЛЕКСАНДАР"

Александар Велики је дошао до делте велике реке ИНДА и Индијског океана. У повратку кроз неприступачне путеве и пределе, његова војска

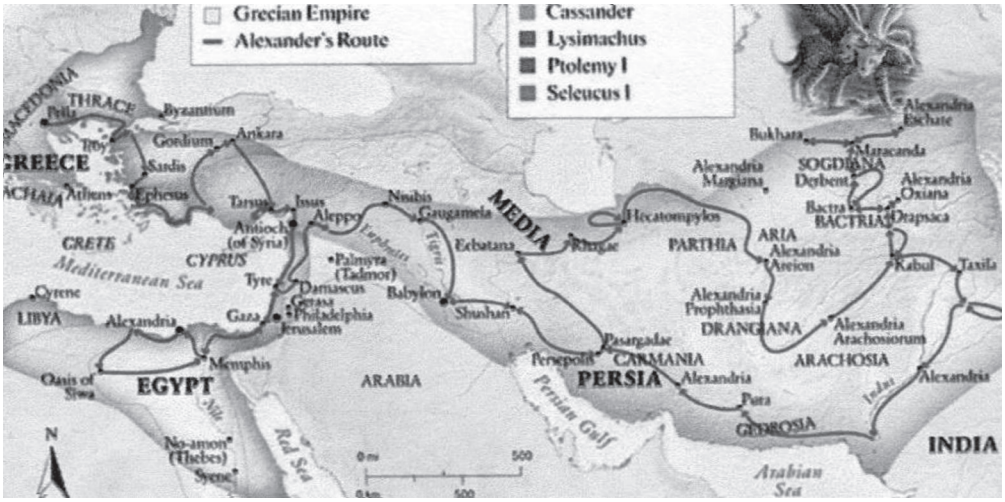

Мапа дугог пута освајања света Александра Македонског-Великог

је претрпела велике муке пустињских услова, много веће него што их је имала при многим освајањима.

Након одустајања од даљих освајања, Александар се вратио у Вавилон 323.године пре нове ере где се разболео, наводно, после једног пира-банкета или вечере и добио јаку грозницу, те боловао 8 дана и умро 11. јуна исте године у 33. години живота. Владао је 20 година и 8 месеци, али није имао наследника, нити га је именовао. Рекао је само речи на самрти ”да царство оставља на најбољем”. Добио је сина, који се родио после његове смрти. Године 301. пре нове ере престало је да постоји Александрово царство као целина, па је подељено на Сирију, Египат и Македонију. После његове смрти настала је борба за власт међу сарадницима и родбином са нежељеним последицама које следе у таквим ситуацијама, тако да је после дошао крај владавине ове познате ратничке породице.

По Александровом оцу Филипу Другом настао је појам „ФИЛИПИКЕ”". То су ватрени оптужујући говори или тираде, усмерене против једне личности. Такви говори дошли су од Демостена, јер су били упућени управо на Филипа од кога је претила опасност Грчкој.

ЦЕЗАРОВ ГРАЂАНСКИ РАТ био је од 49. до 46. године пре нове ере. Водио се између два позната сарадника и ривала, државника тадашњег Рима, ГАЈА ЈУЛИЈА ЦЕЗАРА и ГНЕЈА ПОМПЕЈА. Узгред речено, Помпеј је био муж младе Цезарове кћерке Јулије. Цезар је без одлуке сената, својевољно, прешао реку РУБИКОН, што није смео, јер је то била граница између Галске провинције и Италије. Самим тим поступком почео је грађански рат у Италији. Због јачине Цезарове војске Помпеј није могао да се одупре и одбрани, јер му је добар део војске био у Шпанији, па је морао да избегне у Епир у Грчкој. Одмах после тога цела Италија је брзо потпала под Цезарову власт, а он се прогласио ДИКТАТОРОМ.

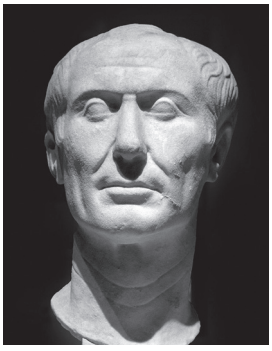

Гај Јулије Цезар
100. п.н.е-44. н.е.

Кратко после одмора, те административног и војног консолидовања, организовао је морским путем јаку војску и кренуо у Грчку за Помпејом. Стигавши у Грчку, са много бродова и војске, након дуге пловидбе и велике борбе, катастрофално је победио непријатеља, тако да је Помпеј побегао у Африку, где је имао стационирану војску, а очекивао је и помоћ од египатског краља. Када краљ није прихватио понуду за сарадњу, овај га је убио.

Цезар у напону своје највеће војне надмоћи, није оклевао да оствари своју намеру и жељу за осветом, па је наставио прогон Помпеја и у Египту, где се већ водила династичка борба за власт између Птоломеја Трећег и Клеопатре, који су били брат и сестра. Цезар се није двоумио на чију страну да стане и определио се за Клеопатрину страну. Војска у Александрији била је за краља и напала је Цезара. У немилосрдном

Краљица Клеопатра 69–30. п.н.е.

сукобу, Цезар је однео убедљиву победу код реке Нил, а брат Клеопатрин, као краљ, али и Птоломеј су погинули. Поуздани извори тврде да су Цезару у победи помогли и Јевреји стационирани у Египту. Након тога цела власт је припала Клеопатри. Убрзо је планула љубав између способне и лепе Клеопатре и Цезара и из те везе, добили су сина.

Цезар се са Клеопатром вратио у свој Рим. На врхунцу своје моћи био је трн у оку другим моћницима, којима се није свидела његова владавина са Клеопатром. На њега се окомио посинак БРУТ, који га је на превару убио и тако прекинуо његову даљу владавину. Када га је Цезар видео, успео је само рећи „зар и ти сине Бруте". Иначе, Цезар је био љубавник његове мајке атрактивне племкиње Сервилије Цепионис. Након Цезарове смрти и после извесног времена Клеоптра се преудала за Марка Антонија и с њим добила троје деце. Клеопатра је остала упамћена као симбол веома лепе жене, али образоване и способне владарке, што је била реткост у оно време.

Јулије Цезар, поред војничког позива, бавио се и песништвом, јер је био веома образован човек. Написао је и неколико књига и расправа. У његово време створен је календар, који је дуго био у званичној употреби у свету као ЈУЛИЈАНСКИ календар, којег се још увек држи Српска православна црква при обележавању својих значајних празника, али и неке друге православне цркве.

2.2. Ратови нове ере

Иако се при преласку из старе у нову временску еру није битно ништа променило што се тиче ратовања, треба нагласити да су у новој ери настали нови сукоби и ратови, изазвани религиозним мотивима и разлозима, јер је нова монотеистичка религија негирала постојање више богова, која је названа паганизам.

ПРЕЛАЗ ИЗ АНТИЧКЕ У НОВУ ЕРУ – НОВО РАЧУНАЊЕ ВРЕМЕНА.

Прелаз из једне у другу еру означен је у првом реду, званично, календарски, како би се прецизно временски разликовао период АНТИЧКЕ И НОВЕ ЕРЕ. С друге стране нова ера је почела са новим актерима и што је најважније са „агресивном" појавом монотеистичке религије, због које су избијали све већи неспоразуми и сукоби међу богатим и утицајним владарима тог доба.

Демографска слика, односно број становника на почетку нове ере није био велики, а није био ни наталитет висок због велике смртности у ратовима и природном селекцијом због услова живота. На интернету се могу наћи подаци о демографским кретањима, који су прилично поударни што се тиче броја становника. Тако на пример наводи се податак да је на почетку нове ере било у свету свега 230 милиона људи, а да чак

ни хиљаду година касније није било много више, јер се тврди да је било свега 270 милиона. Прва милијарда становника достигнута је тек 1800. године. Постоје неке процене о броју становника у Палеолиту и Неолиту тј.старо и новије камено доба, где се спомиње само три милиона и касније 50 милоина становника. О статистичкој веродостојности ових података не можемо полемисати, па нам остаје да верујемо проценама.

Такође, ако бисмо погледали мапу Европе током нове ере, видело би се ко је све владао којим њеним делом и како су територије освајачким путем прелазиле у надлежност увек нових владара, подразумева се ратовима. Ту судбину доживела су подручја на којима су сада наши народи, којима је то домицил од пре више хиљада година, јер се сматра да није било досељавања на Балкан, наших далеких предака, осим спорадичних, углавном повратника. Ову територију, данас, не прихвата наша званична прозападна историјска наука, наметнута фалсификатима и сопственим интересима осталог дела Европе.

Неколико стотина година између краја старе ере и почетка нове ере, биле су веома турбулентне са обиљем превирања у односима тадашњих држава, како због трајања ратова, који нису никада ни престајали, тако и због појаве озбиљних световних покрета и веровања. Сва дешавања догађала су се у јужној Европи, где су доминирали, Римско царство, Грчка и Персија, али и север Африке, на пример, Палестина, Јудеја и Египат, одакле долази прва монотеистичка религија.

Религиозна нетрпељивост и сукоби настајали су између многобожачког, паганског и једнобожачког схватања веровања. Док су први веровали у више богова, други су веровали само у једног Бога. Ови последњи нису могли разумети веровање у богове изражене кроз нељудска бића, животиње, небеска тела и друге природне појаве које нас окружују. Владајућа елита била је такође доста међусобно подељена у схватању религије и веровања, па је често долазило до грубог и по живот опасног обрачунавања са верницима и њиховим убеђењима, културом, науком и понашањем. Жртве су често били учени и напредни људи и верски достојанственици, који су касније постали свеци, великомученици, које српски народ узима са своју Крсну славу.

Појава најстарије монотеистичке религије ЈУДАИЗМА датира већ преко 3 хиљаде година, како у Јудеји, тако и неким земљама северне Африке. Због прогона, верници су често бежали у сигурна склоништа и пустиње, у Египат, а

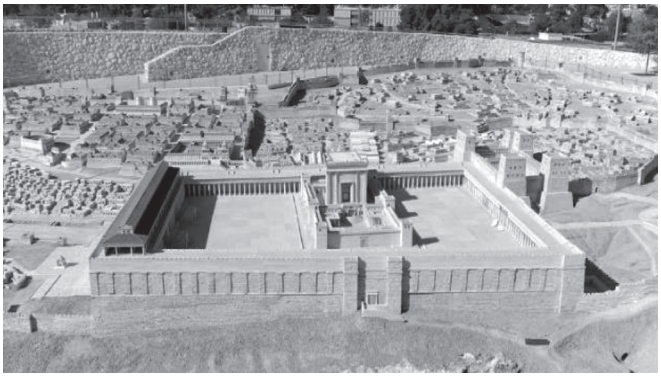

Макета града Јерусалима из првог века наше ере

након извесног времена се опет враћали у своју земљу ЕРЕЦ ЈИСРАЕЛ, тј. Палестину. Додуше верници су краће боравили у Египту, Вавилонији и Араму, тј. у Сирији. Са овим верницима живели су и Феничани, али и сличне групе блиских породица, без земље – били су номади, ратари и сточари, претежно. У тим групама народа били су ИВРИМ и ХЕБРЕЈИ, племена под старешином АВРАМОМ, чији је он ПРАОТАЦ.

ЗАПИС О АВРАМУ ИЛИ АБРАХАМУ
Праотац Аврам прошао је Палестину и дошао у Египат, али га је напустио због тога што је краљ хтео да му преотме жену САРУ. Вратио се у Палестину. Имао је две жене. Од слушкиње ХАГАРЕ, Египћанке, добио је сина ИСМАЕЛА, а од жене САРЕ сина ИСАКА. Од сина Исмаела су постали Арапи, а од Исака постали су Израелци, јудеји и хришћани, касније.

Касније су ова племена названа јеврејским народом, мада то племе потиче из Вавилона, односно древног града УРА, који се налази у Халдеји. У том непрестаном лутању, касније се Аврам или хебрејски Абрахам, одвојио од арамејског народа и доселио у Палестину.

Христофер Жефаровић: Распеће Христово са страдањем апостола, 1751.

Овај рад познатог уметника представља догађаје прелазног периода између две временске ере, означене Христовим распећем. Сматра се да су на овом делу најбоље исто-ријски и хронолошку приказани најважнији догађаји тог периода, на уметнички начин.

Нова ера рачуна се од нулте године, односне прве године после краја старе ере или античке ере. Заправо, званично се рачуна од ХРИСТОВОГ (Исуса Христа) рођења, мада је тачан датум и година његовог рођена још предмет расправе међу теолозима и историчарима. Углавном то је период који је настао после античке ере, која се означава, п.н.е или енглески/ B.C./Before Christ/. Не улазаћи даље у објашњење о постојањеу мноштва календара и рачунања времена код многих народа у свету, задржаћу се на актуелном календару, који званично користи, у пракси, цео свет. Посебни календари и другачије рачунање времена од званичног, дозвољено је без проблема у интерним односима, верским институцијама и религијама. Доста земаља има своје календаре, па тако постоји и најстарији српски календар, како је записано, то је 5508. година, пре нове ере.

Већ када смо код календара напомињем да је Јулијански календар

настао по идеји Јулија Цезара, а израдио га је грчки астроном СОСИГЕН и уведен у употребу 45 година пре нове ере, а потврђен у Никеји 325 године нове ере. Грегоријански је уведен у употребу 1582. године, а израдио га је калабријски доктор Алојзије ЛИЛИ, а прогласио папа Гргур 12. по коме је добио и име Грегоријански календар.

Међутим, најбољи и најпрецизнији календар до данас, израдио је 1923. године на великом Свеправославном конгресу у Цариграду наш познати научник Мулутин Миланковић из Даља, који касни један дан за 28000 година. Он је математички усагласио земаљске и небеске циклусе и дошао до најприхватљивијег научног решења. Већина цркава је прихватила Миланковићев календар, а против су биле Јерусалимска, Руска и Српска патријаршија. Вероватно ће једног дана доћи до примене овог календара, без обзира на став цркава и њихових догми по том питању. Узгред речено, питањем календара, бавио се Трпињац, свештеник и професор Татомир Миловук рођен у Трпињи 1808., а умро и сахрањен у Београду 1878., али не баш са запаженим решењем.

У хришћанској религији постоји СВЕТО писмо или БИБЛИЈА, која је подељена на два дела, на СТАРИ И НОВИ ЗАВЕТ. Стари се рачуна од хиљадите године пре нове ере до прве године нове ере, а Нови завет од прве године до данас и даље. Ово нам говори да монотеистичка религија стварно постоји већ преко три хиљаде године, мада су као обичаји још увек сачувани неки паганski елементи у хришћанству, јер није забрањено, а има смисла.

Ратови су настављени и у новој ери. Они су се распламсавали, можда, више него у античко доба, само се усавршавало оружје али и конфликти услед мноштва разлога, само да додам оне религиозне природе.

ГОТСКИ РАТОВИ ОД 377. ДО 382. ГОДИНЕ. Овај рат је почео на простору Балканског полуострва између Римске империје и Гота, и других племена. Готи су се нашли под јаким ударом и притиском ХУНА, па су тражили спас од Римљана, да их пусте преко Дунава на своју територију, коју су ови присвојили од племена, уствари, наших предака. Римљани су Готима дали велика обећања, али их нису испоштовали, па је дошло до побуне, која се проширила све до Ниша. Охрабрени својим делимичним победама, побуњени Готи су пљачкали и освајали простор Тракије, Дакије и даље, тако да су у тој агресивности убијали све пред собом, чак и римског цара и уништили његову војску. Највећи део Балкана је потпуно опустошен и опљачкан од чега се није дуго опоравио.

Интересантно је овде напоменути да се касније водио и Други готски рат од 526 до 553. године, који је трајао 17 година. Сукоби су вођени између Византије и Гота. Победа Византије у овом рату названа је „Пирова победа", јер су били истрошени сви ресурси које су имали, а који су могли бити искоришћени у друге, корисније сврхе. Назив Византија је одомаћен назив за Ромејско царство и сматра се да назив територије неке земље, не може бити употребљен као име целине, што је овде случај. Но, то је питање за историчаре.

„ГОТИ су источно германско племе, пореклом из Скандинавије то јест Готланда, које је упало у Римско царство и касније прихватило, не зна се како, Аријанство, а у 5. и 6.веку су се поделили на ВИЗИГОТЕ и друго племе ОСТРОГОТЕ и успоставили две јаке државе на територији Римског царства, то јест, ВИЗИГОТИ на Иберијском, а ОСТРОГОТИ на целом Апенинском полуострву"

Мапа смера кратања Гота у освајању југа Европе

Мада овде није циљ да се спомиње становништво које је било на нашим подручјима у време надирања Гота, чињеница је да су те крајеве насељавала племена из којих су настали садашњи етнички Срби и други народи, које званична историје не спомиње. Опште је познато да су постојали српски владари и пре Немањића, али се они, такође, не спомињу, јер доминира западна, берлинска историјска школа, наметнута нашим историчарима, који још не могу да се „отрезне". Но, све више се откривају историјске истине, уз аргументоване чињенице других научних дисциплина, па је питање времена када ће се званична историја морати одрећи својих заблуда, тим више, јер већ долазе озбиљна признања од западних историчара, али све више из, до сада неистражених архива и литературе, нових археолошких и генетских открића.

ИБЕРИЈСКИ РАТ водио се 526. до 532. године између Источног римског царства тј. Византије на једној страни и моћне Персије на другој страни, а на подручју данашње Грузије у ширем смислу речи, на подручју кавкаске Иберије, Закавказја и Мезопотамије. Исход вишегодишње борбе јесте персијска победа и вечити мир, како то историчари кажу. Иначе, узроци овог рата били су верског карактера, али и територијални интереси због стратешких транспортних путева, управо као и данас. Земље, које је намеравала да освоји Персија, примиле су хришћанску веру и на тај начин делимично спречиле продор своје религије дубље на исток. Уствари, Персија је хтела да наметне своју монотеистичку стару религију ЗАРАТУСТРИЗАМ, која, наводно датира још из античке ере, скоро четири хиљаде године уназад. Овај рат је за обе стране имао катастрофалне последице и променљив карактер успеха. Превирања око стратешког и религиозног питања решена су споменутим миром, али не задуго, јер нови владари, обично, поново започињу своје ратове, незадовољни својим претходницима и склопљеним миром.

ФРАНЦУСКИ РАТОВИ од 754. до 773. Француска је добила три рата у Италији, односно Ломбардији, као делу Италије. Француска је тада бранила право папе на италијанске територије. Било је укупно три рата, углавном на тлу Италије. У трећем рату истакао се Карло Велики који се прогласио краљем Ломбардије и тиме учврстио француску, односно франачку надмоћ над Италијом. После се сукобио са Аварима, баварским савезницима и допро Дунавом у Панонске крајеве. И њих је победио, наводно без већег отпора, али је остало нејасно како и зашто је изгубио доста људства, коња и опреме. Карло Велики био је познат као ПРВИ ЦАР француског царства и први цар у западној Европи после пропасти Римског царства, пре три века.

И француско-аварски рат 728-796. био је у склопу француске најезде у том делу Европе, који се завршио потпуним уништењем аварске државе, што је опште познато, јер су дејства била у непосредној близини наших крајева.

ВИЗАНТИЈСКО – РУСКИ РАТ од 860. до 1043. године. Овај рат се састојао од серије ратова, којих је било седам у дужини од 180 годинеа. У првом рату се спомињу стари Руси, названи ВАРЈАШКИ, а то је уствари име које су Грци дали источним Словенима, односно Викинзима, који су владали у то време Краљевством Русије од 9-11. века. Руси су у почетку добро напредовали и дошли до Цариграда, где су све опљачкали, али нису у њега ушли. Овде постоји легенда да нису ушли у град, јер га је спасила ИКОНА БОГОРОДИЦЕ и молитва патријарха ФОТИЈА, који је ту дужност вршио од 858 до 867. године.

„БОГОРОДИЦА, реч ДЕВА МАРИЈА, изворно Марије или Мерием из Назарета у Галилеји, по хришћанском веровању мајка је ИСУСА ХРИСТА. Претпоставља се да је рођена 21. септембра 20. године пре нове ере од родитеља Јоакима и Ане”

Данас Српска Православна црква уважава Светог Јоакима и Ану, по којима је доста српских породица управо њих узела за своју Крсну славу.

Рат ове две земље вођен је 907. године и сматра се да је то био други покушај опасаде Цариграда, а карактеристично је да су га потпуно освојили и населили Руси, те наметнули Византији данак, да осигурају себи приходе. Опис овог рата је забележен, а базиран је на руској историјској хроници под називом „ПОВЕСТ МИНУЛИХ ЛЕТА”, као најстаријем руском летопису, који је редовно бележио монах НЕСТОР из Печерског манастира код Кијева.

Победа Руса у Цариграду. Користило се разно оруђе и оружје, а забележени су познати Олегови чамци на точковима на минијатура из *Рацивалијеве хронике,* 16. век.

У четвртом рату 941. године против Византије, Руси нису имали успеха као раније. Остало је забележено да је иницијатива за опсаду и пљачкање Цариграда дошла од Хазара, јер су желели да се освете византијском цару за прогон Јевреја.

„ХАЗАРИ су стари, кажу, Турски народ, који је примио ИСЛАМ, а теорија каже и побија прву, да су прихватили Јудаизам и постали Јевреји, па се додаје, козари, козаци и слични називи".

О овим наводима веома детаљно писао српски писац Милорад Павић у својој књизи „Хазарски речник". Неки историчари тврде да је само висока класа и нешто нижег сталежа прихватило јудаизам као религију, а да је обичан, нижи слој народа, задржао муслиманску религију. За разлику од Хазара, Сефарди су, наводно, изворни Јевреју, али њихова заступљеност није озбиљније процентуално значајна у овој етничкој групи. Иначе, Хазари су расути по целом свету, мада данас имају своју државу.

Данас о Хазарима постоје подељена мишљења у свету, јер им се кроз историју приписује конктраверзност и умешаност у све веће светске конфликте, о чему нема поузданих сазнања.

Иако су Руси изгубили претходни рат с Византијом, они су покренули нови рат 970-971. године под кијевским владаром Свјетославом, те том приликом окупирали и царску Бугарску и ставили је у свој потпуни вазални положај. Међутим, веома јака Византија, добија и овај рат и ставља Бугарску под окриље византијског царства. Цео овај дугогодишњи рат обиловао је променљивим успехом зарађених страна са великим обостраним људским жртвама, пљачкама и разарањима, јер су територије наизменично, често, прелазиле у поседе једне или друге зарађене стране.

Рат Русије против Византије вођен је последњи пут 1043. године, али безуспешно, па је након тога склопљен мир, којом приликом су сви заробљени Руси били ослепљени. Да парадокс буде још већи, после мира, дошло је чак до брачних односа између династичких породица, што у оно време није била реткост, јер су у питању били безбедност и интереси држава. Живот стварно, кроз историју, пише романе, до данашњих дана.

КРСТАШКИ РАТОВИ. Крсташки ратови су верски ратови, обележени крстом, али и верским обележјима других религија. То су „свети" ратови, у име БОГА, мотивисани од стране високог клера. У крсташким ратовима учествовали су витезови из Француске, који су као војска следили племиће и краља, с једне стране и СВЕТОГ римског царства, с друге стране. Свети ратови вођени су за ослобођење ХРИСТОВОГ гроба у Јерусалиму, а с циљем да тај град врате под контролу хришћана. Овде се запажа да је на рушевинама политичког Рима, некадашњег Римског царства настала моћ духовне империје Римске цркве, Ватикана, односно Папства.

Крсташки ратови временски су трајала 200 година у таквом облику и називу, односно од око 1095. па до 1270. године. Други крсташки напади били су у Шпанији и источној Европи и трајали су до 15. века. Неки крсташки ратови вођени су и против словенских паганских народа, али и

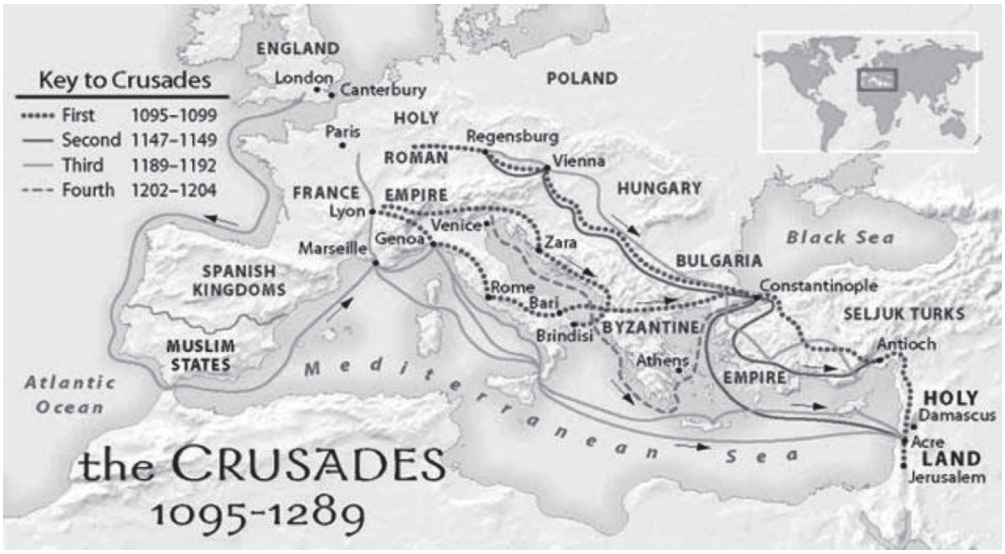

Линије на горњој мапи означавају важније крсташке ратове, њихове путеве и циљеве. А циљеви су углавном били усмерени ка Константинопољу и Јерусалиму, односно њиховим светим местима, која су тежили да освоје. Колико год је циљ ових ратова био освајање светих места, у њима су учествовали војници коју су као награде добијали опљачкане ствари, што се не искључује као један од мотива таквог рата.

других, укључујући, Балтик, Јевреје, православце, Монголе, Старопрусе и друге политичке непријатеље Папе, односно римокатоличке цркве.

Да би се лакше разумели крсташки ратови, наводим податке о томе ко је, када и колико дуго владао Јерусалимом:

Арапи	од	638. до 1099. године
Крсташи	од	1099. до 1189. године
Муслимани	од	1187. до 1517. године
Турска	од	1517. до 1917. године
Енглеска колонија	од	1917. до 1948. године
ДРЖАВА ИЗРАЕЛ	од	1948. до данас

И садашња држава Израел стално је у непријатељском односу и кратким ратовима са Арапима, Палестинцима, који се боре сваки за своја света места и вероватно неће никада престати.

Већ је напоменуто да је основни циљ крсташких ратова ослобођење Јерусалима и Свете земље од муслимана, као најважније питање. Због тога су крсташи позвали и Византију, често, исправно, названу као источно Римско царство, да им се придруже у одбрани од муслиманске експанзије тј. Турака Селџука у Анатолији, у ствари Селџучко царство је турско-персијско царство. Намере овог продора засноване су на тенденцији католичког ширења ван Европе и запоседање муслиманских територија, Андалузије, Египта и пагана у источној Европи и тако даље.

Девет крсташких ратова оставили су значајан утицај на политичке, економске, културне и друге односе међу народима, који се осете још и данас. Ако се сериозно размотри сваки крсташки рат, долази се до сазнања, да су

они били сви слични и да су вођени, у првом реду, против муслимана, али и хришћана међусобно, због духовне превласти и утицаја једних на друге. То је било једно турбулентно време где је религија - црква, водила ратове уз помоћ племства, краљева и широких маса, које често нису ни имале нарочиту оданост религији и веровању. Били су „оруђе" у рукама елите.

Први крсташки рат од 1096. до 1099. године означен је као борба уједињених хришћана Европе против Селџука, тј. Турске и Персије, с циљем да се преотме Јерусалим од муслимана. Иницијатор је био папа Урбан Други на црквеном Сабору у Клермону у Француској. Значајну улогу је одиграо Византијски цар Алексеј Први Комнен. Крсташи су успели освојити Јерусалим и тако је створена прва крсташка држава, али су тада створени и први ВИТЕШКИ РЕДОВИ, препознатљиви и данас.

„ВИТЕШКИ редови, убрзо су добили, јасно, војна обележја, те су редови створени са циљем борбе против непријатеља хришћанства, против муслимана, јеретика, пагана, или ради заштите хришћанства и хришћана"

У оквиру првог крсташког рата познат је тзв. сељачки крсташки рат, интересантан за наше подручје, јер се велика руља кретала кроз данашњу Србију, на пример, Земун, Београд, Ниш итд, где су се сукобили са локалним становништвом. У даљој борби претрпели су убедљив пораз јер су тада изгубили 17 хиљада људа од 20 хиљада, колико их је укупно било.

И Немачки крсташки рат је део првог крсташког рата, у коме су нападнути Јевреји у Немачкој, углавном због новца, али и антисемитизма. Већ тада су мрзели Јевреје, тобоже због распећа Исуса Христа, што се може повезати са њиховим истребљењем у Другом светском рату.

Такође под окриљем првог крсташког рата било је још краћих сукоба на територији Турске, Византије, Персије, али их је све иницирала и водила иста идеја, а то је, да се обрачунају са муслиманима и селџуцима.

Други крсташки рат водио се 1147-1149. године, а покренули су га муслимани својим освајањем једне грофовије, па је Папа Евгеније Други објавио, пристанком европских краљева, да се супроставе нападу. Војску против муслимана водио је француски краљ ЛУЈ 17. Капет, а Немачку Конрад Трећи Хоехштауфен. Рат је завршен неуспехом, а муслимани су били веома зли и крволочни према хришћанима, које су масовно измасакрирали.

Саладин (1137-1193) краљ Египта и Сирије. Портрет пре 1185.

Трећи крсташки рат био је од 1188-1192. године, а букнуо је након што су муслимани под Саладином освојили Јерусалим, после скоро сто година. Град је претрпео разарања и поделе територије, али су хришћани и овог пута били лошије среће. У овом рату истакао се немачки цар, познати Фридрих БАРБА-

РОСА, који је већ три пута учествовао у светом рату. Имао је на располагању преко сто хиљада људи и то је била велика сила у то време. Повео их је преко Угарске и Балкана, Београда и Ниша, све до Цариграда. Успеси су му били делимични, а он се као већ старији човек, утопио у реци Салеф, што је довело до деморализације и распада његове војске. Фридрих Барбароса 1122-1190. био је немачки краљ и цар Светог римског царства. Потиче из династије Хоенштауфен. Негов надимак значи „црвена брада". Под тим називом, тј. тајном лозинком „Барбароса", нападнут је СССР 1941. године од стране фашистичке Немачке, у пресудној борби Другог светског рата.

Сусрет Стефана Немање са Фридрихом Барбаросом јула 1189. у Нишу.

Француска војска под Ричардом Првим Лављег срца имала је више успеха у борби. Овај краљ је био познат као велики пустолов, храбар и сналажљив војсковођа, кога није интересовала краљевска титула, него само рат, којим је био опседнут. У борби је направио масакр – покољ три хиљаде муслимана и велику пустош. После закљученог мира у Јафи, муслимани су, због страха, први пут признали постојање крсташке државе, али не за дуго.

Четврти крсташки рат био је од 1202-1204. године. Циљ овог рата било је освајање Египта, али због недостатка новца прво су освојили Млетачку републику, односно и наше крајеве, на пример Задар, а после и Цариград, те срушили Византију. После овога настале су нове државе, а Млетачка република најјача поморска сила у том делу Средоземља. Град Цариград је потпуно, немилосрдно опљачкан, а историчари тврде да је то било највеће пљачкање и убијање у средњем веку. На целом подручју Византије настало је Латинско царство, мисли се на подручја Грчке, западне Турске и дела Албаније. У том саставу биле су Епирска деспотовина и Никејско царство итд.

Пети крсташки рат од 1213-1221. године. Историја тврди да је овај рат био пљачкашки, уосталом као и сви ранији ратови ове врсте. Покренуо га је угарски краљ Андрија АРПАД уз подршку папе Иноћентија Трећег. Придружили су им се Холанђани, Фламанци и Фризијци. Имали су само делимичног успеха. Међу нападачима било је неспоразума, посебно у Немачкој због борбе за власт, што у оно време није била реткост. У почетку су добро напредовали и освојили све стратешки важне градове, тако да су им муслимани понудили мир. Мир није прихваћен, па се кренуло даље према Египту. Но, успех је изостао, јер је набујали Нил онемогућио

њихово напредовање. Због тога су сада они затражили раније понуђени мир, али сада муслимани нису хтели мир под претходним условима. Војска се повукла у Европу и тако је завршио овај рат, без оствареног главног циља, освајање Египта.

Шести крсташки рат 1228-1229. године. Рат је повео Светоримски цар Фридрих Други и египатски султан, тако да је у његовој војсци било доста муслимана. Крсташи су извојевали победу и добили Јерусалим, али је Фридрих имао неспоразума са папом и ослабљеном Европом. Склопљен је мир на 10 година, којим су крсташи добили Јерусалим, у договору, без борбе. Споразумом о миру и подели, није био задовољан ни папа, ни темплари, а муслиман, опет, нису били задовољни са египатским краљем.

СЕДМИ, ОСМИ И ДЕВЕТИ крсташки ратови били су од 1248-1272. године. Ове ратове на свету земљу, Јерусалим, Египат и друге приобалне државе, водили су француски краљеви са доста променљивим војним успехом, мада су имали велику и добро опремљену војску. Око ова три последња рата водиле су се закулисне игре између зараћених страна, хришћана и муслимана уз велике људске губитке са обе стране, како у рату, тако и од тешких заразних и других болести. Међусобна масакрирања била су уобичајена ствар, а пљачкање освојених територија су често била награда за учествовање у рату.

После Крсташких ратова Светом земљом и Јерусалимом завладали су муслимани, а после Турска, све до 1917. године, али су неке историјски вредне грађевине и места, ипак сачуване до данашњих дана, јер је на тим просторима било присутно и Јевреја, у мањем броју и хришћана.

Општи закључак би могао биити да су крсташке ратове иницирали и започињали папа, европски владари, уз свесрдну помоћ народа, верника хришћанске католичке цркве. Успеси крсташких ратова само су били делимични, без обзира на дужину трајања од 200 година. Најдуже су владали муслимани у напред поменутим земљама и светињама, а однос снага је и сада на њиховој страни што се тиче масовности њихове религије. На основу изнетих података, читалац може сам закључити, коме објективно припадају света места и ко је на њима први боравио. За боље разумевање ове проблематике све читаоце упућујем и на читање светих књига, посебно изворне БИБЛИЈЕ, Старог и Новог завета, укључујући антикварне историјске књиге и записе.

ГРАЂАНСКИ РАТ ДВА ЈОВАНА. Ово је само један од више грађанских ратова који су вођени у Византијском царству. Овај се водио од 1341. до 1347. и не би био вредан да у њему није имао одређену улогу и српски цар Душан.

Још у време намесништва Ане Савојске и њеног сина Јована Палеолога Петог, други Јован Кантакузин, прогласио се за цара Грчке. То проглашење је поделило грчки народ на две стране, тако да је племство подржало „отмичара" Кантакузина, а с друге стране, народ, који је био за легалну династију. Након извесног времена прогласише га издајником и смене са узурпиране власти, уништавајући све његово што је стекао. Јован Кантакузин као по-

ражен нађе уточиште код цара Душана на двору у Приштини. Покушали су цар Душан и Јован Кантакузин направити САВЕЗ, али се услови наведени у том савезу нису допали Грку. Савез се није свиђао ни Цариграду, али ни другима заинтересованим за будуће односе на том делу Балкана. Притисци у то време били су и религиозног карактера због инсистирања на унијаћењу православног живља, али се православни клер успешно одупро тим притисцима Ватикана и папе.

Цар Душан ***(Библиотека Матице српске)***

Цар Душан у напону своје војне снаге освојио је велики део Грчке територије, као и садашње територије Албаније. Због Душановог освајачког успеха, дошло је до разбијања савеза и Кантакузин је напустио Душанову Србију. Цар Душан је после тога склопио савез са царицом Аном, а споразум је ојачан тако што је млади шестогодишњи краљевић Урош верен са сестром младог грчког цара Палеолога. После тога следила су даља освајања, како Грчке, тако и других територија.

Због свог великог освајачког успеха Цар Душан је имао примерну снагу и значајну превласт своје земље Србије. Све околне земље су у њему гледале великог војсковођу и мудрог владара, тако да му је то дало крила да Србију прогласи ЦАРЕВИНОМ. Постајући царевина, прогласио се ЦАРЕМ Србије на Ускрс 16. Априла 1346. године, а истовремено сина Уроша, који је имао тек 9 година, прогласио за краља у граду Скопљу. Титула му је гласила да је Цар СРБИЈЕ И ГРЧКЕ.

После крунисања Цар Душан је пожурио да призна крунисање Кантакузина, који је одмах затражио савезника с циљем да ојача свој положај. Није презао да савез учврсти и преко брачних веза са Турцима, што је супротно византијској традицији и обичајима. Грци су били заморени династичким грађанским ратом и помирили су се да Кантакузим постане царем наредних 10 година и влада у име малолетног цара, који је касније постао његов зет. Но, Грчка се, ипак, није дуго економски опоравила од грађанског рата и није представљала никакву силу наспрам, тада, јаке Србије. Али, када је његов син учврстио савез са Турском, тј.са њиховим вођом Орханом, покушао је да поврати делове грчких градова под

Србијом уз помоћ Орхановог сина Мурата, нама добро познатог из Косовских боја. У тој борби са Србијом, највише су страдали Грци, којих је доста побијено, не од Срба, него од Турака.

СТОГОДИШЊИ РАТ између Енглеске и Француске од 1337. до 1453. године, водио се претежно на подручју Француске, а био је у извесном смислу и грађански рат, јер су покрајине те земље имале статус мањих државица. Теоретичари рата кажу да је други рат забележен по коришћењу нових оружја и тактици, јер је напуштена феудална поносна коњица. Уређен је облик стајаће војске, резервне, а не само повремене, а тиме се променила и улога племића и сељака.

Интересантно је овде историјски видети такозвани „рани повод", када је Карло Трећи „допустио" Викинзима 911. године да се населе у Нормандију. Викинзи су, иначе, познати као Нормани. Они су успели да освоје и Енглеску 1066. године, а вођа Викинга, Вилијам Освајач, постаје краљ Енглеске. Они су владали Нормандијом и Енглеском 150 година, да би 1216. године изгубили већину територија Француске.

Иначе, забележено је, да је Француском најдуже у то време владала једна династија, кажу, 320 година, а звала са ДИНАСТИЈА КАПЕТ. Након дугих година остала је без мушког потомка, после смрти краља Карла Четвртог-„Лепог" 1328. године, а то подразумева да нема наследника престола, темељем „Салијског Законика", као „збирке племенског обичајног права салијских франака од 5 и 6. века". Но, пошто се једна девојка од њихових потомака, именом Узабела, удала за енглеског краља Едварда Другог, који је абдицирао у корист њиховог сина Едварда Трећег, па се очекивало да он постане једини наследник исчезнуле династије Француске и Енглеске. Али, француско племство није желело да њима влада странац, пошто краљ може бити само неко ко је континуирани, непрекидни наследник по мушкој линији, а не преко мајке као женске линије, значи у духу поменутог Салијског законика.

Француска након освајања енглеског краља Хенрика V изгубила је добар део својих територија и своју компактност, јер је била расцепкана.

Сукобе са Енглезима започео је око територије Гаскон у Француској, на коју је Енглеска полагала право. Почетак рата 1337-1370. године подељен је у четири фазе:

- фаза енглеског успеха под Едвардом Трећим 1336-1360,
- фаза када Французи избацују Енглезе године 1360-1400,

- фаза Енглеске победе под Хенријем Петим године 1400-1429,
- фаза уједињења Француске ВАЛОА краљевима године 1429-1453.

У почетку рата Француска је била надмоћнија, јер је имала 14. милиона становника, а Енглеска само два милиона. Поред тога Француска је била веома јака на мору са развијеном поморском флотом. Проблеми су били озбиљни са наследством над Бретањом , која гравитира према Енглеској. Право на Бретању полагале су обе државе и због тога је избио велики сукоб у којем су Французи доживели тежак пораз. У току рата 1348. године завладала је КУГА у Европи, названа ЦРНА СМРТ, од које је умро и француски краљ Филип Шести „Валоа", а ратне операције су морале смањити интензитет. Нови краљ Јован Други – Добри, наследник, био је заробљен, али је откупљен за огроман износ, након потписаног мира.

Под Карлом Петим-Мудрим, Француска је извојевала победу 1370-1400. године, иако је имала побуну незадовољних сељака против кметства због лошег и тешког живота. У том периоду водиле су се честе борбе за превласт на престо, тако да су смене биле уобичајена ствар. Ратна срећа била је веома променљива, јер су обе зараћене стране имале успеха у некој борби. Енглеска је једно време однела важну победу на мору, али је то штетило обема странама у трговини морским путем.

Поред побуне сељака, дошло је и до грађанског рата након изненадне смрти Шарла Шестог, који је, стварно, полудео. После тога су се две рођачке породице сукобиле око престола, а помоћ су обе тражила од Енглеског краља, уз уступке на рачун сопствене земље, што је нанело војну и моралну штету земљи.

Цео период стогодишњег рата одвијао се у знаку победа и пораза, али је забележен велики успех једне изузетне жене, ЈОВАНКЕ ОРЛЕАНКЕ 1429-1453, када су Енглези опседали град Орлеан. Енглези нису имали снаге да заузму град, а пасивност Француза била је непримерена, па је Јованка затражила помоћ Карла Седмог-Победника. Говорила је да је добила провиђење, визију и „божији глас да протера Енглезе". Јованкином заслугом, Французи су успели однети велику победу. Јованку су, на крају, издали Бургундинци и предали је Енглезима, који су је погубили. Остала је славна до данашњих дана у француској историји, којом се поноси њен град Орлеан, са њеним спомеником.

Француска на крају стогодишњег рата

На крају, француском коначном победом, земља се ослободила и повећала своју површину и број становника, али се опијени великим успехом јавио и НАЦИОНАЛИЗАМ. Убрзо након тога, дошло је до промене друштвено-економске формације, уређења, тако да је од федералне монархије, створена јака централизована држава, која је чврсто држала све полуге власти у својим рукама.

Интересантан је још један феномен, уврежен иредентизам код Енглеза, који се задржао све до 1801. године, а односи се на њихову охолост, што су полагали право на француску круну – ТРОН и њихови краљеви су носили титулу краљева Француске. Невероватно, која је то била дрскост Енглеске. Такви су и данас.

КРСТАШКИ РАТОВИ ПРОТИВ ОСМАНЛИЈА И БОЈ НА КОСОВУ 1389-1464. године и даље. Овде пре свега треба споменути једну од најзначајнија битака тог доба, а то је КОСОВСКА БИТКА или БОЈ, која се одиграла 15/28. јуна 1389. године, на 166. дан по грегоријанском календару, на хришћански велики празник – ВИДОВДАН. Сукобиле су се две љуте војске, српске и турске снаге, које су предводили највиши државници својих земаља, кнез ЛАЗАР ХРЕБЕЉАНОВИЋ са српске и султан МУРАТ ПРВИ са турске стране.

Однос снага у Косовском боју био је неадекватан, јер су Турци располагала са више војника од Срба. Они су имали од 17 до 40 хиљада спремних војника, а српска страна од 12 до 30 хиљада највише. Но одбранбени мотив је надокнађивао турску супериорност, али и профил њихових и српских војника. Турска је у својим редовима имала јаничаре и плаћенике, а Срби патриоте спремне да бране своју територију, своје огњиште и породицу.

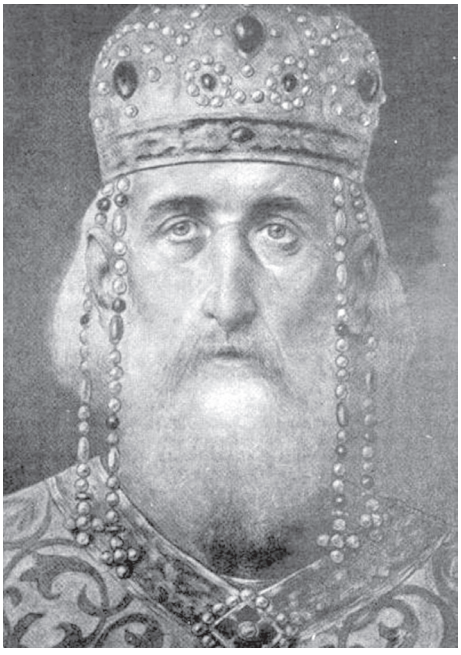

Кнез Лазар (око 1329-1389)

Српски витез Милош Обилић уз помоћ својих сарадника успео је убити султана Мурата и тако изазвао гнев на турској страни, који су се притајено повукли и делимично одступиули од борбе, ради консолидовања својих редова. Успели су заробити српског кнеза Лазара, због његове непажње, кога су одмах из освете погубили по наређењу Бајазита, сина Муратовог. Тада је погинуо и брат Бајазитов, Јакуб.

По непобитним војним мерилима, тактичким подухватима, бој се у сваком случају завршио већим успехом или победом Срба, јер су се турске снаге повукле према Малој Азији. У то време, иначе, важило је правило

да се војске повуку ако погине њихов највиши војсковођа или државник у ратним окршајима. Касније, након више година од Косовског боја, историја се поиграла и кривотворила те догађаје, прогласивши Србе као губитнике, али и прогласила издајницима најближие сараднике, што није доказано, о чему се и данас воде полемике. Бој на Косову пољу, на Газиместану у близини Приштине спада у ред највредније борбе за национални идентитет Срба. Та битка се прочула у Европи и оставила позитивно мишљење код целог хришћанског становништва.

Бој на Косову 15/28. јуна 1389, минијатура из *Хронике Ивана Грозног*, 16. век.

Бој на Косову одјекнуо је Европом и привремено је омео Османско царство да се прошири хришћанском Европом. Покушај Турака да продру у Европу сматрало се религиозним, крсташким ратом, односно наметањем полумесеца на крст, како се то онда говорило. Историчари кажу да су велике европске земље славиле Бој на Косову, а да је велика црква Нотр Даме у Парису ту победу означила својим звонима.

Међутим, каснији Лазарови наследници, пре свега Вук Бранковић, под притиском сукоба са Мађарима, склопили су мир с Бајазитом и тако признали његову власт, као једино могуће решење у тим неповољним околностима за српску властелу и народ.

Вековима после Косовског боја, па све до данас, живе српске епске песме „као мотив српског националног идентитета". МИТ који се до данас негује као легенда или предање и приповест, Срби имају КОСОВСКИ БОЈ. Мит живи у народу и народ га воли, поноси се њиме и осећа преко њега свој пуни идентитет припадносшћу својим прецима, свом корену и свом народу. Према томе мит описује дубоку истину стварног догађаја усменим преносом, са претка, на потомка, тј. „од уста до уста", генерацијама. А о смрти кнеза Лазара најбоље је речено у филму *Бој на Косову:* „глава се не полаже у гроб, него у темељ".

Други бој на Косову био је под вођством султана Бајазита Првог, сина Муратовог, који је за Турке био успешнији од оног првог боја у коме су погинула оба војсковође. Овај бој имао је шире размере на целом Балкану, али је

супростављена војска имала одбранбени карактер, јер се радило о нападу Турака ради поробљавања хришћанских народа.

Снажна турска војска имала је у каснијим ратовима више успеха, јер јој је пошло за руком да створи пуно вазалних држава, поделом српске властеле, којима су владали стотинама година. Као окупациона сила, вршили су страховит притисак на потурчавање хришћана, не бирајући средства у својим намерама, па су чак увели „данак у крви", одводећи малолетну децу као робље у циљу стварања посебних елитних војних формација, „јањичара". Но, без обзира на дугу владавину на Балкану и шире, ипак су након ослобођења од Турака, вазалне земље успеле сачувати своје државе, нације и религију, коју су забрањивали, али повремено и дозвољавали упражњавање православних обреда и градњу светиња.

Након ратова на Балкану, истовремено и непосредно после њега, било је још ратова у немирној Европи. Споменућу само неке важније:

- Од 1454-1466. -Тринаестогодишњи рат између Пољске и Русије,
- Од 1455-1485. - рат грађанског типа у Енглеској око престола назван „Ратом ружа"
- Од 1467-1477. - грађански рат у Јапану
- Од 1494-1559. - италијански ратови или Ренесансни ратови између италијанских градова-држава, те великих сила тог дела западне Европе и Османског царства.

Нема земље у Европи која није ратовала директно или удружена са другим државама у савезу, како на југу, тако и на северу континента. Углавном су водеће земље у ратовима биле, Италија, Шпанија, Енглеска, Немачка, Пољска, Аустроугарска, Русија, Балканске земље, Скандинавске земље. Такође у то време ратови су вођени у Јужној Америци, Африци и Северној Америци.

Оно што је нама интересантно јесте рат између Османлија и Аустроугарске 1529. године и 1668-1697. године, јер је тада била Велика сеоба Срба из јужних српских земаља у Угарску и наше крајеве – Славонију и Срем, али и учешће Срба на обе стране сукоба. Тај период је био једна велика прекретница за српски народ, јер је велики број становника са јужних српских земаља пресељен на север Балкана, а напуштене територије запосели су народи других религија и културе, који природно не припадају овом географском простору.

Године 1529. био је први велики продор Османлија у Европу, када су стигли до Беча и опседали га са 120 хиљада добро наоружаних војника под султаном Сулејманом Величанственим. То је граница до које су најдубље допрли у западну Европу. Ова битка названа је „Прва битка код Беча", јер се много година касније догодила и друга битка код Беча 1682. године. У овој бици Турска је имала 12 хиљада елитних јањичара, 800 лађа на Дунаву и 20 хиљада дева, које су носиле опрему. Османлије нису успеле освојити утврђени Беч, како због умора и временских прилика, тако и због болести, глади и дезертерства, углавном Срба и других не Турака. Неуспех у овој опсади допринео је слабљењу Османлијског царства, које се дуго није могло опоравити.

У овом периоду опсаде доведени су Хрвати код Беча, који су, највероватније пореклом из Моравског поља у Доњој Аустрији и Словачкој – све уз реку Мораву, па до ушћа у Дунав. Они спадају у групу градишћанских Хрвата и тада је настало Хрватско село, данас Седми бечки округ – Бецирк, тврде историчари.

Друга опсада Беча одиграла се 1683. године и трајала је два месеца. До одлучујуће битке дошло је између Светог римског царства и Свете лиге, тј Аустроугарске, с једне стране и Османлијског царства, с друге стране, под водством Кара Мустафе. Турци су катастрофално изгубили овај рат и протерани су све до Скопља. У једној од више битака, можда пресудној, код Сенте, Турци су катастрофално поражени. У тој бици истакли су се многи Срби међу којима и два брата Миковића, који су за храброст добили титулу „племенити". Потомци једног од браће још живе у Трпињи, а од другог у Војводини. Недуго после појаве заразне болести КУГЕ од које умире познати аустријски војсковођа Силвио Пиколомини, долази до опоравка и реорганизације Турске, те је њихова војска извршила јак контра напад на противника и протерала аустроугарску војску са мноштвом Срба војника и цивила, убијајући их и масакрирајући, немилосрдно. Паралелно са повлачењем јединица аустроугарске војске, дошло је до егзодуса, односно Велике сеоба Срба под водством патријарха Арсенија Чарнојевића, између осталог и у наше крајеве. У опустошене крајеве, Турци су циљано насељавали арнауте, ради промене етничке структуре и наметања своје, нехришћанске религије.

Све освајачке војске имале су обичај да праве мапе земаља и градова које су намеравали напасти и освојити, верујући да ће вечно држати освојена подручја, што је историја побила, али су мапе добро дошле, касније, као добар историјски документ.

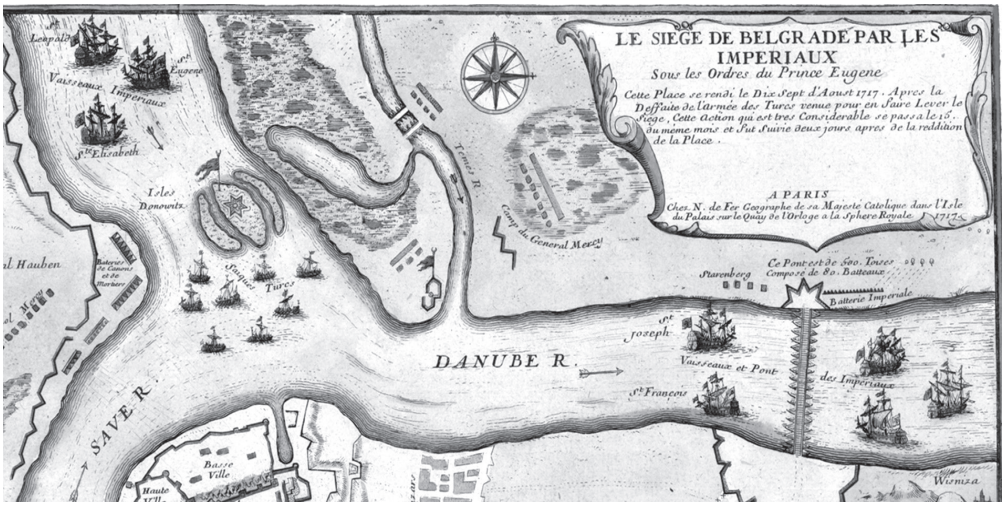

Опсада Београда, детаљ мапе из 1717. у време освајања Принца Еугена Савојског. Он спада међу најуспешније аустроугарске војсковође, коме се приписују сви већи војни успеси аустријске војске.

АМЕРИЧКИ РАТ ЗА НЕЗАВИСНОСТ ИЛИ ГРАЂАНСКИ РАТ одиграо се од 1775-1783. године на подручју источне обале Северне Америке. Амерички револуционарни рат водио се између матице Велике Британије и 13 првих уједињених колонија Америке, односно проглашених држава, а то су, Њу Хемпшир, Масачусетс, Роуд Ајланд, Конектикат, Њујорк, Њу Џерзи, Пенсилванија, Деливер, Мериленд, Вирџинија, Северна Каролина, Јужна Каролина и Џорџија. Тада су оне биле за Велику Британију сепаратистички делови Америке побуњени против матице, с циљем да постану потпуно независне државе.

Но, ради бољег схватаља рата за независност, кратко наводим неколико података о Северној Америци. О њеном открићи је све познато. Према историјским сазнањима, Северну Америку пре 1492. године насељавали су разни домородачки аутохтони народи, а тек после други насељеници.

Америку су колонизовали Краљевина Енглеска, Краљевина Шкотска и након уједињена те две краљевине 1707. и Краљевина Велика Британија. Колонизација је започела у 14. веку, а прва енглеска колонија је основана у Џемстауну у садашњој држави Вирџинији 1607. године. Ове прве државе означене су на Америчкој застави са 13 црвено белих пруга.

Колонисти ових првих 13 држава хтели су да збаце британску власт, а битком код Лексингтона 18. јуна 1775. године „отпочео је рат за независност", да би 4. јула 1776. године била донета ДЕКЛАРАЦИЈА О НЕЗАВИСНОСТИ. Тог дана је проглашена независност, односно самосталност нове државе одцепљене од британске круне.

Амерички војници у бици за Лонг Ајленд 1776, Доменик Д Андреа, око 2004.

На почетку рата Британија је имала извесне ратне успехе, али су је омеле Француска и Холандија, које су помагале колоније да се ослободе утицаја матице, Велике Британије, јер нису желеле да она постане највећа држава и то на два континента. Све већом доминацијом колониста дошло је коначно до пораза Велике Британије, окончан је рат, те склопљен мир у Паризу 1783. године. Од тог дана признат је суверенитет Сједињених Америчких Држава, а нова држава је ширила своје територије на северно америчком континенту путем локалних ратова. Кључну улогу у отцепљењу имао је Џорџ Вашингтон, који је постао и ПРВИ ПРЕДСЕДНИК нове државе. Дан незавосности 4. Јула 1776. је проглашен државним празником.

2.3. Познатији ратови у XIX веку

ФРАНЦУСКИ РЕВОЛУЦИОНАРНИ РАТОВИ и њихов одјек од 1792-1808. године. Ови ратови, односно серија ратова одвијали су се у Француској, а подељени су у две коалиције. Коалиције су чиниле апсолутистичке монархије у Европи, противници револуционарних покрета у Француској, плашећи се за свој статус и политички утицај. Оне су биле спремне да се оружано одупру свим револуционарним кретањима. Прва коалиција је трајала од 1792-1797. и Друга 1801-1908. године. Организована Револуционарна Француска је успела да се одупре обема коалицијама и да их порази. Тада, први најпознатији вођа Револуције био је Максимилијан Робеспјер, који је био на челу ЈАКОБИНАЦА, револуционарне организације, која је име добила по самостану Светог Јакоба, близу Париза. Револуција је била веома крвава са мноштвом драконских закона. Чак су донели акт, назван „КУЛТ РАЗУМА" којим су покушали извршити дехришанизацију, као замену за католичку религију. Отпори Јакобинцима, који су касније уследили, довели су до тога да убију првог вођу Робеспјера и друге сараднике, мада револуционарна нит није била тиме прекинута ни угашена.

Паралелно са овим ратовима, Француска је била непрестано у сукобу са Британијом. Но, без обзира на борбу на два фронта, француска војска победила је обе коалиције и ставила под своју контролу Холандију, Италију и Рајнску област. И поред закљученог мира Француска је наставила да ратује у познатим Наполеоновим ратовима, тако да се ови сукоби називају „Велики Француски рат".

Печат Јакобинаца

„Француска револуција 1789-1799. године била је важан део историје, не само У Француској, него у целој Европи и западној цивилизацији. Током тог важног периода, РЕПУБЛИКА је заменила Француску апсолутистичку монархију, Римска црква је била приморана да изврши радикалну реорганизацију. Док је Француска осцилирала између републике и царства 75 година након што је ПРВА РЕПУБЛИКА пала после државног удара, револуција се сматра главним покретачем у историји запада – од времена апсолутизма и тврде аристократије, до доба грађанства као главне политичке снаге". (*Извор: интернет*)

И на крају да се каже неколико речи о узроцима и позадини настанка револуције и сукоба који су уследили. Цео проблем сукоба лежи у имовинском статусу тадашњег сталежа. Богати сталеж окупљао је племство, свештенство и буржоазију, који су имали привилегован статус у ондашњем друштву. Они су спадали у први и други сталеж. Посебно су предњачили у раскалашном животу Краљ Луј Бонапарта 16. из династије Бурбон и његова супруга Марија Антонаета, кћерка Марије Терезије из царске породице Хабзбург. Обоје су гиљотирани. Повлашћену класу су чинили до

2% од укупног броја становништва, а држали су у својим рукама око 90% богатства. С друге стране, остали део становништва, то јест трећи сталеж сиромашно грађанство и сељаштво, чинили су око 90% а и други потлачени слојеви становништва живели су на ивици егзистенције у земљи која је заостајала по свим питањима, чак и у индустријској револуцији у односу на друге земње Европе. Због тога је, неминовно, морало доћи до побуне, што је узбунило европске државе, династије и буржоазију, да пруже потпору својим истомишљеницима, формирајући коалицију, којом би угушили револуцинарни дух и покрет.

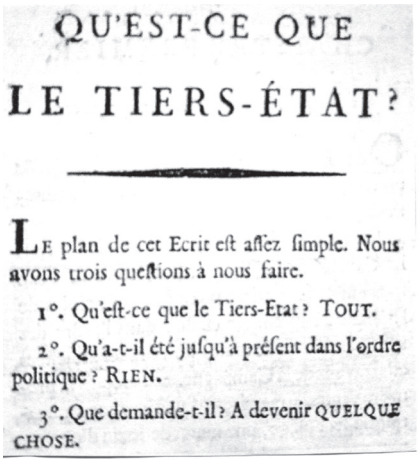
QU'EST-CE QUE

LE TIERS-ÉTAT?

LE plan de cet Ecrit eſt aſſez ſimple. Nous avons trois queſtions à nous faire.

1°. Qu'eſt-ce que le Tiers-Etat? TOUT.

2°. Qu'a-t-il été juſqu'à préſent dans l'ordre politique? RIEN.

3°. Que demande-t-il? A devenir QUELQUE CHOSE.

У следећем тексту описа о Француској револуцији приказује се памфлет опата Емануела (слика лево) у којем приказује положај Трећег сталежа у тадашњем предреволуционарном француском друштву.

1. Шта је Трећи сталеж? С В Е
2. Шта је је до сада значио у политичком поретку? Н И Ш Т А
3. Шта жели бити? Н Е Ш Т О

„Овим речима опат Емануел на сјајан је начин схватио дух Трећег сталежа непосредно пред Револуцију, па је остао често цитиран све до данашњег дана". Значи увек је актуелан за све обесправљене сталеже или људе.

Ако ондашњу слику пренесемо на данашњу ситуацију, лако ћемо запазити да је стање у свету исто или слично, као и у доба пре француске револуције. Наиме и данас мали број богатих држи огроман проценат богатства и капитала, док све остало становништво живи на ниском животном стандарду и све више је незадовољних. Разлика је само у томе што се онда побунила потлачена класа у једној земљи, а данас би то могао бити светски процес и проблем, ако не сада, онда сигурно у догледно време, јер су социјалне неједнакости у свету све веће, у свим државама. Неки познаваоци геополитичких прилика у свету тврде да ће доћи до формирања новог Светог римског царства или 4. Рајха препознатог у Европској заједници, значи велике западно европске римокатоличке коалиције, уз помоћ Америке, како би задржали свој економски, политички и културни утицај на друге земље чији потенцијал, богатство и војна снага озбиљно парирају све слабијим и надувеним империјалистичким тенденцијама и лажима. Наводно, то би се требало догодити до 2030. године, уколико пре тога не дође до сукоба између великих нуклеарних сила. Надајмо се да разум може да победи, мада се водећа улога у свету никада не препушта мирним путем.

За Свето римско царство као коалицују, најбоља је мисао коју је дао француски писац и историчар Франсоа Волтер 1694-1778. која гласи:

„Ова накупина која се звала и још сами себе зову СВЕТО РИМСКО ЦАРСТВО нити је свето, нити је римско, нити је царство"

Током дуге историје ни једна велика коалиција није успела да се супротстави патриотском масовном отпору народа. Природни закони, чиста духовност, јак морал и правичност морају кад-тад доћи до изражаја и победити.

НАПОЛЕОНОВИ РАТОВИ ОД 1803. ДО 1815. ГОДИНЕ. Наполеон Бонапарта започео је више ратова против европских држава, које су сачињавале коалиције с циљем да се лакше одупру његовом нападу и експанзији. Ратови су настављени после пораза две претходне коалиције током Револуције. У то време, француско царство је нагло јачало, а војна сила превазилазила је снагу супарника будућих коалиција, европских држава, тако да је Француска освојила велики део Европе, да би била заустављена тек нападом на Русију, али коју је ипак привремено поразила и ушла у Москву. Била је то ПИРОВА ПОБЕДА. Наполеон са својом војном силом био је, ипак, незаустављив. Његова владавина почиње маја 1803. године, а крунисан је за цара већ 2. децембра 1804. године.

У Наполеоновим ратовима било је неколико битака, које су обележиле његову еру и ушле у уџбенике војне теорије. Познате су следеће битке:

- код села Трафалгара одвијала се највећа поморска битка у историји победом Британије, али то није спречило Француску даље експанзије у Европу.
- битка код Аустерилца, вођена је 2. Децембра 1805.године, у којој Французи побеђују, иако су имали мање војника од Руса и Аустрије. Мир склопљен у граду Братислави понизио је победника, јер се Аустрија одрекла територија у Италији и Јадранској обали, тада под влашћу победника потпадају и Венеција, Истра и наша Далмација, тако да се све ове територије 1806. године прикључују Краљевини Италији, чиме је Свето римско царство престало да постоји. Тако су, практично Французи дошли на део Балкана и оставили трага на приморју и отоцима, од када тамо датирају и нека француска презимена до данас.

Пруска је те године била једина неутрална земља, али се ујединила са Енглезима и располагали су армијом од 200 хиљада војника, али то није спречило Французе да уђу у Берлин. Историчари кажу да је то била прва борба Наполеона на равницама истоне Европе у зимским и пролетним условима. И овај пут Французи су победили и заузели велике територије пруске територије и тада значајну Пољску, на путу за Русију.

Паралелно са овим ратом, водио се и рат између Русије и Турске. Русија није представљала силу која се могла супротставити Турској, па се миром обавезала напустити Јонско море и острва, те Боку Которску, Влашку и Молдавију. Тешко јој је било ратовати на два велика фронта и две војне силе, што је осетила и Србија у своја оба устанка против Турака, јер није могла добити очекивану помоћ ни са једне стране.

И током ових ратова вођене су политичке и територијалне игре на рачун слабих и малих држава. Нису изостале ни економске борбе с циљем да се ослабе противници, па су често увођене БЛОКАДЕ ПРОМЕТА, роба и људи, на пример, између Британије и Европе, чиме је Британија дошла у веома тежак економски и политички положај. На предлог Француске требао се склопити СПОРАЗУМ са Русијом да се изврши подела Осман-

лијског царства, међусобно, али Руси су одбили тај споразум, иако су били с Турцима у рату. Који су ту били руски интереси да не прихвате француски предлог, тешко је докучити, уколико се не ради о перспективном антиципирању односа с Турском, на дуги временски период.

Француска је играла значајну улогу у прерасподели територија у Европи, па је могла диктирати услове, јер је из борбе излазила као победник, без обзира на побуне и коалиције. Тако је једним мировним уговором у Шенбруну 14. октобра 1809. године, којим је Горњи део Аустрије припојен Баварској, а деловима Хрватске, Словеније, Трст и Ријека са Истром и Далмацијом, формирала се ИЛИРСКА ПРОВИНЦИЈА са седиштем у Љубљани. Хрвати су ове покрајина називали Словинске државе по неком старом хрватском називу.

Ни пета коалиција није се могла супротставити Наполеону, посебно у Италији покушајем устанка, што је диктатор искористио да због тога уништи папску државу и да ухапси и затвори папу Пија Седмог. То је у историји папства најтежи период до данас, јер је претила опасност потпуне реорганизације, па чак и уништења све јаче улоге папе и самог Ватикана, као седишта католичке религије. Улога Ватикана у свим ратовима нове ере је присутна, јер жели успоставити доминацију своје религије.

Француско-Руска непријатељства избила су због догађаја у Пољској при стварању Варшавског војводства, коју је Наполеон желео окренути против Русије. Радио је против Русије и на Балкану у време Првог Српског устанка. Но, већ током 1810. године Наполеон се припремао за напад на Русију, придобивши на своју страну поколебану Пруску и Аустрију. Интересантно је да је пруски државник Метерник тајним путем обавештавао Русију о преговорима са Наполеоном. Његово генетско порекло протеже се до предака који су заједнички и Славенима, чак Србима, па је и то можда један од разлога таквог његовог односа према Русима. Никад се не зна.

Панорама Бородинске битке, Франц Рубо, 1912.

НАПАД НА РУСИЈУ је био одлично војно и организационо припремљен. Наполеон је располагао великом армијом од 500 хиљада војника и 1600 топова, док су руске снаге било знатно слабије са око 220 хиљада војника и подједнаке војне технике. Наполеон је имао само један циљ, а то је потпуно освајање светске власти, тако да је рачунао, да, после победе над Русијом, нападне и Индију. С друге стране Русима је био циљ, прво да одбране своју земљу, а потом да потпуно победе Наполеона и сломе његову хегемонију, која није имала границе.

Добри познаваоци и врсни историчари до детаља су разматрали и проучавали Наполеонову хегемонију садржану у намери да освоји целу Европу, а након стабилизације и успоставе своје административне и војне структуре, да започне даља освајања света, друге континенте. Но, сви историчари и војни аналитичари истичу велику одбранбену снагу Русије, која је успела војном тактиком, знањем и храброшћу да надмудри дупло већу Наполеонову армију, те извојевује коначну победу, на крају. Одбрамбени морал и патриотизам су увек јачи од агресора.

Од тада до данас, Француска није никада више повратили нити достигла војну снагу, коју је имао Наполеон, иако је имала значајну улогу у каснијим ратовима. Променио се однос снага у Европи, а нарочито у свету у последњих сто и више година.

Напад на Русију почео је јуна 1812. године. Руси су желели преговоре са Наполеоном, али их је он одбио и тиме ушао у жестоки сукоб. Руси су у сукобу имали „тактику узмицања", која се показала као одлична, јер је иза себе остављала „спаљену земљу", како би непријатеља оставили без средстава за живот. Французи су Русе немилосрдно прогонили уз велике људске жртве на обе стране, како због врућине, тако и недостатка санитетског материјала и других неопходних ствари за живот, а неки историчари су рекли да су „гинули људи и коњи", због гнусних злочина.

У брзим налетима, Французи су дошли до места Смоленска и потпуно га уништили уз велике губитке. Тактику повлачење и спржене земље подржавала је група високих официра, а друга група је била против те тактике, унедоглед. Након тих сукоба и неспоразума у команди, дошло је до смене главног заговорника неодрживе тактике, па је на нову дужност постављен МИХАИЛ КУТУЗОВ, ученик познатог војсковође Александра Суворова. И Кутузов је наставио исту тактику повлачења, али само тамо где је био све-

Наполеоново повлачење из Москве, Адолф Нотерн, 19. век

стан да не може пружити отпор Французима. Када су се Французи нашли пред Москвом, Кутузов им није желео предати град, иако је био слабији и свестан да град не може спасити. Дана 7. септембра 1812. године вођена је најкрвавија битка Наполеонове епохе, битка код места БОРОДИНА и то од 5 сати ујутро до 6 сати после подне. Обе стране губе преко 50 хиљада војника и око 50 генерала. Руска војска је повучена. Наполеон је касније на Св. Јелени, где је био интерниран, назвао битке код Бородина својом најтежом битком, бележећи овако:

„НАЈСТРАШНИЈА ОД СВИХ МОЈИХ БИТАКА ЈЕ ОНА КОЈУ САМ ДАО ПОД МОСКВОМ: ФРАНЦУЗИ СУ СЕ У ЊОЈ ПОКАЗАЛИ ДОСТОЈНИ ДА ИЗВОЈЕВУЈУ ПОБЕДУ, А РУСИ СУ СЕ ПОКАЗАЛИ ДОСТОЈНИ ДА НЕ БУДУ ПОБЕЂЕНИ."

Ове речи Наполеона дате су након повлачења и говоре све о снази обе војске. Но, избегао је да призна пораз, мада је његова каснија судбина све рекла.

Кутузов се морао повући, а Французи 14. новембра 1812. године улазе у Москву. Цео град је био пуст са подметнутим пожарима од стране Руса, када је изгорело три четвртине града, да је чак и Наполеон морао да побегне из Кремља. Стрељано је преко 400 паликућа. Наполеон је провео 34 дана у Москви, чекајући понуду од Руса за мир, али је није никада добио.

Напокон је Наполеон кренуо на југ, али му се опет супротставио Кутузов и Французи нису успели да пробију руску одбрану, а Наполеон је скоро био заробљен. Уследило је убрзано повлачење Француза, а Руси су за њима организовали потеру, наносећи им велике губитке, све до пораза. У том метежу, Наполеон је напустио војску и кренуо за Париз. Рат за Москву је изгубљен, а од 500 хиљада војника, колико их је Француска имала на почетку рата, спасено је свега 30 хиљада војника. Потпуна катастрофа Наполеона, је ушла у војне уџбенике. Борба код Бородина овековечена је панорамски као највећа победа Русије и данас је незаобилазна туристичка атракција.

Аутор је имао среће да као студент-апсолвент посети Москву и види панораму Бородинске битке у веома интересантној постави, малтене оживљену борбу зараћених страна.

У протеривању Француза формирана је коалиција Британије, Русије, Аустрије и Пруске. У почетку Французи су имали успеха, али су код Лајпцига 1813. године потпуно поражени и Наполеоново се царство распада, губећи поседе на Балкану, Немачкој и Италији.

Почетком године, 31. марта 1814. Руски цар Александар и Пруски краљ улазе у Париз, а Наполеон абдицира и изгнан је на острво Елбу у Средоземном мору, где је провео 10 несеци. Приметном неспособношћу новог краља Луја Седамнаестог и издајника око њега, Наполеон се поново враћа на чело државе, али у познатој бици код ВАТЕРЛОА 18. јуна 1815. године он је поново поражен и пао је у депресију, након чега напушта Париза 13. јула 1815. године и предаје се Енглезима. Умро је на острву Света Јелена 5. маја 1821. године, чиме се завршава једна велика ратна ера и власт Бонапарта.

У свим познатим биткама Кутузову су помагали српски генерали, било их је чак 10, а највише се истакао генерал Михаило Милорадовић, поре-

Михаило Милорадовић (1771-1825)

клом из Херцеговине, чији се поретрет налази у музеју у Сан Петерсбургу. У Наполеоновом поразу у место Бородино велики допринос је ,управо, донео поменути генерал. У Наполеоновој војсци истакао се генерал Хрват Марко Шљиварић, при освајању Москве. Рођен је 1762. године у месту Врчин Дол код Плетернице у Славонији.

Уз овај рат с Наполеоном, који је окончан победом Русије, треба споменути једног војсковођу који је утемељио храбру руску војску и доктрину, борећи се у Европи против агресора на Русију, укључујући Турску, Немачку, Италију и Француску. То је био гроф и генарилисумус Александар СУВОРОВ (1729-1800), чије име је записано златним словима у руској војној енциклопедији и доктрини. Он је имао скор од 63 борбе у којима је победио, без иједног пораза. Као искусан војсковођа оставио је неколико мудрих изрека, које могу наћи своју примену, не само у војној науци, него у свим другим делатностима. Ево неколико:

„Наука побеђује"
„Што више удобности, то мање храбрости"
„Што теже на обуци, то лакше у борби"
„Дисциплина је мајка победе"

Петра Текелију, пуковника, касније генерала руске војске и сарадника је хвалио речима,"да ће са својим хусарима Србима свуда прогурати". Наша војна историиографија није довољно обрадила учешће и допринос наших предака у Руској војсци, вероватно због идеолошких разлога, али и недовољног проучавања наших сложених односа са државом Русијом у досадашњим ратовима.

Велика породица Текелија и других наших предака из времена Аустроугарске и уопште, заслужију да се у целости расветли њихова улога у српској историји, али и њихов допринос учвршћивања међусобних добрих и братских односа са Русијом у вишегодишњем периоду, како би будуће генерације могле добити прави увид у те односе.

ДВА СРПСКА УСТАНКА за независност од Турака

ПРВИ Српски устанак догодио се у Смедеревском Санџаку, како су Турци називали својим језиком организацију власти у вазалној Србији. Устанак је почео 15. фебруара 1804. године, а трајао до 7. октобра 1813. године. Устаници, са Карађорђем на челу, побунили су се против ДАХИЈА као познате Османлијске елитине ЈАНИЧАРСКЕ јединице у Београдском пашалуку.

Осиљене, бахате и ратнички расположене дахије, самовољно су желеле власт у Београдском пашалуку, па су се успротивиле паши као основном носиоцу власти, кога су убили 1801. године. После тога вршили су анархичну власт и насиље над српским живљем, које се дало у бег, одметнули су се у

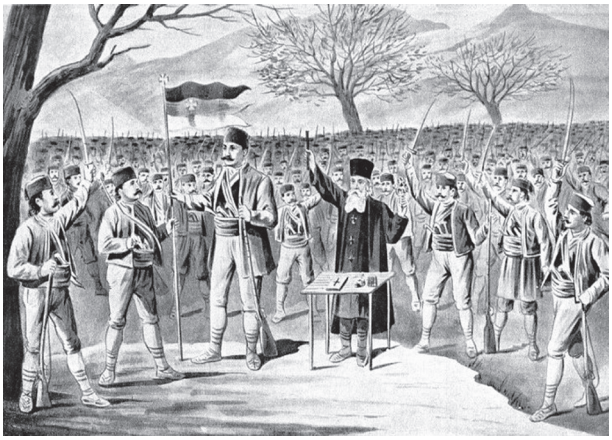

Збор у Орашцу, литографија 19. век

хајдуке и били спремни за побуну, као једини излаз спашавања од разуларених дахија. Сазнавши за намере хајдука и спремање устанка, дахије су извршиле масакр над познатијим људима у Србији, познат као „СЕЧА КНЕЗОВА", сеча глава, с намером да заплаше устанике и народ. Уместо остварења свог циља, они су тим чином убрзали припрему устанка, који је још више добио у замаху. Није их могла уплашити ни спречити осветничка турска бруталност, добро позната српском народу.

На Сабору у месту Орашац за вођу устанка изабран је Карађорђе Петровић. Он је као вођа Устанка, са сарадницима успео ослободити већи део Београдског пашалука, а народу дати слободу, бар за извесно време. Султан је желео умирити и спречити устанике, али и убити дахије, па је избор пао на босанског Бећир пашу, који није успео. Због тога је Султан наредио новом Хафиз паши да угуши устанак, али су устаници поразили и његову војску.

Видећи немоћ својих паша да спрече устанике у својој намери, султан је 1806. године сакупио и послао велики број војника из Босне и Ниша да се обрачунају са устаницима, али су устаници и њих поразили, и то, босанске на МИШАРУ, а нишке на ДЕЛИГРАДУ. Након тога склопљен је мир, назван као ИЧКОВ мир, по дипломати Петру Ичку, коме су се противили Руси, јер им то није тренутно одговарало због сукоба са Турцима. Године 1807 ослобођен је Београд и настављен рат против Турака, али сада заједно са Русима. Ослобођен је читав пашалук, делови Босне и Новопазарског санџака. Међутим у борби код ЧЕГРА 1809. године под водством војводе Стевана Синђелића, Срби су потучени, углавном због неслоге војвода. Погинуло је 6000 Турака и 4000 Срба. Да би заплашили Србе, Турци су изградили ЋЕЛЕ КУЛУ у коју у уградили српске главе, као опомену да Срби виде шта их чека ако се и даље одупиру Турцима. После свега, Русија је с Турцима потписала мир у Букурешту 1812. године, а једним чланом Србија је требала добити очекивану АУТОНОМИЈУ. Срби нису били задовољни потписаним миром и нису на то пристали, па су Турци наставили борбу и успели освојити целу Србију, углавном због интерних несугласица међу српским вођством, а не својом снагом. Недостајала је добра координација, организација војске, слога и већи ауторитет вође.

Расцеп и неслога између Карађорђа и сарадника био је на врхунцу, а Руси су потпуно подржали присталице раздора, који су желели ограничи-

Печат Правитељствујушчег совјета сербског, 1805.

ти власт Карађорђа, углавном због својих интереса. Незадовољан руским ставом, Карађорђе је тражио помоћ од руских непријатеља, Француза и Аустрије, али без успеха, јер су у то време још трајали Наполеонови ратови, а и Руско-Турски. Српско питање је за њих било споредно, мање важно, јер је Наполеонова војска била пред освајањем Москве.

Када је Турска војска 1809. године ишла према Београду, Карађорђе, видећи своју слабост за отпор, поново се обратио Наполеону и Аустрији, али и овога пута без одговора. Делимично су касније помогли Руси испорукама оружја, муниције и санитетског материја, којом се приликом умешао и познати војсковођа Михаил Кутузов, што је дало наду Србима за победу, али само тренутно. Но, унаточ свега, слом устаника је био неминован, јер су се Руси повукли због рата с Наполеоном, а да Србима то нико није саопштио. На жалост, то су сазнали од противника, од Турске стране. Ратне игре и интереси увек избију у први план, што сваки војсковођа и државник треба да зна и процени своју улогу и снагу, пре него што се одлучи на сукоб. Дипломатија и добра обавештајна служба морали су бити повезани да би се остварио циљ устанка.

Руско-Турски споразум из Букурешта није био по вољи Срба, јер су тим споразумом нанесене територијалне и административне неправде Србији. Због давања повољнијег положаја Турцима, они су организовали масовни напад коме су Срби пружили јак отпор, али недовољан, па су Турци освојили Београд 7. октобра 1813. године и успоставили своју власт. Слом Устанка натерао је Карађорђа и сараднике да беже у Аустрију, одмах преко Дунава. После је Карађорђе отишао у Русију.

ДРУГИ српски устанак је, уствари, наставак Првог устанка, који је био од 1815. до 1817. године, а као разлог била је турска одмаза и реваншизам због догађаја у претходном устанку. Наступио је веома тежак положај српског народа, тежи него пред Први устанак. Одузимање оружја, увођење кулука и утеривање великог намета и обавеза, довели су до потпуног подјармљивања, беде и осиромашења, те обесправљености народа целе Србија. Додуше, Турска власт је у једном моменту попустила и извршила опрост, односно аболицију према учесницима Првог устанка, а враћена су им и ранија права и положаји које су имали, али не и народу. Међу њима био је и Милош Обреновић, будући кнез Србије.

Због тешког стања у Србији, тражило се од Русије да је прихвати под свој патронат, али ништа од тога није било користи. Руси нису прихватили тај захтев. Због своје спретности и сналажљивости, Милош је добио повлаштенији статус и позицију, мада су односи између Србије и Порте

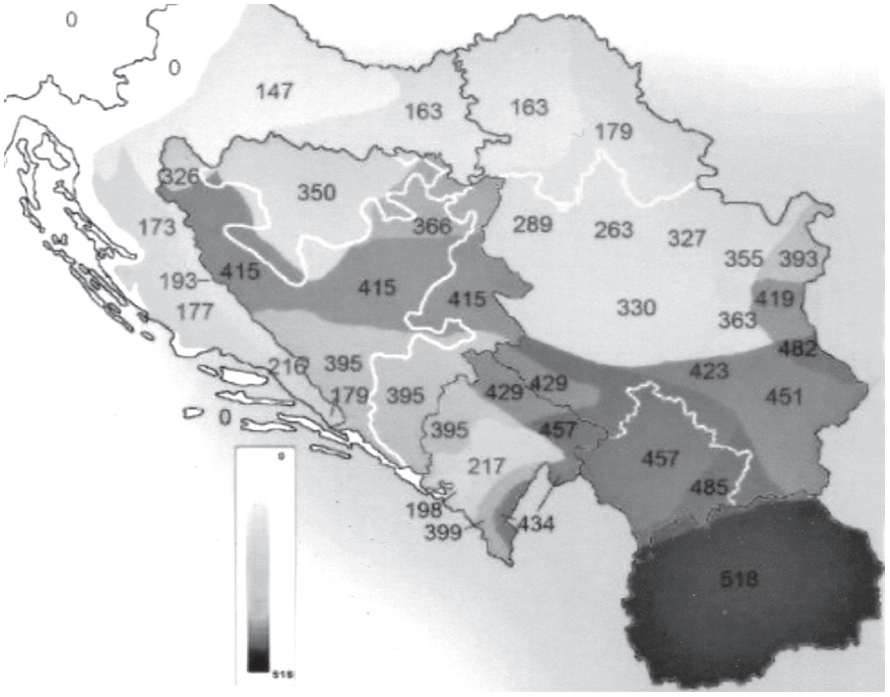

Подручја бивше Југославија означена са бројем година под Турском окупацијом током дугог временског периода. Зато ослобођење од Турака има врло велики значај за цело Балканско полуострво, а за народе бивше Југослоавије, посебно. Стално је тај део Балкана био под јако великим притиском Турака, уствари више источни део, а западни део полуострва краће, али и под Аустругарском. Те две државе нису желеле самосталност подручја Балкана и због тога су вођени многи ратови, увек на штету Срба.

били веома заоштрени. Турска није поштовала раније дате обавезе Букурештанским споразумом, па је избило неколико буна, као на пример Хаџи Проданова, која је угушена од Турака, чак и уз већу Милошеву помоћ, чиме је он добио још веће поверење од Турака. То је био Милошев стил лукавог вође.

Историчари кажу да је Други српски устанак почео спонтано, због веома тешког положаја народа. Неке локалне старешине почеле су убијати Турке и заузимати насеља и шире територије, да би се због тога 3. априла 1815. године у Такову скупиле српске старешине и изабрале вођу устанка, Милоша Обреновића. Одмах после тога, борбе су почеле да се воде против власти Сулејман паше. Борбе устаника су се распламсале широм Србије, а њима су се повраткаом из Аустрије, убрзано прикључиле и неке војводе, које су олакшале вођење устанка. Снаге устаника заредале су победама, тако да су Турци претрпели на свим секторима поразе и велике губитке.

Након извесног времена и дипломатског преговарања, а уз помоћ Русије, дошло се до споразума о прекиду ватре, уз респектовање Милошевих услова и захтева. Најважнији су свакако они захтеви који се односе да Србија добије САМОУПРАВУ и све што из тога произилази, у друштвеном, политичком, економском, административном и духовном смислу.

Такође, победом Русије над Турском, дошло је до Једренског мира и решења српског питања, са свим битним предиспопзицијама да Србија фигурира као прва и права КНЕЖЕВИНА СРБИЈА, на челу са Милошем Обреновићем као владаром-кнезом.

Карађорђе се вратио у Србију 1817. године, али је убијен по налогу кнеза Милоша Обреновића, а његова глава послата турском султану. Овим безумним актом Милош је желео доказати да је он тај, који може и треба водити вазалну Србију, што му је на својствен начин и успело. Озбиљнији историчари тврде да су српски устанци против Турака били својврсни облик револуције у тада подељеној Европи, поготово што је у питању била веома мала и слаба државица, која је показала да се може одупрети много јачем непријатељу од ње, каква је била Турска. Историјски гледано ови отпори Срба према Турској окупацији спадају у светле тачке наше историје, а вођа Првог устанка Карађорђе представља важну српску историјску личност за сва времена, без обзира што није остао вођа устанка до краја.

МАЂАРСКА РЕВОЛУЦИЈА 1848. ДО 1849. ГОДИНЕ и буђење националне свести. Револуција је избила је због незадовољства кметова и свих нижих слојева сиромашног народа. Револуција је одјекнула целом Европом и уздрмала положај омражених феудалаца и повлашћених слојева тадашњег друштва. Потлачен и незадовољан народ желео је стварање самосталне и независне државе и другачијег политичког уређења. Посебно су се истицали Угари, који су желели прекид својих, до тада, чврстих веза са Аустријом, Бечом. Том револуцијом побуниле су се државе и народи, који су до тада били у саставу Аустро-Угарске, јер су желели своје национално ослобођење, које је било ограничавано, нарочито од стране Мађара. Они су сматрали да имају природно право на истицање своје националности, верске припадности и право на употребу свог писма и језика.

Побуна је почела у Бечу и Будимпешти, да би се брзином муње проширила на целу краљевину. На чело Револуције стао је Лајош Кошут, коме се прикључио и млади Петефи Шандор са групом студената, који је касније, делимично, одступио и развио нове идеје. Ангажовање и бунт сељака против велепоседника, феудалаца био је мотивисан да се њихова земља подели онима који раде на њој као обесправљени најамни радници. Тада се појавио и конфликт између Аустрије и Угарске по питању надлежности, јер је Угарска тражила већа права и самосталност. Они су засебно формирали своју добровољачку војску, познату као КОНВЕДИ, што је довело до захтева за одцепљење од ДВОЈНЕ монархије.

Нова мађарска власт заузела је веома непријатељски став према националним мањинама, као Србима, Хрватима, Чесима, Словацима, Румунима и другим, прокламујући принцип да постоји само једна нација, **мађарска нација и њихов језик у Мађарској и њеним деловима.** Овакав став нове власти довео је до великог незадовољства и националног отпора и сукоба па обесправљене нације спас виделе су у Аустрији, која је била толерантнија по том питању, а и сама осетила опасност од сепаратистичке Угарске.

Битка код Вршца 1849.

Сукоби који су се распламсавали брзином муње довели су до бујања шовинистичких ставова Мађара и ширења ратних сукоба и мржње. Зато су Срби априла месеца формирали војне формације на Карловачкој скупштини и донели проглас о Српској Војводини, а смењена је и мађарска власт у неким градовима. Војно је нападнута околина и сам град Сремски Карловци од стране мађарских јединица, али је народна српска војска са око 15 хиљада добровољаца из Србије, одбила нападе. Добровољце је организовао Стеван Поповић из Књића, звани Књићанин. Иначе Мађарско-Српски рат 1848. године носио је назив „Пролеће народа".

Поред Војводе Књићанина било је још доста значајних личности из војног, духовног и цивилног миљеа, али нема смисла све набрајати, мада је та револуција била и српска револуције, јер је дошло први пут до уједињења између Срба Војводине и Србије.

Историчари догађаје у Српској Војводини оцењују као јединствен пример слоге Српског народа да сачува своје територије и српски етнички корпус, који је вековима био угрожен од великих сила, у првом реду од европских земаља и Турака.

Бановина Хрватска била је у сличном положају као и Војводина, мада је већ имала свој Сабор са извесним правима, посебно због доминантног католичког утицаја. Хрвати су одмах прекинули везе са Мађарском, објављујући им рат. На чело војске ставио се Бан Јосип Јелачић и повео 40. хиљада војника на Будим с циљем обарања нове мађарске власти. Међутим, напад није успео и доста је Хрвата погинуло и заробљено. Након овог пораза, Бан Јелачић ставља се на располагање Бечу ради сузбијања револуције, коју је Кошут довео пред Беч. У заједници са Бечом, Јелачићева војска одбранила је Аустрију од напада револуционара. Након одбијања Мађара од Беча, Цар Фердинанд је одступио са престола, а нови Цар је постао Франц Јозеф Први, што Мађари нису прихватили, припремајући се и даље за рат.

Без обзира на узроке и последице Мађарске револуције, две државе, Аустрија и Мађарска наставиле су касније сарадњу као двојна царевина. Нису променили своје освајачке претензије према јужним територијама, Хрватске, Славоније и Војводине, а нарочито им је сметала мала Србија као држава са својом структуром националне власти и уређења.

Закулисне игре Аустро-Угарске и других европски земаља према нашим територијама и Србији водиле су се пре и за време Балканских рато-

ва, а нарочито пред почетак и током Првог светског рата, где су показали сав свој бес и злочине према Србији.

Мађари су веровали у своју победу и рат се распламсавао између мађарских револуционара, али су немађарске нације подржале аустријску страну и уз помоћ Русије извојевале победу. Исход револуције добро је дошао свим националним мањинама, јер су исправљене неке територијалне неправде, статусни положај и већину природних права, са правом на језик, чије је право стално игнорисано од Будимпеште.

За Србе је исход револуције такође био добар иако су претрпели разарања и губитке, јер су добили самосталну Војводину, под називом Војводство Србије и Тамишког Баната, које је укинуто 1860. године, сплетом околности и снагом јачих. Но историјски гледано тадашње уједињење има своју тежину до данашњих дана, тим више што нарастају неаргументовани апетити на ову српску територију, још и данас.

Револуција започета у Мађарској 1848. године одразила се и на друге земље Европе, посебно у Француској, којом приликом је срушена монархија и враћено републичко државно уређење. Територије, односно државе у оквиру Аустријске монархије биле су охрабрене, јер је национално буђење дошло до пуног изражаја, које је раније било спутавано. Побунила се и Немачка, а у Прагу је одржан Први Свеславенски конгрес на коме су били представници свих Словена у Хабзбуршкој монархији, где су захтевали једнака права за све под Аустријском окупацијом. На овом конгресу је први пут компонована и отпевана химна „Хеј Словени". Усвојене су и „**словенске боје – плава, бела и црвена**". У словенским заставама присутне су разне комбинацијама ових боја.

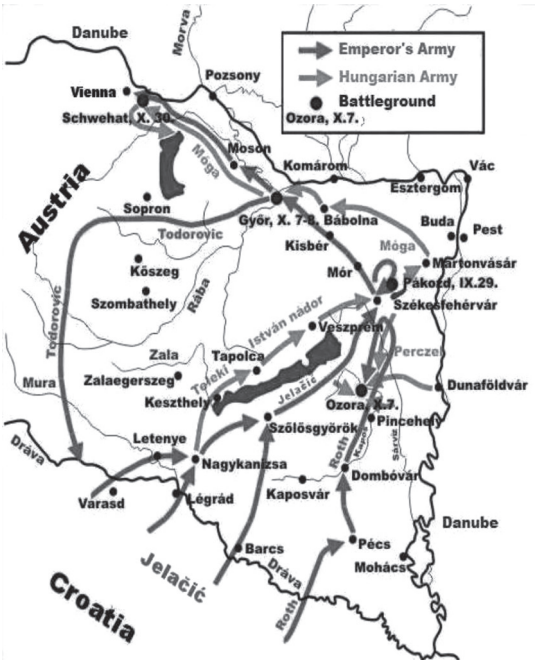

Ратне операције крајем 1848, српске и хрватске снаге у заједничком отпору Мађарима.

Интересантно је било деловање Хрватског Сабора 1848. године, када је већином гласова донео одлуку да не признаје „никаквих заједничких одношаја" с Аустријом. Угледни члан Сабора Јурај Штросмајер тврдио је да жели само „федерални савез с народима угарским, јер Хрватска има на темељу двојаких уговора од 1527. и 1712. године право на државну САМОСТАЛНОСТ". „Сред саборског заседања бијаше Срем припојен Славонији, те се у жупанији

Сријемској обавише избори за Сабор. Изабрани већином буду Срби, који се лијепо слагаху с Хрватима. Србима за љубав допуштају Хрвати 10. коловоза да се службени народни језик назове „југословенским", а свакоме се ставља на вољу, хоће ли се код области служити латиницом или ћирилицом". Овде је интересантан став српског заступника, који гласи, „У име Срба, изјављује 30. рујна др. Михајло Полит, да као што су у Швицарској три народности – њемачка, француска и талијанска -, а само један ПОЛИТИЧКИ НАРОД, тако би и у Хрватској могао бити само један политички народ – ХРВАТСКИ"?. За шире разумевање политичких збивања и рад Сабора тог времена добро је погледати „Аутобиографију др. Јована Суботића" вишегодишњег члана Сабора, чија је активност оставила добар траг у раду ове институције. За време изборне кампање др. Суботић спомиње помоћ трпињског проте Теодора Миковића, такође саборског заступника у Загребу. Управо ови цитати преузети су из Суботићевих Мемоара.

Када је почела Мађарска револуција дошло је до поларизације међу народом у земљама под Угарском. Народи су се узбудили и почеле су поделе по етничком основу, али највише по припадности и подршци револуционарима или Бечу. Крајеви који више гравитирају Мађарској, те феудалци мађарске народности и други немађарски народи, стали су на страну револуционара због својих личних интереса. Феудалци немачке народности нису подржали Мађаре и добро су се односили према другим народима.

Мађарони, како су се звале присталице револуције регрутовани су из средина и етничких група на целом подручју под окупацијом Мађара, углавном ради заштите стечених позиција и својих поседа. Таквих је било у Хрватској, Војводини, Славонији и, конкретно, у Вуковару. У Вуковару се истицала велепоседничка породица Рогулић, Димитрије и брат Јован, те Житвај и познати барун Пејачевић, који је био и жупан Сремске жупаније. На жупанијским нивоима водила се стално безпоштедна страначка борба приликом избора за локалне органе власти и за Хрватски Сабор. Сеоско становништво представљало је основну гласачку базу, чији су гласови били одлучујући за избор представника у органе власти. Народна странка била је изразито против мађарона и стално се сукобљавала са опорбом која је била промађарска. Жестоке страначке борбе у Вуковару описане су веома добро од више аутора, укључујући и ауторе из самог Вуковара, који су најбоље познавали тадашње политичке прилике у овој средини.

АМЕРИЧКИ ГРАЂАНСКИ РАТ. После мађарске револуције било је још доста ратова у свету и Европи, који нама нису интересантни. Можда кратко да споменем АМЕРИЧКИ ГРАЂАНСКИ РАТ од 1861-1865. године, који се водио између Уније, као званичне владе Америке, у којој су биле северне државе и ј у ж н и х држава, које су се одвојиле и формирале Конфедерацију америчких држава. Разлози сукоба били су противљење Републиканаца после избора 1860.године Абрахама Линколна за председника, да се ропство прошири по територији САД. Када је дошло до сецесије јужних држава, то је оцењено као незаконито, након чега су избили

озбиљни сукоби. Сецесионисти су очекивали помоћ неких европски држава, али је она изостала, тако да су се развиле тешке борбе и, напокон, пораз побуњених држава био је неминован. Овај рат је до данас црна страна у историји Америке.

Сепаратистичких тенденција и сада постоји у неким јужним америчким државама блажег облика, али то не угрожава централну власт, с обзиром да све савезне државе имају разумну и толерантну самосталност. Тако је за сада, а како ће изгледати „пропаст" Америке, ако до ње дође, тешко и незахвално је дати процену.

Законом из 1808. године забрањен је увоз робова, али дискриминација према робовима није јењавала, све док није донет други закон 1. јануара 1863. године по коме робови постају слободни грађани. Све је то била формална законска страна, а у пракси дискриминизација се протезала све до 1965. године, када су Афроамериканци добили право гласа, којим су претходили масовни протести и демонстрације под водством Мартина Лутера Кинга, који је на крају и убијен, да би касније његово име ушло у америчку историју, као борца за људска права за све расе.

Library of Congress

Past's presence: A print titled "Group of contraband at Follers House, Cumberland Landing, Va., May 1862" shows about 20 blacks in front of a cabin. "Contraband" was a term used for slaves seized by the Union Army.

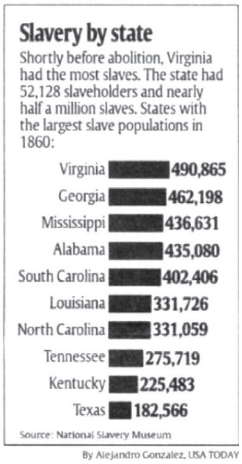

На слици: број црних робова који могу становати у једном простору, као и број робова по државама из 1860.

Било је још ратова у Европи, као на пример Аустријско-пруски рат 1860, Француско-пруски 1870. и 1871., па Српско-турски рат 1876-1878. године. Овај рат се водио између Кнежевине Србије и Кнежевине Црне Горе против Османлијског царства с циљем ослобађања и добијања пуне државности. Ратови су вођени променљивим успехом, јер су обе стране располагале са, скоро, подједнаким војним снагама. Све је на концу окончано ослобођењем и прикључењем српских територија и стицањем пуне

државне независности, признате Берлинским конгресом 13. јуна 1878. године у Берлину, којем је председавао Ото фон Бизмарк. Неки закључци овог Конгреса нису по вољи Срба, јер они имају негативне реперкусије на односе на Балкану све до данас.

Руско-турски рат 1874-1878. године вођен је између Руске империје и Османског царства. Русима се придружила Румунија и Србија и Русија је однела победу над Турцима.

СРПСКО-БУГАРСКИ РАТ 1885. ГОДИНЕ. Рат је Бугарској објавила Србија на челу са Краљем Миланом Обреновићем. Историчари кажу да је краљ рат припремао самовољно у тајности са најближим сарадницима. А кренуо у рат са неорганизованом и неприпремљеном војском. Зато је тадашњи поручник Живојин Мишић рекао „У овај рат ишли смо као сељаци на свадбу", даље се констатује „спремао је догађаје у највећој тајности, као једно позоришно изненађење, које ће задивити свет". Пред рат је имао Тимочку буну, подстакнуту од Радикалне странке, коју је угушио, а Бугари им дали уточиште, те и њих имао као непријатеља.

Интриге пред рат и током рата утицале су на исход овог неуспелог рата за Србију, јер су Русија и Аустроугарска, али и Турска, имале своје нескривене интересе на Балкану.

Рат је објавила Србија, а повод је било уједињење Кнежевине Бугарске и Румелије, чиме је била прекршена одлука Берлинског конгреса на штету Србије и Срба који су живели на тим подручјима цело време Турске владавине и после. Борбе су биле тешке, а српска војска бројчано и технички слабија, али су ипак забележена места најљућих борби, од којих истичем место СЛИВНИЦЕ, која је на крају била погубна за српску војску.

Срби су на почетку имали успеха на бојном пољу, али су Бугари повећали бројно стање војника и потерали Србе до Пирота, с намером да

Након пораза српске војске код Сливнице 7. новембра 1885.

Краљ Милан Обреновић (1854-1901) потписује примирје са Кнежевином Бугарском у свом конаку у Нишу 28. новембра 1885. године, а мир је потписан у Букурешту 3. марта 1886. године. Овај рат је био једна непотребна авантура Краља Милана Обреновића у коме је доживео пораз и свој крај владавине.

крену према Нишу. Да не би дошло до ширих ратних размера и стварања савеза са великим силама, склопљен је мир између зараћених страна.

Иако је Србија објавила овај рат због непоштовања одлука Берлинског конгреса од стране Бугарске, она није била војнички спремна, али је то учинила због заштите Срба на просторима које насељавају. Бугарска провокација и смелост кршења важних одлука нису добро примљени, али се није ништа предузело у вези спорних територија, јер Србија није имала подршку ни са једне стране.

Светлу тачку у овом рату представља неравноправна борба команданта Катанића на Нешковом вису, када се сам борио након што су га напустили саборци. Слика је аутора Петра Раносовића-Раноса из Историјског музеја у Београду. О овом храбром српском команданту постоје писани документи његове јуначке борбе, сам против више бугарских војника.

Из овог рата остала је једна занимљивост хуманитарног карактера. Наиме Србија је тада самоинцијативно прекинула ратна дејства на један дан, како би Међународни црвени крсти прошао преко Србије до Бугарских положаја и збринуо њихове рањенике. Због овог геста Србије, данас у холу Међународног црвеног крста у Женеви стоји табла са натписом:

„БУДИ ТАКО ХУМАН КАО ШТО ЈЕ БИЛА ХУМАНА СРБИЈА 1885. ГОДИНЕ"

Овај хумани гест једне зараћене стране показује како се треба људски односити у рату према непријатељу, односно његовим рањеницима.

2.4. Познатији ратови у XX веку

Временска дистанца ових ратова је веома битна, јер се сви ратни догађаји могу сагледати због обиља извора и докумената. Историчари су верно забележили и описали све ратове овог века. Важно је напоменути да су се највећи ратови догодили у 20. веку, који је имао два светска рата и низ мањих локалних, односно регионалних ратова широм света. То је био век веома великих геополитичких превирања са тенденцијом овладавања светском политичком и економском доминацијом Америке и западноевропских земаља, али и СССР-а и Кине, па и других субјеката.

БАЛКАНСКИ РАТОВИ ОД 1912. ДО 1913. ГОДИНЕ. Већина историчара заступа мишљење да су Балкански ратови били предигра за Први светски рат, због укрштања интереса великих сила, а наслућивало се њихово сврставање, плашећи се да ни једна страна не надјача и прошири своје територије. С друге стране Србија је извукла добре поуке из претходног рата са Бугарском, војно и кадровски је ојачала и била је спремна за коначно ослобођење од нежељеног дугогодишњег турског утицаја. Сличне ставове имале су и друге Балканске земље, што је довело до ниховог савезништва, коначно, бар када су у питању Турци.

ПРВИ Балкански рат је вођен од 8. октобра 1912. до 30. маја 1913. године између савезника Бугарске, Србије, Црне Горе и Грчке, с једне стране и Османског царства, с друге стране. Османско царство је било ослабљено још од 1908. године због Младотурске револуције, али и због тога што су истовремено водили рат против Италије. Основни циљ Балканских земаља била је жеља за потпуно ослобођење својих територија од Турског утицаја, након више стотина година.

Француски часопис *Петит журнал* приказује репоретере како снимају битку Балканског рата

Српска војска је однела две најважније победе, код Куманова и код Битоља, што је утицало на коначно ослобођење Македоније. Иначе Турска је губила територије једну за другом у целој Европи. Након пораза потписано је примирје са свима, осим са Грчком, чиме је рат настављен, али је Турска брзо изгубила и тај рат, а тиме и Једрене, Јањину и Скадар, као и дотадашње позиције на мору.

Брзим поразом Турске, потписан је Лондонски мировни споразум. Турска је предала све територије, а тада је створена нова независна држава Албанија, наравно, по вољи Аустроугарске, Енглеске и других фактора, али на штету победника, Грчке, Србије и Црне Горе, јер су ове морале напустити подручја новостворене државе, без обзира што су је оне ослободиле и по том основу, требале су задржати освојене територије, што би у данашњим околностима био сасвим другачији однос снага у том делу Балкана. Циљ је био да Србија не изађе на море и тако прошири своју територију, која јој по природном и ратном праву припада.

ДРУГИ Балкански рат, као што је познато, настао је због незадовољства савезника поделом територија, посебно Македоније, после Првог балканског рата. Рат је настављен 29. јула па до 10. августа 1913. године. Незадовољни поделом територија, Бугари су напали Србе на Брегалници, а Грке на подручју Солуна. Грци су брзо извојевали победу, али су обе стране имале велике људске губитке. Бугарска је неосновано тврдила да није напала Грке и Србе, али су ове, ипак, објавиле рат Бугарској. Бугаре су напали и Румуни и Турци.

У Другом балканском рату Бугарска је, као више пута, поново показала своје територијлне претензије према подручјима на која, по природном праву, нема основа. Према дубљим истраживањима дошло се до сазнања да је иза Бугарске одлуке стајала енглеска обавештајна служба, која се умешала да поново поремети балканске односе. Иначе од раније је познато да Бугарска има тежње за асимилацијом народа друге етничке припадности на својој и туђој територији, присутне до данас. Ретки су периоди искрених пријатељских односа држава на Балкану, јер је страно мешање у балканске односе непромењено вековима.

Због јачине земаља које су напале Бугарску, односно које су штитиле право из уговора о миру из Првог балканског рата, она је била поражена и присиљена на мир, који је потписан у Букурешту 10. августа 1913. године.

Српски официри на Везировом мосту у Албанији јуна 1913. године

На основу потписаног мира, Бугарска је морала предати чак и подручја која је освојила Првим балканским ратом. Велики део је добила Румунија, док је Македонија подељена између Србије и Грчке. Наравно, поражене земље нису никада биле задовољне

мировним споразумом, јер су губиле делове територије, а ти гранични проблеми тињају до данас на овим просторима.

Општа оцена почетка 20. века је негативна у сваком погледу, а посебно што се тиче стабилности на Балканском полуострву, али и Европи. Почело се са ратовима на Балкану, а касније целој Европи. Жртве у балканским ратовима су биле веома велике за бројчано мале народе и државе. Разарања економски заосталих држава уназадила су још више њихове могућности бржег развоја и што је важно њиховог прикључења развијенијој Европи.

После балканских ратова уследило је оно што нико не би желео, а то је надолазећи Први светски рат, назван Велики рат.

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ ОД 1914. ДО 1918. ГОДИНЕ

После успешних балканских ратова Србија је највише ојачала и због тога постала трн у оку, не само Аустроугарске, него и шире, јер им није импоновала јака Србија, а још и због тога што је снажно учврстила своје традиционалне пријатељске и савезничке односе са Русијом.

Србија је својим стратешким положајем представљала озбиљну препреку вечитој германској тежњи продора на исток. Након исцрпљујућих балканских ратова Србији је одговарао предах и мир да се економски опорави и залечи ратне ране. Сматрала је да је време ратова за њу прошло и настојала дипломатским путем стабилизовати своје односе са свим земљама у окружењу и шире.

У предвечерје Првог светског рата ситуација је привидно била мирна, али су тињала све израженија неслагања европских сила о примату над колонијама широм света. Надметање у величини територије, броја становника и броју савеза међу државама била су очигледна и питање је било дана када ће доћи до новог рата ширих размера. Углавном владала је велика надменост Аустроугарске и Немачке с једне стране, а с друге стране играла се игра око Велике Британије, Француске и Русије. Све ове и неке мање државе у Европи биле су у правилу династичког уређење, а њихове породице повезане сложеним брачним везама и односима.

У конзталацији веома сложених односа међу европским великим силама, тражио се повод за почетак рата. Најбезболнији повод добро је дошао „испад" мале државе Србије, којој се приписује организовање атентата на аустријску високу личност. Рачунало се да ће Аустрија лако и брзо решити спор са Србијом путем кратког рата, не марећи за уплитање других европских земаља. Но, њихова процена је била погрешна и кратковида јер је у веома кратком временском периоду цела Европа била увучена у ратна дејства Великог рата, који се распламсао до неслућених размера.

Солунски фронт као прекретница скоро изгубљеног рата против агресора Аустроугарске и њених савезника. Србија је отварањем Солунског фрона повратила пољуљани морал, који је имала када се повлачила.

Први светски рат 1914-1918. године, назван је још и ВЕЛИКИ РАТ. Ратна дејства започела су 28. јула 1914. године, а рат је завршио 1. децембра

1918. године. Овај рат је због свог обухвата и ангажованих држава у њему, добио назив Велики рат. Аустроугарска монархија је објавила рат Србији због атентата на њиховог престолонаследника Франца Фердинанда. Атентат је извршио малолетни младић Гаврило Принцип 28. јуна 1914. године у Сарајеву. Био је члан организације „Млада Босна", која се противили анексији и окупацији Босне од стране Аустроугарске. Детаље овог догађаје нећу објашњавати јер су добро познати од раније. Узгред да напоменем да је Босна у то време била тотално анектирана земља, те да прави разлог објаве рата није атентат, него само повод, који је умножио кризу у односима држава Европе и шире. Има доста мишљења да иза атентате стоје јаче силе, којима није одговарала династијска елита католичке и православне вероисповести, који се нису држали кодекса, који је изнад њиховог домашаја. „Невидљиве силе" утичу на сва светска збивања, како онда, тако и данас, а вероватно и у будуће и то треба имати у виду.

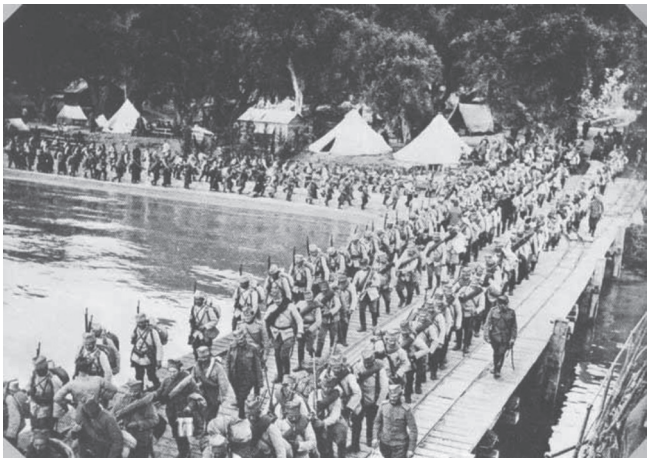

Формирање јединица Солунског фронта

Исхитреност објаве рата Србији довољно говори о „жељама" Аустроугарске државе за осветом и казном. Мржњи која се развила у Аустрији и Мађарској, као и свим земљама немачког говорног подручја, придружиле су се нације римокатоличке вероисповести. Остали су записи и фотографије у Босни и Хрватској о уништавању српске имовине и вербалних излива мржње. Певане су песме крвожедног садржаја, чак и од дела интелектуалне елите. Пропаганда присталица рата и њихових медија била је усмерена на кажњавање Србије, јер се сматрало да је атентат подупиран од српске стране.

После атентата у Сарајеву, Аустроугарска је Србији упутила УЛТИМАТУМ 23. јула 1914. године, који је садржавао десет тачака, од којих су неке биле неприхватљиве за суверену Србију, па их је одбацила. Након тога, већ 28. јула 1914. објављен је рат Србији и бомбардован Београд. На сву срећу, иако војно слабија, исцрпљена балканским ратовима, Србија је брзо извршила извесна прегруписавања и припреме у војсци са мобилизацијом већег броја војника. Као земља слабијег војног потенцијала, слабе опремљености, она се ослањала на Русију, којој је Немачка објавила рат 1.августа 1914. године. Даље су следиле објаве рата другим државама, па је дошло до сврставања држава у савезе и пактове са обе стране. Земље

Пропагандни плакат - карикатура Аустроугарске на почетку рата 1914. „Србин мора умрети!"

или силе супротављене Аустроугарској, назване су АНТАНТА, а државе које су пришле Аустроугарској назване су ЦЕНТРАЛНЕ СИЛЕ.

Објавом рата Србији Аустроугарска није знала за све закулисне игре које су вођене у циљу затирања нежељених европскких династија, а касније, након пораза и појаве нових идеолигија, комунистичке и фашистичке, с циљем поларизације геополитичких односа и преузимања примата у вођењу политичког и економског престижа у свету.

Војни потенцијал и опремљеност зараћених држава, посебно агресора, био је огроман. Под оружјем нашло се више од 70 милиона војника, од тога само у Европи 60 милиона. У војсци Аустроугарске били су сви Славени, чије су земље биле у саставу те монархије, тако да су се борили против своје племенске браће с друге стране линије, углавном Срба и Руса. Ратна разарања била су огромна, а убијено је више од 15 милиона људи и рањено преко 20 милиона војника и цивила. У рату су коришћена сва могућа ватрена оруђа тог времене, а чак и биолошко оружје, као бојни отрови, заразне болести, посебно пегави тифус и шпанска грозница, који су знатно допринели порасту смртности војске и цивила. Српска војска била је у подређеном положају због слабог наоружања, опремљености и здравствених проблема услед недовољне здравствене заштите и недостатка санитетског материјала. Док је Аустроугарска имала једног лекара на 200 војника, Србија је силом располагала са једним лекаром на више од 1250 војника.

Компаративне предности Аустроугарске над малом Србијом биле су вишеструке, било да се посматра са аспекта војне опремљености и људства, тако и са аспекта организованости и шире подршке у првим годинама рата. Но, даљим развојем ратних дејстава и укључивањем већег броја противника, аустроугарска војска је развучена на више фронтова и тада је почела „пуцати по шавовима". Хетероген етнички састав војске и мноштво језика представљали су такође проблем у командовању, у каснијим фазама рата. Велики губици на аустроугарској страни и губљење позиција на фронтовима, деморалисали су неке етничке групе, посебно Србе и друге Словене, тако да пребези на противничку страну нису били реткост.

„Ко сме, Тај може.
Ко не зна за Страх,
тај иде Напред"
(Војвода Живојин Мишић)

Борбе у Првом рату вођене су на више фронтова. Западни фронт имао је рововска утврђења у дужини од 600 километара, а на источном фронту дужина се простирала на 1600 километара на простору источно европских равница. На Јужном фронту, који обухвата Балкан, блиско - источне државе и Италију, борбе су се одвијале, паралелно, на копну, мору и, први пут у ваздуху.

Уништен аустроугарски ров током бомбардовања за време битке код Галиције, где је погинуо и мој деда Николај Прокић 1915. као учесник поменуте регименте.

Неколико битака остале су записане као највеће и најжешће по захвату, дужини, условима и исходима, обично, са променљивим успесима за обе зараћене стране. У некима од тих битака нашли су се и мештани Трпиње, узгред речено, распоређени претежно у Петроварадинску 70. пешадијску пуковнију, регименту, која је искрварила у Галицији у борби с Русијом.

Борбе у Србији биле су најкрволочније и превазилазиле све војне етике и кодексе, посебно према цивилима. У њима су, нажалост, учествовали Словени из држава окупираних од стране Аустроугарске, а истицали су се, браћа по крви и племенском пореклу, Хрвати и делимично Срби из Хрватске, међу којима је било доста официрског кадра. Српска војска је имала успеха само на почетку рата и ретким појединачним биткама, али су се брзо морали повлачити пред знатно надмоћнијим непријатељем. Повлачење је било веома тешко преко неприступачних планинских терена и отежаних временских услова. Велики број војника и цивила оставио је своје кости на том дугом путу преко Црне Горе, Албаније, све до независних грчких острва, посебно Крфа, где су их спашавали француски војници, а изгледа и Италијани. Овде треба напоменути да Грчка није била вољна дати своје територије српској војсци, јер је, тобоже, била неутрална земља у овом рату, а у ствари радило се о томе, да не жели да се замери Аустроугарској са којом је била

Стјепан Хусар-Хусзар из Вуковара, деда по мајци пријатеља Томислава Омрченовића, био друг у рату ауторовог деде Николе Прокића. Стјепан је погинуо у Србији, а Никола у Галицији 1915.

Плакат који је био истакнут у САД с апелом за помоћ Србији, који је покренуо родољубе, добровољце за ослобођење матице Србије.

у родбинским односима. Под притиском савезника, Грчка се придружила Антанти и касније се српска војска нашла у великој офанзиви и пробоју Солунског фронта. Овде треба изнети мање познату чињеницу, а то је, да су Руси извршили притисак на савезнике Антанте да се спасе српска војска и цивили, те да им се обезбеди опоравак, лечење и смештај на територији Грчке, јер ће у противном Русија напустити Источни фронт, који је иначе напустила 1917. године, што би негативно утицало на Западни фронт савезника и угрозило његову одбрану због прегруписања аустроугарске војске доласком снага са источног фронта.

Одјек и информације о догађајима у Великом рату допро је до свих делова света, тако да су сви српски патриоти схватили потребу да се одазову помоћи свом народу. Многи Срби из Америке прикључили су се српској војсци као добровољци, а неки оставили своје кости у својој отаџбини у коју су дошли да се боре као њени верни патриоти.

Српска војска, иако слабије опремљена, била је кадровски спремнија јер је иза себе имала искуство из Балканских ратова. То искуство играло је важну улогу у борбама у односу на Аустроугарску, која није ратовала десет година пре овог рата. Због тога је добро испланирана ЦЕРСКА БИТКА била изненађење, као препад, тако да је она означена као маневарска, у класичном смислу „борба прса у прса", у којој су Срби били супериорнији, користећи брзометне пушке и хладно оружје, којим су боље баратали. То је био први пораз Аустроугарске војске и прва савезничка победа у Првом светском рату. У тој бици убијено је 22.000 непријатељских војника и због тога дошло до расула у њиховим војним формацијама. Опијеност и осветничко расположење непријатеља, распршило се као кула од карата, а војни морал и патриотизам пали су на минимум код непријатеља, тако да је било одмазди од стране надређених.

Можда треба рећи да је најславнију победу српске војске на Церу овековечио наш композитор Станислав Бинички (1872-1942), и сам учесник битке, композицијом-корачницом под популарним називом „МАРШ НА ДРИНУ", која је толико емотивно снажна, скоро као неслужбена химна. Композиција је била без текста, али га је 50 година после битке осмислио 1964. године песник Милоје Поповић. Данас је ова композиција опште прихваћена и радо извођена у Србији и целом свету.

Велики број Словена је учествовао на страни аустроугарске војске, не само руководећег кадра, него и обичних војника. Међу њима је било доста појединаца, чија су имена касније играла значајну улогу у новим државана после завршетка рата. Код нас су то били Мирослав Крлежа и Јосип Броз, а у другим најпознатији је Аустријанац Адолф Хитлер.

Да не буде забуне, у Великом рату су били познати војсковође многи Срби, као и други, који су се определили за војну службу. Напредовање у служби им је било понекад ометано због националне припадности и религије, али је било изузетака када су у питању биле талентоване личности. Добар пример је Фелд маршал Светозар Боријевић, који је имао највиши ранг у аустроугарској војсци током Великог рата.

Покушај српских снага да пређу у Срем завршио се неуспехом, јер су нападнути приликом форсирања реке, тако да нису успели завршити понтон. Опорављена непријатељска војска освежена је попуном нових војника и том приликом извршен напад преко реке Дрине. И овог пута Срби су се жестоко борили на Мачковом камену у близини Крупња, који је неколико пута прелазио из руке у руку. Рововске борбе су биле јаке са обе стране, а размак између ровова био је, понегде, свега око 15 метара. Ове борбе трајале су скоро два месеца са великим жртвама на обе стране. Српска војска није имала адекватну санитарну службу и болничке смештаје. Положаје су морали напустити и дошло је до повлачења српске војске, јер су већ наступили хладнији дани, неповољни за оскудно обучену српску војску. У датом моменту дошло је до болести, вашљивости због слабе исхране и хигијене, али и разочараности и пада морала, праћени доста великим дезертерством и другим облицима недисциплине.

Због анархичног стања у српској војсци дошло је до хитног сазива седнице ВЛАДЕ И ВРХА ВОЈНЕ КОМАНДЕ 8. новембра, на којој је донета одлука да се под хитно среди стање у војсци путем преких судова и да се затражи војна помоћ од савезника. Након успостављања дисциплине, одмора војске и боље исхране, уследиле су битке код Сувобора, те позната Колубарска битка у којима је српска војска имала успеха. Освежење командног кадра доласком 1300 каплара из Скопља, назван „Ђачки батаљон" унело је морал код војске „као нека ињекција". Били су образовани, а војно неискусни, али се брзо успоставио добар однос са старијим и искусним војницима, који су у њима гледали спас, штитили их

Српска батерија на једном од положаја

као своју децу, али и слушали њихове команде. Старији командни кадар, на челу са војводом Мишићем, донео је одлуку за контранапад и привремено је био ослобођен Београд, што је била добра вест у Србији и код савезника. Народни песници кажу, да у тешким тренуцима, ратник уме да запева, што је забележено у расположеној српској војсци након једне успешне победе. Тада је војник запевао стару песму „Полетела Два Бела Голуба", а она гласи:

Полетела, полетела
два бела голуба,
два бела голуба.

Земљо моја, роде мили,
два бела голуба,
два бела голуба.

Тамо јунак морам стићи,
два бела голуба,
два бела голуба.

Поздравите мајку моју,
два бела голуба,
два бела голуба.

И Душана, Цара мога,
два бела голуба,
два бела голуба.

После повлачења српске војске, Србија је била окупирана и подељена између Аустроугарске и Бугарске, која је прешла, као и обично, на страну српског непријатеља. Бугари су вршили страшне злочине, забранили српску ћирилицу и Српску православну цркву, а чак су и мобилисали српско цивилно становништво у бугарску војску 1917. године, због чега је и избио Топлички устанак. Када је устанак угушен настала су незабележена зверства од разјарених Бугара, која се и данас у народу препричавају и незаборављају.

Пошто се српска војска нашла у безизлазном положају након инвазије Централних сила, Врховна команда је 24. новембра 1915. године донела тешку, али судбоносну одлуку о повлачењу српске војске и цивила у правцу Црне Горе и преко Албаније, све до независних грчких острва. Велика маса избеглица и војника кретала се у више колона и праваца са свиме што се могло понету и натоварити у воловске запреге и на други начин. Трасе којима су се кретале колоне биле су веома тешке, непроходне, какве могу бити у зимским условима. Тешкоће које је претрпела војска и цивили биле су ужасне, а смрт нормална појава. Но, поред тога, колона је била нападнута од стране непријатеља у Црној Гори, коју је одбранила црногорска војска у

Српска војска је око три године провела у усиљеним маршевима, који су забележени у војној литератури.

познатој Мојковачкој бици са свега 6 хиљада војника, наспрам 20 хиљада непријатељских војника. Историчари су ову битку назвали „Давид победио Голијата", оправдано. Црногорце је предводио Сердар Јанко Вукотић, ближи рођак дугогодишњег трпињаског проте Спасоја Вукотића и његовог оца Вићентија, који су били насељени на Гардошу у Земуну.

Пут преко Албаније је био такође трновит што се тиче терена, али и напада опозиционара, који нису признавали договор српске владе и албанског Есад-паше о мирном пролазу српских колона. Српска војска и цивили, њих преко 150 хиљада успели су доћи до грчких острва, а на острву Видо сахрањено је скоро 5 хиљада цивила и војника, а у море, које је названо „Плава гробница" положено је 5400 српских пађеника. Зна се да педесет година грчки рибари нису изрибљавали рибу на том подручју због пажње и епитета према српским жртвама.

Опорављена, организована и делимично опремељена од савезника, српска војска са Крфа, преведена је 16. јуна 1916. године на СОЛУНСКИ фронт, где су се већ налазиле савезничке војске у борби са Бугарима и аустроугарском војском. Српске снаге износиле су око 150 хиљада војника и добиле су свој део на фронту. Савезничке снаге овладале су целим фронтом и након победе над бугарском војском, почело је ослобађање целе Србије. Српском војском командовали су Петар Бојовић и Живојин Мишић, легенде тог рата.

Паралелно са припремом Солунског фронта, вођен је и процес против групе пуковника Драгутина Димитријевића-Аписа, који је 1903. године убио последњег Обреновића и на власт довео династију Карађорђевић. Разлог отварање судског процеса је наводни покушај Аписове групе да изврше атентат на краља Александра, али и иза свега стоји сумња да је ова група помагала извршење атентата у Сарајеву. Без права на одбрану и пропуста у судском процесу, на смрт су осуђени пуковник Драгутин Димитријевић, добровољац, агент Раде Малобабић и мајор Љубомир Вуловић. Казна је извршена 26. јуна 1917. године, а њихова организација „Уједињење или смрт" је распуштена. Процес је обновљен у Социјалистичкој Југославији од 2. до 13. јуна 1953. године и сви осуђени су рехабилитовани.

Пропагадна карикатура Британије на крају рата 1918. (иста као аустроугарска на почетку рата) само су на прстима песнице земље победника.

Коначно ослобођење Србије било је пре коначне капитулације Централних сила, које су поражене 11.11.1918. године у 11 сати. У сукобима је учествовало 36 земаља и 1,5 милијарди људи или једна четвртина од укупне светске популације. Од свих учесника највећи проценат од укупног становништва изгубила је Србија. Сенку на односе са савезницима бацио је захтев,

нама блиских земаља, Француске и Енглеске, да им се плати сва помоћ коју су пружили Србији у рату, чак и пертле, које су им и плаћене. Зар је то пријатељска помоћ?

Први светски рат променио је геополитичке и економске односе у свету. Економски примат преузеле су Сједињене Америчке Државе. Након потписаног примирја дошло је до расподеле територија у Европи, формирана је Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца и низ нових држава по распаду Аустроугарске, али и угашене велике и јаке европске династије. Основано је Друштво или Лига народа, потоња Организација уједињених нација, чији ауторитет све више опада под притиском великих сила, у данашње време.

Први светски рат оставио је одјека и у малим срединама, јер су се препричавали неугодни догађаји у већим градовима Босне и Хрватске након атентата у Сарајеву. У Трпињи је завладао страх од освете јер је село било етнички чисто православно, као и друга околна села. Ипак у селу није било нереда и одзив мобилизацији је прошао без проблема, иако је известан број људи пришао српској војсци као добровољци.

Најбоље је предратне и ратне догађаје описао равнатељ или учитељ пучке школе у СПОМЕНИЦИ, коју је морала водити свака школа. Тако се школске 1913. на 1914. имамо запис о атентату и разним наредбама.

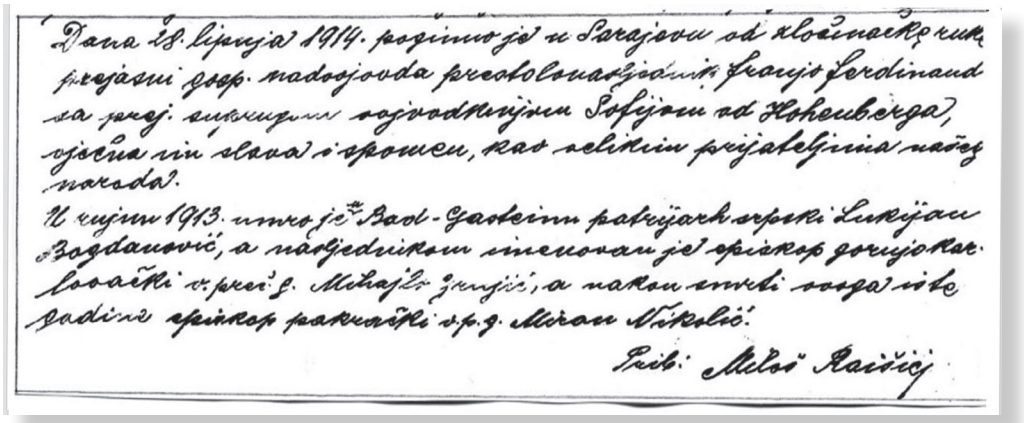

Напомињем да је Споменица школе вођена све време ћириличним писмом, а избијањем рата, морало се писати латиницом и хрватским језиком, што се види из прилога и наредаба власти, које су убрзо објављене.

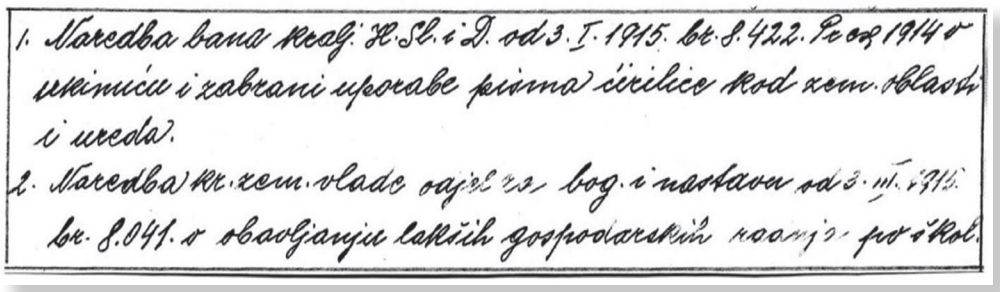

Само прве године по објави рата записано је десет наредаба. Већ у другој наредби видимо да је школској младежи наређено обављање лакших господарских радњи, затим у трећој сабирање кованих предмета у војне сврхе. Даље се наводи обавеза прослављања јуначких дјела учитеља и ученика на бојном пољу. Сабирање добровољних прилога за ратне инвалиде, те сирочад истих почетком сваке школске године, на свршетку исте, те на Дјечји дан за инвалиде и њихову сирочад. Такође се даје у обавезу сабирање и приредба топле одјеће за војнике, као и врећа за пијесак у ратне сврхе.Осмом наредбом обавезују се учитељи у име мировинске пристојбе плаћати 4% од својих прихода. Прикупљање шишарака за штављење коже, прикупљање купинова лишћа за чај војсци, плетење сламнатих плетеница за војнике, сабирање приноса за божићне дарове итд. Исто тако окружницом се опрашта дјелатна војна служба оних учитеља, који су за оружје неспособни, дочим су за лаку службу способни. Као десета наредба јесте она која се односи на рачунање времена од један сат раније, почам са 1. свибња до краја рујна 1916. године, ради штедње за свјетлом.

У Споменици за 1914. и 1915. наводи се ко је коме и када објавио рат, када су у наше село Трпињу интернирани мештани села Јакова у Срему, јер се то место налази у зони ратних дејстава.

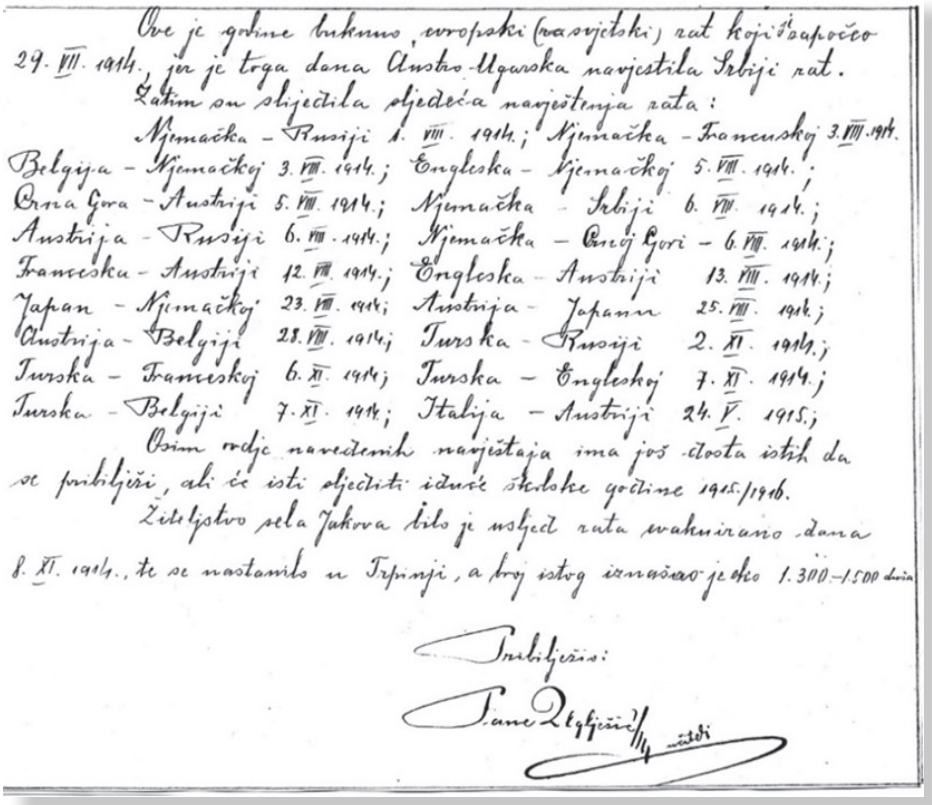

Ove je godine buknuo europski (svjetski) rat koji je započeo
29. VIII. 1914., jer je toga dana Austro-Ugarska navjestila Srbiji rat.
Zatim su slijedila sljedeća navještenja rata:
Njemačka – Rusiji 1. VIII. 1914.; Njemačka – Francuskoj 3. VIII. 1914.
Belgija – Njemačkoj 3. VIII. 1914.; Engleska – Njemačkoj 5. VIII. 1914.;
Crna Gora – Austriji 5. VIII. 1914.; Njemačka – Srbiji 6. VIII. 1914.;
Austrija – Rusiji 6. VIII. 1914.; Njemačka – Crnoj Gori – 6. VIII. 1914.;
Francuska – Austriji 12. VIII. 1914.; Engleska – Austriji 13. VIII. 1914.;
Japan – Njemačkoj 23. VIII. 1914.; Austrija – Japanu 25. VIII. 1914.;
Austrija – Belgiji 28. VIII. 1914.; Turska – Rusiji 2. XI. 1914.;
Turska – Francuskoj 6. XI. 1914.; Turska – Engleskoj 7. XI. 1914.;
Turska – Belgiji 7. XI. 1914.; Italija – Austriji 24. V. 1915.;
Osim rečenih navještaja ima još dosta istih da
se pribilježi, ali će isti objeručiti iduće školske godine 1915./1916.
Žiteljstvo sela Jakova bilo je usljed rata evakuirano dana
8. XI. 1914., te se nastanilo u Trpinji, a broj istog iznašao je oko 1.300–1.500 duša.

Pribilježio:

У следећем изворном прилогу из Споменице види се тенденциозно удварање Аустроугарској монархији, о којој се пишу хвалоспеви, чак песма, највероватније из страха, а не из убеђености, што ће се видети из текста после завршетка рата. Мештане је највише погодио одлазак сународника у рат, затим сазнања о све чешћим погибијама и тешким условима живота током ратних година. Страх је завладао у селу и околини када је власт наредила да се скидају сва звона са цркава, ради претапања за прављење оружја. Аутор се сећа прича старијих мештана, који су говорили да су очекивали да ће се после одношења звона и цркве рушити. Но то се, ипак, није догодило, на срећу верника, јер ту није било стратешког материјала.

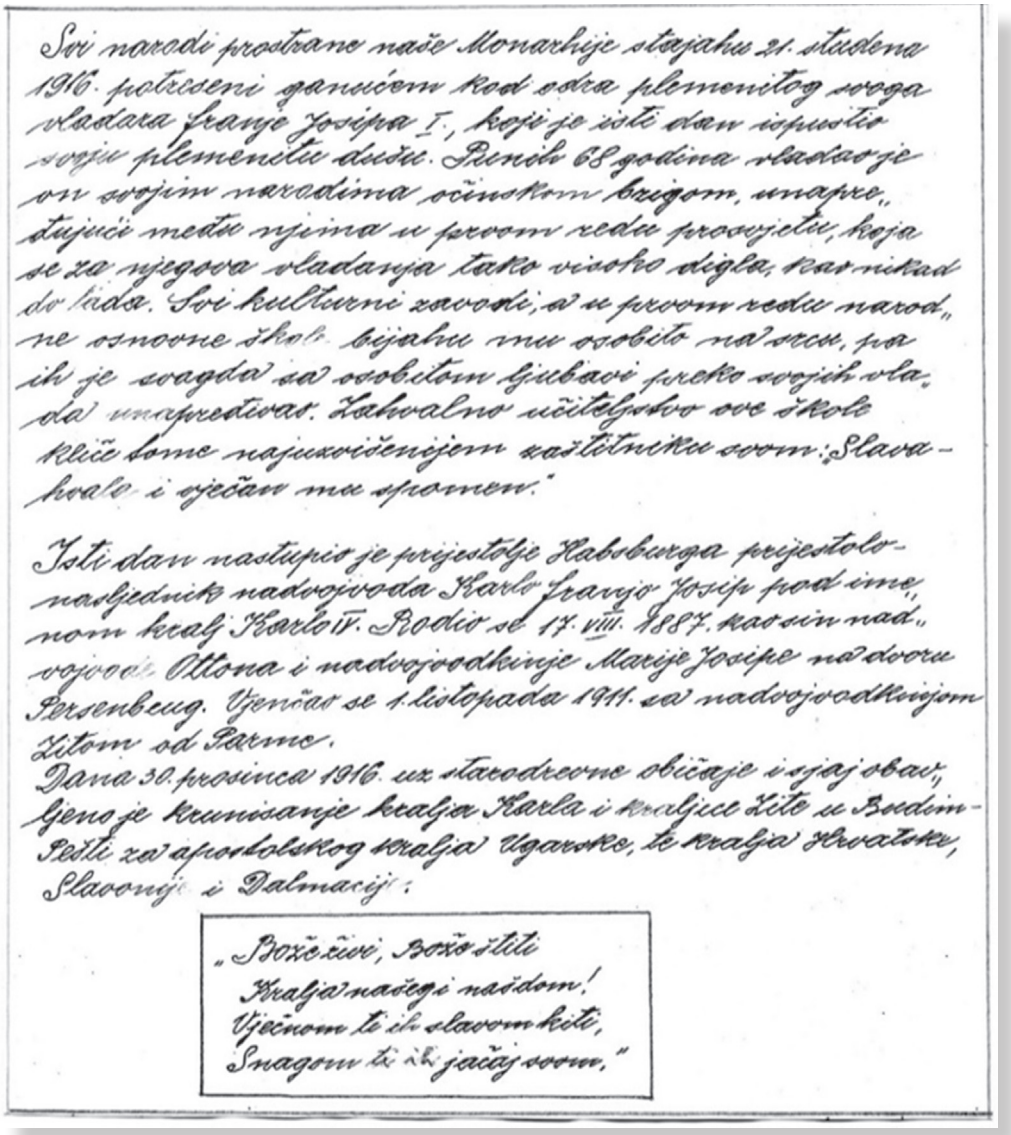

Svi narodi prostrane naše Monarhije stajahu 21. studena 1916. potreseni ganućem kod odra plemenitog svoga vladara Franje Josipa I., koji je isti dan ispustio svoju plemenitu dušu. Punih 68 godina vladao je on svojim narodima očinskom brigom, unapre-đujući među njima u prvom redu prosvjetu, koja se za njegova vladanja tako visoko digla, kao nikad do tada. Svi kulturni zavodi, a u prvom redu narod-ne osnovne škole bijahu mu osobito na srcu, pa ih je svagda sa osobitom ljubavi preko svojih vla-da unapređivao. Zahvalno učiteljstvo ove škole kliče tome najuzvišenijem zaštitniku svom: „Slava-hvala i vječan mu spomen."

Isti dan nastupio je prijestolje Habsburga prijestolo-nasljednik nadvojvoda Karlo Franjo Josip pod ime-nom kralj Karlo IV. Rodio se 17. VIII. 1887. kao sin nad-vojvode Ottona i nadvojvodkinje Marije Josipe na dvoru Persenbeug. Vjenčao se 1. listopada 1911. sa nadvojvodkinjom Zitom od Parme.
Dana 30. prosinca 1916. uz starodrevne običaje i sjaj obav-ljeno je krunisanje kralja Karla i kraljice Zite u Budim-Pešti za apostolskog kralja Ugarske, te kralja Hrvatske, Slavonije i Dalmacije:

„Bože čivi, Bože štiti
Kralja našegi našdom!
Vječnom ti ih slavom kiti,
Snagom ti ih jačaj svom."

У наставку текста наводи се још „Рат траје и ове године непрестано, као нови судионици појавише се ове године међу нашим непријатељима Краљевина Румуњска 1916. и Уједињене државе сјеверне Америке 1917.”

„У Русији дошло је ове године до револуције, која је збацила цара и прогласила се републиком, тиме је најјачи од наших непријатеља постао за нас безопасан, пошто је влада нове републике, која је састављена од демократских елемената, изјавила да жели свјетски мир по начелу без анексија и ратне оштете”

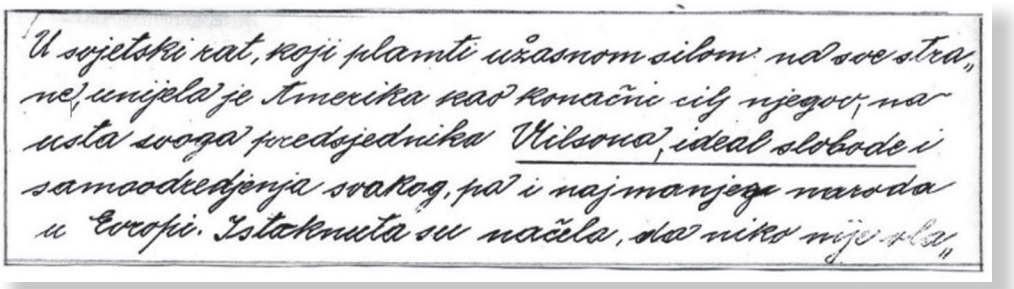
U svjetski rat, koji plamti užasnom silom na sve stra-
ne, unijela je Amerika kao konačni cilj njegov, na
usta svoga predsjednika Wilsona, ideal slobode i
samoodredjenja svakog, pa i najmanjeg naroda
u Evropi. Istaknuta su načela, da niko nije vla-

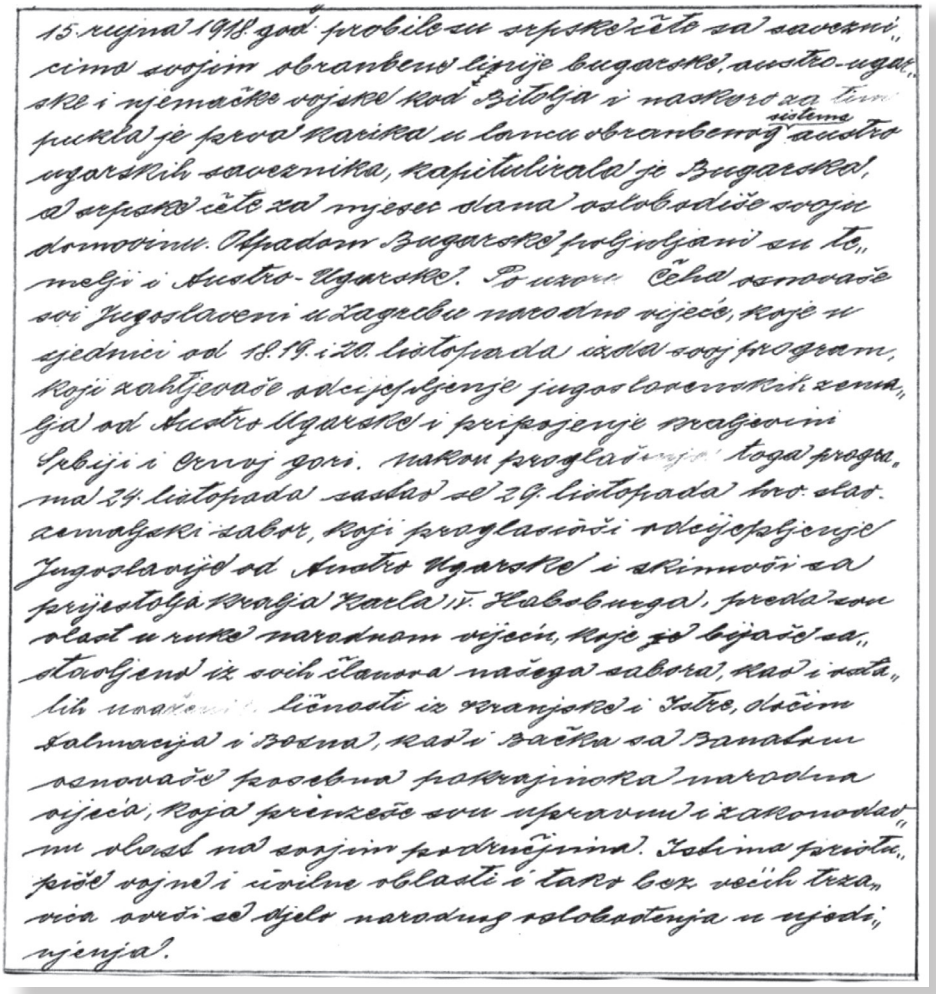
15. rujna 1918. god. probile su srpske čete sa savezni-
cima svojim obranbene linije bugarske, austro-ugar-
ske i njemačke vojske kod Bitolja i naskoro za tim
pukla je prva karika u lancu obranbenog sistema austro
ugarskih saveznika, kapitulirala je Bugarska,
a srpske čete za mjesec dana oslobodiše svoju
domovinu. Otpadom Bugarske poljuljani su te-
melji i Austro-Ugarske. Po uzoru Čeha osnovaše
svi Jugoslaveni u Zagrebu narodno vijeće, koje u
sjednici od 18.19. i 20. listopada izda svoj program,
koji zahtjevaše odcijepljenje jugoslavenskih zema-
lja od Austro Ugarske i pripojenje kraljevini
Srbiji i Crnoj gori. Nakon proglašenja toga progra-
ma 24. listopada sastao se 29. listopada hrv. slav.
zemaljski sabor, koji proglasiši odcijepljenje
Jugoslavije od Austro Ugarske i skinuvši sa
prijestolja kralja Karla IV. Habsburga, preda svu
vlast u ruke narodnom vijeću, koje je bijaše sa-
stavljeno iz svih članova našega sabora, kao i osta-
lih uvaženih ličnosti iz Kranjske i Istre, dočim
Dalmacija i Bosna, kao i Bačka sa Banatom
osnovaše posebna pokrajinska narodna
vijeća, koja prenzeše svu upravnu i zakonodav-
nu vlast na svojim područjima. Istima pristu-
piše vojne i civilne oblasti i tako bez većih trza-
vica ovrši se djelo narodnog oslobođenja u ujedi-
njenja.

Овај текст је писан школске 1918. и 1919. године где већ видимо другачије расположење писца Споменице, па на крају каже, односно препричава речи америчког председника Вилсона у то време „да нико није властан господарити другим народима без његове приволе". Дакле сваки народ, који живи у компактној маси има право, да на свом етнографском подручју уреди без ичијег утицаја облик владавине. Усвојивши сви народи Аустро-Угарске монархије та начела, почеше се спремати како би завршетком рата основале своје самосталне државе.

У наставку горњег текста пише, „Притиснута с једне стране од српских чета, а с друге стране од италијанских, коначно је капитулирала вишестогодишња Аустро-Угарска и задњи владар њезин Карло Четврти Хабзбург абдицира, а на рушевинама његовим поста самостална Чешка, Пољска, Њемачка, Аустрија, Мађарска и Југославија". Даље се у тексту говори и Краљевини СХС и новом заједничком Краљу Петру Првом Карађорђевићу и све оно што је већ познато након потписаног мировног споразума у Паризу.

Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца је прва југословенска држава. Идеја југословенства, односно обједињавање свих Словена у једну државу датира још из 19. века, а нарочито почетком 20. века. Од Балканских земаља једино је Србија имала државу, док су друге биле окупиране од околних држава, посебно од Аустроугарске. У Лондону је 1916. године формиран Одбор политичара из аустроугарских земаља јужних Словена са циљем уједињења свих наших народа у једну државу.

Нова држава формирана после Првог светског рата названа је КРАЉЕВИНА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА. То је прва држава три народа истих или сличних извора, порекла-предака, која се удружила у јединствену државу, без обзира на хетерогеност културе, обичаја, религије али и окупације од различитих непријатеља, Аустроугарске, Турске и других, током дугог временског периода.

Након формирања Краљевине СХС, изгласан је 1921. године први Устав прве југословенске државе. Међутим, састав парламента и устројство владе није било једноставно, јер су се у новој држави нашли заговорници нове

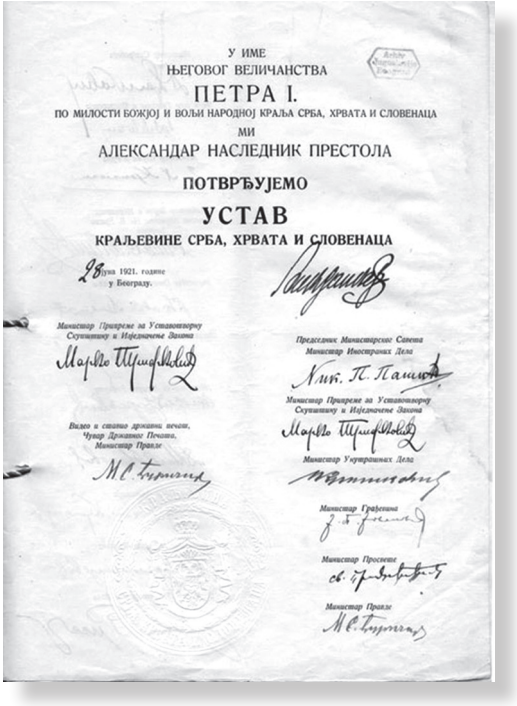

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА I.
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ КРАЉА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
МИ
АЛЕКСАНДАР НАСЛЕДНИК ПРЕСТОЛА
ПОТВРЂУЈЕМО
УСТАВ
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

Устав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца или Видовдански устав (28.VI 1921.)

државе, али и њени љути противници из разноразних разлога, а пре свега радикалних националистичких кругова, носталгичних поборника окупационе Аустроугарске монархије, али и суперионистичке српске елите, чија је држава била на победничкој страни, за разлику од Хрвата и Словенаца и других народа, чија народност није назначена у имену државе.

Најглалснија је била екстремна хрватска опозиција Анте Павелића, касније усташка организација са националистичким набојем, те КПЈ, која је деловала најчешће у илегали, али и у спрези са хрватским екстремистима, спремним за рушење власти нове, тек основане државе.

Све те проблеме покушавао је да минимизира и разреши краљ Александар, али није успео за свог живота. Парламентарне расправе изазвале су озбиљну политичку кризу, посебно након пуцњаве у Скупштини и убиства Стјепана Радића и других од стране радикала Пунише Рачића, Србина црногорског порекла. Након тога Уставна криза се све више заоштравала, тако да је Краљ преузео све прерогативе државе у своје руке, увео такозвану **Шестојануарску диктатуру 1929. године** и још више усложио политичке односе. Променио је и име државе, назвавши је само Краљевина Југославије. Проблеми су дошли до кулминације или боље речено наставили, када је извршен атантат на Краља Александра у Марсеју 1934. године. Пре и после тога било је у Скупштини много идеолошких расправа, а посебно су проблеме у држави стварали комунисти и усташки покрет, који су деловали из илегале. Иако су стајали на различитим идеолошким позицијама ове две странке, односно идеологије, имале су за циљ рушење прве југословенске државе, сада Краљевине. Чак постоји и документ из затвора у Сремској Митровици који су потписали Моша Пијаде и Миле Будак са циљем заједничке борбе против монархије, наравно, пре свега Срба и Србије.

Обе забрањене партије имале су уточиште и подршку непријатеља Краљевине Југославије. Анте Павелићи и усташки покрет удомили су се у фашистичкој Италији и њеног вође Бенита Мусиолинија, а КПЈ нашла је подршку СССР-а, касније у њеном интернационалном центру Коминтерни. Даљим развојем антагонизама управљали су обавештајни центри, Енглези на обе стране, а КГБ је држао све конце у КПЈ. То се касније обелоданило током и после Другог светског рата.

Деловање обе странке било је синхронизовано у борби за сламање српске хегемоније и монархије као неприхватљивог непријатеља. Разлика је у циљу и жељама. Усташе су тежиле хрватској самосталности, а комунисти новом друштвеном уређењу на целом југословенском простору, бар су тако говорили и писали у својим програмима. Потајни симпатизери усташке идеје били су сви аустроугарски официри, њих око 3600, који су прешли у краљевску војску и то са чином више од онога кога су имали раније, што је изазвало негодовање српских официра и сумње у њихову лојалност, што ће се и обистинити 1941. године, када су скоро сви прешли у службу НДХ.

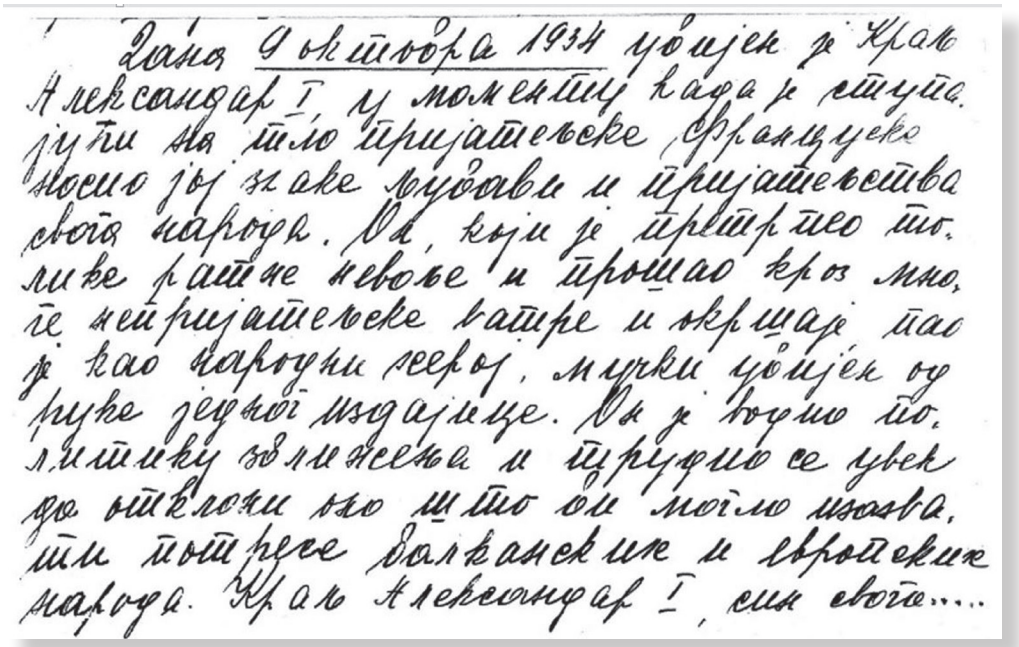
Дана 9 октобра 1934 убијен је Краљ Александар I, у моменту када је ступајући на тло пријатељске Француске носио јој знаке љубави и пријатељства свога народа. Он, који је претрпео толике ратне невоље и прошао кроз многе непријатељске ватре и окршаје пао је као народни жерој, мучки убијен од руке једног издајице. Он је водио политику зближења и трудио се увек да отклони оно што би могло изазвати потресе балканских и европских народа. Краљ Александар I, син свога....

У Споменици школе ревносно су бележени догађаји, не само у селу, него и шире, па тако видимо да је записано и убиство Краља Александра.

После убиства Краља Александра почело је отворено бујање националистичких и шовинистичких покрета и пропаганде. Оснивана су разна национална удружења, соколска друштва, штампа и иступи екстремних појединаца. Усташка и комунистичка странка прешле су у илегалу, затворе и чекале су погодан тренутак за своје акције. Тада је на снази била позната „ОБЗНАНА", којом је забрањена Комунистичка партија, а посебно је био озлоглашен Закон о заштити државе. Српска радикална странка је почела формирати у свим местима четничке Пододборе. На подручју Вуковара и Осијека и околних српских села формирани су четнички Пододбори, а у Трпињи задњи, 1938. године. Узгред, да напоменем, да у нашим селима није постојала велика подршка овим организацијама, јер мештани нису склони, уопште, чланству у политичким организацијама, нарочито са јаким националним обележјима. У Трпињи су први отишли у партизане неки чланови четничког Пододбора или њихови синови, да би током рата и после, ова организација потпуно нестала.

Догађаји у Вуковару после одржаног Другог Конгреса КПЈ из пера учесника демонстрација, тада младог Страхиње Малетића и његових записа у необјављеним сећањима

Zanimljivo je da su se na osnivačkom Kongresu KPJ u Vukovaru, 1920. godine, kao zvanični predstavnici kraljevske vlade bili prisutni upravnik grada Beograda Gliga Popović i moj otac Djoka Maletić, kao županijski tajnik. To je zabeleženo u zvaničnoj Istoriji KPJ.

Извод из књиге Станиславе Копривица „Вуковарски конгрес КПЈ"

„Фрагменти из мог живота”, страна 10 и 11, где описује сукобе српских радикалних националиста и присталица комуниста. Његов отац Ђорђе-Ђока Малетић, родом из Боботе и Глигорије-Глига Поповић, повереник на Железничкој станици *Винковци*, а касније управник града Београда, били су представници краљевске владе на Другом Конгресу КПЈ у Вуковару 1920. године. Оба су били поверљиве личности режима, а Малетић је био члан Радикалне странке.

Ђорђе Малетић из Боботе

Треба рећи да је после Првог светског рата у Вуковару и околини био развијен снажан синдикални и социјалистичи покрет, јер је Вуковар тада имао организован раднички покрет на бази развијеног занатства, али и због својег мултиетничког становништва, које је складно живеле до почетка рата.

Демонстрације које су избиле против комунистичке партије мотивисане су њиховим избором у органе власти општине Вуковар, које нису могли поднети радикални националистички елементи, окупљени у Радикалној странци. Као што се види у наведеном прилогу, демонстрације су биле веома погубне за комунисте, са смртним исходом. Наводно је тада погинуо вуковарски вођа комуниста Стјепан Супанц, али има и других извора о Супанчевом страдању.

У пероду до Другог светског рата споменућу још два грађанска рата и то у Кини и Шпанији, који су за нас интересантни, мада ни у Краљевини Југославији политичке и економске прилике нису биле стабилне, јер економски развој нове државе није био задовољавајући за раднике и сељаке.

Између два светска рата догодили су се многи нежељени догађаји у Краљевини СХС, пре свега због страначке нетрпељивости и идеолошки опречних ставова. Различита су била гледишта и симпатије према окончању Првог светског рата.

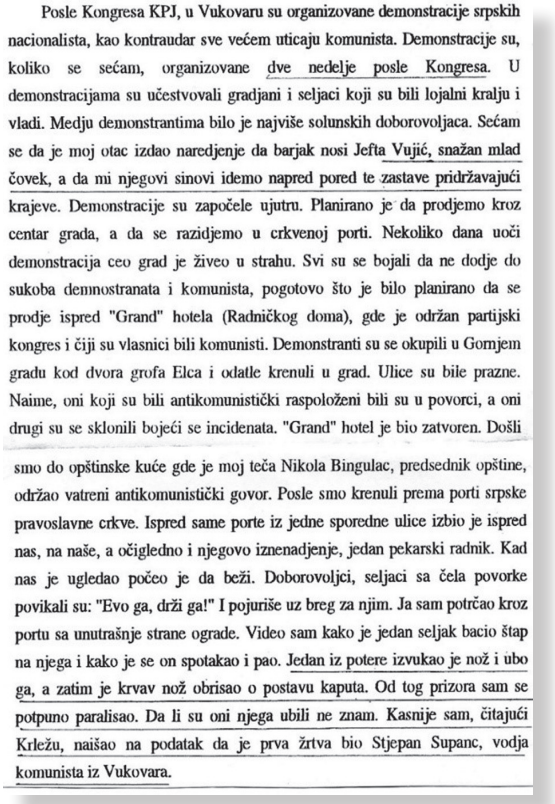

Posle Kongresa KPJ, u Vukovaru su organizovane demonstracije srpskih nacionalista, kao kontraudar sve većem uticaju komunista. Demonstracije su, koliko se sećam, organizovane dve nedelje posle Kongresa. U demonstracijama su učestvovali gradjani i seljaci koji su bili lojalni kralju i vladi. Medju demonstrantima bilo je najviše solunskih doborovoljaca. Sećam se da je moj otac izdao naredjenje da barjak nosi Jefta Vujić, snažan mlad čovek, a da mi njegovi sinovi idemo napred pored te zastave pridržavajući krajeve. Demonstracije su započele ujutru. Planirano je da prodjemo kroz centar grada, a da se razidjemo u crkvenoj porti. Nekoliko dana uoči demonstracija ceo grad je živeo u strahu. Svi su se bojali da ne dodje do sukoba demnostranata i komunista, pogotovo što je bilo planirano da se prodje ispred "Grand" hotela (Radničkog doma), gde je održan partijski kongres i čiji su vlasnici bili komunisti. Demonstranti su se okupili u Gornjem gradu kod dvora grofa Elca i odatle krenuli u grad. Ulice su bile prazne. Naime, oni koji su bili antikomunistički raspoloženi bili su u povorci, a oni drugi su se sklonili bojeći se incidenata. "Grand" hotel je bio zatvoren. Došli smo do opštinske kuće gde je moj teča Nikola Bingulac, predsednik opštine, održao vatreni antikomunistički govor. Posle smo krenuli prema porti srpske pravoslavne crkve. Ispred same porte iz jedne sporedne ulice izbio je ispred nas, na naše, a očigledno i njegovo iznenadjenje, jedan pekarski radnik. Kad nas je ugledao počeo je da beži. Doborovoljci, seljaci sa čela povorke povikali su: "Evo ga, drži ga!" I pojuriše uz breg za njim. Ja sam potrčao kroz portu sa unutrašnje strane ograde. Video sam kako je jedan seljak bacio štap na njega i kako je se on spotakao i pao. Jedan iz potere izvukao je nož i ubo ga, a zatim je krvav nož obrisao o postavu kaputa. Od tog prizora sam se potpuno paralisao. Da li su oni njega ubili ne znam. Kasnije sam, čitajući Krležu, naišao na podatak da je prva žrtva bio Stjepan Supanc, vodja komunista iz Vukovara.

Извод из поменутог, необјављеног рукописа Страхиње Малетића

Уједињени народи у Краљевини, иако истог племенског порекла, били су на различитим странама у прошлом рату и то се осетило на сваком кораку и односима. „Велики" краљ желео је искрено уједињење народа, али није могао хомогенизовати хировите и дубоко идеолошки и верски супротављене народе у својој држави. Као суверену нове државе претили су највише усташки елемени, који су деловали из илегале, уз подршку страног фактора, да би коначно на њега био извршен атентат 1934. године у Марсеју у Француској.

Желећи да Краљевину учини узорном европском државом, развијао је дипломатске и државничке односе са европским земљама, а нарочито онима које су утицале на стварање Краљевине у ондашњим границама, осим дела Далмације и Истре, који су припали фашистичкој Италији. Италија је почела бити доминантни партнер Краљевине, што је искористио Ватикан да понуди Конкордат још 1922. године, паралелно са јачањем Бенита Мусолинија. Када је Конкордат потписан у Риму 1935. године, свој потпис је ставио кардинал Еуђенио Пачели, потоњи Папа Пије 12. Но, ратификација у Скупштини Краљевине прошла је веома бурно, али је Конкордат усвојен, што је изазвало огромно противљење Српске православне цркве и Патријарха Варнаве.

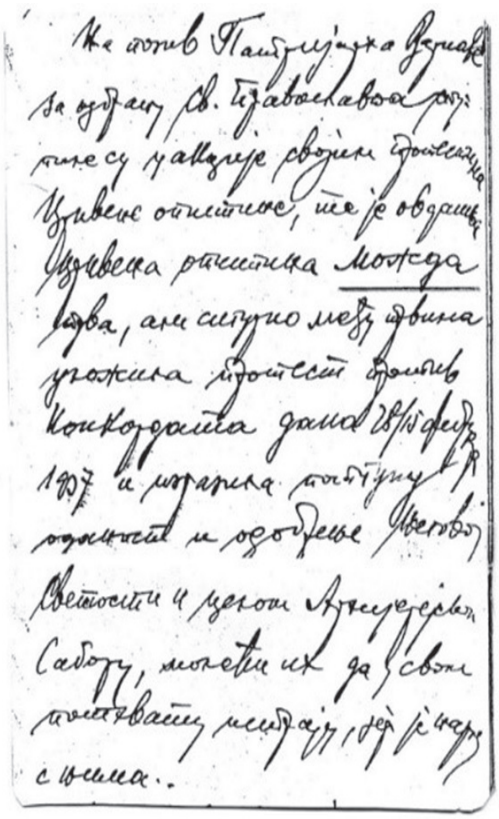

Из *Летописа СПЦ* парохијеТрпиња, запис Спасоја Вукотића

Конкордатска криза је била сурова, јер су се власти грубо односиле према противницима и многи су премлаћени и затворени. После усвајања Конкордата, други дан је премунуо Патријарх Варнава-Петар Росић 1880-1937, а сви аргументи упућују на то, да је био отрован. Српска православна црква је ескумуницирала-избацила све Србе, који су били међу оних 166 посланика који су гласали за Конкордат. Црква је, иначе, сматрала да Конкордат као уговор између две државе или цркве „угрожава начела државног суверенитета, јер се изнад државне воље ставља воља Римске курије, која је Конкордатом могла читав низ правних питања у држави решавати прописима канонског права Римокатоличке цркве". И то би била својврсна колонизација од стране Ватикана.

Противљење Православне цркве Конкордату и отпор Ватикану

да нашу цркву стави у зависан положај датирају још од ранијих покушаја, када је једино Српска православна црква била против сједињења са Ватиканом, уз изричиту забрану Цара Душана. Тај период је био пресудан да се православље одупре унијаћењу, али намере Ватика да одустане од тог чина не престају ни данас.

Врх Српске православне цркве позвао је све парохије да им пруже подршку против потписивања уговора са Ватиканом, међу којима се, можда, прва огласила Парохија српске православне цркве у Трпињи, о чему постоји запис у њеном Летопису, који наводим у оригиналу, на претходној страни. Иницијатор је био прота Спасоје Вукотић, доказани српски патриота и веран пастир православних верника.

Конкордатска криза је спласнула одустајањем од његове примене, јер су обе државе сматрале да не треба заоштравати међусобне односе, али и унутрашње односе у Краљевини. Влада је веома брзо аболирала све затворенике, а Црква постала толерантнија према власти. Изабран је нови Патријарх Гаврило 5.- тј. Ђорђе Дожић (1881-1950).

ШПАНСКИ ГРАЂАНСКИ РАТ. Грађански ратови се воде још од настанка првих ратова у свету. Они су вођени пре и после нове ере, а воде се и данас. И овај шпански грађански рат мотивисан је идеолошким разлозима, када је на власт дошла „неподобна" странка.

Овај грађански рат трајао је од 1936. до 1939. године и био је наставак Првог или предвечерје Другог светског рата. У Шпанији су на власт дошли републиканци подржани од лево орјентисаних структура, међу којима су били и комунисти. Генералисимус Франсиско ФРАНКО војним ударом срушио је републиканску владу и успоставио чврсту диктатуру са фашистичком идеологијом. Републиканци су били симпатизери леве опције и имали су велики број присталица. Покрајине Каталонија и Баскија добиле су запажена социјална и политичка права и биле су поприште борби. Левој опцији подршка је био Совјетски савез и Коминтерна, која је организовала интернационалне бригаде у којима су учешће узели и југословенски комунисти. Међу њима је био и познати револуционар из Даља Божидар Масларић, који је имао високу позицију у Коминтерни. Био је у контакту и са писцем Ернестом Хемингвејом, који је често посећивао интернационалисте. У интернационалним бригадама било је доста интелектуалаца чланова КПЈ. Франка су подржавали богати слојеви, велепоседници и црква, а посебно фашистичка Немачка и Италија. У том рату је погинуло и до милиона људи, а порушене су многе богомоље и масакрирано неколико хиљада високог и нижег клера.

Предосећање рата,
Салвадор Дали, 1936.

После завршетка шпанског грађанског рата, преживели борци интернационалних бригада вратили су се илегално у своје матичне земље и прикључили се напредном покрету у отпору фашизму у Другом светском рату, који је убрзо започео. Били су на високим положајима у војсци и цивилној власти у својим земљама. У Шпанији сву власт је преузела Франкова фаланга са веома јаком фашистичком идеологијом, још дуго после завршетка Другог светског рата.

КИНЕСКИ ГРАЂАНСКИ РАТ трајао је од 1927. до 1950. године. Водио се између кинеске националистичке партије, назване КУОМИНТАНГ, уз подршку запада и КОМУНИСТА, које је подржавао Совјетски Савез-Коминтерна. Јапан је подржао националисте и окупирао Кину, вршећи велике злочине над народом. Окупација је трајала до 1945. године, а грађански кинески рат се наставио до 1950. године. Куоминтанг, иако је имао америчку подршку, због надмоћи кинеске комунистичке армије, повукао се на острво Тајван и формирао сепаратистичку државу уз страну асистенцију. Примирје између Народне Републике Кине и Тајвана никад није потписано, али сарадња постоји. Жртве су биле велике на обе стране. Држава Тајван није призната од стране ОУН-а. Питање је времена када ће доћи до поновног уједињења, што је тешко проценити због утицаја страног фактора и стратешке позиције острва Тајван у том делу света.

Након победе НР Кине и Мао Цетунга под водством Комунистичке партије, створена је велика Народна Република Кина, а побуњени вођа сепаратиста формирао је „своју" сепаратистичку државу на острву, названу Тајван. Тајван је отцепљен од матице Кине, под сталним је утицајем Америке те и данас постоји као непризната држава. На острву је остављен велики траг и утицај Јапана за време његове окупације. Данас је веома економски развијен уз помоћ Америке.

Након распада СССР-а и других комунистичких држава, комунистичка идеологија у пракси више не постоји, осим у Народној Републици Кини и Куби. Познаваоци и поборници ове идеологије, а још више представници капиталистичких држава, не могу схватити спој те две идеологије у Кини, која граби ка примату најразвијеније земље света, можда и војне силе у догледно време. Западне земље и Америка не могу пореметити кинеску дубоко укорењену традицију наслоњену на стару Конфучијанску филозофију. Азијски народ је веома специфичан, чија историја и јака традиција сеже више од пет хиљада година уназад.

Чанг Кај Шек и Мао Цетунг, 1945.

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ ОД 1939. ДО 1945. ГОДИНЕ

ДРУГИ светски рат трајао је од 1939. до 1945. године. Овај рат је започео нападом и окупацијом Пољске 1. септембра 1939. године, која је подељена између Немачке и Русије. Будући Савезници у надолазећем рату нису реаговали на окупационе испаде фашистичке Немачке, па је Хитлер наставио покоравања других држава у окружењу. С друге стране, склапао је савезе о ненападању, које није испоштовао, што се видело нападом на СССР. Тако је склопљен срамни ТРОЈНИ пакт Краљевине СХС и Немачке у Бечу 25. марта 1941. године за време владе Цветковић-Мачек. Под утицајем Британске обавештајне службе и симпатизера КПЈ извршен је државни удар и срушена влада и Намесништво 17. марта 1941. године. На чело владе постављен је генерал Душан Симовић. Велике демонстрације против Пакта у Београду биле су под паролом „Боље рат, него пакт" и „Боље гроб, него роб". Неки историчари тврде да Пакт није требао бити поништен и да би Краљевина остала неутрална, што се, вероватно не би догодило с обзиром на стратегијски положај Југославије и надмено понашање Немачке током распламсавања ратних дејстава у целој Европи, Северној Африци, Азији и на морима.

Након поништења пакта са Немачком, одмах је почео напад на Југославију из свих праваца. Има се осећај као да су фашистичке земље биле од раније припремљене за напад, јер се тешко отети утиску да су се могли тако брзо припремити за инвазију. Ево из којих је све праваца била нападнута бивша Краљевина Југославија:

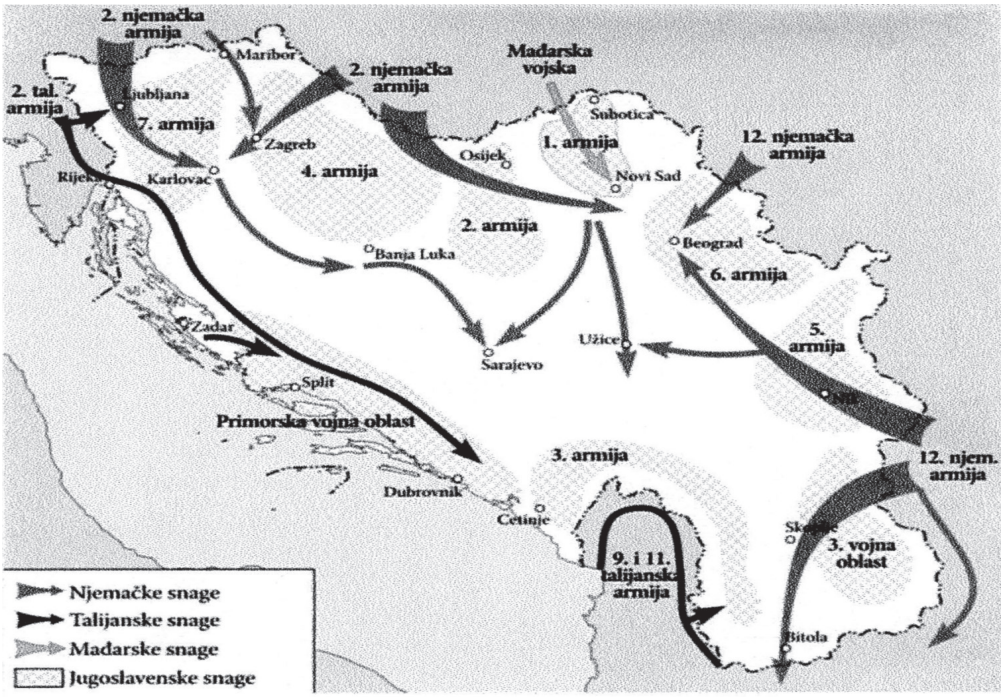

Karta napada na Jugoslaviju

Данас са велике временске дистанце уз доступност архивске грађе откривене су закулисне сплетке Енглеске обавештајне службе и умешаност у догађаје око Споразума и мартовског пуча. Док су подржавали потпис Споразума, паралелно су припремали и пуч, тако да је медијска манипулација народа радила на штету Југославије. Данас историјски извори, литература и портали на интернету откривају мрзитељску улогу Велике Британије према Балкану, посебно према Србији. Откривена је њихова улога у свим убиствима, од Карађорђа, Михајла и Александра Обреновића, до атентата на Краља Александра, организовање пуча, али и послератна њихова улога није ништа боља. Њихово „гостопримство" и азил младом Краљу Петру Другом, избегличкој влади и принцу Павлу није се славно завршило. Приморали су младог Краља да призна партизански покрет, а принца Павла су држали у изолацији годинама, да би га после депортовали у Јужну Африку. Династичка „јака" родбинска веза није много помогла, јер су били у питању сопствени интереси њихове државе.

Према утврђеним изворима велику улогу имала је Велика Британија у распаду бивше Југославије, бомбардовању Србије, убиству премијера Ђинђића, хапшењима Милошевића, Докмановића и других Срба процесуираних у Хагу. Њихова улога је и данас присутна сугестијом да уђемо у НАТО, и Европску заједници, док су они сами иступили из те квази државне творевине. Дволичност и различити стандарди су њихова врлина. На концу, тражили су преко ОУН да се Срби прогласе геноцидним народом. Ко год буде на челу Републике Србије, треба да игнорише Енглески став и њихову лажну потпору, јер историја каже да никада нису били наклоњени српсокм народу и држави Србији.

У време енглеске колонизације Индије, Махатма Ганди, борац за ослобођење своје земље, дао је једну добру изреку о Енглезима, отприлике овако, „ако се две рибе на дубини мора свађају, знајте да су у близини Енглези".

Чим је Хитлер сазнао за поништење потписаног споразума, одмах је наредио бомбардовање Београда и упутио своје трупе у Краљевину Југославију, које су пролазиле лако као нож кроз сир, без већих отпора, нарочито у западним деловима Крањевине, Словенији и посебно Хрватској, тада већ НДХ као сателитској творевини.

Разрушен Београд у немачком бомбардовању, 1941.

Као пример кршења споразума наводим случај, када је Мађарска прекршила Споразум о вечном пријатељству са Краљевином Југославијом, потписан децембра 1940. године, јер је 3.

априла 1941. приступила фашистичкој Немачкој. Потписник Споразума, угледни барон Пал Телеки није могао поднети једнострани прекид Споразума и због тога је извршио самоубиство. Ево његовог писма-опроштајног, упућеног регенту Хорти Миклошу. У писму се види дипломатска зрелост и државничка етика:

„Ваша висости, погазили смо нашу реч, из кукавичлука у погледу Споразума о вечном пријатељству са Југославијом о којем сте причали у свом говору у Мохачу. Нација то осећа и ми смо изгубили своју част. Ушли смо у савез са нитковима, јер ни једна реч није тачна о наводним злочинима. Не против Мађара, чак ни против Немаца. Постаћемо крадљивци лешева. Нација смећа. Ја Вас нисам обуздао. Крив сам"

Мало је познато да је у Хрватској након проглашења НДХ и почињених злочина, један угледни члан и интелектуалац из познате породице Мажуранића, извршио самоубиство због неслагања са тадашњом квази државом. Оставио је опроштајно писмо, а сахрањен је на Мирогоју. Хрватска јавност никада није обавештена о овом догађају.

Улазак Немаца у Краљевину Југославију био је као одлазак у лов на дивљач, јер су све пред собом рушили и убијали, нарочито осветнички према главном граду Београду.

Убрзо по поништењу Пакта разјарени Хитлер је наредио бесомучно бомбардовање Београда 6. априла 1941. године, разрушивши неке важне објекте, као на пример Националну библиотеку и друге зграде, али и произвео велике људске жртве недужног становништва. Нападом на Југославију, расцепкао је исту и доделио поједина подручја својим сателитима, а од Бановине Хрватске створио је такозвану Независну Државу Хрватску на челу са Антом Павелицем као поглавником. Од Србије је створена квинслишка Недићева Влада, која је играла улогу по немачком фашистичком „оркестру". Она није имала никакве ингеренције везане за ослобођење земље. Имала је своју репресивну полицију повезану са Љотићевом профашистичком квази војском, такозвани „Збор". Квислиншка Недићева влада није смела имати легалне везе са четницима, а са партизаним, уопште. Све је било

По уласку Немаца, вешани су цивили у Београду по главним улицама, да се заплаши народ. Међу обешенима налазио се и Милорад Покрајац ученик 7. разреда винковачке гимназије рођен 1924. године, када је избегао у Београд. Претходно је у априлу 1941. године убијен његов отац Никола. Исте злочине чинили су Мађари, Бугари, Италијани и други сателити фашистичке Немачке на почетку и током целог рата, а посебно Хрвати Павелићеве НДХ.

Пример отпора неустрашивог професира Милоја Павловића

стављено под окупациону војну управу Вермахта. Немачка војска и српска жандармерија, крваво су се обрачунавали са симпатизерима комуниста или четника. Рације, сумњичења, потказивања и претње допринеле су затварању великог броја грађана Београда, који су , нажалост, окончали свој живот у неком од логора и затвора. Прва вешања цивила у центру града оставила су мучан утисак. Створени су логори за све који су били сумњиви. Жртве су премлаћиване, мучене и убијане, без обзира на пол, узраст или друштвени статус и већина је трагично окончала свој живот. Тако је било у свим деловима Србије током целог рата. Окупација Немачке довела је до потпуне дезоријентације грађана Србије.

Било је појединачног и групног отпора, чак пркоса, који је драконски кажњаван и од Немаца и од српске жандармерије.

Вешања и стрељања грађана, цивила и других од стране Немаца била су свакодневна и међу народом је завладао страх. Нарочито су били ригорозни према било коме када је био убијем немачки војник. Одмазда је одмах извршена вешањем, што се види из саопштења које су Немци објавили на немачком и српском језику.

САОПШТЕЊЕ

Припадници бунтовника ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА убили су у Јошаници, срез Жагубица, 14-XII-1942, 4 немачка припадника Организације ТОТ, а двојицу ранили.

Сходно објави Командујућег генерала и Заповедника у Србији, стрељано је за одмазду, 26-XII-1942,

250 ПРИСТАЛИЦА
ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА

Међу њима се налазе следећи војн:

Бранковић Градимир, кап. I кл., рођ. 14-X-1903 у Београду, са станом у Клодову,
Јанчић Тирнало, кап. I кл., рођ. 22-III-1909 у Бовљелији, са станом у Салашу,
Јосић Урош, кап. I кл., рођ 16-X-1903 у Кодрачи са станом у Брној Паланци,
Јовановић Боривој, кап., рођ. 13 VIII-1901 у Крњеву, са станом у Крњеву,
Лаловић Бранислав, кап., рођ. 18-X-1906 у Пријевору, са станом у Милановцу,
Рајић Милешко кап. II кл., рођ. 21-IX-1910 у Петровцу, са станом у Јабуковцу,
Рогић Милија, поручник, рођ. 20-X-1915 у Косјерићу, са станом у Ужицу,
Стојановић Александар, кап., рођ. 30-VIII-1906 у Крагујевцу, са станом у Андрејевцу,
Стефановић Драгољуб, кап. рођ. 14-VIII-1905 у Забојници, са станом у Забојници,
Спасић Драгољуб, сан. мајор, рођ. 10-VI-1905 у Милановцу, са станом у Крагујевцу.

И ово је плод бунтовничког рада
ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА.

Београд, 26 XII 1942. Командујући генерал и Заповедник у Србији.

Саопштење о одмазди-стрељању 250 присталица Драже Михајловића, 1942.

Принцип који су фашисти прогласили, да за једног убијеног Немца треба убити 100 Срба, а за рањеног 50 Срба, стриктно је провођен, како над цивилима, тако и над војницима, без обзира којој групацији припадају. По том принципу извршено је стрељање ученика гимназије у Крагујевцу што је незампамћен злочин који се никада не може заборавити. Тада је била кратко затворена и позната Трпињкиња прва жена философ у Србији Катарина Богдановић дугогодишњи директор крагујевачке гимназије, проказана од неких ученика и извесног свештеника, као велики присталица комуниста.

Катарина је саслушавана и испитивана од профашисте Мари-

слава Петровића, али је захваљујући официру, љотићевцу, брату професорице Лепосаве Радосављевић и угледном господину Керечком, пуштена из затвора за неколико дана. Она је свој живот описали у једној књизи аутобиографског карактера под насловом „Изабрани жувот".

Ово је трећа песница која се користила као симбол чврстине од стране зарађених страна, али се истиче само онда када се осећа супериорност.

Партизанска пропаганда у виду плаката, чији је слоган „Смрт фашизму, слобода народу" дуго је и после рата кориштена у пословној коресподенцији, а после замењен цивилизованијим и у свету уобичајеним начином поздрављања.

Трагедија краљевске војске била је изузетно тешка , поцењивачка, убијана и затварана на целом простору. Највећи број завршио је у немачким логорима, процењује се око 355.000 војника, међу њима и 200 генерала. Било је такође доста угледних цивила и високих црквених личности, као на пример Владика Николај Велимировић, који су интернирани у немачке логоре. Један део заробљене војске и цивила служио је као радна снага, а они са политичком репутацијом били су улогорени, чак и ликвидирани.

На простору покорене Краљевине Југославије појавиле су се две војне групације с намером да пруже отпор Немцима. Капитулацијом краљевске војске 17. априла 1941. године, пуковник Дражa Михајловић је формирао ЧЕТНИЧКЕ јединице, као краљевску војску у отаџбини, али нажалост не од свих војника, тако да није по бројности могла парирати другом, партизанском покрету, поготово што су ови, касније, попуњавани новим кадровима. Комунистичка партија формирала је своје партизанске одреде. Оба покрета имала су циљ борбу за ослобођење од немачке окупације и успоставу своје државе са својим политичким уређењем, четници са монархистичким, а партизани, наравно, са комунистичким уређењем и идеологијом, али то на почетку нису радо спомињали. Чак су покушали и међусобну сарадњу, ради заједничког отпора, али само за кратко време, јер су обе стране кршиле споразуме и договоре. После, развојем ратних дејстава, били су љути непријатељи и међусобно су се сукобљавали и убијали, а као колатералне жртве били су недужни цивили, углавном у Србији, Црној Гори и Босни. Због таквих односа било је и протеста грађана, као на пример у Чачку новембра 1941. године, где грађани протестују против непотребне братоубилачке борбе.

Цео простор Краљевине Југославије био је поприште сукоба свих са сваким, углавном, може се рећи, опредељених идеолошким мотивима и припадношћу. Најбрже омасовљавање од свих имао је партизански народни покрет, захватајући постепено сва подручја. Иако вођен од стране

КПЈ, он није био партијски многобројан, јер огроман број бораца није био идеолошки опредељен. Њима је вешто, путем пропаганде, уграђиван и подстицан патриотски кодекс, да се боре против непријатеља који је окупирао њихову земљу, рачунајући и оне који му помажу.

Током отпора непријатељским снагама Немаца, четника и усташа, партизани су највише били опредељени за борбу против окупатора, Немаца, а сукобљавали су се у Босни, Србији и Црној Гори и са четницима, а у Хрватској и Босни и са усташама. Интересантно је споменути, мада званична литература, нарочито послератна, није желела да обелодани међусобно колаборисање свих зараћених формација. Није непознато да су сарадњу партизани покушали са четницима и са усташама, делимично, пређутно, али ретко и с Немцима, а исто тако зна се за сарадњу четника са Немцима и усташама, као и усташа са партизанима, понекад. За све то постоје писани документи, којих се нерадо сећају све стране, јер им не иде у прилог. Међутим, усташе су имале потпуну сарадњу са Немцима и Италијанима, јер су били ПЕТА КОЛОНА, организована у тзв. НДХ. Данас, са временске дистанце, након отварања архива, све више се обелодањују документи о овој сарадњи, јер нема више ко да стави забрану на објављивање. Додуше, мора се бити веома опрезан на изворе неких докумената, јер свако са својег становишта покушава да оспори оног другог и истакне своје виђење догађаја, да их у ствари селективно приказује.

Почетком рата прво је покушана сарадња партизана и четника о чему постоји доста записа.

Заробљени војници Краљевине, а десно са гитаром је Циган-деда Милан Николић из Трпиње, који је преживео заробљеништво и депортацију у Јасеновац, али његова породице није успела избећи ту жалосну судбину, као и други трпињски Цигани.

Дана 27. октобра 1941. године, на иницијативу Јосипа Броза Тита, одржан је састанак четника и партизана на највишем нивоу у селу Брајићи, недалеко од Равне Горе. Састанку су присуствовали Јосип Броз Тито, Сретен Жујовић и Митар Бакић с партизанске стране, те Дражa Михајловић, Драгиша Васић, четнички потпуковник Драгослав Павловић и капетан Милорад Митић с четничке стране. Том приликом размењени су и поклони у оружју и храни.

Јосип Броз Тито и Дражa Михајловић

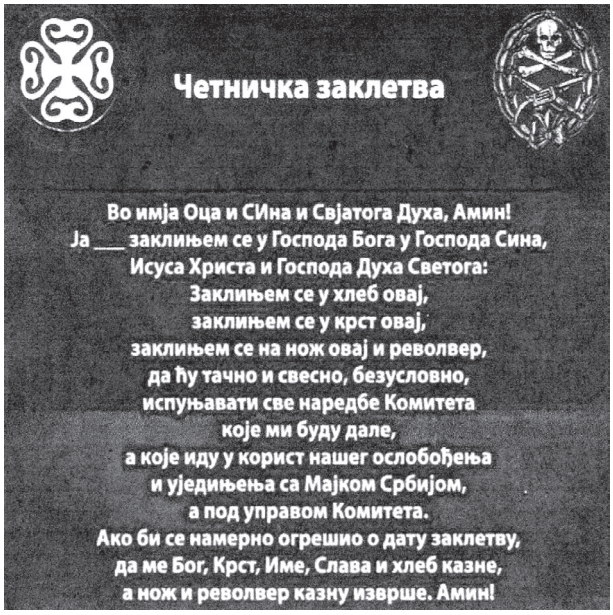

Састанку четника и партизана требао је присуствовати и експертски правни тим, међу којима је био правник и познати аквокат из Сремске Митровице Небојша Малетић, чије порекло води из Боботе, узгред речено и активни учесник спашавања познатих комуниста из митровачког затвора. Нажалост на путу је погинуо у возу од бомбардовања немачких авиона.

С друге стране током 1942. године започела је сарадња четника и усташа на подручју Босне. Обе стране нису располагале већим снагама за борбена дејства, па су сматрали да ће заједничким деловањем боље моћи да се одупру партизанским јединицама. Неки од четничких вођа, као на пример Урош Дреновић, у почетку, борио се у редовима партизана, а када је „сазнао да је у околини Мањаче, одакле је родом, формиран четнички одред, придружио им се", а после потписао сарадњу са властима НДХ. Исто су учинили и вође четника других подручја у Босни.

Небојша Малетић (1906-1941)

Sklapanje sporazuma

„»U jučerašnjem izvještaju (17. juna 1942.) obavijestio sam, da je na ovom području postignuta suglasnost, sporazum i suradnja između hrvatskih državnih vlasti i predstavnika četnika s područja zapadne Bosne, Dalmacije i Južne Like. Ta suradnja utanačena je osobito sa četničkim vodama: Manom Rokvićem (Drvar, Bos. Petrovac), Branom Bogunovićem (Bos. Grahovo), Stevom Rađenovićem (Srb) i popom Momčilom Đujićem (Strmica). Za konačno utanačanje pojedinosti suradnje danas me je posjetio Mane Roković s punomoćima svih gore spomenutih, da završi pregovore četničke organizacije s hrvatskom državnom vlašću.«[6]“
(Izvještaj župana Davida Sinčića ministru policije Andriji Artukoviću od 18. juna 1942.)

Uroš Drenović nazdravlja uspešan sporazum sa snagama NDH.

Ugovori četnika sa vlastima NDH sklopani su sledećim redom:

- Momčilo Đujić, Brane Bogunović i Pajo Popović su decembra 1941. godine prvi otišli na pregovore kod župana Davida Sinčića u Kninu.[6]
- Uroš Drenović, komandantom četničkog odreda »Kočić« sklopio je sporazum sa NDH u Mrkonjić Gradu 27. aprila 1942.[7]
- Lazar Tešanović, komandant četničkog bataljona »Mrkonjić«, sklopio je sporazum sa NDH 23. maja 1942.
- Cvijetin Todić i Savo Božić, zapovjednici Ozrenskog i Trebavskog četničkog odreda sklopili su sporazum sa vlastima NDH 28. maja 1942. u selu Lipac[8][9][10]
- Predstavnici Majevičkog četničkog odreda sklopili su sporazum sa vlastima NDH 30. maja 1942.[11]
- Rade Radić, zapovednik četničkog odreda "Borja" sklopili su sporazum sa vlastima NDH 9. juna 1942.[12]
- Slavko Bjelajac i Jovan Dabović, četnički zapovjednici iz kotarske oblasti Otočac, postigli su sporazum 17. prosinca 1942. godine.[6][13]

Босански и други четнички покрети изван Србије деловали су прилично на „своју руку”, јер се нису придржавали директива из ценра, из штаба Драже Михајловића. Било је недисциплине, слабе организације и бахатог понашања, иако су поједини команданти имали солидно образовање, као на пример Урош Дреновић, који је био учитељ по занимању.

TEBI POGLAVNIČE u znak zahvalnosti za sva Tvoja djela što si učinio za Hrvatski narod i njegovu slobodu obnavljamo ovaj sveti Zavjet.

Ustaška prisega

Zaklinjem se Bogom Svemogućim i svime što mi je sveto, da ću se držati ustaških načela i pokoravati propisima, te bezuvjetno izvršavati sve naloge, da ću svaku povjerenu mi tajnu najstrože čuvati i nikada nikome ništa odati.

Zaklinjem se da ću u ustaškim redovima — na kopnu, moru i u zraku — izvojevanu hrvatsku državnu samostalnost i hrvatsku narodnu slobodu čuvati i braniti.

Ako se ogriješim o ovu prisegu, svjestan svoje odgovornosti za svaki svoj čin i propust i prožet osvjedočenjem dužnosti, ima me po ustaškim propisima stići kazna smrti.

Tako mi Bog pomogao! Amen.

Споразум наведених четничких команданата и непријатеља није дуго трајао, јер се стране у споразуму нису придржавала договореног, слично као и код договора Дража-Тито.

Сви споразуми и договори између партизана, четника и усташа међусобно, имали су стратегијски карактер, али се нису могли у пракси дуже задржати због уплитања страног фактора, идеолошких раз-

лика и ширења грађанског рата, најмонструознијег облика. Управо у време склапања уговора четника са усташама, у логору Јасеновац вршили су се невиђени злочини, баш према Србима и другим народима. Посебна одмазда била је према цивилима Подкозарја и шире, нарочито према женама и деци, од којих су многа умирала и убијана на најокрутнији начин од крволочних усташа. Један број деце завршио је у удомитељским породицама које је организовала Дијана Будисављевић у једној од, можда, највећих хуманитарних акција тог доба, које је записала у својим дневницима.

Десант на Дрвар 25. маја 1944. године. Врховни штаб се у последњем тренутку спасио уз помоћ савезника и лоцирао се на далеком јадранском острву Вису

Штета је што ови оригинални дневници нису сачувани или су затурену, јер их је морала предати званичним органима УДБ-е, чак се знало и име особе која је примила дневнике.

Постоји у литератури и по музејима велики број фотографија које добро подкрепњују збивања на терену, у борбама, логорима и другим догађајима везаним за рат и тешко је издвојити које су најважније. Једна од важних форографија свакако је ова која показује ваздушни изглед десанта на Врховни штаб у Дрвару, с циљем заробљавања Врховног команданта Јосипа Броза Тита. Сваки падобранац је уз себе имао фотографију друга Тита ради идентификације на терену.

У току четири године, колико је трајао рат на подручју бивше Краљевине, било је неколико великих битака, које су од партизана назване ОФАНЗИВЕ. Било је 7 непријатељских офанзива и свака је била пресудна за обе стране, а нарочито партизане, јер су увек били у инфериорном положају по свим битним војним параметрима, као што је опрема, наоружање, санитетски материјал, средства везе и исхране, посебно. Праву помоћ добијали су од СССР-а и савезника, нарочито после дефинитивног признања партизанског покрета као легалне антифашистичке формације на целом подручју бивше Краљевине. Британци и Американци, имали су своје војне представнике и код партизана и код четника. Американци су имали, сматра се више симпатија према четницима, него према партизанима, јер су им четници спасили око 500 пилота на својој територији, док су партизани имали комунистичку идеологију, ближу СССР-у.

Текст заклетве се мењао, а последњи гласи: „Увек ћу савесно и дисциплиновано извршавати обавезе и дужности браниоца Самоуправне социјалистичке домовине и бити спреман да се борим за њену слободу и част, не жалећи да у тој борби дам и свој живот"

Све веће и добро организоване непријатељске, односно немачке оружане снаге, припремале су у више наврата снажне нападе на партизанске положаје и утврђења, надајући се брже слому њиховог отпора. Борбе су вођене само на подручјима која су одговарала Немцима, по могућности даље од важних комуникација ради њихове веће безбедности.

Из горе наведене три заклетве зараћених страна видљива је чврста патриотска опредељеност, национална верност, углавном базирана на идеологији власти у одређеном времену.

Састанци и договори великих сила били су чести ради усклађивања акција отпора, поготово што је Хитлер отворио многе фронтове, у Африци, с Јапаном, СССР-ом и Пацифику с Американцима. Немци су добро држали поморске пунктове, а у СССР-у су само Руси држали огроман број немачких добро опремљених елитних дивизија.

Конференција у Техерану три вође најјачих савезника у борби против фашистичке Немачке једна је од најважнијих, јер су на њој донесене одлуке, које су битно утицале на ток Другог рата. На конфернцији је партизански покрет добио легитимитет и статус савезника, тако да није више сматран герилом. С дуге стране четнички покрет је доживео разочарење, јер се Енглеска ставила на страну њихових непријатеља. Упркос напора избегличке владе у Лондону да се стање измени, однос великих сила се није променио.

Интересантан је био један догађај на конференцији тројице, Стаљина, Черчила и Рузвелта, када је један од њих предложио да и ПАПА учествује на конференцији мира. Стаљин је просто одговорио: „КОЛИКО ЈЕ ДИВИЗИЈА ДАО У РАТУ ТАЈ ГОСПОДИН, ДА БИ ИМАО ПРЕТЕНЗИЈЕ ДА ДЕЛИ ОДГОВОРНОСТ О СУДБИНИ СВЕТА". Овај детаљ довољно говори да је већ тада било размишљања о политичком уређењу света после ослобођења од фашизма и његове идеологије. То су Руси добро знали, јер је савез важио само док се не победи зли непријатељ, а после ће опет доћи до антагонизма капитализма и комунизма, што се показало након 1945. године, али и данас иако више нема комунистичке идеологије у Русији.

Одлуке Техеранске конференције дале су крила партизанском покрету, који је добио озбиљну помоћ у ратној и санитетској опреми, али и поли-

тичкој подршци савезника. Редови партизанских јединица су попуњавани новим борцима и прелазницима из домобранских бојни, тако да се слободна територија све више ширила, а отпор непријатељу постајао све озбиљнији. Паралелно су формирани органи власти на слободним територијама у илегали, а такође извршено је боље устројство и оснивање војних формација.

Стаљин, Рузвелт и Черчил
Конференцији у Техерану 28.11. - 1.12.1943.

У зависности од интезитета и свеобухватности сукоба с непријатељем, као и исходом сукоба, Врховни штаб партизанских јединица проглашавао је те борбе ОФАНЗИВАМА, које су као такве ушле у партизанску ратну литературу. По њима су руководиоци и борци знали сва догађања у ратним окршајима и места где су се офанзиве десиле.

Teheranska konferencija je bila prva konferencija tri sile u Drugom svetskom ratu, tako da je prva stvar koju su SAD i Velika Britanija uradile je bilo da se pobrinu da dobiju punu saradnju i pomoć Sovjetskog Saveza za sve ratne politike. Sa britanske strane istaknut je značaj partizanske borbe u Jugoslaviji koja vezuje 21 nemačku diviziju, i predloženo pružanje pune podrške NOVJ u oružju.

- **"Premijer Čerčil**: Žalosna je činjenica da gotovo nikakve zalihe nisu dostavljene 222.000 ljudi brojnim pristalicama Tita morskim putem. Ti odlučni (borci) drže u Jugoslaviji onoliko Nemaca koliko mi držimo južno od Rima. Nemci su bačeni u zabunu nakon kolapsa Italije i patriote su osvojile kontrolu nad velikim delovima obale."[1]
- **"General Ajzenhauer** naglasio je vitalni značaj nastavljanja maksimalnih mogućih operacija na uspostavljenom poprištu... On veruje da svu moguću opremu treba slati Titu, jer su Mihailovićeve snage od male vrednosti."[2]
- **General Bruk** je, prelazeći na Jugoslaviju, rekao da su u toj zemlji Nemci imaju teškoća da održavaju svoje komunikacije. Otuda, sva dobit mora biti izvučena iz svih prilika da se uvećaju nemačke nevolje putem pomaganja partizana. Želimo da se organizuje sistem dopremanja oružja i vazdušne podrške. General Bruk rekao je da je sada 21 nemačka divizija raspoređena u Jugoslaviji do grčke granice."[3]
- **"Premijer Čerčil**: Izvanredne stvari postižu se u Jugoslaviji od strane Tita, koji radi mnogo više nego što je Mihailović postigao. Nema planova da se u Jugoslaviju pošalje velika armija, ali se Nemcima može zadati udarac kroz pomaganje Titovih snaga putem povećanog snabdevanja."[4]
- **"Premijer Čerčil**... On smatra da bi bilo kratkovido dozvoliti Nemcima da smrve Jugoslaviju, a da se tim hrabrim ljudima koji se bore pod Titom oružje koje bi oni tražili. Naglasio je da bi operacije na Balkanu bile značajan faktor u razvlačenju Nemaca i time stvaranja olakšanja na ruskom frontu.[5]

S druge strane, Staljin i Vorošilov bili su nepoverljivi prema predlozima za podršku Titu. Osporili su britanske podatke o nemačkim divizijama u Jugoslaviji, te su, ne znajući da su Britanci uspeli da dekodiraju nemačke sisteme radio-komunikacije, izneli tvrdnju da naprotiv u Jugoslaviji ima samo 8 nemačkih divizija.[6]. Staljin je izneo stav da se slaže sa pomoći Titu, ali da to ne smatra za važnu stvar[7] Na kraju je ipak usaglašen stav o pružanju pomoći partizanima u oružju i opremi, i u priznanju NOVJ za savezničku snagu.

Најважније одлуке са конференције у Техерану

У ниже приказаном прегледу може се видети свих седам непријатељских офанзива, када и где су се оне догађале.

Sedam neprijateljskih ofanziva je izraz koji se u historiografiji bivše Jugoslavije koristio za sedam najopsežnijih, odnosno najambicioznijih operacije koje su snage Sila Osovine na prostoru bivše Jugoslavije poduzimale kako bi za vrijeme drugog svjetskog rata likvidirale glavninu partizanskih snaga.

Te ofenzive su, poredane kronološki:

- Prva neprijateljska ofanziva koju su od septembra do novembra 1941. poduzele njemačke snage u Zapadnoj Srbiji s ciljem gušenja ustanka, odnosno likvidacije teritorije poznate pod nazivom Užička republika.
- Druga neprijateljska ofanziva, koju su osovinske snage poduzele protiv partizanskih snaga u Istočnoj Bosni u januaru 1942. godine, a u okviru koje je 1. proleterska brigada izvela poznati Igmanski marš.
- Treća neprijateljska ofanziva, poznata kao Operacija Trio, koja je za cilj imala likvidaciju partizanskih snaga na granici Bosne i Hrvatske u proljeće 1942. godine. Ponekad se navodi kao bitka na Kozari, odnosno kozarska ofanziva.
- Četvrta neprijateljska ofanziva, poznata kao bitka na Neretvi, odnosno Operacija Weiss, je predstavljao pokušaj likvidacije glavnine partizanskih snaga u Bosni i Hercegovini, odnosno likvidaciju teritorije poznate kao republika početkom 1943. godine.
- Peta neprijateljska ofanziva, poznata kao bitka na Sutjesci, odnosno Operacija Schwarz je predstavljao pokušaj da se partizanske snage opkole i unište na granici Bosne i Crne Gore u kasno proljeće 1943.
- Šesta neprijateljska ofanziva je naziv za seriju ofanzivnih operacije koje su njemačke snage poduzele od septembra 1943. do početka 1944. kako bi od partizanskih snaga oduzele teritoriju oslobođenu nakon kapitulacije Italije.
- Sedma neprijateljska ofanziva, poznatija kao Operacija Konjićev skok ili Desant na Drvar, je bio ambiciozni pokušaj njemačke vojske da se krajem maja 1944. partizanske snage obezglave padobranskim desantom čiji je cilj bilo likvidacija ili zarobljavanje njihovog vrhovnog komandanta, maršala Tita.

Неке од поменутих непријатељских офанзива биле су стварно пресудне за опстанак партизанског покрета. Захваљујући перманентном попуњавању новим борцима, партизански покрет је ојачавао и тиме постајао све жилавији и озбиљнији непријатељ Немцима, Италијанима и домаћим колаборационистима. Овде треба рећи и то, да је током рата деловала и Титова пропаганда придобијања на своју страну четника и домобрана, уз обећање потпуне аболиције. Према неким историјским изворима, велики број војника поменутих формација прешао је на страну партизана, а задњи рок за аболицију Тито је прогласио 15. јануар 1945. године за све, осим заклетих усташа, Недићеваца и Љотићеваца. Неки историчари данас, након веће дистанце од тих догађаја, сматрају да известан број аболираних, није никада напустио своја идеолошка убеђења која је имао пре преласка на страну партизана, мотивишући то чињеницом да су управо они били ти који су имали осветнички став на крају рата према Србима, четницима и другима, мада су били, на известан начин, под будним оком обавештајаца.

Делови 13. пролетерске бригаде »Раде Кончар« на пролазу кроз Товарник

Горња фотографија је преузета из књиге „Сремски фронт" аутора Драгољуба Тмушића и др. Прича женииног брата Владимира Добрића учесника Сремског фронта приликом проласка кроз место Товарник, нимало није лепа. Често је говорио да су жене кроз отворене прозоре сипале врелу воду по партизанским борцима, када су пролазили ослобођеним улицама.

Све наведене офанзиве представљају најжешће сукобе зараћених страна са мањим или већим успехом сваке од њих, а свакако са озбиљним људским жртвама. Мање битке су евидентиране, али скоро да нису ништа слабије од споменутих офанзива, јер је често од њих зависила одбрана стратешког подручја и слободне територије са цивилима.

Поред наведених офанзива, било је још великих битака које су обележиле партизанску улогу у доприносу ослобођењу од фашизма. У те борбе свакако спада **СРЕМСКИ ФРОНТ,** и даље, све завршне борбе до Аустрије и Трста. Ове борбе су биле префорсиране, јер су Руси са партизанима хтели да први уђу у непријатељске државе, посебно у Берлин. Око тога се водила стратегијска борба савезника са политичким конотацијама ради утицаја на будуће уређење поражених држава. Тај циљ коштао је много жртава, не само руских војника, него и огроман број мобилисаним младића из Србије, који су оставили своје кости, управо на Сремском Фронту. Данас историчари сматрају да је то било непотребно, а радикалнији српски историчари сматрају да је то учињено тенденциозно с циљем да се обезглави српска младост.

Сремски фронт је трајао 172 дана, од 23.10.1944. до 13.04.1944. године. Према књизи Сремски фронт потпуковникаДрагољуба Тмушића, погунуло је преко 15.000 војника, највише Срба и Руса. Подаци нису још комплетни, јер истраживање још траје.

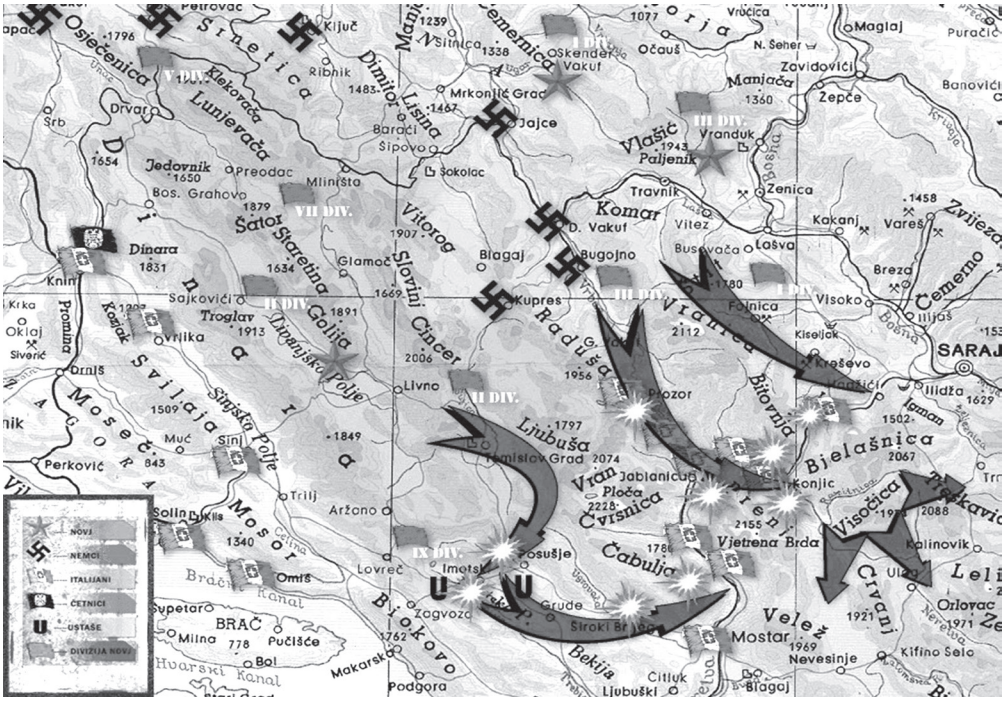
NOVJ
NEMCI
ITALIJANI
ČETNICI
USTAŠE
DIVIZIJA NOVJ
Sinjska Polje
Livanjska Polje
Livno
Glamoč
Šator Staretina
Dinara
Troglav
Kamešnica
Čabulja
Čvrsnica
Vran
Ljubuša
Radušac
Viduša
Bitovnja
Bjelašnica
Treskavica
Visočica
Igman
Jahorina
Romanija
Trebević
Sarajevo
Mostar
Velež
Prenj
Čvrsnica
Čabulja
Ljubuša
Vran
Radušac
Viduša
Bitovnja
Bjelašnica
Treskavica
Visočica
Igman

постројења пресељена из Србије у Словенију, Хрватску и Босну по наређењем друга Тита, што му Срби не могу опростити.

Жртве које је произвео Други светски рат су огромне, а њихов број никада није до краја потпуно утврђен. Најчешће се данас појављују фалсификатори историје, покушавајући да умање жртве ослободилаца, Савезника, или, да их, у најмању руку, изједначе, под паролом да су обе идеологије, фашистичка и комунистичка, били једноумне, тоталитарне, при томе заборављајући да је међу Савезницима био доминантан број чистих капиталистичких земаља.

Преглед настрадалих војника и цивила у Другом светском рату по државама, изражених у апсолутним бројевима и процентима:

Држава	Настрадали војници	Настрадали цивили	Проценат настрадалог становништва
Пољска	300.000	5.700.000	18%
СССР	8.600.000	16.000.000	14%
Југославија[6]	300.000	1.200.000	10,6%
Нацистичка Немачка	4.000.000	2.000.000	8%
Грчка	74.000	390.000	7%
Јапан	1.950.000	680.000	4,5%
Француска	290.000	290.000	1,5%
Италија	280.000	160.000	1,2%
Уједињено Краљевство	270.000	115.000	1%
САД	300.000	0	0,2%

Статистику жртава по појединим локацијама, логорима, јамама, затворима, нећу наводити, јер би нас то одвело у ширину, а података има у изобиљу у литератури. Само да наведем оно што се догодило у Крагујевцу, Краљеву, Чачку и другим местима Србије, када су стрељали 100 Срба за једног Немца је ужасно, јер број обешених и убијених прелази 10 хиљада само у ова три града. Таквих стратишта било је свуда, у сваком већем месту, градићу или селу.

Примери злочинчког деловања Немаца, Италијана и Хрвата су непримерени у 20. веку. Да не наводим многобројне жртве и методе мучења, споменућу само нека случајеве, као репрезентативе са разних делова наше земље у прилогу књиге.

Оно што грађани никако не могу опростити непријатељима, свакако је немилосрдно бомбардовање градова од стране савезника, пред крај рата, највише по Србији, а доста мање у другим крајевима. За Србију је неопростива грешка врха партизанског руководства, који су донели одлуку о бомбардовању градова 1944. године, јер је тада бомбардовано око 20 градова, а неки и више пута, као на пример Београд, Ниш, Крагујевац, Лесковац и други.

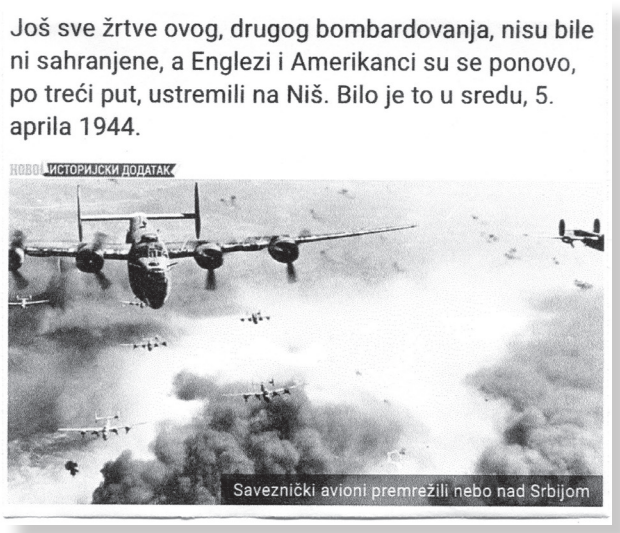

„Каубојско" бомбардовање било је насумично, јер су углавном настрадали цивили, а немачки војни објекти остали су неоштећени. Никоме данас није јасно зашто је српско руководство било попустљиво према идејама Главног штаба. Највероватније да нису имали ауторитет, као неки другови из других крајева.

Жртве су обично били недужни цивили, што говори да бомбардовање није било сврсисходно и оправдано. Ако је требало бити бомбардовања, онда су могли бомбардовати борбене положаје непријатеља, градове НДХ, па чак и Јасеновачки логор, односно чуварску службу и управне просторије. Кажу да се Бакарић није сложио са бомбардовањем Загреба, него само Славонског Брода, Осијека и још неких гадова, а у Словенији, бомбардован је Марибор и још нека места. Други познаваоци овог случаја мисле да Загреб није бомбардован због утицаја Енглеза, јер је Павелић био сарадник њихове обавештајне службе, пре рата, цело време рата и после рата, јер није никада испоручен Југославији као ратни злочинац, слично као и многи немачки фашити, чији унуци поново дижу главу.

Паралелно са борбама, КПЈ и Врховни штаб водили су рачуна да се конституишу органи власти и војне формације, тако да је већ у раној фази Ослободилачке борба, формирана ЈА у Рудом 22. децембра 1941. године, односно Прва пролетерска НО Ударна бригада (НОВЈ), тј. касније ЈНА.

Вешање Лепе Радић, 17 година стара. Рођена је 19. децембра 1925. у селу Гашница код Босанске Градишке.

Стево-Стјепан Филиповић обешен у Ваљеву 22. маја 1942. од стране четника

Слика вешања Стјепана Филиповића представља јуначки симбол отпора фашизму и као пример за правичну и непоколебљиву борбу, налази се у згради Уједињених нација у Њујорку. На жалост мирољубивог и моралног света, овакви примерни споменици се код нас уништавају!? Стевине речи изговорене пред смрт и чин вешања говоре довољно о његовој храбрости и жељи за слободом од зла које се надвило над нашим народом.

Оваквих часних и моралних људи било је доста у свим етничким групама Југославије. Поред Стевана-Стјепана Филиповића, Марка Орешковића и Ивана Горана Ковачића, Жарка Зрњанина, жена хероја и стотине других који су срцем и душом припадали напредном покрету, могли би се навести знани и незнани хероји, који су дали своје животе за ослобођење, али и живи, који се, ретко спомињу. Интересантно је како је опеван херој Марко Орешковић, који је био прави народни човек и борац за слободу у својој Лици и шире.

„Друг је Марко хрватскога рода, ал је мајка српскога народа”
„Да не би Марка, још би многа заплакала мајка”
„Целој Лици жалост срце бије,
Што јој неста дичнога Крнтије,
што јој неста вође од устанка, првог вође Орешковић Марка”

У партизанским редовима ширио се и био присутан снажнији војнички морал него у другим формацијама на подручју Југославије. Нажалост,

штета је да такав морал није владао у насељима која су прелазила из руке у руке, него су обе стране вршиле освете и одмазду, а већина и пљачку. Ево једног примера из Славоније, који је издала Команда места Копривнице у циљу спречавања анархије и безвлашћа.

KOMANDA MJESTA KOPRIVNICE

PROGLAS

Tko bude uhvaćen da

PLJAČKA

ili mu se dokaže da je

PLJAČKAO

bit će javno streljan!

SMRT FAŠIZMU – SLOBODA NARODU!

Koprivnica, 16. studenog 1943.

Komandant mjesta:

Dobrila Ante

Такви плакати су се појављивали након формирања Народно-ослободилачких одбора у свим местима, као први облици народне цивилне власти. Тиме су одузете овласти теренским радницима, који су понекад доносили одлуке на своју руку, често непримерене војном моралу.

После Другог светског рата, ратови нису престали на свим географским подручјима, јер су поједине земље у Азији, Африци и Јужној Америци имале грађанске ратове, ратове за ослобођење од колонијализма или ратове наметнуте од великих сила. У Канадској студији Центра за истрживање глобализације (Center for Research on Globalization) пише да су Американци од 1945. убили 20 милиона људи у 37 „земаља жртава", укључујући бившу Југославију. У својој књизи „Незаконити ратови" аутор Данијел Ганзер наводи да су незаконите ратове водиле чланице НАТО пакта и тако подривале ауторитет Организације Уједињених нација. У књизи наводи низ таквих земаља, којима су наметнути ратови, као на пример, 1953. Иран, 1954. Гватемала, 1956. Египат, 1961. Куба, 1964. Вијетнам, 1981. Никарагва, 1999. Србија, 2003. Ирак, 2011. Либија, 2014. Украјина, 2015., Јемен, Авганистан, те Сирија до данас. Ратови у арапским земљама названи су „Арапско пролеће". Сви ови ратови су мотивисани сопственим интересима под слоганом ширења, односно наметања „добре" западне либералне демократије, уз примену „хуманитарног" права, на рачун међународног права. Тако је и данас.

РАТ НА ПОДРУЧЈУ БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ 1991-1995.

„Не може се владати и бити невин”
(Луј Антоан де Сен-Жист)

После смрти доживотног председника Социјалистичке Југославије друга Јосипа Броза – Тита, 4. Маја 1980. године, формирано је Пресдседништво као колективни орган власти, који је требао бити ауторитаран као предходни Председник. Већ на почетку рада овог органа уочене су међусопбне несугласице, које су попримиле нежељене токове. Сваки представник своје Републике понашао се као мали Тито. Почела је најпре борба за већа републичка права на рачун федерације, да би на крају десете годишњице од смрти Тита набујали међунационални односи, а затим националистички са свим својим елементима и последицама. Као резултат таквих односа дошло је до распада, како кажу политиколози „добре” Федерације, а од бивших Република формиране су нове националне државе, углавном путем крвавог рата уз добро познату, не баш примерену, иконографију из Другог светског рата.

РАТОВИ на подручју бивше Југославије уско су повезани нагомиланим, спутаваним и тињајућим несугласицама, које су се јавиле, званично, први пут 1971. године, када су уставним амандманима републике добиле већа права, а тиме и мању зависност од централне власти. Тако је почео да слаби чврсти централизам, а републике започеле да се понашају као мале, квази државе, а апетити за сецесију, тј. осамостаљење узимали све дубље корене. Распадом комунизма у свету, утицало је неминовно на политичко стање у земљи и на даљу одрживост југословенског државног уређења. Покушај да се спасе Социјалистичка самоуправна Југославија вођена од колективног органа, Председништва, није успео, јер се није могао наћи заједнички језик за њен опстанак. Поред тога, машинерија агентура западних земаља преплавила је целу земљу, инфилтрирала се у све поре и органе и убрзала распад Југославбије, која им је дуго година била трн у оку. Прво је дошло до идеолошког разилажења, јер се СКЈ као стуб и гарант државног уређења и хомогености свих народности нашао на ветрометини неусклађених идеолошких погледа представника републичких политичара. Дошло је до распада, значи, оног хомогеног

Судионици судбине бивше Југославије или њени рушитељи потпомогнути од страних агентура.

1. Булатовић Момир, Црна Гора 2. Кучан Милан, Словенија 3.Туђман Фрањо, Хрватска 4. Глигоров Киро, Македонија 5. Изетбеговић Алија, Босна и Херцеговина 6. Милошевић Слободан, Србија.

фактора, који је неприкословено држао све конце земље у својим рукама током минулих година.

Сепаратистички актери **Хрватске и Словеније**, поред осталог, тражили су упориште за отцепљење у старом документу, тј. закључку 5. Конгреса КПЈ од јула 1924. године где пише:

„Због тога се општа правила у вези с правом на самоопредељење, коју истиче КПЈ, мора изразити у облику издвајања Хрватске, Словеније и Македоније из састава Југославије и стварања независних република."

Таква одлука је имала смисла док се КПЈ борила против Краљевине Југославије, а када је после 1945. године формирана нова Социјалистича Југославија, на овај закључак од 1924. године се заборавило, али не код споменутих република и њихових сепаратиста, јер им је то одговарало.

Прве републике које су желеле да се издвоје из Савезне државе биле су Словенија и Хрватска, а касније и остале. Сви покушаји да се разлаз, одвајање, реши мирним путем није успео из многобројних разлога, а пре свега због недостатка добре воље и мудрости, очито и евидентно, подкапацитираних политичара у колективном Председништву и ван њега. Нестанком солидног једнопартијског система, почело је стварање нових политичких партија, странака, у свим републикама, углавном са националним предзнаком. Национална кореографија, национализам и шовинизам је узео великог маха и призивао духове прошлости из Другог светског рата, још пре почетка ратних дејстава, како у Словенији, Хрватској, тако и Босни и Херцеговини и Србији. Рат који је следио има разне називе, зависно са које стране долази дефиниција. Да се уздржим од свог става за дефиницију рата на подручју бивше Југославије, наводим следеће:

„Грађански рат је оружана борба између класних, националних, политичких или других антагонистичких друштвених група унутар једне државе, за остварење одређених политичких и економских циљева. Јавља се као последица нагомиланих и нерешених социјалних, економских, политичких и других противуречности у друштву" *(Извор: Општа енциклопедија)*

Дефиниција грађанског рата по Џемсу Фирону, који грађанске ратове дефинише као „насилни конфликт унутар једне земље у којој се боре организоване групе које имају за циљ да преузму власт у центру или региону или да промене владину политику". Има и теоретичара која кажу да је рат грађански ако у сукобу има више од 1000 жртава и тако даље. Према томе

Хотел *Дунав* у Вуковара пре ратних дејстава 1991.

ратови на подручју бивше Југославије су у класичном смислу грађански ратови. То што су у њима учествовале разне формације и паравојне јединице, не мења суштину дефиниције, јер у свим таквим ратовима учествују тзв. „пси рата". Оркестрирана пропаганда да су Србија и Србо-четници напали Хрватску је измишљотина за властите потребе, управо као што је бесмислено, тенденциозно и примитивно називати све Србе србо-четницима или све Хрвате усташама. Хрватска је постала независна држава и то нико не оспорава, а мит о великој победи је чиста илузија. Нико не омаловажава борбу хрватских бојовника и њихове жртве, као и све друге жртве. Улога страног фактора наклоњеног хрватској страни је веома значајна по свим војним, политичким и другим релевантним факторима. Управо је страни фактор главни генератор разбијања Југославије и успео је да нађе начин, време и подобне политичаре, да би остварили свој циљ. Национализам и новац су били основа или подлога за сепаратизам.

Први Председник Републике Хрватске др. Фрањо Туђман је сам изјавио да не би било Хрватске да није било рата. Изјаву у том смислу дао је у свом говору на Тргу Бана Јелачића у Загебу. Ево извода из тог говора:

„Рата не би било да га Хрватска није жељела. Али ми смо процијенили да само ратом можемо изборити самосталност Хрватске. Због тога смо ми водили политичке преговоре, а иза тих преговора смо формирали своје оружане јединице. Да нисмо тако урадили, небисмо дошли до циља. Значи рат је било могуће избјећи, само да смо ми одустали од наших циљева, тј. од самосталности наше државе."

Касније је сличну изјаву дао и Алија Изетбеговић 1990. године на предизборним скуповима, када је рекао „Волио бих и ја суверену Босну, али то не можемо постићи без рата". Касније је рекао „да ће жртвовати мир ради сувремене Босне". Могу се овде споменути и сличне изјаве Стипе Месића последњег председника Председништва. И он је величао НДХ и био поносан распадом Југославије. Стварно се поставља питање ко је почео рат и коме је требао. Мислим да цитирана господа све говоре и да се јасно види ко је и зашто желео рат.

Многи историчари се питају зашто је баш Вуковар изабран, боље рећи, жртвован, да се разори. Не улазећи у велику анализу, треба навести само два разлога. Први разлог је да је Вуковар и околина по националном саставу, највећа мултиетничка средина, са благом предношћу Хрвата, али и са веома развијеном привредом и значајним утицајем социјалистичо-комунистичког фактора. Други разлог је базиран управо на овом последњем фактору, јер је на првим вишестраначким изборима убедљиво победила управо та струја, која је произашла из крила СКХ. На тим изборима није победио ХДЗ, већ Рачанов СДП, која је наследила СКХ. Тако је тада за градоначелника Вуковара изабран господин Славко Докмановић дипломирани агроном из Трпиње. Његово прогањање и узурпирање власти није спречила његова странка, јер се господин Ивица Рачан завукао у мишију рупу.

Ко је био на последњем Конгресу СКХ, а аутор је био делегат, могао је видети у ком правцу иде Хрватска и брзи распад СКХ. Све дискусије су биле усмерене на клеветање српског председника Слободана Милошевића и тобоже само српског национализма, Велике Србије, а посебно, да је након његовог говора на Газиместану српски национализам био повод за све надолазеће недаће. Ни Меморандум Српске академије наука није био заобиђен.

Рат у Хрватској почео је пре рата. Ево једног цитата „ ... па је избио необјављени рат, и већ у првим мјесецима ескалације, масовно су у многим хрватским градовима и селима, од Осијека преко Карловца па до Метковића и Дубровника, у зрак летјеле куће, локали, аута у власништву или посједу грађана српске, а понекад и црногорске и неке друге националности" тврди Стипе Шувар, а касније га потврдили Манолић и Месић. У првих шездесет страна Шуварове књиге „Хрватски карусел", можда је најреалније описан случај разбијања Југославије и осамостаљивање у самосталне државе свих бивших република. Сви ови сценарији били су у Вуковару и околини, већи него у другим немултиетничким срединама. Страх се ширио стварно, али и пропагандна. Изјава Туђмана да Хрватске не би било да није било рата, заснива се на добро познатој ратнохушкачкој мантри. Остао ми је у сећању један догађај из јула 1991. године, када се пронео глас да од Шида наилазе разуларени Србо-четници и да цео град треба прекинути посао и повући се у своје куће. Одмах сам назвао своје познанике у Товарнику, Мату Хећимовића и Николу Матовину са питањем има ли каквих напада из правца Шида и слично. Негативан одговор ме уверио да се ради о чистој пропаганди, ради ширења мржње према српској страни и Србима у Вуковару.

Већина историчара сматра да се рат могао избећи смањењем националистичких тензија и већим притиском великих сила и ограниченом улогом ЈНА, касније, тим више јер ни једна страна у сукобу није била војно ни технички спремна за рат. Егзодус Срба, са аболицијом оних који нису били окрвавили руке, могао се решити већим утицајем међународне заједнице на врх хрватског руководство и Србе у Хрватској, који су формирали своју пара државу у оквиру хрватске државе. Званич-

Коме је ово требало – и зашто баш Вуковар?

Разрушени град Вуковар „као Дрезден" – бестијалне последице суровог бомбардовања. Али и објекти као што је водоторањ, цркве и слични објекти били су осматрачнице, а тиме и циљеви страна у сукобу.

на Хрватска није имала државни пројект за истребљење Срба, као што је то било у НДХ, али је чињеница да је Председник Туђман рекао „**ДА СРБЕ ТРЕБА ТАКО УДАРИТИ ДА ПРАКТИЧНО НЕСТАНУ**”, што довољно говори да је принцип „**ЈЕДНЕ ТРЕЋИНЕ**” из периода Павилићеве НДХ, ипак, био остварен, јер су његови јастребови добро протумачили те председникове речи. Да се другачије учинило, не би било ни Хага, мита, али ни „хероја”. Хероји рата су бесмислица, јер су прави хероји, хероји мира и мирољубивост. Херој је онај који је спасио свог друга излажући свој живот, а не онај који се сејао смрт снајпером или убијао затворенике у логору. О разарањима, жртвама и траумама преживелих да се и не говори. Никада се Јасеновцем, крашким Јамама, Овчаром, Сребреницом, Дахауом и другим по злу познатим местима, не могу и неће решити слога и мир међу народима. Исто тако треба рећи да је нонсенс да се смештајни логори за вуковарске војнике и цивиле у Србији називају „српски концентрацијски логори”, јер они по дефиницији логора то не могу бити. Друго је питање евентуално нељудско поступање стражара према заробљеним лицима, које је за сваку осуду.

„Неко може победити хиљаде ратника на бојном пољу, али тај се не може носити с победником који је победио самог себе”
(Конфучије)

Мирнодопски развитак нових држава није забележио нарочит економски раст, јер је потпуно уништена индустријска инфраструктура створена у претходном периоду. Политичка и кадровска закржљавост и страначка препуцавања још више поспешују заостајање и угроженост животног стандарда, задуженост прелази енормне размере.

Савези типа Европске заједнице и војни савези типа НАТО пакта, или неки нови, неће обуздати распламсавање антагонизма међу државама, што се већ показује, јер изнад свих тих савеза стоји једна најјача војна сила, Сједињене Америчке Државе, али и невидљиве силе, кажу, владари из сенке, мада се више нико не крије. **Глобализам и термин дубока држава** подразумева снажан корпоративизам и мноштво умрежених међународних организација у спрези ка истом циљу, прети озбиљно опстанку садашње цивилизације. Већ се проносе гласови да би представници највећих корпорација требали бити чланови ОУН, јер располажу капиталом и тржиштем већим на стотине пута од малих држава чланица те међународне организације. Сматрају да и они треба да одлучују о судбини света, али на њихов начин. Невероватно. Да ли ће доћи до промене, смене цивилизација или до одгађања тог процеса тешко је рећи, мада кретања не иду у добром правцу.

АГРЕСИЈА НАТО ПАКТА НА СРБИЈУ - БОМБАДОВАЊЕ 1999. ГОДИНЕ

Умешаност спољњег фактора у распаду Југославије је више него очигледна, јер су агентуре нашле погодне и добро плаћене инсајдере у редовима свих република, а главни циљ им је био што брже одвајање, отимање Косова и Метохије од Републике Србије, јер још тај део није био решен по вољи западних моћника. Вештом игром и методом стварања локалнх ратова, Америка и западни сателити, успели су од шиптарског криминалног миљеа створити оружану критичну масу, која се покушала супроставити војсци Србије. Када замисао није до краја успела, зликовци су донели одлуку да бомбардују малу Србију, ко зна који пут то већ чине, само се играчи смењују. Јер, тврдећи, да то нису направили дошло би до хуманитарне катастрофе, коју су сами конструисали и свесно изазвали.

Ова слика шаље позитивну поруку Србима и целом свету како би требала изгледати мирнодопска Србија и њен будући развој, неометан од стране традиционалних непријатеља, јер је ова земља увек била на правој страни досадашње историје.

Почетак бомбардовање Србије припреман је као алтернатива много раније и наше службе су дошле до њихове одлуке и времена бомбардовања. Они тврде да је бомбардовање било „хуманитарног" карактера, јер је тобоже претио егзодус шиптарског становништва.

Акција бомбардовања Србије од стране НАТО савеза, била је прави облик демонстрације силе јаких над слабијим. Бомбардовање је почело после 19 часова дана 24. марта 1999. године и трајало је до 10. јуна 1999. године. Грађани Србије одолевали су пуних 78 дана бесомучном снажном бомбардовању, без могућности адекватне одбране. Београду је ово бомбардовање било четврто по реду у 20. веку.

Кодно име операције било је **„Операција савезничких сила"** или енглески „Operation Allied Force", а у Америци су називали „Племенити наковањ". тј. „Operation Noble Anvil". У Србији су операцију звали – погрешно „Милосрдни анђео". У нападу је учествовало 19 земаља чланица НАТО савеза, а дејствовали су са аеродрома из ближег окружења Србије и са Јадранског мора. Бомбардовани су Црна Гора, Косово и Метохија, али најснажније Србија.

„Тројанац"–макета МИГ-29 на аеродром у Батајници 1999.

Напади на Србију нису били одобрени од Савета безбедности УН, напротив, такав атак из ваздуха и са мора, омаловажио је ОУН као институцију која је основана за мирно решење сукоба у свету, а не да дозвољава ратове. Лажи и двоструки стандарди

постају правило јаких, а на штету малих и слабих држава уз најгрубље кршење међународног права.

Успех српске војске је апсолутно миноран у отпору знатно јачем непријатељу НАТО алијансе, али неколико успешних акција натерали су непријатеља на размишљање. Објављивали су своје успехе у медијима, а када су сазнали да су бомбардовали макете, били су не мало изненађени, тим више када су видели уредне колоне борбених возила при повлачењу са Косова и Метохије. Мислим да ће тактика и стратегија српске војске наћи своје место у литератури на војним школама за овакву врсту локалног рата и шире, али и као поука евентуално новим жртвама.

Бомбардовањем су оштећени прво војни циљеви јер су мислили да ће тиме сломити кичму једне мале државе, а када то нису успели прешли су на инфраструктуру, привредне објекте, школе, здравствене установе, медијске куће, споменике културе, цркве и манастире и чак породичне куће. Штета изазвана бомбардовањем процењена је на преко 100 милијарди америчких долара, мада бољи економски познаваоци, сматрају да је штета још и већа. Људске жртве нису прецизно утврђене, па се процењује да је погинуло и до 3500 душа, а рањено око 12 хиљада. Нису била поштеђена ни деца.

Према војним проценама и изворима, било је преко 2300 ваздушних напада на 995 објеката. Више од 1150 борбених авиона лансирало је око 420.000 пројектила укупне масе 22.000 тона. Оно што је најгоре и што спада у највећи злочин јесте то што су крстареће ракете биле пуњене штетним осиромашеним уранијумом, који се сматра спорим али сигурним убицом људи од канцера, јер су затровали подземне воде, реке и земљиште, који се не могу ослободити уранијама за стотине и стотине година.

Иако је ЈНА, односно војска Србије била инфериорна по опреми и људству, није се могла адекватно супротставити агресору, али је способношћу и тактиком, успела заварати НАТО снаге својом сналажљивошћу и лукавством, правеће лажна оруђа и авионе од МАКЕТА у које су уграђивали мамце препознатљиве њиховим инструментима. Тако су се они веселили и писали извештаје о „уништењу војне технике" Србије.

Војни аналитичари са обе стране сада све знају и на светло дана излазе и тајне које су се догађале у седишту НАТО савеза. Пукотине су се јавиле када су неке чланице почеле приговарати или опструисати нападе, а поготово када је српска против авионска јединица - ПВО оборила најмодернији такозвани невидљиви борбени ави-

Добро осмишљена провокативна честитка из Србије

„Легитиман војни циљ, београдска топлана“
(Извор: USA Today)

он код места Бујановци у Срему. О другим успесима војске Србије још се не излази у јавност, као из неког разлога да се не наруше односи са агресорима?

Ако агресори кажу да су бомбардовани објекти као легитимни циљеви, а у већини нису то били, онда и ми имамо право да кажемо да је невидљиви авион ЛЕГИТИМНИ ЦИЉ, тим више, јер је оборен у одбрани, на нашој територији, а не на туђој, као што су они чинили. Расправе ове врсте су излишне, јер је бомбардовање једне независне државе највећи злочин, ко зна који по реду у 20. веку.

Обарање најсавременијег авиона од стране армије која није високо технички опремљена, изазвало је запрепаштење у светским медијима. То је била вест дана и чин који је омаловажио „непобедиву”силу, па су наши медији писали саркастичне шале, отприлике „извините, нисмо знали да је невидљив”.

Бомбардовање Србије била је проба, тест за НАТО савез с циљем да виде у пракси како би то изгледало у неком већем и озбиљнијем нападу на неку другу земљу. Верујем да им ово искуство није донело оптимизам, поготово што би нова жртва била много тврђи орах од Србија. Али доктрина одбране коју је применила српска војска, верујем да се аналитички сериозно проучава у круговима НАТО алијансе, а можда и војним школама других држава. Зар је бомбардовање мале Србије и других земаља била „одбрамбена” улога НАТО савеза, која је тако гласно изречена при формирању? Очито да није одбрамбена, него агресивна.

Бомбардовање других земаља, чији режими или председници нису по вољи јаких држава као што је Америка, уобичајена је ствар и нико се не може одбранити, што наводи на закључак да би било нужно да се државе поново поделе на блокове, као некада.

Богате и војно најјаче западне земље на челу са Америком не одустају од својих добро увежбаних експанзионистичких намера и отварања жаришта нових сукоба и ратова широм света. Због своје војне и економске снаге, војних база и најсавременијег наоружања, узимају себи за право да свакога нападну и проузрокују сукобе, ако се не придржавају њиховог модела уређења или ако изађу испод њихове контроле. Еклатантан је пример такозвано „арапско пролеће”, када су заредом подстакли ратове и у њима учествовали, од Туниса, Ирака, Либије и Сирије. Уз њихову помоћ

Списак бомбардованих земаља од стране САД-а

створени су екстремни покрети у Авганистану и муџахедини у Сирији с циљем обарања легитимно изабране власти. Напетост је стално присутна, а Иран, Украјина, Јерменија, само су покусни балон ради испитивања могућег односа снага у евентуалном новом рату. Неугашена жаришта још увек тињају, делимично неке афричке и јужно америчке државе и Украјина, постају све већа опасност за избијање нових сукоба. Подручје Балкана је и даље у жижи великог интересовања, како због стратешког положаја, тако и због нерешеног питања Босне и Херцеговине и посебно Косова и Метохије, које је незаконито отето од Србије, која то не може и не сме никада званично признати, као што нису признале ни многе земље у свету, јер знају да је то учињено на недозвољен начин, да је отето. Због тога већина земаља у свету није признала Косово као државу.

На крају бомбардовање Србије ће касније, сигурно, бити оцењено као **„пробни балон”** за неки већи ратни сукоб, а можда и почетак **Трећег светског рата**. Србија ће бити проглашена као прва земња која се супродставила прљавом непријатељу и можда бити названа „**узроком**” будућег рата, као што је прозвана и за Први светски рат. А истина је сасвима на другој страни. Отпор Србије биће забележен у историји по **„храбром отпору и пркосу”** да светом овлада **глобализам и вредности западне лажне либералне демократије, кршењу међународних правних норми и искривљених моралних и духовних вредности.**

Једна једноставна кратка песма или мисао трпињског песника Синише Врањешевића из необјављене збирке песама, шаље поруку креаторима рата, која гласи:

РАТ И МИР

Рат – Зашто баш САД
Рат – Зашто баш ТУ
Рат – Зашто не НИГДЕ
Рат – Зашто не НИКАД

Мир – Зашто не САД
Мир – Зашто не ТУ
Мир – Зашто не СВАГДЕ
Мир – Зашто не УВЕК

ПОИМЕНИЧНИ СПИСКОВИ ЖРТАВА РАТОВА МЕШТАНА ТРПИЊЕ

ЖРТВЕ ПРЕ XX ВЕКА

ЖРТВЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

ЖРТВЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

ЖРТВЕ БОРЦИ (СПОМЕНИК)
ЖРТВЕ ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА
ЖРТВЕ ПАРТИЗАНА И ПРЕКОГ СУДА
ЖРТВЕ РОМИ

ЖРТВЕ РАТА 1991-1995

МЕШТАНИ ТРПИЊЕ
ОСТАЛЕ ЖРТВЕ

3. ПОИМЕНИЧНИ СПИСКОВИ ЖРТАВА РАТОВА МЕШТАНА ТРПИЊЕ

3.1. ЖРТВЕ ПРЕ XX ВЕКА

Мештани Трпиње нису били директно на граничним линијама и нису имали статус граничара, али су поједини мештани служили војску у граничним подручјима и другим формацијама у окружењу аустроугарске војске, самовољно, а често и због одређених материјалних привилегија. Известан број војника је погинуо на разним странама, а подаци о њима налазе се у матичним књигама Парохије православне цркве у Трпињи, које наводим у наставку.

На списку погинулих поред редног броја наведен је и број у загради, који је преузет из матичне књиге „Брачни парови са потомством" СПЦ Парохије Трпиња, под којим је погинули забележен.

ПОГИНУЛИ ТРПИЊЦИ У РАТОВИМА ПРЕ XX ВЕКА

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* **/ ИМЕ**	**ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ**	**МЕСТО ПОГИБИЈЕ**
1. (52) КУНИЋ *Симеона* ЈОВАН	1744--	Непознато
2. (287) ПУТИЋ-ВУЈЧИЋ *Вујице* НИНКО	1714-1777	Иван, Барања
3. (410) МИЛИЧИЋ *Алексија* ФИЛИП	1769--	Непознато
4. (624) ЖИВАНЧЕВИЋ *Теофона* ЕФТИМИЈЕ	1761--	Непознато
5. (1420) КАРАГИЋ *Лазара* АНТОНИЈЕ	1835--	Банат
6. (1485) ТАТОМИРОВИЋ *Саве* ТЕОДОР	1840--	Непознато
7. (1709) МАРИЋ-ЕКЛЕМОВИЋ *Симеона* НИКОЛАЈ	1831--	код Солферина
8. (1767) ЈОЦКОВИЋ-ЈУРИШИЋ *Стефана* ЛАЗАР	1836-1866	Загреб
9. (2344) ИВАНОВИЋ *Романа* СТЕФАН	1867-1889	Непознато
10. (2693) ДОКМАНОВИЋ *Петра* ТЕОДОР	1888-1908	Толна, Мађарска

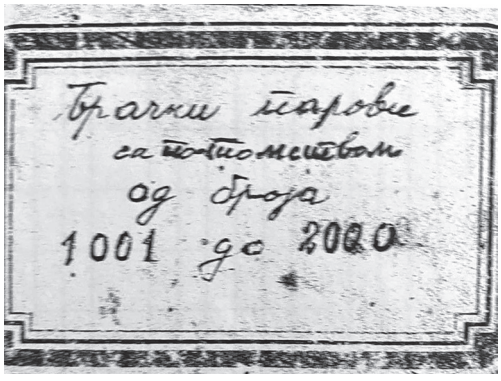

Матична књига
„Брачни парови са потомством" СПЦ Парохије Трпиња

БИОГРАФИЈЕ ЖРТАВА ПРЕ XX ВЕКА

1. КУНИЋ ЈОВАН (1744-?)

Рођен је 1744. у Трпињи од оца Симеона и мајке Марије. Он је један од три сина својих родитеља, који је отишао у војску, вероватно добровољно и то у Шишманску регименту, чије име асоцира на некадашње бугарске династичке владаре

Немам праве информације да ли је овај Јован погинуо, али га нема ни међу живима у матичним књигама. Види се да је имао два брата, Јосифа и Георгија. Брат Јосиф је имао децу, два сина и кћерку, али пише да су оба отишли у „службу", а кћерка се удала и имала потомство, које се касније угасило. Брат Георгије није имао потомака, па је ова породица потпуно изумрла у селу.

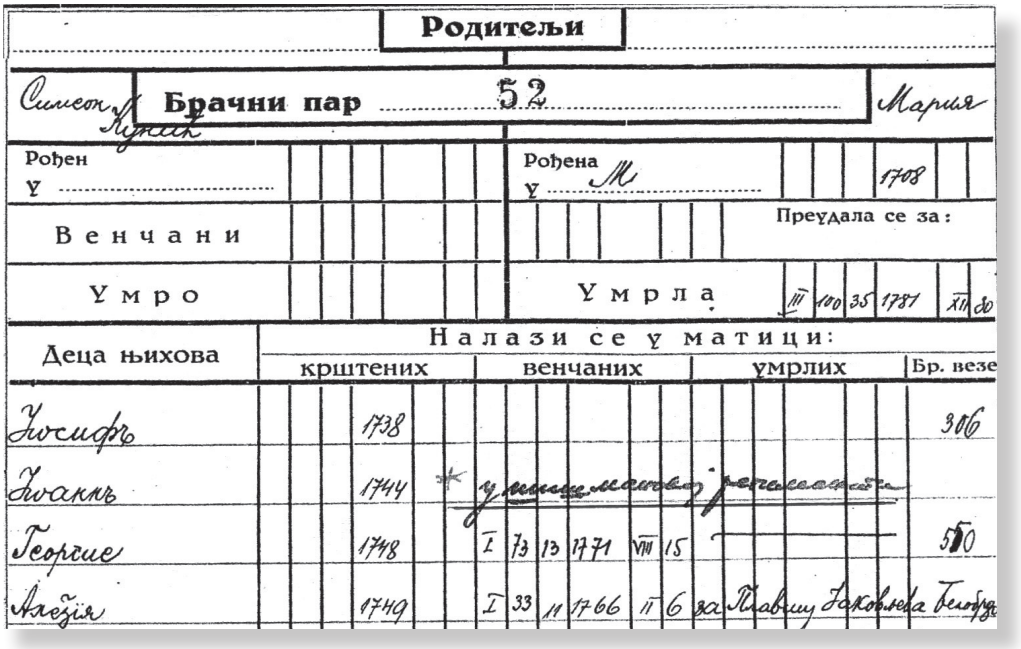

Родитељи

Симеон Кунић | Брачни пар 52 | Марија

Рођен у ..... | Рођена у М 1708

Венчани | Преудала се за:

Умро | Умрла III 100 35 1781 XII 80

Деца њихова	Налази се у матици: крштених	венчаних	умрлих	Бр. везе
Јосифъ	1738			306
Іоаннъ	1744	* у шишманској регименти		
Георгие	1748	I 73 13 1771 VIII 15		550
Алеѯія	1749	I 33 11 1766 II 6	за Плавшу Јаковљева Белобр	

Извод из матичне књиге „Брачни парови са потомством" СПЦ Парохије Трпиња, књига бр. 1

2. ПУТИЋ-ВУЈЧИЋ НИНКО (1714-1777)

Рођен је у Трпињи 1714. од оца Вујице и мајке Марте. Погинуо је 1777. године у месту Иван у Барањи. Но, пошто му је отац млад преминуо, мајка се преудала у село Бршадин за Нешка Радовановића и повела сина, односна Нинковог брата Прокопија. Није познато има ли овог презимена у Бршадину данас, али Радовановића је било раније, па је могуће да је Прокопије задржао своје презиме или преузео презиме очуха.

3. МИЛИЧИЋ ФИЛИП (1769-?)

Рођен је 1769. у Трпињи од оца Алексија и мајке Јованке. У војску је отишао 1792. године али нема података да се вратио у село. Иначе породица Миличић је дуго година имала потомака у Трпињи, запаженог имовинског стања. Породица је изумрла почетком 20. века, када је имање наследила породица Врањешевић Петра, чија је мама потицала из те породице у улици Нови Шор. И данас на тој локацији бораве његови потомци.

4. ЖИВАНЧЕВИЋ ЕФТИМИЈЕ (1761-?)

Рођен је у Трпињи 1761. године од оца Теофана и мајке Симеоне. Мајка се после ране смрти мужа преудала у Бођане у Бачкој за Григорија Бођанца. У регименту Јована или Ивана Палвина отишао је 1781. године са тек навршених 20 године.

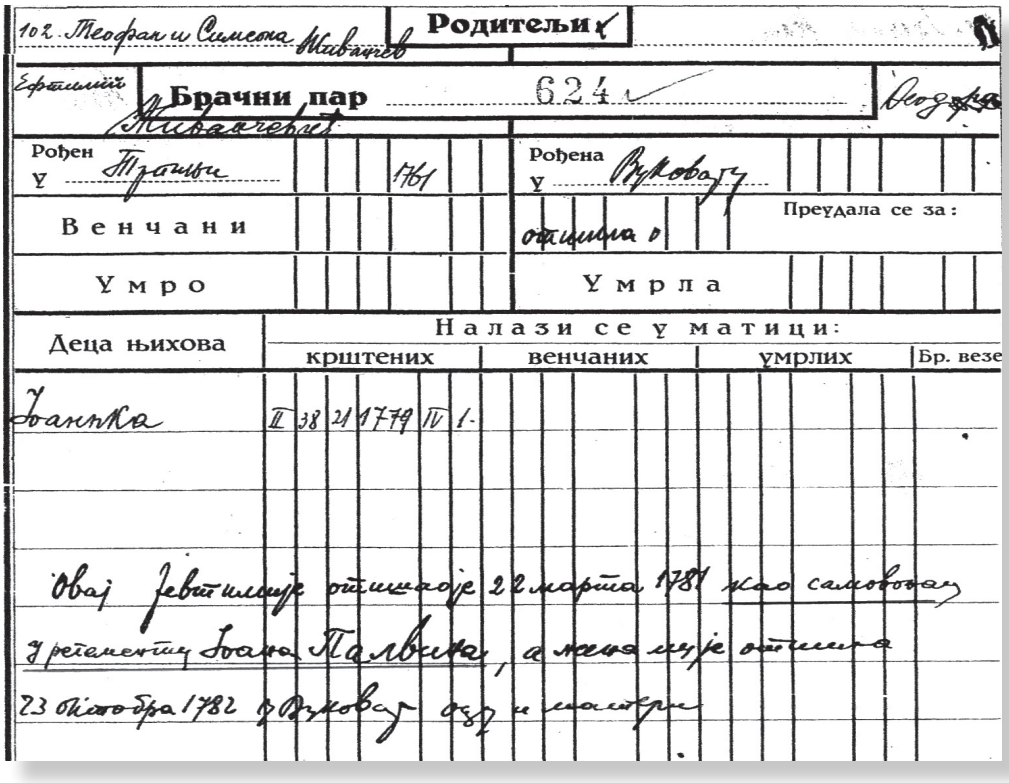

102. Теофан и Симеона Живанчев

Родитељи

Ефтимий Живанчевић

Брачни пар 624

Рођен у Трпињи 1761

Рођена у Вуковару

Венчани

отишла о

Преудала се за:

Умро

Умрла

Деца њихова	Налази се у матици: крштених	венчаних	умрлих	Бр. везе
Јоанка	II 38 21 1779 IV 1.			

Овај Јефтимије отишао је 22 марта 1781 као самовоћац у регименту Јоана Палвина, а жена му је отишла 23 октобра 1782 у Вуковар оцу и матери

Извод из матичне књиге „Брачни парови са потомством" СПЦ Парохије Трпиња, књига бр. 1

Из горњег извода види се да је жена након његовог одласка у војску преселила у Вуковар код родитеља, тако да се не зна да ли се муж вратио из војске или се она после преудала. Иначе Јефтимије је имао брата Захарија, који је наставио лозу Живанчевића до пред крај 20. столећа, када је ова грана изумрла по мушкој линији.

5. КАРАГИЋ АНТОНИЈЕ (1835-?)

Рођен је 1835. године у Трпињи од оца Лазара и мајке Ксеније, девојачко Врањешевић. Антоније је погинуо, односно умро у војсци у Банату. Пошто је отац Лазар 1807-1840. премунуо веома млад, мајка се преудала за Григорија Шијаковић из Трпиње, али нису имали деце. Карагићи су, иначе, доселили у Трпињу из села Маринци и били су усвојени од две породице. И данас у Трпињи има потомака ове породице.

6. ТАТОМИРОВИЋ ТЕОДОР (1840-?)

Рођен је у Трпињи 1840. године од оца Саве и мајке Савке Радосављевић из Трпиње. Теодор је погинуо као војник у војсци, али се не зна где. Није био ожењен. Породица Татомировић је староседелачка у селу, а током породичне историје дошло је и до промена презимена приликом раздвајања браће, па пако имамо да су неке гране Перајлићи и Вуковићи, иако су потекли од истог претка, родоначелника по имену Бариша. Већина њих није ни знала да потичу од истог претка. Иначе о овом Бариши има запис као предање у црквеном протоколу, да је био веома јак човек, што је видљиво и у генима његових потомака, до данас.

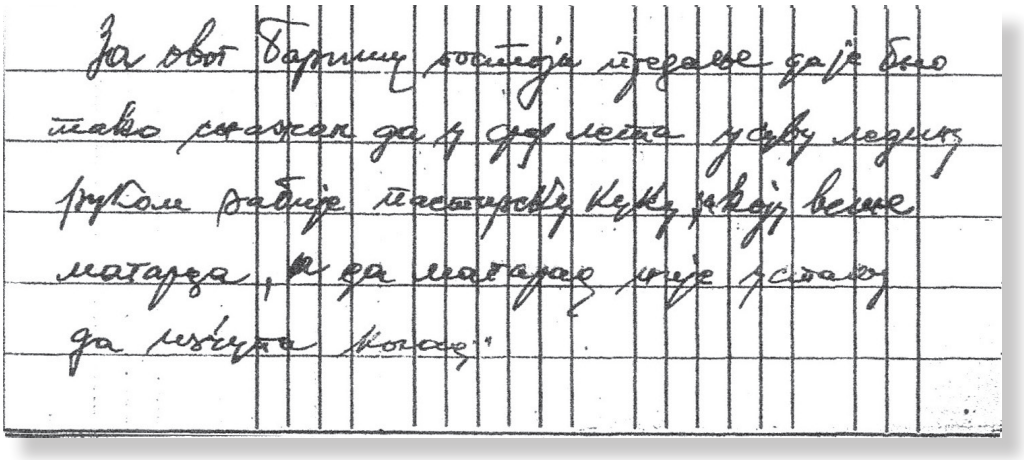

Извод из матичне књиге „Брачни парови са потомством" СПЦ Парохије Трпиња, књига бр. 2

7. МАРИЋ-ЕКЛЕМОВИЋ НИКОЛАЈ (1831-?)

Рођен је 1831. године у Трпињи од оца Симеона и мајке Марије, девојачко Веселиновић из Ердута. Погинуо је у војсци у бици код Солферина, али се не зна време страдања. Имао је сина Георгија и кћерку Јованку, али нису имали потомства. Иначе, данас у селу има презимена Марић и Еклемовић као даљи рођаци.

8. ЈОЦКОВИЋ-ЈУРИШИЋ ЛАЗАР (1836-1866)

Рођен је 1836. године у Трпињи од оца Стефана и мајке Паве Адамовић из Боботе. Лазар је погунуо у Загребу 1866. године, али се не зна на који начин. Имао је два сина, Стевана и Димитрија, који имају потомке до данас. Породица Јоцковић служила се једно време и презименом Јуришић. Сматрају се млађим староседеоцима села, а доселили су из Бачког Моноштра, преко Аљмаша пре око 200 година.

9. ИВАНОВИЋ СТЕВАН (1867-1889)

Потиче од оца Романа и мајке Љубе, која је преминула у Бршадину исте годиине као и Стефан. Нису имали мушких потомака већ само кћерку Милицу која се удала у породицу Манојловић за Василија, по надимку „Симини" и имају потомке до данас. Иначе надимак Ивановића је добијен по овом Роману, значи као „Романови".

10. ДОКМАНОВИЋ ТЕОДОР (1888-1908)

Рођен је 1888. године у Трпињи од оца Петра и мајке Латинке Поповић из Трпиње, односно Ријице у Бачкој. Теодор је погинуо 1908. године у војсци у месту Толна у Мађарској. Нису имали деце, а Латинка се преудала у Боботу за Станка Недића. Не зна се да ли је у другом браку имала потомства.

У црквеним књигама има неколико случајева, где пише да су појединци отишли у службу, али се не види какву службу и где. Нико од тих мештана није се вратио, нити има података о њиховој судбини. Из необјављеног једног породичног записа Миодрага Милашиновића из Земуна, чије порекло води из Трпиње, пише да је његов предак био у једном рату, али се вратио. Ево тог записа:

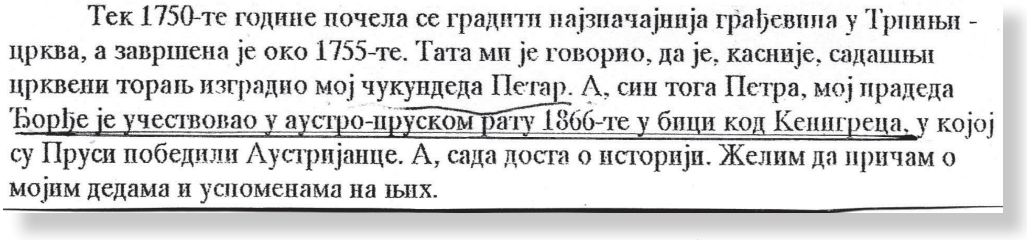

Тек 1750-те године почела се градити најзначајнија грађевина у Трпињи - црква, а завршена је око 1755-те. Тата ми је говорио, да је, касније, садашњи црквени торањ изградио мој чукундеда Петар. А, син тога Петра, мој прадеда Ђорђе је учествовао у аустро-пруском рату 1866-те у бици код Кенигреца, у којој су Пруси победили Аустријанце. А, сада доста о историји. Желим да причам о мојим дедама и успоменама на њих.

Из записа Миодрага Милашиновића

Један други пример показује дуже служење војске у Винковцима, где се виде основни подаци о њему са форографијом.

KONAČNA ODPUSTNICA

Mihail Manojlović, rodjen godine 1861. u občini Trpinja kotara Vukovo
županije Spiemske u Slavoniji, grčko-istočnog vjerozakona, — oženjen, — služ
u zajedničkoj vojsci i to u ces. i kr. 70. pješačkoj pukovniji 10 godin a
3 mjesec a dan, u kr. ug. 28 domobranskoj pješačkoj pukovniji 2 godin e mjesec a dan,
12 godin a 3 mjesec a dan, kao pješak vjerno, kod kr. ug. pučko u
— godin — mjesec — dan, kao pučk ustaš —

Отпусница Михаила Манојливића из аустроугарске војске

Из коначне отпуснице се види да је Михаил Манојловић служио заједничку војску царско-краљевској 70. пешадијској пуковнији 10 година и 3 месеца и у краљевској угарској пешадијској пуковнији 2 године, односно укупно 12 година и 3 месеца. Михаило се вратио у село и има и данас живих потомака.

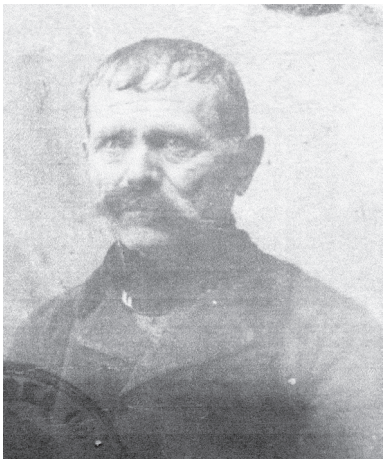

Михаило Манојловић
(1861-1926)

3.2. ЖРТВЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Први Светски рат или Велики рат трајао је од 1914. до 1918. године након чега је настало примирје и потписан Мировни споразум у Француској. Но, српска војска је још извесно време боравила у Мађарској, рачунајући да се реши правни статус мађарске Барање. Војска се повукла, а део Барање је остао у Мађарској. Мировним уговором једна тачка је предвидела размену дела становништва између Краљевине СХС и Мађарске, што је названо „опцијом", односно слободним избором становништва где желе живети. Велики део барањских Срба прешао је у Војводину, наше крајеве, али и друге делове Краљевине. Један део становништва није био задовољан својим размештајем на тлу нове државе Краљевине СХС, јер нису испоштована дата обећања. У Трпињи има и данас десетак породица Срба оптаната, које једноставно зовемо *Барањци*.

Људске жртве у овом рату биле су велике на обе стране, а Србија је имала највећи проценат погинулих војника и цивила, нарочито мушке популације, тако да су последице природног смањења наталитета биле дугорочне.

Наше село је имало релативно доста жртава на свим бојиштима. За добар део погинулих постоје подаци о месту и времену погибије, а за известан број наведено је да су нестали у рату. Упорнијим истраживањем могли би се утврдити детаљи погибије у Бечу у Ратном архиву, јер, наводно, имају сређене податке о свакој жртви.

Појединачни попис жртава Првог светског рата, састављен је на основу сећања потомака и црквених књига, а само делимично на основу архивске грађе, односно Хрватског државног архива, Загреб. Овај Архив има на интернет порталу списак жртава али није најбоље прегледан, јер је пренатрпан мноштвом имена по региментама, тако да то захтева рад на дуже време.

У наставку наводим детаљније описе сваког појединца, укључијући преглед предака и потомака, те фотографије за оне које поседујем, као и друге податке релевантне за бољи опис биографије погинулог.

Као и на претходном и на овом списку погинулих поред редног броја наведен је и број у загради, који је преузет из матичне књиге „Брачни парови са потомством" СПЦ Парохије Трпиња, под којим је погинули забележен.

ПОГИНУЛИ ТРПИЊЦИ У ВЕЛИКОМ РАТУ 1914-1918

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* / ИМЕ	ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ	ДАТУМ И МЕСТО ПОГИБИЈЕ
1. (2949) БАНЧЕВИЋ *Јована* МИЛОРАД	1897-1920	8. VIII у Призрену
2. (2403) ВРАЊЕШЕВИЋ *Георгија* ТЕОДОР	1870-1916	Нестао
3. (2262) ВРАЊЕШЕВИЋ *Илије* РАДИВОЈ	1897-1918	На Солунском фронту
4. (2620) ВРАЧАРИЋ *Љубомира* ИГЊАТ	1883-1915	23. 6. Лвов (Украјина)
5. (2839) ВРАЧАРИЋ *Саве* ЂОКО	1887-1914	Код Лознице
6. (2330) ВРАЧАРИЋ *Светозара* КРСТА	1895-1914	Нестао у Русији
7. (2784) ВИНЦЕНТИЋ *Мате* ЈОВАН (ШТИТАР)	1891-1915	У Пшемислу
8. (2885) ВУЈИЋ *Софронија* ЂУРА	1896-1919	У Суботици
9. (2695) ДЕДИЋ *Јована* ЉУБОМИР	1885-1914/18	Нестао
10. (2810) ДЕДИЋ *Јована* СРЕТО	1892-1914/18	Нестао
11. (2227) ДЕНИН *Игњата* ТЕОДОР	1893-1915	2.3. Проглашен мртвим
12. (2735) ДЕНИН *Петра* ГЕОРГИЈЕ	1882-1914	13. 9. Код Гучева (Србија)
13. (2536) ДОЈИЋ *Глише* СТЕВАН	1875-1915	26.2. Приштина (Србија)
14. (2571) ДОКМАНОВИЋ *Георгија* СТЕФАН	1882-1914	Шопрон (Мађарска)
15. (2596) ЖИВАНОВИЋ *Наума* РАДИВОЈ	1879-1814	Нестао у рату
16. (2817) ИГЊАТОВИЋ *Петра* ТЕОДОР	1893-1915	2.3. Проглашен мртвим
17. (2487) ЈОЦКОВИЋ *Јована* АНТОНИЈЕ	1873-1914	Нестао у рату
18. (2671) КОВАЧЕВИЋ *Стојана* ПАВЛЕ	1879-1917	22.7. Њитра (Словачка)
19. (2793) КОВАЧЕВИЋ *Николе* САВА	1889-1914	21.12. Карпати
20. (2469) КРСМАНОВИЋ *Георгија* РАДИВОЈ	1877-1918	18. 1. Нестао
21. (2681) КРСМАНОВИЋ *Георгија* ЈЕФТИМИЈЕ-СТЕВАН	1892-1918	6.5. Нестао
22. (2669) ЛАЗИЋ *Теодора* ИСИДОР	1883-1917	Нестао у рату
23. (2549) ЉЕПОЈЕВИЋ *Живојина* ГЕОРГИЈЕ	1881-1914	29. 9. Прибриловице
24. (2845) МАРИЋ *Давида* СТЕВАН	1893-1915	Нестао у Русији
25. (2387) МАРИЧИЋ *Јакова* ПЕТАР	1897-1914	Нестао у рату
26. (2508) МИЛАШИНОВИЋ *Георгија* ЈОВАН	1879-1914	У Нишу
27. (2672) МИЛАШИНОВИЋ *Стефана* КОНСТАНТИН	1884-1914	Нестао у рату
28. (2668) МИЛОВАНОВИЋ *Максима* КАМЕНКО	1885-1918	У Суботици
29. (2593) МИРКОВИЋ *Димитрија* ЈОВАН	1878-1914/18	Непознато-нестао, Сомбор
30. (2577) ПАНИЋ *Сергеја* СТЕВАН	1879-1917	25.7. Галиција (Пољска)
31. (2792) ПАНИЋ *Михаила* ЈОВАН	1892-1915	Код Балатова
32. (2059) ПАВЛОВИЋ-ДАЉАЦ *Теодора* ИГЊАТ	1890-1914	Нестао у рату
33. (2521) ПАЛИЋ *Богдана* СТЕВАН	1879-1917	Бршадин, болница
34. (1816) ПЕТКОВИЋ *Корнелија* КОНСТАНТИН	1876-1917	Градиште (Аустрија)
35. (2697) ПРОКИЋ *Игњата* НИКОЛАЈ	1886-1915	6.2. Буковице (Галиција)
36. (2684) РАДИЋ *Михајла* СИМЕОН-МАРКО	1881-1916	Нестао
37. (2472) РЕЛИЋ *Лазара* МИЛАН	1876-1916	20.8. Славонски Брод (Хрватска)
38. (2720) РЕЛИЋ *Гаврила* МИХАИЛ	1881-1915	30.9. Брајковац (Србија)
39. (2602) САВИЋ *Теодора* НИКОЛА	1877-1914/18	Нестао
40. (2643) СТОЈКОВИЋ *Александра* СПАСОЈЕ	1884-1914	На Ибру
41. (2834) ТЕШИЋ *Илије* КОНСТАНТИН	1891-1914/18	Непознато-нестао
42. (1909) ТРИФУНОВИЋ *Романа* АТАНАСИЈЕ	1845-1914	У колони-непознато
43. (2837) САВИЋ *Глигорија* ВАСИЛИЈЕ	1892-1916	6. 2. У Загребу
44. (2628) МАРИЋ *Милоша* СТЕВАН	1882-1916/18	Нестао

БИОГРАФИЈЕ ЖРТАВА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА 1914-1918

1. БАНЧЕВИЋ МИЛОРАД (1897-1920)

Рођен је у Трпињи 1897. године од оца Јована и мајке Драгиње из Вере. Милорад је погинуо у Призрену 1920. године као редован војник, јер је остао у војсци. Не зна се како је погинуо. Био је ожењен, али није имао потомства, па је тиме ова грана изумрла.

Милорадови преци дошли су у Трпињу 15. октобра 1811. године из Сарваша, али су пореклом из Бачког Моноштора. Родоначелник је АНТОНИЈЕ БАНЧЕВИЋ-БАНАЦ. Додатак презимену Банац потиче од жениног презимена, која се звала Ана Банац из Вере. Касније се ово презиме изгубило и остало право презиме Банчевић.

Да би мештани и потомци могли идентификовати Милорадову породицу, наводим да је он био рођени брат Теодора-Тоше, који је имао сина Драгољуба-Драгу познатог трпињског партизанског теренца, надимка Врка, те још две кћерке, Наду и Мирјану удану за Славка Јоцковића. Они имају своје потомке. У Другом светском рату настрадао је и поменути брат Теодор.

Од родоначелника Антонија настали су сви трпињски Банчевићи. Данас у селу нема више овог презимена по мушкој линији, јер су се потомци током прошлог века расељили у друге крајеве.

Колено	**РОДОСЛОВ БАНЧЕВИЋ МИЛОРАДА**	*Грођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК АНТОНИЈЕ	1768-1829
II	син Прокопије	1803-1843
III	унук Максим	1805-1921
IV	праунук Јован	1864-1929
V	прапраунук МИЛОРАД, жртва Првог рата	1897-1920

2. ВРАЊЕЊШЕВИЋ ТЕОДОР (1870-1916)

Рођен је у Трпињи 1870. године од оца Георгија и мајке Љубе рођене Веселиновић из Борова. Погинуо је у Првом рату 1916. године. Ова породица је међу најстаријим породицама у Трпињи. Спадали су у најбројније породице, а по имовинском стању и угледу били су међу првима. Домицилна улица је Гаврилова, која је добила име по њиховом далеком претку Гаврилу, а и надимак им је Гаврилови, Трпињци кажу Гаврлови. Али, њихов родоначелник је ПАВКО ВРАЊЕШРВИЋ, који је имао два сина, Гаврила 1711. и Јосифа 1724. годиште.

Теодор је био седмо колено ове старе трпињске породице. Био је имућан пољопривредник и по занимању трговац. Тражећи уноснији посао и место за школовење стасале деце, преселио је у Вуковар 1912. године и почео интензивно развијати тровинску делатност. Купио је кућу на брду изнад

православног гробља, тада, у Три руже улици. Његову кућу у Трпињи купила је породица Совре Вујић, а сада је власник породица Латковић.

За кратко време боравка у Вуковару Теодор, као комуникативан човек стекао је добар углед међу трговцима, занатлијама и другим слојевима друштва мале варошке средине. Поред посла којим се бавио, приоритет му је била идеја да школује својих шестеро деце. Сва његова деца рођена су у Трпињи и већина стекла основно образовање. Старија деца су у Вуковару била укључила у културни и друштвени живот града. Међутим, само четири године по доласку у Вуковар избио је Први светски рат у који је и Теодор морао отићи, оставивши незбринуту породицу. Нажалост није се никада вратио, јер је оставио своје кости на некој туђој земљи, вероватно својих саплеменика Словена. Крсна Слава породице је Ђурђевдан, 6. маја.

Од Теодорове деце син Милан се истицао способношћу и образовањем. Млад је постао пилот, у то време веома ретко и интересантно занимање. Бавио се пилотирањем између два рата, али је умро од туберкулозе током Другог светског рата, не дочекавши одрастање сина и очекивану унучад.

Миланов син Ђорђе засновао је породицу после завршетка средње и више школе, након кратког времена, одселио је у Канаду. Тамо је почео развијати приватни бизнис, по дединим генима, углавном у сфери трговине. Нажалост умро је веома млад, осавивши ожалошћену жену и младо шпотомство. Немам контакта с породицом.

Теодорова кћерка Зора истицала се у културном животу града, у певачком друштву „Јавор" у Вуковару као истакнути вокални солиста. Син Жарко погинуо је у Другом светском рату (на породичној фотографији први десно, стоји).

Колено	**РОДОСЛОВ ВРАЊЕШЕВИЋ ТЕОДОРА**	*Грођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВКО	---
II	син Гаврил	1711-1792
III	унук Пантелејмон	1745-1820
IV	праунук Стеван	1773-1840
V	прапраунук Симеон	1804-1846
VI	бела пчела Георгије	1835-1876
VII	син беле пчеле ТЕОДОР, жртва Првог рата	1870-1916

3. ВРАЊЕШЕВИЋ РАДИВОЈ (1897-1918)

Рођен је у Трпињи 1897. године од оца Илије и мајке Стефаније девојачко Миловановић. У рат је отишао са 17 година, а погинуо је на Солунском фронту крајем рата у септембру 1918. године. Био је један од најмлађих учесника овог рата. Није био ожењен. Имао је сестру Љубицу која се удала у Пачетин, прво у породицу Црногорац, па Пандуревић, али није дуго остала ни у једном у браку. Из првог брака је имала кћерку Јелу удану за Михајла Врачарића Ћирковог, а из другог брака Милицу, која је била кратко удана за Перу Палић-Бањициног, али ни она није дуго остала у браку нити имала потомство.

Породица Врањешевића, глава породице Теодир горњи ред у средини

Два пријатеља из младалачких дана, лево Пауновић Владимир из познате велепоседничке вуковарске породице и Милан Врањешевић, доцније познати пилот

**Ђорђе Врањешевић,
син Милана Врањешевића**

Ова породица била је веома имућна са кућом у Гавриловој улици. Били су тихи и ненаметљиви, а бригу о домаћинству преузела је сестра Љубица са кћерком Милицом уз велику помоћ белогардејца Матеја, који је цео живот провео у овој породици. Сви су сахрањени на трпињском гробљу. Надимак породице је Гаврилови. Породица је изумрла, а кућу су продали наследници. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВРАЊЕШЕВИЋ РАДИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВКО	---
II	син Гаврил	1711-1792
III	унук Пантелејмон	1745-1820
IV	праунук Илија	1783-1849
V	прапраунук Михаил	1822-1890
VI	бела пчела Игњат	1841-1921
VII	син беле пчеле Илија	1865-1913
VIII	унук беле пчеле РАДИВОЈ, жртва Првог рата	1897-1918

4. ВРАЧАРИЋ ИГЊАТ (1883-1915)

Рођен је у Трпињи 1883. године од оца Љубомира и мајке Јулијане из Ердута, као друге жене оца Љубомира. Брат по оцу му је Светозар и ова породица има надимак Ђуђини. Игњат је погинуо 23.6.1915. у граду Лвов у Украјини. Иначе, ова породица спада у најстарије породице у селу, а спомиње се и у историјским књигама као Врачевић. Он је 7. колено ове породице.

Игњат није имао мушког наследника, већ две кћерке, Савинку и Љубицу. Савинка се удала за угоститеља Илију Банчевића, чију је кућу купио Ђорђе Окрајинов. Банчевићи имају наследнике, али су се одселили из Трпиње. Друга кћерка Љубица удала се за Мирка Ковачевића, надимак Кифлица, трговца из Трпиње. Кућу је имао на углу у Великој улици, испред куће Драгољуба Трошића, односно раније Момира Врањешњвића. Имају потомке, сина и кћерку, у Земуну и Војводини. Према томе ова грана Врачарића, као и њихових потомака по женској линији, одумрла је у Трпињи. Крсна слава породице Врачарић је Ђурђевдан 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВРАЧАРИЋ ИГЊАТА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЛАЗАР ВРАЧЕВИЋ	---
II	син Илија	1717-1773
III	унук Андреј	1752-1811
IV	праунук Аксентије	1776-1847
V	прапраунук Теодор	1809-1872
VI	бела пчела Љубомир	1843-1908
VII	син беле пчеле ИГЊАТ, жртва Првог рата	1883-1915

5. ВРАЧАРИЋ ЂОКО (1887-1914)

Рођен је у Вери 1887. године од оца Саве и мајке Милице Дмитровић из Боботе. Ђокина жена Ката Гаћеша из Мирковаца, после његове смрти преудала се у Мирковце за Лазара Стипановић. Нису имали потомака. Ђоко је

погинуо 1914. године код Лознице у Србији. Он је 8. колено ове породице. Ђоко је такође члан велике и старе трпињске породице Врачарић. Да би лакше идентификовали њега као жртву, треба рећи да је имао брата Теодора, који је имао сина Николу, а он са женом Ружицом добио је три сина, Жарка, Илију и Теодора. Имају потомке. Крсна Слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВРАЧАРИЋ ЂОКЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЛАЗАР ВРАЧЕВИЋ	---
II	син Илија	1717-1773
III	унук Мојсеј	1750-1801
IV	праунук Јован	1774-1812
V	прапраунук Марко	1802-1839
VI	бела пчела Теодор	1835-1875
VII	син беле пчеле Сава	1858-1907
VIII	унук беле пчеле ЂОКО, жртва Првог рата	1887-1914

6. ВРАЧАРИЋ КРСТА (1898-1914)

Рођен је у Трпињи 1895. године од оца Светозара и мајке Јелене Анђелић из Габоша. Његови родитељи су имали више деце, али је само он преживео детињство. Крста је 8. колено ове породице.

Крстини родитељи су преминули у жалости, отац 1935., а мајка 1940. године, чиме се ова грана Врачарића угасила. Иначе родбински су најближи породици, споменутог, Николе Врачарића. Крсна Слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВРАЧАРИЋ КРСТЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЛАЗАР ВРАЧЕВИЋ	---
II	син Илија	1717-1773
III	унук Мојсеј	1750-1801
IV	праунук Јован	1774-1812
V	прапраунук Марко	1802-1839
VI	бела пчела Јован	1836-1906
VII	син беле пчеле Светозар	1866-1935
VIII	унук беле пчеле КРСТА, жртва Првог рата	1898-1914

7. ВИНЦЕНТИЋ ЈОВАН (1891-1915)

Рођен је у Штитару, од оца Мате. Доселио је у село и оженио Душанку Карагић породичног надимка Лићкара у Гавриловој улица. Имао је неки занат од кога је живео са супругом. Почетком Првог рата отишао је на ратиште као и други мештани и погинуо у месту Пшемислу 1915. године. По националности је био Хрват, али је добровољно променио веру и прешао у православну и добио име Јован. Није познато прво његово име и други историјски породични подаци.

Жена Душанка се након губитка мужа преудала за Павла Михајаловић из Винковаца. И он је променио своју веру преласком у православље. Нажалост умро је 1933. године у Винковцима, па је Душанка по други пут постала удовица. Релативно још увек млада, немајући средстава за живот,

Душанка је била принуђена тражити срећу код трећег мужа и нашла га је у личности Срете Јоцковића-Кереша у Новом Шору, кога је такође задесила несрећа да остане, млад, без жене. То су судбине преживелих удовица, каквих је било много после крвавих ратова. Иначе ова Душанкина породица је имала несрећу да и син њеног брата погине у Другом рату и то након ослобођења Београда, тако да је и њена породица изумрла по мушкој линији.

8. ВУЈИЋ ЂУРА (1896-1919)

Рођен је у Трпињи 1896. године од оца Софронија и мајке Драгиње девојачко Банчевић. Ђура је погинуо 1919. у Суботици, када је рат већ био завршен. Могуће је да је био несрећни случај или инцидент пошто се српска војска повлачила тада из Мађарске, где је била ослободила део мађарске Барање, чекајући за њу политичко решење, евентуално приукључење нашој Барањи.

Породица Вујић је једна од најстаријих у Трпињи, која је пре 300 година била једна од имућнијих и признатих породица у селу. Били су породично повезани са познатом породицом Миловук, из које потиче Јосиф, један од оснивача Матице Српске. Он је 7. колено ове породице.

Породица Вујић је била насељена у улици Бршадинчић, која се некада звала Миловукова, али се делењем једна грана доселила у Гаврилову улицу, купивши кућу од Теодора Врањешевића, који је одселио 1912. године у Вуковар. Данас је стара кућа продана и срушена, а испред је направљена нова на истом плацу од стране потомка, праунука Ђуриног, Небојше. Крсна слава породице је Ваведење 4. Новембра. Ова породица је умрежена са Манојловићима преко Бранке, Ђорђеве супруге и са Миодраговићима преко Ђорђеве сестре Јелене, која са мужем Светиславом, званим Баја, има потомке. Највероватније ће и ова грана Вујића одумрети у Трпињи, јер потомци не живе у селу.

Колено	**РОДОСЛОВ ВУЈИЋ ЂУРЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ВУЈСЕЈ	1701-1774
II	син Василије	1738-1795
III	унук Лука	1772-1827
IV	праунук Григорије	1801-1871
V	прапраунук Константин	1883-1913
VI	бела пчела Софронијe	1862-1940
VII	син беле пчеле ЂУРА, жртва Првог рата	1896-1919

9. ДЕДИЋ ЉУБОМИР-ДУШАН (1885-1914)

Рођен је у Трпињи 1885. године од оца Јована и мајке Јелене, девојачки Каралић из Сомбора. Љубомир-Душан је погинуо у рату 1914. али немам место и датум погибије. Све породице Дедић доселиле су у Трпињу после мађарске револуције, која је захватила целу Војводину. Сви су се населили у улицу Бршадинчић, која је у то време није била густо насељена.

Ова породица доселила се 1863. године из Сомбора. Немам њихов родослов пре доселења у Трпињу, већ само од доласка. Он је 3. колено ове породице у Трпињи. Овај део породице Дедић прошао је најтежи период од Првог рата, јер је после погибије Љубомира породица остале без материјалне подлоге, па је терет опстанка пао на жену Љубицу са тек рођеним сином Славком. Одрастањем сина Славка, а поготово Славковог сина Жарка, породица је материјално стала на ноге. Нажалост и Жарко је премлад преминуо и оставио сина и две кћерке, које имају своје породице. Породична Слава је Лазарева субота.

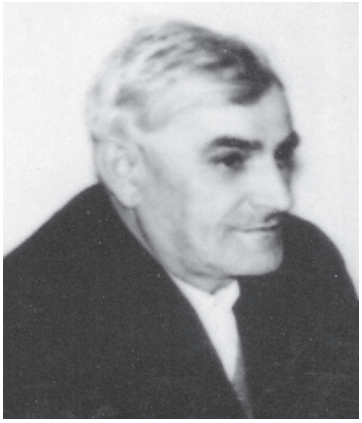

Љубомиров син Славко Дедић

Колено	**РОДОСЛОВ ДЕДИЋ ЉУБОМИРА-ДУШАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТЕФАН	1820-1895
II	син Јован	1857-1931
III	унук ЉУБОМИР-Душан, жртва Првог рата	1885-1914

10. ДЕДИЋ СРЕТО (1892-1914)

Рођен је у Трпињи 1892. од оца Јована и мајке Јелене, друге Јованове жене. Срето је рођени брат горе поменутог Љубомира-Душана по оцу, који је такође погинуо 1914. године у Првом рату, тако да су њихови родитељи преживели највећу трагедију. Овде нећу поново наводити родослов, јер је исти као код Љубомира под бројем 9. И овде имамо случај да је Срето добио сина Саву на почетку 1914. године, тако да је отац Јован остао са двоје мале деце, Сретом и старијим Љубомиром, коме је друга Јованова жена била маћеха.

Овде треба нагласити да је Саво, управо као и Славко поднео главни терет одрастања и његовим стасањем, породица је економски оживљавала. Саво је био вредан човек, а бавио се успешно пољопривредом. У браку са женом Софијом девојачко Тодорчић добио је два сина, Срету и Ђорђа.

Породица Саве Дедића је одселила у Вуковар, а синови имају своје породице и потомке. Крсна Слава је Лазарева субота-Врбица.

11. ДЕНИН ТЕОДОР (1893-1918)

Рођен је у Трпињи 1893. године од оца Игњатија и мајке Кумрије Алексић из Борова. Теодор није био ожењен. Проглашен је мртвим у црквеним књигама 2.3.1915. године код Балтова, што значи да је погинуо на почетку рата.

Да не би било забуне око презимена ове породице, даје се следеће образложење. Тома Панић-Павлов оженио је удову Сару Врањешевић као другу жену, која му је довела сина Стефана, значи Томиног пасторка. Овај пасто-

рак Стефан је прихватио презиме Денин и сви потомци носе ово презиме. Према томе гледајући генетски, сви су они de facto Врањешевићи, па им је и Крсна слава иста као код Врањешевића, Ђурђевдан, 6. маја.

Ради боље идентификације наводим потомке Теодоровог брата Весе-Веселина Денин, који је имао веома велику породицу од осморо живе деце. Надимак им је Мојчини, а познати су по учешћу у НОБ и склоности спортској игри, фудбалу. Син Живојин, фудбалер и пуковник ЈНА, син Илија емигрирао у Источну Немачку, син Здравко погинуо у Другом рату, а синови Ђорђе, Светозар и Данило били су као деца у партизанима. Кћерка Евица удана је за Војина Радишића, а Даница у Карловац. Сви имају потомке.

Колено	**РОДОСЛОВ ДЕНИН ТЕОДОРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВЛЕ ПАНИЋ	---
II	син Тома	1724-1783
III	унук Стефан Томин-Денин	1749-1820
IV	праунук Атанасије Томин-Врањешевић	1770-1806
V	прапраунук Мојсеј Врањешевић	1796-1843
VI	бела пчела Григорије	1831-1886
VII	син беле пчеле Игњатије	1865-1924
VIII	унук беле пчеле ТЕОДОР, жртва Првог рата	1893-1915

12. ДЕНИН ГЕОРГИЈЕ (1882-1914)

Рођен је 1882. године у Трпињи од оца Петра и мајке Марије Гавриловић из Борова. Георгије је погинуо 13.9.1914. код Гучева у Србији. Породица Денин живи у Манојловој улици и сви су пољопривредници, углавном средњег имовинског стања. Њихов породични родослов је поприлично сложен због уношења презимена по женској линији.

Презиме Денин води се од 1865. године, а првобитно које је носио родоначелник Гаврил је потпуно исчезло. Нису у сродству са горе поменутим истим презименом код Теодора. Да би се лакше идентификовало ко је погинули Георгије, наводим да је он имао сина Стевана 1908-1932 који је млад умро, а иза себе оставио три малолетне девојчице. Оне су се касније удале и то, Љубица за Петра Манојловић-Макру, Даница за Лазара Аднађа у Борово, а Марија за Лазара Савића, Чутуриног. Имају своје потомке. Крсна слава је Ђурђевдан 6. маја.

Прве лево Георгијев син Стеван Тешић у Краљевској војсци, преминуо од болести 1932. године.

Колено	**РОДОСЛОВ ДЕНИН ГЕОРГИЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГАВРИЛ Станојевић	1724-1767
II	син Сава Станисављевић презиме по очуву	1756-1789
III	унук Андреј Станисављевић-Панић-Денин	1781-1835
IV	праунук Стефан Панић-Тешић, по мајци удовој Тешић	1823-1873
V	прапраунук Петар Тешић-Денин	1856-1908
VI	бела пчела ГЕОРГИЈЕ, жртва Првог рата	1882-1914

13. ДОЈИЋ СТЕВАН (1875-1915)

Рођен је 1875. године у Сомбору од оца Глише и мајке Кате Шешевић из Сомбора. Отац Глиша се доселио у Трпињу 1896. године. Насељени су у улици Бршадинчић. Породица се бавила пољопривредом. Нису имали мушког наследника, него само кћерку Зорку која се удала за Косту Миловановић, Гариног и имали су сина Жарка који је са Марицом Панић имао двоје деце, сина Миливоја и кћерку Милицу. Надимак Дојића је Чичини, а Крсна слава је Св. Јован 20. јануара. Друге гране, Душанова и Стевина су имале потомке, а Душан је одселио у Београд са две кћерке, Јелом и Десом.

14. ДОКМАНОВИЋ СТЕФАН (1882-1914)

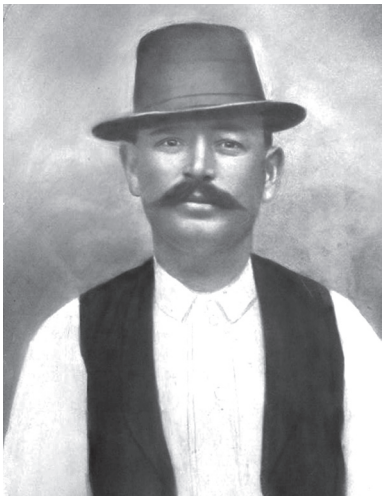

Рођен је 1882. године у Трпињи од оца Георгија и мајке Јелисавете Јуришић из Вере. Стефан је погинуо 1914. године у Шопрону у Мађарској и иза себе оставио сина Ђоку и кћерку Катицу. Породица Докмановић је доселила у Трпињу 1818. године из Горњег Карловца из Хрватске. Он је 5. колено ове породице.

Ова породица је већ преко 200 година у Трпињи и једна је од виђенијих досељених породица са завидним имовинским стањем. Веома је вредна, толерантна и друштвено ангажована породица, тако да су се веома брзо умрежили родбинским везама са староседеоцима и одавно престали бити дођоши. Ову грану породице наставио је син Ђоко, његов син Стеван, који је са женом Ружицом Палић добио синове Славка и Јована, који имају своје потомке. Надимак је Јеканови. Крсна слава је Свети Никола, 19. децембра.

Колено	**РОДОСЛОВ ДОКМАНОВИЋ СТЕФАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТЕОДОР	1768-1826
II	син Димитрије	1802-1872
III	унук Мојсеј	1842-1913
IV	праунук Георгије	1862-1888
V	прапраунук СТЕФАН, жртва Првог рата	1882-1914

15. ЖИВАНОВИЋ РАДИВОЈ (1897-1914)

Рођен је 1879. године у Трпињи од оца Наума и мајке Јулијане девојачко Милев из Белог Брда. Радивој је нестао у рату 1914. године, али се не зна где и када. Породица Живановић је староседелачка, насељена у Гавриловој улици. Он је 8. колено породице.

У овој породици се у трећем колену појавило презиме Раказов, које је настало по Петровом брату Раказу-Раки, али се касније изгубило, јер нема основа. Надимак породице је Јокин, Јокеш. Крсна слава је Свети Стефан Дечански, 24. новембра.

Идентификација Радивоја најбоље се може видети преко сина Јована-Јоце, који је био берберин. Јоца је има два сина, Предрага-Драгу и Радивоја-Радају. Обојица имају потомке женског пола и оне своје потомке. Од малена су имали таленат за музику, коју су волели и знали, како хармонику, тако и жичане инструменте-тамбуре. Ова грана Живановића је изумрла по мушкој линији, а кућа продана комшији Драги Крсмановићу.

Колено	**РОДОСЛОВ ЖИВАНОВИЋ РАДИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК НИКОЛА, жена Милица 1688-1773	---
II	син Петар	1714-1764
III	унук Димитрије	1749-1797
IV	праунук Јован	1787-1857
V	прапраунук Јаков	1819-1879
VI	бела пчела Михаил	1839-1891
VII	син беле пчеле Наум	1858-1933
VIII	унук беле пчеле РАДИВОЈ, жртва Првог рата	1897-1914

16. ИГЊАТОВИЋ ТЕОДОР (1893-1915)

Рођен је 1893. године у Трпињи од оца Петра и мајке Персе Младеновић из Белог Брда. Теодор је проглашен мртвим 2. марта 1915. године, али се не зна место и дан погибије. Игњатовић је староседелачка трпињска породица доброг имовинског стања. Сви имају чврст и јак карактер бескомпромисних особина, храбри су и одлучни. Бавили су се сељачким пословима, ратарством и сточарством, а у давна времена били су у служби велепоседника и имали звање ишпан, које се у неком колену додавало презимену. Крсна слава је Свети Стефан, 9. јануара. Ишпан је сада њихов надимак.

Првобитно презиме Стојковић, које је носио родоначелник, промењено је према имену његовог сина Игњатија, које се задржало до данас. Идентификација Теодора није могућа преко потомака, јер их није ни имао, а жена Милица се преудала у Бело Брдо. Теодор је био стриц Бранка, званог Братић, који такође није имао потомство. Кућа им се налазила у Великој улици. Ова грана породице Игњатовић је изумрла по мушкој линији у селу. Бранкове сестре Марица и Перса имају породице, Марица преко Мирка Манојловића-Колбака, а Перса преко Васе Матића-Крањца.

Колено	**РОДОСЛОВ ИГЊАТОВИЋ ТЕОДОРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈОВАН СТОЈКОВИЋ	1717-1773
II	син Игњатије	1739-1812
III	унук Јован Игњатовић-Ишпанов	1766-1839
IV	праунук Георгије Игњатовић-Ишпанов	1813-1880
V	прапраунук Михаил Игњатовић	1836-1906
VI	бела пчела Петар	1859-1914
VII	син беле пчеле ТЕОДОР, жртва Првог рата	1893-1915

17. ЈОЦКОВИЋ АНТОНИЈЕ (1873-1914/18)

Рођен је 1873. године у Трпињи од оца Јована и мајке Љубе из Ердута. Антоније, надимак Атанасије, се води као нестао у рату од 1914-1918. године, без места и дана погибије. Атанасије је био ожењен али није имао потомство. Породица је староседелачка, настањена у Манојловој улици.

Антоније је био 6. колено ове породице. Родоначелник је носио прво презиме Тошков-Радић, без образложења у црквеним књигама. Презиме Јоцковић усталило се тек од 4. колена све до данас. Према црквеним записима ова породица је у родбинској вези са породицом Симотин, а не са породицама Јоцковић из Новог Шора. Крсна слава ове породице Јоцковић из Манојлове улице, надимка Опанчареви, а од Тоше, звани Буро, иста је као и породице Симотин – Свети Михајло тј. Аранђеловдан 21. новембра.

Антоније је имао рођеног брата Игњатија који је имао потомство, три сина, Петра, Ђоку и Тошу, звани Буро.Ђоко је био ковач и одселио у Осијек 1932. године. Имао је децу, кћерке Славицу и Јованку, те сина Георгија. О њима нема ближих информација, јер су одселили из села. Тошо је имао кћерке Јелицу, погинула у Другом рату, те Драгицу и сина Николу, који су одселио у Вуковар, тако да у селу нема више њихових потомака.

Колено	**РОДОСЛОВ ЈОЦКОВИЋ АНТОНИЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МИХАИЛ ТОШКОВ-РАДИЋ	1717-1784
II	син Јован	1757-1784
III	унук Андреј	1786-1859
IV	праунук Захарије Радић-Јоцковић	1813-1871
V	прапраунук Јован	1844-1918
VI	бела пчела АНТОНИЈЕ, жртва Првог рата	1873-1914/18

18. КОВАЧЕВИЋ ПАВЛЕ (1879-1917)

Рођен је у Трпињи 1879. године од оца Стојана и мајке Софије удове Гаврила Петровића. Павле је погинуо 22. 7. 1917. у Њитри, Словачка. Породица Ковачевић била је релативно имућна, да би деобама дошли на просечан ниво економске развијености. То је староседалачка породица, орјентисана углавном на пољопривредну делатност, а понека и занатсво. Он је 6. колено ове породице.

Ова породица није мењала своје презиме током целог периода. У селу има више грана породица Ковачевић и сви су у ближим или даљим род-

бинским односима, а разликују се по надимку. Тако ова породица има надимак Богданови, које су добили по претку Богдану из 4. колена. Директан Павлов потомак је Ђурица-Ђоко, који је био по занимању зидар, а одселио је са целом породицом у Београд. Син Славко ожењен са женом Верицом Вукајловић добио је сина Владимира и кћерку Гордану. Они имају своје потомке. Ђокина кћерка Славица се удала за војно лице и живела је једно време у Загребу. Крсна слава породице је Ђурђиц, 16. новембра.

Колено	**РОДОСЛОВ КОВАЧЕВИЋ ПАВЛА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ДМИТАР	1717-1775
II	син Павле	1742-1797
III	унук Симеон	1775-1833
IV	праунук Богдан	1808-1860
V	прапраунук Стојан	1840-1921
VI	бела пчела ПАВЛЕ, жртва Првог рата	1879-1917

19. КОВАЧЕВИЋ САВА

Рођен је у Трпињи 1889. године од оца Николе и мајке Илинке Врањешевић из Трпиње. Сава је погинуо 21.12 1914. на Карпатима. Био је у блиском сродству са Павлом на броју 18 јер су им очеви браћа од стрица и потичу од Богдана, по коме је настао надимак.

Његов родослов је исти као и Стојанов, од родоначелника Дмитра до Богдана, а од Богдана су два сина, горе поменути Стојан, а код Саве отац Никола. Сава у браку није имао деце. Жена Милица Клајић из Даља, преудала се 1924. године за Алексу-Александра, званог Светозар Манојловић и из тог брака родила се кћерка Теодора рођена 6. фебруара 1923. године. Она се удала за Јована, званог Ђорђе Лукић и добили су двоје деце. Ове 2023. године, навршила је 100 година и ушла у 101. годину. Отац јој је са првом женом имао сина Драгомира, који је имао два сина, Мирка познатог вуковарског професора гимназије и млађег сина Николу, и оба су живели у Вуковару. Крсна слава Савина је Ђурђиц, 16. новембра.

20. КРСМАНОВИЋ РАДИВОЈ (1877-1918)

Рођен је 1877. године у Трпињи од оца Георгија и мајке Драгиње зване Јулијана-Мила. Радивој је погинуо 18.1.1918. године, али се не зна време и место. Породица Крсмановић је староседелачка са боравком у Гавриловој улици. Изнад просечног су имовинског стања, веома вредни и повучени људи. Цењени су у селу и нису конфликтни.

Радивој је 6. колено ове породице. Првобитно презиме провлачило се неколико генерација и то код родоначелника, а после као Карабатов-Крсмановић, да би се у 6. колену задржало само Крсмановић по родоначелнику Крсману, све до данас. За даља истраживања могло би бити од користи презиме Радосављев и Карабатски.

Радивој и његова жена Неранџа Лесковац из Вере имали су кћерку Евицу, која се удала за Глишу Врањешевића Гавриловог и с њим добила сина Ђорђа рођеног 1930. године. Нажалост она је после порода преминула од туберкулозе. Радивојева удовица Неранџа се преудала за Младена Релића из Трпиње, али у новом браку није имала деце. Надимак ове породице је Чикелини, а Крсна слава је Сергије и Вакхо, 20.октобра.

Колено	**РОДОСЛОВ КРСМАНОВИЋ РАДИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК КРСМАН РАДОСАВЉЕВ-КАРАБАТСКИ	1704-1782
II	син Јефтимије	1754-1816
III	унук Филип	1790-1849
IV	праунук Исак	1824-1909
V	прапраунук Георгије	1855-1900
VI	бела пчела РАДИВОЈ, жртва Првог рата	1877-1918

21. КРСМАНОВИЋ ЈЕФТИМИЈЕ-СТЕВАН (1882-1918)

Рођен је 1882. године у Трпињи од оца Георгија и мајке Драгиње зване Јулијана-Мила. Јефтимије је погинуо 6. 5.1918. године. Он и Радивој на број 20 су рођена браћа од истих родитеља и у истој улици су живели. Гаврилова улица је њихова адреса.

Јефтимије и жена Параскева Милетић из Вере имали су сина Николу, који је био ожењен Славицом Прокић из Трпиње. Они су имали сина Жарка, ожењен Даницом-Цаном Берошевић. Једини потомак по женској линији је Жаркова кћерка Слободанка, удана у угледну породицу Кедменец из Вуковара и имају потомство. Николина ћерка Мирјана била је удана за Саву Ковачевића Пуциног и имају потомке. Нажалост породице и Јефтимијев син Никола је погинуо у Другом светском рату, тако да је ова грана Крсмановића изумрла у селу. Но, ипак породично огњиште сачувала је праунука Слободанка, направивши нову кућу на месту старе.

Ове две гране Крсмановића су изумрле по мушкој линији. Сада постоји само једна грана породице, а чини је Драгомир син Петра и Наде. Имају потомке. Крсна слава је Сергије и Вакхо, 20 октобра.

22. ЛАЗИЋ ИСИДОР (1883-1917)

Рођен је 1883. године у Трпињи од оца Теодора и мајке Ане Радић из Трпиње. Исидор је нестао у рату али се не зна када и где, тако да је проглашен мртвим 1.1. 1917. године. Породица Лазић је староседелачка у Манојловој улици. Баве се ратарством и сточарством.

У породици Лазић долазило је до више презимена, али је сачуван податак да је биолошки отац Јован, а не очух Тома Аћимовић, код кога је Лазар одрастао као прави предак породице, по коме је и устаљено презиме Лазића.

Ради лакше идентификације Исидора, наводим његова два сина, Светозара и Војина из улице Бршадинчић. Светозар је имао сина Исидора ожењеног Вукицом-Вуком Матић, без потомства, а Војин је имао сина Жељка, берберина који је одселио у Београд и тамо млад умро. Није био

ожењен, тако да је ова грана Лазића потпуно изумрла. Надимак је Лешанови. Нису у родбинским везама са Лазићима у Гајчанској улици. Крсна слава је Свети Георгије, односно Ђурђевдан, 6 маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ЛАЗИЋ ИСИДОРА**	*Г.рођ./смрти*
	ТОМА АЋИМОВИЋ је очув, а прави РОДОНАЧЕЛНИК је ЈОВАН за кога не располажем подацима, те је као родоначелник у књигама означен ЛАЗАР	
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЛАЗАР Аћимовић-Томин-Гаин-Јованов	1746-1817
II	син Јован Лазин-Гаин	1783-1819
III	унук Стеван Гаин-Лазић	1816-1870
IV	праунук Теодор Гаин-Лазић	1849-1907
V	прапраунук ИСИДОР жртва Првог рата	1883-1917

23. ЉЕПОЈЕВИЋ ГЕОРГИЈЕ (1881-1915)

Рођен је 1881. године у Трпињи од оца Живојина и мајке Ружице Игњатовић из Трпиње. Георгије је погинуо 29.9.1915. године у месту Трибриловице. Породица се доселила у Трпињу и бавила се земљорадњом. Било је више грана ове породице.

Родоначелник Николај доселио је у Трпињу из Паучја у Славонији и оженио Василију Љепојевић из Трпиње дошавши у њену кућу и постао домазет. Са Василијом је добио кћерку Екатерину и сина Сергеја, а овај сина Живојина. Живојин је поред Георгија имао и сина Саву по коме ћемо идентификовати Георгија, јер су његови синови одселили, син Душан у Веру, а Лазар у Боботу одакле му је жена Катица Милинковић..

Горгијев брат Сава живео је у Гавриловој улици са женом Милицом Божић из Трпиње. Имали су две кћерке, Христину удану за шнајдера Ивана Марића, одсељеног у Осијек и Ангелину-Гину која се удала за Милана Дедића, који је дошао у њену кућу. Из тог брака родио се Лазар-Лазо, звани Тидо. Он је оженио Љубицу Врањешњвић-Даду и с њом добио две кћерке. Обе су удане и имају потомке.

Интересантно је да је у овој породици преовладало презиме Љепојевић, уместо Лончаревић које је изворно презиме. Задржан је само надимак Лончареви. Једино је сачувана Крсна слава Лончаревића, Свети Никола, 19. децембра, док Љепојевићи славе Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ЉЕПОЈЕВИЋ ГЕОРГИЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК НИКОЛАЈ ЛОНЧАРЕВИЋ	1809-1861
II	син Сергеј	1829-1870
III	унук Живојин	1851-1828
IV	праунук ГЕОРГИЈЕ, жртва Првог рата	1881-1915

24. МАРИЋ СТЕВАН (1895-1915)

Рођен је 1895. године у Трпињи од оца Давида и мајке Руже Николић из Пачетина. Стеван је нестао у рату 1915. у 20. години живота, а службено проглашен мртвим 3.3. исте године. У браку није имао деце а супруга

Катица Радић се после преудала у Пачетин за Стевана Јоцића. Породица Марић је староседелачка у селу и била је некада многољудна са доста потомака. Веома су солидног имовинског стања током целог свог живота у Трпињи. Врло су вредни и напредни, а баве се пољопривредном производњом, занатом и радничким занимањем. Родбински су повезани са мноштвом трпињских породица.

Стеванов отац Давид са кћерком Пацом

Пошто Стеван није имао потомства напомињем да је он имао сестру Пацу, која се удала за Војина Врањешевића и у браку добила синове Михајла, потоњег пуковника и пилота и сина Љубишу. Обојица имају потомство, Михајло две кћерке у Загребу, а Љубиша има неожењеног сина Синишу у Трпињи. Напомињем да је садашњу кућу Врањешевића купио Пацин отац Давид и у њу уселио зајено са кћерком и зетом Војином. Крсна слава Марића је Аранђеловдан, 21. новембра.

Колено	**РОДОСЛОВ МАРИЋ СТЕВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК АНДРЕЈ	1719-1784
II	син Теодор	1760-1816
III	унук Антоније од прве Теодорове жене Василије	1803-1862
IV	праунук Андреј	1841-1884
V	прапраунук Давид	1867-1950
VI	бела пчела СТЕВАН, жртва Првог рата	1895-1915

25. МАРИЧИЋ ПЕТАР (1897-1914/18)

Рођен је 1897. године у Трпињи од оца Јакова и мајке Љубице, рођене Клајић из Боботе. Петар је нестао током Првог рата као седамнаестогодишњак. Није био ожењен. Иначе сви из ове породице Мађаревих су изразито примерни и вредни људи. Баве се пољопривредним пословима и сточарством. Данас има само једна или две породице, а остале су изумрле или одселиле из села.

Петар је 8. колено ове породице. Негове сестре су Милица удана у Тењу за Владу Класнетића и Евица удана за Петра Јоцковића из Велике улице. За Милицине потомке нема података, а Евица је с мужем Петром имала сина Лазара који је одселио у Борово и кћерку Љубицу која се такође удала у Борово. Они имају потомке. Пошто је Евица млада умрла, Петар је с другом женом добио сина Владимира, који је одселио с мајком у Даљ. Надимак ових Маричића је Мађар, а Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ МАРИЧИЋ ПЕТРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГЕОРГИЈЕ МАРИЧИЋ-МАЏАРЕВ	1722-1776
II	син Теодор	1748-1813
III	унук Михаил	1786-1826
IV	праунук Илија	1807-1867
V	прапраунук Лазар	1830-1886
VI	бела пчела Михаил	1850-1880
VII	син беле пчеле Јаков	---
VIII	унук беле пчеле ПЕТАР, жртва Првог рата	1897-1914/18

26. МИЛАШИНОВИЋ ЈОВАН (1897-1914/18)

Рођен је 1879. године у Трпињи од оца Георгија и мајке Марије, девојачко Бокоња из Даља. Јован-Јоца је током рата погинуо у Нишу, као коњаник и сахрањен негде на српској земљи. Породица Милашиновић је једна од најстаријих у селу, насељена у Манојловој улици. Породица је била многобројна и доста изнадпросечног имовинског стања са смислом за пољопривредну делатност, трговину, али и добар део породице за интелектуални рад и занатска занимања.

Један од потомака деда Томе, унук Миодраг, забележио је да је даљи предак Милашиновић Петра Георгије-Ђорђе учествовао у аустријско-пруском рату 1866, године у бици код Кенигреца, у којој су Пруси победили Аустријанце. На срећу Георгије је преживео овај рат.

Јован је 6. колено ове велике породице. Био је ожењен Даницом Ћирић из Трпиње и у браку су добили четири сина, Раду, Стевана, Петра и Михаила. Радо и Петар су имали потомство, а Стеван и Михаило нису. Радо је имао две кћерке, Драгињу удану за Душана Живановић-Гагулу, и Даницу удану за Данила Божића-Пурка. Обе са својим мужевима имају потомке. Петар је имао три сина, Самуила-Санка, Саву и Јосипа-Јозу, који је млад умро. Самуило и Саво имају потомке. Надимак породице је Лека или Лекини. Крсна слава је Свети Стеван, трећи дан Божића, 9. јануара.

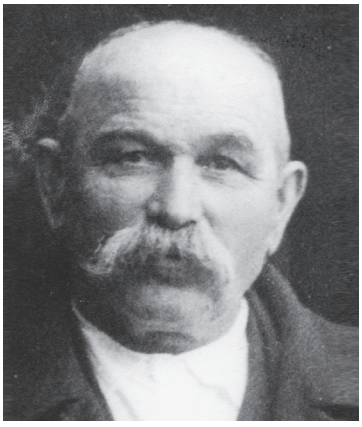

Томо Милашиновић, рођени брат жртве Јована

Колено	**РОДОСЛОВ МИЛАШИНОВИЋ ЈОВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК АЛЕКСА, умро у Бршадину	--1724
II	син Теодор	1755-1824
III	унук Леонтије	1774-1846
IV	праунук Петар	1810-1897
V	прапраунук Георгије	1840-1920
VI	бела пчела ЈОВАН, жрва Првог рата	1897-1914/18

27. МИЛАШИНОВИЋ КОНСТАНТИН (1884-1914/18)

Рођен је 1884. године у Трпињи од оца Стефана и мајке Василије Лаћаревић из Боботе. Константин је нестао током Првог рата. Ова породица потиче од истог родоначелника као и претходни Јован, али од другог Алексиног сина Матеја, што се види из родослова.

Константин је 6. колено породице. Био је ожењен Стеванијом Угљешић из Трпиње, која се након његове смрти преудала у Мирковце за Дамјана Јовановића. Константин је имао сина Милутина, ожењеног Јеленом Мишљеновић и добио двоје деце, Константина-Косту и Будимку. Обоје имају своје потомке. Породица је изумрла у Трпињи. Крсна слава Свети Стеван, 9. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ МИЛАШИНОВИЋ КОНСТАНТИНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК АЛЕКСА, умро у Бршадину	--1724
II	син Матеј	1744-1812
III	унук Игњатије	1785-1848
IV	праунук Кузман	1821-1849
V	прапраунук Стеван	1849-1911
VI	бела пчела КОНСТАНТИН, жрва Првог рата	1884-1914/18

28. МИЛОВАНОВИЋ КАМЕНКО (1885-1914/18)

Рођен је 1885. године у Трпињи од оца Максима и мајке Драгиње Павловић-Даљац из Трпиње. Погинуо је 1918. године у Суботици. Породица Миловановић је веома велика, многољудна, насељена у Гавриловој улици. Имовинско стање породице је изнад просечног нивоа. Бавили су се пољопривредом на доста великом поседу. Веома су вредни, а карактерише их доста тамнија пут, мада се не могу повезати са другим народима ове пути.

Каменко је 9. генерације ове, вероватно, најстарије трпињске породице. Поменути родоначелник Божа имао је два сина, Радована и Милована. Од Радована су постали Радовановићи, а од Милована Миловановићи. Надимак је Николчини.

Каменко је имао три кћерке, Катарину удану у Борово, Цвету удану за Богољуба-Бошка Лазића, наследника богате породице Даскаловић, и кћерку Теодору удану за Христифора-Ристу Аврамовића из Вере. Оне имају своје потомке. Крсна слава породице је Лазарева субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ МИЛОВАНОВИЋ КАМЕНКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БОЖА	---
II	син Милован	---
III	унук Јован	1724-1779
IV	праунук Никола	1751-1813
V	прапраунук Аксентије	1769-1812
VI	бела пчела Радован	1805-1875
VII	син беле пчеле Милутин	1822-1899
VIII	унук беле пчеле Максим	1844-1925
IX	праунук беле пчеле КАМЕНКО, жртва Првог рата	1885-1914/18

29. МИРКОВИЋ ЈОВАН (1878-1914/18)

Рођен је 1878. године у Сомбору од оца Димитрија и мајке Јелисавете Релић. Јован је погинуо током рата, али не зна се време и место страдања. Био је ожењен Милевом Канурић, која је одселила 1922. године у непознатом правцу са три сина, Милорадом, рођеним у Даљу 1904, Лазаром рођен 1910. и Ђоком рођен 1913. године. О прецима и потомцима ове породице нема валидних података, јер не живе у Трпињи. Могуће да су одселили у Сомбор, место Јовановог порекла или са мајком ако се преудала и одселила с децом.

30. ПАНИЋ СТЕВАН (1897-1917)

Рођен је 1879. године у Трпињи од оца Сергеја и мајке Смиље-Емилије Лесковац из Боботе. Стеван је погинуо 25.7.1917. године у Галицији, Пољска. Ова породица је такође староседелачка али није велика, а настањена је у Манојловој улици. Бавили су се пољопривредом, ратарством и сточарством и средњег су имовинског стања.

Стеван је 7. колено породице. Био је ожењен Борком Маринковић из Даља с којом је добио сина Раду. Радо није био ожењен. Надимак им је Бекини, а Крсна слава Свети Никола 19. децембра. Ова породица је изумрла, а имовина припала ближим члановима породице. После Радине смрти остала је велика сума динара Краљевине Југославије, коју није заменио после рата, надајући се да ће Краљ поново доћи у своју Краљевину. Није дочекао, а безвредни новац изгубио је сврху.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАНИЋ СТЕВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВЛЕ	---
II	син Прокопије	1734-1797
III	унук Теофил	1760-1825
IV	праунук Василије	1792-1815
V	прапраунук Петар	1829-1904
VI	бела пчела Сергеј	1857-1919
VII	син беле пчеле СТЕВАН, жртва Првог рата	1897-1917

31. ПАНИЋ ЈОВАН (1892-1915)

Рођен је 1892. године у Трпињи од оца Михаила и мајке Јулијане Врачарић из Трпиње. Погинуо је 1915. године код Балатова. Родослов ове породице је исти као и код претходне од Павла до Василија, а после се наставља на праунука Радована.

Јован је 8. колено породице, био је ожењен са Даницом Манојловић, која се после његове погибије преудала за Јована Јанчурића, познатог угоститеља. Није имала деце с њим. Покојни Јован Панић је имао сина Саву, а овај сина Милана-Миланка и кћерку Наду-Секу. Они нису имали потомство. Надимак породице је Бекини, а Сава је имао надимак Шопало, који није волео. Крсна слава је Свети Никола, 19. децембра. Након смрти Савиних потомака, имање и кућу је наследио син Ђорђа Манојловића-Лелиног, рођак по бабиној линији.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАНИЋ ЈОВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВЛЕ	---
II	син Прокопије	1734-1797
III	унук Теофил	1760-1825
IV	праунук Василије	1792-1815
V	прапраунук Радована	1819--
VI	бела пчела Стефан	1838--
VII	син беле пчеле Михаил	1862-1932
VIII	унутк беле пчеле ЈОВАН, жртва Првог рата	1892-1915

32. ПАВЛОВИЋ-ДАЉАЦ ИГЊАТ (1890-1914/18)

Рођен је 1890. године у Трпињи од оца Теодора и мајке Јагоде-Славке рођене Барвалац удове Митровић из Боботе, као друга Теодорова жена. Игњат је погинуо у току рата али се не зна време и место. Није био ожењен.

Игњат је 4. колено ове породице. Родоначелник Лазар је доселио у Трпињу из Боботе 1812. године, вероватно жени у кућу. Он је рођен као Даљац, а сахрањен као Павловић, тако да потомци имају два презимена. Презиме Даљац сретали смо у Сомбору, познату по производњи сира, чији је зет био Живко Милашиновић из Трпиње. Како је настало презиме Павловић не може се утврдити. Игњатов отац Теодор имао је сина Данила Павловића са првом женом Илинком Раказов тј. Живановић из Трпиње. Данило је оженио Драгињу Врањешевић из Трпиње и с њом добио две кћерке, Митру која се удала у Бело Брдо за Лазара Нешића, и Наду удану за Ратомира Јоцковића из Трпиње и добили кћерку Ковинку. Ова породица је одумрла у Трпињи.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАВЛОВИЋ-ДАЉАЦ ИГЊАТА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЛАЗАР	1790-1863
II	син ЈОВАН	1815-1883
III	унук Теодор	1850-1919
IV	праунук ИГЊАТ, жртва Првог рата	1890-1914/18

33. ПАЛИЋ СТЕВАН (1879-1917)

Рођен је 1879. године у Трпињи од оца Богдана и мајке Савке Берошевић из Трпиње. Стеван је 1917. године окончао свој живот у великој болници у Бршадину од стомачних проблема, пошто је сам покушао да се онеспособи за војску. Породица Палић је веома велика, а насељена је у Гајчанској улици. Спадају у вредне мештане на поприлично великим поседима, тако да се сматрају као богатији пољопривредници. Доста су сналажљиви и комуникативни и имају смисао за бизнис. Има их у свим занимањима, од сељака до доктора наука, нарочито млађе генерације.

Као што се види из родослова Стеван је 6. колено ове познате породице. Оженио се из Габоша Савком Вукотић, чије порекло води из Црне Горе. Након губитка мужа, жена Савка је с децом, синовима Бранком и Чедом одселила у Габош у породичну кућу оца, коју је наследила. Оба сина

имају своје потомке, Бранко је имао два сина, Стевана и Ђорђа. Стеван је убијен у Будимцима за време НДХ, а Ђорђе је после Вуковара, преселио у Америку, где је умро 16. новембра 2020. Сахрањен је у Новом Саду. Три кћерке, које је добио са Љубицом Илинчић из Даља живе у Америци. Други син Чеда је имао две кћерке са потомством. Стеванова кћерка Јованка удала се у Борову за католика, презименом Хила, али је несрећним случајем изгубила живот између два рата. Надимак ове породице добијен је по Стевановој жени Савки, Савкарини. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАЛИЋ СТЕВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СИМЕОН ПАЛИЋ	--пре1760
II	син Георгије	1734-1787
III	унук Глигорије	1774-1826
IV	праунук Јаоким-Аким	1813-1862
V	прапраунук Богдан	1855-1911
VI	бела пчела СТЕВАН, жртва Првог рата	1879-1917

34. ПЕТКОВИЋ КОНСТАНТИН (1876-1917)

Рођен је 1876. године у Трпињи од оца Корнелија и мајке Марије. Ова породица је изворно стварно Станисављевић, али се повремено убацивало женино презиме. Породица је староседелачка што се види из њиховог родослова.

Константин је 6. колено ове породица, која је данас изумрла у селу. Овог презимена има у суседним селима Боботи и Габошу.

Константин је отишао у рат као војник Аустроугарске царевине да ратује против своје браће по пореклу, као и многи други Словени. Погинуо је у Градишту 1917. године, али се не зна тачно време.

Константин није био ожењен, а ни његов брат Лазар у селу није имао потомства. Можда је одселио у село Габош јер му је жена Ангелина Којчиновић из тог места.

Колено	**РОДОСЛОВ ПЕТКОВИЋ КОНСТАНТИНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК непознат, супруга СТАНИСАВЉЕВИЋ, ТРЊИНА	
II	син Нићета	1738-1807
III	унук Лука	1771-1913
IV	праунук Јован	1801-1871
V	прапраунук Корнелије	1839--
VI	бела пчела КОНСТАНТИН, жртва Првог рата	1876-1917

35. ПРОКИЋ НИКОЛАЈ (1886-1915)

Рођен је 1886. године у Трпињи од оца Игњатија и мајке Руже, рођене Црногорац из Пачетина. Николај је погинуо у Галицији 6.2.1915. године. Прокићи су староседеоци у Трпињи, настањени у Гавриловој улици. Породица је марљива, а бави се пољопривреним пословина од давнина. Преферирају сточарство и ратарство. Развијала се валовито, најпре су били имућни, онда је наишао период пада, да би у последњих око 100 година доживели узлазни тренд.

Николај Прокић

Николај је био 7. колено у породици. У пет првих колена само је једна мушка особа одржавала нит породице. Николај је био ожењен Милевом Радовановић-Ријановом и с њом је имао два сина, Душана и Славка, који је погинуо у Другом светском рату. Старији син Душан имао је два сина, Николу и Ђорђа. Никола је остао у Трпињи на земљи и у породичној кући, а Ђорђе се посветио другом занимању, завршивши Економски факултет. Обојица имају потомке, Никола сина Славољуба и кћерку Мирјану, који имају своје потомке. Млађи син Ђорђе има троје деце, синове Борислава и Бојана и кћерку Татјану. Осим Бојана, Борислав и Татјана, удана Бенедикт имају потомке. Борислав живи у Новом Саду, а Татјана и Бојан у Америци, а такође и родитељи Миља и Ђорђе. Надимак породице је изведен од презимена Кабларовић као Кабларови. Крсна слава је Свети Пантелејмон, 9. августа.

Колено	**РОДОСЛОВ ПРОКИЋ НИКОЛАЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПРОКОПИЈА-ПРОКА КАБЛАРОВ	---
II	син Матија	1724-1787
III	унук Прокопије	1775-1819
IV	праунук Игњатије	1800-1853
V	прапраунук Милош	1828-1903
VI	бела пчела Игњатије	1862-1930
VII	син беле пчеле НИКОЛАЈ, жртва Првог рата	1886-1915

36. РАДИЋ СИМЕОН-МАРКО ГАЈДАШ (1881-1916)

Рођен је у Трпињи од оца Михаила и мајке Стојане Метанин, друге Михаилове жене из Белог Брда. Надимак породице Гајдаш. Ова породица Радића била је једна од богатијих и активних у друштвеном и политичком животу села. У неких пар мандатата било је и председника општине. Сви Радићи насељени су у Гајчанској улици, а бавили су се ратарством и сточарством као основним извором прихода. Поједине породице су се расељиле у оближња места и градове.

Симеон је 6. колено ове породице и он је рођени брат Петра Радића-Гајдаша бившег председника општине. Симеон је одселио у Веру са супругом Персидом

Споменик на гробљу у Вери

Матић-Кранчевом из Трпиње 1918. године. Од троје деце детињство је преживела кћерка Зорица.

Кћерка Зорица се удала 1922. године у Пачетин за Радослава-Радивоја Црногорца и с њим добила потомство. Најпознатији од потомства је Слободан, који је одселио у Нови Сад и касније постао велики и познати бизнисмен. Основао је фабрику „Термовент" у Темерину, коју је веома добро развио и оставио сину на даље управљање. Кћерка Зорица као доктор медицине има угледну гинеколошку ординацију у Новом Саду.

Родбински су повезани са Бајакићима, Матићима, Јанчурићима, Прекодравцима итд. Крсна слава породице Радић је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ РАДИЋ СИМЕОНА-ГАЈДАШ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГАВРИЛ РАДИЋ	1714-1775
II	син Теодор Гаврилов-Гајин	1744-1789
III	унук Александар Гаврилов-Радић	1770-1805
IV	праунук Кирил Радић	1800-1856
V	прапраунук Михаило	1836-1913
VI	бела пчела СИМЕОН, жртва Другог рата	1881-1916

37. РЕЛИЋ МИЛАН (1876-1916)

Рођен је 1876 у Трпињи од оца Лазара и мајке Босиљке Карагић из Маринаца. Милан је погинуо у Славонском Броду 20.8.1916. године. Ова грана породице није многољудна и одржавала се са само једним мушким чланом токон 8. колена. Економски је породица стабилна, а главно занимање је пољопривреда и сточарство.

Милан је 6. колено ове породице. Из родослова се види да је прво презиме било Ђуричић да би по Антонију из 2. колена, кога су називали Реља, настало презиме Релић, које је почело управо од Миланового оца Лазара. Ради идентификације наводим да је Милан имао сина Раду, а овај синове Стевана погинулог у Другом рату и Милана, који је одселио у Вуковар и има потомке. Ова грана Релића је изумрла у селу, а још раније и Андрин, која је добила презиме по Андреју из 2. колена. Немају посебан надимак, већ их се зове Релићи и Андрини. Релићеву кућу је купио Ђоко Марић, односно његов син Милан. Крсна слава је Свети Јован-Јовањдан, 20. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ РЕЛИЋ МИЛАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГЕОРГИЈЕ ЂУРИЧИЋ	---
II	син Антоније Ђуричић-РЕЉА	1744-1795
III	унук Филип Ђуричин-Рељин	1782-1828
IV	праунук Лука Ђуричин-Рељин	1817-1857
V	прапраунук Лазар Релић	1848-1915
VI	бела пчела МИЛАН, жртва Првог рата	1876-1916

38. РЕЛИЋ МИХАИЛ (1881-1914/18)

Рођен је 1881 у Трпињи од оца Гаврила 1850--.,и мајке Љубице Сечујац из Сомбора. Михаил је погинуо 30.9. 1915 код Брајковца, Србија. Породица Релић је доброг имовинског стања као и већина досељених становника из Бачке током 19. века. Нису у сродству са домаћим Релићима.

Михаилова жена Милица Радовановић два пута се удавала, али није имала деце. Са Михаилом је имала две кћерке, Загорку која се удала за Луку Манојловића и добила кћерку Даницу, која се удала за Мирка Вукајловића и имају потомке. Зорка се на крају удала за Живка Палића Дудумовог али нису имали деце. И они су одселили у Београд. Друга кћерка Љубица удала се за Ђурицу-Ђоку Ковачевића са којим је добила кћерку Славицу и сина Славка. И они имају потомке, а живе у Београду.

Ова грана Релића, као и друге изумрле су у Трпињи по мушкој линији. Крсна слава је Свети Георгије-Ђурђевдан, 6. маја.

39. САВИЋ НИКОЛА (1877-1914/18)

Рођен је 1877. године у Трпињи од оца Теодора и мајке Јованке Цветковић. Никола је погинуо током трајања рата, али се не зна време и место страдања. И ова породица је најстарији староседелац у Трпињи. Баве се пољопривредом, средњег су имовинског стања, а насељени су у улици Нови Шор. Породица се одржала у животу углавном преко једног мушког потомка кроз девет колена. Првобитно презиме било је Радивојевић. Никола је 8. колено ове породице. Родоначелник је имао прво презиме Радивојевић, али се од 1852. године породица служи презименом САВИЋ, по другом претку САВИ, све до данас.

Никола је са женом Љубицом Видић из Даља имао две кћерке и сина. Најстарија кћерка Милева се удала у Негославце за Јована Грујина, а најмлађа Јелка за Раду Марића из Трпиње. Син Георгије-Ђоко са женом Јеленом Зарић из Негославаца имао је сина Лазара и кћерку Мирјану. Имају своје потомке. Надимак породице је Чутура, а Крсна слава породице је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ САВИЋ НИКОЛЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВЛЕ РАДИВОЈЕВИЋ	--1762
II	син Сава	1734-1799
III	унук Стефан	1751-1773
IV	праунук Георгије	1772-1838
V	прапраунук Андреј	1797-1867
VI	бела пчела Захарије	1829-1862
VII	син беле пчеле Теодор	1847-1907
VIII	унук беле пчеле НИКОЛА, жртва Првог рата	1877-1914/18

40. СТОЈКОВИЋ СПАСОЈЕ (1884-1914)

Рођен је 1884. године у Трпињи од оца Александра и мајке Љубе Недић из Боботе. Спасоје је погинуо 1914. године на Ибру. Ова породица је била многољудна и једна од најстаријих у селу. Нису сви били запаженог имовинског стања, али су били породични са властитим кућама, настањени у Великој улици. Првобитно презиме је било Сабоков.

Спасоје је 7. колено ове породице родоначелника породица Стојка, који је имао презиме Сабоков. Дуго се није открило како је настало ово презиме, па се претпостављало да је бугарског корена. Међутим, истраживањем се дошло до сазнања да презиме има руско значење, јер се Собака, чита као Сабака, што значи ПАС. Проистиче из тотеизма, као врста религије културне природе, која подразумева поштивање природе и животиња, те у том смислу и давања презимена или надимка по врстама животиња. Зато многа презимена имају у корену, односно префиксу значење имена неке домаће или дивље зивотиње... нпр. Керић, Пастуховић, Кошутић, Коњевић, Вуковић итд.

Спасоје је био ожењен Божицом Максимовић из Борова и из тог брака имао кћерку Винку удану за Бранка Прокића, а и породица аутора по мајци је из породице Стојковић. Божица се после смрти мужа Спасоја преудала за Лазара Средојевић, али није имала потомства с њим. Надимак породице је Стојкови, а Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ СТОЈКОВИЋ СПАСОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТОЈКО САБОКОВ	1694-1775
II	син Ефтимије	1744-1813
III	унук Јован	1788-1860
IV	праунук Михаил	1818-1846
V	прапраунук Љубомир	1841-1906
VI	бела пчела Александар	1863-1929
VII	син беле пчеле СПАСОЈЕ, жртва Првог рата	1884-1914

41. ТЕШИЋ КОНСТАНТИН (1891-1914/18)

Рођен је 1891. године у Трпињи од оца Илије и мајке Ане Манојловић из Трпиње. Константин је погинуо током рата, али се не зна време и место страдања. Породица Тешић спада у веома старе породице села. Били су веома имућни, а настањени су у Манојловој улици.

Константин је 5. генерација ове породице. Био је ожењен са Радославом Гашпаровић из Вере, која се преудала 1919. године за Теодора Миросављевић из Белог Брда. Не зна се да ли је имала потомства са Теодором. Међутим кћерка Катица уданала се у Борово за Николу Бузаретића, али се не зна да ли имају потомства. Ова породица Тешића, као и све друга изумрли су у селу, јер нема мушких потомака. По женској линији још има, али се то не евидентира, због промене презимена. Крсна слава породице је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ТЕШИЋ КОНСТАНТИНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВЛЕ ТЕШИЋ	1730-1800
II	син Дамјан	1765--
III	унук Јован	1808-1864
IV	праунук Илија	1851-1928
V	прапраунук КОНСТАНТИН, жртва Првог рата	1891-1914/18

42. ТРИФУНОВИЋ АТАНАСИЈЕ (1845-1914)

Рођен је 1845. године у Трпињи од оца Романа и мајке Софије рођене Малетић. Анатасије је погинуо на почетку рата у колони 1914. године. Породица Трифуновић, односно отац Роман доселио је у Трпињу као ковач из места Мељани код Вировитице у Славонији. Дошао је тасту у кућу као домазет у Главној улици.

Поред уносног ковачког заната у то време, породица се бавила и пољопривредом, тако да је економски напредак ишао стално узлазном линијом. Са економским јачањем стицао се и добар друштвени углед у селу и породица се брзо уклопила у сеоску колотечину и менталитет староседелаца. Добрим понашањем и комуникативнођшу умрежили су се брачним везама са домаћим, угледнијим, породицама.

Атанасије је био најстарији учесник рата, јер је имао 69 година, што се сматрало за високу старост. Тешко је открити разлог његовог одласка у рат. Претпоставка је да га је мотивисала чињеница да су у рат пошле две генерације испод њега, синови Игњатије и Глигорије и њихови синови Милан и Симо.

Потомство је било следеће: Милан је имао сина Бориславa познатог музичара, који није био ожењен. Симо је имао три кћерке, Катицу-Кату, Софију и Вукицу, те сина Ђорђа. Сви су засновали породице и имају потомке. Ката са Лазом Гајић из Вере има две кћерке, Јелицу и Наташу, Софија се удала у породицу Младеновић, такође има потомство, а Вукица са Цирилом-Ћиром Вадњал, београдским Словенцем, има две кћерке. Ђорђе је имао два сина са Ангелином Ковачевић. Само је један био ожењен и има кћерку.

Данас у Трпињи нема потомака ове породице. Куће Милана и Симе су срушене. Породични надимак је Кајблови.

Колено	**РОДОСЛОВ ТРИФУНОВИЋ АТАНАСИЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК РОМАН	1824--
II	син Атанасије, жртва Првог рата	1845-1914
III	унук Игњатије	1863-1916
III	унук Глигорије	1866-1935
IV	праунук (Игњатија) Милан	1888-1966
IV	праунук (Глигорија) Петар	1883-1913
IV	праунук (Глигорија) Симо	1893--

НАПОМЕНА: Статистички подаци о погинулима наведени су у тексту ниже, а након тога подаци о погинулима за које нема поузданих информација, мада је евидентно да су погинули у Првом рату.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

ПОГИНУЛИ МЕШТАНИ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Према подацима из матичних књига, већина погинулих у Првом светском рата били су ожењени, осим четворице.

Најмлађи погинули имао је 17 година, а најстарији 69. година.

Од 21-40. године живота погинуло је 35 мештана. Већина погунулих је оставило незбринуту жену и малолетну децу, а скоро нико од настрадалих није пренет на месно гробље, мада су супруге и родбина стављали слику покојника на споменик.

Могуће жртве Првог рата за које нема поузданих или записаних информација, али је аутор дошао до ваљаног податка преко потомака и сопственог истраживања:

43. САВИЋ ВАСИЛИЈЕ (1892-1916)

Рођен је 1892. године у Трпињи од оца Глигорија и мајке Олге Лесковац из Боботе, није имао деце, а она се преудала у Пачетин за Владимира Ковачевића, с којим има потомке. Василије је погинуо или умро у Загребу 6.2. 1916. године, вероватно као рањеник.

Родослов Василија је исти као на броју списка 38, јер је његов рођени стриц био Никола.

44. МАРИЋ СТЕВАН (1882-1916)

Рођен је 1882. године у Трпињи од оца Милоша и мајке Грозде Игњатовић из Трпиње. Стеван је умро или погинуо 29. октобра 1916. године, али нема других података. Супруга Славка се преудала за Саву Веселиновића и добила с њим две кћерке, Божицу и Дренку, која се удала за Миту Благојевић, Сићана. Божица се удавала више пута, али није имала деце.

Славкин син из првог брака је Марић Бранко, који је погинуо у Другом рату. Уз њега је и породични родослов.

3.3. Догађаји у Краљевини између два светска рата

Иако је Краљевина СХС након формирања изгледала као правно веома уређена монархистичка држава, она је у себи имала мноштво нерешених питања, пре свега националног карактера због неуједначених истопријских, културних и религиозних питања. Балансирани међуљудски односи одржавани су великом способношћу Краља Александра, који је искрено желео, у датим околностима, представити себе као суверена, а своју краљевину као напредну европску државу. Колико је у томе успео или није, треба историчари да дају одговор.

Грб Краљевине Југославије

Већина реномираних историчара се слаже да је Други светски рат наставак Првог светског рата, карактеристичан по геноцидном односу према Славенима, посебно Србима. Други разлог лежи у чињеници да је Балкан стална сметња за продор Германа на исток, како они кажу „Drang nach osten". Због, никад нерешеног важног балканског питања, мир на овим просторима неће се никада успоставити. „Реметилачки" фактор су, увек, дежурни кривци Срби и Србија. Но, знајући нашу принципијелност, љубав према отаџбини и менталитет Срба, циљ злих непријатеља неће никада бити остварен. Основни циљ Другог светског рата, поред наведеног, лежи у геополитичким односима у свету и жељи Адолфа Хитлера и фашистичке Немачке да поврати углед и пољуљани понос у претходном рату. Зато је освајачка геополитика била основни мотив поробљавања света.

Период између два светска рата био је веома турбулентан, јер је национални, односно етнички састав становништва Краљевине СХС био веома разноврстан. У састав Краљевине ушли су, као што се зна, победничка Србија и поражени делови Аустроугарске, Хрватска и Словенија, те други народи са тог географског подручја Балкана. Већини становника из ових земаља је одговарало ослобођење од аустроугарске окупације и доминације, али екстремним націоналистима, радикалних шовинистичких схватање, није ишло у прилог стварање јединствене југословенске државе. Иако је Србија прихватила све народе и учинила им огромне уступке у свим сферама живота, а посевно када је извршена потпуна аболиција учесника рата на страни српских непријатеља, прихватајући чак и њихов официрски кадар у своје редове са чином више, ни то није смањило тежње националиста за независном државом Хрватском.

Кључни догађаји пред Други светски рат који су забрињавали мештане Трпиње и шире били су:

- Убиство Краља Александра у Марсељу 1934. године
- Потписивање Конкордата између Краљевине и Ватикана

- Напад фашистичке Немачке на Пољску
- Потписивање Споразума између Немачке и СССР-а 1939. године
- Потписивање Споразума о припајању Тројном Пакту 25. марта 1941.
- Поништење Споразума о приступању Тројном Пакту 17. марта 1941.
- Напад Немачке на Краљевину и бомбардовање Београда 6. априла 1941.
- Проглашење НДХ у Загребу 10. априла 1941. године.

Убиство Краља Александра изазвало је тугу, али и страх код народних маса, јер су се плашили за своје животе у случају новог рата. Деловање илегалних организација, усташа и комуниста, допирало је путем пропаганде до свих насељених места. Народ се пред сваке изборе почео делити по верској, националној и политичкој основи. Препричавало се о СССР-у као држави и систему који не дозвољава приватно власништво. Значи ни комунисти немају упориште у народу, осим сиромашнијих породица и радничке класе. Усташе су, с друге стране, претили националистичим паролама, тако да народ није видео перспективу за миран живот.

О организаторима и детаљима атентата не треба расправљати, осим да су организатори и извршиоци потекли из редова усташке емиграције у сарадњи са бугарским екстремистима, што је читаоцима, вероватно, познато. Мозак операције био је у енглеској обавештајној служби, без респекта на династичке односе две Краљевине.

У село су стизале информације о свим догађајима, које су се препричавале и делимично уносиле страх. У парохијама се расправљало о Конкордату, који црква и верници нису прихватали, мада је Црна Гора већ раније потписала уговор с Ватиканом, док је била самостална краљевина. Протести су одржавани у селој Србији, али су брутално спречавани од репресивних органа власти.

Када је напетост око Конкордата дошла до врхунца и када су настали политички метежи, одлука о сарадњи са Ватиканом је пролонгирана, а примена споразума стављена ван снаге. У политичким догађајима и конфликтима, дошло је до притиска на Патријарха Варнаву – Гаврила Дожића, који је преминуо, а незванично се тврди да је отрован. Намесничко управљање Краљевином и уплитање војске у политичке односе и игре, потстакнуто страним агентурама, само је усложило већ присутне проблеме у држави.

Атентат на Краља Александра у Марсељу 9.10.1934.

Надолазећи догађај после смиривања око Конкордата, било је потписивање пакта, односно Споразума о ненападању између Немачке и СССР-а. Споразум је потписан у јесен 1939. године и то је на неки начин кратко смирило становништво, јер су веровали да неће доћи до новог

рата између ове две велике и војно јаке земље. На војно снажну фашистичку Немачку с подозрењем су гледале друге земље у ближем окружењу, али и Енглеска и Америка, које су биле у току догађаја, али су чекале критичан моменат.

Напад Немачке на Пољску сматрао се нелегалним, али су европске државе и Америка остале без осуде и интервенције. Том нападу прикључио се и СССР, који је имао своје територијалне претензије и разлоге да поврати раније узурпираене делове Украјине и Белорусије од стране Пољске око 1920. године. У том смислу потписан је и Споразум о ненападању између Немачке и СССР-а у јесен 1939. године, па се сматрало да је стање у Европи смирено.

Пољска није имала одекватну војну силу да се одупре фашистичкој Немачкој, која је на подмукли начин толерисала руску инвазију на Пољску с циљем распарчавања те државе. Пољска званична политичка елита није никада Русима опростила њихове погроме над пољсом војском и цивилима. Споразум о ненападању између Немачке и СССР-а била је само фарса фирера, на коју се ухватило руско руководства, што се касније и показало кршењем тог споразума, нападом Немачке на СССР током лета, односно 22. јуна 1941. године под кодним именом „Барбароса".

Непосредно пред рат, а под јаким притиском Немачке, Краљевина Југославија је такође потписала акт о приступању Тројном-фашистичком Пакту, коме су присуствовали Драгиша Цветковић и Адолф Хитлер. И овде је

Краљевина Југославија приступила је Тројном пакту нацистичке Немачке, фашистичеке Италије и Јапанског царства 25. марта 1941. Приступање у Бечу су потписали Драгиша Цветкогић, председник Владе Цветковић-Мачек, са немачке стране министар иностраних послова Трећег Рајха Јоахим фон Рибентроп.

била умешана дволична Енглеска обавештајна служба, која је подстицала потписивање споразума, паралелно са припремом пуча.

Само два дана након потписивања акта о приступања Краљевине Југославије Тројном пакту, избиле су снажне демонстрације широм Србије, а нарочито у Београду. Историјски је доказано да су демонстрације подстакнуте и организоване од стране Енглеске обавештајне службе, јер им је то одговарало. Добар део странака није био сагласан са потписом акта о приступању фашистичкој Немачкој, те су и они позвали своје присталице на протест. Комунистичка партија је такође подупрла демонстрације, а њени чланови су активно учествовали у протесту.

Након демонстрација извршен је државни удар и акт о приступању је поништен. За Председника је изабран генерал Душан Симовић, укинуто је Намесништво и постављен за Краља 17.-то годишњи Петар Други. Пуч је разбеснео Хитлера, па је одмах најавио рат Крањевини Југославији и већ 6. априла извршио снажно бомбардовање Београда и припрему за окупацију, која се и остварила након неколико дана. Окупација је започела са више страна, а један крак је ишао и преко Трпиње, од Осијека, према Вуковару и даље ка Београду.

Проглашење НДХ било је 10. априла 1941. године у Загребу, а само два дана касније кроз Трпињу су 12. априла 1941. године пролазиле моторизоване немачке трупе, без икаквог отпора. Народ и деца су излазили на главну улицу да посматрају немачку техничку војну силу, а међу њима и аутор. Било је доста поздрављања немачим поздравом испружене руке са Хајл Хитлер, од стране војника али и од деце, која нису разумела то значење.

Распад Краљевске војске осетио се и у Трпињи, јер су неке јединице пролазиле кроз Трпињу и Борово, а доста повратника из војске дошло је на коњима, које су добили да могу да се врате. Бобоћанин Ђоко Патковић, познати револуционар је успео да спасе једну војну јединицу Краљевске војске из касарне у Осијеку. Део војске спашаван је и у Трпињи уз учешће жена и мушкараца из Гаврилове улице и улице према Боботи, јер су их тамо упућивали. Крак војске који је ишао преко Борова села био је разоружан, јер је бележник јавио усташама у Вуковару пролазак колоне из правца Даља. Након предаје оружја већина је пуштена да се сналази како зна и уме.

Зароблени југословенски официри – тужни и забринути за себе и напуштене породице.

Велики део краљевске војске, на стотине хиљада, са официрским кадром,

нашло се у немачким концентрационим логорима, обесправљени и обесчашћени, без контакта са својим породицама.

С друге стране Хрватски војници и официри, скоро сви, придружили су се Павелићевој војсци и прихватили фашистичку идеологију, што се видело у њиховим каснијим злочиначким поступцима. У војним јединицама усташе су међу официрским кадром имали Хрвате сараднике, као инсајдере, који су били с њима у дослуху још пре почетка рата. Добар део официра НДХ био је активан на страни аустроугаеске војске и у Првом светском рату. Издаја у Краљевској војсци од стране Хрвата и официра из времена Аустроугарске била је веома велика, јер су напуштањем дотадашње службе тражили пријем у Павелићеву војску, углавном усташке постројбе. Према поузданим изворима у Хрватску војску, прешло је око 3600 официра свих чинова, међу њима и око 30 генерала.

Сви високи официри који су били заробљени на крају Другог рата, приведени су суду и осуђени на заслужене казне од стране партизанских судова. Ево списка:

„1. Артур-Аугуст Густовић, 2. Ђуро Грујић, 3. Томислав Сертић, 4.Иван Маркуљ, 5. Ивана Томашевић, 6. Славко Сколибер, 7. Звонимир Стимаковић, 8. Мирко Грегорић, 9. Богдан Мајетић, 10. Фрањо Долачки, 11. Мухамед Кромић, 12. Антун Нардели, 13. Јулио Фритз, 14. Јосип Шолц, 15. Владимир Метикош, 16. Рудолф Луканец, 17. Мироослав Сахер, 18. Иван Северовић, 19. Ромуалд Манола, 20. Иван Курелац, 21. Драгутин Месић, 22. Рудолф Сец, 23. Миће Мичић, 24. Звонимир Јакшић, 25. Владимир Мајер, 26. Петар Сабљак, 27. Анђелко Грабић, 28. Иван Појић, 29. Никола Микец, 30. Златко Шинтић, 31. Фрањо Цал, 32. Антун Шух, 33. Нинко Хубл, 34. Јулио Нидерлендер, 35. Драгутин Чанић. Укупно 35. Били су сви само високи часници Војске НДХ".

ГЕНЕРАЛ АУГУСТ-АРТУР ГУСТОВИЋ (Целовец 5.8.1889 – Београд 24.9.1945.) у усташкој униформи, био је Командант завршних операција ХОС-а, а пре доласка у НДХ, служио је као Краљевски коњички пуковник у гарнизону Винковци и као такав био је изасланик Краља Александра на кумовању 11. сину Паје Перајлића у Трпињи, о чему постоји фотографија. По заробљавању код Марибора сви су смештени у Загреб и транспортовани у Београд. На суд је изведено 35 „хрватских часника" од којих је 18 осуђено на смрт, међу првима Артур Густовић, те други који су били и у аустроугарској војсци, као и он.

Данас се покушава рехабилитовати злочине и њихове извршиоце у Републици Хрватској од екстремних кругова и потомака, а посебно од стране католичке цркве, која одржава мисе посвећене „жртвама комунизма". Помпезно се обележавају блајбургшке жртве уз усташку иконографију и неприкладне говоре.

Распарчавање Краљевине Југославије на суседне фашистичке земље и НДХ

Неке националистичке групације и партије све више се залажу да је војска НДХ била права хрватска војска, а не усташка, сматрајући да је садашње устројство неовисне Републике Хрватске само континуитет из периода 1941-1945. По тој логици злочине над Србина су извршили Хрвати и са правног аспекта то је тачно. Усташе су ужи појам, као и нацисти, фашисти и други ненационални називи. Наравно да је љага на целој нацији због поступака једног њеног дела.

Шта се даље догађало у селу остало је делимично записано у Споменици пучке школе, причи мештана, а и сећању аутора, који је тада похађао основну школу. Главни догађаји могу се обухватити кроз неколико најважнијих питања као што су:

- шта ће бити са мушкарцима способним за војску,
- одлазак у домобране и у Немачку на рад,
- терор усташке идеологије етничког карактера,
- покрштавање Срба под терором и притиском,
- протеривање Цигана у логоре,
- масовни одлазак мештана у партизане.

Одмах по успостављању НДХ донети су законски акти усмерени против три етничке скупине, Срба, Јевреја и Цигана-Рома. Закони су имали расни карактер са мноштвом забрана, као што је писмо, исповедање своје

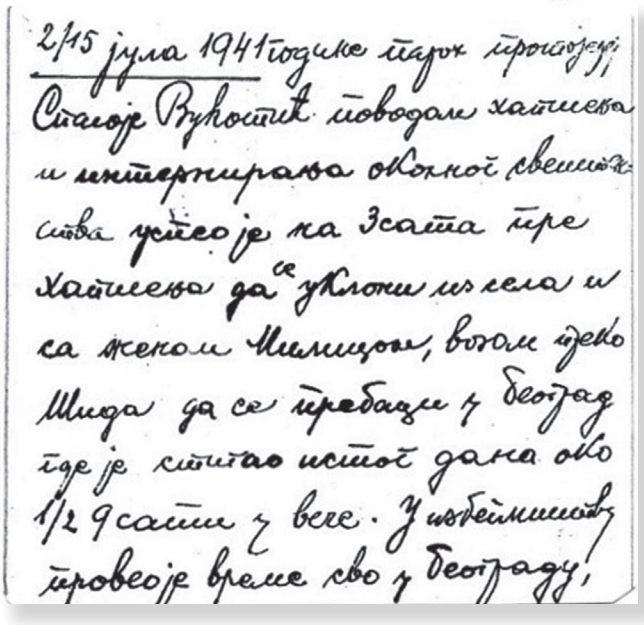

Из Летописа цркве, 1941.

вере, лојалност усташкој идеологији, логори и затварање свештеника, виђенијих људи и присталица комунистичке партије и многа друга ограничења са тенденцијом да се затру корени ових етничких група.

У Летопису цркве прецизно пише зашто и када је избегао хапшење трпињски прота Спасоје Вукотић. Није навео који су свештеници ухапшени и отерани у логоре, где су трагично завршили. Он је лично записо овај догађај својом руком. Располажем именима свештеника мученика, које је ухапсила усташка власт. Ево имена:

Јереј Боривоје Божић, парох у Вуковару, који је ухапшен и убијен крајем 1941. или почетком 1942.

Јереј Војислав Војновић катихета у Осијеку. Он је рођен 1890. године у Чортановцима. Ухапшен је на Велики петак 17. априла 1941. године, при изласку из цркве, где су га сачекале и ухапсиле усташе. Пуштен је након две недеље, али је поново ухапшен 5. маја. Жена га је тражила, али је од црквењака сазнала да је у мртвачници на гробљу.

Јеромонах Гаврило Еклемоивић, сабрат манастира Привина глава. Рођен је у Даљу 1907. године. Позван је у село Мала Вашица да обави Свету Тајну Крштења. На пролазу кроз Шид 12. јула 1941. отац Гаврило је зауставио лекара др. Емила Костића. Непосредно после тога је ухапшен од усташа и подвргнут страшном мучењу. Отеран је у Сремску Митровицу, где је поново мучен и стрељан.

Протојереј Јован Магарашевић, архијерејски намесник у Тузли. Рођен је у Даљу 1891. године. Ухапшен је 16. маја у Тузли, где је остао до 27. маја, када је отпремљен у копривнички логор. Из Копривнице је 1. јула 1941. године пребачен за Госпић, где је у ноћи између 1. и 2. јула 1941. године убијен, вероватно у Јадовном.

Јеромонах Кипријан-Релић, парох у Вери, рођен је у Задру у римокатоличкој породици. После завршетка римокатоличке богословије прешао је у православну веру и дошао у манастир Фенек у Срему, где се замонашио. Од 1935-1940 служио је у парохији Миклушевци, када прелази у Веру. За време покрштавања устао је у одбрану православних верника и саветовао

их да не напуштају Свето Православље. Ухапшен је у септембру 1941. године и одмах отпремљен у Јасеновац. Тамо га је дочекао извесни Марјановић и узвикнуо „Њега ми одјелите, он је мој". Био је његов школски друг, али му друг није могао опростити напуштање католичке вере. Убијен је у логорској циглани, наводно као одмазду, јер су неки покушали да побегну.

Протојереј и свештеник Богдан Дејановић је протеран са породицом 22. јуна 1941. године

Власт НДХ је одмах по проглашењу плански организовала логоре, те увела принудну управу у органе власти, као што су општине, судство, полиција, привредни субјекти и други органи и организације. У Трпињи је постављен повереник Општине у личности Црњановић Ивана, ратара из Сотина, а за бележника је постављен Иван Гати, а дотадашњи бележник Петар Пантелинац макнут је на споредне административне послове.

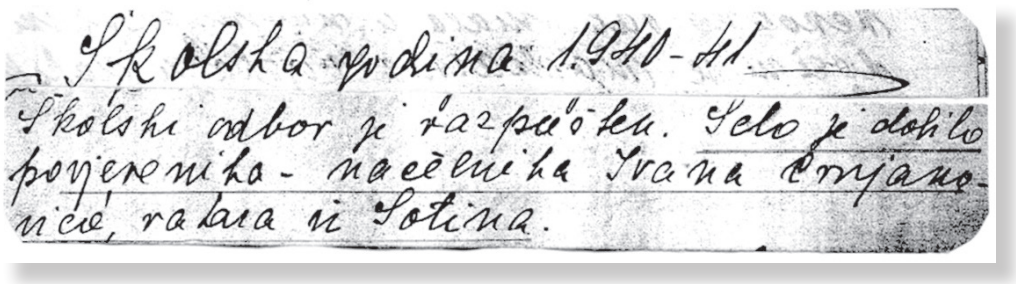

Извод из Споменице пучке школе у којој је записано име постављеног повереник-начелника Ивана Црњановића уместо до тада изабраног председника, мештанина. Повереник је делимично становао у Трпињи, али и долазио на посао у време када је желео. Нема сазнање каква му је судбина после ослобођења, мада на тој дужности није оставио утисак лошег човека.

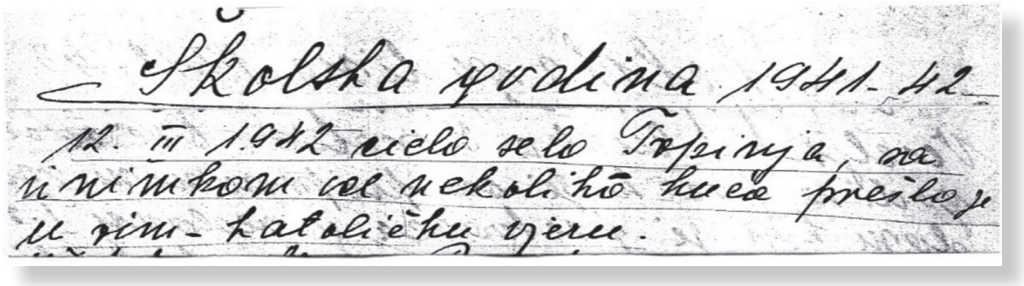

Извод из Споменице школе са датумом покрштавања мештана Трпиње 12. март 1942.

У изводу Споменице пучке школе види се тачан датум и година покрштавања мештана. Сва нагађања у написима и интернету су нетачна, јер немају валидан извор. Истина је да су рипреме за покрштавање почеле још 1941. године путем упућених емисара од стране Ђаковачке бискупије, тј. бискупа Акшамовића. Преуређење православне цркве у католичку почело је раније, јер је у селу постојао известан број католика, који су са

досељеним католицима, чинили мању иницијалну групу верника, пре званичног покатоличења.

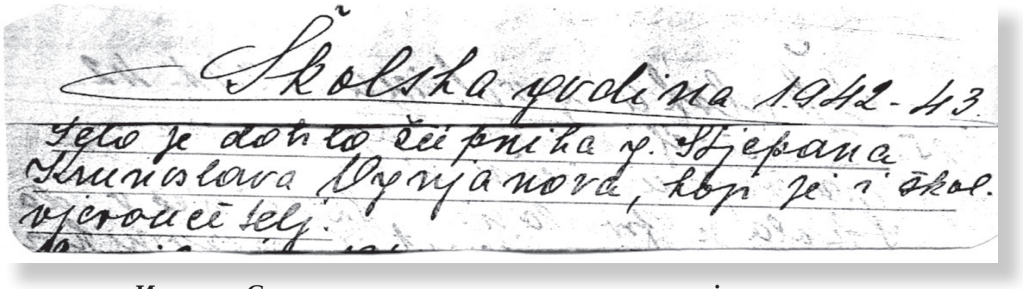

Извод из Споменице школе - долазак жупника-вјероучитеља Стјепана Крунослава Огњановића у Трпињу.

Из извода Споменице пучке школе за школску 1942-3. види се када је постављен жупник и вероучитељ, после покрштавања. То је жупник Стјепан-Крунослав Огњановић рођен у Бачу у Бачкој о коме имам биографске податке. Није учествовао у покрштавању на нашем подручју, а нисам пронашао да је учествовао ни у другим местима. Био је комуникативан и благ у опхођењу са становништвом, вероватно због тога што је менталитет бачких шокаца сличан Србима са ове стране Дунава. Задржао се у Трпињи до 1944., отприлике до после ослобођења Београда, када је одступио са дужности заједно са општинским повереником. Једино бележник Гати није напустио дужност, јер је био тајни сарадник НОП-а, што се открило тек после ослобођења. Иначе, био је ожењен српкињом из Даља и дружио се са извесним људима у селу, а вероватно је био у дослуху са теренцима.

Жупник није становао у парохијском дому, него код мештанина Раде Марића, чија је кућа била до школе. Наводно се дружио са бележником Гатијем и његовом супругом, те Јелом Маширевић и Катарином Радовић, тако да се у селу знало какав је био и шта се догађа у црквеним круговима.

Цивилно лице са подигнутом десном руком покрај изасланика за покрштавање, је учитељ Душан Стипановић. Два изасланика, која су вршили покрштавање, звали су их „часни оци мисионари", били су отац Стјепан Раде из Крижевачке жупе, али је деловао на овом подручју и Борис Колб из Фрањевачког самостана Осијек.

Када је реч о покрштавању у Трпињи, треба напоменути да су у село пре покрштавања долазили емисари по налогу бискупа Акшамовића из Ђаковачке бискупије, који су припремали терен за покрштавање и преуређење цркве за одржавање мисе. У тих неколико долазака, одзив мештана није био задовољавајући, јер су у порти, углавном биле жене, а не мушкарци као главе породица. То је управо и био разлог зашто се покрштавање није обавиле током 1941. године као у другим местима, него тек 12. марта 1942. године, што се види на слици у прилогу на страни 456. Иако се тврди да су мештани изразили жељу за прелазак на римокатоличку веру, аутору није успело да нађе ни један валидан документ таквог са-

држаја, а не сећа се да су родитељи било шта потписали. Можда се негде крије у архиву жупе у Вуковару, мада народ није био вољан да мења своју православну веру, а најмање да потписује неки документ таквог садржаја.

Међутим у другом документу вуковарске жупе пише да је „циело село прешло на римокатоличку вјеру попречно" што значи одприлике или акламацијом, што доказује слика присутних мештана са подигнутом руком, као на масовном гласању.

На сликама покрштавања Трпињаца, у **Прилогу књиге на странама 448, 449 и 450**, види се да је центар села био декорисан хрватским заставама, а ђаци испред школе чекали су са заставицама да после завршеног чина гласања увеличају догађај у преуређеној цркви. На другој слици се виде униформисане усташе око цркве, које обезбеђују догађај.

Nakon što se Ozna raspitivala o njemu - progutala ga noć

Stjepan OGNJANOV

32 godine
kapelan u župi Sveti Rok
Subotička biskupija - Bačka

don Anto Baković HRVATSKI MARTIROLOGIJ XX. STOLJEĆA

Rođen je 30. srpnja 1913. u župi Bač u Bačkoj. Poslije pučke škole u rodnom Baču, 1922. upisao je Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju u Travniku. Bogosloviju je završio u Sarajevu. Za svećenika ga je 9. kolovoza 1936. zaredio subotički biskup msgr. Lajče Budanovića. Bio je vjeroučitelj u Subotici, kapelan u župi Sveti Rok i duhovnik u križarskoj organizaciji, čiji je osnivač bl. Ivan Merz.
Komunisti su ga ubili u jesen 1945. godine.

У биографији жупника Стјепана Огњанова изостављена је његова служба у Трпињи 1942, 1943. и 1944. године, јер су се он и повереник општине повукли после ослобођења Београда и почетком Сремског фронта. Податке које сам тражио од Ђаковачке Бискупије о жупнику нисам никада добио, за разлику од Суботичке, која је изашла у сусрет и дала све што су имали о њему док је био покривен том Бискупијом. За период под Ђаковачком бискупијом, културно су ме упутили на њихову надлежност.

Унутрашње преуређење цркве за потребе католичког Богослужења мисе, обављено је пре самог покрштавања, што се види из дописа Жупског уреда органима власти, Великој жупи Вука у Вуковару.

Без обзира на законску регулативу НДХ у вези покрштавања, треба знати да је све то чињено у дослуху са Ватиканом као главним иницијатором и заговорником покрштавања и унијаћења православног становништва.

Покрштавање Срба је одобрено писмом од 17. јула 1941. године које је упућено из ВАТИКАНА Алојзију Степинцу у којем је речено:

„АКО ВАША ПРЕУЗВИШЕНОСТ ПРЕДОЧИ ТУ ПОТРЕБУ СВОЈОЈ ЧАСНОЈ БРАЋИ – БИСКУПИМА – У ХРВАТСКОЈ СТЕЋИ СЕ ПОНОВУ ЗАСЛУГУ ТИМ СВОЈИМ ДРАГОЦЈЕНИМ ДОПРИНОСОМ ЗА ПРАВИЛАН РАЗВОЈ КАТОЛИЦИЗМА, ГДЈЕ ПОСТОЈЕ ТОЛИКЕ НАДЕ ЗА ОБРАЋАЊЕ НЕСЈЕДИЊЕНИХ”

Разлози преуређења цркве наведени су у допису, али се зна да је црква преуређена још 1941. године, јер је у село насељено десетине католичких породица из Босне и Далмације. Заједно са домаћим католицима, али и делом Срба, ишло се на мису. Према томе неосновано је тврдити да је покрштавање Трпињаца било раније од записаног датума. Жупник је вршио послове везане за матичне књиге, али их нисам пронашао у парохијском архиву. Могуће да су биле предане у Вуковар пре одласка жупника из Трпиње.

Што је тиче колаборације или подстицања Срба на покрштавање од стране појединих мештна, истина је да су то чинили у извесној блажој форми учитељ Душан Стипановић, развлаштени бележник Петар Пантелинац, ратар Саво Канурић, неки домаћи католици и други, али не из убеђења, него по сугестији проте Спасоја Вукотића, који је радио у Београдској Патријаршији. Када је избегао, прота је преко својих канала из Земуна, где је рођен, а посредством своје сестра са Гардоша, кћерке Милене, Наде и Светислава Релић, Стевана Манојловића, и других, поручивао да се покрсти становништво села, како би се избегла освета усташа учињена у другим, славонским српским селима. Говорио је да ће се становници вратити на своју веру када све прође, што се и догодило његовим повратком. А вратио се како пише у изводу Летописа цркве. Није једино јасно зашто није оправдао блаћење мештана који су саветовали Трпињце да се покрсте по његовој сугестији. Отац учитељице Богославе био је свештеник код

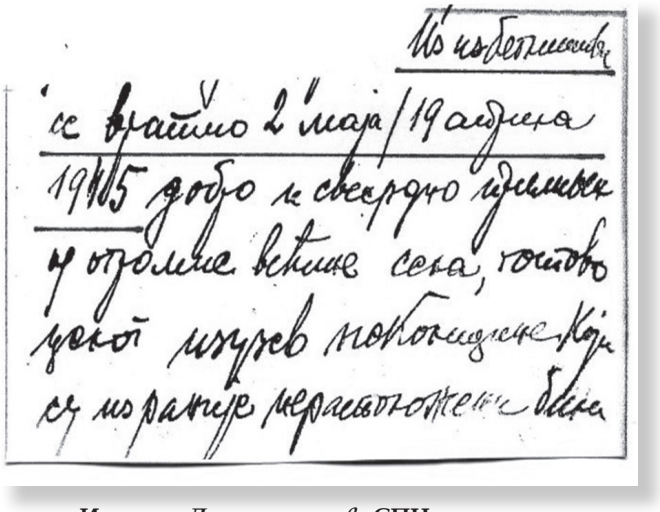

Извод из *Летописа цркве* СПЦ- повратак Спасоја Вукотића у Трпињу

Крижеваца и њен муж Душан није био присталица НДХ, нити покрштавања. Треба видети запис у Споменици, где пише да га је на вечни починак, када је умро, испратило скоро цело села.

После ослобођења примљена је и спроведена са законског становништва одлука ЗАВНОХ-а од 25.8.1944. године да се сви покрштени врате на своју бившу веру са 10. априлом 1941. године.

3.4. ЖРТВЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Истина о одласку Трпињаца у партизане

У периоду од успоставе НДХ 10. априла 1941. године до масовног одласка мештана у партизане 10. септембра 1943. године прошло је скоро 2 године и око 5 месеци. Тај период био је тешко време неизвесности и страха, велике неодлучности и конфузије. Притисци, терања мушкараца у домобране није одговарало никоме, јер се већ добро знало каква је власт и како се поступало са Србима, поготова када су Цигани, као староседеоци, отерани у логоре. Друга алтернатива била је одлазак на рад у Немачку, али ни то није одговарало, мада нису имали статус заробљеника. Партизанска активност није још била узела довољно маха, иако је око десет породица и појединаца отишло у партизане у пролеће 1942. године. Сељани су се чудили том чину. Исто тако на десетина младих људи је отишло на рад у Немачку и стварно нису имали статус заробљеника, јер су се огласили писмом својим родитељима. Немачкој је требала радна снага, јер је мушка популација била ангажована у војсци.

Протеривање Цигана 1941. године оставило је на становништво веома лош утисак, јер је отерана цела ромска популација, а у њихове празне куће, насељене су католичке породице. Када је ојачала теренска партизанска активност и када су формирани народно-ослободилачки одбори, као илегални органи власти, организован је масовни одлазак мушкараца у партизане, до 27. годишта.

Колико је било олакшања и весеља код мушкараца, још више је било туге и жалости код супруга и мајки. Само су деца немо гледала сцене поздрављања и плакања, а касније препричавања и првих вести о погибијама. Страх и неизвесност били су стално присутни. Већина становника није била идеолошки спремна на партизански отпор, али то је било једино могуће, спасоносно решење, скоро, чак, и прекасно.

Извод из Дневника борца Д.П. који је водио цело време боравка у партизанима јасно показује како и када се догодио први масовни одлазак мештана у партизане. Наведен је 10. септембар 1943. године, што је свакако тачан датум. Шта је био разлог за промену датума одласка мештана у партизане? После ослобођења пронела се вест да борци који су отишли у партизане после капитулације Италеје 8. и 9. септембра 1943. године неће добити заслужене борачке пензије. Зато је коригован датум одласка на 6. септемар 1943. године. Вероватно да су преживели борци то учинили због сазнања да су 6. или 7. септембра у тајности, стварно, почеле припреме за масовни одлазак мештана у партизане. О томе се дискретно шапутало и било је доста нагађања о одласку, али нико није знао тачно када ће то бити. Но, стварни одлазак се догодио 10. септембра, а припреме су део организације одласка, а не физички одлазак.

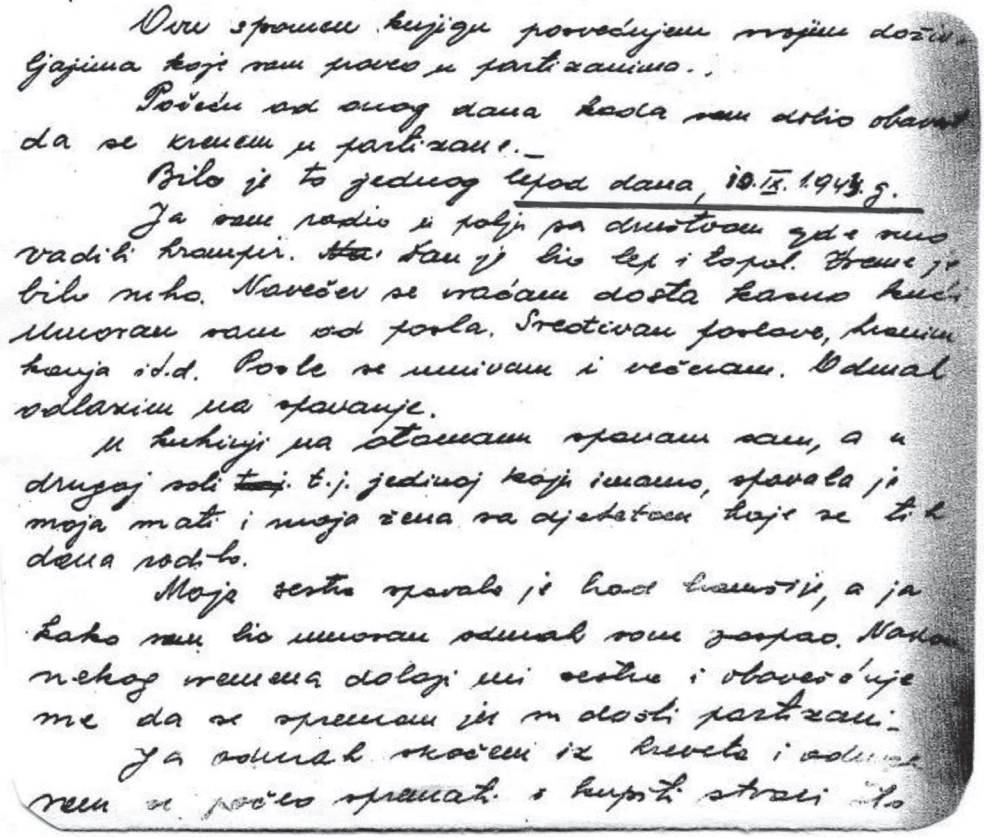

Ovu spomen knjigu posvećujem svojim doživljajima koje sam proveo u partizanima.

Počeću od onog dana kada sam dobio obavest da se krenem u partizane.

Bilo je to jednog lepod dana, 10.IX.1943 g.

Ja sam radio u polju sa društvom gde smo vadili krampir. Dan je bio lep i topol. Vreme je bilo suho. Navečer se vraćam dosta kasno kući. Umoran sam od posla. Sređivan poslove, hranim konja i t.d. Posle se umivam i večeram. Odmah odlazim na spavanje.

U kuhinji na otomanu spavam sam, a u drugoj soli t.j. jedinoj koju imamo, spavala je moja mati i moja žena sa djetetom koje se tih dana rodilo.

Moja sestra spavala je kod kamšije, a ja kako sam bio umoran odmah sam zaspao. Nakon nekog vremena dolazi mi sestra i obaveštuje me da se spremam jer su došli partizani.

Ja odmah skočem iz kreveta i odmah sam se počeo spremati i kupiti stvari. To

Дневник борца Д.П.

Међутим, наводим још један податак из кога се види стварни датум масовног одласка мештана у партизане, а то је 10. септембар 1943. године.

1942 godine mobilisan sam u vojsku NDH gde sam bio oko 2 meseca u radnoj četi /pravoslavci/ gde smo radili u šimi,/sekli drva/.

Posle sam bio kod kuće.

U partizane stupio sam 10.IX.1943 godine dobrovoljno.

Bio sam na sledećim dužnostima;

borac u poljsko haubičkoj bateriji VI.Korpusa od 10.IX. do decembra 1943 g.

šef kancelarije art.diviziona Vi.Korpusa 1943 do 10.V.944.

Obaveštajni oficir art.diviziona,art.grupe i art.brigade od maja 1944 do 20.X.1944. II

Od 20.X.1944 do 7.I.1945 sekretar part.jedinice pri štabu art.brigade.

Горњи документ хроничара времена одласка у партизане, везан је за његову биографију послану Врховном штабу ради запослења, потврђује тачан датум одласка мештана, како је горе наведено.

Гласине везане за пад Италије и време одласка у партизане нису биле оправдане ни тачне, и пензије су добили сви учесници рата, без обзира на време одласка у партизане. Повлашћени положај у материјалном смислу имали су једино првоборци од 1941. године. Зато овим аргументима, сада са дистанце, желим да истина правог датума одласка мештана Трпиње у партизане изађе на видело. Мислим да то никоме неће нашкодити, како у материјалном, тако ни у моралном и посебно историјском погледу.

Организатори одласка у партизане

Питање организовања одласка мештана у партизане није се никада јавно спомињало, мада су касније борци имали то сазнање. Организатори масовног одласка прве и других група у партизане иницирано је од више војне команде са слободне територије а на основу идеје Народно ослободилачког одбора као илегалног органа власти СКОЈ-а и истакнутих теренских радника из места и околине

Организатори на терену били су Милашиновић Никола-Чолин и Панић Мирко-Бекин из Трпиње, те Миољевић Борислав-Шубара из Боботе и неколико спроводника међу којима је био и Цветковић Перо из Острова. Њихов задатак био је довести групу на слободну територију у Славонију, што су они и успели уз мање непријатности на путу. Након вишедневног одмора на зборном месту, распоређени су сви као попуна у већ формиране војне формације.

Никола Милашиновић, организатор одласка и спроводиник прве групе у партизане

Ради лакшег разумевања у наставку следе спискови и биографије мештана Трпиње, жртава Другог светског рата, груписани на следећи начин:

ЖРТВЕ БОРЦИ - ПРЕМА СПИСКУ СА СПОМЕНИКА
ЖРТВЕ ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА
ЖРТВЕ ПАРТИЗАНА И ПРЕКОГ СУДА
ЖРТВЕ РОМИ

СПОМЕНИК ПАЛИМ БОРЦИМА У ТРПИЊИ

Палим борцима у Другом светском рату подигнут је споменик у средишту села, са пописом жртава, али не свих настрадалих по другим основама и начину. Зато ће на следећим страницама све жртве бити споменуте и описане. Тиме ће бити задовољена правда и поштовање са пиететом за све недужне жртве.

На споменику палим борцима наведене су само жртве настрадале у борби, а жртве фашистичког терора нису уписане на споменик. Такође, на споменику нису наведени ни трпињски Срби и Роми који су убијени у Јасеноцу, али ни мештани који су одселили, а рођени су у Трпињи. Ту неправду покушаћу исправити на тај начин што ће се и они означити као трпињске жртве, тим више јер нигде нису ни наведени. Додуше, сада се нека имена могу наћи у пописима Музеја жртава геноцида у Београду, где би требало извршити мале коректуре, јер се поједина имена појављују више пута, а нека нису ни евидентирана. Доста тачно је наведен број настрадалих Рома, али је већи него списак добијен од управе Јасеновца пре више година.

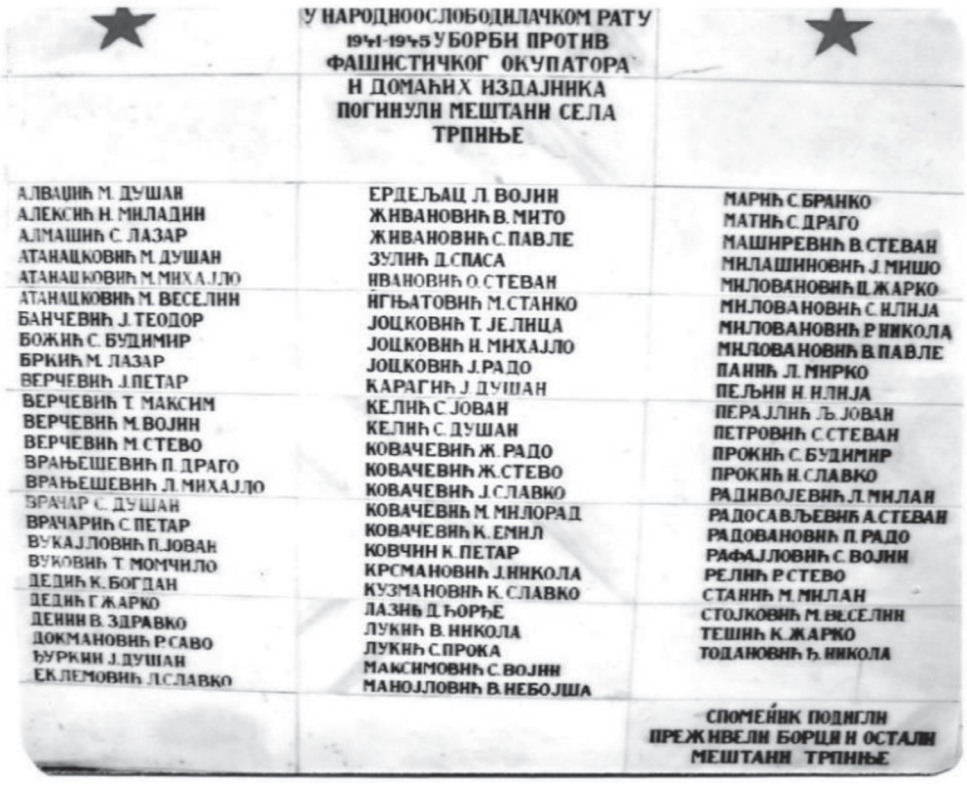
У НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ
1941-1945 У БОРБИ ПРОТИВ
ФАШИСТИЧКОГ ОКУПАТОРА
И ДОМАЋИХ ИЗДАЈНИКА
ПОГИНУЛИ МЕШТАНИ СЕЛА
ТРПИЊЕ

АЛВАЦИЋ М. ДУШАН
АЛЕКСИЋ Н. МИЛАДИН
АЛМАШИЋ С. ЛАЗАР
АТАНАЦКОВИЋ М. ДУШАН
АТАНАЦКОВИЋ М. МИХАЈЛО
АТАНАЦКОВИЋ М. ВЕСЕЛИН
БАНЧЕВИЋ Ј. ТЕОДОР
БОЖИЋ С. БУДИМИР
БРКИЋ М. ЛАЗАР
ВЕРЧЕВИЋ Ј. ПЕТАР
ВЕРЧЕВИЋ Т. МАКСИМ
ВЕРЧЕВИЋ М. ВОЈИН
ВЕРЧЕВИЋ М. СТЕВО
ВРАЊЕШЕВИЋ П. ДРАГО
ВРАЊЕШЕВИЋ Л. МИХАЈЛО
ВРАЧАР С. ДУШАН
ВРАЧАРИЋ С. ПЕТАР
ВУКАЈЛОВИЋ П. ЈОВАН
ВУКОВИЋ Т. МОМЧИЛО
ДЕДИЋ К. БОГДАН
ДЕДИЋ Г. ЖАРКО
ДЕНИН В. ЗДРАВКО
ДОКМАНОВИЋ Р. САВО
ЂУРКИН Ј. ДУШАН
ЕКЛЕМОВИЋ Л. СЛАВКО

ЕРДЕЉАЦ Л. ВОЈИН
ЖИВАНОВИЋ В. МИТО
ЖИВАНОВИЋ С. ПАВЛЕ
ЗУЛИЋ Д. СПАСА
ИВАНОВИЋ О. СТЕВАН
ИГЊАТОВИЋ М. СТАНКО
ЈОЦКОВИЋ Т. ЈЕЛИЦА
ЈОЦКОВИЋ Н. МИХАЈЛО
ЈОЦКОВИЋ Ј. РАДО
КАРАГИЋ Ј. ДУШАН
КЕЛИЋ С. ЈОВАН
КЕЛИЋ С. ДУШАН
КОВАЧЕВИЋ Ж. РАДО
КОВАЧЕВИЋ Ж. СТЕВО
КОВАЧЕВИЋ Ј. СЛАВКО
КОВАЧЕВИЋ М. МИЛОРАД
КОВАЧЕВИЋ К. ЕМИЛ
КОВЧИН К. ПЕТАР
КРСМАНОВИЋ Ј. НИКОЛА
КУЗМАНОВИЋ К. СЛАВКО
ЛАЗИЋ Д. ЂОРЂЕ
ЛУКИЋ В. НИКОЛА
ЛУКИЋ С. ПРОКА
МАКСИМОВИЋ С. ВОЈИН
МАНОЈЛОВИЋ В. НЕБОЈША

МАРИЋ С. БРАНКО
МАТИЋ С. ДРАГО
МАШИРЕВИЋ В. СТЕВАН
МИЛАШИНОВИЋ Ј. МИШО
МИЛОВАНОВИЋ Ц. ЖАРКО
МИЛОВАНОВИЋ С. ИЛИЈА
МИЛОВАНОВИЋ Р. НИКОЛА
МИЛОВАНОВИЋ В. ПАВЛЕ
ПАНИЋ Л. МИРКО
ПЕЉИН Н. ИЛИЈА
ПЕРАЈЛИЋ Љ. ЈОВАН
ПЕТРОВИЋ С. СТЕВАН
ПРОКИЋ С. БУДИМИР
ПРОКИЋ Н. СЛАВКО
РАДИВОЈЕВИЋ Л. МИЛАН
РАДОСАВЉЕВИЋ А. СТЕВАН
РАДОВАНОВИЋ П. РАДО
РАФАЈЛОВИЋ С. ВОЈИН
РЕЛИЋ Р. СТЕВО
СТАНИЋ М. МИЛАН
СТОЈКОВИЋ М. ВЕСЕЛИН
ТЕШИЋ К. ЖАРКО
ТОДАНОВИЋ Ђ. НИКОЛА

СПОМЕНИК ПОДИГЛИ
ПРЕЖИВЕЛИ БОРЦИ И ОСТАЛИ
МЕШТАНИ ТРПИЊЕ

ПОПИС ПОГИНУЛИХ ПАРТИЗАНА У НОБ-и КОЈИ СЕ НАЛАЗИ НА СПИМЕНИКУ БРОЈИ УКУПНО 73 ЖРТВЕ, НЕ РАЧУНАЈУЋИ ЖРТВЕ КОЈЕ СУ НА ДРУГИ НАЧИН ИЗГУБИЛЕ ЖИВОТ.

„Споменик палим борцима у Трпињи подигнут је 1973. године према пројекту архитекте Антуна Кедменеца. Укомпонован је велики брончани рељеф, рад Желимира Јанеша, академског сликара из Загреба”. (Извод из књиге „Споменици Револуције – Вуковар”, 1985. године)

Следи списак погинулих бораца по редном броју као на споменику. Поред редног броја у загради налази се четвороцифрен број преузет из црквене матичне књиге „*Брачни парови са потомством*” Парохије Трпиња.

ПОГИНУЛИ БОРЦИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ - СПОМЕНИК

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* / ИМЕ	ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ	МЕСТО ПОГИБИЈЕ
1. (3188) АЛВАЏИЋ *Максима* ДУШАН	1920-1944	Плетерница
2. (3126) АЛЕКСИЋ *Николе* МИЛАДИН	1926-1944	Другoвиће, болница
3. (3332) АЛМАШИЋ *Стевана* ЛАЗАР	1914-1944	Чаглин
4. (3343) АТАНАЦКОВИЋ *Милоја* ДУШАН	1910-1944	Славонска Пожега
5. (2730) АТАНАЦКОВИЋ *Милоја* МИХАЈЛО	1923-1944	Петрово Село
6. (2730) АТАНАЦКОВИЋ *Милоја* ВЕСЕЛИН	1918-1944	Совски Дол
7. (2867) БАНЧЕВИЋ *Јована* ТЕОДОР	1895-1944	Дреновац
8. (2823) БОЖИЋ *Стевана* БУДИСАВ-БУДИСЛАВ	1921-1945	Јасенак-Билогора
9. (3350) БРКИЋ *Милана* ЛАЗАР	1905-1944	Љуточ
10. (3376) ВЕРЧЕВИЋ *Јована* ПЕТАР	1917-1944	Подравска Слатина
11. (2923) ВЕРЧЕВИЋ *Томе* МАКСИМ	1898-1944	Осијек
12. (2923) ВЕРЧЕВИЋ *Максима* ВОЈИН	1921-1944	Слатински Дреновац
13. (2923) ВЕРЧЕВИЋ *Максима* СТЕВАН	1929-1944	Осијек
14. (2108) ВРАЊЕШЕВИЋ *Петра* ДРАГОМИР	1908-1944	Звечај
15. (2171) ВРАЊЕШЕВИЋ *Луке* МИХАЈЛО	1909-1944	Дубочац
16. (0000) ВРАЧАР ДУШАН	1918-1944	Непознато
17. (2912) ВРАЧАРИЋ *Славка* ПЕТАР	1924-1944	Непознато
18. (2874) ВУКАЈЛОВИЋ *Павла* ЈОВАН	1922-1945	Дарувар
19. (3288) ВУКОВИЋ *Теодора* МОМЧИЛО	1907-1944	Слатина
20. (3234) ДЕДИЋ *Каменка* БОГДАН	1910-1944	Зворник
21. (2696) ДЕДИЋ *Гаврила* ЖАРКО	1909-1944	Непознато
22. (2862) ДЕНИН *Веселина* ЗДРАВКО	1926-1943	Равна Гора
23. (3072) ДОКМАНОВИЋ *Стефана* САВО	1905-1944	Непознато
24. (2415) ЂУРКИН *Илије* ДУШАН	1925-1944	Пачетин
25. (2877) ЕКЛЕМОВИЋ *Лазара* СЛАВКО	1923-1945	Велика-Каменско
26. (2881) ЕРДЕЉАЦ *Лазара* ВОЈИН	1924-1944	Чаглин
27. (2743) ЖИВАНОВИЋ *Владимира* МИТО	1921-1944	Непознато
28. (3073) ЖИВАНОВИЋ *Славка* ПАВЛЕ	1927-1945	Зринска
29. (3133) ЗУЛИЋ *Душана* СПАСЕНИЈА	1923-1943	Непознато
30. (3123) ИВАНОВИЋ *Обрада* СТЕВАН	1909-1944	Непознато
31. (3321) ИГЊАТОВИЋ *Михајла* СТАНКО	1909-1943	Непознато
32. (2938) ЈОЦКОВИЋ *Тоше* ЈЕЛИЦА	1923-1944	Драгалиште
33. (2692) ЈОЦКОВИЋ *Исидора* МИХАЈЛО	1921-1945	Бујавица
34. (2914) ЈОЦКОВИЋ *Јована* РАДИВОЈ	1924-1944	Широко Поље
35. (3051) КАРАГИЋ *Јована* ДУШАН	1925-1945	Београд, болница
36. (3357) КЕЛИЋ *Саве* ЈОВАН	1906-1945	Чаглин или Бели Манастир
37. (2608) КЕЛИЋ *Саве* ДУШАН	1915-1941	Главчица
38. (2941) КОВАЧЕВИЋ *Жарка* РАДОВАН	1920-1943	Бектеж
39. (2941) КОВАЧЕВИЋ *Жарка* СТЕВАН	1926-1944	околина Трпиње
40. (2910) КОВАЧЕВИЋ *Јована* СЛАВКО	1924-1945	Отровањац
41. (2972) КОВАЧЕВИЋ *Милана* МИЛОРАД	1925-1944	Владичин Хан или Бјељина
42. (3275) КОВАЧЕВИЋ *Константина* ЕМИЛ	1914-1944	Клокочевик

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* **/ ИМЕ**	**ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ**	**МЕСТО ПОГИБИЈЕ**
43. (2954) КОВЧИН *Косте* ПЕТАР	1899-1944	Бања Лука
44. (3039) КРСМАНОВИЋ *Јефтимије* НИКОЛА	1905-1944	Бања Лука
45. (3315) КУЗМАНОВИЋ *Крсте* СЛАВКО	1925-1944	Кисељак
46. (3329) ЛАЗИЋ *Драге* ГЕОРГИЈЕ	1920-1943	Бектеж
47. (2884) ЛУКИЋ *Влајка* НИКОЛА	1921-1944	Дарувар
48. (3339) ЛУКИЋ *Станка* ПРОКО	1912-1943	Пакрац
49. (3276) МАКСИМОВИЋ *Славка* ВОЈИН	1911-1843	Бектеж
50. (3337) МАНОЈЛОВИЋ *Васе* НЕБОЈША	1920-1844	Трпиња
51. (3146) МАРИЋ *Стевана* БРАНКО	1907-1944	околина Трпиње
52. (0000) МАРИЋ ДРАГО	1913-1944	Непознато
53. (2947) МАШИРЕВИЋ *Војина* СТЕВАН	1912-1943	Банија
54. (3353) МИЛАШИНОВИЋ *Јована* МИХАЈЛО	1912-1943	Бектеж
55. (2988) МИЛОВАНОВИЋ *Светозара* ЖАРКО	1925-1945	околина Дарувара
56. (3030) МИЛОВАНОВИЋ *Симе* ИЛИЈА	1925-1944	Пакрац
57. (2480) МИЛОВАНОВИЋ *Радивоја* НИКОЛА	1908-1944	околина Дарувара
58. (2861) МИЛОВАНОВИЋ *Васе* ПАВЛЕ	1921-1945	Чаћавица
59. (2849) ПАНИЋ *Лазара* МИРКО	1923-1944	Секулинци
60. (2927) ПЕЉИН *Николе* ИЛИЈА	1921-1944	Трпиња
61. (2629) ПЕРАЈЛИЋ *Љубомира* ЈОВАН	1920-1944	Бјелошевац или Бања Лука
62. (2946) ПЕТРОВИЋ *Славка* СТЕВАН	1926-1945	Трнава
63. (2798) ПРОКИЋ *Миловоја* БУДИМИР	1917-1944	Кошка
64. (2697) ПРОКИЋ *Николе* СЛАВКО	1911-1944	Стризовојна, Врпоље
65. (3670) РАДИВОЈЕВИЋ *Лазара* МИЛАН	1917-1944	Дреновац
66. (3113) РАДОСАВЉЕВИЋ *Александра* СТЕВАН	1928-1944	Липовљани
67. (3089) РАДОВАНОВИЋ *Петра* РАДИВОЈ	1927-1944	Барч, Мађарска
68. (3188) РАФАЈЛОВИЋ *Стевана* ВОЈИН	1902-1944	Бања Лука
69. (3073) РЕЛИЋ *Раде* СТЕВАН	1925-1944	Чачинци
70. (3291) СТАНИЋ *Милана* МИЛАН	1914-1944	Ристовац
71. (3314) СТОЈКОВИЋ *Милорада* ВЕСЕЛИН	1914-1944	Подгарић-Гарешница, болница
72. (3088) ТЕШИЋ *Кузмана* ЖАРКО	1906-1944	Ораховица
73. (3061) ТОДАНОВИЋ *Георгија* НИКОЛА	1900-1944	Винковци

Напред наведене жртве налазе се на Споменику погинулим борцима у рату у центру села, као и у књизи „Споменици револуције - Вуковар", те књизи „Трпиња-извори постојања". Поред ових имена, пронашао сам податке за још известан броја мештана, који су одселили из Трпиње и погинули током Другог светског рата. Да ли су њихова имена заборављена или намерно испуштена није познато, па ће се у овој књизи наћи и они, јер су рођени у Трпињи.

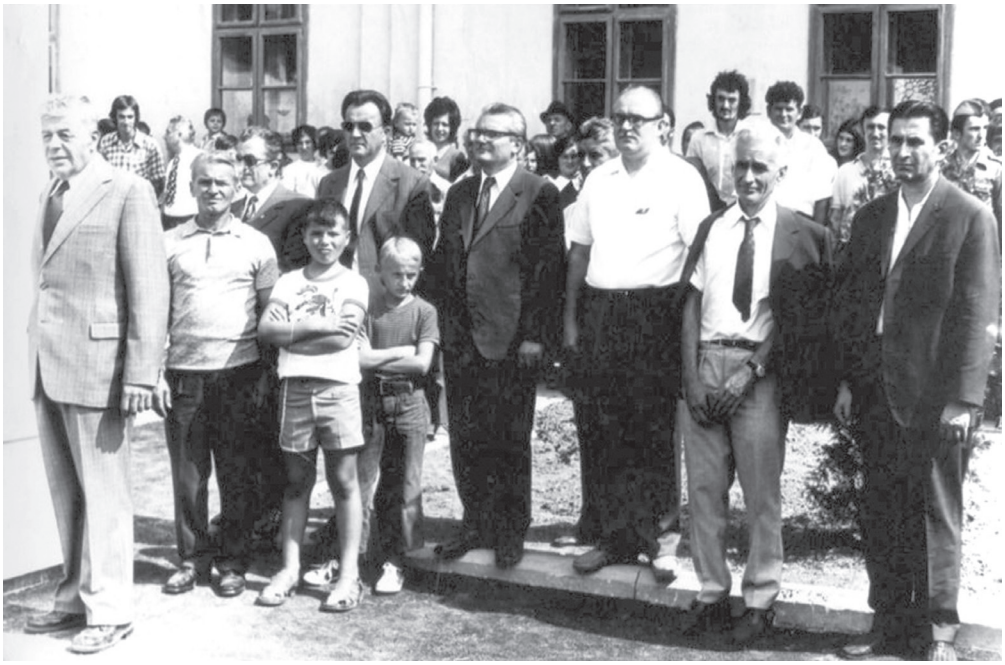

Са откривања Споменика палим борцима Трпиње 1973. године. С лева на десно: Михајло Врањешевић пуковник, Ђорђе Окрајинов, Бранко Ковачевић, Залогај Ивица, Радо Бингулац и Стево Карагић.

Откривање Споменика 1973. с лева на десно: Манојловић Јован-Колбак, Канурић Данка-Баришина, Прокић Ђорђе-Каблар, Николић Милан-деда Милан Циган и Божић Светозар-Цвето-Гужвара.

На страницама које следе биће детаљно описана свака жртва, тако да ће потомци и будући нараштаји нашег села моћи лако идентификовати ко су биле жртве минулих ратова, из које породице потичу и ко су њихови преци и потомци.

Напомињем да су сви наши мештани били у славонским бригадама, јер су оне деловале углавном у Славонији, а тек касније и у другим крајевима. Војне формације су постепено формиране и устројаване у зависности од пристизања новог људства. Ево прегледа свих славонских бригада, формираних током ратног периода. Највише их је било у Осјечкој бригади „Јожа Влаховић", чије пуно име се види из списка бригада.

Извор: Википедија: „Током Народноослободилачке борбе народа Југославије, од 1941. до 1945. године, на територији Славоније формирано је десет бригада Народноослободилачке војске Југославије, од чега је пет носило назив с л а в о н с к е, а њих осам проглашене за у д а р н е".

„Дванаеста славонска бригада је проглашена пролетерском и одликована Орденом народног хероја".

Spisak slavonskih brigada

naziv	datum formiranja	mesto formiranja	odlikovanja
Dvanaesta slavonska proleterska udarna brigada	11. oktobar 1942.	Budići, kod Pakraca	ONH, OPZ i OBJ
Šesnaesta slavonska omladinska udarna brigada „Jože Vlahović"	30. decembar 1942.	Gornji Borki, kod Daruvara	ONO, OZN i OBJ
Sedamnaesta slavonska udarna brigada	30. decembar 1942.	Voćin	OPZ, OZN, OBJ
Osamnaesta slavonska udarna brigada	11. februar 1943.	Mijači, kod Pakraca	OZN i OBJ
21. slavonska udarna brigada	17. maj 1943.	Slatinski Drenovac	OBJ
25. brodska brigada	29. septembar 1943.	Orahovica	OZN i OBJ
Prva čehoslovačka brigada „Jan Žiška"	26. oktobar 1943.	Bučje, kod Pakraca	OZN i OBJ
Osječka udarna brigada	1. mart 1944.	Slobodna Vlast	OZN
Virovitička udarna brigada	1. mart 1944.	blizina Grubišnog Polja	OZN
Četvrta udarna brigada Dvanaeste divizije NOVJ	28. septembar 1944.	Podravska Slatina	OZN

1. АЛВАЦИЋ ДУШАН (1920-1944)

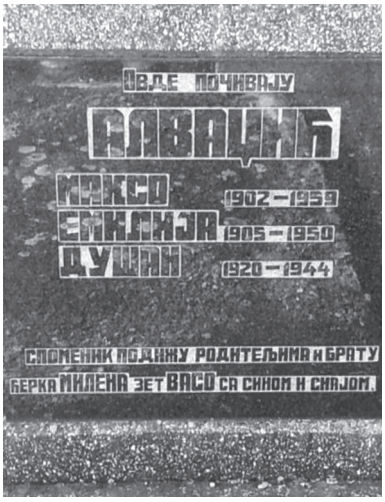

Спомен плоча породице Алвацић на Липовачи

Син је оца Максима и мајке Емилије. Породица је доселила из Мађарске после Првог светског рата када је по договору дошло до размене становништва између две државе. То је препуштено на избор свакој породици, што је названо – опција, те су по томе названи оптанти. Алвацићи су се населили у оближње село Липовачу. Немам сазнања како је дошло до контакта са будућом супругом, али су се настанили у Трпињи када је оженио Милку Рафајловић, такође из оптантске трпињске породице у Гавриловој улици. Милка је била члан СКОЈ-а.

На породичном споменику на Липовачи, се види када су родитељи умрли, отац 1959., а мајка 1950. године.

Породица није имала нарочито добар материјални статус и скромно је живела на Липовачи, а потом у Трпињи, одакле је са великом групом мештана Душан отишао у партизане почетком септембра 1943. године. Бавили су се мање пољопривредом, више радничким занимањем, а децу су стекли пре одласка у партизане.

По доласку у партизане Душан је распоређен у 17. Славонску ударну бригаду као борац, где је била већина мештана. Погинуо је у великој бици нападом на место Чаглин у месту Плетерница у Славонији 22. јануара 1944. године. Жена Милка је остала као самохрана мајка са две малолетне кћерке. Живот је био веома тежак и Милка се доста напатила док није извела децу на прави пут.

Обе кћерке, старија Горица и млађа Бојана-Боја одрастањем оспособиле су се за самосталан рад, удале се и стекле своје породице. Горица се удала за Денин Светозара-Мојчиног и с њим добила два сина, Јовицу и Душка, који такође имају своје породице. Бојана се удала за Славка Бобинца из Вуковара и имају двоје деце, сина и кћерку. Обе су преминуле, а мајка Милка у 90. години живота.

Душаново име се налази на споменику палим борцима у центру села. На споменику на липовачком гробљу налази се и његово име, поред родитеља, али није сигурно да су његови посмртни остаци пренесени. О Душановој сестри Милени немам информација, која би могла дати више података о брату Душану и породичној историји у Мађарској.

Душаново име налази се у списку Музеја жртава геноцида, Београд, за место Трпиња.

2. АЛЕКСИЋ МИЛАДИН (1926-1944)

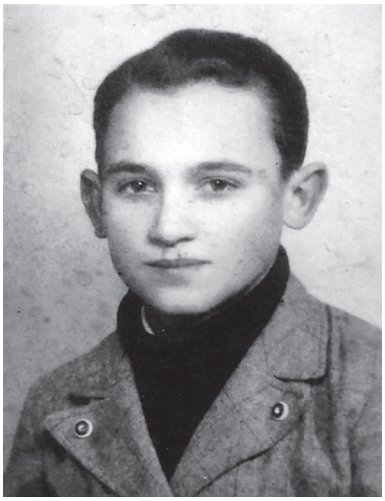

Син је оца Николе и мајке Десанке, рођене Веменац. И ова породица је доселила из мађарске Барање у време размене становништва после Првог светског рата. Отац Никола и Миладин су рођени у месту Рац Мечка код Печуха, а мајка у месту Салка. Они нису имали статус оптанта, јер су дошли прво да извиде терен и место где би се могли населити. Крајњи избор је био Трпиња. Сви Срби досељени из Мађарске скоро да немају надимак, него их староседеоци називају само Барањцима, уз име. Иначе цела породица Алексића у Трпињи је веома марљива и радна са примерним имовинским стањем. Родослов породице датира од доласка у Трпињу.

Миладин је основну школу и берберски занат завршио у Трпињи, а изучавање фризерско-власуљарског заната наставио је у Београду. Надимак је му је био Брицо. Пред рат се вратио у село, да би са тек навршених 18. године отишао у партизане и био распоређен у Први батаљон 21. Славонске ударне бригаде. Био је веома савестан борац, напредних схватања и као такав постао члан СКОЈ-а. Верује се да би имао добру каријеру да је дочекао ослобођење.

Миладин је најпре тешко рањен па преминуо 16.8.1944. године од задобијених рана, које је добио три дана раније код места Клашнице приликом пребацивања преко пута, с једне на другу страну. У току прелаза погодио га је рафал испаљен од четничке групе која је била на узвишици у заседи. Био је рањен у стомак и пребацен у болницу у Друговиће. Због недостатка адекватних хигијенских услова, медицинске опреме и лекова, добио је сепсу и умро након три дана. Његови посмртни остаци, по одлуци породице, нису пренети на трпињско гробље, него је сахрањен у селу Друговиће, а брат Јован-Јоцо му је подигао споменик. Породица је често посећивала то место. Крсна слава породице је Св. Никола 19. децембра.

Овде је интересантан случај Миладиновог оца Николе, који је био заробљен као југословенски војник на подручју Лесковца и Куршумлије. Пошто је био са подрчја НДХ разврстан је у групу несрба, те са осталим заробљеницима у сточним вагонима пребачен преко Бугарске и Румуније у заробљенички логор у близини места Нојштата тј. Новог места, у Аустрији. Тамо је дочекао крај рата и 1945. године, ослобођен је и вратио се кући, али не и син Миладин, нажалост.

Миладин није био ожењен, али је брат Јован из брака са Катицом Матић добио сина Милована, успешног високог интелектуалца, који има своје потомке у Новог Саду, тј. Петроварадину где живи дуги низ година.

Миладин се налази у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња, с тим што пише да је погинуо код Прњавора.

Колено	**РОДОСЛОВ АЛЕКСИЋ МИЛАДИНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК АРСЕНИЈЕ	---
II	син Милош	1865-1938
III	унук Никола	1903--
IV	праунук МИЛАДИН, жртва Другог рата	1926-1944

Спомен плоча Миладину Алексићу

Миладин у друштву бораца своје јединице у ретким часовима предаха. Налази се у средњем реду, први с лева на десно, чучи.

3. АЛМАШИЋ ЛАЗАР (1914-1944)

Син је оца Стевана и мајке Рахиле, девојачко Бановић. Надимак је био „Шољини" и мислим да га нису волели. И ова је породица доселила из Мађарске после Првог рата. Према црквеном запису у Трпињу су доселили 1930. године, мада је могуће да су у Краљевину Југославију ушли раније. Породица се населила у Гајчанску улицу и добро се уклопила у менталитет староседелаца. Лепо су живели од скромног поседа и Лазаровог берберског заната. Према подацима сви су рођени у месту Дуна Сечуј у мађарској Барањи. Без обзира што су дошли у своју матицу, међу свој народ, носталгија их није дуго напустила. Нарочито су то осећале старије генерације које су оставиле своја родна села и вишегодишња огњишта у Мађарској.

Лазар се оженио Радојком из познате породице Ковачевић и пред рат добио сина Стевана, али је већ почетком септембра отишао у партизане са првом групом. Распоређен је у 17. Славонску ударну бригаду као борац, где је погинуо у великој бици за Чаглин 22. јануара 1944. године, само неколико месеци по доласку у партизане.

Лазареви посмртни остаци нису пренети на трпињско гробље, али се његово име налази на споменику у месту погибије, Градишту међу 84 погинула борца. Надам се да споменик није девастиран у рату 1991. године. Лазар се не налази у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња.

Лазаров син и жена Радојка провели су прве године после рата у Трпињи у породичној кући, али су касније преселили у Вуковар, где се Стеван запослио и оженио. Има потомке. Крсна слава породице је Свети Стефан, 9. јануара.

4. АТАНАЦКОВИЋ ДУШАН (1910-1944)

Син је оца Милоја и мајке Марије, зване Маца, рођене Лазић из Вере. Надимак свих Атанацковића је Муњак. Брачни пар Милоја и Маца изродили су доста деце. Нису били завидног имовинског стања, али су били вредни и часни људи и сви су се изборили са не малим тешкоћама. Сложни су и друштвени, а на дан одласка у партизане били су међу првима који су се одазвали. Душан је отишао у партизане са првом групом мештана почетком септембра 1943. године и распоређен у познату Осјечку ударну бригаду. Душан је погинуо као њен борац 1944. године у месту Славонска Пожега али се не зна датум погибије. Није пренет на трпињско гробље. Душаново име се налази у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња.

Душан је био ожењен али није имао деце пре одласка у партизане, а не зна се шта се догогило са женом после његовог страдања.

5. АТАНАЦКОВИЋ МИХАЈЛО (1923-1944)

Потиче од истих родитеља као и горе споменути Душан. Михајло звани Мишо је био веома напредан млад момак савремених погледа на будућност. Такође је отишао међу првима у партизане и распоређен у 21. Славонску ударну бригаду. Брзо се истакао као неустрашиви борац од великог поверења у првом батаљону, бавећи се политичким радом, те примљен у КПЈ под јако строгим критеријумима. Нажалост Михајло је погинуо 6. априла 1944. године у Петровом селу код Подравске Слатине. Михајло се налази у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња. Михајло није био ожењен, а није ни пренет на трпињско гробље.

6. АТАНАЦКОВИЋ ВЕСЕЛИН (1918-1944)

Потиче од истих родитељ као Душан и Михајло. И Веселин, звани Весо, отишао је са првом групом мештана у партизане. Распоређен је Осјечку ударну бригаду, а погинуо је 1944. године у месту Совски дол. Налази се у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња. Веселин није био ожењен, нити је пренет на трпињско гробље.

Три брата Атанацковић, Душан, Михајло и Веселин, као што се види на слици служили су сви војску Краљевине СХС, тако да су у партизане дошли за извесним војничким искуством.

НАПОМЕНА о породици Атанацковић: Ова породица потиче из Бршадина и није староседелачка у Трпињи по мушкој линији. Породицу је довео ујак Јулијан Ивановић-Романов, јер су Атанацковићи потомци његове сестре близнакиње Јулијане, која је била удана за Божу Атанацковића из Бршадина.

Брат Јулијан Ивановић иако је имао доста рођене деце, ни једно није преживело детињство, па је посвојио сина своје сестре НИКОЛАЈА АТАНАЦКОВИЋА 1841-1872. године. Он је био ожењен Макреном Игњатовић из Трпиње и с њом добио синове Михајла 1863-1895 и Новака 1869-1945. године. Пошто јој је муж рано умро Макрена се преудала за Илију Крсмановић-Оломовог и с њим добила сина Милана, што значи да

Душан, Михајло и Веселин Атанацковић

су Михаил и Новак Атанацковић и Милан Крсмановић браћа по мајци. Према томе Милоје Атанацковић отац погинуле браће и Петар Крсмановић, отац Драгомиров су браћа по мајчиној линији, а исти родбински однос имају Илија, Ђоко и Петар који су од Новака. Сва Милојина деца и Петров син Драгомир-Драго Крсмановић су 4. колено и генестско сродство по заједничком претку, мајци Макрени.

Већ је речено да је породица Милоја Атанацковића била честита и морална, а верује се да је тај ген наслеђен и од бабе Маце, која је показала своју храброст и хуманост према заробљеним Немцима.

Када су спровођени заробљени Немци кроз Трпињу према Београду, народ се окупио уз цесту да види заробљенике. Нико их није нападао, напротив, нудили су води и храну, унаточ противљењу спроводника.
Баба Маца је то исто учинила, али је спроводник хтео да је кундаком потера. Није се плашила, рекавши му да је она у рату изгубила три сина за слободу и да жели помоћи јадницима, вероватно поучена искуством да Немци у селу нису правили проблем, већ у извесном смислу помагали. У Трпињи су били војници мобилисани Аустријанци. (*Извор*: *очевици из улице и сам аутор)*

ТРАГЕДИЈА ПОРОДИЦЕ АТАНАЦКОВИЋ је једна од највећих у селу, јер су из исте породице погинула три рођена брата. Туга у овој породици је стално била присутна и родитељи Милоје и жена Маца нису никада – до смрти прежалили своје драге синове, без обзира што су имали још деце, јер су на срећу преживела рат друга четири сина, а пети Никола је био малолетан током рата. У улици Гавриловој је погинуло највише бораца, скоро трећина од укупног броја, тако да се у сокаку стално чуо плач и јаук ожалошћених мајки, супруга и сестара, а црнина као знак жалости је била стално видљива у сокаку.

Погинули борци 1943. и 1944. године нису могли бити оплакивани због присуства усташких и немачких формација и агената, јер би се знало где су погинули, тако да родбина није смела јавно и гласно исказивати своја осећања и тугу према својим најмилијима.

Аустријски војници мобилисани у Хитлерову војску за време службе у Трпињи – са цивилима, јавно су се декларисали као антинацисти и присно контактирали са мештанима. У њиховим кухињама смо ми деца први пут видели и добијали мермеладу, чоколаду и друге ситнице. То нису били Немци злочинци, него позадинци мобилисани пред крај рата, углавном из Аустрије, а многе смо и препознали када су вођени за Београд као заробљеници.

Милојини преживели синови су Светозар 1912, Томо 1920, Стеван 1924, Стојан 1927 и Никола 1930. Сви су били ожењени и имају своје потомке. Имали су и две кћерке, Параскеву удану у Даљ за Милутина Трајловића и Љубицу удану за Александра Канурића-Баришу. И оне имају потомке.

Аустријски војници за време службе у Трпињи са цивилима

7. БАНЧЕВИЋ ТЕОДОР (1895-1944)

Теодор и Криста Банчевић

Син је оца Јована и мајке Драгиње рођене Живановић из Трпиње. Породица Банчевић спада у „млађе" староседеоце села, јер је њихов предак дошао у Трпињу 1811. године из Сарваша под презименом Бањац-женино презиме. Њихово изворно порекло је из Бачког Моноштора. После три колена презиме Бањац је нестало, а усталило се презиме Банчевић. Сви из ове породице бавили су се пољопривредом на оскудним имањима, али и занатством и угоститељством. Теодор је био врстан зидар, на пример.

Теодор је 5. колено ове породице. Оставио је траг не само у зидарству, него и Народно ослободилачком покрету. Проглашењем НДХ и окупацијом Немаца у Трпињи је завладала ратна психоза и страх од рата. Посебно је настала пометња мобилизацијом млађих мештана у Домобранске радне бојне и одбојност одласка на „рад" у Немачку. Под јачим утицајем активиста околних места и домаћих сарадника почела се будити свест о отпору.

Већ средином марта формиран је Народно ослободилачки одбор као илегални орган власти. За првог председника изабран је витални Теодор Банчевић, добро проверен кадар. На челу тог органа остао је све до провале-издаје домаћих колаборациониста, на челу са Константином Верчевићем. Због компромитовања њега и његовог сина Драге-Врке, као партизанског теренца у селу, Теодор је отишао у јединице НОП-а. Теодор није погинуо, него је умро у месту Дреновац 1944. године у 49. години живота, вероватно од последица рањавања. Изгледа да је пренет на трпињско гробље, јер се налази на споменику са својом супругом Кристом. Теодор се наллази на списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња

Теодор је иза себе оставио троје деце, сина Драгољуба-Драгу и кћерке Наду и Мирјану. Драго се оженио и преселио у оближње место Даљ, а Мирјана се удала за Славка Јоцковића из Трпиње. Сви имају своје потомке. Крсна слава породице је Свети Јован Крститељ, 20. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ БАНЧЕВИЋ ТЕОДОРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК АНТОНИЈЕ БАНЧЕВИЋ-БАНАЦ	1768-1829
II	син Прокопије	1803-1842
III	унук Максим-Матеј	1835-1921
IV	праунук Јован	1864-1929
V	прапраунук ТЕОДОР, жртва Другог рата	1895-1944

8. БОЖИЋ БУДИСАВ-БУДИСЛАВ (1921-1945)

Син је оца Стевана и мајке Јованке девојачко Зорановић из Борова. Божићи имају разне надимке, а ова породица зове се Божини, по свом претку. У селу су га сви знали под именом Будислав. Презиме породице је настало од другог колена који се звао Божо.

Као што се види родоначелник се звао Стојан Новаковић, који је имао два сина, Божу и Јована, званог Иван. По Божи су настали Божићи, а по Јовану-Ивану Ивановићи, надимак Романови, што значи да су те две породице потекле од истог генетског претка.

Будисав се бавио пољопривредом са родитељима и братом Влајком. Скоро свим Божићима је сточарство значајно занимање, посебно свињарство и овчарство. Веома су карактерни, вредни, породични и угодни у комуникацији. Хармонију рада и породичне слоге прекинуо је рат и одлазак у партизане оба Стеванова сина.

Према сведочанству сабораца и рођеног брата Влајка, Будисав је био одличан и поуздан борац. Био је у јединици са братом који је и сведок његове погибије. На удаљеност двадесетак метара од њега, Будисава је

погодила граната код места Јасенак – Билогора код Вировитице. Према црквеној књизи пише да је погинуо 6.9.1944. године, а породица тврди да је то било у пролеће 1945. У евиденцији Музеја жртава геноцида, Београд пише да је Будислав погинуо 1944. године код Вировитице. Брат Влајко је сахранио свог брата са друговима, а после рата 1947. године је пренет у породичну гробницу на трињском гробљу. Аутор се сећа партизанских прича после рата у својој кући, где је долазио комшија Влајко на вечерње разговоре о догађајима у партизанима. Будисав није био ожењен. Породична слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ БОЖИЋ БУДУСАВА-БУДИСЛАВА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТОЈАН НОВАКОВИЋ	---
II	син Божо Новаковић-Стојанов	1728-1793
III	унук Георгије Божић	1763-1828
IV	праунук Петар Божин	1805-1873
V	прапраунук Василије Божин	1729-1873
VI	бела пчела Цветин	1759-1901
VII	син беле пчеле Стево	1894-1965
VIII	унук беле пчеле БУДИСАВ, жртва Другог рата	1921-1945

9. БРКИЋ ЛАЗАР (1905-1944)

Син је оца Милана пореклом из Борова, који је женидбом преселио у женину кућу у Вери, где се и родио. После женидбе са Љубицом Стојковић, након рођења деце, дошао је пред рат у Трпињу. О Лазару мештани имају само лепе речи. Иако је био сиромашног имовинског стања, није избегавао тежак рад на туђим поседима како би одхранио своју породицу. Становао је у кући поседника Даскаловића у центру села и радио на његовом имању, све до одласка у партизане.

Према валидним документима и причи мештана, био је озбиљан и друштвен човек, а у рату примеран борац. Нажалост, погунуо је код места Љуточ у Славонији 18. јануара 1944. године у 39. години живота. Регистрован је коректно у Музеју жртава геноцида, Београд за место Трпиња.

Жена Љубица са троје деце остала је не само без главе породице, него и без основних услова и средстава за живот. Убрзо је с децом прешла у очеву кућу и тако преживљавала све до стасања двоје старије деце, Савинке и Исидора.

Лазарова деца, Савинка и Исидор основали су своје породице и добили потомке. Савинка се удала за Драгу Ивановића-Романовог и добила

две кћерке, Богданку и Анђелку. Обе имају своје потомке. Исидор је оженио Софију Вуковић и с њом добио сина Лазара и кћерку Јелицу. Обоје имају своје потомке. Најмлађи син Чедомир умро је млад пре одласка у војску. Жена Љубица и кћерка Савинка помагале су партизански покрет у селу и биле повезане са теренцима, а Савинка са напредном омладином.

Лазареви посмртни остаци нису пренети у породичну гробницу у трпињском гробљу. Крсна слава породице је Кузман и Дамјан.

10. ВЕРЧЕВИЋ ПЕТАР (1917-1944)

Син је оца Јована и мајке Софије Божић из Трпиње. Породица Верчевић је међу већим породицама у селу, али није завидног имовинског стања, вероватно због великог броја деоба током дугог временског периода. Поред пољопривреде, бавили су се занатством и радничким занимањем. Верчевићи су комуникативни и дружењубиви. Скоро сви имају надимак Тулини.

Када је донета одлука за масовни одлазак мештана у партизане, ова породица се међу првима одазвала, поготово што им је рођени брат Срето убијен почетком рата у селу од стране усташа. Петар је распоређен у 16. Омладинску бригаду и одмах се истакао као храбар и одлучан борац због чега је унапређен у старешинска звања и позиције командовања. Био је командир чете и заменик команданта батаљона. Добио је чин поручника и као такав остао у сећању по храбрости, јер је увек први ишао на челу колоне своје јединице. Петар је погинуо 25.9.1944. године у Подравској Слатини, а тако је евидентиран и у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња.

Петар је био ожењен Спасом Куци из Боботе, чија је породица доселила из Суботице. У браку са Спасом добио је сина Срету и кћерку Љубицу. Срето није био ожењен јер је имао менталне сметње, управо као и његов стриц Срето, који је убијен 1942. године. Но, кћерка Љубица се рано оспособила за радничко занимање и радила у Комбинату „Борово“, где је упознала свог супруга и удала се, те стекла своју породицу и потомке. Сви су одселили у Вуковар, купили кућу и уз рад и борачку пензију скромно живели али часно и поштено као сложна породица.

Спаса Верчевић и син Каменко

Верчевић Спаса је имала сина Каменка из невенчаног брака, који је, нажалост млад умро, али иза себе је оставио две кћерке са потомством.

Спаса потиче из Боботе, чија је породица доселила из Суботице у ово богато село и ту нашла своје уточиште. Отац Имра се оженио девојком из досељене трпињске породице Манојловић и примио, добровољно, православну веру, узевши ново име Илија. Нажалост и он и његово син, односно Спасин брат погинули су у Другом рату, отац као жртва фашистичког терора у Осијеку, а брат као борац у партизанима, тако да је Спаса поднела огромну тугу и велике жртве у одгоју троје деце, оставши без мужа Петра, оца Имре-Илије и брата Јована. Петар није пренет у породичну гробници. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВЕРЧЕВИЋ ПЕТРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МАТЕЈ ВЕРЧЕВ	1693-1768
II	син Крста	1729-1793
III	унук Пантелејмон	1764-1836
IV	праунук ИСАК Моин	1790-1832
V	прапраунук Јаков	1812-1878
VI	бела пчела Лазар	1851-1924
VII	син беле пчеле Јован	1870-1925
VIII	унук беле пчеле ПЕТАР, жртва Другог рата	1917-1944

11. ВЕРЧЕВИЋ МАКСИМ (1898-1944)

Син је оца Томе и мајке Јелисавете Вујић из Трпиње. Отац Томо је изродио 16 деце, а преживело само пет, међу њима и Максим. Они су изворна грана Верчевића.

Максим је 7. колено ове гране Верчевић. О њему немам поузданих података, јер је, наводно, одселио у Вуковар, као и његов брат Симеон. Максимова сестра Вука била је учитељица, као и његов стриц Дамјан. Обоје су одселили на дужност у Босну. На основу ових података изгледа да је ова породица била напредна. Није јасан податак како и када је породица отишла у партизане, јер су са Максимом отишли и његова два сина, Војин и Стеван, који су такође погинули. Максимова жена Живка настрадала је у логору у Тењи код Осијека, такође 1943. године. Остала је жива само малолетна кћерка Јелена рођена 1938. године, али о њеној судбини нема података. Ко је водио бригу о њој и да ли је преживела ратне тешкоће, није се могло утврдити.

Максим је погинуо 1944. године у Осијеку, али се не зна датум погибије, нити има информација да ли је пренети у породичну гробницу. Међутим у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња пише да је погинуо 1943. године у Слатинском Дреновцу, што је, можда, поузданији податак. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВЕРЧЕВИЋ МАКСИМА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МАТЕЈ ВЕРЧЕВ	1693-1768
II	син Коста	1729-1793
III	унук Григорије	1748-1794
IV	праунук Прокопије	1775-1849
V	прапраунук Стефан	1818-1875
VI	бела пчела Тома	1865-1907
VII	син беле пчеле МАКСИМ, жртва Другог рата	1898-1944

12. ВЕРЧЕВИЋ ВОЈИН (1921-1944)

Син горе поменутог оца Максима и мајке Живке Палић из Трпиње. Војин је рођен у Трпињи, али је с породицом одселио у Вуковар. Не зна се одакле је отишао у партизане. Претпоставња се да су отишли из Трпиње или раније. Иначе, Војин је био активни играч фудбала у клубу ”Синђелић”. Војин је погинуо 1944. године у Слатинском Дреновцу, али се не зна датум погибије. Други извор каже да је погинуо 1943. године, као и његов отац. Није био ожењен и нису пренети његови посмртни остаци.

13. ВЕРЧЕВИЋ СТЕВАН (1929-1944)

Млађи је син поменутог оца Максима и мајке Живке Палић из Трпиње. Он је рођен у Вуковару, али није јасно зашто је као малолетан отишао у партизане. Можда су сви отерани у логор Тења код Осијека или је Максим с децом отишао у партизане, а жена затворена у логору Тења.?

Погинуо је 1944. године, али други извор каже да је то било 1943. године у месту Осијек. Није био ожењен, нити су пренети његови посмртни остаци.

ТРАГЕДИЈА ПОРОДИЦЕ ВЕРЧЕВИЋ је свакако једна од највећих, јер су три породице потпуно изчезле, односно одумрле по мушкој линији, али и уопште. ЧЕТИРИ сина оца Јована и мајке Софије Божић из Трпиње погинула су у рату 1941-1945. године и то:

- **Први син СРЕТО** 1900-1942. године је убијен од стране Хрвата-усташа у селу због говора мржње према режину. Не марећи за његове менталне проблеме, јер је дошао из болнице због рата, убили су га на лицу места на крају села. Није био ожењен.

- **Други син САВО (**1908-1944) године у Вуковару, када је био затворен као илегални радник на терену у Трпињи и околним местима. Није био ожењен.

- **Трећи син БРАНКО** (1912-1944) године, иако је био одличан борац, али у растројству, извршио је саомубиство у својој јединици, највероватније због стреса, који је преживео, када је сазнао да су сва браћа изгунула. Није био ожењен.

- **Четврти син ПЕТАР** (1917-1944) године. Петар је у партизанским јединицама брзо напредовао, јер се истицао у свакој борби. Био је официр, командир чете и заменик команданта батаљона 16. ударне бригаде. Био је ожењен и иза себе је оставио супругу Спасу и двоје малолетне деце.

- **МАКСИМ Верчевић** (1900-1944 или 1943) године погинуо је токог рата.

- **МАКСИМОВ први син ВОЈИН** (1921-1943. године погинуо је као и отац 1943. током рата.

- **МАКСИМОВ други син СТЕВАН** (1929-1943) године погинуо је веома млад исте године као отац и старији брат током рата, па се претпоставља да су настрадали истовремено, али се не зна како.

- **МАКСИМОВА жена ЖИВКА** (1899-1943) године, једина је преживела кћерка Јелена рођена 1938. године, али за њену даљу судбину ништа се не зна.

- **КОНСТАНТИН-КОЈО ВЕРЧЕВИЋ** (1909-1944) убијен је од стране партизана теренаца, због, како се тврди, сарадње са усташким и немачким органима током рата.

Из породице Верчевић само у Другом рату је погинуло 9 људи и угашене 3 породице.

14. ВРАЊЕШЕВИЋ ДРАГОМИР-ДРАГО (1908-1944)

Рођен у Трпињи од оца Петра и мајке Софије, рођене Писаревић, надимак Гаврилови. Домицилна улица им је била Гаврилова, а када су продали кућу породици Драгојловић Радослава, одселили су у Нови Шор у наслеђену кућу од ујака Миличића. Са оцем Драгом у партизане је отишао и његов син Данило где се истакао као храбар и примеран војник. И ова грана Врањешевића спада у веома напредне породице у селу, а имовинско стање им је на завидном нивоу.

Као што се види из родослова Драгомир је 9. колено ове велике и староседелачке породице, а садашњи потомак је 12. колено.У црквеним књигама пише да је Драгомир погинуо 21. 11. 1944. а други извор каже да је то било 1943. у месту Звечај код Карловца. То је потврђено у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња, а на споменику пише да је погинуо на Води Мрежници код Звечаја у 35. одини живота. Епитаф на споменику гласи:

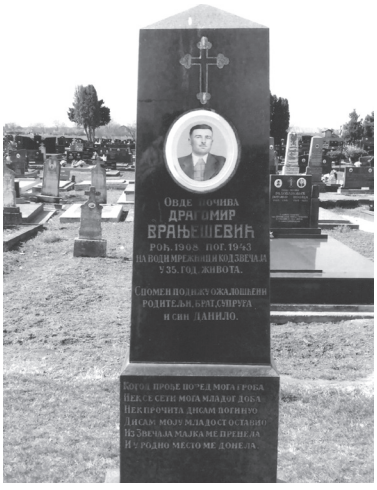

„КО ГОД ПРОЂЕ ПОРЕД МОГА ГРОБА,
НЕК СЕ СЕТИ МОГА МЛАДОГ ДОБА,
НЕК ПРОЧИТА ДИ САМ ПОГИНУО,
ДИ САМ МОЈУ МЛАДОСТ ОСТАВИО.
ИЗ ЗВЕЧАЈА МАЈКА МЕ ПРЕНЕЛА,
И У РОДНО МЕСТО МЕ ДОНЕЛА.”

Иза Драгомира остао је син Данило, добар карактер и породичан човек, љубитељ и учесник фудбалске игре, а на крају и руководилац у клубу. Данило је имао сина Драгу који је носио дедино име и такође био одличан фудбалер. Све имање је наследио праунук Драгомиров, али је дошло до проблема очувања раније стеченог капитала, на непознат начин. Има потомке. Крсна слава породице је Ђурђевдан, 6.маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВРАЊЕШЕВИЋ ДРАГОМИРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК	---
II	син Гаврил	1711-1792
III	унук Пантелејмон	1745-1820
IV	праунук Елисеј-Јелисеј	1780-1848
V	прапраунук Теодор	1806-1857
VI	бела пчела Александар	1872-1873
VII	син беле пчеле Исидор	1863-1920
VIII	унук беле пчеле Петар	1887-1950
IX	праунук беле пчеле ДРАГОМИР-Драго, жртва Другог рата	1908-1944

15. ВРАЊЕШЕВИЋ МИХАЈЛО-МИХАИЛ (1909-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Луке и мајке Даринке Којчиновић из Габоша. Михаил је припадао великој породица Врањешевића у Гавриловој улици. Породица је веома угледна, вредна и одлично котирана у селу по имовинском стању. Немају нарочит интерес за друштвени и политичка рад, више су окренути према својој породици, раду и деци. Истичу се сви мудрошћу и наследној бистрини. Основно занимање је пољопривреда, ратарство и сточарство.

Михајло је 8. колено ове породице. До рата и одласка у партизане мирно и радно је живео у селу, окружен својом породицом. Михајло је отишао у партизане сам пре одласка велике групе, што је личило на мистерију, јер нико није знао његове намере. Могуће да се раније повезао са људима из Боботе, који су знали конспиративне канале и контакте. Мештани кажу да је отишао предвече до свог винограда, а потом преко Боботе и Лудвинаца ухватио везу и отишао у Славонији на слободну територију под контролом партизана. У рату је погинуо 1944. године у месту Дубочац, али нема нигде наведеног датума погибије. У списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња пише да је погинуо како је наведено.

Михајло је био ожењен Смиљком Прекодравац из Трпиње и иза себе оставио кћерку Зорицу и сина Радивоја-Раду. Зорица се удала за Георгија-Ђорђа Љепојевића-Поркета, а Радивој је оженио Пацу Божић-Пуркову. Обоје имају своје потомке.

Није сигурно да су пренети његови посмртни остаци у породичну гробницу. Крсна слава је 6. маја, Ђурђевдан.

Колено	**РОДОСЛОВ ВРАЊЕШЕВИЋ МИХАЈЛА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК	---
II	син Гаврил	1711-1792
III	унук Пантелејмон	1745-1820
IV	праунук Илија	1783-1849
V	прапраунук Михаил	1822-1890
VI	бела пчела Игњат	1841-1921
VII	син беле пчеле Лука	1874-1912
VIII	унук беле пчеле МИХАЈЛО-МИХАИЛ, жртва Другог рата	1909-1944

16. ВРАЧАР ДУШАН (1918-1944)

За Душана нема уопште никаквих података о пореклу. Вероватно се ради о особи која је живела у Трпињи, али нажалост нисам могао утврдити његова идентитет, јер не располажем валидним извором. Претпоставља се да је отишао из села или је радио на оближњем имању на Орловачи или неком другом месту. За Душана нема податак о брачном стању, а није ни у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња.

17. ВРАЧАРИЋ ПЕТАР (1924-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Славка и мајке Данице Кресојевић из Боботе. Петар потиче из веома велике и разгранате породице Врачарића. Поред пољопривреде, бавили су се и другим занимањима, нарочито млађе генерације. Ова породица живела је у Новом Шору, али сви староседеоци углавном су Гајчанској и Великој улици.

Петар је 8. колено ове породице, али и последњи по мушкој линији, јер му је млађи брат Војислав одселио у Даљ. Петар је младалачке дане до рата проводио у Трпињи учећи се пољопривредним пословима као и сваки младић који је намеравао остати на селу. Волео је спорт и активан је био у фудбалском клубу „Снђелић". У партизане је отишао са првом групом мештана и распоређен у једну од славонских бригаду. Погинуо је током 1944. године, али се не зна време и место погибије. Не налази се у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња.

Петар није био ожењен, а изгледа, није ни пренет на месно гробље у селу. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВРАЧАРИЋ ПЕТРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЛАЗАР ВРАЧЕВИЋ	---
II	син Илија	1718-1773
III	унук Андреј	1752-1811
IV	праунук Теодор	1783-1831
V	прапраунук Михаил	1814-1865
VI	бела пчела Јован	1842-1909
VII	син беле пчеле Славко	1895-1953
VIII	унук беле пчеле ПЕТАР, жртва Другог рата	1924-1944

18. ВУКАЈЛОВИЋ ЈОВАН (1922-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Павла и мајке Катице Симотин. Ово је била веома велика и многољудна породица са једном специфичном особином која им је свима у генима, а то је одлучност, храброст и неустрашивост, али и дружељубивост. Основна делатност је пољопривреда, ратарство и сточарство, али и занатство и друга занимања. Надимак им је Јевремчеви. И Вукајловићи су староседеоци у селу, настањени у Гајчанској улици.

Јован је 9. колено ове породице. Отац Пајо се два пута женио, а 1940. године је одселио у Брзу Паланку у Србију. Нема даљих података ни информација о њему. Његова сестра Паца удала се за Васу Миловановића-Вају у Гаврилову улицу. Пајина кћерка Славица удала се за Ивана Марића и с њим одселила у Вуковар. Када је погинуо Јован, наследници су кућу продали Врачарић Михајлу, Ћирковом.

Јован је отишао са првом групом у партизане и распоређен у неку од славонских бригада. Био је, кажу, одважан и храбар борац, немирног духа, али одлучан. Једна прича о њему заслужује да се истакне и види какав је он био карактер. Јован је са мештанином Жарком Миловановићем добио за дужност да буде чувар затвора, кажу у бањи у Глини. Коректно је обављао своју војничку обавезу, али се једног дана пожалио претпостављеном да му је досадно и да жели ићи с другом у борбу. Претпостављени је удовољио његовом захтеву и он се придружио борцима на фронту. Није ни слутио да ће му последња жеља да допринесе победи, бити испуњена трагично. Погинуо је 25.2.1945., а у матичним књигама пише 28. 2. исте године у месту Дарувар, управо године у којој је испуњена његова права жеља, а то је слобода. У списку Музеја жртава геноцида, Београд пише да је погинуо 1943. међутим мој извор говори да је то било 1945. године, што је исправно.

Информације које су допрле од преживелих бораца осветљавају мало боље случај погибије Јована и Жарка. На повратку исцрпљујућих борби код Лудбрега, враћали су се у своју базу и онако уморни залегли су у неки штагаљ близу шуме да се одморе. Због недовољне будности и пажње, изненадили су их черкези, јер група није била спремна пружити одпор, па су се разбежали, неки према селу, а други према шуми. Упаво групица бораца која је пошла према шуми, доживела је масакр, међу којима је био Јован и колега Жарко Миловановић. Други су се спасили уз слаб отор.

Јован није био ожењен, а није, изгледа, ни пренет у породичну гробницу на трпињском гробљу. Крсна слава породице је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ВУКАЈЛОВИЋ ЈОВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПЕТАР	---
II	син Наум	---
III	унук Јован	1732-1781
IV	праунук Лука	1773-1826
V	прапраунук Пантелејмон	1809-1847
VI	бела пчела Љубомир	1832-1899
VII	син беле пчеле Јован	1864-1915
VIII	унук беле пчеле Пајо	1898--
IX	праунук беле пчеле ЈОВАН, жртва Другог рата	1922-1945

19. ВУКОВИЋ МОМЧИЛО (1907-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Теодора и мајке Софије Драгишић из Маринаца. Ова, као и друге породице Вуковић крвна и генетска су веза са породицом Татомиривић, јер им је исти предак и родоначелник по имену Бариша. Надимак ове породице је Шиђан. Породица није била завидног имовинског стања, али су живели један сасвим просечан начин живота и бринули о својој породици. Бавили су се пољопривредом и радничко-занатским занимањем. Имају карактерестику чврстине, принципа и правичности. Нису били колебљиви, напротив краси их храброст и одлучност.

Момчило је био 8. колено ове породице. Отишао је у партизане са првом групом мештана почетком септембра 1943. године. Распоређен је у неку од славонских бригада, а погинуо је 1944. године, док други извор каже да је погинуо 1943. године у месту Слатина. Не зна се датум погибије, а нема ни детаља о његовој улози у борбеним дејствима.

Момчило је био ожењен Љубицом Живановић, звана Пекарица, из Трпиње и с њом добио две кћерке, Славицу и Даницу. Славица се удала за Радослава Татомировића-Пицана из Трпиње и с њим добила потомство. Иако им је родоначелник исти нису превише блиски по родбинском односу, који би могао утуцати на здравствени проблем потомака. Даница се удала Николу Петровића из Трпиње, познатог правника и адвоката у Вуковару и с њим добила два сина. Живели су у Вуковару. Крсна слава је Свети Јован Крститељ, 20. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ ВУКОВИЋ МОМЧИЛА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БАРИША ТАТОМИРОВИЋ	---
II	син Симеон Татомировић	1738-1778
III	унук Трифун Татомировић	1779-1859
IV	праунук Матеј Татомировић-Вуковић	1806-1868
V	прапраунук Јован	1831-1875
VI	бела пчела Стефан Вуковић	1852-1934
VII	син беле пчеле Теодор Милетић-Вуковић	1882-1954
VIII	унук беле пчеле МОМЧИЛО, жртва Другог рата	1907-1944

20. ДЕДИЋ БОГДАН (1910-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Каменка и мајке Марије, рођене Пајић из Острова. Породица Дедић је доселила 1860. године из Сомбора после мађарске револуције. Сви су насељени у улици Бршадинчић и сви су у ближим или даљим родбинским односима. Баве се пољопривредом. Марљиви

су и породични људи. Нису склони друштвено-политичком раду нити имају интерес за спортске активности. Он је 4. колено ове породице.

У партизане је отишао почетком септембра 1943. године. Погинуо је 1944. у месту Зворник, али се не зна дан погибије. Није пренет у породичну гробницу. Налази се у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња са тачним подацима.

Богдан је био ожењен Зорком Секулић из Пачетина и у браку добио сина Радивоја-Раду, касније вредног пољопривредника, који је уз помоћ деде Каменка добро економски стабилизовао породицу. Радини потомци Ђорђе 1956. и унук Бранислав 1975., успешно чувају и настављају претходни труд предака. Мушка лоза наставља нит опстојања. Крсна слава породице је Лазарова субота.

Колено	**РОДОСЛОВ ДЕДИЋ БОГДАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈЕРЕМИЈА	1822-1899
II	син Живко	1851-1906
III	унук Каменко	---
IV	праунук БОГДАН, жртва Првог рата	1910-1944

21. ДЕДИЋ ЖАРКО (1909-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Гаврила и мајке Стефаније Денин-Тешић из Трпиње. Породица се бавила ратарством и сточарством, а ретко занатом, мада је један број Вачвана донео доста заната у Трпињу када су доселили. Ова породица доселила је 1863. године из Сомбора. Он је 4. колено ове породице.

Жарко није био ожењен. Имао је браћу Момира и Николу, те сестру Софију, удану у Бођане за Аврама Мирковића. Момир није био ожењен, био је вредан мада је имао је мањих менталних проблема, неагресивног карактера и добро је комуницирао са околином. Никола је био ожењен, али није имао деце.

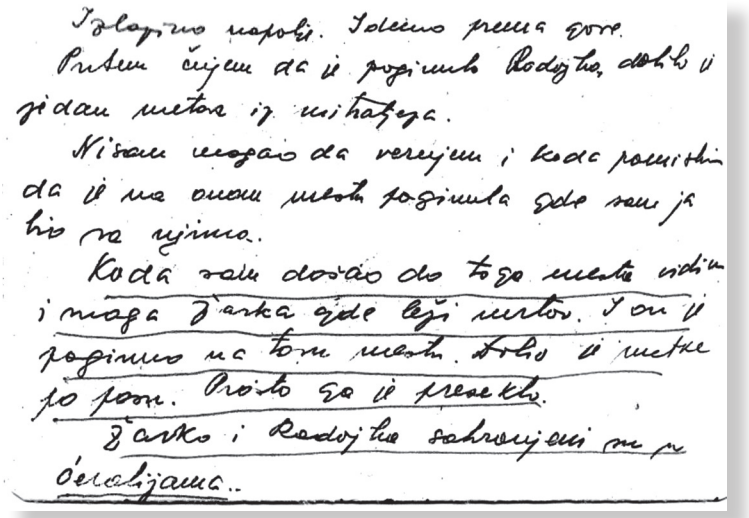

Извод из Дневника борца хроничара

Жарко је отишао у партизане са првом групом и био распоређен у једну од славонских бригада. Био је добар борац, артиљерац у Бродској батерији. Погинуо је од непријатељског авионског митраљеза 1944. године пред велику суботу и Велики петак пре Ускрса, или током месеца априла. То је отприлике око његове Крсне славе. Ево описа његове погибије од друга борца из Трпиње.

Извод из дневника борца хроничара, који је случајно спасио свој живот, сакривши се у други заклон:„Видим и мога Жарка где лежи мртав. И он је погинуо на том месту. Добио је метак по пасу. Просто га је пресекао". Значи страдао је у заклону званом „БАЈТА" од митраљирања из авиона који је надлетао склониште-Бајту. Поменута Радојка и Жарко, артиљеријски борци сахрањени су у месту Ћералије у општини Вођин. Претпостављам да је у месту или гробљу био споменик, но то није проверено. Исто тако, нисам сигуран да су Жаркови посмртни остаци пренети у породичну гробницу у Трпињи. Иначе Жарко се налази у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња са тачним подацима. Крсна слава породице је Лазарева субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ ДЕДИЋ ЖАРКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТЕФАН	1820-1895
II	син Александар	1840-1914
III	унук Гаврило	1880-1958
IV	праунук ЖАРКО, жртва Другог рата	1909-1944

22. ДЕНИН ЗДРАВКО (1926-1943)

Рођен је у Трпињи о оца Веселина и мајке Јелке-Јелене Правдић из Острова. Ова породица Денин није у сродству са породицом Денин-Тешић. Не зна се тачно како је настало ово презиме, али се зна да су они генетски повезани са породицом Врањешевић. Денини ниси били завидног имовинског стања, као друге породице Врањешевић, напротив, они су спорије развијали свој иметак. Преци Денина живели су од пољопривреде са мало земљишне површине, од надничарења и других извора радничког занимања. Здравко је 9. колено ове породице.

Породица Денин је мирно живела између два рата, а старија деца, као Илија и Евица склопили су брачне заједнице пре Другог рата, а Живојин, Даница и Здравко већ су могли привређивати. Значи породица Денин није била богата, али није им недостајало основних средстава за миран живот. Управо тако су и дочекали почетак Другог рата. Можда пре осталих мештана схватили су одакле до-

лази животна опасност, па су са других 9 трпињских породица отишли у партизане са свим члановима, осим Живојина који је отишао раније, што је било велико изненађење. Отишле су углавном сиромашније породице, али и неколико породица бољег имовинског стања. Најмлађе дете био је Данило, стар свега 2 године.

Према мојим подацима Здравко је погинуо 1943. године у месту Равна гора, а такав податк је и у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња.

У партизанским јединицама сви способни за борбу, Илија, Живојин, Даница, Здравко и отац Веселин узели су активно учешће у рату, а добру војну каријеру постигао је Живојин, поставши пуковник ЈНА и заузимао је високе положаје у војсци. За породицу Денин може се рећи да имају развијен интелект, управо као и Врањешевићи, сналажљиви су и одлучни у својим намерама. Већина их је имала склоност за фудбал, нарочито Ђорђе и Живојин.

Поред Здравка, који није био ожењен, брачни пар Веселин и Јелка имали су кћерке Евицу и Даницу, те синове, Илију, Живојина, Ђорђа, Светозара и Данила. Сви су били ожењени и одлични породични људи са потомством. Илија је после рата остао у Источној Немачкој и тамо засновао породицу, напустивши прву супругу и две кћерке. Пар пута је долазио у Трпињу. Има децу и са другом женом у Немачкој, раније Источној. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ДЕНИН ЗДРАВКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВЛЕ ПАНИЋ	---
II	син Тома Павлов-Денин	1724-1783
III	унук Стефан, пасторак или син Томине друге жене удове Врањешевић	1749-1820
IV	праунук Атанасије Томин-Врањешевић	1770-1826
V	прапраунук Мојсеј Врањешевић	1796-1843
VI	бела пчела Григорије Денин-Цвијовић	1831-1886
VII	син беле пчеле Игњатије Денин	1865-1924
VIII	унук беле пчеле Веселин Денин	1896--
IX	праунук беле пчеле ЗДРАВКО, жртва Другог рата	1926-1943

23. ДОКМАНОВИЋ САВО (1905-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Стефана и мајке Милице Нанац, чији су преци из Даља. Саво је потомак шире гране породице Докмановић, који су млађи староседеоци. Они су доселили 1818. године из Горњег Карловца са Кордуна. Од доласка у село Трпиња бавили су се различитим занимањима, претежно пољопривредом. Касније, гранањем породице било је занатлија, радника, службеника и високо образованих чланова породице. Веома су брзо задобили поверење и поштовање у селу, јер су брзо економски напредовали и женидбама се умрежили са староседеоцима. Саво је 5. колено ове породице.

Саво је отишао у партизане са првом групом мештана и распоређен је у једну од славонских јединица. Изгубио је живот 1944. године, али се

не зна време и место погибије. Међутим у црквеним књигама пише да је службено проглашен мртвим 1.3.1943. па испада да је проглашен мртим пре него што је отишао у рат. Вероватно се ради о грешци. Саво се не налази на списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња, тако да се не може видети место страдања.

Саво је био ожењен Десанком Клајић из Боботе, али није имао потомства до одласка у рат, а она се после његове смрти преудала за Славка Ињошког из Трпиње и добила сина, који има потомке. Саво није пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Свети Никола, 19. децембра.

Колено	**РОДОСЛОВ ДОКМАНОВИЋ САВЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТЕОДОР	1768-1826
II	син Сава	1800-1850
III	унук Стефан	1831-1917
IV	праунук Радивој	1879-1956
V	прапраунук САВО, жртва Другог рата	1905-1944

24. ЂУРКИН ДУШАН (1926-1944)

Син је оца Илије из Пачетина и мајке Катице-Екатерине Крсмановић из Трпиње. Она је прво била удана за Јована-Јоцу Ковачевића, али се развела и удала у Пачетин. Катица је умрла у Пачетину 1941. године, а син Душан је боравио у Трпињи код деде и бабе, који су се бавили пољопривредом. Иако млад, помагао је тада у пословима већ старијем деди Љубомиру Крсмановићу.

О Душановом пореклу по оцу нема потребних информација, јер је рођен у Пачетину. У Пачетину је погинуо он и његов рођак као жртва фашистичког терора, што се види на споменику у селу, где је и Душаново име, јер је тамо рођен, а Трпињци су његово име уписали на споменик, јер је из Трпиње отишао на теренски рад у Пачетин.

Душан је погинуо у директном терору у Пачетину 1944. године, што се види на списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Пачетин.

Све славонске бригаде биле су веома добро организоване и развиле су веома јак морал и патриотизам међу борцима. Ишли су из борбе у борбу и имали доста успеха. Једна од великих битака, била је она при ослобађању, односно ликвидирању непријатеља из утврђења места Чаглин.

Опис борбе за Чаглин из књиге „17. славонска ударна бригада”:

„Напад на Чаглин. Упориште је држала добро опремљена озлоглашена 6. усташка бојна. Почетак напада одређен је 22. јануара 1944. године у 4:00 часова. Штаб 27. дивизије био је у селу Милан Лугу. За ликвидацију Чаглина била је одређена 17. ударна бригада. Половину заплењене одеће и обуће у упоришту Чаглин требамо предати 12. дивизији, јер она има 40% босих и слабо одевених другова. Борба за Чаглин била је најтежа и најкрвавија, коју је до тада имала 17. ударна бригада. У њој је претрпјела и најтеже губитке.”

Због великих људских жртава на Чаглину, командни кадар је добио велики укор од више војне инстанце.

Опис битке за Чаглин по причи супруге жртве са усташке стране, коју је навео аутор Петар Брозовић из Вуковара у књизи „Памћење заборава" на страни 232 и 233 пише:

> „Те 1945. године у ратном вихору мој супруг Иван нестао је без трага. Био је у хрватској војсци и највјеројатније платио животом у оној знаној ратној збиљи у Чаглину, међу доста Вуковараца. Писао ми је тих дана „Лежимо већ данима, тједнима у тој рововској рупи, не знамо докле ћемо моћи издржати". На благдан Св. Винценца опкољен је Чаглин – нити данас ништа о њему незнам. Гдје му је гроб? Знам тек толико да су у транспортима тјерани на крижни пут кроз Вуковар, на Овчару, тамо их „пребројавали" и „сортирали", тјерали поново на Чешку Агенцију."

Из овог описа битке за Чаглин могу се видети све страхоте рата „братских" народа. Из даљег текста произилази да је покојни Иван Живковић завршио свој живот на кобној Овчари, где су настрадали и Хрвати из рата 1991. године.

25. ЕКЛЕМОВИЋ СЛАВКО (1923-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Лазара и мајке Јелене Палић. Отац Лазар је умро млад 1938. године, а домаћинство спало на плећа младог Славка, јер су се две сестре, Сретенка и Богданка већ удале.

Славко је био 6. колено ове породице, коју је у Трпињу довео из Даља 1800. године родоначелник Максим. Били су добростојећа породица са развијеним радним навикама. Али складан живот пореметио је почетак рата, јер се морало ићи у борбу као једино решење опстанка за Србе у Хрватској. Славко није отишао са првом групом, вероватно због тога што је домаћинство било обезглављено смрћу оца. Према веродостојним подацима, Славко је „отеран" у партизане заједно са Живановић Павлом, који је у то време био ученик вуковарске гимназије. Био је распоређен у Осјечку ударну бригаду и борио се храбро у свим ратним акцијама ове омладинске бригаде. Ова прича да су отерани у партизане потиче из сеоских трачева, због тога што нису отишли са првом групом, него, кратко, после тога.

Славко је погинуо у једној од завршних битака на домак слободи 23. фебруара 1945. године у месту Велика-Каменско, где је подигнут монументални споменик после рата. Славко се налази у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња са тачним подацима. Његовом поги-

бијом угасила се ова грана Еклемовића. Сестра Сретенка удала се у Бело Брдо за Николу Нешића, а млађа Богданка за Саву Марићића Клапу. Оне имају потомке.

Колено	**РОДОСЛОВ ЕКЛЕМОВИЋ СЛАВКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МАКСИМ из Даља	1757-1842
II	син Симеон	1805-1874
III	унук Петар	1840-1919
IV	праунук Чедомир	1864-1914
V	прапраунук Лазар	1896-1938
VI	бела пчела СЛАВКО, жртва Другог рата	1923-1945

26. ЕРДЕЉАЦ ВОЈИН (1924-1944)

Био је син оца Лазара и мајке Спасе девојачко Нешић из Белог Брда. Породица Ердељац је била једна од сиромашнијих породица у селу, али нису оскудевали основним намирницама, јер је отац Лазар као глава породице водио бригу о прехрани породице. Једно време становао је у гробљанској кући, бринући се о уређењу и чувању гробља, што му је давало статус намештеника Општине. После је купио кућу у улици Бршадинчић из које је отишао у партизане.

Породица је мирно живела све до почетка рата, када су међу првима отишли у партизане или се ангажовали у отпору новоформираној НДХ. Преживели борци су истицали храброст и борбени дух Војина као борца у Осјечкој ударној бригади. Војин је погинуо 1944. године у месту Чаглин у једној од већих борби његове јединице. Војин се налази у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња.

На трпињском гробљу има споменик, Војину, брату Алекси и оцу Лазару, али није сигурно да су сви тамо сахрањени. И ова је породица веома трагично прошла у Другом светском рату, јер су погинули сви мушки чланови породице, отац и два сина. Погибијом три мушке главе, угасила се њихова лоза, а кућу је купио Дедић Гојко. Крсна слава је Св. Арханђел Михаило-Аранђеловдан, 21. новембра.

27. ЖИВАНОВИЋ МИТО-ДИМИТРИЈЕ (1921-1944)

Син је оца Владимира Вукајловића и мајке Виде Живановић из Вере. Иако су Вукајловићи по оцу, презиме је дошло по мајци, јер по канонима православне цркве брак који није легално одобрен, рођена деца из таквог брака, добијају презиме мајке. Исто је и код његовог брата, који је настрадао као жртва фашистичког терора. Димитрије је 9. колено ове породице.

Видин муж Владимир је умро 1936. а она још раније, 1924. године па су деца отишла у Веру, где су и одрасли, вероватно код деде и бабе по мајци. Иначе Владимир је имао сина Срету рођеног 1911. са првом женом Кристином Ракић, који се венчао у Белом Брду и тамо остао да живи. Да ли има потомака, није познато.

Димитрије-Мито је отишао у партизане, али не зна се одакле, из Вере или Трпиње. Претпоставља се да је отишао из Трпиње, јер се у Вери не налази на споменику ни он ни његов брат Никола. Познато је да је Мито био активни играч у фудбалском клубу „Синђелић", па се може закључити да је у рат отишао из Трпиње. Не располажем податком о Митиној погибији, али се води као да је погинуо 1944. године. Не налази се ни у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња и Вера. Такође се не зна да ли су пренети његови посмртни остаци у породичну гробницу.

Нема података ни да ли је био ожењен. Крсна слава Вукајловића је Ђурђевдан, 6. маја, а слава Живановића је Св. Стефан Дечански.

Колено	**РОДОСЛОВ ЖИВАНОВИЋ ДИМИТРИЈА-МИТЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПЕТАР ВУКАЈЛОВИЋ	---
II	син непознат	---
III	унук Јован	1734-1781
IV	праунук Лука	1773-1826
V	прапраунук Пантелејмон	1807-1847
VI	бела пчела Григорије	1845-1894
VII	син беле пчеле Јеврем	1870-1955
VIII	унук беле пчеле Владимир	1889-1936
IX	праунук беле пчеле МИТО-ДИМИТРИЈЕ, жртва Другог рата	1921-1944

28. ЖИВАНОВИЋ ПАВЛЕ (1927-1945)

Син је оца Славка и мајке Ангелине рођене Живанчевић из Трпиње. Надимак им је Јокини, а остале породице истог презимена имају друге надимке. Ова породица је права сељачка породица и Павле је био први гимназијалац ове велике трпињске фамилије. Староседелачка су породица. Павле је 9. колено ове велике породице. Презиме Раказов је кратко фигурирало а настало је по Радославу, кога су звали Рака.

Павле је отишао у партизане тако што су га теренци заједно са Еклемовић Славком „отерали" у партизанске јединице, мада они нису опструирали одлазак. Но, народ ко народ, почели су приговарарти, како није отишао овај или онај, па су зато теренци обавили њихово спровођење, чему се они нису противили. Павле је отишао из 6. разреда вуковарске гимназије.

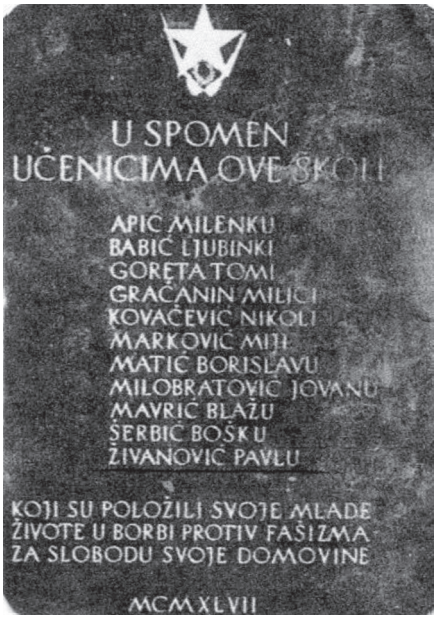

Učenici vukovarske gimnazije stupali su u redove NOV 1943. i 1944. godine. U tom se naročito ističu oni čiji su roditelji živjeli u selima gdje je pokret već bio jak, a to su: Milenko Apić iz Petrovaca, Babić Ljubinka iz Bobote, Gračanin Milica iz naselja Lužac, Kovačević Nikola iz Borova, Šerbić Boško iz Negoslavaca i Živanović Pavle iz Trpinje, dok su drugi iz Vukovara. Svi su oni bili u slavonskim jedinicama, a poginuli su u toku 1944. godine.

Извод из књиге *Гимназија Вуковар - 100 година*

Лево: Плоча у вуковарској Гимназији

Напомена: Данас на згради Гимназије у Вуковару, која је обновљена након грађанског рата 1991-1995. нема више Спомен плоче жртвамаа гимназије из времена Другог светског рата 1941-1945. вероватно из идеолошких разлога.

Гимназија коју је похађао у Вуковару добила је име по ученику Томи Горети, који је такође погинуо као омладинац у рату. Пре рата 1991-1995. у гимназији је била његова биста и имена свих погинулих гимназијалаца, међу којима и Павле Живановић. Према поузданим подацима Павле је био примеран борац и на његово учешће и допринос у рату нема ни једне негативне примедбе. Ово наводим због тога што су неки мештани после одласка Павла у партизане износили неистине о њему. С друге стране, ова породица је изумрла, временска дистанца је учинила своје, па не би било коректно да остане љага на његову часност, поготово када нема ко да га заштити. Да је преживео рат, сигурно би остварио веома добру личну каријеру, јер је био одличан ученик.

Павле је погинуо у партизанима као борац 25. јануара 1945. године, управо у години када је поражен фашизам. Павле се налази на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, где је наведено место погибије Зринска. Сахрањен је у костурници на трпињском гробљу, а гробље је сваки дан обилазила жалосна мајка Ангелина, јер није могла прежалити сина јединца до краја живота. Павле није био ожењен. Породична слава је Свети Стефан Дечански.

Епитаф на спомен-костурници Павла Живановића:

„УЧЕНИК 6. РАЗРЕДА ГИМНАЗИЈЕ
РОЂЕН 1927. ГОДИНЕ.
ПОГУНУО У ЗРИНСКОЈ
15. ЈАНУАРА 1945. ГОД.
СПОМЕН ПОДИЖУ ТУЖНИ И НЕСРЕТНИ
РОДИТЕЉИ СВОМЕ ЈЕДИНОМ
НЕЗАБОРАВНОМ СИНУ КОЈИ ЈЕ НЕВИНО
ЖИВОТ ИЗГУБИО.”

Колено	**РОДОСЛОВ ЖИВАНОВИЋ ПАВЛА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК НИКОЛА ЖИВАНОВИЋ	---
II	син Петар	1714-1764
III	унук Димитрије Раказов	1749-1797
IV	праунук Јован Раказов-Живановић	1787-1857
V	прапраунук Јаков Живановић	1819-1879
VI	бела пчела Михаил Живановић	1839-1791
VII	син беле пчеле Стефан	1860-1926
VIII	унук беле пчеле Славко	1901-1976
IX	праунук беле пчеле ПАВЛЕ, жртва Другог рата	1927-1945

29. ЗУЛИЋ СПАСЕНИЈА-СПАСА (1923-1943)

Спаса је кћерка оца Татомировић Душана и мајке Зорке Кресојевић из Боботе. Надимак очеве породице је Вивак. Спаса се удала за Обрада Зулића из Српског Хидоша у Мађарској из оптантске породице мађарских Барањаца, досељених у Трпињу. Отац јој је рано преминуо, 1939. године, тако да је мајка остала са две кћерке као самохрана, без главе породице. Спаса се удала млада, али није дочекала лепе тренутке које брак доноси, је је настрадала у рату, а муж преминуо у менталној болници од стреса.

Спасенија-Спаса и муж Обрад отишли су заједно, раније, у партизане и били запажени борци у својим јединицама.

Спасенија је 8. колено ове породице. Спаса је убрзо по доласку у партизане погинула 1943. године, али се не зна време и место погибије. Не налази се ни у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Муж Обрад је брзо напредовао у јединици и постао је комесар, али је живчано оболео, потом демобилисан и убрзо преминуо у душевној болници у Поповачи. Нису у браку имали деце, тако да је и ова породица изумрла.

Спасенија-Спаса је имала сестру Милену, која се удала за Душана Атанацковића и добила кћерке Вукицу, удану за Теодора Врачарића и млађу Јелицу и обе имају своје потомке. Милена је у време писања ове књиге била жива у дубокој старости. Крсна слава Татомировића је Ђурђевдан, 6. маја, као и Зулића.

Колено	**РОДОСЛОВ ЗУЛИЋ СПАСЕНИЈЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БАРИША ТАТОМИРОВИЋ	---
II	син Филип	1728-1804
III	унук Живко	1766-1829
IV	праунук Пантелејмон	1804-1857
V	прапраунук Сава	1829-1866
VI	бела пчела Велимир	1862-1913
VII	син беле пчеле Душан	1896-1939
VIII	унука беле пчеле СПАСЕНИЈА-СПАСА, жртва Другог рата	1923-1943

30. ИВАНОВИЋ СТЕВАН (1909-1944)

Рођен је у Вемену у Мађарској од оца Обрада и мајке Драге Крестић. Сви трпињски Ивановићи су у ближем сродству, а ова грана потиче од Радослава, који је довео породицу из Мађарске у Трпињу 1927. године. Обрад је поред Стевана имао и кћерку Јованку звана Јагња, која се није удавала, као што ни Стеван није био ожењен.

Стеван је отишао у партизане с првом групом у једну од славонских партизанских јединица, али о њему нема довољно информација. Води се да је погинуо 1944. године, али се не зна време и место погибије. Не налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Вероватно није пренет у породичну гробницу, мада слике потичу са месног гробља, где је наведена година смрти 1953. вероватно погрешно. О Стевану нема података чак ни у званичним документима, партизанској литератури, коју је аутор консултовао.

Да бисмо га боље идентификовали, наводимо да су Стеванов отац Обрад и Љубомир из Манојлове улица рођена браћа. Из тога произилази да је покојни Стеван, брат од стрица Алексије-Лексе удане за Војислава Стојковића, Ангелине, која није била удана, те Верице удане за Светислава Манојловића-Дујаћа и после за Врањешевић Лазара и најмлађа Пава, удана за Раду Манојловић-Дујаћа. Имају потомке. Стеван је имао сестру Јагњу рођену 1915. године, која је сама живела, јер се није удала, а коју млађе генерације не памте. Крсна слава породице је Аранђеловдан, 21. новембра.

Колено	**РОДОСЛОВ ИВАНОВИЋ СТЕВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК РАДОСЛАВ	1861-1942
II	син Обрад	1885-1949
III	унук СТЕВАН, жртва Другог рата	1909-1944

31. ИГЊАТОВИЋ СТАНКО (1909-1943)

Син је оца Михајла и мајке Драгиње Миросављевић из Слободне Власти у Славонији. Породица Игњатовић је староседелачка у селу, али им је прво презиме било Стојков. Била је то велика породица са доста деце, која се разгранала, па је и деобом задржала солидан економски ниво. Бавили су се пољопривредом као и већина сеоског становништва. У прошлом веку је било и сеоба, тако да је данас ова велика породица сведена на минимум.

Станко је био 7. колено ове породице, коју је одселио у Ново Топоље у Славонији још његов деда Илија 1886. године. Презиме Игњатовић поро-

дица је добила по другом колену Игњатију, а надимак је Ишпан по занимању које су добили у време феудализма и поседништва.

Станков отац Михајло одселио се са женом у њен крај и тамо су добили осморо деце, поред Станка још и Петра 1910, Јелену 1912, Ану 1918, Илију 1921, Виду 1921, Милоша 1923 и Радојку.

Нема података у црквеним књигама о овој деци што се тиче брачног и другог статуса. Станко је изгледа раније отишао у партизане, јер су тамо борбена дејства почела и већ су имали и слободну територију у брдским срединама због терена. Станко је погинуо 1943. године, али се не зна време и место погибије. Није нађен у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Пошто није становао у Трпињи нисам у могућности прибавити више информација о њему, мада се зна да је био ожењен са Кларом Пристовац, римокатолкињом, али није имао деце по нашим црквеним књигама. Крсна слава породице је Свети Стефан, 9. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ ИГЊАТОВИЋ СТАНКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈОВАН СТОЈКОВ	1718-1773
II	син Игњатије	1739-1812
III	унук Јаков Игњатовић-Ишпановић	1772-1819
IV	праунук Атанасије Игњатовић	1808-1853
V	прапраунук Илија Вујић-Игњатовић	1840--
VI	бела пчела Михајло	1870-1938
VII	син беле пчеле СТАНКО жртва Другог рата	1909-1943

32. ЈОЦКОВИЋ ЈЕЛИЦА (1923-1944)

Рођена је у Трпињи од оца Теодора-Тоше и мајке Љубице Савић из Даља. Надимак оца је Буро. Ова породица живела је у Манојловој улици за разлику од других Јоцковића, којима је домицилна улица Нови Шор. Породица није била завидног економског стања, али је сасвим лепо функционисала и живела од малог поседа и додатних занимања. Сви чланови ове породице били комуникативни, дружељубиви и пожељни у друштву.

Јелица са својом сестром и браћом је 7. колено ове породице. Она је до рата живела свој девојачки живот, али није јасно зашто је као млада девојка отишла у рат. Претпоставља се да је била укључена у илегални рад омладинске организације. Према причању суборaца Јелица је била веома добар и храбар борац, спремна да помогне сваком другу. Као таква је и погинула 1944. године у месту Драгалиште али се не зна ког датума. Налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место

Трпиња са нетачном годином рођења, јер је рођена 1923. године.

Јелицин отац Тошо, звани Буро, имао је још деце, Лазара 1919. који је био официр, Драгицу 1925. и сина Николу 1928. годиште. Осим Николе сви су имали своје потомке, али су одселили из Трпиње, па је ова грана Јоцковића-Буриних одумрла у селу.

Јелица није била удана, нити је пренета у породичну гробницу. Крсна слава породице је Свети Михајло, као и породице Симотин и сматра се да су им преци заједнички.

Колено	**РОДОСЛОВ ЈОЦКОВИЋ ЈЕЛИЦЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МИХАИЛ ТОШКОВ-РАДИЋ	1727-1784
II	син Јован Михајлов-Тошков-Радић	1757-1812
III	унук Андреј	1786-1859
IV	праунук Захарије Радић-Јоцковић	1813-1871
V	прапраунук Јован Радић-Јоцковић	1844-1918
VI	бела пчела Игњатије	1865-1930
VII	син беле пчеле Тошо Јоцковић	1899--
VII	кћерка беле пчеле ЈЕЛИЦА, жртва Другог рата	1923-1944

33. ЈОЦКОВИЋ МИХАЈЛО (1921-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Исидора-Исе и мајке Марице Марић из Трпиње. Породица Јоцковић је велика, а смештени су у улици Нови Шор. Спадају у средње економски развијене породице са стабилним и традиционалним породичним односима. Поштена су и радна породица, без нарочитог уплитања у друштвено-политичка збивања.

Михајло је 9. колено ове породице. Од 18 рођене деце оца Исидора, преживело је шесторо деце. 4 сина и две кћерке. Синови Бранко, Душан и Милан су били ожењени и сви имају потомке у Трпињи. Кћерка Савинка удала се у Бело Брдо, а Љубица за Озрена Средојевића из Трпиње. Михајло је отишао у партизане са првом групом мештана и распоређен у неку од славонски јединица. Погинуо је у години ослобођења, 15.4.1945. године. На породичном гробљу има споменик и на њему слика, па се претпоставља да је ту и сахрањен. Погинуо је у месту Бујавица код Дарувара, што се види и у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Михајло није био ожењен. Крсна слава је Лазарева субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ ЈОЦКОВИЋ МИХАЈЛА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈУРИШИЋ	1702-1760
II	син Јован Јуришић	1722-1777
III	унук Григорије Јованов-Јуришић	1746-1811
IV	праунук Филип Јованов-Јуришић	1768-1834
V	прапраунук Стефан	1801-1850
VI	бела пчела Лазар Јоцковић-Јуришић	1836-1866
VII	син беле пчеле Стеван	1857-1927
VIII	унук беле пчеле Исидор	1885-1959
IX	праунук беле пчеле МИХАЈЛО, жртва Другог рата	1921-1945

34. ЈОЦКОВИЋ РАДО-РАДИВОЈ (1924-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Јована и мајке Виде Беговац из Боботе. Породица се бавила пољопривредом и економски је била веома стабилна. Отац Јован је имао три сина и сви су ученици НОР-а, отишли у партизане са осталим мештанима. Родослов породице је до 6. колена исти као и код претходног описаног Михајла. Заправо Лазар је имао два сина, Стевана и Димитрија, претка Радиног. Димитрије је имао сина Јована који је Радин отац, тако да је он 9. колено породице.

Радивој-Радо био је би распоређен у Осјечку ударну бригаду и као такав погинуо, односно нестао током рата 1944. године у месту Широко Поље. Налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Његова браћа Драгомир и Ђорђе имају потомке. Ђорђе је са женом и две кћерке одселио у Вуковар, а Драгомирова породица остала у Трпињи, чији син Десимир има сина Драгана. Драган још држи породичну нит у кући купљеној од Драгојловић Драгутина. Радо је био веома снажан и корпулентан млади момак способан за све послове. Није био ожењен. Крсна слава породице је Лазарова субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ ЈОЦКОВИЋ РАДИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈУРИШЋ	1702-1760
II	син Јован	1722-1777
III	унук Григорије	1746-1811
IV	праунук Филип	1768-1834
V	прапраунук Стефан	1801-1850
VI	бела пчела Лазар	1836-1866
VII	син беле пчеле Димитрије	---
VIII	унук беле пчеле Јован	---
IX	праунук беле пчеле РАДИВОЈ-РАДО, жртва Другог рата	1925-1944

35. КАРАГИЋ ДУШАН (1925-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Јована и мајке Златице Драгић из Сремских Лаза. Породица Карагић је доселила у Трпињу из Маринаца. Надимак је Лићкара.

Душан је био 6. колено породице, настањен у Гавриловој улици. У партизане је отишао са првом групом мештана у 18. години живота и укључио се у једну од славонских бригада. Био је примеран борац и брзо напредовао у старешинском кадру, поставши поручник. Душан је био веома политички ангажован и постао је политички комесар Првог батаљона 12. Пролетерске НО ударне бригаде. У књизи о његовој бригаде пише да је био најбољи политички комесар. Налазио се на редовној дужности када је са својом јединицом разминирао терен на планинама Папук и Псуњ, када је повређен од заосталих мина 21. марта 1945. године и хитно превезен у Београд на лечење. Преминуо је од тешких рана 16. маја 1945. године. Нажалост није се могао обрадовати слободи за коју је дао живот. Душан је добио заслужено признање за свој допринос у борби у виду Споменице од Врховног комамнанта друга Тита, али потомци немају тај документ. Споменица је иста као и од других који су је примили. Душан је био веома перспективан кадар и да је преживео ратне страхоте, изградио би сигурно завидну војну или цивилну каријеру.

Душан се не налази у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, а нису проверени подаци за Београд. За све који нису у поменутом списку, аутор ће доставити податке за сваког поименично. Иначе податке о страдању Душана, аутор је добио од сина његове сестре Десе, Душка и његове жене Зоре, које је аутор интервјуисао у њиховој кући у Товаришеву, али и из књиге о 12. бригади. С њима је живела Десанка, Душанова сестра и доживела дубоку старост од 93. године.

Душан Карагић

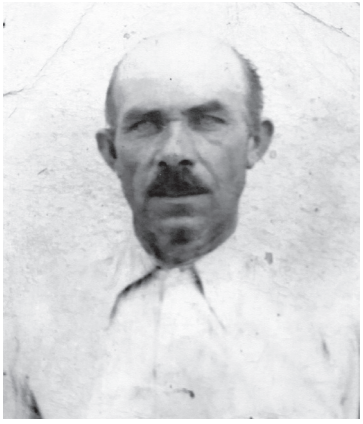

Душанов отац Јован

Душанова сестра Десанка са супругом Драгољубом

Код Душана се догодио један ненамеран догађај када је донета одлука о изградњи споменика. Савез бораца села је правио списак жртава и дуго се расправљало да ли је све у реду. Списак је био послан у Општинску организацију Савеза бораца Вуковар да и они погледају пре него што се попис имена стави на спомен плочу. Члан Општинске борачке организације Крста Богичевић из Сремских Лаза је запазио да на списку нема имена Карагић Душана па је упозорио месну организацију на пропуст. Изгледа да је Крста био његов саборац. Они су исправили грешку и Душаново име се нашло, оправдано, на споменику. Оправдање је гласило да су мислили да је умро природном смрћу, међутим, откривено је да је био рањен на борбеном задатку јединице, којом је руководио, а премунуо од задобијених рана.

Душанова сестра Десанка рођена 1928. године, удала се у Опатовац у породицу Фељвер, што на мађарском значи ковач. Дуго година је породица Фељвер живели у Опатовцу као староседеоци, а у браку са мужем Драгољубом добили су два сина, који имају своје породице и потомке.

Након одласка Десе у Опатовац, убрзо је продана породична кућа Мацура Ћири досељенику из Далмације. Душан није био ожењен, а није ни пренет на месно гробље.

Колено	**РОДОСЛОВ КАРАГИЋ ДУШАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК КАРАГИЋ из Маринаца	---
II	син Јован Карагић	1804-1849
III	Марко Карагић	1836-1889
IV	праунук Душан	1875-1922
V	прапраунук Јован Карагић	1899-1946
VI	бела пчела ДУШАН, жртва Другог рата	1925-1945

36. КЕЛИЋ ЈОВАН (1906-1945)

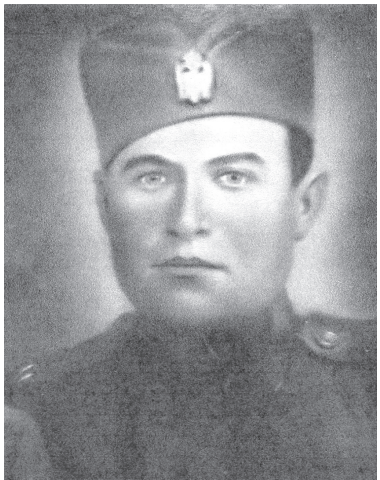

Рођен је у Трпињи од оца Саве и мајке Стевке, девојачко Аксентић из Борова. Породица Келић доселила је у Трпињу из Сомбора 1881. године, у улицу Нови Шор. Породицу је довео предак Павле, који је умро 1920. године у Трпињи. Имао је сина Саву, који је умро 1927. године. Породица се бавила земљорадњом и сточарством и била је доброг економског стања у то време.

Отац Сава је имао два син, Јована и Душана. Јован је отишао у партизане са првом групом мештана и био распоређен у 17. славонску ударну бригаду. Преживели борци су истицали његову одлучну и храбру борбу све до погибије. У књизи Поново у Славонији стоји цитат „увијек ће остати успомена на борце Јована Келића и Стевана Радосављевића из Трпиње – и друге”. Био је веома по-

гођен убиством рођеног брата почетком успоставе НДХ државе. Подаци говоре да је погинуо у тешкој борби за Чаглин 22. јануара 1944. године, али други извор налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња где стоји да је погинуо у граду Бели Манастир 1945. године. Мислим да је наш извор тачан јер потиче из војне литературе.

Јован је био ожењен Милком Јурибашић из Борова и имао два сина, Душана и Саву. Душан звани Шекара био је одличан фудбалер и веома друштвен човек, радио је у Комбинату Борово, а у браку је добио две кћерке, које су се удале и имају потомке. Млађи брат Саво није био ожењен и бавио се сточарством. Крсна слава породице је Свети Јован Крститељ, 20. јануара.

37. КЕЛИЋ ДУШАН (1915-1941)

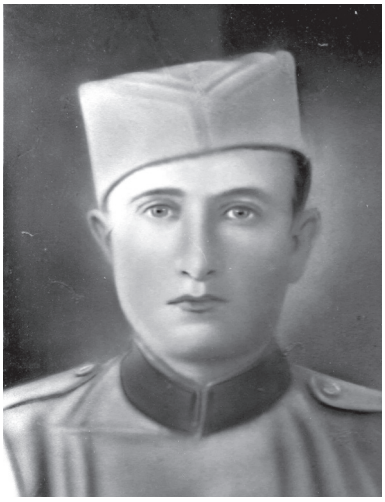

Рођен је у Инђији од истих родитеља као и његов брат Јован на броју 36. Надимак му је био Сремац, а породични Шогорови. Није јасно зашто је рођен у Инђији. Породица је мирно живела у селу, све до оснивања НДХ, када је завладао страх међу мештанима, али и пригушени и пасивни отпор на све драстичније законске мере и понашање жандармерије и усташа.

Душан је био веома одлучан, храбар и спретан човек. Поред бављења пољопривредом, радио је у фабрици „Бата" у Борову, а од спорта упражњавао је фудбалску игру и био је члан месног клуба „Синђелић".

Године 1941. на боботском кирбају Душан је 6. маја у благо алкохолисаном стању дошао у вербални конфликт са жандарима. Када је дошло до присиле и туче, одлични и храбри Душан је отео од жандара пушку са мецима и побегао назад у Трпињу. Крио се и тумарао целу ноћ по баштама, знајући да ће се подићи потера за њим. Рано ујутро 7. маја дочекао је камион с Немцима на крају села из правца Вуковара и осуо паљбу по њима. Камион је безбедно дошао до центра и у жандармерији је пријављен оружани инцидент. Одмах је организована свеобухватна потера за њим јер су већ знали за његов испад у Боботи. У међусобном пушкарању, Душан је смртно погођен и убијен у башчама, зване Главчице. Да је овај инцидент био званично организован од стране КПЈ и њихових званичних органа, то би била прва опаљена пушка на непријатеља и можда постао званични почетак УСТАНКА у Хрватској. А како би село прошло може се само замислити. Вероватно би било цело запаљено. Тадашњи органи НДХ исправно су оценили овај случај као индивидуални револт појединца, тако да је село спашено, иначе у другом случају било би катастрофално. Душан није био ожењен. Крсна слава је као и код брата Јована.

Једна од улица у Трпињи носи његово име, због догађаја који је напред описан. Не желећи оспоравати Душанов гест као индивидуалну нетрпељивост појединца према окупаторима и усташама, као и заслуге његовог брата Јована, ипак, сматрам да није требао добити „своју" улицу. Неки мештани бојажљиво говоре да је било заслужнијих мештана из села по којима би требала постојати улица у селу, на пример Јофиф Миловук, Катарина Богданоовић, али и других бораца. Иначе, принцип давање улица по заслугама из ратова није умесан, јер ратови немају краја и никада се не зна да ли ће, можда, бити неко заслужнији. То се односи и на друге улице чија имена су настала по истом основу. Млађи мештани не знају да су у Трпињи биле улице по познатим војводама из Првог светског рата, али су после извесног времена враћени стари називи улица.

38. КОВАЧЕВИЋ РАДОВАН-РАДО (1920-1943)

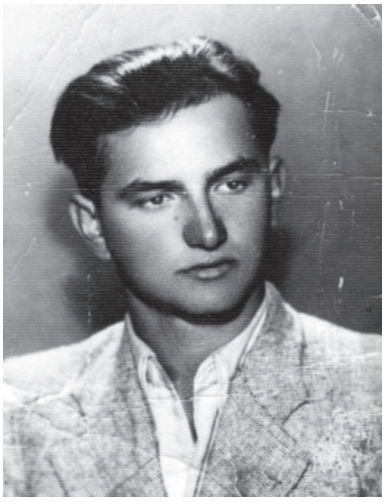

Рођен је у Трпињи од оца Жарка и мајке Даниче, девојачко Тешић из Трпиње. Надимак је Пуцини. Већ је констатовано да је ова породица некада била веома велика и завидног имовинског стања. Сви су имали добре куће за сеоске услове. Но делењем породице њихов економски статус је ослабио, али никада нису били сиромашни. Бавили су се пољопривредом, занатима и радничким професијама.

Радован је био 9. колено породице. Он је био веома напредан младић и ангажован на културно просветном раду у селу, посебно у драмским секцијама где се истакао својим радом. Исто тако повезао се и са напредним омладинским покретом, као и брат Стеван и сестра Бисерка. Као такав, одласком у партизане, био је веома ангажован борац и сарадник.

Приликом боравка у једном малом месту, Бектеж у Славонији, за које се сматрало да је безбедно, група од неколико Трпињца, Радо, Мишо Перлез, Ђоко Лешанов и Војин Комарац ишли су са поверљивим мештанином да реше нека питања снабдевања своје јединице. Изненада, однекуд се појавила група усташа, као нека патрола и упала у кућу домаћина. Да би се спасили склонили су се у сламу или штагаљ, али су примећени, те се на позив усташа нису одазвали. Тада су усташе запалиле штагаљ и сви су ту преминули. Било је то само 46 дана од доласка у партизане, 26. октобра 1943. године. После ослобођења Радован је добио Споменицу за храброст, потписану од друга Тита и Александра Ранковића. Радован није био ожењен. Крсна слава је Ђурђиц.

Колено	**РОДОСЛОВ КОВАЧЕВИЋ РАДОВАНА И СТЕВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈОВАН	1709-1773
II	син Аксентије	1764-1830
III	унук Симеон	1730--
IV	праунук Ранислав	1816-1847
V	прапраунук Максим	1842-1919
VI	бела пчела Михаил	1861-1934
VII	син беле пчеле Миливој	1880-1923
VIII	унук беле пчеле Жарко	1901-1974
IX	праунук беле пчеле РАДО жртва Другог рата	1920-1943
IX	праунук беле пчеле СТЕВАН, жртва Другог рата	1926-1944

39. КОВАЧЕВИЋ СТЕВАН (1926-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Жарка и мајке Данице, девојачко Тешић. Надимак је Пуцини. Стеван је средњи син поносних и храбрих родитеља, који се одмах по формирању НДХ ангажовао у напредном омладинском покрету са братом Радом и сестром Бисерком. Био је ангажован као веза између теренског рада у селу и бораца на фронту у Славонији. Одржавао је свакодневне везе, јер су курирске службе веома добро функционисале. Слога међу сеоским теренцима је била примерна, тако да су ова српска села водила доста разумну сарадњу, без трагичних последица.

Радован и Стеван имали су сестру Бисерку и брата Саву, који су преживели рат, засновали своје породице и добили потомство. Бисерка се удала у село Даљ за Љубомира Берковића, а Саво је оженио девојку из села Мирјану Крсмановић-Чикелину.

Радећи на релацији везе између фронта и теренског рада у Трпињи, али и сталних контаката са теренцима из околних села, затекао се једног дана на подручју Боботског канала у реону Трпиње са сарадницима, Алексом Дуђом-Ердељац и Бошком Џагом-Панић, Бекин. Ишли су од шуме Јордан, која се налази између Пачетина и Трпиње. Не слутећи да их двогледом посматрају усташе са црквеног торња, јер су редовно осматрали околину, лоцирани су у близини моста на каналу, те хитно у том правцу упутили патролу. Када су угледали патролу, сва тројица су се разбежала на разне стране. Негде под селом, код Ћићићевог винограда, успели су убити Стеву 24. јула 1944. године. Алекса Дуђа је побегао, али је брзо ухваћен и одвезен у Осјечки затвор као рањеник, где је преминуо или убијен, а Бошко Џага је окончао живот у Јасеновцу. Могло би се рећи да је ово несрећан случај, но нису смели ићи около села по дану, јер су усташе свакодневно осматрале околину, посебно у правцу канала, села

Боботе и Пачетина, те све трпињскње баре, укључујући Аћаш код Вере, баре Брестовача и Старо село, пошто су тамо боравили теренци у трсци и другом барском растињу. Никада се нису кретали по дану, јер су знали за осматрање, а били су опрезни и неповерљиви према неким мештанима.

После рата и Стеван је добио Споменицу за допринос у рату, потписану од друга Тита. Стеван није био ожењен. Крсна слава је Ђурђиц.

Поред Споменице добијене за заслуге у рату, браћа Ковачевић Радован и Стеван добили су у селу улицу која се зове „Браће Ковачевић". Наравно губитак најрођенијих не може се надокнадити, али признања за њихов допринос у рату, у селу чувају успомене на њихова имена.

Браћа Ковачевић се налазе у списку жртава геноцида Београд за место Трпиња са тачним подацима године рођења и места страдања.

Породична кућа је продана током времена, а купљена друга у истој улици од мештанина Дедић Саве када се овај одселио у Вуковар. Родослов Стеванов је као и код брата Радована под редним бројем 38.

СПОМЕНИЦА

ЗА ВЕЧНУ УСПОМЕНУ И СЛАВУ
ПАЛИХ БОРАЦА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА
НА ПРЕДЛОГ

Савеза бораца народноослободилачког рата
Министарство народне одбране
Владе Федеративне народне републике
Југославије
ИЗДАЈЕ ОВУ СПОМЕНИЦУ ЗА

Раду Ковачевић
Чиче Ву Ковачевић

КОЈИ ЈЕ ОДАЗИВАЈУЋИ СЕ ПОЗИВУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ У БОРБИ ПРОТИВ ФАШИСТИЧКИХ
ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ДОМАЋИХ НАЗАМИКА
ПОЛОЖИО СВОЈ ЖИВОТ
ЗА СЛОБОДУ И НЕЗАВИСНОСТ
ЗА БРАТСТВО И ЈЕДИНСТВО НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ
ЗА ВЛАСТ РАДНОГ НАРОДА И ПОБЕДУ
НАРОДНЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

ВЕЧНА СЛАВА ПАЛОМ НАРОДНОМ БОРЦУ!

БР. СПОМЕНИЦЕ 293 739 ДАНО У БЕОГРАДУ 29 НОВЕМБРА 1950

Савез бораца народноослободилачког рата Југославије
секретар

Министар народне одбране
Врховни командант Југословенске армије

Споменица браће Ковачевић

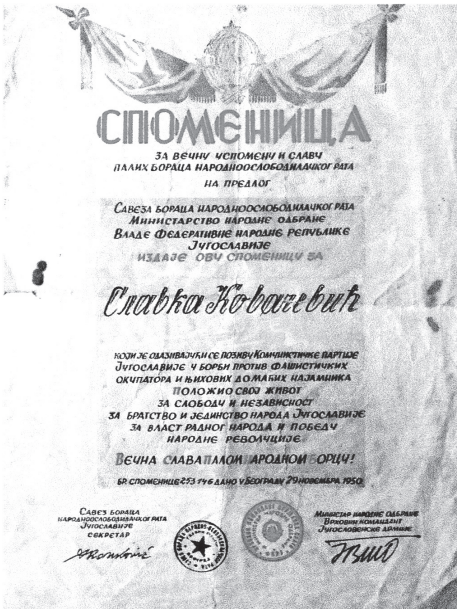

СПОМЕНИЦА

ЗА ВЕЧНУ УСПОМЕНУ И СЛАВУ
ПАЛИХ БОРАЦА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА
НА ПРЕДЛОГ

Савеза бораца народноослободилачког рата
Министарство народне одбране
Владе Федеративне народне републике
Југославије
ИЗДАЈЕ ОВУ СПОМЕНИЦУ ЗА

Славка Ковачевић

КОЈИ ЈЕ ОДАЗИВАЈУЋИ СЕ ПОЗИВУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ У БОРБИ ПРОТИВ ФАШИСТИЧКИХ
ОКУПАТОРА И ЊИХОВИХ ДОМАЋИХ НАЗАМИКА
ПОЛОЖИО СВОЈ ЖИВОТ
ЗА СЛОБОДУ И НЕЗАВИСНОСТ
ЗА БРАТСТВО И ЈЕДИНСТВО НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ
ЗА ВЛАСТ РАДНОГ НАРОДА И ПОБЕДУ
НАРОДНЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

ВЕЧНА СЛАВА ПАЛОМ НАРОДНОМ БОРЦУ!

БР. СПОМЕНИЦЕ 253 196 ДАНО У БЕОГРАДУ 29 НОВЕМБРА 1950

Савез бораца народноослободилачког рата Југославије
секретар

Министар народне одбране
Врховни командант Југословенске армије

Споменица Славка Ковачевића

40. КОВАЧЕВИЋ СЛАВКО (1924-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Јована- Јоце и мајке Милице, девојачко Перајлић из Трпиње. Породица је једна од најмногобројнијих, настањена у Гавриловој улици. Већ је раније наглашено да је породица била више него просечног имовинског стања, а бавили су се пољопривредом и другим занимањима, касније. Породица је била веома сталожена, мирна и ненаметљива.

Славко је био 9. колено породце и најмлађе дете од троје преживелих. Потомци и пријатељи памте Славка као веселог, комуникативног и способног

младића, који је проводио мирне и веселе момачке дане све до одласка у партизане. Отишао је у рат са првом великом групом мештана заједно с братом Бранком и распоређен у Осјечку ударну бригаду. Погинуо је у години ослобођења 8. јануара 1945. године у месту Отровањац код Вировитице. Подигнут је споменик палим борцима у Вировитици на којем се налази и Славково име. Место погибије и споменик посећивао је, повремено, брат Бранко и сестра Радојка с породицама.

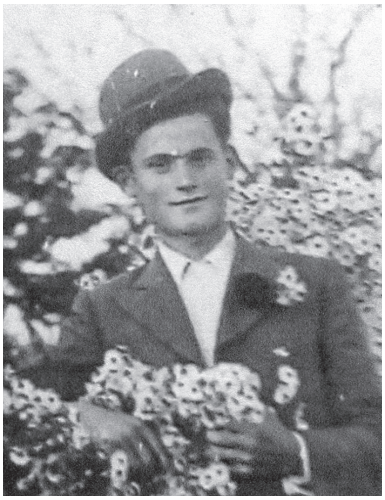

Славко Ковачевић

Славко се налази на списку жртава геноцида Београд за место Трпиња, али је година страдања погрешно написана да је 1944. а тачна је година коју је дала породица.

О Славку као борцу причали су преживели другови, наглашавајући његову храброст и смелост у борбеним акцијама, па не чуди чињеница да је одликован Споменицом од Врховног команданта друга Тита. Славко није био ожењен, нити су пренети његови посмртни остаци у Трпињу. Крсна слава је Ђурђиц.

Колено	**РОДОСЛОВ КОВАЧЕВИЋ СЛАВКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈОВАН	1709-1773
II	син	1752-1820
III	унук Наум	1780-1841
IV	праунук Григорије	1802-1847
V	прапраунук Љубомир	1826-1867
VI	бела пчела Сава	1847-1913
VII	син беле пчеле Тома	1871-1951
VIII	унук беле пчеле Јован-Јоцо	1897--
IX	праунук беле пчеле СЛАВКО, жртва Другог рата	1924-1945

41. КОВАЧЕВИЋ МИЛОРАД (1925-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Милана и мајке Анђе Бајац из Борова. Надимак је Богданови. Током младалачког живота Милорад није имао посебног интереса са друштвени живот, али је био радо виђен у друштву као лепушкаст младић своје генерације. Он је био типични представник ове веома мирне и ненаметљиве породице. Милорад је био 8 колено породице. Надимак Богданови су добили по Богдану из 4. колена.

Милорад је отишао у партизане са првом групом мештана и распоређен у 18. славонску ударну бригаду у њен 4. бараљон. Према причању преживелих бораца био је храбар, поуздан и савестан борац у својој јединици, својствен карактеру свих Ковачевића.

У једној од многобројних борби његове јединице погинуо је 25. јануара 1944. у месту Владичин Хан у непосредној борби 4. батаљона са неприја-

Милорад Ковачевић

тељем, свега неколико месеци по доласку у партизане. Други извор, односно списак Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, каже да је погинуо 1945. године код Бијељине. Имао је сестру Љубицу и браћу Жарка и Ђорђа. Жарко је са женом Катицом Петровић добио два сина, који су ожењени и имају своје потомке. Најмлађи брат Ђорђе ожењен је Миром Јохан из Белог Брда са којом је добио два сина од којих је Слободан погинуо у рату 1991-1995. Сестра Љубица се удалала и има потомке. Милорад није био ожењен, нити је пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Ђурђиц.

Колено	**РОДОСЛОВ КОВАЧЕВИЋ МИЛОРАДА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ДИМИТРИЈЕ	1717-1775
II	син Павел	1742-1797
III	унук Симеон	1775-1835
IV	праунук Богдан	1808-1866
V	прапраунук Николај	1849-1920
VI	бела пчела Константин	1877-1937
VII	син беле пчеле Милан	1900-1966
VIII	унук беле пчеле МИЛОРАД, жртва Другог рата	1925-1944

42. КОВАЧЕВИЋ ЕМИЛ (1914-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Константина и мајке Данице, девојачко Прокић од породице Ћилиних. Надимак ових Ковачевића је Богданови, по претку Богдану, који је наведен у родослову његовог синовца Милорада на броју 41.

Емил је као млад човек живео пуним младалачким животом све до почетка рата. За разлику од других, био је веома друштвен и имао доста пријатеља. Био је занесен фудбалом, који је једно време играо у сеоском клубу „Синђелић". Излазио је у биртије и волео куглање. По оснивању фабрике „Бата" запослио се у истој и радио као радник. Убрзо је купио стару кућу у својој улици на углу и вршио припреме за адаптацију, али га је рат у томе спречио. За време рата у кући је становао ковач Качар Јован и други досељеници, од

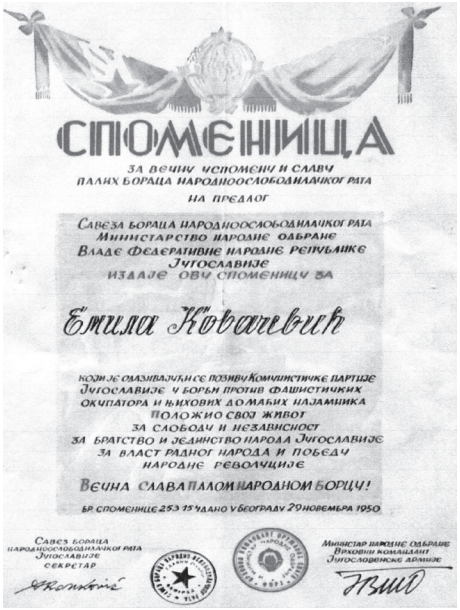

СПОМЕНИЦА

ЗА ВЕЧНУ УСПОМЕНУ И СЛАВУ
ПАЛИХ БОРАЦА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА
НА ПРЕДЛОГ

Савеза бораца народноослободилачког рата
Министарство народне одбране
Владе Федеративне народне републике
Југославије
издаје ову споменицу за

Емила Ковачевић

који је одазивајући се позиву Комунистичке партије
Југославије у борби против фашистичких
окупатора и њихових домаћих најамника
положио свој живот
за слободу и независност
за братство и јединство народа Југославије
за власт радног народа и победу
народне револуције

Вечна слава палом народном борцу!

Бр. споменице 253 15 Издано у Београду 29 новембра 1950

Савез бораца
народноослободилачког рата
Југославије
секретар

Министар народне одбране
Врховни командант
Југословенске армије

Споменица Емила Ковачевића

Емил Ковачевић у средини, између браће Милутина и Веселина Стојковића, који су ауторови ујаци. Дружио се с њима, јер је исто годиште као и Веселин, који је такође погинуо у рату.

којих је један, после рата, преуредио у сеоски млин, да би кућу после купио Вујић Никола, а на крају породица Данила Латковића.

Емил је отишао у партизане са првом великом групом мештана и оставио незбринути жену и малу девојчицу. Био је распоређен у Осјечку ударну бригаду, која је била узданица славонских бригада и скоро да нема борбене акције у којој није учествовала, о чему говоре до сада написане књиге. У једној од акција бригаде, Емил је погинуо 1944. године у месту Клокочевик. Налази се на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. За његов допринос, храброст и залагање у борби, добио је и Споменицу за заслуге од Врховног команданта друга Тита, чији се потпис види са десне стране. Споменицу је потписао и друг Александар Ранковић.

Емил је био ожењен Зорком Пецикозић из Даља и с њом добио кћерку Милицу, рођену 1938. године. Милица је живела код стрица Милана и похађала трпињску школу до одласка 1950. године у Београд код ујака, Пецикозић Чеде из Даља, који је био на дужности у Београду као официр ЈНА. Тамо је наставила школовање а после се запослила и радила све до пензије. Старатељ до одласка у Београд био је стриц Милан, који је веома тешко живео у то време. Милица се удала у Београду за Крсту Ковачевића из Далмације и добила сина Горана, који има потомке. Горан је завршио Правни факултет и бави се адвокатуром. Емил није пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Ђурђиц.

43. КОВЧИН ПЕТАР (1899-1944)

Рођен је у Стапару од оца Косте и мајке Даринке Волић из Стапара у Бачкој. Немају надимка, него их мештани једноставно називају по презимену Ковчини. Ова породица је била једна међу најбогатијим породицама досељеним из Бачке. Волели су земљу и стално су увећавали свој посед новом куповином. Петар је до рата сложно живео у истој кући са братом Бранком.

Петар је 3. колено ове породице која се доселила из Стапара 1901. године и сместила се у Великој улици на великом плацу са новом кућом.

Петар је отишао у партизане са првом групом мештана 1943. године у једну од славонских бригада. Према подацима преживелих другова, Петар је био примеран и искусан борац, јер је био војник Краљевине СХС. Немамо много информација о његовој погибији, осим да је настрадао током 1944. године у некој од акција његове јединице, међутим други извор, односно списак Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња каже да је погинуо 1943. у Босни у Бања Луци.

После погибије, Петрове две кћерке живеле су у великој кући са стрицем Бранком и његове две кћерке, које су наследиле део породичне куће, а после њих кућу је купио Бранислав Маширевић и саградио на истом плацу нову кућу. Горњу слику ми је доставио Бране, нови власник старе куће, а после и његова унука Јелица, удана Димитријевић из Борова.

Петар је био ожењен са Марином Бођирковић пореклом и Чанада у мађарској Барањи. У том браку добили су две дивне кћерке, које су се удала у Трпињи. Старија Милица удала се за Перу Бајакића и добила сина Ђорђа и кћерку Јелицу удану у Борово и Мару удану у Нови Сад. Обе имају потомке. Ђорђе је такође ожењен, живи у Вуковару и има потомке. Милица је настрадала у рату 1991-1995. од бомбардовања у Вуковару. Млађа Петрова кћерка Савинка удала се за Лазара Савића Бајиног и с њим добила кћерке Љубицу удана у Боботу, и сина Милана, такође ожењен. Обоје имају одрасле потомке.

Петар није пренет на месно гробље. Крсна слава породице је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ КОВЧИН ПЕТРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МИЛАН	1850-1917
II	син Коста	1874-1951
III	унук ПЕТАР, жртва Другог рата	1899-1944

44. КРСМАНОВИЋ НИКОЛА (1905-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Јефтимија, звани Стефан и мајке Параскеве рођене Милетић из Вере. Ови Крсмановићи, надимка Чикелини, спадају међу богатије у невеликој породици, а настањени су у Гавриловој улици. Никола је био веома напредан и радан човек, који је стално увећавао свој посед између два рата, те пред рат направио велику и добро функционалну кућу.

Никола је 7. генерација у овој староседелачкој породици. Он није много марио за друштвено-политичка догађања у селу, јер је све своје умне и физичке напоре усмерио на стварање поседа и бригу о породици. Рат га је спречио даљег напредовања, јер се међу првима придружио борби у партизанском покрету. Распоређен је у једну од славонских бригада и погинуо у борбеној акцији своје јединице током 1944. године, а други извор у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, каже да је погинуо 1943. године у Босни, у Бања Луци.

Никола је био ожењен Славком Прокић-Кабларевом и с њом добио двоје деце, сина Жарка и кћерку Мирјану. Жарко је такође био учесник рата, а по повратку оженио је Даницу-Цану Берошевић и с њом добио кћерку Слободанку, удана Кедменец. Живи с мужем у Вуковару и има двоје одрасле деца. Обоје имају потомке. Кћерка Мирјана удала се за Саву Ковачевића, надимак Пуцин и с њим добила две кћерке и сина. Кћерка Рада се удала за Перајлић Јована и имају кћерку, а кћерка Нада се удала у Мирковце и такође има потомке. Син Стеван се оженио Терезијом из Даља и има двоје деце. Сви су ситуирани и имају своје породичне куће.

Крсна слава породице је Сергије и Вакхо или Срђевдан, 20. октобар.

Колено	**РОДОСЛОВ КРСМАНОВИЋ НИКОЛЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК КРСМАН РАДОСАВЉЕВ-КАРАБАТСКИ	1704-1782
II	син Ефтиније Карабатов-Крсмановић	1754-1816
III	унук Филип Карабатски-Крсмановић	1790-1849
IV	праунук Исак Карабатов-Крсмановић	1824-1909
V	прапраунук Георгије Карабатски-Крсмановић	1855-1900
VI	бела пчела Јефтимије звани Стефан Крсмановић	1882-1918
VII	син беле пчеле НИКОЛА, жртва Другог рата	1905-1944

45. КУЗМАНОВИЋ СЛАВКО (1925-1944)

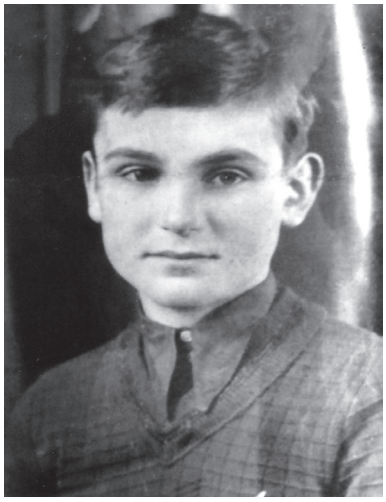

Рођен је у селу Шушњевци у Славонији од оца Крсте и мајке Љубе, рођене Живковић из Сремских Лаза. Породица је доселила из Славоније из места Шушњевци код Клокочевика 1. маја 1938. године. Немају надимак, али сви су препознатљиви када се каже да су Крстини. Крста није био завидног имовинског стања, али је купио кућу у Гавриловој улици иза Јокешове баште. Био је карактеран, вредан и угледан човек. Радио је надничарске послове код имућнијих мештана, а највише код поштеног домаћина, Барањца Јована Ћићића.

Славко је био најстарије од шесторо живе деце. Сви су рођени у Славонији, осим Јованке. Славко је до своје 18. године помагао оцу Крсти у обезбеђивању животних намирница неопходних за осмочлану породицу, као и сва деца чим су мало одрасла. Када је организован одлазак у партизане Славко и отац Крста одазвали су се мобилизацији и обојица су распоређени у славонске јединице. Славко је на несрећу породице настрадао током 1944. године у Кисељаку код Бјељине, али се не зна датум. Евидентиран је у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња са тачним подацима.

Отац Крста је преживео ратне страхоте и после рата се укључио у прве органе милиције, али је због нарушеног здравља преминуо 1947. године, оставивши супругу Љубу са петоро деце. Одговорност је пала не само на мајку, него и на две старије кћерке, Јелену и Љубицу, све до њихове удаје 1947 и 1949. године. Како је које дете стасало, одмах се запошљавало или ступало у брачне односе. Терет тешкоћа поднела је цела породица, поштено и достојанствено са породично усађеним моралним кодом. Сва деца су срећно засновала брачне заједнице. Јелена се удала у Борово село за Радивојевић Гојка, Љубица у Острово за Мрмош Ђоку, Дана у Мирковце за Светислава Констадиновћа, Никола је оженио Ружу Пространа пореклом из Далмације, а Јованка се удала у породицу Кнежевића за Јована. Сви имају своје потомке и унучад. Нажалост, смрћу Јованке фебруара 2021. године више нема ни једног Крстиног детета.

Породица Крсте Кузмановића, четири кћерке и син Никола

Син Никола је продао стару кућу и изградио нову у Великој улици, сада Јована Перајлића. Славко није био ожењен, а ни пренет у породичну гробницу.

46. ЛАЗИЋ ЂОРЂЕ-ЂОКО (1920-1943)

Црквено име је ГЕОРГИЈЕ, рођен је у Трпињи од оца Драге и мајке Зорке рођене Панић из Трпиње. Надимак породице је Лешанови. Станују у улици именом Бршадинчић. Породица се бавила пољопривредом са нагласком на ратарство и сточарство. Веома је мирна и повучена породица посвећена послу и одговју потомака. Нису друштвено-политички активни, нити их интересује тај део живота. Ђорђе је 8. колено ове породице.

Ђоко је отишао у партизане са првом групом мештана почетком септембра 1943. године и распоређен у славонске бригаде. Нажалост погинуо је, могло би се рећи, непажњом групе у којој су били колеге из исте улице, Радо Ковачевић-Пуцин и Михајло-Мишо Милашиновић, звани Перлез, Војин Максимовић, а вероватно и руководилац јединице, јер су упали у село које није довољно обавештајно испитано да је сигурно, те их је изненадила усташка група и запалила их у штагљу сламе или сена, где су се сакрили и тамо изгорели. То се догодило само око 46 дана од доласка у партизане, 26. октобра 1943. године у месту Бектеж. Ђоко се налази у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња са тачним подацима.

Ђоко је био ожењен комшиницом Гроздом Маричић и с њом добио два сина, Васу 1942. и Саву 1944. године, који је рођен као посмрче. Једна од многобројних удовица остала је и Ђокина жена Грозда, на коју је пао терет егзистзенције и опстанка породице.

Ђоко није могао бити пренет у породичну гробницу јер је изгорео, као и његови ратни другови. Крсна слава је Ђурђевдан 9. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ЛАЗИЋ ЂОРЂА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТОМА АЋИМОВИЋ	1714-1768
II	син Лазар Аћимовић-Томић-Јованов	1746-1817
III	унук Јован Аћимовић-Лазин-Гајин	1783-1819
IV	праунук Стефан Гајин-Лазић	1816-1870
V	прапраунук Теодор Гајин-Лазић	1849-1907
VI	бела пчела Васо	1870-1929
VII	син беле пчеле Драго Лазић	1893--
VIII	унук беле пчеле ГЕОРГИЈЕ-ЂОКО-Ђорђе жртва Другог рата	1920-1943

47. ЛУКИЋ НИКОЛА (1921-1944)

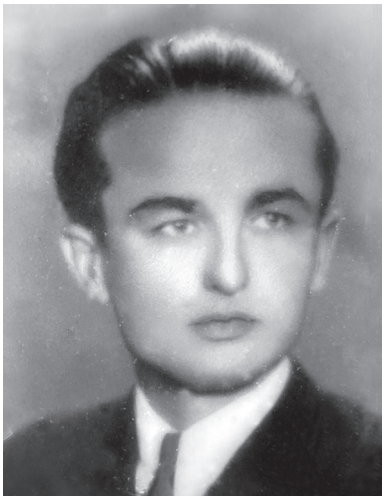

Рођен је у Трпињи од оца Влајка и мајке Милице Аврамовић из Вере. Отац Влајко рођен је у Стапару у Бачкој и доселио је са већом групом овог презимена. Он је умро релативно млад 1932. у својој 37. години живота, а жена 1950. године у 55. години.

Ову породицу довео је из Стапара 1899. године Теодор 1868-1922. године, који је имао два сина, Станка и овде описаног Влајка. Бавили су се пољопривредом, али их је омело ратно стање и погибија два сина. Никола је отишао у партизане са првом групом мештана и распоређен је у славонске јединице, где је погинуо у некој од многих ратних операција своје јединице 1944. године у месту Дарувар. Налази се на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња са тачним подацима.

Николин стриц Станко са сином Савом одселио је у Вуковар, где је Сава имао одговорне функције у текстилној индустрији. Али Станков други син Драгомир је такође погинуо у рату. Пошто ни у јеној од ове две породице, Влајковој и Станковој није било мушких потомака породица је изумрла и у Трпињи и у Вуковару. Не располажем ни са једном сликом од ове две породице. Породична Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

48. ЛУКИЋ ПРОКО (1912-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Станка из Стапара и мајке Илинке Врачарић из Трпиње. Станко је имао надимак Шана. Породица се бавила пољопривредом, занатом, трговином и радничким занимањем. Нису имали велики посед, али су добре приходе намицали из додатних занимања. Настањени су у улицу Нови Шор. Сви Лукићи су доселили из Стапара из Бачке. Ову породицу довео је Живко 1860. године.

Проко је 4. генерација ове породице Лукића. Он је изучио крзнарски занат, у то време веома популарно и добро плаћено занимање. Преселио се у Вуковар, оженио се и почео бављење својим занатом. Почетком рата дошла је у питање егзистенција и преживљавање, али и страх од неизвесности. Проко се одлучио за напредни покрет и отишао у партизане са Трпињцима у првој групи, оставивши жену Милену и сина Јована,

рођеног 1940. године, који су се вратили у породичну кућу жениних родитеља.

Проко је био у некој од славонских јединица када је нестао у једној од многобројних борбених акција. Водио се као нестао у рату током 1944. године, али дуги низ година после рата, нико није знао где и како је настрадао. Накнадно се сазнало да је погинуо 1943. године у месту Пакрац у Славонији. Ожалошћена супруга Милена и малолетни син Јован годинама су чекали да сазнају неку информацију о судбини мужа и оца. Веровала је да би се јавио да је жив, јер је била уверена у њихову истинску љубав. Неизвесност је прекинуо један борац, мештанин из Бршадина, када јој се обратио питањем да ли је она Прокина супруга. Изненадила се питањем, али је потврдила да јесте, те је он упитао да ли зна како јој је муж нестао. Када је одговорила негативно, он јој је испричао детаље, јер је био учесник у акцији. Заправо, групу партизана су опколили непријатељи и тада је настала паника како се извући и обруча. Уз помоћ других јединица и отпора опкољене групе, велики број се спасио, али и настрадао у покушају пробоја, међу којима је био и Миленин муж Проко. То јој је била прва информација о страдању мужа након 20 година чекања.

Прокин син Јован Лукић као студент економије у Београду и потоњи дугогодишњи директор Службе друштвеног књиговодства у Вуковару. Био је цењени економски стручњак ове врсте банкарских послова.

Горњу причу потврђује и податак из списка Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, где се наводи година и место погибије Пакрац, управо подударно са причом коју је добила од мужевог непознатог суборца.

Удовица Милена и син Јован живели су у Вуковару, а издржавали се од њеног шнајдерског заната, који је научила још као девојка у Трпињи. Јован је добио помоћ као дете палог борца, што му је помогло у школовању, све до завршетка Економског факултета. У међувремену купили су кућу у Улици Јосипа Краша број 6, где се и данас налази Јованова супруга Невенка. Она је рођена у познатој породици Радишић из Вуковара. Отац јој је пуковник Ђорђе познати песник, а мајка Ксенија лекар пореклом из Котора, уствари познате поморске породице Радуловић. Јован је био успешан директо Службе друштвеног књиговодства у Вуковару све до последњег рата. На жалост премунуо је 1997. године у најбољим годинама живота. Мајка Милена доживела је дубоку старост и преминула је 2019. године у 98. години живота.

Ова грана Лукића, нажалост је изумрла, јер Јован и супруга Невенка немају потомака. Исто тако и Прокина браћа, Војин звани Кеслер нема мушких потомака, али млађа кћерка Меланија је добила кћерку са Рајком Радивојевићем, која имао потомства, док најмлађи брат Славко, звани Пишта,

који са супругом Софијом Маширевић живео у Черевицу без деце. Проко није пренет у породични гробницу. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ЛУКИЋ ПРОКЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЖИВКО ЛУКИЋ	1834-1904
II	син Лазар	1949-1921
III	унук Станко	1986-1865
IV	праунук ПРОКО, жртва Другог рата	1920-1943

49. МАКСИМОВИЋ ВОЈИН (1911-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Славка и мајке Пелагије Степановић из Вере. Породични надимак је Комарац. Породица се бавила пољопривредом, а Војин и месарским занатом као додатним извором прихода. Ови Максимовићи, као и други у селу, доселили су из Бачке, из Бачког Брестовца 1867. године, а довео их је Стефан, што се види из родослова.

Војин је 4. колено ове породице у Трпињи. Био је ожењен Даницом Лукић. Остао је у сећању мештана као веома добар породичан и вредан човек, који је радо виђен у друштву, што је карактеристично за све личности из ове породице. Треба напоменути и велику бригу и пожртвованост женских чланова ове породице, јер су у доста случајева остајале рано без својих мужева и тада преузимале на себе цео терет чувања и одгоја породице. То није било лако у условима ратова и после њих.

Војин је отишао са првом групом мештана у партизане и придружио се славонским јединицама као и већина мештана. Као већ искусан војник из краљевске војске нису му биле тешке и непознате војничке обавезе у партизанима. Но, без обзира на то, једна непажња одговорних, а можда и његове групе, догодила се у акција којој су непотребно изгубили животе четити млада борца из Трпиње 26. октобра 1943. године у месту Бектеж у Славонији, непосредно по доласку у партизане. У групи су били Војин, Ђоко Лазић-Лешанов, Радо Ковачевић-Пуцин и Михајло-Мишо Милашиновић-Перлез. Они су добили задатак да са мештанином од поверења обаве важан посао, али је акција кренула непредвиђеним током. У неком моменту док су обављали задатке, изненада се појавила усташка патрола – случајно или издајом мештана – која је уочила партизане. На сугестију домаћина сакрили су се у неки штагаљ и нису се одазивали позиву на предају, мислећи да их усташе нису виделе. Намера усташа је била да их ухвате живе, али када то нису успели, запалили су штагаљ и они су на најтежи начин изгубили своје младе животе.

Причу о овој погибији препричавали су преживели борци, али нигде није забележено име места у коме су погинули наши мештани. Према сећању приче потомка Бранислава Максимовића-Комарца то би требало бити село Бектеж у подножју планине Крндије и Папука. Он се сећа приче да су преживели деда Петар и други чланови настрадалих породица планирали одлазак у то место ради освете. На срећу то се није догодило захваљујући баки Пелагији-Пели, која их је својом мирноћом спречила у намери. Ово је само једна од прича. Вероватно да свака војна акција и погибија има своју неиспричану причу. Да је место погибије тачно потврђено је у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, где је наведено место погибије ове групе мештана. Војин није могао бити пренет на месно гробље јер се не зна где су угљенисана тела сахрањена.

Војин је из брака са женом Даницом добио кћерку Динку 5. 8. 1936. године. Али и тада је доживео трауму, јер му је жена умрла 11.8. само шест дана после порода, вероватно због порођајних компликација. Одгој кћерке Динке, детета старости од 6 дана није било лако отхранити у ондашње време, а после погибије Војина, бригу о њој је преузео брат Петар и његова супруга све до удаје. Динка је била паметна и друштвена девојка и на време се удала и добила двоје деце, кћерку и сина. Војин је обележен сликом на породичном гробљу. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ МАКСИМОВИЋ ВОЈИНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТЕФАН, Брестовац	1814-1879
II	син Кирил	1841-1893
III	унук Славко	1885-1920
IV	праунук ВОЈИН, жртва Другог рата	1911-1943

50. МАНОЈЛОВИЋ НЕБОЈША (1920-1944)

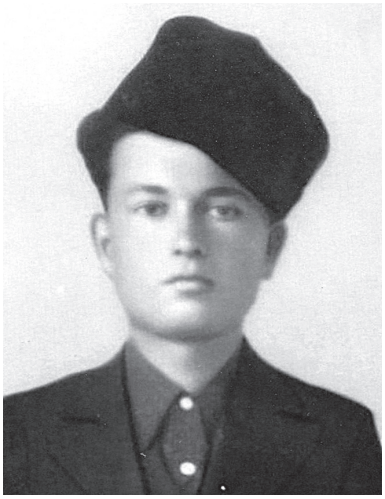

Рођен је у Трпињи од оца Васе и мајке Милице рођене Ивановић из Трпиње. Породични надимак је Симини. Небојша је најмлађи син родитеља поред Лазара и Драгомира. Манојловићи су стара трпињска породица настањена у Манојловој улици, која је и добила име по њиховом претку Манојлу. Према литератури и доступним подацима на интернету, ова породица је настала од претка Манојла са Косова и Метохије, где су били веома богати и утицајни. Трпињска грана је најмногољуднија са доста појединачних породица, тако да свака група породица има свој надимак ради лакше идентификације. Сви су у селу изнад просечног имовинског стања, а главно занимање је пољопривреда и сточарство, свињарство и овчарство, али и друга занимања произашла из факултетске спреме.

Небојша је 8. колено породице. Он је живео у заједничком домаћинству све до рата, када је отишао са првом групом мештана у партизане. Рањен је у једној од акција његове јединице и као такав пуштен је на кућно лечење. Услови лечења нису били адекватни због недостатка потребне медицинске опреме, лекара и опасности од усташа, па је убрзо преминуо у својој кући 30.9.1944. године и сахрањен на породичном гробљу.

Небојша је био ожењен младом Велинком Марић и 1941. године добили су кћерку Браниславу-Бранку. Нажалост и супруга Велинка је преминула 3.јануара 1943., пре његовог одласка у партизане, да би после његове смрти бригу о одгоју Бранке преузела његова браћа Лазар и Драго.

Бранка се касније удала за Ђорђа Вујића и с њим добила сина Небојшу, који је добио име по њеном оцу. Небојша са супругом Весном има два сина и живе у Вуковару, мада имају нову кућу у Гавриловој улици. Стара кућа је продана породици Латковић. Крсна слава је Свети Никола, 19. децембра.

Колено	**РОДОСЛОВ МАНОЈЛОВИЋ НЕБОЈШЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК-ЖЕНА ДИВА	1706-1764
II	син Михаил	1724-1800
III	унук Лазар	1746-1817
IV	праунук Петар	1772-1840
V	прапраунук Коста	1809-1873
VI	бела пчела Симеон	1857-1940
VII	син беле пчеле Василије	1888-1965
VIII	унук беле пчеле НЕБОЈША, жртва Другог рата	1920-1944

51. МАРИЋ БРАНКО-КУРЈАК (1907-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Стевана и мајке Славке, девојачко Рашић из Пачетина. Бранко је рано остао без оца који је погинуо у Првом светском рату, а мајка се преудала за Саву Веселиновића, званог Црни Саво, пореклом из Љубе у Срему. Породица Марић била је једна од најбројнијих у селу, а бавили су се пољопривредом као основним занимањем. Ову породицу карактерише чврстина, одлучност и неустрашивост. Принципијелни су у одлукама и истрајни у својим ставовима.

Бранко је 7. колено породице. Био је ожењен Миланком Зулић пореклом из мађарске Барање и у том браку добилу су две кћерке, Загорку 1930. и Меланију 1932. године. Породица је нормално живеле све до једне породичне имовинске расправе са својим ујаком у Пачетину. У свађи око наследства дошло је до инцидента у коме је Бранко убио ујака, због чега је добио вишегодишњу казну, коју је служио у Сремској Митровици. Породица, жена Миланка и две малолетне кћерке су теш-

ко живеле, те се Миланка удала за Певачевић Милана, али и то је кратко трајало због његове ране природне смрти, па су поново остали незбринути.

Почетак рата и формирање НДХ Бранко је дочекао у затвору у Сремској Митровици са пуно неизвесности. Према сазнању, успео се спасити ноћу између 21-22. 8. 1941. године када је побегао добро оранизованим бегством групе познатих комуниста. Вероватно им се придружио иако његово име није нигде наведено, јер није значајна личност. По илегалном доласку у село прво се придружио теренцима где се истицао својим радом. Погинуо је 2.9.1944. у једној акцији чишћења усташа на периферији трпињских бара, месту скривања теренаца током дана. Сахрањен је на трпињском гробљу одакле потиче и горња слика.

Бранко је иза себе оставио две кћерке, које су касније одселиле у Вуковар, запослиле се, те засновале породице и добиле потомство. Крсна слава је Аранђеловдан, 21. новембра.

Колено	**РОДОСЛОВ МАРИЋ БРАНКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК АНДРЕЈ	1719-1784
II	син Стефан	1761-1815
III	унук Алексеј	1794-1849
IV	праунук Стефан	1827-1875
V	прапраунук Милош	1857-1926
VI	бела пчела Стеван	1882-1916
VII	син беле пчеле БРАНКО, жртва Дрвог рата	1907-1944

52. МАРИЋ ДРАГО (1913-1944)

Породица Марић доселила је у Трпињу из Босне између два светска рата. Због слабог имовинског стања радили су код богатијих мештана као надничари. Драго је отишао у партизане, а брат Мато није због неспособности. Мато је оженио мештанку Ану, и с њом добио потомство, које и данас живи у селу. Драго је погинуо у некој од борби своје јединице током 1944. године, али се не зна место и време погобије.

У недостатку Драгине слике, слободан сам да ставим слику гробног места и споменик његовог брата Мате и снаје Ане, како би се лакше идентификовао погинули брат Драго. Напомињемо да су Марићи римокатоличке вере и да није било међунационалних проблема ни за време НДХ, а ни данас, јер су се уклопили у сеоску радну колотечину, не мешајући се у политичке односе.

Спопеник Драгиног брата Мате и снаје Ане

Драго није био ожењен, нити је сахрањен у породичној гробници. Наставак лозе ове породице води преко Матиног сина Данила, који има сина Драгу, који је добио име по погинулом стрицу. Он живи у Трпињи и има потомство.

53. МАШИРЕВИЋ СТЕВАН-СТЕВО (1920-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Војина и мајке Данице, девојачко Јаковљевић из Борова. Надимак је по презимену, Маширеви. Ово је једна веома вредна и радна породица, чије је имовинско стање на завидном нивоу. Баве се пољопривредом, односно ратарством и сточарством, а млађе генерације још од прошлог века трговином и другим занимањима, све до факултетски образованих чланова. Доселили су из Сомбора, углавном преко Даља уз помоћ рођака свештеника, а касније српског патријарха Самуила Маширевића, световно име Сава.

Стеван је 5. колено ове гране у Трпињи. Младост је провео као и већина сеоске омладине у лепој атмосфери богатог и развијеног села све до почетка рата и формирања НДХ. По годинама старости већ је стасао за теже послове и женидбу, али се нормалан живот променио почетком рата уносећи забринутост за будућност. Алтернатива је једино прикључење партизанским јединицам што је он и учинио одлазећи са првом групом мештана, заједно са млађим братом Кузманом-Кузмом. Распоређен је у једну од славонских бригада, али је веома рано настрадао, јер је погинуо већ 16.октобра 1943. године на Банији у Великој Градуси, што се види и на споменику, мада други извор каже да је погинуо и селу Свиница на Банији. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња управо тако пише. Посмртни остаци Стевана пренети су у породичну гробницу на трпињском гробљу, одакле потиче и његова слика.

Место погибије је на Банији, не у Босни.

Ожалошћени родитељи, брат и сестра подигли су монументалан споменик непрежаљеном Стеви са дирљивим текстом-епитафом, који гласи:

„СА МОЈИМ БРАТОМ ВРЕЛУ САМ СУЗУ
ПРОЛИО, РОДИТЕЉИМА,ТУГУ ОСТАВИО,
ДА ТУГУЈУ ОД ЈУТРА ДО МРАКА,
ИЗГУБИ МЕ И ОТАЦ И МАЈКА.
ЖАЛ МЕ БРАТЕ, ТИ СЕЈО МОЈА
У БОСНИ МИ ОСТА МЛАДОСТ МОЈА.”

Овај текст и многи слични расути су по целом трпињском гробљу, а тужна гробна места натопљена родитељским сузама, из непресушених извора туге.

Млађи брат Кузмо био је одличан и неустрашив борац, посебно после братове трагедије. Кузмо је био ожењен Софијом Писаревић

и из тога брака добио троје деце, две кћерке и сина Мирољуба дипломираног инжињера пољопривреде, успешног домаћина и пословног човека. Сва Кузмина деца су засновала брачне заједнице и имају своје потомке. Стеван није био ожењен. Крсна слава породице је Свети Никола, 19. децембар.

Колено	**РОДОСЛОВ МАШИРЕВИЋ СТЕВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК	-1891
II	син Јован	1875-1947
III	унук Војин	1900-1976
IV	праунук СТЕВАН, жртва Другог рата	1920-1943

54. МИЛАШИНОВИЋ МИХАЈЛО (1912-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Јована и мајке Данице, девојачко Ћирић из Трпиње. Ова породица је староседелачка, а главно занимање су ратарство и сточарство. Домицилна улица је Манојлова, а после деоба, налазе се и у Бршадинцићу. Породични надимак је Лекини, а Михајло је имао лични надимак Перлез, по ранијем трговцу у селу, јеврејског порекла.

Михајло је 7. колено породице, чије је занимање било трговац, управо у кући поменутог Перлеза, а после Бранка Палића, такође трговца. Звали су га Мишо, а био је веома комуникативан и радо виђен у друштву. Бавио се спортом и играо фудбал у локалном клубу „Синђелић" као голман, иако је био нижег раста.

Мишо је био ожењен пре рата, али се брзо растао без потомства. Отишао је у партизане са првом групом мештана 1943. године, напустивши свој успешни посао трговца. Распоређен је у једну од славонских бригада, где је убрзо погинуо у једној безазленој и недовољно припремљеној акцији своје јединице са својим мештанима, Лазић Ђоком, Максимовић Војином и Ковачевић Радом. Опис погибије описан је раније код наведених жртава. Погинуо је 26. октобра 1943. године у месту Бектеж, за које смо накнадно сазнали, али и из пописа Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња.

Мишо није пренет у породичну гробницу, али је мајка Даница дала леп дар Српској православној цркве као помен на вољеног сина. Жалосна мајка изгубила је и сина Раду при одласку мештана у партизане, јер је због мале недисциплине платио главом од стране разјареног спроводника Пере Цветковића из Острова, вероватно плашећи се да их не открију непријатељи. Крсна слава ове породице је Свети Стеван, 9. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ МИЛАШИНОВИЋ МИХАЈЛА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МАКСИМ, умро у Бршадину	--1724
II	син Теодор	1755-1824
III	унук Леонтије	1774-1846
IV	праунук Петар	1810-1897
V	прапраунук Георгије	1840-1920
VI	бела пчела Јован	1879-1914
VII	син беле пчеле МИХАЈЛО-Мишо, жртва Другог рата	1912-1943

55. МИЛОВАНОВИЋ ЖАРКО (1925-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Светозара и мајке Љубице, девојачко Симотин, надимак Николчини. Ова породица је некада била многобројна и сви су становали у Гавриловој улици. Чланови породице Миловановић бавили су се ратарством, сточарством и виноградарством. Веома су радни и способни да одрже своју породицу на окупу. Сви су били одличног имовинског стања. Одају утисак одважности са добром оријентацијом сналажења у свим ситуацијам, што је потврђено често пута у пракси.

Жарко је 11. колено ове староседелачке породице и друга бела пчела. Жарко је отишао у партизане са првом групом мештана, а пре тога старији брат Славко је отишао на рад у Немачку, односно Аустрију. Жарко је по доласку у партизане распоређен у једну од славонских бригада и постао поуздан борац, након чега је добио лакшу, али одговорну дужност на месту чувара, тј стражара на важном месту са мештанином и колегом Вукајловић Јованом. Било је то у бањи у Глини на Банији. Након извесног времена одлучили су да поново оду у борбене јединице на, фронт. Претпостављени је дозволио премештај и тиме је њихова жеља остварена. Но, нису дуго учествовали у борбеним акцијама јер су настрадали у једном окршају, односно препаду непријатеља за време одмора, тако да су обојица погинули 28. фебруара 1945. године код Дарува-

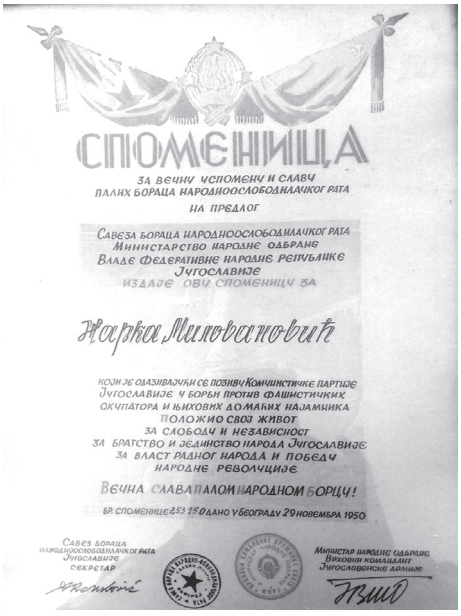

СПОМЕНИЦА

ЗА ВЕЧНУ УСПОМЕНУ И СЛАВУ
ПАЛИХ БОРАЦА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА
НА ПРЕДЛОГ

Савеза бораца народноослободилачког рата
Министарство народне одбране
Владе Федеративне народне републике
Југославије
издаје овај споменицу за

Жарка Миловановић

који је одазивајући се позиву Комунистичке партије
Југославије у борби против фашистичких
окупатора и њихових домаћих назаменика
положио свој живот
за слободу и независност
за братство и јединство народа Југославије
за власт радног народа и победу
народне револуције

Вечна слава палом народном борцу!

Бр. споменице 253 150 Дано у Београду 29 новембра 1950.

Савез бораца народноослободилачког рата Југославије секретар

Министар народне одбране Врховни командант Југословенске армије

Споменица Жарка Миловановића

ра. Ови подаци потврђени су у списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња.

Случај је описан код жртве Вукајловић Јована, јер су заједно погинули од злочиначке руке черкеза, који су заробљени од Немаца и постали њихови зли борци, да се искупе, значи слично као што су заробљене усташе са источног фронта преобраћени у партизане са титовком на глави и са слашћу убијали српске четнике и Србе по Србији.

Жарко није био ожењен. Међутим, старији брат Славко се након ослобођења вратио са рада у Аустрији и био на дужности милиционера у Осијеку на веома одговорним послератним задацима, које је одлучно и безпоговорно, одлично одрадио. Пре рата се бавио аматерски фотографијом.

После се оженио Јулком Табаков и добио кћерку Љиљану удану за Мирка Димитријевића. Имају потомке, два сина у Београду. Они живе у Трпињи у породичној кући мирним и складним пензионерским животом. Породична слава је Лазарева Субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ МИЛОВАНОВИЋ ЖАРКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БОЖА	---
II	други син Милован	---
III	унук Јован	1724-1770
IV	праунук Никола	1752-1813
V	прапраунук Аксентије	1769-1812
VI	бела пчела Тома	1802--
VII	син беле пчеле Ефтимије	1833-1871
VIII	унук беле пчеле Николај	1852-1920
IX	праунук беле пчеле Григорије	1876-1942
X	прапраунук беле пчеле Светозар	1789-1949
	друга бела пчела ЖАРКО, жртва Другог рата	1925-1945

56. МИЛОВАНОВИЋ ИЛИЈА (1925-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Симе и мајке Јелене, девојачко Палић. Породични надимак је Гарини. Већ је напоменуто да је ово стара трпињска породица, настала од претка Боже односно његовог сина Милована. И ова се породица бавила пољопривредом и све до рата су добро економски напредовали, јер су већ стасала два сина. Родослов породице је исти од родоначелника до деде као и код претходног Жарка, само што се Илијин деда звао Миливој, а Жарков Георгије.

Илија је отишао у партизане са млађом групом мештана, јер је био млад. Илија је погинуо 1944. године, али се не зна како и на који начин. Има више непотврђених верзија, али нисам у стању утврдити праву истину. Међутим на основу пописа Музеја геноцида жртава Београд за место Трпиња, пише да је погинуо у НОБ-у код Пакраца, што уноси забуну о месту страдања на бази ранијих информација. Оцењује се да је веродостојнији податак наведен од стране поменутог Музеја.

Отац Сима имао је и сина Петра рођеног 1927. године, који није био способан за војску због тренутног здравственог стања. Петар има потомка, а сестра Верица се удала, али нема наследника, тако да је ова породица изумрла по мушкој линији. Илија није био ожењен. Крсна слава је Лазарева субота-Врбица.

57. МИЛОВАНОВИЋ НИКОЛА (1908-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Радивоја и мајке Јелке друге жене оца Радивоја, девојачко Јовичић из Борова. Већ је све до сада описано о породицама Миловановић, с тим да ова породица нема неки свој надимак, него само лични надимци. Тако је Никола имао надимак Коњетина, јер је био месар, те га због коњског меса прозвали овим надимком. Бавио се и берберским занатом, јер нису имали већи посед. Био је веома присан и комуникативан, а у друштву омиљен и активан. Кажу да је волео кафански живот и фудбалску игру, тако да је имао много пријатеља и познаника у селу и околини.

Његов родослов је од родоначелника до 5. колена исти као и код Жарка и Илије, јер је његов 6. предак Радивој рођени брат Томе споменутог код Жарка и Илије. Николин прадеда је био Игњат 1875-1892, деда Георгије 1846-1825, а отац Радивој 1877-1922. године, умро у Пакрачкој душевној болници, јер се разболео, како кажу у селу, на живце, али не по основу наследних особина.

Никола је био теренски радник од самог почетка рата и активно је радио на популаризацији партизанског покрета у селу. Скривао се цео дан и ноћ на неприступачним местима као и сви други теренци. Међутим, ноћи су проводили на спавању код породица које нису биле сумњиве. И сам памтим да је неколико пута преспавао код наше куће у вајату, који је био одвојен од предњег дела куће. Са њим је долазио Драго Врка-Врачарић и Саво Крњо-Манојловић-Крстин и други. Сећам се да је једном приликом моја мајка-бака Милева питала зашто не иду и код других да спавају, плашећи се усташа, а они су грубо одговорили „док ми спавамо у барама на хладном, ви сте под топлом дуњом", чиме јој је дао до знање да више не поставља таква питања.

Никола је касније отишао у партизанске јединице, у 18. славонску ударну бригаду, где је у некој од борбених акција погинуо током 1944. године код Дарувара. Нема га у списку погинулих Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Никола није пренет на месно гробље.

Никола није имао потомство, као ни рођени брат Стеван, звани Бокша. Потомке је имао брат по оцу Бранко, надимка Ћурчија, чији је син Драгомир погинуо од митраљирања непријатељских авиона 16.12.1944. године. Бранко је имао још три кћерке и сина Данила. Све три ћерке имају потомство, а Данило није имао деце. Крсна слава је Лазарева Субота-Врбица.

58. МИЛОВАНОВИЋ ПАВЛЕ (1921-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Васе и мајке Паце девојачко Вукајловић. Надимак је Вајини. И Васина велика породица припада групи других породица Миловановића и сви су у ближим и даљим родбинским односи-

ма, као и давним прецима породица Радовановић. Вајини су се бавили пољопривредом и другим допунским занимањем до почетка рата. Страх од наступајућег рата за многобројну породицу био је стално присутан, а вести које су стизале о зверствима усташа још су више поспешиле одлуку да цела породица оде, међу првима, у партизане, на слободну територију у славонске планине. Родослов породице је исти као и код Жарка и Илије Николаја, на пример:

Павле је био веома активан у спорту, посебно у фудбалском клубу „Синђелић" за који је играо између два рата у првом тиму као одличан фудбалер, слично као и његов брат Миленко-Лаф, после завршетка рата.

За Павла се говорило да је био храбар и одлучан борац и да је ишао из борбе у борбу међу првима. Погинуо је у једној од многобројних акција 28. фебруара 1945. године, а други извор наводи да је погинуо 1943. у месту Чађавица. У списку погинулих Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, пише да је погинуо у Чађавици 1943, што је вероватно тачан податак. Браћа Никола и Миленко, као и сестре Ангелина и Анђелка имају своје потомке. Данас ова породица нема мушких потомака у селу и сматра се да је изумрла по том основу. Павле није био ожењен, нити је пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Лазарева Субота-Врбица.

59. ПАНИЋ МИРКО (1923-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Лазара и мајке Милице Трбић из Белог Брда. Надимак породице је Бекини и становали су у Манојловој, а после преселили у Велику улицу. Основна делатност је пољопривреда и радничко занимање. Са свега 3 до 4 куће ова породица није била велика, али се одржала до данас, мада су неке куће нестале селењем и одумирањем.

Мирко је 8. колено ове породице. До рата породица је мирно живела бавећи се пољопривредом уз одрастање два сина Мирка и Стевана. Када је формирана НДХ отац Лазар као глава породице се забринуо за опстанак у датим условима, па је са још

десетак трпињских породица донео одлуку да цела породице оде раније на слободну територију у Славонију, у партизане.

По доласку у партизане оба сина су распоређена у славонске бригаде и учествовали су у свим борбеним акцијама. У једној од таквих акција старији син Мирко је погинуо током 1944. године код места Секулинци. Мирко се налази у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Његов брат Стеван наставио је борбу са још већим жаром и истакао се у свакој борби, што се може видети из неколико похвала у објављеној ратној литаратури. Мирко је био и организатор одласка мештана у партизане.

Стеван Панић је по повратку из рата узео активно учешће у друштвено-политичком животу села, ангажујући се у Месној заједници, а највише у Савезу бораца и око изградње Споменика жртвама рата. Оженио је Славиицу Матић и добио сина и кћерку и од њих унучад. Мирко није био ожењен. Крсна слава породице је Свети Никола 19. децембра.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАНИЋ МИРКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВЛЕ ПАНИЋ	---
II	син Прокопије	1734-1797
III	унук Теофил	1760-1825
IV	праунук Василије	1792-1835
V	прапраунук Радован	1819--
VI	бела пчела Теодор	1861-1944
VII	син беле пчеле Лазар	1893-1965
VIII	унук беле пчеле МИРКО, жртва Другог рата	1923-1944

60. ПЕЉИН ИЛИЈА 1921-1944

Илија је рођен у Трпињи од оца Николе и мајке Јулијане, девојачко Дедић. Обе породице воде порекло из Бачке. Породица је веома тешко живела, јер је отац Никола умро млад у 29. години живота, а мајка се преудала у Тењу 1930. године, тако да су деца младалачке дане проводила на више места. Породицу је у Трпињу довео деда Лазар из Стапара 1898. године са три сина. Два стрица одселили су из Трпиње, Милан 1922 у Борово, а Јован 1925. године у Вуковар, али рођени су у Трпињи и радо су то истицали.

Илија није био ожењен, јер није наведено у црквеној књизи. Нема пуно информација о животу ове породица, мада би се упорношћу могли наћи потомци и ближи рођаци. Преживели борци знају да је Илија био активан члан покрета и присталица НОБ-е, али је радио на релацији слободна територија-теренске активности и као такав поги-

нуо је у Трпињи од терора 1944. године. Управо у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Тења наведени су тачни подаци.

Илија је евидентиран у Тењи, али је сахрањен у Трпињи месту у коме је рођен. На споменику се не могу прочитати године, али слика потиче са споменика, коју је аутор случајно нашао. Крсна слава породице је Свети Пантелејмон, 9. августа.

Колено	**РОДОСЛОВ ПЕЉИН ИЛИЈЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЛАЗАР ПЕЉИН	1863-1932
II	син Никола	1899-1928
III	унук ИЛИЈА, жртва Другог рата	1921-1944

61. ПЕРАЈЛИЋ ЈОВАН (1920-1944)

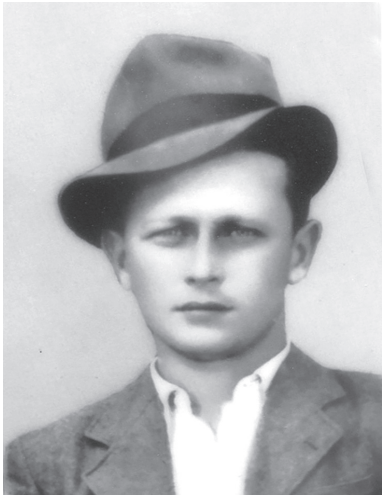

Јован је рођен у Трпињи од оца Љубомира и мајке Руже Милетић из Вере. Надимак породице је Вурња, а остале породице имају друге надимке. Свим староседелачким породицама презимена Перајлић, Вуковић и Татомировић је родоначелник Бариша Татомировић. Ова породица спада међу имућније породице у селу, а истичу се марљивим радом на своме не малом поседу. Баве се сточарством и ратарством. Јован је 8. колено ове породице.

До почетка рата Јован је био напредни младић, који је пленио својим стасом и понашањем, тако да је био радо виђен и популаран међу омладином. Почетком рата и формирањем НДХ одмах се ангажовао на пољу теренског рада, а када је дошло до масовног одласка мештана у партизане он се одмах прикључио првој групи. По доласку на слободну територију, распоређен је у 21. славонску ударну бригаду и убрзо постао делегат вода у трећем батаљону, а потом и члан КПЈ.

Јован је имао одговорне и поверљиве дужности у самој борби, али и посао организовања мобилизације нових бораца ради попуњавања јединица свежим снагама, новим људством. Због тога је долазио у околна и друга сремска села ради организовања одласка мештана тих села у партизане. Једном приликом је дошао ноћу у Трпињу са Данилом Врањешевићем и Бориславом Миољевић-Шубаром из Боботе, с намером да посете нека сремска села ради пропаганде и скупљања људи у партизанске јединице. Случај је хтео да се то поклопи с временом када је село било опкољено и када је вршена рација по кућама. Он је успео доћи до сестрине тј. Матићеве куће кроз башту и сазнао за претрес куће свога оца Љубомира. Не слутећи на најгоре, опрезно је пришао у своју башту, до сламе, и ту угледао убијеног оца Љубомира, како лежи окрвављен. Ово је, можда, највећа

Надгробни споменик Љубомира и сина Јована Перајлића

трагедија деловања усташа у нашем селу. Љубомира је издао његов слуга, кога су усташе присилиле да каже где му је газда, јер су претпостављали да зна, пошто се радило о зимском периоду када су сељаци сви код куће. Био је 30. децембар 1943. године. Усташе су полиле бензином део куће око шупе и штале с намером да је запале, али се то није догодило из непознатих разлога. Касније је дошло до пожара на делу куће и помоћних просторија позади.

Након ове породичне трагедије, кажу, Јован се зарекао да ће осветити убиство оца Љубомира. И заиста о борбеном духу и храбрости борца Јована остала је лепа прича његових сабораца о неустрашивости у свим акцијама. Борио се предано у својој јединици све до трагичног дана, када је погинуо 18. децембра 1944. године у Босни у месту Бјелошевац код Бијељине, а други извор, односно списак Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, каже да је настрадао код Бања Луке.

Отац Љубомир је имао поред Јована још три живе кћерке и сина. Велинка се удала за Емила Матића, Ката за Николу Миодраговић, а Зорица за Јована Бојанића у Бело Брдо. Син Светислав је био ожењен Катицом Црногорац из Пачетина и с њом добио сина Радослава и кћерку Смиљку. Сви имају своје потомке. Јован није био ожењен. Крсна слава породице је Свети Јован Крститељ, 9. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ ПЕРАЈЛИЋ ЈОВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БАРИША ТАТОМИРОВИЋ	---
II	син Ефтиније	1724-1793
III	унук Михаил	1754-1812
IV	праунук Димитрије	1784-1834
V	прапраунук Петар Перајлић	1820-1881
VI	бела пчела Милош	1860-1926
VII	син беле пчеле Љубомир	1884-1943
VIII	унук беле пчеле ЈОВАН, жртва Другог рата	1920-1944

62. ПЕТРОВИЋ СТЕВАН (1926-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Славка и мајке Марије, девојачко Фабијанчић из Трпиње. Породица нема надимак, али су препознатљиви ако се каже да су пореклом Славка ковача. Потичу из сремског села Платичева, али су доселили из Боботе, где је предак дошао као избеглица са подручја зоне ратних дејстава у Првом светском рату.

Стеван је 4. колено породице, а за даље истраживање, потомци могу потражити у месту порекла или архиву. Отац Славко био је посебно ин-

тересантна личност, јер је умео на озбиљан начин да успостави контакт са околином, што је његовом ковачком занимању импоновало и добро се показало током времена. Само да наведем један случај, биће довољно да се стекне утисак о његовом карактеру. Чим је доселио у Трпињу, брзо се снашао и повезао са блиским комшијом мештанином Палић Бранком, који га је примио у кућу и помогао да отпочне ковачки занат. Толико су се спријатељили да је дошло до испреплетених кумовских веза, које су се неговале до краја живота, чак и када је 1930. године Бранко преселио у Габош.

Стеван Петровић

У таквом радном окружењу, вредни Славко и жена Марија, шнајдерка, направили су кућу и створили велику породицу, изродивши 11 деце од којих су 8 остали живи. Сва мушка деца су научила ковачки занат и помагали оцу у раду. Стеван је био веома драг млади момак који се брзо уклопио с момцима у Гајчанској улици. Међутим, све је пореметио надолазећи рат, тако да је већ 1943. године сазрела ситуација за опредељење на коју страну омладина да оде, на рад у Немачку, у домобране или партизане. Наравно сви одрасли мушкарци, па тако и Стеван, обрео се у партизанима у 16. Омладинској бригаду „Јожа Влаховић". Борио се у свим борбеним акцијама ове бригаде, али је настрадао у години ослобођења у пролеће 1945. године, у познатој бици код Грубишног поља у месту Трнава. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња подаци о Стевану су тачни, осим што није тачно наведена година рођења.

Стеванова браћа и сестре су, Вукосава, Никола, Здравко, Богдан, Ђорђе, Михајло и Милица. Сви су основали своје брачне заједнице и добили потомке. Данас у Трпињи нема више потомака по мушкој линији. Има их у Вуковару и другим деловима света, све до Аустралије. Кућу је продала унука најмлађег Славковог сина Михајла Добрић Владимиру избеглици са Баније. Почетком 2022. године умро је Стеванов брат Здравко (1928-2022) у Негославцима у 94. години, који ми је много помогао око података и информација о борцима и ратним данима у селу, јер је био активан скојевац. Такође умро је и брат Ђорђе (1933-2022) у 89. години живота у Вуковару. Стеван није био ожењен.

Колено	**РОДОСЛОВ ПЕТРОВИЋ СТЕВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МИЛАН ПЕТРОВИЋ, умро у Боботи од колере	--1915
II	син Василије Петровић	---
III	унук Славко Петровић	1899-1974
IV	праунук СТЕВАН, жртва Другог рата	1926-1945

63. ПРОКИЋ БУДИМИР (1917-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Миливоја и мајке Савке девојачко Живковић из Бршадина. Надимак породице је Каблар, настао од првог презимена. Породица је староседелачка и бавила се пољопривредом са нагласком на ратарство и сточарство, до данас. Неколио колена одржало је породицу са једним мушким потомком, а тек после петог колена породица се размножила. Прво презиме породице било је Кабларевић, а касније Прокић по имену Прокопија.

Будимир је 8. колено породице, настањене у Гавриловој улици од доласка у Трпињу пре више од 300 година. Будимир се бавио пољопривредом, бријачким занатом, а радио је и у фабрици обуће Бата. Био је веома комуникативан, напредан и дружељубив. Волео је рибарење у барама и каналу, дружење у кафанама и куглање

Био је војник Краљевине СХС у Загребу у ваздухопловним јединицама. У партизане је отишао са војничким искуством из краљевске војске.

Будимирова породица вођена оцем Миливојем брзо је економски напредовала и већ пред рат је била направљена нова велика и функционална сељачка кућа, слична као и његовог брата Срете у Гајчанској улици, преко пута општине.

Будимир као војник Краљевине СХС

Будимир и брат Митар-Мито отишли су у партизане са првом групом мештана. Био је распоређен у Осјечку ударну бригаду као борац и берберин. Случајно је погинуо, можда и непажњом, када је добио задатак са групом другова, из тек ослобођеног села Кошка, да покупи све потрепштине из сеоске трговине за потреба војске. Док су били у трговини, изненада је пала граната на њу и поубијала све војнике и међу њима и Будимира. Догодило се то у јесен 1944. године, када се приближавао пад НДХ и пораз Немаца. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња пише да је Бу-

димир погинуо у месту Копривница што се не слаже са податком о месту страдања или је можда грешка у преписивању.

Будимиров брат Мито оженио се после рата Емилијом Миловановић и с њом добио кћерку Будимку и сина Будимира. Обоје су засновали своје породице и добили децу. Будимка се удала за Немању Јоцковић и добила две кћерке, Мирјану и Гордану. Будимир-Будиша оженио је Данилку Тадић-Чичкову и добио два сина, Митра и Мирослава. Сви имају потомке, а Будиша и Данилка унучад.

Будимир није био ожењен, нити су пренети његови посмртни остаци у породичну гробницу. У помен на свог сина Будимира, мајка Савка је даривала лепе поклоне Српској православној цркви, после рата. Крсна слава је Свети Пантелејмон 9. августа.

Колено	**РОДОСЛОВ ПРОКИЋ БУДИМИРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК Прокопије Кабларов	---
II	син Матија Кабларевић-Прокић	1724-1787
III	унук Прокопије	1777-1819
IV	праунук Игњатије Матин-Прокин	1800-1853
V	прапраунук Милош Матин-Прокић	1828-1903
VI	бела пчела Пантелејмон	1857-1906
VII	син беле пчеле Миливој Прокић	1890-1944
VIII	унук беле пчеле БУДИМИР, жртва Другог рата	1917-1944

64. ПРОКИЋ СЛАВКО (1911-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Николе и мајке Милеве девојачко Радовановић. Породични надимак је Каблар, настао од првог презимена. Породична кућа у којој се родио Славко је матична кућа свих Прокића и налази се у Гавриловој улици. Породица је средње развијености и имала је у неком временском периоду пад нивоа имовинског стања, мада је у раном периоду била међу развијеним породицама у селу. Родослов породице од родоначелника до Милоша у 5. колену је исти као и код претходног Будимира, јер је Милош имао два сина, Пантелејмона и Игњатија.

Славко је 8. колено породице и како је наглашено староседелачка је породица, чије је занимање пољопривреда, односно ратарство и сточарство. После погибије оца Николаја, мајка Милева је остала са два малолетна сина, Славком и Душаном, борећи се за опстанак. Економско јачање породице почело је после Душанове женидбе и када се Славко запослио у фабрици Бата. Иначе, Славко је био висок и добро развијен човек, стар преко 30 година када је отишао у партизане.

Славко у униформи војске Краљевине СХС, Крушевац

Славко је између два рата веома вредно радио, али је прекинуо рад одласком у Краљевску војску. Није имао друштвених и спортских склоности, мада је имао физичке предиспозиције.

Почетком рата породица је била узбуђена због страха од судбине. Стално се у кући расправљало шта радити и како избећи најгоре. Дилема је била да ли ићи на рад у Немачку, домобране или нешто треће. Захваљујући повезаности теренаца и чланова Народноослободилачког одбора, као илегалног органа власти, организован је масовни одлазак у партизане почетком септембра, тако да су Славко и брат Душан отишли са првом групом мештана. Као осмогодишњи дечак и полазник првог разреда основне школе, остао ми је у сећању догађај одласка, плакање, грљење и љубљење са жељом да се срећни и живи врате назад. Деца су била упозорена да никоме не кажу где су им родитељи, а ако у рацији морају рећи, онда је то, да су на раду у Немачкој.

Славко је био распоређен у Осјечку ударну бригаду и учествовао је у свим борбама које је водила та бригада. У познатој и великој бици код Стризивојне и Врпоља, Славко је погинуо у јесен 1944. године, као санитетски радник приликом скупљања рањеника. Био је у групи са Бошком Матићем-Пићуром, који је знао све детаље погибије, јер се он спасио. Борци су успели да извуку Славка и сахране у месту погибије. После рата уз помоћ Бошка и мештана који су вршили сахрану, лако је пронађена гробница. Ексхумиран је и идентификован на основу одеће, предмета и покупљене косе црвенкасте боје и тако пренет у породичну гробницу. Прамен синове косе чувала је мајка Милева, али данас нико не зна где се налази.

Славков брат Душан је раније демобилисан, јер је имао болест очију, трахом, који је преносив, тако да није био до краја у рату. Због те болести није служио ни краљевску војску. Душан је био ожењен Катицом Стојковић и с њом добио сина Николу и Ђорђа. Обојица имају децу, Никола сина Славоњуба и кћерку Мирјану, а Ђорђе, синове Борислава и Бојана и кћерку Татјану. Сви су засновали брачне заједнице. Никола и Ђорђе имају свако по петоро унучади. Никола је остао на селу и бави се пољопривредом, а Ђорђе је одселио у Вуковар, Нови Сад и Америку, на крају, где се и данас налази. Славко није био ожењен. Породична слава је Свети Пантелејмон 9. августа.

Колено	**РОДОСЛОВ ПРОКИЋ СЛАВКА**	*Г.рођ./смрти*
V	Пето колено МИЛОШ	1828-1903
VI	син Игњатије	1862-1930
VI	син Никола	1886-1915
VII	унук СЛАВКО, жртва Другог рата	1911-1944

65. РАДИВОЈЕВИЋ МИЛАН (1917-1944)

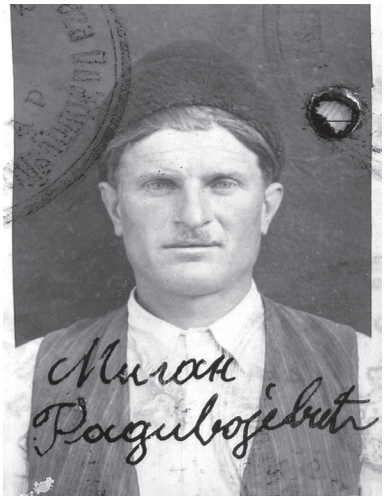

Рођен је у Сечују на Дунаву у Мађарској од оца Лазара и мајке Милице. Милан је венчан 1937. године са Евицом Радић у Бођанима, а живели су у Вајској у Бачкој извесно време. Радивојевићи су оптанти, досељени као Срби из мађарске Барање. После се из Вајске преселио у Трпињу. Бавили су се пољопривредом, али не на великом поседу, тако да њихово имовинско стање није било завидно, све док нису стасали синови Лазар и Никола. Обзиром да потичу из Мађарске, немам њихов шири историјски родослов.

Милан је отишао у партизане из Трпиње са осталим мештанима почетком септембра 1943. године и распоређен у Осјечку ударну бригаду. Погинуо је током 1944. године у некој од многобројних борбених акција своје бригаде, а у списку Музеја жртава геноцида Бео-

Пасош Краљевине, који је Милан добио у трајању од једне године да посети родбину у Мађарској

Први с лева Милан са мајком и млађим братом док су живели у мађарској Барањи

град за место Трпиња стоји да је настрадао 1945. године код села Дреновца, близу Осијека, пред сам крај рата.

Милан је био ожењен Евицом Радић из Трпиње и из тог брака добили су синове Лазара и Николу. Обојица су ожењени и имају потомке. Старији син Лазар преселио је у Вуковар, па Борово, где је завршио кројачки занат. Имао је два сина, али су обојица погинула, убијени су у рату 1991-1995. године. Никола има две кћерке и обе имају своје потомке. Лазар и супруга су преминули, а Никола живи у Трпињи, односно Борово Насељу. Милан није пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Лазарова Субота-Врбица.

66. РАДОСАВЉЕВИЋ СТЕВАН (1928-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Александра-Аце из Шидских Бановаца и мајке Данице девојачко Драгић из Батроваца. Ацо је доселио у Трпињу као добар ковач 1928. године, купио кућу у Гавриловој улици и отворио ковачку радионицу. Био је веома добар мајстор и имао је доста муштерија и неколико ученика.

Стеван је отишао у партизане веома млад са свега 15 година, добровољно. Распоређен је у 17. славонску ударну бригаду као борац и у њој се борио до погибије. У књизи о његовој бригади наишао сам на похвалу за њега и Келић Јована, да су били борци за пример својим колегама. Погинуо је у борбама код места Липовљани у Славонији 29. јануара 1944. године. Налази се на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња са тачним подацима.

О Стевановом одласку у партизане постоји не баш лепа прича. Познато је да је био веома висок за своје године, прилично јак од ковачког рада и када су сви мештани отишли у партизане, његова комшиница и рођака по мајци, Милица, је говорила како су сви отишли у рат, а он тако велики није. То га је увредило, па је добровољно сам отишао, мада то годиште није морали још ићи у рат. Та прича се ширила селом након што је Стеван настрадао, па су због тога поремећени родбински односи.

Слика је издвојена из школске колективне слике, генерација 1929. Стеван је други ученик с десна на лево, највиши.

Стеван је имао старију сестру Милену, удану за Мирка Богоњу из Борова и брата Живојина ожењеног Надом Чордашић из Даља. Обоје имају своје потомке. Међутим у Трпињи више нема мушког потомка, тако да је ова породица изумрла, а наследници кућу продали. Стеван није био ожењен.

67. РАДОВАНОВИЋ РАДО-РАДИВОЈ (1927-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Петра и мајке Јулке, девојачко Митровић из Борова. Надимак породице је Кулаша. Као што је раније констатовано Радовановићи су велика породица у Трпињи и потичу од истог претка као и Миловановићи. Стабилног су имовинског стања, а ова породица се преко Радинога оца Петра бавила и тесарским занатом, као основним извором прихода. Радо је био јединац и уживао је све благодети мирне породице.

Као што се види из родослова Радивој је 10. генерација, односно колено ове породице. За Раду нема много података, јер је био веома млад када је отишао у партизане са првом групом, мада још није требао. Распоређен је у Осјечку ударну бригаду у којој се предано борио све до погибије. Погинуо је током једне од борбених акција своје јединице 1944. године у 17. години живота код мест Барч у Мађарској. Тачност податка о погибији је потврђена у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Иза себе је оставио неутешне родитеље, који су тешко подносили губитак сина јединца. Иначе, Радо није морао отићи у партизане са првом групом, али је он добровољно отишао. Без обзира на губитак сина, отац Петар је имао снаге и духа да се често нашали са младим људима, што је више пута доживео и аутор. Радо није био ожењен, нити је пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Лазарова Субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ РАДИВОЈЕВИЋ РАДИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БОЖА	---
II	син Радован	1691-1768
III	унук Тома Радованов	1725-1810
IV	праунук Дамјан Радованов	1775-1841
V	прапраунук Кузман Радовановић	1800-1855
VI	бела пчела Матеј	1832--
VII	син беле пчеле Трифун	1853-1927
VIII	унук беле пчеле Игњат	1876-1954
IX	праунук беле пчеле Петар	1903--
X	прапраунук беле пчеле РАДИВОЈ-РАДО, жртва Другог рата	1927-1944

68. РАФАЈЛОВИЋ ВОЈИН (1902-1944)

Рођен је у месту Медена у Мађарској од оца Стевана и мајке Кате Плавшић из Вемена у Мађарској. Они су оптанти, породице које су разменили имовину са бачким Мађарима и доселили се у Краљевину Југославију после Првог светског рата.

За истраживање родослова у Мађарској остављам то потомцима ове породице уколико буду заинтересовани.

Војин као глава породице отишао је у партизане са првом групом 1943. године, а син Жељко 1944. године са 14 других младића рођених 1927. године. Војин је био распоређен у неку од славонских бригада, где је и погинуо у честим борбеним акцијама своје јединице током 1944. године, а други извор садржан у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња каже да је погинуо 1943. године у Бања Луци.

Војинове кћерке су се удале и то Милка за Алвацић Душана који је био насељен на Липовачу као оптант, а Ката се удала у Пачетин за Бориславa Ковачевића, чији преци воде порекло из Трпиње. Син Жељко је преживео ратне страхоте и по повратку се оженио Љубицом Ђуровић. Најстарија Милка имала је кћерке Горицу и Бојану које су засновале своје породице. Горица се удала за Светозара Денин-Мојчу и добила два сина, Јовицу и Душка, а Горица за Славка Бобинац из Вуковара и такође има сина и кћерку. Жељко је са супругом Љубицом добио два сина, Стевана и Драгу. Обојица имају потомке и успешни су трговци. Живе у Бачкој са својим породицама. Војин није пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Свети Никола, 19. децембра.

Колено	**РОДОСЛОВ РАФАЈЛОВИЋ ВОЈИНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТЕВАН	1879-1960
II	син ВОЈИН, жрта Другог рата	1902-1944

69. РЕЛИЋ СТЕВАН-СТЕВО (1925-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Раде и мајке Драгиње, девојачо Правдић из Острова. Ова породица је староседелачка и није у сродству са Релићима досељеним из Бачке. Становали су у Великој улици, а занимање је пољопривреда, ратарство и сточарство, посебно овчарство. Породица спада у економски стабилне по имовинском стању.

Стеван је 7. колено ове породице, која је на почетку имала презиме Ђуричић, да би по другом колену Антонију кога су звала Реља, породица узела презиме Релић.

Стеван је отишао у партизане са првом групом мештана почетком септембра 1943. године и по доласку распоређен у Осјечку бригаду. Прошао је огроман борбени пут ове славне бригаде, али је у јесен 1944. године погинуо у једној јакој бици у месту Чачинци у Славонији. Стеван је био на дужности комесара чете у првом батаљону 4. бригаде. Да је преживео рат изградио би добру војну или цивилну каријеру.Не налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња.

Стево Релић

Стеванов отац Радо имао је поред њега и кћерку Љубицу и сина Милана. Љубица се удала за Војина-Воју Лазића-Подбарца и с њим добила две кћерке, Анђелку и Невенку, које имају потомке. Син Милан је био ожењен и добио сина Владимира. Милан је одселио у Борово, а кућу продао Марић Милану, познатом хармоникашу.

Стеван није био ожењен нити је пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Свети Јован Крститељ 20. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ РЕЛИЋ СТЕВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК нема података, осим за жену Ану	1698-1778
II	син Антоније Ђуричић звани Реља	1744-1795
III	унук Филип	1782-1828
IV	праунук Лука Ђуричић-Рељин	1817-1857
V	прапраунук Лазар Релић	1847-1915
VI	бела пчела Милан Релић	1876-1916
VII	син беле пчеле Радо Релић	1900-1960
VIII	унук беле пчеле СТЕВАН-СТЕВО, жртва Другог рата	1925-1944

70. СТАНИЋ МИЛАН (1914-1944)

Рођен је у мађарској Барањи у месту Дуна Сечуј од оца Милана и мајке Паве девојачки Вученовић из Вемена у Мађарској. Они су оптантска породица која је доселила у Трпињу 14. јуна 1930. године. Немају надимак, као ни већина оптаната, него их једноставно идентификују по имену уз додатак, Барањац. Сви оптанти односно Срби досељени из Мађарске, донели си са собом једну добру карактеристику, а то су радне навике, привржености породици и поштовање окружења. Због тих особина брзо су се адаптирали староседелачкој затворе-

ности и због тога били прихваћени као своји, што, у ствари и јесу. Основно занимење свих, па и ове породице је пољопривреда. Своју имовину у старом крају су продали, те према економској развијености, видело се да су и тамо добро економски стајали. Управо, таква је и породица Станић.

Даље истраживање родослова ове породице остављам потомцима, уколико буду заинтересовани. Милан је био ожењен пре рата и са оцем водио домаћинство, али их је рат омео и Милан млађи је морао отићи у партизане. Прикључио се првој групи и отишао почетаком септембра 1943. године на слободну територију, где је доминирао партизански покрет. По доласку у Славонију, распоређен је у једну од постојећих јединица и ишао с њом у све борбене окршаје. У једној таквој борбу изгубио живот 1944. године у 30. години. Други извор садржан у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, каже да је погинуо 1945. године у месту Ристовац.

Након рата домаћинство је водио отац Милан старији и удовица Савинка девојачки Мојсиловић из Вере, а касније када је одрастао и син Вељко. Вељко се оженио Љиљаном Лазић и добили су сина Јовицу, а он такође своје потомке. Данас је ова породица економски потпуно оживела, јер су потомци преузали главну улогу у вођењу домаћинства. Крсна слава породице је Ђурђевдан 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ СТАНИЋ МИЛАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК Јефтимије	1857-1931
II	син Милан	1884-1868
III	унук МИЛАН, жртва Другог рата	1914-1944

71. СТОЈКОВИЋ ВЕСЕЛИН (1914-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Милорада и мајке Савке девојачко Ивковић из Боботе. Надимак је Стојкови по родоначелнику Стојку. Породица Стојковић није била завидног имовинског стање, могло би се пре рећи да су били сиромашнија породица. Додуше некада, пре сто до 150 година Стојковићи су били имућнији, али су их деобе довеле на ниво испод просечног имовинског стања. Рад и сналажљивост допринели су да је ова породица обезбедила услове становања, кућу и неколико јутара земње, те су уз додатни рад у надници и фабрици, успели стати на ноге.

Веселин је 8. колено ове породице, која спада у најстраије у селу. Овде је интересантно објаснити настанак првобитног презимена. Познаваоци лингвистике и настанка презимена доводе настанак презимена Сабоков до тотеистичке старе религије, која је неговала поштовање и клањање према животињама и биљкама, те су из

тог односа настајала и презимена. Сабоков се на руском чита Сабакав, а у преводу значи пас. Да је у духу српског провинцијског језика презивали би се Керић или слично. Не искључују се и друга тумачења овог презимена. Веселинова сестра Катица је ауторова мајка.

Веселин је до одласка у партизане радио у фабрици „Бата" и бавио се берберским занатом. Био је ожењен и водио породичан живот са женом и малом кћерком. Волео је и имао широко друштво и био доста комуникативан. У Партизане је отишао с првом групом, а брат Милутин је отишао на рад у Немачку. При доласку у партизане био је распоређен у 21. славонску ударну бригаду. Био је запажен борац, након чега је унапређен у чин водника и командира вода. У једној од многобројних борби био је прво теже рањен 25. маја 1944. године у месту Кореново, а умро је у болници од неизлечивих рана 2. августа исте године у месту Подгарић-Гарешница у Мославини. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња подаци о његовом страдања су тачни.

Веселин је са женом Радојком девојачко Поповић имао кћерку Милену, која се удала за Раду Станојевића, надимак Котрљан и с њим добила три кћерке и једног сина. Сви су основали своје брачне заједнице и имају потомке. Брат Милутин се по доласку на одсуство из Немачке придружио партизанским јединица, а после ослобођења се оженио Ханком из Босне добио сина, коме је дао братово име Веселин. Он се оженио и добио сина, али је преласком у хрватску војску променио име и веру и живео у Вуковару, где је и умро. Има сина који живи у Вуковару. Веселин није пренет у породичну гробниицу, а не знам ни да ли у месту сахране има споменик палим борцима. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ СТОЈКОВИЋ ВЕСЕЛИНА**	*Грођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТОЈКО САБОКОВ	1694-1775
II	син Ефтимије Стојков	1744-1813
III	унук Јован Стојковић	1788-1860
IV	праунук Стефан	1809-1849
V	прапраунук Гаврил	1832-1857
VI	бела пчела Јаков	1851-1915
VII	син беле пчеле Милорад	1887-1956
VIII	унук беле пчеле ВЕСЕЛИНМ, жртва Другог рата	1914-1944

72. ТЕШИЋ ЖАРКО (1906-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Кузмана и мајке Софије, девојачко Чонић из Боботе. Жарка су понекад звали именом Стеван, али је право црквено име Жарко, а његов син је добио име Стеван. Родоначелник се презивао Станојевић, а сва друга презимена, укључујући и презиме Тешић настала су по женама које су донеле презиме, јер нису биле венчане, по зрквеним канонима. Иначе то је стара трпињска породица, која је у давна времена била међу богатијим мештанима. Но, и они су деобама дошли на нижи ниво имовинског стања, али никада нису били егзистенционално угро-

жени, напротив. Тешићи су се бавили углавном пољопривредом и од тога добро живели. Жарко се није истицао друштвеним или спортским активностима, него је више био окренут породици.

Жарко је 7. колено ове породице Тешића, чије се презиме у породичној историји пуно пута мењало или допуњавало, али преовладава презиме Тешић, Станисављевић, Денин или Јањатовић по другој жени. Таквих примера у Трпињи има доста.

Жарко се придружио партизанским јединицама почетком септембра 1943. године са првом групом мештана. Распоређен је у једну од више славонских бригада, где се храбро борио све до свог судњег дана, када је у једној борби погинуо 16. априла 1944. године у месту Ораховица. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња подаци за Жарка су тачни.

Жарко је био други пут ожењен са Ангелином Радишић, удовом Јањатовић и с њом добио кћерку Даницу и сина Стевана. Даница се удала за Симеона-Симу Прокић-Ђилиног и с њим добила кћерку Радмилу и сина Мирослава, који имају своје потомке. Стеван је оженио Сретенку Вуковић и добио две кћерке, Ружицу, и Славујку. Жарко није пренет у породичну гробницу. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ТЕШИЋ ЖАРКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГАВРИЛ СТАНОЈЕВИЋ	1724-1767
II	син Сава Станисављевић по очуху	1756-1789
III	унук Андреј Станисављевић-Панић-Денин	1781-1835
IV	праунук Стефан Панић-Тешић	1823-1873
V	прапраунук Петар Тешић-Денин	1856-1938
VI	бела пчела Кузман Денин-Тешић	1884-1928
VII	син беле пчеле ЖАРКО, жртва Другог рата	1906-1944

73. ТОДАНОВИЋ НИКОЛА (1900-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Георгија и мајке Рахиле Лукић из Ердута. Надимак породице је Ашунови и живели су у улици Бршадинчић, а после рата одселили у Даљ. Породица је дуго у Трпињи, и углавном се баве пољопривредом на скромном имању, али главни извор прихода је био надничарски и фабрички рад. Борили су се за живот и није им било завидно имовинско стање.

Као што се види Никола је 5. колено ове породице пореклом из Боботе, чије је презиме првобитно било Томић, али је већ од другог колена Тодановић, добијено по родоначелнику Теодору.

Породица Тодановић је цела отишла у партизане почетком пролећа 1942. године са још око девет или десетак других породица и појединаца из села. Био је у Диљском одреду, који се касније реорганизовао у друге формације. Никола и деца Бранко и Марија били су изузетно храбри борци, а Марија је више пута и похваљивана за своју храброст и пожртвованост. Најмлађи син Милан није био борац, јер је био дете. Отац Никола погинуо у једној од борби његове јединице током 1944. а други извор

каже да је то било 1945. године у Винковцима. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња два пута је заведен, а сматрам да је исправно где је година рођења 1900. као у матичној књизи.

Сво троје деце је одселило из Трпиње у околна места и колико знам основали су своје брачне заједнице, али није познато за потомке. Никола није пренет у породичну гробницу.

Колено	**РОДОСЛОВ ТОДАНОВИЋ НИКОЛЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТЕОДОР ТОМИЋ из Боботе	1724-1792
II	син Станко Томић-Бобоћан-Тодановић из Боботе	1764-1839
III	унук Радован Тодановић	1830-1891
IV	праунук Георгије	1859-1926
V	прапраунук НИКОЛА, жртва Другог рата	1900-1944

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

ПОГИНУЛИ МЕШТАНИ - ПАРТИЗАНИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ (СПОМЕНИК)

Од укупног броја погинулиих у непосредној борби у партизанским јединицама било је 44 мештанина који није био ожењен, односно није засновао брачну заједницу, што значи да је то негативно утицало на природни наталитет села Трпиња.

Просечна старост погинулих је 27,73 године.

Преглед погинулих по годинама живота (попис са споменика)	
До 20. године живота погинуло је	19 мештана
Од 21 до 25. године живота погинуло је	17 мештана
Од 26 до 30. године живота погинуло је	12 мештана
Од 31 до 35. године живота погинуло је	11 мештана
Од 36 до 40. године живота погинуло је	9 мештана
Од 41 до 49. године живота погинуло је	5 мештана
Укупно	**73 мештана**

ЖРТВЕ ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА И ОСТАЛЕ ЖРТВЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

У напред обрађеном тексту обухваћени су погинули борци, који су отишли у партизане из Трпиње. Пописани су истим редом као и на споменику. Они се налазе пописани на споменику и у неким публикацијама. Међутим, борци или цивили погинули у другим местима и на други начин, нису нигде евидентирани или су спорадично споменути. Управо због тога желим да се и њихове жртве спомену и отргну од заборава, описујући њихову трагедију у овој књизи, јер то заслужују. Такође, биће наведене жртве које су изгубиле живот и на други начин, страдали у логорима, али и оне који су настрадали на разне начине, чак и од партизана.

Истражујући детаље о жртвама, запазио сам да је скоро једна трећина настрадалих пореклом из Гаврилове улица. Такође видљиво је да су скоро све Споменице за заслуге у рату добили управо мештани из Гаврилове улице, Ковачевић Радо и брат Стеван, Ковачевић Славко, Ковачевић Емил, Карагић Душан и Миловановић Жарко.

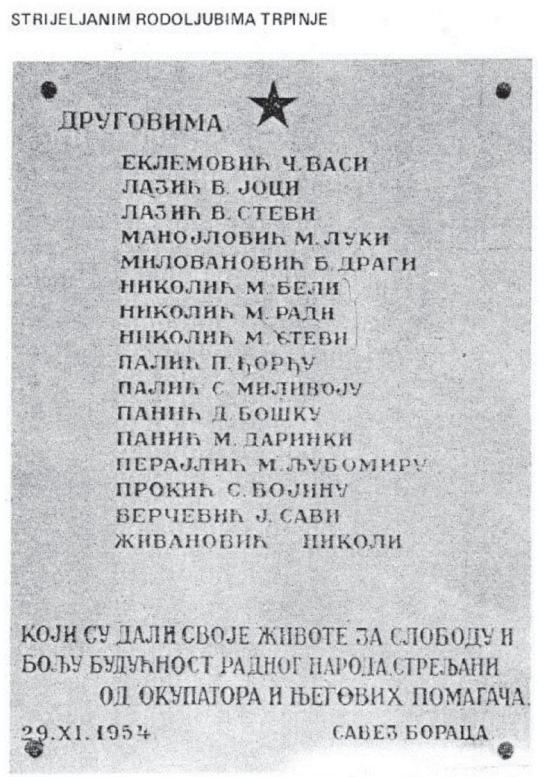

Spomen — ploča na staroj školskoj zgradi Osnovne škole „6. septembar 1943."

Спомен плоча жртвама терора на старој згради Основне школе у Трпињи.

На спомен плочи Основне школе налазе се и три члана Рома, чланови породице деде Цигана Милана Николића, који је преживео страхоте рата, јер је био у немачком заробљеништву као војник Краљевине Југославије. Спомен плоча није комплетна, а најбоље ће се видети жртве из ниже наведене табеле и појединачног описа.

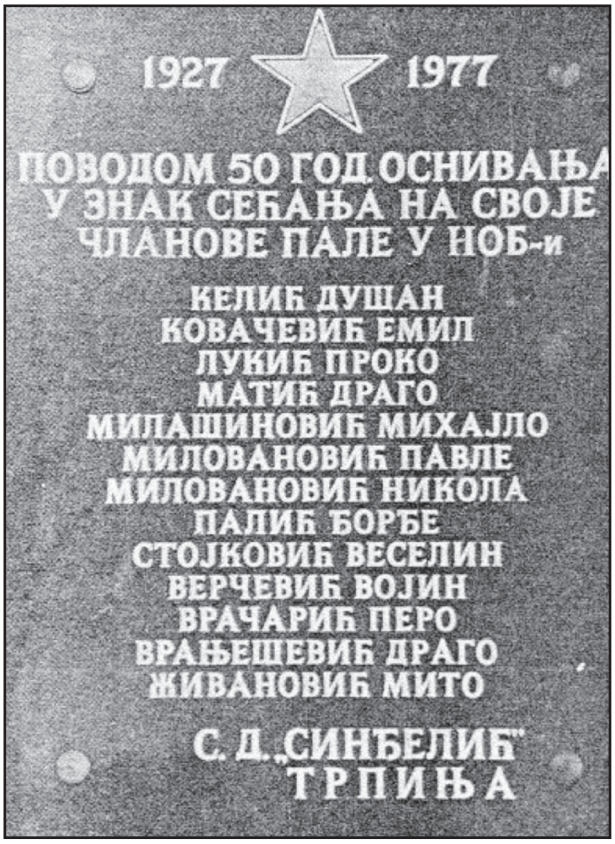

Фудбалски клуб „Синђелић" поставио је ову плочу члановима и фудбалерима, који су погинули у току НОБ-е од 1941-1945. године. Напомињем да је овај клуб имао много симпатизера кроз све генерације, јер спада међу најстарије фудбалске клубове у нашем окружењу.

ТРПИЊЦИ ЖРТВЕ ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА И ОСТАЛЕ ЖРТВЕ

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* / ИМЕ	ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ	МЕСТО ПОГИБИЈЕ
1. (2523) ВЕРЧЕВИЋ *Јована* СРЕТО	1900-1942	Трпиња, од усташке патроле
2. (2523) ВЕРЧЕВИЋ *Јована* САВО	1908-1944	Вуковар, затвор
3. (2523) ВЕРЧЕВИЋ *Јована* БРАНКО	1912-1943	Славонија, синдром
4. (2923) ВЕРЧЕВИЋ *Василија* ЖИВКА	1899-1943	Осијек-Тења, затвор
5. (2537) ВУЈИЋ *Максима* МИТО	1909-1944	Славонија, партизанска казна
6. (2403) ВРАЊЕШЕВИЋ *Теодора* ЖАРКО	1899-1941	Београд, бомбардовање Немаца
7. (2658) ДЕДИЋ *Лазара* ТЕОДОР	1913-1943	Немачка, логор
8. (2953) ДОКМАНОВИЋ *Дамјана* ВОЈИН	1898-1945	Славонска Пожега
9. (2984) ЕКЛЕМОВИЋ *Чеде* ВАСО	1901-1944	Јасоновац, логор
10. (2881) ЕРДЕЉАЦ *Јована* ЛАЗАР	1896-1944	Вуковар, затвор
11. (2881) ЕРДЕЉАЦ *Лазара* АЛЕКСАНДАР	1930-1945	Осијек, логор
12. (3091) ЗАВИШИЋ *Радивоја* БОШКО	1906-1944	Трпиња, као рањеник
13. (2713) ЖИВАНОВИЋ *Владимира* НИКОЛА	1919-1944	Трпиња, нестао
14. (2717 ЖИВАНЧЕВИЋ *Петра* РАДИВОЈ	1917-1944	Славонија, нестао
15. (3226) ЈЕРКОВИЋ *Радована* ЖИВОЈИН	1911-1944	Осијек, савезничког бомбард.
16. (2698) ЈОЦКОВИЋ *Срете* САВО	1911-1943	Вера, од усташког терора
17. (2698) ЈОЦКОВИЋ *Срете* ЈОВАН	1913-1943	Лађарак, обешен као талац
18. (3011) ЈОЦКОВИЋ *Димитрије* ПЕТАР	1900-1944	Трпиња, од логорских рана
19. (3244) КЛАЈИЋ *Веселина* ЖАРКО	1912-1944	Славонија, нестао
20. (2718) ЛАЗИЋ *Василија* ЈОВАН	1887-1944	Јасоновац, логор
21. (2865) ЛАЗИЋ *Василија* СТЕВАН	1894-1943	Допсин, од рањавања
22. (2884) ЛУКИЋ *ВЛАЈКА* ЈОВАН	1919-1944	Травник, од терора
23. (2974) ЛУКИЋ *Срете* МИЛИВОЈ	1902-1945	Осијек, на присилном раду
24. (2974) ЛУКИЋ *Миливоја* НАДА	1921-1944	Београд, савезничко бомбард.
25. (2774) ЛУКИЋ *Станка* ДРАГОМИР	1924-1944	Подравска Слатина
26. (2474) МАЛЕТИЋ *Илије* ЧЕДО	1920-1941	Вуковар, нестао
27. (3086) МАРИЧИЋ *Платона* СТЕВАН	1928-1947	Мађ. граница, време ИБ-а
28. (2900) МАНОЈЛОВИЋ *Милорада* ЛУКА	1899-1944	Јасоновац, логор
29. (3099) МАТИЋ *Срете* ДРАГОМИР	1905-1945	Дарувар, несрећни случај
30. (0000) МАРТИНОВИЋ *НН* МИЛИЦА	1896-1941	Јасоновац, логор
31. (2921) МИЛОВАНОВИЋ *Бранка* ДРАГОМИР	1931-1944	Трпиња, усташки авиони
32. (2902) МИЛАШИНОВИЋ *Јована* РАДО	1900-1943	У колони, партиз. казна
33. (2740) ПАЛИЋ *Богдана* ТЕОДОР	1889-1941	Суботица, терор Мађара
34. (3081) ПАЛИЋ *Стевана* БРАНКО	1907-1944	Славонија, нестао
35. (3081) ПАЛИЋ *Бранка* СТЕВАН	1927-1944	Будимци, од терора
36. (2728) ПАЛИЋ *Срете* МИЛИВОЈ	1927-1943	Трпиња, од усташке патроле
37. (2891) ПАЛИЋ *Петра* ГЕОРГИЈЕ-ЂОРЂЕ	1925-1943	Јасоновац, логор
38. (2966) ПАНИЋ *Игњата* ДУШАН	1923-1944	Загреб, од рана
39. (3364) ПАНИЋ *Давида* БОРИСЛАВ	1921-1944	Јасоновац, логор
40. (0000) ПАНИЋ *Митра* ДАРИНКА	1828-1943	Орловача, усташко бомбард.
41. (2629) ПЕРАЈЛИЋ *Милоша* ЉУБОМИР	1884-1943	Трпиња, усташка рација
42. (2409) ПЕРАЈЛИЋ *Милана* БРАНКО	1901-1941	Јадовно, јама

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* **/ ИМЕ**	**ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ**	**МЕСТО ПОГИБИЈЕ**
43. (2838) ПОПОВИЋ *Арсе* БРАНКО	1924-1943	Трпиња, нестао
44. (3212 ПОБУЛИЋ *Лазара* АЋИМ	1927-1944	Велика, Славонија
45. (3092) ПРОКИЋ *Симе* ВОЈИН	1905-1943	Јасеновац, логор
46. (3358) РАДОВИЋ *Душана* БРАНКО	1912-1043	Славонија, нестао
47. (2901) РАДОВАНОВИЋ *Лазара* ЈОВАН	1897-1941	Јадовно, јама
48. (2127) РАДОВАНОВИЋ *Трифуна* ТЕОДОР	1884-1943	Вуковар, нестао
49. (2473) РАКИЋ *Лазара* РАДИВОЈ	1903-1944	Јасеновац, логор
50. (0000) СТАНИСАВЉЕВИЋ *Миливоја* АНГЕЛИНА	1901-1945	Јасеновац, логор
51. (2945) ТАТОМИРОВИЋ *Николе* ПЕТАР	1892-1941	Вуковар, од терора
52. (2855) ТОМИЋ-БАБИЋ *Паје* МИЛИЦА	1894-1944	Јасеновац, логор

Списак жртава фашистичког терора је проширен мештанима који су одселили, а рођени у Трпињи. Вероватно да списак није комплетан, јер нису доступни сви подаци и извори. Поред тога већина од настрадалих није у својим местима живљења забележена на адекватан начин, па сам сматрао да овим путем враћам сећање на њих и задовољим правду и жеље њихових најближих да се исправи, вероватно, ненамерна грешка.

У наставку следе кратки биографски подаци, као и родослов погинулих, а на крају и подаци о потомцима, уколико их имају.

БИОГРАФИЈЕ ЖРТАВА ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА И ОСТАЛИХ ЖРТАВА ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

1. ВЕРЧЕВИЋ СРЕТО (1900-1942)

Рођен је у Трпињи од оца Јована и мајке Софије, девојачко Божић из Трпиње. Ова породица Верчевића је веома трагично прошла у Другом рату, јер су у њему живот изгубила сва четири брата. Породица Верчевић је била доста велика и релативно доброг имовинског стања све док нису почеле поделе након женидбе.

Када је почео Други светски рат и формирањем НДХ у селу је настала пометња. Народ је био заплашен и дискретно су препричавани тада актуелни ратни догађаји. Не схватајући одакле долази опасност, Срето је у неким тренуцима гласно протествовао против нове хрватске државе, на шта су га упозоравали и уђуткивали мештани, јер су знали за његове менталне проблеме, јер се пред рат вратио из душевне болнице у којој је био од 1930. године до рата.

У једној од многих жандармеријских и домобранских патрола, Срето је вербално напао „опходњу", не само речима, него чак насрнуо на њих, при чему су они, не знајући за његово здравствено стање, потегли оружје и убили га 1942. године, наводно, у Гајчанској улици. То убиство је трагично доживљено у селу, јер се знало да Срето није могао контролисати своје понашање, због менталне болести. Срето није био ожењен. Сахрањен је у Трпињи. Крсна слава је Ђурђевдан 6. маја.

2. ВЕРЧЕВИЋ САВО (1908-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Јована и мајке Софије девојачко Божић из Трпиње. И Саво је као и његова браћа живео у заједничком домаћинству на оскудном земљишном поседу, који није био довољан за егзистенцију, па су браћа радила у фабрици обуће „Бата" у Борову.

Саво није отишао него се активирао око партизанског покрета у селу и околини. Сарађивао је као теренац и био на вези са слободном територијом. Претпоставља се да је неко од сарадника власти пријавио његову активност са партизанским покретом и то га је коштало живота у затвору у Вуковару, као и још неколико Трпињаца. Према црквеним књигама убијен је 12. јула 1944. године.

Саво није био ожењен, а у црквеној књизи пише да је сахрањен по католичком жупнику, у то време Стјепану-Крунославу Огњанову.

3. ВЕРЧЕВИЋ БРАНКО (1912-1943)

Бранко је рођени брат Срете и Саве, који су напред обрађени, отишао је у партизанске јединице са првом групом мештана. Бранко је распоређен у неку од славонских јединица, где се храбро борио у првим данима доласка у своју јединицу. Мештани који су били с њим у свим биткама кажу да је извршавао сва наређења и постављене задатке, али да је једно време био

Колективна слика породице Верчевић без идентификације

доста повучен у себе и није био расположен за дужи разговор. Саборци су мислили да је био превише емотиван и разочаран због убиства брата Срете. Такво његово понашање није слутило на најгоре, али се ипак догодило, јер је дигао руку на себе извршибши самоубиство и тиме ожалостио своје другове и ближу родбину.

4. ВЕРЧЕВИЋ ЖИВКА (1899-1943)

Рођена је у Трпињи од оца Василија Палића и мајке Драгиње Михољац из Тење. Живка се удала за Максима Верчевића из Трпиње и с њим изродила троје деце. Изгледа да је породица одселила у Вуковар, али је била блиско повезана са селом. Нема довољно података о њиховом животу, јер је родбина већ давно изумрла. Цела породица Максима и Живке настрадала је у Другом светском рату, јер су сви изгинули, муж Максим и два сима, Војин и Стеван. Остала је жива само кћерка Јелена рођена 1938. године, о којој се ништа не зна.

О Живкином страдању нема података и водила се као нестала. Међутим, у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, стоји податак да је умрла 1943. године у логору Тења вероватно од задобијених рана. Не зна се где је сахрањена, а могуће да је у селу Тења одакле јој потиче мајка.

5. ВУЈИЋ МИТО (1909-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Максима и мајке Ангелине девојачко Пецикозић из Даља. Родитељи су умрли релативно млади. Мита је изучио ковачки занат и бавио се њиме до одласка у партизане. Уз мало земље добро је живео, а када је отворена фабрика обуће „Бата" искористио је прилику и отишао у Злин у Чешку на усавршављње, како би се оспособио за рад на вишем нивоу у фабрици. Имао је и мањи земљишни посед.

Вујићи су једна од најстаријих породица у селу у чије је презиме ушло презиме Миловук преко женске линије, ове такође старе и познате трпињске породице.

Мита је отишао у партизане са првом групом мештана и распоређен у једну од славонских бригада. Према причи преживелих бораца био је узоран борац, али је направио неопростиву грешку када је у неком месту у Славонији дошао у кућу једне породице и с њима се зближио на недозвољен начин, супротан, тада строгом партизанском моралу. Био је проказан од те породице и руководство га је осудило на најтежу казну. Овде се одиграо немио случај, када је командир, као претпостављени тражио да казну изврши суборац и комшија Стево Панић-Бекин. Стево је без размишљања одбио такво наређење рекавши да су комшије и да га је Мита скоро однеговао, јер је био доста старији од њега. Међутим како то бива у војсци, тражио се добровољац и, наравно, казна је извршена 1944 године. Опште мишљење међу војницима било да овакву казну није заслужио, чак да је била намештаљка од породице која није била наклоњена партизанском покрету. Али и то се догађало у неким случајевима, зависно од претпостављеног. Породица и неки борци оповргавали су после рата тај случај, познавајући Миту као поштеног и моралног човек. На списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња нема података за Миту.

Мита је имао две сестре, Божицу, удану за Славка Ајдуковића из Борова и Љубицу, удану за Веселина-Весу Миловановића, познатог под именом Судија. Љуба није била дуго у браку, али су добили кћерку Софију, која се удала за Милана-Лалу Манојловић-Дујаћевог из ког брака су добили кћерку. Ова грана Вујића је одумрла по мушкој линији, јер Мита није био ожењен. Крсна слава породице је Ваведење Пресвете Богородице 4. децембар.

Колено	**РОДОСЛОВ ВУЈИЋ МИТЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ВУЈСЕЈ ВУЈИЋ	1701-1774
II	син Василије Вујић-Миловуков	1738-1795
III	унук Лука Вујић-Миловуков	1772-1827
IV	праунук Григорије Вујић-Миловуков	1801-1871
V	прапраунук Константин Вујић	1833-1913
VI	бела пчела Јован Вујић	1854-1920
VII	син беле пчеле Максим	1881-1934
VIII	унук беле пчеле МИТА, жртва Другог рата	1909-1944

6. ВРАЊЕШЕВИЋ ЖАРКО (1899-1941)

Рођен је у Трпињи од оца Теодора и мајке Ангелине девојачко Георгијевић. Отац Теодор је био богати пољопривредник и трговац, те је као такав са породицом одселио у Вуковар 1912. године. Жарко се касно оженио и наводно погинуо 1941. године када је и венчан у Београду. О његовом занимању и животу нема довољно поузданих података. Отац му је погинуо у Првом светском рату и код њега је детаљно описана цела ова позната породица са породичном фотографијом, где је и Жарко с десне стране до оца.

7. ДЕДИЋ ТЕОДОР (1913-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Лазара и мајке Еве Шајтош из Трпиње. Ова породица се бавила пољопривредом и то им је био основни извор прихода. Сви Дедићи потичу из Сомбора, а доселили се 1860. године после мађарске револуције, избегавши ондашњи неповољни положај етничких Срба. Теодор није отишао у партизане, него се активирао као присталица тог покрета у селу, као и добар број других мештана. Сарађивао је са теренцима и одржавао везе са слободном територијом у Славонији. Његов рад су пратиле усташке и жандармеријске службе, које су уз помоћ домаћих непријатељских сарадника дошле до закључка да је Теодор неподобан грађанин и као такав приведен је и ликвидиран 19. јула 1943. године, значи пре одласка мештана у партизане. Други извор, у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња каже да је он отеран у логор у Немачкој, као југословенски војник и да је тамо преминуо 1943. године, што је такође могуће. Теодор није био ожењен и ова је породица по мушкој линији изумрла у селу. Његова сестра Јелена удала се у Боботу за Славка Станисављевића.Крсна слава је Лазарева субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ ДЕДИЋ ТЕОДОРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈЕРЕМИЈА Дедић из Сомбора	1822-1899
II	син Радован	--1869
III	унук Лазар	1884-1964
IV	праунук ТЕОДОР, жртва Другог рат	1913-1943

8. ДОКМАНОВИЋ ВОЈИН (1898-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Дамјана и Милеве девојачко Ковачевић из Трпиње. Војин потиче из познате породице Докмановић досељене 1818. године из Карловца са Кордуна. Веома су се добро снашли у новој средини и брзо стекли завидан углед у селу. Њихово имовинско стање било је изнад просечног, тако да су брзо склапали бракове са девојкама из имућнијих староседелачких породица. Војин је оженио Тинку Игњатовић из Пачетина и једно време је живео у том селу. Са Тинком је добио сина Теодора, касније познатог фудбалера са надимком Гилер. Након развода од прве жене, оженио је Љубицу Јоцковић из Трпиње и с њом добио кћерку Јелицу 1938. године, а након тога одселио у Осијек.

Војинова грана породице Докмановић прва се отиснула у непољопривредна занимања и она је доживела највеће трагедије током ратова. Војин је при одласку у партизане био распоређен у неку од славонских јединица и храбро се борио све до 1945. године када је погинуо у месту Славонска Пожега. Његов рођени брат Чедомир, бележник у Негославцима, убијен је од стране партизана исте године као и Војин. Обојица су имали потомке. Војинов син Теодор имао је сина Душана, који је одселио у Канаду, где живи са својом породицом. Чедомир је имао синове Ђорђа, Светислава и Раду и они имају потомке.

Колено	**РОДОСЛОВ ДОКМАНОВИЋ ВОЈИНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТЕОДОР	1768-1826
II	син Димитрије	1802-1872
III	унук Мојсеј	1842-1913
IV	праунук Дамјан	1868-1945
V	прапраунук ВОЈИН, жртва Другог рата	1898-1945

9. ЕКЛЕМОВИЋ ВАСО (1901-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Чедомира и мајке Неранџе, девојачко Верчевић из Трпиње. Ова породица спада у млађе староседеоце, јер је доселила из Даља 1800. године. Породица је веома брзо стекла углед и поверење у новој средини. Умрежили су се родбинском везама путем женидби, а економски статус нагло растао, тако да спадају у економски стабилније породице. Имена Чедо и Васо протежу се кроз четири генерације, Чедо-Васо-Чедо-Васо.

Васо је 5. колено ове породице досељене из Даља са родоначелником Максимом. Кућу су купили у сред села у Великој улици, где се и данас налази наследник унук Васо.

Васо је више пута саслушаван у вуковарском редарству јер су сумњали на његову сарадњу са партизанским покретом. Све оне које су ислеђивали, а сумњали у њихова сарадњу, слали су у концентрационе логоре или стрељали у Дудику, ако нису признали своју припадност и везу са партизанским покретом. Васин син Чедомир био је већ у партизанима када је он отеран у Јасеновац у коме је окончао свој живот 1944. године. Васин

идентификациони број као жртве логора води се као ИД 118883, који сам добио од Управе логора Јасеновац, а што се види и из списка жртава геноцида Београд за место Трпиња.

Васо је био ожењен и имао је троје деце. Син Чедомир са супругом Смиљом Лесковац из Боботе добио је сина Васу и кћерку Наду, који имају своје потомке. Кћерка Видосава-Вида удала се за Николу Манојловић-Крстиног и имају потомке, као и млађа кћерка Споменка, удала се у Лесковац.

Колено	**РОДОСЛОВ ЕКЛЕМОВИЋ ВАСЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МАКСИМ ЕКЛЕМОВ из Даља	1756-1842
II	син Симеон	1825-1874
III	унук Петар	1840-1919
IV	праунук Чедомир	1867-1914
V	прапраунук ВАСА, жртва Другог рата	1901-1944

10. ЕРДЕЉАЦ ЛАЗАР (1896-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Јована и мајке Марије Стапарац из Белог Брда. Надимак породице је Дуђа. Породица није била завидног имовинског стања, па су веома тешко живели, иако су били вредни и брижни у одгоју својих потомака. Углавном су се држали општинске управе, служили као чувари поља-пољари, сережани, а неко време и као пазитељи месног гробља, где су и становали. Карактерише их примеран морал, неагресивност и толерантност. Нису били конфликтни, нити су имали несугласица, можда, и због послова које су обављали.

Породица је доселила у Трпињу 1841. године. Лазар је са оба сина, Војином и младим Александром одмах прихватио идеје партизанског покрета и активно се укључио у рад на терену. У партизане је отишаа цела породица раније, али супруга Спаса са мужем Лазаром и млађим сином Александром вратила се натраг у село. У партизанима је остао старији син Војин који је погинуо у борби, а отац Лазар постао теренац, да би се на крају ангажовао малолетни Алекса прихвативши улогу курира.

Лазаров рад није могао остатити незапажен и више пута је био привођен на информативни разговор у Вуковар. Када су власти НДХ имале довољно аргумената о његовом активном раду у партизанском покрету, извршили су коначно хапшење, затворили га у Вуковару, мучили до изнемоглости, али није ништа признао, након чега је ликвидиран 6. јануара 1944. године. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња стоји податак да је убијен у Вуковару поменуте године. Са њим су мучени

Палић Јово-Бањица из Трпиње и Бајић Жарко из Сотина, али су они пуштени, мада су и њихови чланови породице били у партизанима.

Породица Ердељац је изумрла у Трпињи, јер нико од мушких чланова није преживео рат. Крсна слава је Аранђеловдан, 21. новембра.

Колено	**РОДОСЛОВ ЕРДЕЉАЦ ЛАЗАРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈЕРЕМИЈА ЕРДЕЉАЦ	1776-1863
II	син Лазар	1822-1862
III	унук Јован	1869-1926
IV	праунук ЛАЗАР, жртва Другог рата	1896-1944

11. ЕРДЕЉАЦ АЛЕКСАНДАР-АЛЕКСА (1930-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Лазаре и мајке Спасе девојачко Нешић из Белог Брда. Алекса, како су га звали од миља, био је нижег раста, али веома динамичан младић. По свом младалачком изгледу није привлачио сумњу жандармерије и усташа, све док га нису почели пратити после очеве ликвидације. Додуше и он је био неопрезан јер је уз себе стално носио оружје и хвалио се млађима од себе, чега се добро сећа и аутор ове књиге, када је Алекса шетао наоружан иза башти од Крстине куће до врбака код Баришине куће.

О његовом курирском раду знала су сва деца, али и старији мештани, јер он то није крио, чак се хвалио, показујући своје оружје. Ипак је био неопрезан.

Иначе у партизанима, теренским службама и органима Народно-ослободилачких одбора били су потребни курири, које су често налазили међу веома младим момцима, скоро деци, јер су они били мање сумњиви. Поруке су углавном преносили усменим путем или на цедуљицама папира, које су добро камуфлирали. Релација курирске службе обављала се у селу, али и околини, између ближих села.

Алекса је био сумњив и будно праћен и у једној акцији усташа, агената и Немаца, када је тешко рањен на крају села према Вуковару око пашњака „Пањик" 1945. године. Он је пре тога успео побећи са каналског моста али је ипак рањен и однет у Осијек у затворску болницу и тамо умро, што стоји и у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња.

Највећу трагедију доживела је мајка Спаса, која је остала без мужа и два сина. Сматрали су је као „народну мајку", која је трпела у својој тужној самоћи, али никада није била одбојна, нити неприступачна. Са сваким је угодно комуницирала и ступала у разговоре, не оптерећујући друге својом тугом за изгубљеним најдражим, мужем и два сина.

Спасенија Ердељац са синовима и супругом. Породична слика на месном гробљу у Трпињи, коју би требало сачувати од пропадања, јер они то заслужују својим доприносом у ослобођењу земље.

После ослобођења је живеле сама у својој кући у Трпињи, обилазећи сваки дан своје најмилије на трпињском гробљу. Иако је добила инвалидску пензију као помоћ, није дуго остала у селу. Када су у Вуковару обезбеђени услови за смештај старијих особе, баба Спаса је отишла у старачки дом у коме је мирно доживела старачке дане. Савез бораца НОР-а бринуо је о њој и другим особама које су доживеле страдања својих чланова породице.

Спасенија је умрла у старачком дому и сахрањена о трошку Савеза бораца на трпињском гробљу, где почивају два сина и муж. Нема никога да обилази њихово гробље.

12. ЗАВИШИЋ БОШКО (1906-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Радивоја и мајке Анђе Кнежевић из Тење. Породица се бавила пољопривредом, углавном ратарством и сточарством и од те делатности су добро живели, поготово јер је Бошко био јединац. Надимак породице је Маркић, и сви су у блиском сродству.

Бошко је 9. колено ове старе трпињске породице, настањене у Гајчанскох улици. Бошко је отишао регуларно у партизане са првом групом Трпињаца и распоређен у славонске јединице. Био је обичан борац до рањавања или болести, након чега је пуштен кући на опоравак. Но, Бошко није могао да се залечи па је премунуо у својој кући 1944. године и сахрањен на месном гробљу, одакле потиче и његова слика. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња подаци су тачно наведени.

Бошко је био ожењен Јелисаветом Ђекић из Даља и добио кћерку Савинку рођену 1927. године, удану за Стојана Атанацковића из Трпиње и сина Саву рођеног 1930. године, ожењеног Милицом Милановић из Тење. Обоје имају потомство.

Колено	**РОДОСЛОВ ЗАВИШИЋ БОШКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ВУК ЗАВИШИН	---
II	син Георгије	1728-1764
III	унук Марко	1754-1811
IV	праунук Лазар	1806-1849
V	прапраунук Лазар	1806-1849
VI	бела пчела Захарије	1826-1885
VII	син беле пчеле Стефан	1857-1940
VIII	унук беле пчеле Радивој	1879-1952
IX	праунук беле пчеле БОШКО, жртва рата	1906-1944

13. ЖИВАНОВИЋ НИКОЛА (1919-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Владимира Вукајловића и мајке Виде Живановић из Вере. Презиме Живановић носи због тога што отац Владимир није био венчан са Видом, па по закону дете из таквог брака добија презиме мајке.

Никола је 9. колено ове породице, која је одавно изумрла у Трпињи. Интересантно је да је деда Јеврем надживео и сина Владимира и два унука од друге Владимирове жене Виде. Син Срето од прве Владимирове жене Кристине Ракић одселио је у Бело Брдо. Није познато да ли тамо има још живих потомака. Деда Јеврем надживео је сина Владимира и два унука сам у својој кућици у Манојловој улици. Премунуо је у дубокој старости, нажалост, без помоћи велике фамилије Јевремчевих. Такву судбину није заслужио.

Николин брат Димитрије погинуо је у партизанима, а он се почетком рата ангажовао за помагање партизанског покрета на терену, као веза између цивилне базе и покрета у ослобођеном делу Славоније. Радио је илегално са теренцима, али су НДХ власти знале да у селима постоје добро организовани партизански сарадници и упорно су их откривали, уз помоћ агената и мештана склоних сарадњи са непријатењем.

До данас не располажем поузданим подацима када и где је Никола настрадао, осим да се то догодило током 1944. године, највероватније у некој од честих рација по селу, које су вршиле комбиноване тројке од једног усташе, Немца и цивилног агента. Углавном Никола се води као нестао, а пошто нема потомака тешко је доћи до опипљивијих информација о његовој судбини. Не налази су на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, ни Вера. Нема податак да ли је сахрањен на месном гробљу. Никола није био ожењен.

Колено	**РОДОСЛОВ ЖИВАНОВИЋ НИКОЛЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПЕТАР ВУКАЈЛОВИЋ	---
II	син - без података	---
III	унук Јован Вукајловић-Калеников	1734-1781
IV	праунук Лука Вукајловић	1773-1826
V	прапраунук Пантелејмон-Теодор	1808-1847
V	прапраунук Григорије	1845-1894
VI	бела пчела Јеврем	1870-1955
VII	син беле пчеле Владимир	1889-1936
VIII	унук беле пчеле НИКОЛА, жртва Другог рата	1919-1944

14. ЖИВАНЧЕВИЋ РАДИВОЈ-РАДО (1917-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Петра и мајке Јулке девојачко Гавриловић из Тење, надимак Живанчеви. Породица је староседелачка у селу и изнад просечног су економског стања. Баве се углавном ратарством и сточарством као основним извором прихода.

Породична слика Живанчевих

Радивој је 7. колено породице, који је до рата живео мирним сељачким животом. Но, почетком и током рата у овој породици су се догађали сложени политички односи, изазвани понашањем Радиног брата Милана-Миће, чији политички статус није до краја никад откривен. Сматрало се да је играо двоструку улогу, тако што је био повезан са властима НДХ, али и са партизанским покретом, којем је био више наклоњен, јер после рата није имао проблема са новом власти. Изгледа да је по задатку био убачен у органе НДХ.

Друга страна, углавном радикалнијих теренаца сматрала је Мићину улогу у току рата сумњивом и неприхватљивом, што се одразило на недужног Раду, који је имао исправан став према целом партизанском покрету. Радо се води као нестао, а заправо је отеран у партизане и тамо ликвидиран 1944. године од домаћих теренаца, међу којима је био и П.Б. Влада мишљење код породице и разумнијих мештана да се овде ради о некоректној одмазди, а не Радиној кривици. Права истина никада се неће сазнати, а брат Мића који би највише могао расветлити случај завршио је живот у осјечком затвору после рата због убиства порезника, којег је

познавао још из времена НДХ. Сумњало се на њихове нерашчишћене односе из тог ратног периода.

Радо је имао брата Бранка по оцу, који је био средњошколски професор у Осијеку и Загребу. Био је ожењен учитељицом Зорком Гаћеша, али није имао потомака. Рођени брат Пајо био је ожењен Миленом Прокић и имају кћерку Софију, звана Бранка, удану за Луку Манојловића-Крстиног. Они имају потомство. Радина сестра Софија удала се у Бршадин и она има потомство.

Ова породица Живанчевих одумрла је у селу јер нема мушких наследника. Радо је био ожењен Живком Лазић, али није имао живе деце. Крсна слава је Свети Кузман и Дамјан-Врачеви.

Колено	**РОДОСЛОВ ЖИВАНЧЕВИЋ РАДИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈОВАН ЖИВАНЧЕВИЋ	1712-1788
II	син Кирил	--1796
III	унук Илија	1803-1854
IV	праунук Гаврило	1847-1915
V	прапраунук Младен	1867-1894
VI	бела пчела Петар	1885-1914
VII	син беле пчеле РАДИВОЈ-РАДО, жртва Другог рата	1917-1944

15. ЈЕРКОВИЋ ЖИВОЈИН (1911-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Радована рођеног у Стапару и мајке Славке Марић из Трпиње. Породица Јерковић доселила је у Трпињу 1896. године из Бачке из места Стапар после Мађарске револуције, као безбедније место за живот. Примерног су имовинског стања, а главни извор прихода је пољопривреда.

Ова вредна породица је живела мирно све до почетка рата, када су почеле репресалије против српског народа од стране нових власти НДХ. Многи мештани су затварани, испитивани и мучени. Агенти НДХ су врбовали одређене грађане, обећавајући већу сигурност и материјални статус. Тако је, поред осталих, и Живојин био затворен извесно време у осјечком редарству, испитиван и врбован. Уз помоћ комшије мештанина сарадника НДХ, пуштен је током 1944. године на слободу, али се плашио вратити да га поново не узвате. Задржао се извесно време у Доњем граду код рођака, чекајући повољну прилику да се врати у село и прикључи партизанском покрету.

Када је већ био спреман напустити Осијек, догодило се савезничко бомбардовање градова Југославије, па и Осијека 14. јуна 1944. године. Тада је погинуло, наводно, 159. особа, углавном цивила, а многи су били

повређени. Учињена је и велика материјална штета јер су порушене многе стамбене зграде и привредни објекти. Живојин је настрадао на чудан начин. У подруму где се скривао код рођака пала је једна авионска граната и разорила подрум и том приликом смртно га поклопила једна греда, те је тако изгубио живот. Мештани су после рата проносили причу да је Живојин заврбован и да је требао сарађивати са властима НДХ, што оповргава његова погибија, а и породица. Због сумње у његову исправност, није стављено његово име на споменик, напротив проглашаван је као неподобан, што није тачно. Жртвама бомбардовања Осијека од стране савезника подигнуто је спомен обележје у Доњем граду.

Живојин је био ожењен Десимирком Вуковић из Поче у Мађарској и добио сина Василија-Васу и кћерку Милицу. Обоје су засновали своје брачне заједнице и имају потомство. Крсна слава породице је Ђурђевдан 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ЈЕРКОВИЋ ЖИВОЈИНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ИЛИЈА ЈЕРКОВИЋ Стапар	1847-1918
II	син Милутин	1868-1946
III	унук Радован	1888-1968
IV	праунук ЖИВОЈИН, жртва Другог рата	1911-1944

16. ЈОЦКОВИЋ САВО (1911-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Срете и мајке Смиље Ковчин из Стапара. Надимак породице је Кереш. Већина породица Јоцковић живе у улици Нови Шор. Ова породица је била доста напредна иако су деца остала рано без мајке. Бавили су се сви пољопривредом као основним занимањем, али и уносним занатима.

Сава је 9. колено породице. Рано сазревајући настојао се оспособити за самосталан живот, тако што је завршио штрикерски занат, тада веома уносно занимање. Потом се и оженио Славицом Степановић из Вере и преселио тамо да се бави својим занатом. Посао је веома добро разрадио и био познат у околини и шире. Стекао је леп углед и економски статус, али је рат учинио своје.

Сава се одмах на почетку рата повезао са напредним партизнским покретом и његовом идеологијом. Његова сарадња одвијала се са теренским радницима из околних села, помажући у везама и скривању код поверљивих породица. У једном случају примио је у своју кућу рањеног терен-ца-партизана Саву Кустурића из Белог Брда, с намером да му пружи неопходну медиицинску помоћ, јер је имао извесно искуство из краљевске војске, где је био у санитетској служби. Имао је намеру да рањеног борца

и друга излечи и оспособи за пар дана како би се придружио својим друговима. На његову несрећу, неко га је издао усташама, који су опколили кућу, којом приликом је рањеник успео да се спасе бежећи кроз башту, а домаћин у бегу на улицу, смртно је покошен рафалом 1943 године. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Вера наведено је Савино страдање, а једину корекцију треба исправити код године рођења, јер је рођен 1911, не 1912. Године погибије је различита, али то није битно. Тако је Саво платио главом своје идеале, али и спасио свог друга и борца, који је после рата постао призната и позната личност, те био директор познате фабрике шибица у Осијеку. Саво је био ожењен од 1938. године, али није имао деце. Крсна слава породице је Лазарева Субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ ЈОЦКОВИЋ САВЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈУРИШИЋ	1702-1760
II	син Јован	1722-1777
III	унук Георгије Јовановић-Јуришић	1746-1811
IV	праунук Филип	1767-1834
V	прапраунук Стефан Јуришић	1801-1850
VI	бела пчела Сава Јуришић-Јоцковић	1824-1857
VII	син беле пчеле Емануило	---
VIII	унук беле пчеле Срета Јоцковић	1887-1952
IX	праунук беле пчеле САВА, жртва Другог рата	1911-1943

17. ЈОЦКОВИЋ ЈОВАН (1913-1943)

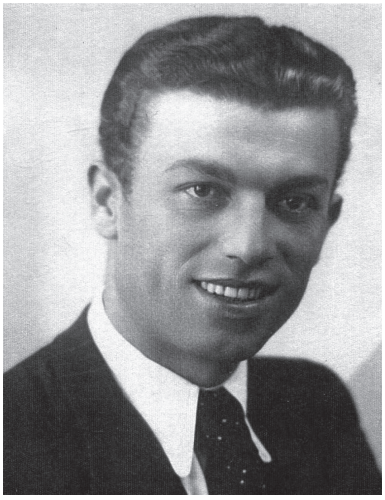

Јован је рођени брат напред описаног Саве. И Јован се рано осамостаљивао, како би се одвојио од најмлађег брата и засновао своју породицу. Оба брата помагала су оцу Срети у пољопривредним пословима, али су допуњавали своје образовање за неко друго занимање, различито од пољопривреде. Једино је најмлађи брат Слободан одлучио остати на селу да се бави пољопривредом

Доласком у Борово фабрике обуће „Бата", многи младићи из околних села видели су своју шансу у стицању нових знања и занимања. Тако је и Јован, као и многи млади момци, отишао у Чешку у место Злин, базу Батине фабрике, на усаврсавање у техничким знањима, неопходним за стручни рад у фабрици.

По завршетку школовања наставио је рад у фабрици све до почетка Другог рата. Тада је одлучио да оде на рад у Немачку, сматрајући да ће и тиме стећи већа техничка знања. Познато је да су добри радници у Немачкој долазили на осуство, на одмор и враћали се поново на рад. Међутим,

јачањем партизанског покрета и снажном пропагандом, радници повратници често пута се нису враћали натраг, него су одлазили у партизане. То су сазнале усташке власти па су их држали под присмотром, а често скидали са воза и упућивали у логоре. Тако је једном приликом Јован дошао на одмор и сместио се на пар дана у хотел „Лав" у Вуковару и дружио са пријатељем Швабом с којим је био у школи у Злину. Овај му је гарантовао безбедност, али и нудио сарадњу за нову власт. Јован се на леп начин оправдавао и одбијао сарадњу и вероватно би се спасио и вратио, или у Немачку или побегао у партизане, да није направио младалачку грешку. Ступио је у блиске и интимне односе са суппругом једног лекара Г.М., чија је кућа била у непосредној близини хотела, не знајући да је био праћен. То је једна од верзија, јер је, наводно, муж нашао његову слику у женином књизи и пријавио га у редарство. Ноћу је покупљен у отеран у затвор у Сремску Митровицу, да би у једној одмазди одведен као талац и обешен на бандеру у близини места Лаћарак у Срему, по принципу 100 талаца за једног погубљеног Немца. Други извор у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Вуковар, каже да је обешен на релацији Сремска Митровица-Вогањ. Никада није пронађен. Није био ожењен.

18. ЈОЦКОВИЋ ПЕТАР (1900-1946)

Рођен је у Трпињи од оца Димитрија и мајке Јулијане Берковић из Даља. Отац Димитрије имао је још два сина Јована и Бориславa, те кћерку Персу удану за Перајлић Младена са којим је имала девет синова и краљевско кумовање. Ова грана Јоцковића била је веома доброг имновинског стања. Отац је обезбедио сваком сину кућу једна до друге у Великој улици. Бавили су се пољопривредом, а од сточарства овчарством.

Родослов породице је исти до оца Димитрије приказан код синовца Радивоја, а остало је приказано у тексту ниже.

Петар није имао велики посед, али је уз неколико јутара земље и додатним занимањем веома добро живео. Складан живот прекинула је смрт прве жене Евице Маричић када је преминула 1935. године у 31. години живота. Остао је неколико година као самохрани отац са двоје деце, сином Лазаром и кћерком Љубицом.

Почетком рата био је у немачком заробљеништву као војник Краљевине Југославије, одакле се вратио са веома слабим здрављем. Петар се оженио 8. 2. 1940. године другом женом Надеждом Јовичић из Даља и добио сина Владимира по повратку из Немачке, рођеног 24. 6. 1946. године као посмрче, јер је Петар преминуо пре његовог рођења тј. 28. 3. 1946. године. Удовица Надежда се са сином Владимиром вратила у своје место рођења Даљ. Према попису Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња пише да је Петар погинуо 1944. године у логору у Немачкој као војник Краљевине Југославије, што није тачно. Деца из првог брака, Лазар и Љубица су засновали своје породице, одселили у Борово и добили потомство.

19. КЛАЈИЋ ЖАРКО (1912-1944)

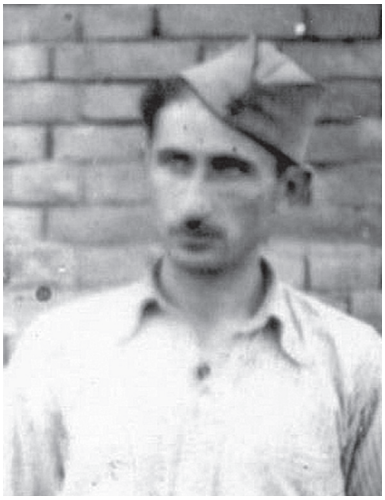

Рођен је у Трпињи од оца Веселина и мајке Савинке Живановић из Ердута. Породица Клајић нема надимак, све док по Жарку нису добили надимак Жарић. Настањени су у Гајчанској улици, али се предак доселио из Манојлове улице, где је био посињен од Теодора Манојловића, који није имао мушке деце. Зато се код неких предака породице Клајић спомиње презиме Манојловић.

Жарко је 6. колено породице, односно 5. породице Клајић. Заправо Теодор Манојловић није имао мушке деце па је посинио Луку Клајића из Боботе, који је задржао своје презиме. Клајић је боботско презиме, па није јасно како је доспео да посвоји дете ван Трпиње. Какогод да је, породица Клајић се адаптирала у селу као трпињска.

До рата Жарко је живео од пољопривреде и угоститељства. Био је веома способан и пун живота. Играо је фудбал и био добар музичар у „банди" Бошка Трифуновића-Кајбловог. Одмах на почетку рата повезао се с напредним партизанским покретом и као такав постао је сумњив тадашњој НДХ власти. Трпињска жандармерија, на чијем је челу био Антун Мауша из Тење, стално је пратила сумњиве теренске партизанске раднике, настојећи да их открију и приведу у веома строго вуковарско редарство. Предосећајући опасност Жарко је сваку ноћ спавао у скривеном бункеру у својој кући. Једне ноћи усташе и жандари опколили су кућу и тражили од жене Беле да каже где се налази муж. Она је рекла да не зна иако су јој претили, али то није било довољно и они су запалили кућу, јер су имали информацију да је код куће. Куће је изгорела, али је Жарко остао неповређен, да би одмах ухватио везу и отишао у партизане. То је био један веома застрашујући чин усташа према мештанима.

После рата Жарка су неки преживели борци неосновано блатили, да је избегавао одлазак у партизане, што није тачно. Слика са титовком на глави довољно говори о Жарковој, оданости и припадности Партизанском покрету. Он је цело време сарађивао са теренцима и био поуздан сарадник до одласка на слободну територију. Погинуо је 1944. године у некој од славонских јединица, али се не зна време и место погибије. Није јасно зашто се не налази на споменику погинулих бораца у Другом рату. Исто тако не налази се на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња.

Жарко је био ожењен Драгицом Радовановић-Жишковом, званом Бела и с њом добио кћерку Саранфиљу, која се удала у Боботу за Ивковић Влајка-Кикелу и с њим има потомке.

Код ове породице Клајић треба напоменути да је Жарков отац Веселин-Весо отишао у Америку, касније Аргентину и никада се није вратио. Његова жена, а Жаркова мајка Савинка се удала за Раду Вукајловића и с

Жаркова сестра Емилија

Жарко звани *Жарић* са супругом Белом испред своје гостионе у Гајчанској улици.

њим добила две кћерке у Ердуту. Оне су Жаркове сестре по мајци, а једна од њих има потомке. Али ни Веселин-Весо није био „миран", па је и он у Аргентини добио кћерку Емилију у одмаклим годинама, која је долазила у крај њеног оца. Живот пише романе, стварно.

Весина кћерка Емилија рођена 1949. године у Аргентин и посетила је родбину у Боботи и Трпињи. Отац никада није посетио своје село. Премунуо је у Аргентини.

Колено	**РОДОСЛОВ КЛАЈИЋ ЖАРКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТЕОДОР МАНОЈЛОВИЋ	1789-1856
II	посинак Лука Клајић	1807-1862
III	унук Теодор Клајић	1834-1911
IV	праунук Михаил Клајић	1872-1925
V	прапраунук Веселин Клајић	1890--
VI	бела пчела ЖАРКО Клајић жртва Другог рата	1912-1944

20. ЛАЗИЋ ЈОВАН (1887-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Василија и мајке Грозде девојачко Еклемовић. Надимак породице је Подбарац. Ова породица Лазић није у крвном сродству са Лазићима староседеоцима, надимка Лешанови. Постојале су само три куће ове породице у Гајчанској улици. Сви су се бавили пољопривредом и од тога живели.

Породицу је довео у Трпињу родоначелник као бирташ на липовачкој чарди. До рата породица је мирно живела, а када је основана НДХ, сви мушки чланови ове породице се ангажују у партизанском покрету и били су носиоци те идеологије и отпора новој фашистичкој власти. Већа група

млађих у овој улици добро се организовала уз помоћ неколико старијих, те су били први весници илегалног отпора надолазећој опасности.

Илегални рад ове групе није могао остати незапажен, мада је био конспиративан, јер је у селу, баш у њиховој улици, постојала жамдармеријска станица, која је имала неколико сарадника, од којих су неки платили главом ту сарадњу. Аргументовано сумњајући у Јованову активност, усташке власти га хапсе и одводе у Вуковар на испитивање уз тортуру. Ухапшен је у кући Николе Манојловића-Крстиног где се одржавао састанак НОО. Тада је било још неколико активиста ухапшено, па су испитивани, али су пуштени кући. Јован као главни оптужени није попустио притисцима, па је спроведен у логор Јасеновац где је ликвидиран 1944. године. Евидентиран је под идентификационим бројем ИД 118909 од стране Јавне установе спомен подручја Јасеновац, чији списак поседујем. Међутим, у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња пише да је убијен у Јасеновцу 1945. године. Разлика у години не мења суштину његовог страдања.

Јован је имао сина Божидара, такође активног партизанског теренца, који је био ожењен Јелком Шаулић из Габоша. Имали су кћерку Даницу, удану за Милутина Обушковића с којим је добила три кћерке. Син Стеван био је ожењен Јелицом Манојловић и такође добио три кћерке. Сви имају своје потомке. Од три куће ових Лазића нема ни једна мушког наследника.

ЛИКДВИДАЦИЈА УСТАШКОГ АГЕНТА М. МАРКА 1944. ГОДИНЕ, који се спомиње на страни 42 књиге „Дудик" аутора Душана Лазића и Бране Мајског.

Марко је трећи по реду Заповједник Оружничке постаје у Борову селу. Био је страх и трепет по својим методама „испитивања" и својом корпулентном појавом. Ипак, један општински службеник М.Н. задобио је његово повереље, замоливши га за превоз мотором до Трпиње када буде ишао за Осијек и да га покупи при повратку из Осијека, предвече. Не знајући за договор свог сапутника са В.Л. да га овај убије, при повратку, прихватио је понуду да попије ракију и док је силазио са мотора В.Л. извукао пиштољ испод рекле и опалио Марка у груди. Погођен, тетурајући покушао је извући своје оружје, али га је сустигао други смртоносни метак. Мртво Марково тело одвезао је у колицима млади активиста Здравко Петровић до краја улице, а даље старији активисти, те га сахранили у воћњаку с десене стране цесте, недалеко од села. Касније је тело премештено на безбедније место ради сигурности.

ЕПИЛОГ: Сви су знали за догађај, али „нико није знао". Страх чува тајну. Власти нису могле ништа знати, јер је он увек ишао за Осијек преко Даља. Да је било другачија, село би доживело одмазду. Ни данас се не одају права имена актера, ни жртве. Тако је најбоље. Зна се само то да се ради о освети за настрадалог оца, стрица, шогора и обешеног Бршадинца Даку Живковића у сред Трпиње.

Све наведене податке са пуним именима и догађајима аутору је лично дао очевидац и сарадник Здравко Петровић, који је преминуо у 94. години у Негославцима 2022. године.

Колено	**РОДОСЛОВ ЛАЗИЋ ЈОВАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МАТЕЈ ЛАЗИЋ	1792-1839
II	син Георгије	1819-1860
III	унук Теодор	1841-1902
IV	праунук ЈОВАН, жртва Другог рата-Јасеновац	1887-1944

21. ЛАЗИЋ СТЕВАН (1894-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Василија и мајке Грозде, девојачко Еклемовић. Стеван је рођени брат напред описаног Јована, који је убијен у Јасеновцу. На састанку у кући Николе Крстиног био је и Стеван, али је успео побећи. После се скривао, а након тога отишао на слободну територију у Славонији, ради прикључења партизанском покрету.

Најглавнија траса одласку у Славонију ишла је преко Боботе, Лудвинаца, Острова, Габоша, Допсина, зависно како се успостављала веза, директно или преко курирске службе. Ишло се, у правилу ноћу, када је слаба видљивост и када ни непријатељи не желе да се излажу опасности. Управо је Стеван одлучио да иде том трасом и успео је доћи до села Допсина, где је целу групу заскочила усташка заседе и без оклевања све убила. Тако је Стеван изгубио живот, надомак слободне територије. Друга теорија је вероватнија да је Стеван умро у Допсину, од задобијених рана после провале у кући Николе Манојловића, јер је претучен од усташа и пуштен, те после кренуо у партизане али само до Допсина, но и у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња стоји да је стварно умро у Допсину, али се не види од чега је умро, од којих рана и где су добијене. Да је ова друга верзија тачна аутору је потврдио Мирослав Марић, јер се састанак одржавао у кући његовог ујака Николе. Он је до података дошао преко тетке по мајци Љубице, која је била удана у Допсин и знала је за све догађаје око проласка преко Допсина до слободне територије.

Вест о погибији Стевана Лазића се брзо прочула у селу, а после тога извршена је реорганизација у редовима теренаца, али и у НОО јер су поједини чланови били компромитовани и под сталном скривеном контролом усташа и домаћих доушника.

Стеван је био ожењен и имао двоје деце, кћерку Живку удану за Радивоја-Раду Живанчевић, чији брак није био успешан. Син Ваја-Василије, ожењенио је Палић Богданку с којом је добио кћерку Јелицу. Она је била удана за Зденка Дугоњића и с њим добила кћерку и сина. Данас ова породица више не постоји у селу, јер су Јелицина деца отишла у иностранство, а она преминула 2020. год., а потомци продали кућу Чеди Поповићу-Кулину.

22. ЛУКИЋ ЈОВАН (1919-1944)

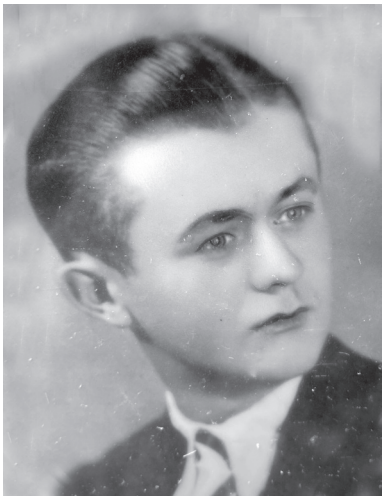

Рођен је у Трпињи од оца Влајка и мајке Милице девојачко Аврамовић из Вере. Породица је пореклом из Стапара. Отац Влајко је умрло 1932. године у 37. години живота, а убрзо после рата 1950. године и мајка Милица од превелике туге за изгубљена два сина. Млађи брат Никола погинуо је у борби, а Јован као жртва фашистичког терора у одмазди усташа, због његове политичке опредељености и активности у напредном партизанском покрету.

Јован је погинуо током 1944. године, али се не зна тачно како, када и где је настрадао. Верује се да је завршио свој млади живот у неком логору или вуковарском затвору. Међутим накнадно сам дошао до извора у списку Музеја жртава геноцида за град Вуковар, да је Јован настрадао у директном терору у Травнику 1943. године. Јован није био ожењен. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

23. ЛУКИЋ МИЛИВОЈ (1902-1945)

Миливој је рођен у Вуковару од оца Срете, званог Јован и мајке Персиде, девојачко Јуришић из Куле. Породица се одселила у Осијек 1928. године у Доњи град са двоје деце. Миливој је био возач трамваја.

Миливој је 8. колено ове старе трпињске породице, која је узела презиме Лукић по далеком претку Луки. Нису у сродству с Лукићима досељеним из Стапара. Миливој је имао двоје деце, кћерку Наду и сина Војина.

Према подацима из списка жртава геноцида Београд за град Осијек, Миливој је настрадао на присилном раду, вероватно претучен од усташа, након чега је преминуо 1945. године у Осијеку. Претпоставња се да је сахрањен на православно гробљу у Осијеку.

Колено	**РОДОСЛОВ ЛУКИЋ МИЛИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТАНКО КАНЂИЋ-ВУКОВАРАЦ	1698-1768
II	син Лука Станковић	1736-1796
III	унук Симеон Лукин-Кандић	1764-1835
IV	праунук Трифун Прокопије Лукић-Кандић	1794-1839
V	прапраунук Урош Лукић	1817-1853
VI	бела пчела Михаил Лукић-Кандић	1848-1901
VII	син беле пчеле Срето-Јован	1875--
VIII	унук беле пчеле Миливој Лукић, жртва рата	1902-1945

24. ЛУКИЋ НАДА (1921-1944)

Она је рођена у Трпињи од оца, горе поменутог Миливоја и мајке Грозде Радишић из Трпиње. Са родитељима је отишла у Осијек као дете.

Према поузданим информацијама погинула је као студент за време бомбардовања Београда 1941. Није сахрањена у Осијеку.

Миливојев син и Надин брат, Војин био је после рата угледни грађанин Осијека и директор предузећа „Транзит", све до пензионисања и председник општине Доњи град. Био је ожењен и имао је сина и касније унука, који су још живи. О његовој судбини нема информација, а претпоставља се да је умро природном смрћу у Осијеку.

Ова породица је у блиском сродству са породицом Лукић-Кандић покојног Јована, званог Ђорђе Мурђицко, који има потомство. Док ово пишем, још му је жива жена Теодора, девојачко Манојловић рођена почетком 1923. године, тако да је сада ушла у стоту годину живота. Према објективним информацијама ова осјечка породица Лукића ће изумрети, јер наследници немају више мушких потомака. Доста штуре и не баш позитивне податке добио сам од доброг познаваоца породице, са напоменом да је смрћу Војина дошло до распада ове, некада, сложне породице и вероватно да ова грана Лукића неће имати наследника.

Надин брат Војин Лукић

25. ЛУКИЋ ДРАГОМИР (1924-1944)

Драгомир је рођен у Трпињи од оца Станка и мајке Драгиње Игњатовић из Трпиње. Отац Станко је био земљорадник на мањем поседу а могуће да је имао и неки занат, чим је отишао у град са малом децом.

Родослов породице није дуг у Трпињи, јер су доселили из Стапара са десетином других породица. Породицу је довео Теодор Лукић 1868-1922., а његов син Станко рођен је 1891. године, који је имао два сина. Млађи син Драгомир, рођен 1924. године, придружио се у Вуковару НОБ-и и био борац у славонским бригадама. Према подацима из списка Музеја жртава геноцида Београд за град Вуковар, Драгомир је погинуо 1944. године у месту Подравска Слатина.

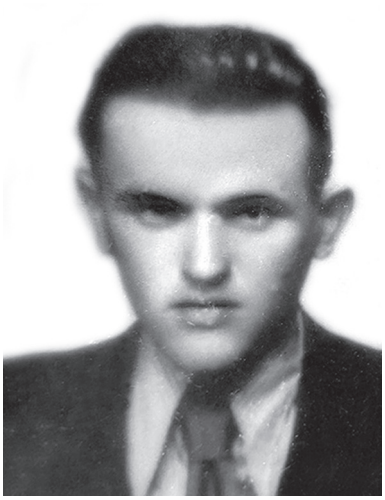

Вероватно није био ожењен, нити пренет у породичну гробницу. Његов старији брат Саво, рођен 1910. године, био је у Вуковару познати привредник у текстилној индустрији, директор фабрике Трикотаже. Имао

је две кћерке и обе су биле удане са потомством. Млађа је била трговац и удана за познатог конобара Међеши Андрију, званог Циго, а старија је била наставница удана за Ивицу Баножића. Према непровереним подацима породице су трагично прошле у рату 1991. године.

26. МАЛЕТИЋ ЂОРЂЕ (1920-1941)

Рођен је у Трпињи од оца Илије и мајке Божице девојачко Витановић из Тење. Ова породица била је настањена у улици Нови Шор. Били су релативно имућни, а бавили су се пољопривредом и угоститељством.

Ђорђе је 6. колено породице. Староседелачка је породица, која је преселила у Вуковар између два рата. Синови су завршили гимназију у Вуковару, а Ђорђе је матурирао 1938-39., а после „Батину" машинску школку у Злину, као машински инжињер, те радио у боровској фабрици до рата. Према поузданом сазнању од блиског рођака Теодора Јукића, Ђорђе је ликвидиран или отеран у логор одмах по успостављању НДХ, али се не зна тачно када се то догодило. Познато је да је брат Чедомир рођен 1911. године завршио право и био на високим положајима у органима власти између два рата. Верује се да је преживео рат, али даљих информација нема. Ђорђе се не налази се у списку Музеја жртава Београд за место Трпиња ни Вуковар, одакле је нестао. Ова породица не постоји више у Трпињи, а за Вуковар нема података. Ђорђе није био ожењен, а Крсна слава је Свети Вартоломеј и Варнава.

Колено	**РОДОСЛОВ МАЛЕТИЋ ЂОРЂА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТОЈАН Поповић	--1763
II	син Илија Поповић-Малетић-Тешанов	1760-1820
III	унук Леонтије Малетић	1802-1856
IV	праунук Матеј	1839-1914
V	прапраунук Илија	1872--
VI	бела пчела ЂОРЂЕ, жртва Другог рата	1920-1941

27. МАРИЧИЋ СТЕВАН (1928-1947)

Стеван је рођен у Трпињи од оца Платона и мајке Босиљке, девојачко Радојчић из Бршадина. Надимак породице је Маџареви и стара су трпињска породица, што се види из њиховог родослова.

Стеван је рођен 1928. године и није био у партизанима, јер је био млад. После рата отишао је на одслужење војног рока у ЈНА и био распоређен као граничар на мађарској граници. Иако још тада нису били затегнути политички односи са земљама Варшавског пакта, нити је била обзнањена Резолуција Инфорбироа, убрзо су почеле

чарке на граници, биле су свакодневне, посебно с државама које су биле на страни Хитлерове Немачке и оне које су слепо следиле упутства из Коминтерне. Управо гранични инцидент се догодио на мађарској граници 1949. године, којом приликом је убијено више наших граничара, а међу њима и Стеван. Напомињем да је служење војног рока за граничаре било 3 године, тако да је Стевана захватила позната Информбировска Резолуција.

Стеван је превезен и сахрањен у Трпињи на месном гробљу у јулу 1949. године. После тог догађаја кружиле су приче да је Стеван погинуо несретним случајем, а да је праву истину знао његов колега из војске Саво Ђурђевић, који није смео изнети тај случај у јавност, због забране УДБЕ. Строго му је запрећено да било шшта износи у јавност. Родитељи и блиски рођаци замерали су Савину шутњу, не знајући у каквом је он био положају, јер је власт скривала право стање ствари на границама и односима са земљама Варшавског пакта. И мој брат Никола је касније био на бугарској и албанској граници и причао о свакодневним провокацијама на граничним караулама.

Стеван је имао сестру Катицу, која се удала за Гојка-Гоју Теодоровића, трговца из Боботе и из тог брака имају потомство. Пошто више нема мушких потомака породица је изумрла. Стевана сам укључио међу жртве јер се случај догодио непосредно после рата, када још није била довољна безбедност у земљи и окружењу због идеолошких разлога, произашлих из неусклађених односа СССР-а и наше земље.

Колено	**РОДОСЛОВ МАРИЧИЋ СТЕВАНА**	*Грођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГЕОРГИЈЕ МАРИЧИЧ-МАЦАРЕВ	1722-1776
II	син Теодор Маричић-Георгијев	1748-1813
III	унук Михаил Маричић	1786-1826
IV	праунук Илија Мацарев-Маричић	1807-1867
V	прапраунук Стеван Маричић	1845-1918
VI	бела пчела Петар	1870-1938
VII	син беле пчеле Платон	1905-1957
VIII	унук беле пчеле Челе СТЕВАН жртва ИБ-а	1928-1947

28. МАНОЈЛОВИЋ ЛУКА (1899-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Милорада и мајке Милице, девојачко Берковић из Даља. Породични надимак је Крстин. Манојловићи су насељени у Манојловој улици и сви се баве земљорадњом као основним извором прихода. Веома су бистри и напредни, а многи од млађих генерација завршили су високе школе и заузимали високе позиције у свом занимању и руковођењу. Иначе, корени породице воде порекло са Косова и Метохије још из времена БОЈА НА КОСОВУ. Одатле су се раселили у друге крајеве, чак до Трпиње.

Лука је био 9. колено породице и до рата је имао напоран и тежак живот. Био је ожењен Миленом Палић, која је млада умрла 1929. у 32. години живота и оставила двоје малолетне деце, кћерку Веселинку роће-

ну 1919. и сина Саву рођеног 1923. године. Из тог периода постоји, не баш угодна прича, када је његов таст Божо Палић покушао да га убије, а грешком убио другог човека и био осуђен на затворску казну у Сремској Митровици, где је и умро. Већ 1930. године оженио је другу жену Милену Клајић из Петроваца, али тај брак није дуго потрајао. Трећа жена је била Загорка Релић из Трпиње с којом се оженио маја 1937. годиине и с њом је добио кћерку Даницу рођену 26. 11. 1937. године.

У периоду од смрти прве жене до рата 1941. године Лука је пролазио кроз веома турбулентан период живота као још увек релативно млад човек. Почетком рата и све већој неизвесности за будућност, први је исправно реаговао син Саво, определивши се за напредни партизански покрет, као једино могуће решење да се сачува живот и слобода. У том опредељењу подржао га је отац Лука и већа група илегалаца, такозваних теренаца, који су били повезани са слободном територијом и првим облицима отпора у Славонији око планина Псуњ, Папук и Крндија.

Власти НДХ и истурени агенти уз помоћ малог броја домаћих сарадника, будно су пратили сва дешавања у селу, пратећи сумњиве сараднике, који су били добро организовани и умрежени са колегама из Боботе и из места, која гравитирају слободној територији. На једном од многобројних тајних састанака у кући Николе Манојловића дошло је до „провале"-издаје, којом приликом је опкољена кућа и похватани неки од учесника, међу њима и поменути Лука. Након саслушања и ислеђивања у вуковарском редарству, када није признао оптужбе, упућен је у логор Стара Градишка, где је убијен током 1944. године. Његов идентификациони број је ИД 118910 на основу извора Спомен подручја Јасеновац. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња уведен је два пута са погрешном годином рођења. Остале ставке треба поништити, јер нису тачне.

Потомци Лукини од прве жене су кћерка Веселинка, удана у Боботу за Симу Стојаковића, син Саво ожењен са Смиљаном Степановић из Вере, те кћерка Даница од треће жене, удана за Мирка Вукајловића из Трпиње. Сви имају своје потомке, али не живе у Трпињи, тако да се може сматрати да је ова породица изимрла у селу. Једино унук Лука са супругом Бранком често борави у селу. Крсна слава породице је Свети Никола, 19. децембра.

Колено	**РОДОСЛОВ МАНОЈЛОВИЋ ЛУКЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ДИВА МАНОЈЛОВИЋ	1706-1764
II	син Михаил	1724-1796
III	унук Лазар	1746-1817
IV	праунук Петар	1772-1840
V	прапраунук Крста	1809-1873
VI	бела пчела Урош	1828-1888
VII	син беле пчеле Георгије	1851-1928
VIII	унук беле пчеле Милорад	1876-1853
IX	праунук беле пчеле ЛУКА, жртва рата-Стара Градишка	1899-1944

29. МАТИЋ ДРАГОМИР-ДРАГО (1905-1945)

Рођен је у Трпињи од оца Срете и мајке Дамјанке девојачко Ђурић из Борова. Породица Матић живи у Гавриловој улици и сви се баве ратарством и сточарством као основним занимањем и извором прихода. Спадају у развијеније и економски стабилније породице, веома су вредни и породични људи. Староседеоци су.

Драго је 7. колено породице. Бавио се сељачким пословима на мањем поседу и био фабрички радник код „Бате", све до рата. У рат је отишао са првом групом мештана и распоређен у једну од славонских бригада. Са јединицом је прошао борбени пут од Славоније, па све до Босне и завршних операција, али се вратио у Дарувар ради коначног ослобођења Хрватске.

Случај је хтео да Драго настрада пред сам крај рата, када је већ пробијен Сремски фронт и ослобођени Винковци и околна места. Званично је сахрањен 17. априла 1945. године, а да ли је то и датум страдања није познато.

Према изјави млађе кћерке Јелице, послао је својој супрузи Велинки дирљиво писмо са пуно осећаја и весеља, што ће ускоро доћи жељена слобода и тренутак да загрли своју супругу и две кћерке. Када је писмо стигло, он је већ у међувремену погинуо, тако да је настао прави шок за породицу. Постоје две верзије његове погибије. Прва је да су по доласку у Дарувар расчишћавали терен и да је тада експлодирала заостала бомба. Друга верзија је да су борци играјући Козарачко коло славили ослобођење неких наших крајева и да је њему или колеги, испала бомба иза појаса од које су погинули он и још неки борци. Да је стварно погинуо у Дарувару поменуте године стоји и у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. На старом споменику постоји Драгина слика, али није познато да ли је он стварно пренет у породичну гробницу. Могуће да јесте, јер је слобода брзо дошла.

Иза Драге је остала удовица Велинка и две кћерке, Милена и Јелица. Милена се удала за Милана Марића, хармоникаша, а Јелица за Војислава-Војишка Манојловић-Симиног, познатог трговца, који је и сам млад настрадао у саобраћајној несрећи, не својом кривицом. Сви имају своје потомке. И ова породица је изумрла по мушкој линији.

Колено	**РОДОСЛОВ МАТИЋ ДРАГОМИРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГЕОРГИЈЕ МАТИЋ	1724-1782
II	син Тимотеј	1757-1812
III	унук Симеон	1778-1847
IV	праунук Елисеј-Јелисеј	1825-1894
V	прапраунук Теодор	1846-1894
VI	бела пчела Срето	1885-1946
VII	син беле пчеле ДРАГОМИР-ДРАГО, жртва Другог рата	1905-1945

30. МАРТИНОВИЋ МИЛИЦА (1897-1941)

Рођена је у Трпињи, али се вероватно удала и променила презиме. С обзиром на годину погубљења, највероватније да се ради о ромкињи, која се налази на списку Рома, а српска националност која је назначена, није била реткост да се Роми у нашим крајевима изјашњавају као Срби.

Милица је евидентирана као жртва логора Јасеновац под идентификационим бројем ИД 118911, што показује да је стварно погинула у логору. Иначе у списку убијених Рома-Цигана, један број се изјаснио да су по националности Срби, па поред Милице, наводим и њихова имена.

ИД 118878 Балиновић Благоја Обрад	1922-1941	Јасеновац
ИД 118877 Балиновић Благоја Јелена	1903-1941	Јасеновац
ИД 118876 Балиновић Благоја Драгољуб, дете	1939-1941	Јасеновац
ИД 118908 Лакатош Стевана Миодраг, дете	1941-1941	Јасеновац
ИД 118907 Лакатош Стевана Ђорђе, дете	1939-1941	Јасеновац
ИД 118906 Лакатош Стевана Стеван	1917-1941	Јасеновац
ИД 119054 Степановић Милоша Стеван	1904-1941	Јасеновац
ИД 119053 Степановић Милоша Свето	1890-1941	Јасеновац
ИД 119052 Степановић Милоша Милка	1897-1941	Јасеновац
ИД 119051 Степановић Милоша Ана	1901-1941	Јасеновац

Остали трпињски Цигани на списку убијених, изјаснили су се као Роми, или су их службе саме тако увеле. Сви су убијени 1941. осим око десетак 1942. године, што значи да су убијени одмах по доласку у логор.

31. МИЛОВАНОВИЋ ДРАГОМИР-ДРАГО (1931-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Бранка и мајке Параскеве Продановић из Боботе. Надимак породице је Ћурчија, а настањени су у Великој улици, али је њихова домицилна улица Гаврилова. Основно занимање породице је пољопривреда и занатство. Били су средње развијеног имовинског стања.

Драго је био 11. колено породице и био је дете када је погинуо. Настрадао је 16. 12. 1944. године од повременог митраљирања непријатељских авиона, који су имали обичај да надлећу село , обично по средини и да из митраљеза оспу рафалну паљбу, тако да је том приликом, поред Драге, погинуло још неколико недужних мештана. И то је био мепромишљен начин узнемиравања мирног становништва, јер у селу није било борбених дејстава.

Драгин отац Бранко имао је три кћерке и два сина. Кћерка са првом женом Савком Гојковић из Трпиње била је Верица, која се удала за Вукашина Живановића и с њим добила три сина и кћерку. Са другом женом Параскевом Продановић добио је кћерке Даницу и Стевку, те сина Данила. Осим Данила, који није имао потомства, кћерке имају своје потомке. Крсна слава је Лазарева Субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ МИЛОВАНОВИЋ ДРАГОМИРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БОЖА	---
II	син Милован	---
III	унук Јован Милованов	1724-1770
IV	праунук Никола Јованов-Милованов	1751-1813
V	прапраунук Аксентије	1769-1812
VI	бела пчела Радослав	1805-1875
VII	син беле пчеле Игњат	1875-1892
VIII	унук беле пчеле Георгије	1846-1925
IX	праунук беле пчеле Радивој	1877-1922
X	прапраунук Бранко	1898-1968
XI	друга бела пчела ДРАГОМИР-ДРАГО жртва бомбардовања	1931-1944

32. МИЛАШИНОВИЋ РАДО (1900-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Јована и мајке Данице девојачко Ћирић из Трпиње. Надимак породице је Лекини. Радин отац је погинуо у Првом светском рату. Ова породица је староседелачка и живела је у Манојловој улици. Били су економски развијена и стабилна породица, чије је основно занимање пољопривреда и сточарство. Сви мушки чланови су били одлучни и принципијелни, а неки крак породице је упловио у високе интелектулне сфере и различита занимања, као доктори, адвокати, професори итд.

Радо је 7. колено породице. Када је прва група од око 300 мештана кренула у партизане 10. септембра међу њима су била и 4 брата Милашиновића. Спровођене тако велике групе није било једноставно из безбедносних разлога, јер су могли да се крећу искључиво ноћу. Били су ненаоружани, осим спроводника, тако да су могли лако постати плен непријатеља. Умор и неизвесност осећала се у групи, тако да је било негодовања и неспоразума. Како је записао борац хроничар наводим се случај погибије Раде Милашиновића. Наводим цитат:

„Путем од шуме до Брачеваца, догодио се је један случај. Радо Лекин путем је како причају очевици који су ишли на зачељу да је скренуо са памети, и да је почео нешто да бунца, и да не може даље. Колона је заустављена и спроводник Перо Цветковић, без икаквог испита и саветовања са нама, убије га из пиштоља. Какав је тај гест направио утисак на све нас, а када си замислим да су ту била његова два рођена брата и два од тетке и његов зет."

Случај се догодио трећег дана путовања групе 13. 9., који је оставио јако нерасположење на све присутне. Како је Радо пренет натраг у село није познато, али у црквеној књизи пише да је сахрањен 18. септембра 1943. године. Овде је тешко дати коментаре, али с обзиром на карактер

извршиоца, који је после рата, такође ликвидиран због бахатости, само се по себи подразумева каква је био личност. Иначе Перо потиче и велике, богате и револуционарне островске породице. Његови пријатељи и познаници кажу да је био породичан и ауторитативан човек, одлучан и храбар, неприкословен борац, у шта нико не сумња, али....Разлози, можда, леже у страху вођства да колону не открије непријатељ, тако да је „боље жртвовати једног да би се спасили други, већина".

Радо је иза се себе оставио жену Јулку и две кћерке, Драгињу и Даницу. Драгиња се удала за Душана Живановића-Гагулу, а Даница за Данила Божића-Пурка. Обе су у браку добиле потомке. Крсна слава породице је Свети Стеван, 9. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ МИЛАШИНОВИЋ РАДЕ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК АЛЕКСА, умро у Бршадину	1724--
II	син Теодор	1753-1824
III	унук Леонтије	1774-1846
IV	праунук Петар	1810-1897
V	прапраунук Георгије	1840-1920
VI	бела пчела Јован	1879-1914
VII	син беле пчеле РАДО жртва Другог рата	1900-1943

33. ПАЛИЋ ТЕОДОР (1889-1941)

Рођен је у Трпињи од оца Богдана и мајке Савке девојачко Берошевић, друге Богданове жене. Сви трпињски Палићи настали су од три родоначелника, Василија, Глигорија и Симеона. Бројна су фамилија и сви су староседеоци настањени у Гајчанској улици. Веома су економски стабилни са доста великим поседом, који је основни извор прихода. Имају изражену способност за бављење трговином, али и интелектуалним занимањима. Међу њима се истицао и Теодор, који је био веома вредан, а имао способност сналажења и стварања познанстава. У селу се бавио пољопривредом, трговином, а у Вуковару угоститељством. Био је познат по хуманости и донаторству. Забележено је да је 1924. године приложио донацију од 250 динара за куповину звона за православну цркву у Вуковару, која су скинута за време Првог светског рата и употребљена у војне сврхе.

Родослов Теодорове гране у Трпињи започео је родоначелник СИМЕОН. Теодор је 6. колено ове породице. Отац Богдан је са првом женом имао сина Божу 1876-1923., а са другом женом Савком Берошевић из Трпиње имао је деветоро деце, од којих су преживели троје, Стеван 1879., Грозда 1883. и Теодор 1889. године, који је предмет ове обраде.

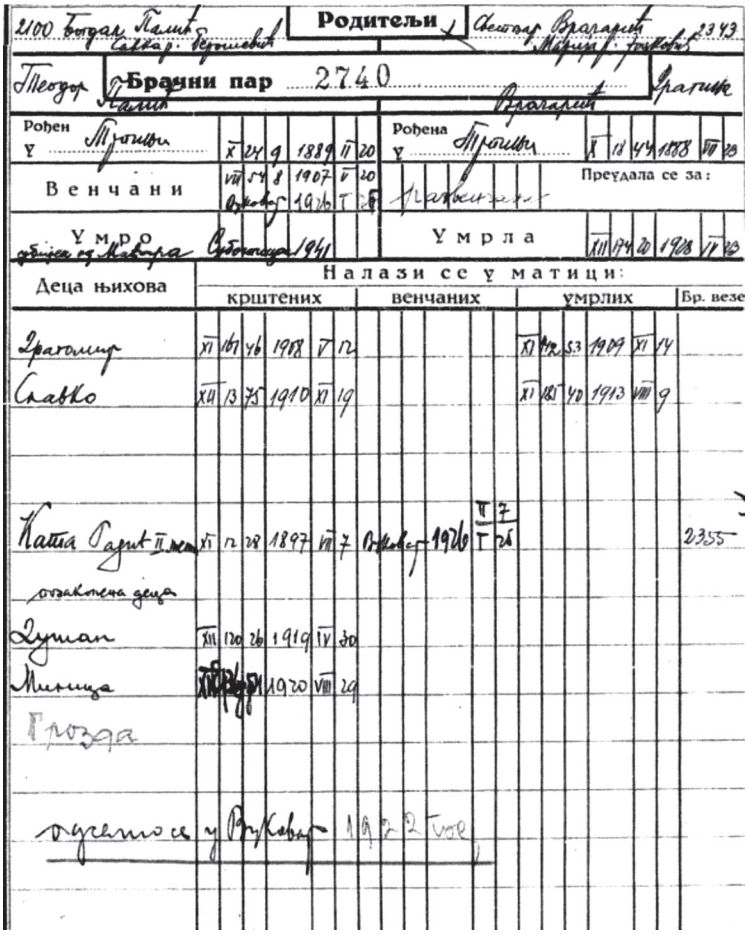

2100 Богдан Палић Саккар. Берошевић | **Родитељи** | Светозар Врачарић Марија р. Јоковић 2343

Теодор Палић | **Брачни пар** 2740 | Врачарић Драгиња

Рођен у Трпињи X 24 9 1889 II 20 | Рођена у Трпињи X 18 44 1888 VII 23

Венчани VII 54 8 1907 V 20 Вуковар 1926 I 26 | Преудала се за:

Умро субијеса од Мавира Суботица 1941 | Умрла XII 174 20 1908 IV 23

Деца њихова	Налази се у матици: крштених	венчаних	умрлих	Бр. везе
Драгомир	XI 161 46 1908 V 12		XI 142 53 1909 XI 14	
Славко	XII 13 75 1910 XI 19		XI 185 40 1913 VIII 9	
Катa Радић II жена	XI 12 28 1897 VII 7	Вуковар 1926 II 7 I 26		2355
отсакопена деца				
Душан	XII 120 26 1919 IV 30			
Миница	[illegible] 1920 VIII 29			
Грозда				
одсетоса у Вуковар 1922 год				

Извод из књиге ***Брачних парова са потомством СПЦ-Парохије Трпиња*****, књига број 3**

Ката Радић, друга суприга Теодора Палић

Др Душан Палић

Bacili leš u jamu

Subotičanin D. K. (identitet svedoka poznat je autoru teksta), svedoči o smrti Todora Palića i Stojana Grbića Hajdukova kod Subotice. Njih je, kao civile, likvidirao lokalni ekstremista Ištvan Čele. I njegovo ime danas s pod firmom nevine žrtve nalazi na spomeniku „Ptica slomljenih krila".

– Po izjavi porodice pokojnog Palića, žene Kate, sina Dušana, ćerki Milice i Grozde, Čele ga je ubio kod kućni vrata. Telo pokojnika odvukao je do jame u dvorištu. Bacio ga je, stavivši mu neku gumu od bicikla na vra Čuvši pucanj, Todorov sin Dušan pobegao je kroz prozor u šumu. To mu je spasilo život. Ekstremisti su g posle bezuspešno tražili – priča D. K. – Ubice se nisu zadovoljile ubistvom Palića. Ubili su i komšiju, Stojan Grbića.

Porodice pokojnih Palića i Grbića bile su tihe, napredne zemljoradničke porodice. Todor Palić u Hajdukovo s doselio 1932. godine iz Vukovara.

– Posle rata Palići su se vratili iz progonstva, ali im je kuća bila porušena. Stanovali su posle na Paliću, Pionirskoj ulici. Grozda Palić bila je član Mesnog odbora Palić. Kasnije su se odselili u Beograd. Sin Duško bio profesor Veterinarskog fakulteta u Beogradu. Koliko znam, katedru je predao svom sinu Todoru – dodaje D. K

Бранко Жујовић, суботичке ***Вести*****, 2012.**

Према доступним информацијама, Теодор је био веома способан, породичан и одлучан човек, са развијеним смислом за уносне послове у тадашње време. Оженио се веома млад 1907. године са првом женом Драгињом Врачарић, која је преминула 1928. године, као и њихових двоје деце. После је оженио Кату Радић из Трпиње и с њом добио двоје деце у Трпињи, сина Душана 1919. и кћерку Милицу 1920. године. Кћерку Грозду добиће касније. Док је био у Трпињи, бавио се веома озбиљно пољопривредом, али је већ 1922. године преселио у Вуковар и почео да се бави веома успешно угоститељством. Држао је познату кафану „Црну коњ" у главној улици до болнице, где су свраћали многи сељаци који су боравили послом у Вуковару, у пијачне и вашарске дане.

Према изјави Теодоровог унука Др.Тоше Палића, професора Ветеринарског факултета у Београду, добро разрађен угоститељски посао у Вуковару пао је у финансијске тешкоће, све до банкрота, због жирирања несавесним и неодговорним пријатељима у које је Теодор имао поверење. За време честих предизборних активности, српски политичар Милан Стојадиновић је долазио у Вуковар и одседао код Теодора у кафани, тако да су се доста приближили и развили међусобно пријатељство, што је пријало једном пословном човеку. Сплетом многих околности, виспрени и искусни политичар Милан Стојадиновић је понудио Теодору посао баштована у Београду у његовој кући, нашто је мудри Теодор, без размишљања, прихватио понуду, тим више јер је банкрот претио економску пропаст. Преселењем у Веоград, вредни Теодор је одушевио Милана својим поштеним радом и залагањем, тако да му је овај понудио нови бизнис у близини Суботиице у месту Хајдуково. Ту је добио земљишни посед на којем је започео виноградарко-винарску производњу. „Палићев код" за увећање капитала и богатства дошао је до пуног изражаја. Почео је на велико да се бави узгајањем винове лозе и производње веома квалитетног вина са признатог географског подручја као сто је северна Бачка. Складан породични живот и разрађен посао је цветао све до почетка Другог светског рата на нашим просторима априла 1941. године.

Уласком фашиста Мађара у Бачку 11. априла, настали су крвави погроми над Србима, а прва жртва је био и Теодор, који је настрадао на злочиначки начин, јер је мучки убијен од свог првог комшије и радника Челе Иштвана, пред редовни породични доручак.

У цитираном новинском чланку се види да су масакру присуствовали чланови породице, жена Ката и две кћерке, а једино се бегством спасио син Душан, који би вероватно, и сам био жртва мађарског зликовца Иштвана да није побегао.

Жртвама мађарских фашиста над Србима почетком 1941. године подигнут је споменик на гробљу званом „Дудара", на којем се налази и име Теодора Палића.

Злочини мађарских фашиста над Србима и Јеврејим у Војводини били су изражени великом мржњом, а били су подстакнути и помогнути домаћим издајницима. У доста опсежној литератури и архивској грађи Војвођанског архива забележени су скоро сви злочини појединачно и по местима, тако да заинтересовани читалац може имати увид у та доку-

мента. Подсећам читаоце да пажљиво прочитају претходни текст једног способног и савесног новинара.

Извор података за горњи текст је новински чланак Бранка Жујовића, објављен 2012. године у новинама „Вести" из Суботице, а поводом подизања споменика жртвама партизанских одмазди у Сенти, под називом „Птица сломљених крила", међу којима је и злочинац, извршилац масакра над Палић Теодором, Иштван Чеде и десетине других. Протести против величања зликоваца је оправдан. Као што је констатовано, син Душан је успео побећи и према изјави рођака Ђорђа Палића, пешице је дошао, споредним путевима до Ердута код тетке Грозде, препливавши Дунав, а потом отишао за Београд, где је већ био студент ветерине.

Након трагедије породица се расељила, али је после ослобођења дошла натраг и затекла порушену и опљачкану кућу. Прешли су у Суботицу, да би касније сви преселили у Београд и засновали своје породице. Душан је постао професор на Ветеринарском факултету, али је рано преминуо због неизлечиве болести 1964. године. Сестре Милица и Грозда су се удале и имају своје потомке. Душанови наследници, син Тошо и унук Душан наставили су традицију претка у професорском звању ветеринарских наука у Београду и иностранству.

У месту Хајдуково крај Суботице на гробљу Дудара у породичној гробници сахрањени су посмртни остаци Теодора Палића. Данас у Трпињи нема директних потомака ове лозе Палића, али их има широм Србије и Европе. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја

Колено	**РОДОСЛОВ ПАЛИЋ ТЕОДОРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СИМЕОН ПАЛИЋ	---
II	син Георгије	1734-1787
III	унук Глигорије	1774-1826
IV	праунук Јоаким	1813-1862
V	прапраунук Богдан	1855-1911
VI	бела пчела ТЕОДОР жртва Другог рата	1889-1941

34. ПАЛИЋ БРАНКО (1907-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Стевана, чији је рођени брат горе описани Теодор, и мајке Савке Вукотић из Габоша. Иако су од Бањицине породице, добили су надимак Савкарини, по Стевановој жени Савки, чији су преци доселили у Габош из Црне Горе. Пошто су претходни Теодор и Бранков отац Стеван рођена браћа, нећу понављати родослов јер је исти као и код Теодора. Бранко се бавио пољопривредом у Трпињи, али је преселио 1930. године у Габош у породичну кућу мајке Савке и ту увећао свој посед.

Бранко се веома брзо адаптирао на живот у Габошу и по економском стању сврстао се међу имућније и познатије мештане села. Поред пољопривреде бавио се веома успешно и трговином пољопривредним производима, а није му била ни политичка активност слаба страна. Као већина мештана Габоша и он је био присталица Мачекове странке, као што је у Трпињи била Манојлова улица. Живот између два рата проводио је на хомогенизацији породице и увећању капитала. Био је веома напредан млад човек, јер је већа тада имао радио апарат и моторбицикл, као и сва савремена пољопривредна радила у то време.

Почетак рата дочекао је спреман, јер је већ био повезан, са тада, првим активистима партизанског покрета, као што је Живојин Јоцић из Пачетина, Здравко Ћирић из Габоша и породице Цветковићи из Острова. Такође под утицајем оца и омладинског покрета, син Стеван се ангажовао као ђак омладинац у винковачкој гимназији. Власти НДХ пратиле су сумњиве личности, а за неке су жандармерије већ раније имале досије.

Под посебном присмотром била је кућа Бранка Палића, јер је он одржавао добре односе са теренцима, а долазили су у његову кућу прави пословни „пријатељи", који су, вероватно, имали и друге задатке, осим пословних. Зна се да је у кућу долазио Вида, Хубалек и други из Вуковара, јер је Бранко између два рата био присталица Влатка Мачека, наравно и већина Габошчана. Посебно је властима НДХ био сумњив због сина Стевана, који се комплетно ангажовао у омладинској организацији гимназијалаца, а посебно, касније са Окружним комитетом СКОЈ-а Осијек.

Због своје активности и припадности напредном покрету, Бранко није могао избећи доказану активност, па је као такав био ухапшен и затворен у житни „Црвени магазин" у Вуковару.

Uhapšenici u vukovarskom zatvoru 1941/1942. godine u zatvorskom dvorištu pod stražom ustaša. S lева na desno: Stoje Jugoslav Vincenc — Borovo naselje, Đoko Miloljević — Bobota, Mitar Brkić, Petar Radovanović, Mirko Simić — Bršadin, Mihajlo Kiš — Mikluševci, Franjo Majtner — Borovo naselje. Čuče: Pero Tadić, Dušan Brkić — Bršadin, Žarko Miloljević — Bobota, Branko Pallić — Gaboš, Drago Milinković — Bobota. Leže: Ivan Tifenbah — Bobota i Radivoj Dragišić — Bršadin.

Бранко Палић у другом реду, други десно. Слика је преузета из књиге Лазара Џакића *Славонија се буди.*

Сазнавши за групу сарадника партизанског покрета из више околних места, усташке власти су их спровеле у Вуковар на испитивање. Били су затворени у Црвени магазин, који је претворен у затвор. Тада је била затворена и супруга Анка, која је касније пребачена у логор код Тење. Но, у међувремену син Стеван је прешао у Осијек у гимназију, због минирања пруге између Осијека и Винковаца, па није могао више путовати

за Винковце. Становао је у Осијеку. Млађи син Ђорђе остао је сам, па су молили усташку власт да и он пође у вуковарски затвор, што се и догодило, мада је имао свега 10-11 година. Из тог периода остале су му у сећању разне приче и догађаји, које никада није заборавио, као на пример песме од стражара и са радија „Лили Марлен" и војничку „Ерика". Памти и саставе песме од Бобоћана Жарка Миољевића о његовом оцу Бранку, која гласи: „И наш Бранко друг је мио, У борби је и он био, Да Чавара позно није, Не би дошо до робије". Чавар Иван из Бршадина је био Батин радник и познати партијски активиста, који је погинуо током издаје, тзв, „провале". Живо се сећао надмудривања, које је село највише било привржено партизанском покрету, па наводи једног аутора, који каже „Бело Брдо, Бобота и Вера, та три села пуно пролетера", на шта Ђоко Радовановић из Бршадина одговара, „У Бршадину свака кућа знана, у Дванаестој има партизана". Све је то чинило њихову разноду, међутим опасност од ликвидација је била стално присутна, јер се многи из тог затвора нису живи вратили кући.

По изласку из затвора Бранко се придружио партизанима, а супруга Анка је одведена на рад у Немачку. Бригу о млађем сину Ђорђу преузела је тетка по мами Марица, удана за столара Лазу Ивковића из Боботе, а делимично и стриц Чедо у Габошу и понекад ујак Саво у Вери. Кућа и велики посед у селу остали су запуштени све до ослобођења.

Бранков одлазак у партизане уследио је 1944. године, након погибије сина Стевана у Будимцима на омладинском задатку. Убрзо по одласку Бранко је погинуо, односно води се као нестао, јер се не зна време и место погибије. Није јасно зашто се не налази се на споменику погинулих у Габошу. Породична Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

35. ПАЛИЋ СТЕВАН (1927-1944)

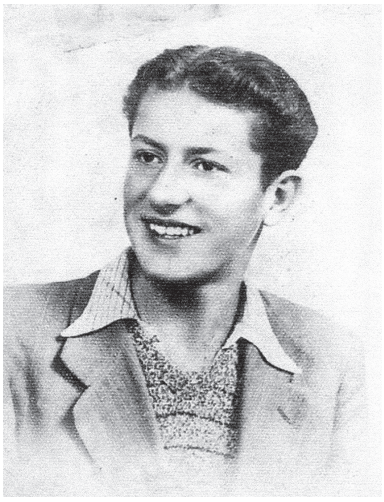

Рођен је у Трпињи од оца Бранка и мајке Анке девојачки Јоцковић из Трпиње. Надимак је Савкарини по Бранковој мајци Савки Вукотић. Отац Бранко је продао кућу у Трпињи Омеру Радивојевић-Барањцу, сада син Јован живи у новој кући на истом месту, па се преселио у Габош. У том селу је млади Стеван провео дечије дане и завршио основну школу, а потом уписао гимназију у Винковцима. Био је одличан ученик, веома интелигентан и лепог стаса.

Већ у првим разредима гимназије привукле су га нове идеје омладинског покрета, што је био чест случај бунтовне омладине у релативно сиромашној и напаћеној Краљевини Југославији. Уплив и пропаганда КПЈ нашли су свој темељ рада у напредној омладини, радништву и сиромашном сељаштву. Почет-

ком рата идеолошки антагонизам добио је у замаху и све више је долазило до груписања маса по том основу. У Винковачкој гимназији постао је активан члан СКОЈ-а.

Због издаје у партијским редовина, ухапшено и убијено неколико чланова КПЈ у Винковцима и околини, а одмах потом извршена је диверзија на прузи Габош – Винковци, па је појачан притисак и хајка на сумњиве илегалце. Стеван је променио гимназију и наставио школовање у Осијеку. Тамо се повезао са члановима СКОЈ-а и теренским омладинцима у окружењу. Након погибије секретара Окружног комитета СКОЈ-а друга Бошковића, на његово место је изабран млади и агилни члан Стеван Палић. Преживели чланови СКОЈ-а кажу да је Стеван унео велику живост и активност у рад омладинске организације, не само у граду, него и на терену, у околним селима. У осјечком музеју у одељењу НОБ-а поставка која је била пре деведесетих година, богато је илустровала активност скојевског деловања за време рада док је на челу био Стеван Палић. Да ли поставка још постоји у неком депоу није познато.

На једном од многобројних теренских задатак, требао је одржати илегални конспиративни састанак са омладинцима у селу Будимци. На пут је пошао са још једним другом, скојевцем. Изгледа да је их неко издао, јер су усташе опколиле село и кућу у којој су се они налазили. У покушају да се извуку из обруча, обојица су убијени 4. фебруара 1944. године, тако да је омладинска организације опет остале обезглављена. Стеван је убијен у 17. години живота за своје идеале. Сахрањени су на месном гробљу са неозначеним местом, али су мештани знали где се налази њихов гроб, ра је касније пренет на место где је подугнут споменик.

На слици: „Ручни рад Мајке Божије" вероватно бајонетом „правог католика" на иконостасу Православне цркве у Будимцима за време рата 1991-1995. Цео иконостас је избоден, а црква девастирана. Но, треба рећи да су становници овог села, православне вероисповести као и села Гибарца у Срему, римокатоличке вероисповести, доживели велику трауму и то сваки од свог и другог народа, јер су присиљени на размену имовине. Померање народа са својих дугогодишњих огњишта највећа је неправда, ако то није добровољно, а ова се размена објашњава да је „добровољна".

Дуго година после рата на предлог Општинског комитета омладине и Општинског одбора Удружења бораца НОР-а, подигнут је Споменик у част 45. годишњице формирања СКОЈ-а. На жалост током рата 1991-1995. споменик је девастиран и разбијена плоча са посветом. Приликом једне посете Споменику у Будимцима, аутор је са др. Лазаром Манојловићем успео покупити део разбијене плоче и забележити само део посвете, која гласи:

Разбијена Стеванова спомен плоча на гробљу у Будимцима 1991-1995.

Друга страна Споменика. Врхови са стране уметнички симболизују планине Папук и Крндију, две славонске планине значајне за НОБ-у. Споменик је изграђен од камена са ових планина.

**„У ЗНАК ТРАЈНОГ СЈЕЋАЊА НА
ИСТАКНУТОГ ОМЛАДИНСКОГ РУКОВОДИОЦА
ПОСТАВЉАЈУ ОВУ СПОМЕН ПЛОЧУ
ПРИЛИКОМ 45. ГОДИШЊИЦЕ СКОЈ-А**

**ОПЋИНСКИ КОМИТЕТ САВЕЗА ОМЛАДИНЕ И
ОПЋИНСКИ ОДБОР УДРУЖЕЊА САВЕЗА БОРАЦА НОР-А”**

Стеван није био ожењен, а жеља брата Ђорђа да премести Стеванове кости на сигурније место није остварена због изненадне смрти 2020. године у Америци у 89. години.

ТРАГЕДИЈА ДВЕ ПОРОДИЦЕ – ЈОЦКОВИЋ И ПАЛИЋ

Породица Бранка Палића и његове супруге Анке из породице Јоцковић, спада у једну од најтрагичнијих која се догодила током Другог светског рата. Обе породице су биле имућне, али то није била препрека да се идеолошки определе за партизански покрет, који су прихватили одмах по избијању рата 1941. године.

Овде ће се споменути сви случајеви трагедије породице Палић и Јоцковић поименично без ширег образложења, изузев Палићевих надимака Бањица и Савкарини, те Јоцковића надимка Кереш.

1. **Палић Јаков** 1845-1865. године. Удавио се у Вуки, вероватно на купању или рибарењу.

2. **Палић Божо** 1876-1923. године. Божо је из њему познатих разлога хтео да убије зета Луку Манојловића, али је грешком убио другуг човеке из породице Банчевић. Казну је служио у Сремској Митровици, где је и умро 1923. године.

3. **Палић Стеван** 1879-1917. године. Брат је Божин по оцу, умро је за време Првог светског рата у болници у Бршадину, јер је симулирао повреду, која је умала смртне последице.

4. **Палић Теодор** 1889-1941. године. Брат је Божин по оцу, а рођени Стеванов. Био је веома предузимљив и способан човек. Почетком Другог рата када су Мађари ушли у Бачку 1941. године извршили су велики злочин према недужним Србина, а међу првима је ибијен Теодор на свом кућном прагу од комшије Мађара.

5. **Палић Бранко** 1907-1944. године. Бранко је настрадао током Другог светског рата, али се не зна место и време погибије.

6. **Палић Стеван** 1927-1044. године. Био је гимназијалац у Осијеку и Секретар окружног комитета СКОЈ-а. На једном задатку у селу Будимци, убијен је са колегом због издаје неког члана омладине.

7. **Палић Миливој** 1927-1943. године. Убијен је у вечерњим сатима када је кроз село пролазила усташка група, јер је наводно у кући горело светло, а није смело због забране.

8. Палић Георгије-Ђорђе 1925-1943. године. Убијен је у логору Јасеновац као активиста партизанског покрета, а син је Петар, који је такође раније отишао у партизане. Ђорђева сестра била је удана за Васу-Вају Лазића-Подбарца, а друга за Петра Живковића, надимак Ђаво, обојица познати теренци на нашем подручју.

9. **Палић Гојко** 1922-1943. године. Убијен је од стране теренаца, наводно због сарадње са непријатељем, међутим постоје и друге верзије убиства, које не оправдавају његову ликвидацију.

10. **Палић Живојин** 1958-1991. године. Погинуо је током рата 1991. године у једној од акција на Трпињској цести када је био придодат као помоћ ЈНА.

11. Палић Бранко, син Ђоке-Главчинов. Бранко је извршио самоубиство током рата 1991-1995. највероватније због СТРЕСА, познатог у ратним околностима и после рата.

12. **Палић Јованка** 1903. Она је сестра Бранкова, а удала се 1919. године у Борово за Хила, али је убрзо убијена на улици из непознатих разлога. Претпоставља се да је разлог љубомора, али прави разлог није узврђен.

13. **Палић Вида** унука напред споменутог Боже, односно кћерка Јована-Бањице, настрадала је у саобраћајној несрећи заједно са кћерком.

14. Последњи је **Пере Палића** син који је умро природном смрћу као глувонем од рођења.

Ако се узме у обзир број настрадалих у неколико породица Палић, онда је ово највећа трагедија, како по броју настрадалих, тако и по чињеници да су се неке породице потпуно угасиле, пре свега по мушкој линији, а неке уопште.

Број настрадалих у породицама презимена Јоцковић, је следећи:

1. **Јоцковић Антоније** 1873-1914. године настрадао у Првом светском рату.

2. **Јоцковић Срете Саво-Кереш** 1911-1943. године. Убијен је у Вери у једној акција опкољавања куће у којој је скривао рањенике-теренце. Ујак је Ђорђа Палића.

3. **Јоцковић Срете Јован-Кереш** 1913-1943. године. Као затвореник у митровачкој казниоици узет је као талац и обешен код Лаћарка по немачком принципу 100 за једног Немца. Ујак је Ђорђа Палића.

4. **Јоцковић Димитрија Петар** 1900-1946. Умро је од последица рањавања у немачком заробљеничком логору, где је био као војник Краљевине Југославије.

5. **Јоцковић Тоше Јелица-Бурина** 1923-1944. године. Погинула је као партизанка и одличан борац током Другог рата.

6. **Јоцковић Исе Михајло** 1921-1945. године. Погинуо је као борац током Другог рата.

7. **Јоцковић Јове Радо** 1924-1944. године. Погинуо је као борац током Другог рата.

8. **Јоцковић Озрена Бранимир-Кереш**. Извршио је самоубиство у својој кући као последице познатог СТРЕСА, који погађа лица у ратном и послератном периоду.

Породица под надимком Кереш изчезла је из Трпиње, јер нема мушког потомка. Последњи, Бранислав оставио је иза себе кћерку, која не живи у Трпињи.

Анка Јоцковић супруга Бранка Палића рођена је 1907. године, а мајка Смиља девојачко Ковичин умрла је 1915. године само пар месеци после рођења сина Слободана. Бригу о три брата, Сави, Јовану и Слободану морала је рано да преузме сестра Анка са 8-10 година. Лично сам то чуо од деде Срете, пошто сам се дружио с његовим унуком Озреном, а касније и од унука Ђорђа Палића, да је морала, чак, и хлеб пећи, мада се Срето убрзо оженио другом женом. Након њене удаје и удаје сестре Марице, бригу је преузимала маћеха све док браћа нису одрасла.

Тежак живот најстарије Анке наставио се и удајом за Бранка Палића, јер је и њена свекрва изгубила мужа, Бранковог оца Стевана, у Првом светском рату. Преселењем у Габош почели су нормалан живот на великом поседу, увећавајући капитал и одгајајући два сина. За традиционално вредну и здраву породицу није било никаквих проблема све до почетка Другог светског рата.

Старији син Стеван, као гимназијалац се определио за напредни омладински покрет и на том пољу постигао значајне резултате, те постао Секретара Окружног комитета СКОЈ-а у Осијеку. Муж Бранко се такође придружио партизанском покрету и био активан са теренским радницима и везама за одлазак на слободну територију. Анкина оба брата, Саво и Јован, такође су били прави сарадници на терену у Вери и Трпињи.

Због своје идеолошке припадности и сарадње са партизанским покретом, живот су изгубила четири најближа члана, муж Бранко и син Стеван Палић и два брата, Саво и Јован Јоцковић. Из тењског логора Анку су послали на рад у Немачку, а малолетног сина Ђорђа оставила је да се о њему брине, породица стрица Чеде, ујак Саво и породица тетке Марице Ивковић у Боботи.

По повратку из Немачке, након ослобођења, сазнала је за велику трагедију две породице и похарану кућу и имање у Габошу. Иако у великој жалости, сву пажњу је усмерила и посветила бригу према 14. годишњем сину Ђорђу, да преживе прве, тешке, послератне дане. Мада је био млад и без довољно снаге, упињо се да обрађује велики посед. Са једним коњем вршио је такозвану спрегу са другом, сличном породицом. Од тешког рада, оболео је на кичми, од веома тешког оболења дискус херније. Оперисан је у Београду уз помоћ рођака, младог професора Ветерине Душана Палића. Опоравак је веома дуго трајао и тада је донео одлуку да се посвети другом послу, али проблем је био што није имао званично занимање, јер је прекинуо школовање у гимназији за време рата.

Као дете палог борца и заслуга целе породица у НОР-у, запослио се као радник у фабрици трикотаже „Напредак" у улици Јосипа Краша и ту веома брзо, уз школовање, напредовао све до омладинског и привредног руководиоца. Постао је заменик директора Бранку Миросављевићу из Пачетина, јер је до детаља познавао производни процес у трикотажи. Почетна, елементарна знања из трикотаже стекао као младић код ујака Саве у Вери.

Ђорђе Палић и Ђорђе Прокић 1957. са *радним* Опелом

Интеграцијом трикотаже Напредак са фабриком Вутекс, Ђорђе је био поново на ветрометини, јер је изгубио руководећи положај, а да се врати у производњу као радник то није могао ни помислити. У међувремену умире му мајка Анка, он продаје целу имовину у Габошу и купује кућу Вуковару. Месецима је размишљао шта да ради, а у међувремену кренуо да у Борову заврши осмогодишњу школу. Био је „разапет" између школовања и егзистенције. Одлука је пала да буде трговачки путник, да продаје популарну Вутексову ћебад и друге текстилне производе. Да би био успешан трговачки путник требао му је ауто и он одлучује да прода пола куће и за тај износ купи ауто. Касније се испоставило да је та одлука и инвестиција била оправдана.

Трговачки Палићев „код" допринео је да Ђорђе постигне веома завидне резултате као трговачки путник. Једно време је радио у кожној индустрији „Цибалија" у Винковцима, да би после изградње куће у Вуковару, поново прешао у Вутекс. У међувремену се оженио Љубицом Илинчић из Даља и добио три лепе кћерке.

Напредак у послу и породици одвијао се одлично. Економска позиција породице била је стабилна. Троје деце завршили су средњу школу у Америци, управо, као и моји, с тим да су његова деца одмах остала у Америци и завршила факултете и запослила се.

Почетком рата 1991-1995 погоршали су се међунационални односи и Ђорђе је са супругом одселио у Америку. Након скоро 30 година живота и рада у Америци, преминуо је 2020. године у 89. години живота, а децу и супругу оставио у жалости, али финансијски обезбеђене.

Ђорђе је живео динамичан живот, пун љубави за своју породицу, коју је волео и држао на окупу све до своје смрти. Отишао је мирно и однео све своје тајне, тугу и жалост за прецима, али остали су му супруга, три кћерке и потомци, двоје унучади, Ђоле и Милена, које је неизмерно волео и одгајао. Могу му бити захвални, управо као и ми пријатељи и кумови.

Потомака по мушкој линији нема више ни код једне од ових породица, јер је последњи код Јоцковића био Озренов син Бранимир, а код Палића Ђорђе.

36. ПАЛИЋ МИЛИВОЈ (1927-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Срете о мајке Савке Павишевић из Острова. Надимак породице је Дудумови, мада појединци имаји и личне надимке. Отац Срето је у браку имао десеторо рођене деце, од којих је 5 преживело. Ова породица Палићевих није била завидног имовинског стања, мада су имали по неколико јутара земње. Сва деца су имала радничко занимање, а пољопривреда је била допунска делатности.

Најмлађи Миливој био је жртва бахатих усташа, који су путовали од Осијека за Вуковар и када су видели светло у соби, они су насумично опалили и убили га за столом, јер је било забрањено палити светла, лампе. То се догодило 25. марта 1943. године са смртним последицама. Сахрањен је на трпињском гробљу.

Сретина породица је веома карактерна и морална, а по одважности и принципима, можда и најистакнутија. Оба старија Миливојева брата Живко-Жиђо и Радо-Рашо били је одлични фудбалери и друштвени људи. Рашо није имао потомство, а Жиђо је са Луцијом девојачко Кустура имао кћерку Веру, која се удала и живи у Словенији. Старија сестра Спасенија удала се за Визи Ђуру, а Нада за Верчевић Саву и обе имају потомке. Миливој није био ожењен. Крсна слава је Ђурђевдан 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАЛИЋ МИЛИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СИМЕОН	---
II	син Георгије	1734-1787
III	унук Пантелејмон	1763-1832
IV	праунук Никола	1812-1879
V	прапраунук Лазар	1836-1874
VI	бела пчела Петар	1856-1937
VII	син беле пчеле Срето	1887-1956
VIII	унук беле пчеле МИЛИВОЈ, жртва	1927-1943

37. ПАЛИЋ ГЕОРГИЈЕ-ЂОРЂЕ (1925-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Петра и мајке Ангелине Радић из Трпиње. Надимак је Перини. Ова породица је веома многобројна, врло доброг имовнског стања. Главно занимање је пољопривреда и трговина. Овде треба нагластити да су сви веома писмени, бистри и друштвени, а о спорту да се и не говори, јер су љубитељи фудбала и одлични у тој игри, мада нису високи ни корпулентни. Оставили су траг у том спорту од оснивања клуба, па све до новијег времена. Ђорђе је био веома напредан и писмен, а радио је у општини као писар и вероватно ту изградио добру чиновничку каријеру.

Георгије је био 8. колено породице. Ова велика породица живела је складно у миру са доста високим животним стандардом. Ова, али и друге породице Палићевих повезале су се почетком рата са напредним партизанским покретом, мада је Ђорђев отац Петар био члан четничког Пододбора у Трпињи. Његов син Ђорђе и зетови Василије-Ваја Лазић и Петар Живковић-Ђаво из Бршадина били су међу првима ангажовани као теренски радници са веома одговорним задацима. Дамјан-Дако, отац Пере Живковића био је обешен у Трпињи и неколико дана остављен у сред села, како би усташка власт заплашила становништво.

О повезаности Георгија-Ђорђа са илегалним члановима и симпатизерима партизанског покрета сумњала је усташка власт и зато су га ухапсили и спровели у логор Јасеновац, где је погубљен 1943. године. Идентификациони број Ђорђа је ИД 119047, извор Управа Јасеновца. У списку Музеја жртава геноцида Београд за несто Трпиња тачно су наведени подаци.

Ђорђе је имао три сестре и брата. Сестра Љубица удана у Бршадин за Петра Живковића-Ђаво, сестра Богданка удана за Лазић Василија- Вају Подбарца, сестра Верица удана за Ђуру Агића и брат Светислав-Мићо ожењен Бојком Ковачевић из Белог Брда. Сви имају своје потомке. Крсна слава је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАЛИЋ ГЕОРГИЈА-ЂОРЂА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК Филип Палић	1721-1774
II	син Михаил	1748-1823
III	унук Илија	1772-1854
IV	праунук Димитрије	1800-1857
V	прапраунук Радован	1836-1918
VI	бела пчела Милутин	1865-1959
VII	син беле пчеле Петар	1900--
VIII	унук беле пчеле ГЕОРГИЈЕ-ЂОРЂЕ, жртва Јасеновца	1925-1943

38. ПАНИЋ ДУШАН (1923-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Игњата и мајке Параскеве-Паце Гашпаровић из Вере. Надимак породице је Бекини. Ова породица није велика, али Игњатова грана је била са доста деце, имао је 13 од тога 10 живих. Игњат је издржавао многобројну породицу са оскудне површине од неколико јутара земље и посла који је обављао у општини као редар и добошар. Овај посао га је направио комуникативним и уважаваним од стране мештана. Није био у рату због многобројне деце, а син Душан је био на раду у Немачкој.

Душан је 8. колено породице. До рата је живео мирним сеоским животом, а по изубијању рата отишао је на рад у Немачку. Како је био обичај, радници су каткад долазили на допуст и враћали се натраг, али и одлазили у партизане. Тај податак су знале усташе, па су често пресретали путнике и терали у логор Јасеновац. Управо је једном приликом путовао на одмор из Немачке радник Душан Панић у друштву старијих Трпињаца, Саве Веселиновића-Црног Саве и Илије Лазаревића, емигрантом из Вуковара у Мојчиној кући, који је радио као црквењак, једно време.

На станици Новска у вагон је ушла усташка контрола, којој је то био редован задатак. Знајући за усташка хапшења, Душан се уплашио и покушао бежањем да се спаси. Усташама је због тога био сумњив и они су запуцали за њим и смртно га ранили. Цео догађај су посматрали споменути сапуитници, који су по доласку у Трпињу препричавали тај догађај. Пошто је био тешко рањен превежен је у Загреб, где је убрзо преминуо. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња тачно су наведени подаци.

После ослобођења отац Игњат није добио пензију ни по једном основу. Када ми се пожалио он и његов син Стеван, иначе мој колега, ја сам учинио све да својим познанством и утицајем испослујем пензију за

чика Игњу, али како када нема живих сведока. Изложио сам случај мом познанику другу Петрићу, који је радио на борачким питањима и уз саветовање с њим, предложио да сведоци буди индиректни. Наиме очевици су све испричали, својима, Саво зету Мити Благојевић-Сићану, а Илија сину Ђорђу, који су све посведочили на суду, уз присуство Петрића. Судија је без размишљања прихватио сведоке и чика Игњо је коначно добио пензију по основу сина Душана. Почастио нас је ракијом у кући кћерке Зоре на Трпињској цести.

Остала Игњатова деца, Дара, Милица, Зора, Верица, те синови Жарко и Стеван имају своје потомке, у Србији, Аустрији и Француској. Овде је интересантно да Игњатов отац Милан, који је отишао у Америку на рад, никада се није вратио, нити се зна како је тамо окончао живот. Крсна слава породице је Свети Никола 19. децембра.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАНИЋ ДУШАНА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПАВЛЕ ПАНИЋ	
II	син Прокопије	1734-1797
III	унук Теофил	1760-1825
IV	праунук Василије	1792-1835
V	прапраунук Петар	1829-1904
VI	бела пчела Милан	1869-САД
VII	син беле пчеле Игњат	1899--
VIII	унук беле пчеле ДУШАН жртва Другог рата	1923-1944

39. ПАНИЋ БОРИСЛАВ-БОШКО (1921-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Давида-Вида и мајке Славке Швабић из Белог Брда, друге Давидове жене. Надимак је Бекини. Ова породица Панића била је економски стабилнија, а бавили су се пољопривредом и овчарством као основним извором прихода. Живели су веома радно и повучено до почетка рата.

Родослов породице је исти као код Душана тј. од родоначелника до Петра. Од Петра су се раздвојила три брата, Милан, Софроније и Сергеј, од кога је Бошков отац Вид.

Бошко је настрадао када је са колегама сарадницима Ковачевић Стевом и Ердељац Алексом ишао од пачетинске шуме према каналу, којом приликом су их осмотрили усташе са црквеног торња и кренули да их ухапсе. Алекса је успео привремено побећи, Стеву су убили на лицу места, а Бошка ухапсили и спровели у логор Јасеновац, где је убијен 1944. године. Његов идентификациони број је ИД 119048, извор Управа Јасеновца. У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња тачно су наведени подаци

Бошко је био ожењен из Тење са Дренком Станојчић, с којом је добио кћерку Милицу рођену 1944. године, управо када је Бошко убијен у Јасеновцу.

Сестра Катица од прве Давидове жене Ковачевић Јелене, удала се за Владу Врањешевића-Гавриловог, а Марија-Марица за Жарка Миловановића-Гариног. Брат Здравко био је ожењен са Маримом Ивковић из

Негославаца. Сви имају своје потомке, а Здравков син Раденко није још ожењен. Обећану слику нисам добио. Крсна слава породице је Свети Никола, 19. децембра.

40. ПАНИЋ ДАРИНКА (1928-1943)

Даринка је рођена у Трпињи од оца Митра 1928. године, мада податак о години рођења треба проверити. Пошто нема преживелих бораца, тешко је утврдити њен идентит, а сећање млађег брата Тугомира, могао би бити једино прави извор. Она је радила на Орловачи и док је музла краве, погодио је један митраљески метак.

Даринка је једна од жртава настрадалих од повременог митраљирања непријатељских авиона, највероватније истог дана када и други Трпињци, око 16. 12.1944. године. Верује се да је сахрањена на гробљу у Трпињи.

Породица Митра Панића доселила је из Босне између два рата. Поред Даринке и помеутог Тугомира, имали су кћерку Десанку и сина Војина, који имају своје потомке.

МИТРАЉИРАЊЕ ДВА УСТАШКА АВИОНА ИМЕНОМ ЈОВИЦА И ПЕРИЦА
Током рата неколико пута је село засуто митраљезом из авиона. Није то било често, а ни логично, јер на подручју Трпиње није било ратних дејстава.
Сваки пут су крстарила или прелетала два авиона у пару, па су прозвани *Перица* и *Јовица*, али се не зна зашто су добили та имена. То су била два мала двокрилна авиона, који су летели доста ниско, јер су знали да их нико неће гађати. Летови су трајали од 1942. до 1944. године, а онда су престали, јер су већ савезници почели да контролишу ваздушни простор, да прелећу преко територије бивше Краљевине Југославије, бомбардујући градове, које је, неразумно, означио Врховни штаб. У нашем окружењу бомбардован је Осијек, Доњи град, где је погинуло доста цивила и већи број рањених, уз велику материјалну штету. (*Извор: сећање аутора)*

У митраљирању су погинула два мештана, који су овде описани. Углавном су ишли по средини села до Борова преко Орловаче. Међутим, памтим да је у мојој улици од једног митраљирања био изрешетан цео бедем Врањешевић Владе-Бибера, близу наше куће.

1. Миловановић *Бранка* Драгомир-Драго	погинуо 16. 12. 1944.
2. Палић *Срете* Миливој	погинуо 25. 03. 1943.
3. Панић *Митра* Даринка	погинула 16. 12. 1944.

Сви настрадали сахрањени су на трпињском гробљу. Међути, страх од новог митраљирања није престао, тако, када су та два авиона надлетала село, сви су се склањали у заклон, јер су неки настрадали у својој соби. Прави циљ и сврха митраљирања није потпуно јасан, јер су понекад пуцали и на аеродром и Орловачу, која је производила прехрамбене производе за фабрику, али и оближње сеоске баре у којима су се скривали теренци. Наводно, погинули Трпињци су случајно настрадали.

Миловановић Драгомир и Панић Даринка погинули су од митраљирања, а Палић Миловој због осветлења куће у време забране, или због силеџијства усташа, који су пролазили кроз село из правца Осијека за Вуковар.

41. ПЕРАЈЛИЋ ЉУБОМИР (1884-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Милоша Татомировића-Перајлић и мајке Босиљке Благојевић из Трпиње. Надимак породице је Вурња. Ова породица је изнад просечног имовинског стања, а бавили су се ратарством и сточарством, као основним извором прихода. Одликовали су се марљивошћу и чврстим породичним везама. Нису се много мешали нити бавили друштвеним или политичким радом. Презиме Перајлић је највероватније настало по Љубомировом деди Петру, јер иначе припадају породици Татомировић, као и сви Вуковићи. У једном дефтеру који је објавио господин Срето Батрановић за атар Трпиња наишао сам на име Перајлија Татомировић, што би могао бити основ за презиме Перајлић. Свима је родоначелник БАРИША ТАТОМИРОВИЋ. Цео родослов је дат код погинулог Љубомировог сина Јована.

Власти НДХ, вршиле су повремено контролу по селу, која се звала рација. Обично су у саставу биле по три особе, један усташа, Немац и агент у цивилу. Рутински су обављали контролу, али су циљано претресали поједине куће из којих су били познати теренци или партизани. Мештани су знали када ће бити рација, вероватно преко својих веза, па су се људи могли припремити и сакрити. Сећам се неколико таквих рација, јер сам отварао шифоњере у вајатима, док су брат Никола и мајка Катица били сакривени у димњаку Лале Грујића. Зашто су се они скривали није ми јасно, осим што је брат Никола, рођен 1931. године, био превисок за своје године. Да су их били пронашли ко зна шта би се догодило.

У једној таквој озбиљнијој рација извршили су детаљни претрес куће Љубомира, јер су сумњали на његову повезаност са теренцима и партизанским покретом, због деловања његовог сина Јована, који је повремено добијао задатак одржавања везе са теренцима и ангажовању цивила за омасовљења и попуне партизанских јединца новим борцима.

Сазнавши за рацију и опкољено село, Љубомир се сакрио у камуфлирани бункер на крају штале. Пошто су агенти њега тражили, питали су укућане где је, а када су добили негативни одговор, притисли су слугу да каже где је газда. Уплашен за свој живот, одао је место бункера и ови су га истерали и батинали. Терали су га да призна повезаност са партизанским

покретом, а када није признао, они су га убили под сламом и оставили тако измасакрираног да лежи до сутра. Према попису Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња подаци су тачни.

Случај је хтео да сутрадан 31. децембра 1943. године Љубомиров син Јован наврати код својих на путу за Срем ради нових задатака. С њим је у друштву допутовао и Данило Врањешевић-Гаврилов и Бобоћан Миољевић, звани Шубара. Ујутро рано пошао је кроз башту и наишао на мртво тело окрвављеног оца. Срећа га је послужила да није било усташа у близини, јер би трагедија била још већа. Видећи да је ситуација у Трпињи и околини веома опасна и ризична, вратили су се одмах у јединицу, а мобилизација Сремаца, обављена је касније. Родбина и саборци рекли су да је Јован обећао осветити свог оца у даљим борбама. Нажалост и он је касније погинуо. Крсна слава породице је Свети Јован, 20. јануара.

42. ПЕРАЈЛИЋ БРАНКО (1901-1941)

Бранко је син Милана и мајке Анке Јовичић из Борова. Ова породица је неколико колена користила основно презиме Татомировић. Али су Милан и брат Исидор рођени као Перајлић. Бранко је седмо колено породице са презименом Перајлић. Имао је браћу и сестре, Михајла 1897., Петра 1903., те сестре Катицу 1906. и Зорку 1908. годиште.

Није доступно породично имовинско стање пошто су одселили у Осијек 1910. године. Могуће да су имали уносан занат или трговину, јер је Милан као глава породице умро управо 1910. године.

Син Бранко је настрадао на почетку рата 1941. године у Јадовном, што је евидентирано у Музеју жртава геноцида, Београд за место Осијек. Судбина остале породице није позната, а не располажем ни са фотографијом жртве.

Споменик Бранковог брата Михајла на осјечком гробљу

Колено	**РОДОСЛОВ ПЕРАЈЛИЋ БРАНКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БАРИША	---
II	син Филип	1728-1804
III	унук Живко	1766-1829
IV	праунук Алексије	1803-1848
V	прапраунук Лазар	1830-1873
VI	бела пчела Милан рођен Перајлић	1871-1910
VII	син беле пчеле БРАНКО, жртва рата	1901-1941

43. ПОПОВИЋ БРАНКО (1924-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Арсе и мајке Софије, девојачко Миликић из Белог Брда. Надимак Кулин. Породица је доселила из Ријице из Бачке. У почетку нису били имућни, али су браћа успела да се осамостале и стекну своју економску самосталност. Главно занимање је ратарство и сточарство и основни је извор прихода. Спадају у мирну и веома радну породицу. Нису експонирани у друштвеном ни политичком раду.

Бранко је 4. колено породице од досељења 1885. године. Миран породични живот омео је Други светски рат и оснивање НДХ, чиме су нарушени национални односи и прогони Срба. У таквом окружењу живот је постао тежак и мештани су масовно почели одлазити у партизане. У првој већој групу отишао је Бранко, те је био распоређен у неку од славонских јединица.

О Бранковој погибији нема информација, па се води као нестао током 1943. године. Верује се да је погинуо у некој од борби његове јединице, али се не зна време ни место страдања. Не налази се у попису Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња.

Рат су преживела два брата, Војин и Миленко. Миленко се бавио берберским занатом, а у браку је добио сина Душана и кћерку Софију, који имају своје потомке. Бранко није био ожењен.

Колено	**РОДОСЛОВ ПОПОВИЋ БРАНКА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈОВАН ПОПОВИЋ, Ријица	1830-1900
II	син Теодор	1858-1902
III	унук Арсо	1891-1947
IV	праунук БРАНКО, жртва Другог рата	1924-1943

44. ПОБУЛИЋ АЋИМ (1927-1944)

Син је оца Лазара и мајке Ане Бозучан, обоје из Мохача у Мађарској. Досељени су у Трпињу као оптанти приликом размене становништва по националном основу између две државе, Краљевине СХС и Мађарксе. Породицу је доселио Лазар, по занимању пољопривредник, а верује се да је имао и неко занатско занимање, је је убрзо одселио у Вуковар. Поред Аћима, Лазар и супруга Ана имали су још једног сина Милана, рођеног 1923. године.

Аћим је веома млад приступио у партизанским јединицама у Славонији 1943. године, да би већ следеће 1944. године у једној од жестоких борби његове формације, погинуо у месту Велика, где је после рата подигнут монумелталан споменик свим жртвама.

Подаци о његовом страдању налазе се у списку Музеју жртава геноцида Београд за место Вуковар. Не располажем документом о преносу његових посмртних остатака, а нити његовом фотографијом. Није био ожењен. Њихову кућу у Трпињи купио је Жарко Средојевић.

45. ПРОКИЋ ВОЈИН (1905-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Симеона и мајке Марице, девојачко Бикар. Надимак породице је Ђилини и нису у сродству са другом породицом Прокића, надимка Каблареви. Војинова породица се бавила ратарством и сточарством као основним извором прихода и спадају у средње развијене сељачке породице.

Војинов син Петар Прокић

Војин је 7. колено ове породице, која се одржала скоро 300 година са не много деце, тако да је било свега две до три куће ове породице у Гавриловој улици. Војин је живео миран сељачки живот све до почетка рата, када се активно укључио у отпор фашистичкој диктатуру НДХ. Његов син Петар се придружио партизанским јединицама, а он је остао у селу као теренац и активан члан новоформираног органа власти, Народно-ослободилачког одбора Трпиња, који је радио тајно, јер је био на мети ондашњих власти.

На једном састанку НОО у кући Николе Манојловића-Крстиног дошло је до издаје и док се одржавао састанак, кућу су опколили агенти и усташе, те том прилом ухапсили неке чланове. Војин и још пар чланова су се спасили, али су органи власти знали њихова имена и накнадно су ухапшени, међу њима и Војин и одмах спроведен у логор Јасеновац, где је убијен 1943. године. Идентификациони број је ИД 119049 добијен од Управе Јасеновца. Налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња са исправним подацима. Породица зна да су неки Трпињци помогли показати Војинову кући, међу њима и Палић Гојко. Препад на кућу је извршен по невремену, олујној киши, када је Војин спавао у својој кући, након многих ноћи проведених по барама и скривеним местима. Изгледа да су усташе знале тај детаљ.

Син Петар се после ослобођења вратио у Трпињу, бавио се трговином, а касније радио на железници. Оженио се Јулком Маричић из Трпиње и добио сина Војсилава и кћерку Виду, која се удала у Србију и има потомке. Војислав није ожењен. Млађи Војинов син Симо се оженио са Даницом Денин-Тешић и имају сина Мирослава и кћерку Радмилу. Кћерка Драгица удала се за Душана Јерковића и добили су кћерку Славујку и сина Славујка. Крсна слава породице је Свети Никола, 19. децембра.

Колено	**РОДОСЛОВ ПРОКИЋ ВОЈИНА-ЂИЛИНИ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СТРИЦ ТЕОДОР МАРИН	1729-1803
II	син Прокопије Марин-Теодоровић-Михајловић	1744-1812
III	унук Јован Прокин	1784-1848
IV	праунук Прокопије Марин-Прокин	1820-1891
V	прапраунук Стефан Марин-Прокин	1850-1915
VI	бела пчела Симеон Прокић	1878-1934
VII	син беле пчеле ВОЈИН, жртва Јасеновца	1905-1943

46. РАДОВАНОВИЋ ЈОВАН (1897-1941)

Рођен је у Трпињи од оца Лазара и мајке Цвете девојачко Продановић из Вере. Ова породица је једна од најстаријих у Трпињи и у крвној вези је са Миловановићима, јер је родоначелник, Божа имао два сина, Милована и Радована, по чијим су именима настале ове две породице различитог презимена.

Јован је 8. колено ове старе трпињске породице, који је са оцем Лазаром отишао 1927. године у Осијек. Овај део породице Радовановић је био веома способан и предузимљив, тако да су отворили лепу кафану у Осијеку на Зеленом пољу у Доњем граду. Кафана је веома добро радила јер је била близу индустријске зоне и Железничке станице.

Јован је био ожењен Персом Радић из Трпиње и складно су породично живели са две кћерке, све до избијања Другос светског рата, односно оснивања НДХ. Већ на самом почетку рата усташка власт је дискриминисала Србе, прогањањем и убијањем на најсвирепији начин. Међу првима нова власт је 1941. године ухапсила Јована као угледног привредника, само зато што је Србин и отеран је у логор где је мучки убијен. Иза себе је оставио жену и две кћерке без основних срестава за живот.

Јованови потомци, кћерка Милена рођена 1919. године удала се за Петера Чаплара из Сомбора, а млађа за Давида Рашића, такође из Сомбора. Милена има кћерку Ану-Анкицу, која са мужем Дакић Емилом има сина Зорана. Јелена и Давид су по службеним директивама премештени после другог рата у Сарајево, пошто је он био војно лице. О њима се ништа не зна, осим да су имали три кћерке, Веру, Зору и Наду, те сина Ненада.

Ето како једна нормална породица, не својом кривицом, дође до распадања и постепеног гашења огњишта. Евидентиран је као жртва у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Осијек. Крсна слава породице је Лазарова Субота-Врбица.

Колено	**РОДОСЛОВ РАДОВАНОВИЋ ЈОВАНА**	*Г.рођ./смрти*
10	РОДОНАЧЕЛНИК БОЖА	---
II	син Радован	1691-1768
III	унук Андреј	1736-1799
IV	праунук Георгије	1767-1810
V	прапраунук Јосиф	1799-1876
VI	бела пчела Димитрије	1831-1915
VII	син беле пчеле Лазар, преминуо у Осијеку	1865--
VIII	унук беле пчеле ЈОВАН, жртва Другог рата	1897-1941

47. РАДОВАНОВИЋ ТЕОДОР (1884-1943)

Син је оца Трифуна и мајке Љубе-Ружице из Брестовца у Бачкој, друге жене оца Трифуна. Теодор је живео у Трпињи после брака, али нема информације о његовом занимању.

Теодор је осмо колено ове велике староседелачке трпињске породице, која се током дуги низ година доста селила у околна места, највише градо-

ве. Поред пољопривреде бавили су се и другим занимањем, радничким и занатским. Теодор је био ожењен Павом Дуждевић из Вуковара, али нису имали деце. Не располажем прецизним податком када је породица одселила. Претпоставља се да су одселили у Београд и можда тамо стекли потомство.

Теодор је настрадао 1943. године, али не види се како и од кога је изгубио живот. Можда се накнадним истраживањем може доћи до опипљивијих података, уколико буде заинтересованх истраживача.

Колено	**РОДОСЛОВ РАДОВАНОВИЋ ТЕОДОРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БОЖА	---
II	син Радован Божин	1691-1768
III	унук Тома Радованов	1725-1810
IV	праунук Дамјан	1775-1810
V	прапраунук Кузман	1800-1855
VI	бела пчела Матеј	1832--
VII	син беле пчеле Трифун	1853-1927
VIII	унук беле пчеле ТЕОДОР жртва рата	1884-1943

48. РАДОВИЋ БРАНКО-БАНЕ (1912-1943)

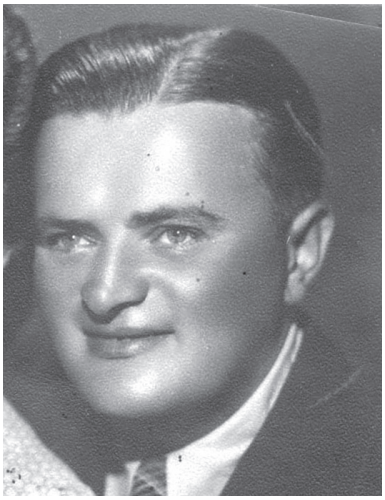

Рођен је од оца Душана и мајке Јелене девојачко Богдановић из Трпиње. Душан је био мерник пореклом из Земуна. Деца Бранко, Петар и Мирјана рођени су у Загребу, где су имали стан, јер је то отац желео, мада су становали и школовали се у Трпињи. Бранко-Бане као настарији од троје деце, определио се за службеничко занимање, тако да је био писар и службеник у општини Трпиља, а касније је напредовао. Оженио се пре рата са Катарином из Баната и имао двоје деце, која су умрла. Живео је у кући деде по мајци Јована Богдановића-Барбира у Манојловој улици.

Миран и складан живот младог брачног пара протицао је идилично, мада је рано остао без мајке. Ратни догађаји почетком 1941. године омели су миран живот у селу и Бане је отишао у партизане са првом групом мештана, мада су теренци имали извесно подозрење према општинским службеницима који су до одласка у партизане радили „за усташку власт" у општини којој је наметнут повереник и бележник. Но, Бане је са својом женом Катарином био добро повезан са партизанским покретом и није имао проблема.

Одласком у партизане, био је распоређен у неку од славонским партизанских јединица и обављао административне и борбене задатке. У једној од борбених акција његове јединице настрадао је крајем 1943. године и

води се као нестао. Зашто није на споменику палих бораца, него међу жртвама фашистичког терора, није познато. Не налази се на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња.

Банетова супруга Катарина живела је у Трпињи до 1951. године, а за време НДХ била је агилна у партизанском покрету и помагала теренцима у њиховом раду, али и млађим генерацијама око ометања њиховог слања на рад у Немачку и домобранске бојне. Пресељењем у Осијек радила је у Заводу за социјално осигурање и помагала пензионисање бораца преко везе. Касније се удала за познатог осјечког трговца и добила сина, који је одселио у Аустралију.

Породице Богдановић, Радовић и Релић су биле најугледније породице у селу, које су поред већег поседа имале изворе прихода и од других делатности, занатских, службеничких итд. Све ове породице посветиле су пажњу школовању деце, тако да су међу првима слали своју децу у средње школе и универзитете.

Банетова тетка Катарина Богдановић била је прва жена филозоф у Србији и прва жена директор гимназије, најдуже у Крагујевцу, где је преживела масакр ученика од стране Немаца. Катарина је била политички лево орјентисана током свог живота. Њен брат Петар био је успешан трговац у Вуковару и Београду, а треће дете Јелена удала се за Душана Радовића, који је развио мерничке послове у Вуковару и Загребу, у ком је имао и стан.

Извесни озбиљнији породични проблеми настали су смрћу Душанове жене Јелене 1925. године, јер је остало троје њихове незбринуте деце, Бранко, Петар и Мирјана. Додатна неизвесност за децу настала је када се отац Душан оженио другом женом и одселио у Вуковар. Брига за децу пала је на баку и деду и помоћ тетке Данице, а нарочито угледне Катарине, која није била удана.

Школовање Петра и Мирјане преузала је Катарина на себе, јер је отац био окупиран са петоро деце од друге жене. Захваљујући помоћи и бризи доброћудне интелектуалке тетке Катарине, Мирјана, најмлађе Душаново дете оспособила се за одгајатељицу и остала у Крагујевцу где се удала за Корошец Добривоја и има потомка Душана. Млађи син Петар завршио је медицински факултет и специјализацију гинекологије и акушерства и постао угледни стручњак у тој области. Поред напорног клиничког рада, боравка и рада у иностранству, бавио се веома успешно науком, тако да је након вишегодишњег проучавања репродуктивне способности жене, дошао на идеју вантелесне оплодње и као први у свету са том идејом скренуо пажњу и интересовање научних кругова. На многим светским конгресима и симпозијумима презентовао је преко 100 научних радова и расправа и чак осмислио технички инструментариј за вантелесну оплодњу. С обзиром да су истраживања на том пољу новитет и да за њих требају значајна средства, више пута се обраћао за помоћ, али тадашњи „ауторитети" ниси имали разумевање за његове идеје, одбили су финансирање, с оразложењем да иде испред времена. Његова идеја се разрађивала и проучавала у развијеним

западним земљама и само неколико година после без њега обављена је у Енглеској прва успешна вантелесна оплодња и родила се беба таквом методом. Водитељ те оплодње био је његов стручни сарадник, који је за свој рад добио Нобелову награду, признајући да је радио по Петровој идеји.

Заузет практичним радом и перманентним научним истраживањем Петар није има времена за приватни живот. Поред заузетости медицинском струком био је посвећен музици, соло певању, песништву и другим културно-просветним активностима. Био је полиглота јер је био зналац око седам светских језика. По природи карактеран, емотиван, ускраћен за љубав у детињству, трагао је за сродном душом до свог веома зрелог доба. По оној народној "ко чека, тај и дочека". Оженио је младу Мирјану из Београда и провео цео живот с њом у складом браку, нажалост, без жељеног потомства.

Породица Радовић нема мушких потомака у Трпињи. Међутим отац Душан са другом женом има потомке, али не у селу. Крсна слава породице је Ђурђиц 16. новембра.

49. РАКИЋ РАДИВОЈ (1903-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Лазара из Пачира у Бачкој и мајке Милеве Драча из Габоша. Отац Лазар умро је 1919., а мајка Милева 1953. године. Радивој је имао сестру и брата по оцу, Драгомира који је одселио у Вуковар. Нема података о његовом брачном стању и животу у Трпињи, јер нема потомака.

Радивој се не налази на списку палих бораца, већ се води као жртва фашистичког терора. У Књизи брачних парова Парохије Трпиња пише да је убијен у логору Јасеновац, али га нисам нашао у списку убијених Трпињаца у том логору. Верује се да је осумњичен као сарадник партизанског покрета и као такав ухапшен и спроведен у Јасеновачки логор, где је убијен 1944. године.

Колено	**РОДОСЛОВ РАКИЋ РАДИВОЈА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК КИРИЛ	1847-1922
II	син Лазар	1874-1919
III	унук РАДИВОЈ, убијен у Јасеновцу	1903-1944

50. СТАНИСАВЉЕВИЋ АНГЕЛИНА (1901-1945)

Рођена је у Трпињи од оца Миливоја Радовановић и мајке Љубе, девојачки Ћирић из Боботе. Ангелина се удала у Боботу за Жарка Станисављевића. Потиче и староседелачке трпињске породице Радовановић и тетка је Георгија-Ђоке Радовановића из улице Бршадинчић, при крају с десне стране према Боботи.

Ангелина је евидентирана као жртва у Трпињи, мада је била удана у Боботу и налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Бобота. У истом списку међу погинулима се налази и Ангелинин и Жарков син Вељко. Не располажем Ангелинином сликом.

51. ТАТОМИРОВИЋ ПЕТАР (1892-1941)

Рођен је у Трпињи од оца Николаја и мајке Смиљане девојачко Гајић из Вере. Надимак породице је Вивак, али мештани не знају за Петра и његовог брата Тому јер су давно одселили у Вуковар, обојица 1928. године. Но,њихово порекло није непознато, јер потичу од најстарије породице у Трпињи, од родоначелника Барише Татомировића.

Петар је 7. колено ове породице, који је напустио село и запослио се у Вуковару као трговачки помоћник. Петар је био привржен свом трговачком послу, који је у то време био веома уносно занимање, јер још није била развијена индустријска произвидња у Краљевини Југославији.

Миран породични живот у тада богатом трговачком Вуковару, са добро развијеним занатством и индустријом, фабриком обуће „Бата", текстилном индустријом, фабриком кудеље и другим услужним делатностима чинио је грађане срећним, све док није почео Дрви светски рат и оснивање НДХ, који су узнемирили поштене грађане, посебно српске националности. Уласком Немаца у Вуковар јачао је усташки покрет и почела масовна хапшења Срба и комуниста, која су завршавала смртним исходом. Концем априла и почетком маја ухапшена је већа група угледних трговаца, угоститеља, виђенијих људи и Јевреја, међу њима и Петар Татомировић, радник, трговачки помоћник. Сви су одведени у концентрационе логоре и тамо ликвидирани. Петар је убијен у Јасеновцу од усташа 1941. године. О том и другим хапшењима све је описано у књизи „Дудик" аутора Душана Лазића и Бране Мајског.

U drugoj polovini aprila i početkom maja 1941. uhapšeni su u Vukovaru: Milan Gvozdić, sudija, Jakob Njegić, slastičar, Uglješić Paja, trgovac, Bingulac Mirko, krojač, Uroš Sekulić gostioničar, Mito Lukić, gostioničar, Jovan Smajić, trgovac, Jovan Grmuša, gostioničar, Dr. Josip Hercl, lekar, Mihajlo Mrđenović, trgovac, Sima Nikolić, gostioničar i Petar Tatomirović, tvornički radnik. Hapšenje je izvršio Josip Rukavina, šef Ravnateljstva za javni red i mir Velike župe Vuka, sa svojim agentima. Svi su odvedeni u logore i tamo nestali.

U tome periodu 12 lica je otpušteno iz službe bez otpremnine a 31 lice je prisiljno iseljeno.

Treba istaći i streljanje na rudini Balenica nedaleko od Borova. Tu su 26. na 27. juni 1941. noću streljani: Rada Badanjac, Dobra Kličković, Milan Čugalj i Dušan Jovanović, svi iz Laćarka; Milovan Miražić, Pera Lovčanin, Milorad Drmanović i Ivan Miražić, svi iz Bosuta i četiri mlada čoveka iz Grabovaca. Streljani su na bregu pored Dunava, tako da su leševi otplovili vodom.

„Дудик" Душана Лазића и Бране Мајског

Након хапшења Петра, породица је остала обезглављена и без средстава за живот. Данас потомци живе у Београду. Петров син Милан је имао сина Петра, који сада има такође децу, два сина. Миланова кћерка живи у Америци. Нисам успео доћи до фотографије настрадалог Петра.

За судбину Петровог рођеног брата и његове породице, који је такође живео у Вуковару од 1916. године, ништа не знам, иако је имао четворо деце, две кћерке, Јелену 1900, Катицу 1902, и синове, Ђорђа 1904. и Слободана 1915. године. Крсна слава породице је Свети Јован 20. јануара.

Колено	**РОДОСЛОВ ТАТОМИРОВИЋ ПЕТРА-ВИВКОВИ**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК БАРИША ТАТОМИРОВИЋ	
II	син Филип	1728-1804
III	унук Живко	1766-1829
IV	праунук Пантелејмон	1804-1857
V	прапраунук Сава	1829-1866
VI	бела пчела Николај	1852-1929
VII	син беле пчеле ПЕТАР жртва Другог рата	1892-1941

52. ТОМИЋ-БАБИЋ МИЛИЦА (1894-1944)

Рођена је у Боботи од оца Светозара, а удала се у Трпињу 1931. године за Драгу Лазића. Мада је живела у Трпињи, у јасеновачком списку жртава води се у Боботи, због места рођења. Са Драгом није имала деце, па се вероватно вратила у Боботу, одакле је због „компромитовања" Бобоћана, била ухапшена и одведена у логор Стара Градишка, где је убијена. Њен иднетификациони број је ИД 118117. Пошто је имала претходни брак, нисам сигуран да је из њега имала децу. Налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Бобота са тачним подацима, али да је убијена у Старој Градишки.

НАПОМЕНА: У књигама славонских бригада пронашао сам имена одређених бораца који су погинули, а наведено је да су из Трпиње. Нисам их пронашао у црквеним књигама, па је могуће да су били на Орловачи као радници или као слуге код неког Трпињца. Ради се о Бељански Николи (1919-1945), Ковјанићу и другима.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

ПОГИНУЛИ МЕШТАНИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ
ЖРТВЕ ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА

Просечна животна доб жртава у време убиства била је 35,3 године, а најмлађа жртва је имала само 15. година када је убијена. Најстарији убијени је имао 60 година.

Међу убијеним било је 21 неожењен, а 33 ожењених.

Сви наведени су жртве фашистичког терора по разним основама, укључујући и жртве логора Јасеновац, Старе Градишке и других усташких стратишта.

ЖРТВЕ ПАРТИЗАНА И ПРЕКОГ СУДА

Ратна дисциплина, правила и казнена политика у партизанским јединицама и сличним војним формацијама герилског типа, у првим фазама њиховог оснивања, имали су неумољиве драконске казне, које понекад прелазе границе људскости и етике својствене цивилизованом друштву. Велика идеолошка пресија на борце у таквим формацијама је добро позната, а невидљиве уши и очи „све прате" и дојављују на одређено место, након чега се одређују санкције, казне, обично са трагичним исходом.

Такве мере предузимали си одговорни руководиоци јединица, али често и бахати појединци према сопственом суду и процени. Управо такав списак постоји у Трпињи, којег ћу први пут шире образложити, колико је то могуће објективно и уз мишљење родбине, која, наравно, има своју верзију случаја. Списак мештана које је задесила зла судбина од стране припадника партизанског покрета, директно у јединицама или на терену у селу од стране домаћих теренаца из села или околине. Правичност ових ликвидација тумачи се двојако, зависно од које стране долази процена и мишљење. Ево тог списка:

ТРПИЊЦИ ЖРТВЕ ПРЕКОГ СУДА 1941-1945

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* **/ ИМЕ**	**ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ**	**МЕСТО ПОГИБИЈЕ**
1. (0000) БИКИЋ *Анте* МАТО	1915-1944	Подгорје, Славонија
2. (3269) ВЕРЧЕВИЋ *Душана* КОНСТАНТИН-*КОЈО*	1909-1944	Трпиња, од теренаца
3. (2437) ДАНГУЗОВИЋ *Димитрија-Мите* МИЛИВОЈ-МИЛАН	1909-1944	Славонија, партиз. казна
4. (2830) ДОКМАНОВИЋ *Дамјана* ЧЕДОМИР-ЧЕДО	1890-1944	Негославци, од теренаца
5. (0000) ИКСТ *Спасоја* ЉУБИЦА	1928-1944	Трпиња, од теренаца
6. (0000) ИКСТ *Спасоја* ДРАГИЦА	1930-1944	Трпиња, од теренаца
7. (2889) ЈАНЧУРИЋ *Стевана* ЈОВАН	1890-1944	Трпиња, од теренаца
8. (3149) ЈАНЧУРИЋ *Ненада* ПЕТАР	1908-1944	Трпиња, од теренаца
9. (3238) КАРАГИЋ-БРКЉАЧИЋ *Срете* ГЕОРГИЈЕ-ЂОРЂЕ	1914-1943	Осијек, од теренаца
10. (3138) КАРАГИЋ-КРСТИЋ ВЕРИЦА	1914-1943	Трпиња, од теренаца
11. (0000) КЛЕНОВСКИ ЈОСИП	1903-1944	Трпиња, од теренаца
12. (0000) КЛЕНОВСКИ *Јосипа* ЂУРО	1922-1944	Трпиња, од теренаца
13. (3112) КРСТИЋ СТЕВАН	1909-1944	Трпиња, од теренаца
14. (3112) ЛАТКОВИЋ *Кузмана* КАТИЦА	1910-1944	Трпиња, од теренаца
15. (2597) МИКОВИЋ *Павла* БОРИСЛАВ	1879-1943	Трпиња, од теренаца
16. (3127) МИКОВИЋ *Борислава* ВОЈИН	1909-1944	Оџаци, од теренаца
17. (3393) ПАЛИЋ *Косте* ГОЈКО	1922-1943	Трпиња, од теренаца
18. (3342) РЕЛИЋ *Радослава* ДРАГИЊА	1920-1944	Трпиња, од теренаца
19. (3347) ШИЈАКОВИЋ *Илије* МИЛАН	1920-1944	Трпиња, од теренаца
20. (2550) БАБИЋ *Филипа* ИВАНКА	1901-1943	Трпиња, од теренаца

БИОГРАФИЈЕ ЖРТАВА ПАРТИЗАНА И ПРЕКОГ СУДА

На основу сопственог детаљног истраживања и интервјуисања блиских рођака и већег дела неутралних мештана, покушаћу најобјективније, непристрасно, приказати сваки појединачни случај који је довео до губитка живота током ратних година Другог светског рата 1941-1945. године.

1. БИКИЋ МАТО (1915-1944)

Породица Бикић је дуго година живела у Трпињи. Доселили су између два рата, мисли се и знатно раније, највероватније из Далмације. Довео их је отац Анто и мирно су радили и живели у селу све до рата, када су оба брата отишла у партизане. Нису имали земљишног поседа, али су имали сопствену кућу. У почетку су живели у заједничком домаћинству брат Јозо, звани Јокан и брат Мато, док се нису оженили. Живели су у Великој улици, бавили се надничарењем и радом у фабрици „Бата" у Борову, када је изграђена 1933. године.

Ова породица је католичке вероисповести и њихов живот у селу није био ничим ометан. Напротив, због свог доброђудног понашања и марљивости, били су увек добро дошли као поштени радници и људи.

Када је почео рат и проглашена НДХ њихово понашање се није променило, а након покрштавања Срба и насељавања породица католичке вере, они су и даље били „домаћи" Трпињци, као и до тада, не правећи разлику по националној припадности, а поготово нису подржавали политику НДХ.

Мато се одазвао мобилизацији и отишао је у партизанске јединице са првом групом мештана и био распоређен у неку од славонских бригада. Мада је био мирне нарави, саборци кажу да је направио неке испаде на националној основи према хрватским симболима и обележјима, чак појединцима, што у то време није било прихватљиво, због братства и јединства. По оној народној, био је „већи католик од папе" што га је коштало живота, јер су га погубили 1944. године. Касније се причало да је престрого кажњен, јер већа је штета и грех изгубити једног доброг борца, него вербално некога увредити или оскрнавити заставу, што је овде био случај. Према томе Мато није био противник НОП-а ни људски ни идеолошки. Ближа Матина родбина и већи део бораца села тврде, да није учинио дело које му је приписано, већ да је испровоциран.

Матин брат Јозо-Јокан Бикић

Што год да се догодило, Мато је издубио главу непромишљеним поступком или не-

пажњом или највероватније хиром неког претпостављеног. Губитак мужа и оца, довео је сиромашну породицу, жену Матију и кћерку Јелу у још незавидниј економски и социјални положај, него што су га имали док је он био жив. Мукотрпним радом удовице Матије, кћерка Јела је израсла у лепу расну и здраву девојку, која се запослила у фабрици обуће Борово и убрзо удала. Стекла је своју породицу и потомство. Никада нису истицали своју националну припадност, а поготово на рачун већинског српског становништва села.

У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња пише да је Мато регуларно погинуо у НОБ-у 1945. године у месту Подгорје. Ово генерално доводи у питање његову бламажу и можда би, управо, овај податак могао бити разлог Матине рехабилитације. Мишљења сам да локална Удруга антифашиста треба донети одлуку о Матиној рехабилитизацији, да добије статус борца, чиме би се исправила љага која је нанета њему, родбини и потомцима, али и мештанима променило утисак да су га неосновано ликвидирали партизани. Мато није пренет у породичну гробницу.

2. ВЕРЧЕВИЋ КОНСТАНТИН-КОЈО (1909-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Душана и мајке Марије, девојачко Ковачевић из Трпиње. Надимак је ТУЛО, Тулини. Они су стара трпињска породица, чији је родослов описан код једног од 4 браће Верчевић, који су настрадали у Другом светском рату. Трпињски Верчевићи су по правилу Мандићи, јер је у једном ранијем колену друга жена довела дете из породице Мандић, које је прихватило презиме очуха Верчевића. Генетски гледано садашњи Верчевићи су, de facto, Мандићи, а правих Верчевића се може наћи само у Вуковару или Негославцима, ако су преживели ратне страхоте.

Којо је живео у улици Нови Шор и успешно се бавио кројачким-шнајдерским занатом, који му је био основни извор прихода. Када је почео Други светски рат и успостављена НДХ, Којо није могао одолети примамљивој финансијској понуди нових власти, да с њима сарађује, мада раније није имао склоности према усташкој власти, посебно њиховој идеологији. Како то обично бива у рату, почео се бавиити сумњивим пословима са познатим уличним робарима, како би нелегалном трговином увећао што више своје породичне приходе.

Верујући да ради добар посао са робарима, није ни слутио да постепено упада у мрежу сарадника усташких власти, јер је почео са ситним проказивањем и цинкарењем, која су све више почела бити озбиљна и трагична за његове мештане. Тако је једном приликом одао време и место

састанка чланова НОО, који се одржавао илегално у Николе Крстиног кући. Не знајући за издају, чланови су били опкољени и том приликом су неки од присутних ухапшени, а потом отерани у логор Јасеновац. Они који су „пристали" на неки вид сарадње, били су пуштени, али нису остали сарадници, напротив, доказали су своју верност партизанском покрету одласком у јединице или се посветили илегалном теренском раду у селу. Којина срамота је и то што су активни симпатизери покрета настрадали због његове издаје, а блиска су родбина његове жене Десанке.

После рата се доста шпекулисало зашто је Којо ликвидиран од стране теренаца, док није изашло на видело сведочење познаваоца догађаја, да је Којо депеше и поруке у виду писмених цедуљица, остављао испод валова код пољског бунара, ђерма у атару Врбица, према Вуковару с десне стране, мало даље од пута за Орловачу. Значи, недвосмислено је доказана Којина сарадња са усташким властима током рата, све до његове ликвидације. Поједини мештани и ближа родбина сматрају да није требао бити ликвидиран, те да му је то намештено и учињено из освете. Штета је што није сачуван доказни материјал. Партизански морал и резони у рату су другачији него у цивилном мирнодопском друштву. У рату се глава губи за ситницу, што кажу – за јабуку – ако је било забрањено да се она узме. Којиним антиделовањем изгубило је живот неколико мештана, тако да нема правог основа за његову рехабилитацију. Својим чином осрамотио је целу породицу презимена Верчевић, која је дала највише жртава у Другом светском рату, борећи се за слободу од фашизма.

У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња не налази се Којино име као жртва, јер није био жртва фашизма.

Којо је био ожењен са Лазић Десанком, Подбарчевом из Трпиње, али није имао потомака. Крсна слава породице је Ђурђевдан, 6. маја.

3. ДАНГУЗОВИЋ МИЛИВОЈЕ-МИЛАН (1909-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Димитрија-Мите и мајке Евице девојачко Божић, обоје из Стапара. Надимак породице је Ица, а доселили су из Бачке 1900. године, купивши кућу у улици Нови Шор. Добро су живели иако нису били имућна породица. Са мањим поседом и допунским занимањем, обезбеђивали су шесточлану породицу, подижући четворо деце, од којих су две старије Миланове сестре, рано засновале породице и напустиле родитељску кућу.

Почетком Другог светског рата и оснивањем НДХ, живот се пореметио, у селу су завладали страх и неизвесност. Једини спас за мушку популацију био је одлазак у партизане. У првој групи мештана при одласку у партизане придружила су се браћа Милан и Бранко. Млађи Бранко је још на почетку рата показивао интерес за партизански покрет, што ће касније крунуисати његовим успехом у ЈНА и касније војној каријери.

Доласком на слободну територију браћа су распоређена у славонске јединице и прихватила борбене задатке, који су сваким даном били све

озбиљнији. Према причама преживелих бораца Милан се стварно истицао у извршавању задатака, јер је био старији од голобрадих младића, којих је била већина. Био је веома комуникативан и знао је успоставити контакт са сваким у међусобном односу и обраћању. Управо та његова добра особина стајала га је главе, јер је једном приликом ступио у ближе пријатељске односе са цивилном породицом у неком месту где је јединица одсела. Наводно се развила симпатија са њиховим млађим женским чланом породице, што у оно време није било препоручљиво, напротив, било је опасно, забрањено и кажњиво. Нико од суборaца из Трпиње не зна прави разлог и узрок конфликта с том породицом, која га је пријавила да је присвојио ручни сат, без њихове дозволе, а то значи украо. Они су пријавили нестанак сата, у јединици настала је расправа о кажњавању Милана за такво дело. Како то тада бива, командир је оптуживао Милана да је то грубо кршење дисциплине и партизанског морала и ставио случај на гласање. Већина суборaца је била за смртни казну, коју је извршио добровољац. Трпињци који су били сведоци кажњавања тврде да они знају само то што је рекао њихов претпостављени о крађи сата и ништа више. Да ли је то било баш тако, нико не може да зна, јер нема писменог трага за таква кажњавања, али се касније шапутало да је то била освета породице због неузвраћене љубави, тим више јер се радило о породици друге вере. Породица је, иначе, била католичка, али то не мора да значи непријатељска. Да ли преки суд увек оправдан?

Млађој послератној генерацији, неким саборцима и нама који са дистанце оцењујемо ондашњи партизански морал и дисциплину, не може бити јасна драконска казна, „одсецањем главе" једном борцу, који пуно значи као такав, а да не говоримо о његовим родитељима и потомцима. Тешко је то данас схватити.

Миланов рођени брат Бранко био је веома познат и одличан борац и руководилац са вишим официрским чином у рату, а после рата, до мобилисања био је начелник војног одсека. Вратио се после демобилизације у Трпињу. Основао је породицу и има потомство.

У документима Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња нема Милановог имена као жртве, што не значи да је због нечега изостављен, јер има још мештана бораца, којих нема у наведеном извору. А могуће је, можда, да је управо казна у јединици, разлог изостајања са списка жртве геноцида !?.

Сагледавајући Миланов случај у дубљем, ширем и свеобихватнијем контексту, упоређујући ондашње и садашње време, тешко се отети утиску да Милан није заслужио рехабилитацију. Мишљења сам да локална Удруга антифашиста и родбина треба да донесу позитивну одлуку у Милановом случају, да се изврши рехабилитација по редовној правној процедури, поготово за његов и братов допринос борби за ослобођење земље.

Милан није био ожењен, нити је пренет у породичну гробницу.

4. ДОКМАНОВИЋ ЧЕДОМИР-ЧЕДО (1890-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Дамјана и мајке Милеве Ковачевић из Трпиње. Надимак је Куглареви. Породица Докмановић је досељена у Трпињу из Горњег Карловца, са Кордуна. Веома су брзо економски напредовали и повећали свој земљишни посед, тако да су уживали добар углед у селу. Раније генерације бавиле су се ратарством и сточарством, а млађе се опредељивале за друга занимања, најпре занатска, а затим чиновничка и на крају универзитетска. Вредни су и цењени као породица и појединачно.

Чедомир је 5. колено породице и први започео са чиновничким звањем, односно постао је општински чиновник, а потом заслужио, тада цењено место бележника, значи чиновника над чиновницима. Кажу да је био изврстан чиновник, зналац овог посла и радо прихваћен у општинама у којима је радио.

Чедо је био је бележник у више општина вуковатског среза, Вери, Пачетину, а последње службовање било је у селу Негославци све до 1944. године, када је ликвидиран од стране партизана теренаца. У неким документима стоји да је убијен 1945. а у другим 1944. године. Родбини и синовима није јасно зашто је убијен од стране „својих". Једина претпоставка могла би бити да је разлог његово службовање у општини, која је радила под окупацијом НДХ власти, мада има аргумената да је у том периоду био и сарадник партизанског покрета, као, уосталом и његова три сина. Могуће је да се некоме замерио ко је себи дао за право да одлучује и судбини других, што није био редак случај у ратном периоду. Очевици тврде да је након убиства бачен у бунар и тако је лако био идентификован после рата, јер је био кратак период од убиства до откривања и идентификације.

Чедо је био ожењен Персидом Писаревић и у браку добио три сина, Раду, Светозара и Ђорђа. Ђорђе и Радо су били службеници, а Светозар-Цвето био је учитељ и директор школе у Трпињи. Осим Ђорђа, који није био ожењен, друга двојица су засновали брачне заједнице и имају своје потомке.

Чедо се не налази у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња и Негославци, што не значи да је намерно изостављен, јер има доста таквих случајева. Сагледавајући Чедин случај са дистанце, уважавајући све изворе, преовладава мишљење да је Чедо заслужио рехабилитацију, о чему позитивну одлуку треба да донесе локална Удруга атифашиста, чиме би се исправила неправда нанета Чеди и његовим потомцима.

Колено	**РОДОСЛОВ ДОКМАНОВИЋ ЧЕДОМИРА**	*Г.рођ./смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТЕОДОР	1768-1826
II	син Димитрије	1802-1872
III	унук Мојсеј	1842-1913
IV	праунук Дамјан	1868-1945
V	прапраунук ЧЕДОМИР-ЧЕДО, жртва Другог рата	1890-1944

5. ИКСТ ЉУБИЦА (1928-1944)

Љубица Икст рођена од оца Спасоја и мајке Марије, погинула је од стране партизана теренаца због сарадње са усташама, јер је достављала информације о њиховом кретању и контактима с другим личностима, мештанима.

6. ИКСТ ДРАГИЦА (1930-1944)

Сестре Икст живеле су у Трпињи са родитељима и једним братом, који је био млађи од њих. На основу школске књиге уписа ученика првака сазнао сам имена родитеља ове две младе жртве, отац Спасоје и мајка Марија. Обе су похађале основну школу у Трпињи, али се не зна када су и одакле доселили. Мештани су се према породици односили веома коректно, били су сиромашни надничари, који су радили код богатијих сељака. Сестре су радиле код имућног Пере Писаревића-Тање, чак и спавале.

Складни односи становника у селу били су за пример све до почетка рата, када су поједине породице, других националности, ничим изазване, почеле провоцирати домаће већинско становништво на националној основи, иако им нико није приговарао упражњавање своје католичке религије, након покрштавања Срба и преуређења православне у католичку цркву.

Јачањем усташке власти, лабилније хрватске породице су подлегле пропаганди и почеле се понашати другачије од дотадашњег сеоског начина и обичаја. Запазило се колаборирање и доушништво, цинкарење и проказивање „непријатеља" нових власти. Када су због пријављивања, појединци, невини мештани били позивани на саслушање, ствар у своје руке су узели партизани теренци. Брзо су сазнали ко цинкари мештане и тада није било другог избора до хватања осумњичњних и њихове брзе ликвидације. Многе мештане је изненадила ликвидација младих девојака, јер нису могли претпоставити да се оне баве таквим послом. Биле су скоро деца. Немам сазнање да су им родитењи настрадали, али има индиција да су преселили у Винковце. Све ликвидације обављене су под велом тајне и неидентификованих ликвидатиора, као и места убиства.

7. ЈАНЧУРИЋ ЈОВАН (1890-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Стевана и мајке Евице девојачки Павков, обоје из Стапара. Породица је доселила у Трпињу 1894. године и брзо економски напредовала, вероватно да је донела са собом значајан капитал. Настанили су се у Великој улици на великом плацу. Јованов отац

Стеван је довео две кћерке и два сина. Кћерке су се удале, а два брата, Ненад и Јован живели су једно време у заједничком домаћинству.

Јован се бавио угоститељством и то веома успешно на одличној локацији на почетку Бршадинчића, с десне стране улице. Динамичан по природи, Јован је био као рођен за угоститељство и на том пољу постигао је одличне резултате и углед доброг домаћина. Био је нижег раста и мало пунији, са стомаком, прави угоститељ. Стекао је много пријатеља и упознао мноштво људи и гостију из околине, који су свраћали у његову кафану на пиће. Породично су производили сода-воду, добро познату за освежавање вина, тј за прављење шприцера, као и неалкохолна пића, синално, клахере и друге заслађене и обојене сокове.

Све Јованове активности биле су везане за посао, а с обзиром на то, активно је учествовао и помагао културни, просветни и спортски живот у селу, нарочито фудбалски клуб „Синђелић". Али на почетку рата и доласком нове НДХ власти, односи су се битно променили и завладало је стање неизвесности и страха за имовину и живот.

Јован је био у дилеми шта да ради, јер је био потпуно неодлучан да ли да ради или прекине добро уходан посао. Већина мештана и тадашња власт били су за то да све функционише, укључујући рад угоститељства и трговине. Но, партизани-теренци су са подозрењем гледали на оне „који раде за усташку власт" или под њиховом влашћу. Они су нарочито били непријатељски расположени према општинским службеницима који нису прекинули рад у служби када су нове власти поставиле поверенике, уместо дотадашњих председника општине, као и нове бележнике, лојалне усташкој власти. За теренце они који су радили под влашћу НДХ, били су као лојални, малтене њихови, јер су по њима они били колаборационисти. Без опипљивих аргумената, сматра се да је Јован убијен од стране теренаца због синовца Петра, који је радио у општини као благајник, те да је он имао везе са вешањем Даке Живковића из Бршадина, који је неколико дана висио обешен на дуду код општинске ваге, како би се заплашило становништво. Други, опет, сматрају да је Јован настрадао од дужника, сеоских талгова или бадавација, како су их називали, а који су код њега пили на вересију – на свеску. Иако звучи невероватно, све је у рату могуће и „дозвољено".

Јованов брат Ненад Јанчурић

Јован се не налази у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, вероватно због недостатка извора. Сагледавајући са свих страна случај Јована Јанчурића, преовладава мишљење да је неосновано изгубио живот. Због тога о његовој рехабилитацији позитивну одлуку треба да донесе локална Удруга антифашиста. Скоро сви објективни мештани сматрали су да Јован није заслужио такву казну од својих сународника.

Јован је био ожењен 1917. године са удовицом Панић Даницом, чији је муж Јован погинуо 1915. године у Првом светском рату. Са њом није имао деце, али је она имала сина Саву, који је имао потомке. Супруга Даница и син Саво наследили су Јованову имовину.

8. ЈАНЧУРИЋ ПЕТАР (1908-1944)

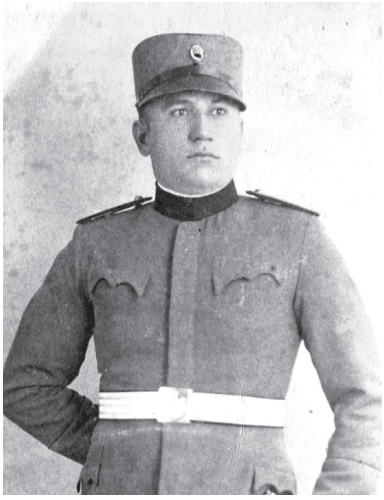

Рођен је у Трпињи од оца Ненада и мајке Милеве Божић из Трпиње. Надимак је Јанчура. Као што смо раније рекли код Јована, ова породица је доселила из Стапара и брзо се адаптирала у селу, те постала једна од богатијих. Бавили су се услугама, а веома мало пољопривредом. Петар се определио за канцеларијске послове и био је дуго општински благајник, тако да је имао два извора прихода. Живео је заједно у истој кући са братом Милосавом, који је држао све послове везане за услуге, содаре, млина, вршалица и друго, јер је био оспособљен за машинске послове, имао је техничко знање.

Ратна дешавања поремитила су миран сеоски живот и довела до поларизације људи у класном и идеолошком смислу. Богатије породице сматране су од стране „пролетера" за реакцинарне и неподобне за нову идеологију која се појавила. Првобитна колебања смирена су хомогенизацијом једне идеје и једне одлуке, а то је да се све мушко становништво стави на располагање напредном партизанском покрету, тако да је прва велика група отишла у партизане 10. септембра 1943. године. После су одлазиле још мање групе, углавном млађа годишта и они који нису отишли са првом групом. Мањи број мештана није отишао у партизане и они су били „трн у оку", били су сумњиви теренцима.

У једном обрачуну усташа са теренцима, међи којима је било и жртава, повећана је сумња на општинске чиновнике, међу којима је био и Петар, тако да су га ликвидирали 1944. године. Но, ни Петар се не налази на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Родбина мисли да га је ликвидирао П.Ж., звани Ђ., али за мештане је то тајна све до данас. Са овим случајем се повезује и ликвидација Петровог стрица Јована. Најближа родбина одбацује све оптужбе на рачун свог Петра као неосноване. Тешко је донети валидан суд и процену о целом случају у овом времену, јер нема писмених докумената, а нема више ни живих сведока, који би могли поново репродуковати Петров случај. Породица смтра да је и Петров брат Милосав имао проблем са теренцима током рата, јер је убрзо после ослобођења преминуо од болести, а мисли се и од рана добијених за време рата.

Петар је имао сина Ненада, који је био ожењен Веселинком и имају потомство. Петар није сахрањен на трпињском гробљу, јер се не зна где му је тело, али је убележено његово име на породичном гробљу.

9. КАРАГИЋ ГЕОРГИЈЕ-ЂОРЂЕ (1914-1943)

Верица и Ђорђе Карагић

Ђорђе је рођен у Америци у граду Гери (Gary) у Савезној држави Индијана под презименом Бркљачић. Заправо Ђорђе је усвојено дете од стране Срете Карагић, који је живео једно време у Америци као радник. Пошто није имао своје биолошке деце, усвојио је Ђорђа и довео у Трпињу. Срето је имао надимак Лићкара. Презиме Бркљачић потиче из Лике, изгледа, али је при усвајању дете добило презиме усвојитеља. Према мишљењу и запису свештеника, верује се да је Срето биолошки отац Ђорђа, јер су, наводно, слични. Да би се то проверило добро би било данас направити генетску анализу, ДНК потомака, живих Карагића.

О ширем родослову Карагића нема смисла говорити, ако је Ђорђе усвојеник, осим да се напомене да су Карагићи своједобно доселили у Трпињу из Маринаца, а и они су извесно време били посвојени, али су задржали своје презиме.

Георгије-Ђорђе одрастао је у Трпињи и имао, претходно, мало више школско образовање и знање енглеског језика, те је започео каријеру као општински писар у Трпињи. Пре тога се оженио 1932. године Верицом Крстић из Борова села и добили су двоје деце, сина Јована и кћерку Драгицу. Ђорђе је до рата градио добру каријеру и верује се да би дошао до звања бележника.

Почетак рата и оснивање НДХ пореметили су Ђорђеве планове у дотадашњем режиму и он се нашао у процепу определења. Његово образовање, знање језика и писменост заинтересовали су усташке власти и Немце и он је убрзо постао њихов сарадник, а да није био ни свестан у какве је воде загазио. Иако није био директан саучесник нити извршилац кривичних дела, него само преводилац и администратор у усташкој власти, то је теренцима било довољно да га сматрају неподобним и противником партизанског покрета. Поједини мештани тврдили су да је учествовао у проказивању сумњивих, али и помогао појединцима ослобођење из затвора, као што је Пера Палић, Гордана Ријанова и још неке омладинке.

Када је код теренаца нетрпељивост према деловању Ђорђа у непријатељским редовима у Осијеку дошло до кулминације, они су донели одлу-

ку да га ликвидирају. Притајила су се двојица смелих теренаца, који су раније били затворени и, наводно, пристали на сарадњу с усташама, али не стварно. Двојац у личности В.Л и В.П. отишли су у Осијек на „реферисање" с Ђорђем и након разговора, кренули у шетњу, на раније испланирано место. Тамо су га ликвидирали и журно припремљеним мотором побегли натраг у Трпињу, у баре на неколико дана. Нико никада од усташких власти није сумњао на „сараднике". Сваки рад и сарадња има своју цену, зависи како и са које се стране посматра. Један од извршилаца наведен је као издајица у књизи „Славонија се буди", аутора пуковника Џакић Лазара из Боботе, што није тачно. Очито да је добио од некога погрешне или тенденционалне податке.

10. КАРАГИЋ ВЕРИЦА (1914-1943)

Рођена је у Борово селу као Крстић и у брак је ступила веома млади 1932. године. Мештани кажу како су Верица и Ђорђе били веома леп брачни пар. Већ прве године брака родио се син Јован, а годину дана касније и кћерка Драгица. Јован је живео у Трпињи, а Драгица у Вуковару. Обоје имају потомке, а Јован већ трећу генерацију.

Ђорђева жена Верица није живела у Осијеку, него у Трпињи са децом у породичној кући а понекад одлазила код мужа у Осијек. Управо ти одласци у Осијек изазивали су подозрење и сумњу код теренаца, да она односи извештаје о стању и догађањима у Трпињи, што значи да је њихов сарадник, мада то није ничим доказано. Због сумње у њену сарадњу са непријатељима, грубо је кажњена погубљењем у Трпињи 1944. године. Наводно је погубљена у баштама иза старе куће Славка Дедића. Тело није никада пронађено, али на гробљу обоје имају споменик, белег са именима, без слике. Добар део комшија и мештана сматра да је Верица убијена само због тога што је била Ђорђева жена. Тешко је са ове дистанце дати своје мишљење, мада доста чињенице иде у прилог њене невиности. Овај случај препуштам надлежној локалној Удруги антифашиста да одлучи о њеном статусу.

У списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, нема имена породице Карагић.

11. КЛЕНОВСКИ ЈОСИП (1903-1944)

Рођен је у Трпињи и био је глава своје породице. Надимак је био Зрикоња. Породица Кленовски живела је доста дуго у Трпињи у Главној улици, где је све конце држао веома способни Јосип, који је поседовао мало земље, а главно занимање је било берберски занат, а делимично и надничарски послови код имућних породица у време сезонских радова. Због своје националне и верске припадности није никада раније имао проблема, чак ни за време Првог светског рата, све до почетка Другог светског рата, када је дошло до поремећених међунационалних односа од дела мањинског народа, само ове и породице Икст, мада су сумње усмерене на сина Ђуру, а Јосип је био колатерална грешка, бар тако мисли један део мештана.

Јосип је ликвидиран током 1944. године, највероватније у сеоским барама, али није пронађен.

12. КЛЕНОВСКИ ЂУРО (1922-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Јосипа. Када је почео рат 1941. године, када је проглашена НДХ и почели међунационални проблеми, Ђуро се повампирио и почео да испољава своју националну припадност у негативном смислу, вређајући мештане Србе, реметећи до тада коректне међунационалне и друге односе.

Ђуро је био мало хендикепиран у физичком смислу и могуће да је то утицало и поспешило његов агресивни став када се указала прилика доласком усташке власти. Како другачије објаснити његов поступак у кафани код Милана Трошћа када је физички напао мирног и од њега старијег, угледног домаћина, комшију Војина Врањешевића, са изливом вербалних шовинситичких израза. Неки кажу и физичких. Наравно, Војин се повукао и није тражио освету, мада му је син Михаило већ тада био пилот у партизанским јединицама. Када је Ђурино понашање прешко све границе, на сцену су ступили теренци и оба Кленовски, отац Јосип и син Ђуро били су тајно ликвидирани 1944. године на непознатој локацији. Нико, па чак ни власт није предузимала никакове истражне радње, што значи да је Ђуро био соло активист, неповезан са усташама. И овај пут рат пише романе, нимало лепог садржаја.

Ђуро није био ожењен. Припадао је римокатоличкој вероисповести као и његов отац Јосип.

Не налазе се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Мишљења сам да овде нема основа за рехабилитацију, мада мештани деле мишљење када је Јосип у питању.

13. КРСТИЋ СТЕВАН (1909-1943)

Рођен је у Сомбору, у Бачкој и по томе добио надимак Бачван. Не зна се тачно време доласка у Трпињу, али се оженио Катицом, удовом Латковић из породице Тешић. Према причама мештана и комшија, Стеван је био вредан човек и бавио се ратарством и сточарством у мањем обиму. Био је произвођач млека, а изгледа и откупљивач за потребе млекаре. Умео је поправљати, монтирати и састављати бициклове у то време веома добар и уносан посао, јер је већина радника путовала на посао у Борово бициклом. Памтим да је и мој стриц Славко купио леп, скоро нов, бицикл од Стевана.

Тешко је сазнати зашто је Стеван настрадао од партизана-теренаца током 1943. године, јер нико не зна прави разлог његове ликвидације. Нема информација да је био сарадник усташа или Немаца, а једино што се сумња јесте да је продавао млеко новој власти, унаточ упозорењу да то не чини, јер се у сваком погледу хтело опструирати усташку власт. Изгледа да Стеван није озбиљно схватио упозорења теренаца и наставио је по старом, продавао је и даље своје производе непријатељу. Без додат-

них упозорења, покупили су га једне ноћи и ликвидирали на непознатом месту 1943. године.

Иако Стеван није био староседелац био је добро прихваћен од мештана и никоме није јасно зашто је настрадао. Не налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. На основу досадашњих сазнања, органи не би погрешили ако би Стеван био рахабилитован, јер нема доказа о директној сарадњи са непријатењем.

14. ЛАТКОВИЋ КАТИЦА (1910-1944)

Рођена је у Трпињи од оца Кузмана Тешића и мајке Софије Чонић из Боботе. Катица се први пут удала за Георгија Латковића из Трпиње, а после његове ране смрти, преудала се за Стевана Крстића из Сомбора. Са Георгијем је имала кћерку, рођену 1927. године, која се удала у Боботу. Са Стеваном није имала деце. Катицин родослов је исти као и код њеног брата Жарка на броју 72 код списка бораца погинулих у рату.

Убиство њеног мужа Стевана догодило се како је горе описано, а како онда, тако и данас, није јасно, зашто је убијена и Катица, осим ако се не сматра да и она треба да дели судбину његове грешке, што се тешко може оправдати. Како би то изгледало да се убије партизан, чији је брат био на другој, непријатењској, страни. То се није догађало, колико је познато. Можда је и овде одлучивала самовоља појединца.

Катица се не налази на списку Музеја жртава геноцида за место Трпиња. И у њеном случају, органи не би погрешили ако би била рехабилитована.

15. МИКОВИЋ БОРИСЛАВ (1879-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Павла и мајке Ане, рођене Петровић из Осијека. Породични надимак је Турчар.

Права истина о страдању Љубомира, који је већ био у годинама, добијена је од блиских чланова породице, од унука Милана. Љубомир је са сином Војином отишао колима на њиву у Шарачку бару која се налази на путу према Боботи. Били су праћени од домаћег теренца П.Б. и два сарадника са стране с намером да заплене коњску запрегу. Син Војин је негодовао и пружио отпор, па је дошло до физичког насиља, када је рањен Борислав. У том метежу Војин је успео побећи, а теренци су запленили запрегу и повели Бориславa у Боботу. Ту су довели још Раду Живанчевића, Коју Верчевића и Бориславa Вукајловића, званог Бошкуран. Све су их завезали у штали за валове и држали једно време. Изгледа да су тада или касније ликвидирали Бориславa, Коју и Раду, а Бошкурана пустили. Доста је ова прича мистериозна, јер је тешко доћи до правих извора података, јер актери догађаја нису оставили опипљив траг. Како је Милан дошао до информација није познато, мада је сличну верзију испричао и покојни Мирослав Марић, чији је ујак Никола Крстин као теренац познавао ратне догађаје у Трпињи. Могуће је да је од њега дошао до података.

Стари Борислав је ликвидиран у јесен 1943. године. Не налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. Борачка организација за време свог постојања, сматрала је ликвидацију Борислава оправданом. Међутим добар део мештана и блиска родбина сматрали су, опет, да је поступак према Миковићима био индивидуални чин и зато неоправдан. Јер, да је требало одузети коњске запреге за потребе партизана, било је у селу још породица које су имале више коња, али то није учињено. Нису само они били „кулаци".

Мишљења сам да би Борислав требао званично бити рехабилитован од Удруге антифашиста и у некој регуларној правној процедури, јер је неосновано ликвидиран.

Борислав је имао три сестре и то, Љубицу удану за Данила Ђукића у Шаренград, Славку удану за Стевана Маочанина из Осијека и Драгицу удану за Григорија Бабовића из Оролика. Борислав је био ожењен Мартом Палић из Трпиње и с њом добио кћерку Катицу 1904. удану за Божидара Дабовића из Винковаца и синове Војина и Борислава. Сви имају своје потомке. Синови потомци живе у Трпињи.

Колено	**РОДОСЛОВ ПОРОДИЦЕ МИКОВИЋ**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈАНКО МИКОВИЋ- јереј и жена Настасија, сахрањена код цркве	1697-1767
II	син Захарије Поповић-Јанковић-Миковић, јереј	1845-1805
III	унук Адам	1788-1844
IV	праунук Стефан	1808-1883
V	прапраунук Павле	1847-1896
VI	бела пчела БОРИСЛАВ, жртва Другог рата	1879-1943
VII	син беле пчеле ВОЈИН, жртва Другог рата	1909-1944

16. МИКОВИЋ ВОЈИН (1909-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Борислава и мајке Марте Палић из Трпиње. Породица Миковић насељена је у улици Бршадинчић у центру села још од њиховог доласка у Трпињу. Њихово порекло је из Црне Горе, а преци су два рођена брата, који су били учесници познате битка против Турака код Сенте, што је у историји забележено као једна од најславнијих победа Аустријанаца над Турцима уз огромно херојство Срба у њиховој војсци.

За заслуге у тој бици браћа Миковић су добили титулу „племенити" и све бенефиције које иду уз њу. Браћа су се касније раздвојила, тако што је један остао у Бачкој, а други прешао у Срем, односно наше крајеве. По основи добијене титуле богатство породице се увећа-

Породична фотографија Миковића, Војин, кћерка Мара, син Милан и супруга Радојка

вало, а касније је већи део чланова ове породице дошао до свештеничких звања у српској православној цркви, што је такође допринело економском јачању и угледу током дугог низа година. Познато је да су Турчари били најбогатија породица у Трпињи у последња три века.

Почетак рата 1941. године и оснивање НДХ пореметили су из темеља експанзију економског раста села, а посебно богатијих породица, које су током и после рата изгубиле не само велики посед, него и животе, тако да је и ова породица била жртва тог периода. Када је у селу била тотална мобилизација, у партизане су отишла и браћа Миковић, Љубомир и Војин, а отац Борислав је остао на имању као, већ, старији човек од 64. године.

Међутим како су браћа мислила на своје имање, понекад су добили осуство с тим да се поново врате у своје јединице. Приликом једног одсуства, Војин је с оцем Бориславом био на њиви током касне јесени, када су их заскочили теренци с намером да отму запрегу, чему су се ови побунили, што је пореметило њихову намеру, па су потегли оружје и ранили старог Бориславa. Док су се бавили жртвом, син Војин је успео побећи. Најпре је отишао код кћерке Марије гимназијалке у Вуковар, те у Сремску Митровицу, где се повезао са фрушкогорским партизанима и потом се пребацио у Бачку, па Београд. Сазнавши где се Војин налази, теренци су организовали његово убиство 1944 године, а задатак је извршио мештаним В.М.-Д. како тврде потомци. Има индиција да је ту било доста индивидуалних мотива за освету, приватне нарави.

Војин се налази на списку Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња, где пише да је погинуо 1942. у Оџацима у борби или од бомбардовања, што вероватно није тачно, јер се зна да је убијен у Каравукову или Оџацима 1944 године, а не 1942. јер тада још није био у партизанима. Наводно да је радио и као кондуктер. Мислим да су прави извори они који потичу од чланове уже породице, брата Љубомира и сина Милана.

Цео случај и све информације око Војина требало би размотрити и објективно дати суд о његовом деловању. Има основа за реалну, објектиивну и позитивну одлуку да се исти рехабилитује у регуларној правној процедури преко Удруге антифашита.

Иза покојног Војина остали су кћерка Марија и син Милан. Марија је завршила шумарски факултет и после тога се удала. Има потомство. Син

Милан се оженио Бојаном Борић из Белог Брда и немају потомака. Милан је преминуо почетком 2023. године.

На основу изјаве родбине и дела чланова борачке организације, Војин је био у партизанима, што доказује слика са титовком на глави, али је побегао у Србију и тамо био ангажован до ослобођења Београда и Србије 1944. године. Због догађаја који је описан, није смео да се врати у Трпињу пре потпуног ослобођења земље.

Други Бориславов син Љубомир био је ожењен другом женом Гроздаком-Славицом Манојловић и добио дав сина, Љубомира и Мирослава, који имају своје потомке. Крсна слава породице је Свети Димитрије, Митровдан 8.11.

17. ПАЛИЋ ГОЈКО (1922-1943)

Рођен је у Трпињи од оца Косте и мајке Милице девојачко Милинковић из Тење. Надимак породице је Лопарац и Чикун. Они су део велике породице Палић, која се разгранала од три родоначелника, а домицилна улица је Гајчанска. Скоро све породице Палићевих су изнад просечног имовинског стања. Основна делатност је ратарство и сточарство, али и услужне делатности, те трговина и занимања факултетског образовања.

Гојко је био 7. колено породице. Године између два светска рата породица је проводила на традиционални сељачки начин, бавећи се ратарством и сточарством као основним извором прихода. Гојко је био друштвен човек и дружио се са више генерација, јер је волео културно-просветни живот и бавио се аматерски глумом. Оженио се Зорком Ивановић, пореклом из Вемена из мађарске Барање.

Почетак рата и проглашење НДХ дочекао је у Трпињи, да би се 10. септембра 1943. године придружио партизанском покрету и распоређен у једну од славонских јединица. Био је пре одласка у партизане затваран од стране усташких власти, јер је био под присмотром, али је пуштен. Теренски партизани и мештани су сматрали сваког ухапшег, а после пуштеног, да је сарадник нових власти и били су подозриви према таквима. Гојко се повремено враћао из партизана у село, па су теренци оценили да је сарадник непријатеља, поготово када је морао да доведе усташе до Ђилине куће и ухапсе Војина Прокића као члана НОО, кога су спровели у логор Јасеновац и убили. Због тог чина и других сумњичења, теренци су донели одлуку да Гојка треба ликвидирати, што је и учињено 1943. године, на доста нехуман начун. Извршитељ ликвидације је непознат, највероватније непознат теренац из неког оближњег села.

После рата било је доста дилема око Гојковог понашања и статуса за време владавине НДХ, тако да су мишљења о томе подељена. Највише гнева према његовој осуди изражава најближа породица, јер сматра да је неправилно осуђен на смртну казну, а показивање куће Прокић Војина оцењено је као усташка уцена, па је морао то учинити по цену живота, што се могло очекивати од усташких власти. Вероватно би и сваки други Трпињац морао показати кућу да су га присилили.

Гојко је био ожењен и после смрти је добио сина Јована, ожењеног са Средојевић Савинком из Трпиње из ког брака добили су сина Мирослава и кћерку Мирославу, који имају потомке.

Гојково име не налази се у списку Музеја жртава геноцида за место Трпиња. Тешко се одлучити за његову рехабилитацију због сложеног и контраверзног случаја, мада најближи рођаци оповргавају било какву његову улогу на непријатељској страни. Они тврде да је добио допуст јер му је жена била пред породом, што је тачно, јер се син родио 7. јануара 1944. године. Крсна слава породице је Ђурђевдан, 6. маја.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАЛИЋ ГОЈКА**	*Грођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГЛИГОРИЈЕ ПАЛИЋ	1734-1787
II	син Никифор	1759-1814
III	унук Јован	1778-1829
IV	праунук Павел	1809-1868
V	прапраунук Михаил	1844-1916
VI	бела пчела Коста	1885-1946
VII	син беле пчеле ГОЈКО, жртва Другог рата	1922-1943

18. РЕЛИЋ ДРАГИЊА (1920-1944)

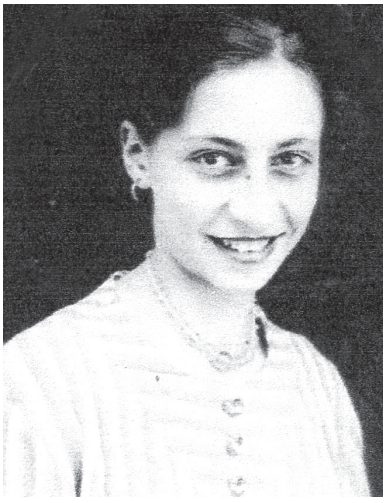

Рођена је као Драгојловић у Вемену у мађарској Барањи од оца Радослава и мајке Омерке, девојачко Кузмановић из места Вилањ у Мађарској. Породицу је довео из Мађарске у Трпињу Драгињин отац Радослав 23. марта 1930. Могуће је да су раније доселили, али у наше село дошли су како је наведено у црквеној књизи брачних парова.

Породица Драгојловић бавила се углавном услугама, тријерисања житарица, услужном дестилацијом-печењем ракије, пчеларством, сликарством, трговина антикварним и ретким предметима, књиговезачким и другим непољопривредним пословима.

Драгиња се удала 1940. година за Ђорђа Релића, чија је породица била угледна и богата. За Драгињу као девојку владало је добро мишљене, да

је била карактерна, морална и надасве лепа млада жена. Као доста млад брачни пар почели су лагодан живот и добила сина, који је преминуо по рођењу. Почетак рата и нова НДХ власт унели су немир код мештана, јер је владао страх за одржавање живота, како егзистенцијално, тако и физички.

Један мањи број мештана није на почетку схватио усташку шовинистичку политику, па је пристао на сарадњу, не знајући оно што је касније уследило и одразило се на српски и друге, углавном некатоличке, народе. У том метежу, Драгињин брат Стеван Драгојловић, придружио се на захтев нове власти НДХ и Немаца као преводилац за мађарски и немачки језик, али и као фотограф, јер им је такав профил занимања, свакодневно, требао.

Док је Стеван био у Осијеку на дужности сестра Драгиња је понекад одлазила у посету да га види и однесе живежне намирнице. Није то било често, али је од стране партизана-теренаца оцењено као шпијунажа и ставили су је на праћење и ухођење, да би је једном приликом ухапсили и 1944. године стрељали. После је било доста скривене расправе о сврсисходности њене ликвидације, јер је владало мишљење да је неправедно осуђена на најстрожу казну. Питали су се зашто је она осуђена, а не супруга Милица.? С друге стране ни за брата Стевана није било доказа да је некога издао или проказао, но основни приговор је што није био на правој страни. У једном дужем разговору са Савинком Ивановић-Романовом сазнао сам да је Стеван у више наврата послао теренцима и омладинкама неколико пиштоља, али се то није спомињало све док није наступила велика временска дистанца. Слика са покрштавања је његово дело, јер је само он то смео снимити. После ослобођењ, педесетих година је послао у Трпињу комплетну опрему за фудбалски клуб „Синђелић" са лоптама. Но није се смео вратити из Енглеске где је био стациониран после ослобођења. Посећивао га је син Драгутин и унук Радослав, који и данас живи у Енглеској.

Драгиња се не налази у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња. По мом мишљењу има основа да се она прогласи невином и рехабилитује у регуларној правној процедури уз иницијативу Удруге антифашиста. Такође требало би дати сатисфакцију и њеном брату Стевану, мада он није убијен.

Драгињин муж Ђорђе оженио се после рата с другом женом и добио сина Јовицу, који живи у Осијеку и има потамака.

Данас у селу нема више ни Релића ни Драгојловића, јер су изумрли по мушкој линији.

19. ШИЈАКОВИЋ МИЛАН (1920-1944)

Рођен је у Трпињи од оца Илије и мајке Даринке Петровић из Трпиње. Надимак је Шијаков. У Трпињи је постојала само једна кућа Шијаковића, која се одржала око 200 година година са само једним мушким чланом. Породица Шијаковић није богата, али је живела релативно добар живот захваљујући вредним родитељима, а касније и деци, која су се прихватила рада чим су одрасла.

Милан је 8. колено ове најстарије породице у Трпињи. Радио у фабрици обуће „Бата" у Борову, а оженио се са 18. године Велинком Павловић из Боботе. Управо када је започео породични живот започео је Други светски рат и омео даљи рад и нормалан живот. Цела породица Шијаковић била је правилно опредељена и имала симпатије према партизанском покрету, нарочито Љубиша. С друге стране Милан је био помало колебљив у опредељењу и понекад је знао гласно изражавати своје симпатије према, тада јакој војној сили, Хитлеровој Немачкој, што није остало незапажено од симпатизера партизанског покрета, посебно теренаца, који су имала и обавештајне задатке.

Када је Милан претерао у испољавању своје оријентације и вербално се сучењавао са супротном страном, не само он него и неколико истомишљеника, добио је озбиљно упозорене да престане са својим деловањем, али је игнорисао добронамерна упозорене, чак и када су најближи рођаци то чинили, он није много марио за та упозорења, што га је коштало живота.

Милан је имао брата Љубишу, пуковника ЈНА, који је био познати борац и високи официр. Био је ожењен и живео у Вуковару и има потомке. Сестра Катица-Каја је била удана и такође има потомке из два брака. Док пишем ову књигу живи још у селу у дубокој старости. Брат Душан је живео у Вуковару као кројач, а после се преселио у Бачку, засновао породицу и има потомке.

Милан је иза себе оставио незбринути жену и кћерку Бисенију, која се касније удала у Боботу. Стрељан је 1944. гоодине, али нема података где и када се то догодило.

Данас у селу не постоји више ова породица, ни презиме, изумрли су по мушкој линији. Милан се не налази у списка Музеја жртава геноцида Београд за место Трпиња, вероватно због свог непримереног деловања. О његовој рехабилитацији веома је тешко дати мишљење и донети одлуку, мада Милан својим деловањем није допринео да окупи истомишљенике, нити је на било који начин проузроковао неко убиство. Генерално гледајући има основа за његову потпуну рехабилитацију, ако то покрену рођаци или надлежни органи. Његови вербални изливи мишљења не би требали бити разлог његове осуде. Крсна слава породице је Свети Илија-Илиндан, 2. августа.

Колено	**РОДОСЛОВ ШИЈАКОВИЋ МИЛАНА**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МАКСИМ ШИЈАК	1684-1773
II	син Еврем-Јеврем	1741-1804
III	унук Тома	1769-1823
IV	праунук Василије	1790-1860
V	прапраунук Григорије	1807-1864
VI	бела пчела Јован	1854-1934
VII	син беле пчеле Илија	1890--
VIII	унук беле пчеле МИЛАН жртва Другог рата	1920-1944

20. БАБИЋ ИВАНКА (1901-1943)

Рођена је у Трпињи од оца Филипа Георгијевића и мајке Душанке, девојачко Милашиновић, позната под именом Ружа. Породица Георгијевић није староседелачка, јер потичу и места Товаришево у Бачкој. Довео ју је Филипов отац Стеван, тада познати столар у Трпињи, као што су, иначе, из Бачке досељавали добри и способни занатлије. После њега су то били Жарко Јерковић и Божо Ђурђевић, такође из Бачке, односно Стапара. Стеван је био доброг имовинског стања. Имао је четворо деце, али по мушкој линији није имао наследника, него само преко кћерке Ангелине, удане за познатог трпињског трговца Врањешевића, касније настањеног у Вуковару. Иванкин отац Филип преминуо је релативно млад у својој 41. години (1867-1908), тако да је мајка Ружа остала као самохрана малолетног детета. Када је одрасла, Иванка се удала за Милосава Бабића из Смедерева, тада на дужности радника на железници, као скретничар. Венчање је обављено у Смедереву, па се не налази у матичним књигама Парохије Трпиња. Брак је трајао релативно кратко, али се кратко након венчања родила веома лепа девојчица, која је добила име Зора.

Она је почетком Другог светског рата била позната омладинка, а у рату веома запажен борац, чије је идеале неговала дуго после рата. Не заслужено је умрла у сиромаштву веома млада.

Иванка је након растанка са првим мужем, нашла срећу у успешном месару у суседном селу Пачетин, који је до рата веома добро радио. Ратна догађања променила су „правила" пословања, јер није дозвољено обављање занатских и других услуга, јер тобоже помажу усташку власт. Иванкин муж и она били су упозорени од партизана-теренаца да престану снабдевати усташе месним производима, али су они изгледа то игнорисали. Такво њихово понашање дошло им је главе, јер су обоје ликвидирани и не зна им се ни места ликвидације. Тако је Зора изгубила мајку, а за биолошког оца, вероватно, никад није ништа ни сазнала. Ето то је рат - где је све дозвољено !??.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

ПОГИНУЛИ МЕШТАНИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ
ЖРТВЕ ПАРТИЗАНА И ПРЕКОГ СУДА

Просечна година старости жртава била је 33 године, а број неожењених је 4, што значи да су жртве били породични људи.

Напомињем да сам користио изворе-пописе Музеја жртава геноцида у Београду, који делимично одступају од наших података, али то не мења однос према жртвама. У њиховим подацима има неколико грешака, јер се нека имена понављају, а неких уопште нема, мада су пронађени међу погинулима у књигама које обрађују поједине војне формације-бригаде.

Такође, мештани настрадали у другим местима, који су у попису Музеја, неки су увршћени у погинуле јер су рођени у Трпињи, али вероватно не све, јер за многе немам адресу ранијег боравка.

ЖРТВЕ ТРПИЊСКИ РОМИ

Формирање концентрационих логора и стратишта убијања невиних цивила

Одмах по формирању НДХ 10. априла 1941. године почели су погроми и свирепа убиства „неподобних" народа, Срба, Јевреја и Рома. Прве жртве бацане су у јаме, као што је Јадовно у Лици и по целој Херцеговини, а затим су организовани прави концентрациони логори и логори за привремене сврхе, где су убијања такође била свакодневна. Били су по узору слични на такве логоре у нацистичкој Немачкој

Поред логора постојали су привремени затвори и стратишта где су вршене ликвидације и формиране масовне гробнице у сваком већем граду. Тако на пример у Вуковару је поред редарственог затвора основан затвор у „Црвеном магазину", који је раније служио као складиште откупа пољопривредних производа. Из тог затвора су одвођени на саслушање, нарочито за време злочинца Виктора Томића, када су били највећи погроми. За време деловања овог злочинца као таборника НДХ цео Срем и његов главни центар Вуковар, завијен је у црно, јер су испитивања и убијања вршени методама који спадају у класиичан облик злочина.

Из нашег краја, највише су у Дудику настрадали мештани Боботе и Бршадина због њиховог револуционарног деловања. Ђоко Патковић из Боботе и браћа Ђурђевић из Бршадина били су носиоци, тада, напредних идеја.

Дудик данас, као место одавања помена жртвама 1941-1945. на коме се виде санирана оштећења из рата 1991. године. Фотографија је преузета из листа Већа заједница општина Вуковар „Извор". Ликвидације су вршене на локацији „Дудик", на самом изласку из Вуковара, с десне стране, где су поред домаћих жртава, ликвидиране и сремске жрве, највише.

КОНЦЕНТРАЦИОНИ ЛОГОР ЈАСЕНОВАЦ

„О Јасеновцу се некада није смело причати,
а данас се не сме ћутати!”

Трагедија трпињских Рома-Цигана 1941. године у Јасеновцу - кратка историја

Роми су специфична и дуго времена недовољно историјски истражена етничка група народа. Но, у последње време истраживање њиховог порекла је све јасније и већина истраживача тврди да њихово порекло води из далеке Индије. Ранија тврдња да Роми потичу из Египта је оборена, јер се током истраживања утврдило да су они долазили преко Азије, боље речено, преко Турске и преко Африке, па отуда закључак да су дошли из Египта. Чак су у енглеском говорном подручју добили име Gipsy тј. преведено џипси, од назива за Египат, енглески Иџипт.

Што се имена тиче познати су под два основна имена, ЦИГАНИ И РОМИ. Име **ЦИГАН** је одомаћено у свим државама Европе, али у складу са језиком дотичне земље. Већина историчара тврди да је име Циган настала од византијске речи „Ансинганои" тј. преведено недодирљиви. Сматра се да су пореклом најнижег индијског сталежа, односно касте, којих у тој земљи има доста. И сада у Индији постоје касте, мада не званично, које тачно одређују ранг према занимању, религији и имовинском стању. Најнижа каста су слуге и робови – зову се ШУДРИ. Иза овог најнижег сталежа су „НЕДОДИРЉИВИ", који су нижи од најнижих, а то су Цигани. Појам недодирљиви у вези је са скоро деветовековном јеретичком сектом, која је била оптужена да се била бавила прорицањем-врачањем, судбине, тј. будућности и магијом. Познаваоци ове тематике кажу, да и данас мајке у Индији и даље, перу своју децу ако их дотакне СЕНКА НЕДОДИРЉИВОГ. Другим речима име ЦИГАНИ је увредљива реч за ову етничку групу, мада има и оних међу њима, који се поносе тим именом.

Што се тиче имена **РОМ**, оно је прилагодљивије, јер у њиховом језику то је мушка именица са значењем „човек, муж", и ту нема ништа ружно ни погрдно. Истраживачи ромске историје и популације, кажу да етимолошки, порекло речи РОМ потиче од индијских народа ЛОМ и ДОМ и чине санскритску реч „домба", што у преводу значи „човек из нижег сталежа, који живи певајући и свирајући", а неки то повезују да они припадају поробљеној популацији – сегрегацији.

На основу имена, језика, ДНК, начина живота и других карактеристика, утврђено је да потичу са индијског подконтинента из државе Пенџаб и то око 1192. године. Наиме те године „Махмуд Гор-авганистански султан, побеђује ПРИТВИ РАЏУ ЧАУШКОНА, ослепљује га и РОМЕ после 21. Краљевства протерује из Индије. Те године они напуштају Пенџаб и од тада траже своје место у целом свету, пре свега у Европи". А први и највећи продор Рома на Балкан догодио се најездом Османлија у 14. и 15. веку.

Иначе, ова етничка група нема традицију да се веже за неку конкретну територију за дужи временски период, што значи да су путујућа група народа. Њихово схватање те покретљивости сматрају слободом. У неком смислу они упражњавају номадски принцип живљења. Ми такве њихове

навике, називамо чергарењем, јер се превозе колима, која су, обично, покривена неком церадом, најлоном или неким сличним материјалом, који не прокишњава, па изгледа као путујућа кућа у којој се одвија цео живот породице. Када нису у колима-черги, онда на привременој локацији разапну нешто слично шатору, али и то је черга на земљи. Черга је Турска реч.

Сматра се да Цигана има највише на Балкану, а у целој Европи око 2,5 милиона, наравно, после геноцида над њима од стране фашистичке идеологије. Пре њиховог истребљења-геноцида од стране фашистичких земаља, било их је много више. Од укупног броја Цигана 1,5 милон је на Балкану, од тога у Румунији 550 хиљада, Бугарској 350 хиљада, Србија 150 хиљада итд. Подаци су апроксимативни и подложни променама.

Роми су у принципу мирољубив и флексибилан народ. Они су у Трпињи били саставни део становништва и спадају у старије сеоско становништво, јер су се насељавали заједно са другим становницима, који су дошли пре више од 330 година. Цигани су народ који се лако и брзо адаптира у средини у коју се насели, прихватајући обичаје и навике староседелаца, па чак и религију.

Трпињски Цигани су сви одреда прихватили или већ имали православну веру, а декларисали се као Срби, надевајући и својим потомцима српска имена. Имали су и Крсну славу, најчешће Свету Петку и Ђурђевдан, а свештеници су их водили у црквеним матичним књигама. Нису били чергари, него су имали своје кућице од набоја или черпића, које су сами правили себи, али и продавали. Куће су биле на крају улице Нови

Егзекуција Рома у Јасеновцу ***(United States Holocaust Memorial Museum)***

шор на путу за гробље, а друга насеобина код рупа и Драгојловићевог пчелињака иза Гаврилове уилице. Десетак породица је имало куће у ушореним улицама и били су осредњи домаћини.

Сви су Цигани били сиромашни, а неки је имао коња, по коју овцу или свињче, те живад. Главно занимање је рад код богатијих кућа, чување стоке, намиривање, сезонски пољопривредни послови, скупљање секундарних сировина, отпада, старих крпа, перја, гвожђа, те прављење корпи од витина и черпића, у то време главног грађевинском материјала. Мало способнији Цигани бавили су се трговином стоком, нарочито коњима по вашарима и пијацама. Били су сеоски свињари и чордаши, чувајући стоку по општинским пашњацима у околини села.

Мањи број ове популације бавио се музиком, углавном на виолини и жичаним инструментима. Најпознатији је био Циган Исидор-Исо Николић, који се спомиње у градским хроникама Вуковара. Његова „банда" била је најтраженија. Ево како то описије Петар Брозовић у својој књизи „Памћење заборава":

Mnogo je ugostiteljskih lokala. Snažan miris odličnih jela dopirao je do središta grada od Koče Rajka, Mite Simića, Marije Brankovićke, Andraša Koršoša. U izlogu trgovine Nikole Đurića svijetli velika reklama kave "Haag" (!), a na stubištu trgovine Paje Uglješića ("Kod tri glave šećera") stoji kalfa (trgovački pomoćnik) u bijelom mantilu i dijeli prolaznicima papirnate barjačiće sa natpisom: "Gospođica Jozefina – jede kekse Karolina"! Visoko se uzdiže velika crvena benzinska pumpa kompanije "Schell" tu, ispred trgovine Salamona Fischhofa, a pred starim i svima omiljenim "Lavom" okuplja se svijet i mnogi traže kod Jocana da ovdje dočekaju Novu godinu.

Sa vlastelinske crkve Sv. Roka otkucavaju sati, njiše se lampa tamo iza Rogulićeve katnice, tamo u Lokvanjskom sokaku, podsjećajući, barem u maštanju, na nekadašnje ulične svjetiljke i fenjere kada je gradski stražar nosio plamen na štapu i palio te fenjere. A večeras, trideset i prvog prosinca, kao da su zašutjele obje rijeke. Tek, čuju se pucnji raketa i pištolja "na štoplove". Nazire se lampa i tamo preko Dunava, kod kuće ugostitelja Milana Rakića. Vodenice su davno povučene, a "flosovi" podignuti. Šest vukovarskih lokala sa crvenim lampama (!) pripravno dočekuju probirljive goste. Zna se – u svakom lokalu bit će vesele glazbe. Bit će i one razgaljujuće, prave ciganske pjesme, sa čuvenim Isom Nikolićem i njegovim bendom. Svatko ima pravo reći da je njegov grad najveselije dočekivao novogodišnju noć. Za Vukovar je to bilo uvijek osobito važno. Zaista je teško prisjetiti se svih ugostiteljskih objekata, hotela, onih znanih i izvikanih krčmi – ali, na svakom mjestu bilo je glazbe! Ne zna se da li još postoji koji svjedok iz tih vukovarskih vremena? Možda je živima ostalo u sjećanju priča djedova? Ali, svjedoci su nekome rekli: Plakala je Ciganina violina i kod Koršoša, ali njezin plač praćen je pjesmom iz srca, pjesmom starih zanatlija, trgovaca, Steinerovih radnika, pjesmom vječitih siromaha Diminga i Sepike Lojdla.

I, onda, stigla je ta Silvestarska noć! U ritmu valcera i polki, pod palicom vrsnog kapelnika pana (češki – gospodina!) Gustava Halupe.

О Исиној виолини у вуковарским угоститељским објектима између два рата има још доста записа сличног садржаја. Плакала је Циган Исина виолина заједно с њим и када је певао циганске песме, јер је у подсвести било сећање на његову убијену породицу у Јасеновцу. Ово свакако подсећа на познати филм из „Шиндлерове листе", где се каже „I have never heard a violin „CRY" like that before" или у преводу„Никад раније нисам чуо да виолина плаче тако".

Поред Исе истицали су се још неки Цигани у другим звањима и занимањима, а било је и занатлија, столара, коритара, трговаца, накупаца. Најпознатији трговац коњима био је Милан Николић, право име Живојин, мада је био неписмен. Био је веома бистар, мудар и сналажљив, тако да се као резервиста Краљевске војске обрео у Немачкој на раду и тако спасио живу главу. Жена и деца су убијени у Јасеновцу.

Као сеоски чордаш најпознатији је циган Гаврa Николић- МУГА, чија је кућа била у Великој улици, задња с десне стране према Вуковару. О њему је песникиња из Трпиње Ружица Николић написала књижицу песама, названу „Мугин двор" о којој су рецезенти написали веома похвалне речи

Трпињски Роми доживели су судбину свих Рома у Европи, јер су сматрани нижом расом као Јевреји и Срби. Истребљење је почело оснивањем НДХ 1941. године. Најава хапшења и одвођења изазвала је страх овог динамичног и веселог народа, али и свих мештана села. Говорило се да ће сви ићи у Палестину, вероватно мислећи да им је та земља прадомовина. Кажу да је од тада настала тужна циганска песма „Циганска је туга преголема, нико не зна шта се Циги-или њему-спрема, или логор или шума густа, черго моја остаћеш ми пуста".

Општинска власт, мада већ под контролом наметнутог повереника и бележника, тражила је да се неки Цигани, потребни селу, не отерају, али без успеха, сви су морали отићи.

Према подацима добијеним од Спомен подручја Јасеновац, у логору су убијени сви Роми и 8 Срба из Трпиње, мада су и неки Роми уписани као Срби. По презименима из пописа Музеја жртава геноцида, Београд, убијени су следећи Роми из Трпиње по презименима:

НИКОЛИЋА	183
ЈОВАНОВИЋА	34
ФАМИЛИЋА	25
БАЛИНОВИЋА	9
ЂУРЂЕВИЋА	8
СТЕПАНОВИЋА	7
СТОЈАНОВИЋА	6
ЛАКАТОША	3
МИТРОВИЋА	2
ДУМИТРОВИЋА	1
УКУПНО	**278**

Бројно стање убијених Рома преузето је из пописа Музеја жртава геноцида, Београд за место Трпиња, и тај број је већи од броја који је раније добијен од Управе Јасеновца, јер њихов списак није коначан, још је у поступку истраживања.

Од свих трпињских Рома, преживели су једино Исидор-Исо Николић и његов рођак Милан Николић, јер су били у Немачкој као заробљеници Краљевске војске. Деда Милан има и сада рођака у Београду, јер му је сестра удана у породицу Думитровић, који су наследили и продали његову кућу после смрти. Милан је знао свирати жичане инструменте и често је помагао у „банди" Бошка Трифуновић-Кајбловог, док је Исидор био „професионални" виолиниста са својом „бандом" у Вуковару.

Живојин-Милан Николић, познат као деда Милан Циган, био је омиљен међу мештанима, а волео је залазити у кафане и играти карте. Имао је своје узречице у одмаклим годинама, ако би му неко рекао „Бог дао живео 100 година", он би одговорио „Да Бог да да ја умрем када ти будеш имао 100 година". Или ако би Јово Колбак покушао да вара у картању, рекао би му „Немој да ти кажем ону реч, да не будеш као Ц...н". Волео је млађе друштво за картање, па и аутор је био саиграч у кафани, али и у његовој кући, уз праву ракији и домаћи, некадашњи хлеб, који је пекла његова друга жена Косана. Доживео је дубоку старост (1903-1995) од 92 године.

Живојин-Милан Николић

Породица Милана Николића убијена у логору Јасеновац (слика са споменика)

Колено	**РОДОСЛОВ ЦИГАНА И СЕОСКОГ ЧОРДАША ГАВРЕ НИКОЛИЋ-МУГЕ**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК МАРИЈА-КУМРИЈА	1784-1857
II	син Јован	1812--
III	унук Николај	1835--
IV	праунук ГАВРА-МУГА НИКОЛИЋ, жртва логора Јасеновац	1870-1942
V	прапраунук МИЛОШ Николић, жртва логора Јасеновац	1890-1942

Родоначелник је Марија-Кумрија, јер нема података за мужа, која је била посвојче из суседног Даља, чији је очув био Марко Николић 1773-1872. и живео је 99 година. Цела породица је убијена у логору Јасеновац, пошто није помогла ни интервенција општинске управе да га оставе, јер је био потребан као сеоски чордаш. Обе преживеле породице имају родослов у Трпињи кроз 5 колена.

Мугин двор је збирка Ружициних песама, а слика „двор" је приказан по машти уметника, јер је кућа сасвим другачије изгледала, мада је била мала, али од бољег материјала и налазила се у ушореној улици. Мугина жена Босиљка 1871-1942. године родом из Чепина, била је позната гатара, која је обилазила њој блиске породица ради врачања. Није била навалентна, али мало на „цигански" начин је знала приволети старије жене да им врача. Познавала је ту врсту магије, добро је говорила и сваком прорицала лепу будућност, нарочито за унучад. Сећам се врачања мојој баби Милеви, када је тврдила да ће брат Никола бити сељак, а ја „господин", мислећи на чиновничка или слична занимања. Цена врачања није била велика, мало сланине, брашна, и других намирница, ретко динара. Није било пуно врачара међу трпињским Циганима, можда неколико.

Дуго после рата, мештани су се с носталгијом сећали и причали догодовштине из циганског живота и односе с њима, али не на ружан, него шаљив начин. Млађе генерације се не сећају трпињских Цигана, па се надам да ће ово кратко казивање о њима бар мало дочарати наш заједнички живот из периода док су били живи. Не треба да их никада заборавимо, јер они су НАШИ, наши Цигани, наше комшије и наши мештани. Неки мештани су знали доста циганских речи, нарочито у псовкама, а један је знао чист цигански језик а то је био мој кум Божић Ђоко.

Циганске куће у Трпињи доживеле су судбину својих власника. За време НДХ биле су насељене Хрватима од стране усташке власти. Када су се повукли нови станари, куће су пропадале, урушавале, а са исушењем бара и рупа, терени су поравнати, а баре претворене у веома плодно пољопривредно земљиште. Тако су нестале и последње циганске куће, али и ушорене, јер су на њиховим местима изграђене нове са другим власницима.

У свим написима, књигама и уопште литератури, нисам наишао на податак да је иједан Ром прежевео страхоте концентрационог логора Јасеновац. Сви аутори тврде да су усташе раздвајале жене и децу од мушкараца и одмах ликвидирали или дозволили да умиру у патњама. Мали број је радио тешке послове на насипу и као гробари, али су после обављеног посла били убијани.

Дијана Будисављевић
(1891-1978)
Организовала је спасавање козарске деце тако што их је смештала у хрватске породице као посвојчад.

Mrtve Rome niko ne broji

Srboljub Živanović kaže da je najteže bilo utvrditi broj pogubljenih Roma u Jasenovcu.

- Njih su svi ubijali, a niko ih nije brojao. Njih su smatrali nekakvom vrstom gamadi koju na svaki način treba uništiti. Sada znamo da je po popisu posle Drugog svetskog rata na teritoriji BiH, koja je bila u sastavu NDH, ostalo u životu samo 450 roma. U samoj Hrvatskoj je ostalo 453, što znači da je manje od 1.000 Roma preživelo genocid. Ne postoji nažalost više ni jedan trag o grobnicama Roma, ni u Donjoj Gradini, ni u samom Jasenovcu. Dokumenta govore da je samo 1942. ubijeno više od 40.000 Roma u NDH. Oni su strašno stradali, a pravu cifru niko ne zna.

Насловна страна Збирке песама Ружице Николић *Мугин двор*

ИЗВОД ИЗ ПОПИСА ЖРТАВА КОНЦЕНТРАЦИОНОГ ЛОГОРА ЈАСЕНОВАЦ ЗА ОПШТИНУ ТРПИЊА

Место	Роми	Срби	Хрвати	Јевреји	Укупно	%	М	Ж
ТРПИЊА	176	8	-	-	184	45,5	111	73
БОБОТА	140	27	2	-	169	41,8	113	56
ВЕРА	-	2	-	-	2	0,5	-	2
ПАЧЕТИН	-	15	-	2	17	4,2	15	2
БРШАДИН	26	5	1	-	32	7,9	21	11
УКУПНО	342	57	3	2	404	99,9	262	142

Ако упоредимо укупан број убијених Рома у Јасеновцу, онда Општина Трпиња учествује са око 0,5 до1%, што је доста велики проценат за тако малу општину као Трпиња са ових пет села. Такође се види да је највише страдало Срба из Боботе и Пачетина, два најреволуционарнија села нашег подручја. Према подацима Мјузеја жртава геноцида Београд за поменута места Општине Трпиња, број убијених Рома је већи него у попису из Јасеновца, вероватно због свежијих истраживања.

Најстарији убијени је Гавра Николић-Муга из Трпиње, који је рођен 1870. године. Двоје деце рођених 1941. године у Трпињи, убијени исте године, а да нису навршили ни годину дана живота.

Све жртве су убијене у Јасеновцу, осим 8 у Старој Градишки. Скоро сви су убијени 1941 и 1942. године, осим неколико, касније.

Утврђивање укупног броја убијених- погинулих у Јасеновцу и другим логорима још није завршено, јер ревизионисти сваким даном смањују број жртава како би избегли констатацију да је над Србима и другим жртвама извршен најстрашнији и највећи ГЕНОЦИД у историји људске врсте.

(K.b.66) Po nalogu Vjekoslava Maksa Luburića nekoliko stotina dječaka s Kozar obučeno je u ustaške uniforme

Слика лево:
Покушај стварања нових „јањичара" од српске деце у хрватским дечијим логорима.

Следбеници, синови и унуци, потомци злочинаца и други поборници фашистичке и нацистичке идеологије, те квази историчари, неће и не могу прихватити истину да је над Србима, Ромима и Јеврејима извршен ГЕНОЦИД. Председник Туђман и његови трабанти минимизују број жртава, а неки „историчари" као господин Славко Вукић причају бајке и лажи о тобоже радном логору Јасеновац, где су одржаване културне, просветне и спортске активност, не наводећи да су се такве ствари догађале само пред посете Међународног црвеног крста или неких делегација. Значи, ако се извуче из контекста архивске грађе фризирани званични податак усташких власти, онда се, вероватно, могу наћи „мрвице лажне хуманости", што се, практично од кољача, није могло очекивати.

Процене првих комисија и оних које су касније вршиле утврђивање броја убијених не разликују се много међусобно, а усташе и нацисти, говоре да је број убијених био и већи, него што су то утврдиле комисије. Ево неколико процена, доступних на интернету и литератути.

Истражна комисија	**Срба**	**Јевреја**	**Рома**	**УКУПНО**
Комисија формирана 1964. г	од 700-730.000	33.000	80.000	око 850.000
Међународна комисија 2000.г.	700-800.000	23.000	80.000	око 900.000
Изјаве усташа				1.400.000
Изјаве нациста				1.400.000

Predvodio i Međunarodnu komisiju

Srboljub Živanović je 2000. godine prihvatio poziv da predvodi novu Međunarodnu komisiju za istraživanje zločina u Jasenovcu. Na osnovu raspoložive dokumentacije i novih ekshumacija ta komisija je kao konačnu cifru utvrdila da je u Jasenovcu ubijeno između 700.000 i 800.000 Srba, 23.000 Jevrea i više od 80.000 Roma.

Сумарни преглед пописа жртава геноцида према подацима Музеја у Београду обухвата сва места у Хрватској по општинама, па тако и вуковарску општину, где спадају сва села и садашња општина Трпиња, што нам даје могућност прегледа свих жртава садашње општине, свих мештана са Ромима.

ИЗВОД ИЗ ПОПИСА
МУЗЕЈА ЖРТАВА ГЕНОЦИДА, БЕОГРАД

Место	Трпиња	367	жртава од тога Рома	278
Место	Бобота	403	жртве од тога Рома	190
Место	Вера	32	жртве	-
Место	Лудвинци	19	жртава	-
Место	Пачетин	45	жртве	-
Место	Бршадин	114	жртава од тога Рома	44
Укупно Општина		980	жртава	512
Борово		173	жртве од тога Рома	30
Клиса		14		-
Липовача		10		-

У општинској табели наведени су подаци о жртвама из оближњих места, који се налазе у евиденцији Музеја жртава геноцида, Београд. Подаци се сматрају непотпуним, јер се још проналазе жртве, што се може видети на примеру места Трпиња у **Прилогу књиге, на странама од 464 до 470**.

Пошто у попису недостаје један број жртава бораца и цивила настрадалих у логорима, могу се извући претпоставке да је Општина Трпиња имала више од 1000 жртава у Другом светском рату од 1941-1945. године. Шта тај број значи за природни наталитет свакоме је познато, јер је међу жртвама највише мушке популације, посебно број неожењених.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

ПОГИНУЛИ МЕШТАНИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ
ЖРТВЕ КОНЦЕНТРАЦИОНИХ ЛОГОРА

Према извору Музеја жртава геноцида, Београд број жртава је 278.

Према извору Спомен подручје Јасеновац број жртава је 176.

У претходне две књиге *Трпиња - извори постојања* наводи се број од 177 убијених на основу расположивих података из 2010. године.

Број жртава није коначан јер је истраживање и даље у току.

Допринос жена у Другом светском рату из Трпиње и околине

У Другом Светском рату учествовали су мушкарци, жене и деца свих генерација, свако према својим способностима и могућностима. Овде ћу приказати само део улоге жена у НОБ-у у 12. ударној дивизију, које су се истицале у борби, а неке дале и свој млади живот за ослобођење.

1. **ЧУПИЋ ВИДА** рођена 2.12.1925. године у Борову, котар Вуковар, одлази у партизане 20. 9. 1943. године у 2. чету 3. батаљона 16. Омладинске бригаде „Јожа Влаховић". Рањена је код места Брањанице 2.2.1944. године. Има чин старијег водника.

2. **КАРАВУКОВИЋ НЕДЕЉКА** рођена 6.5.1925. године у Дању, котар Осијек. Одлази у партизане 20.9.1943. године у 2. чету 4. батаљона Омладинске бригаде „Јожа Влаховић". У чети је била борац, руководилац и болничарка.

3. **БРЊЕВАРАЦ СОФИЈА** рођена 1924. године у Тењи, котар Осијек. У НОБ-у од 9. 9. 1943. године. У борби код Вођина погинула је 26. 4. 1944. године.

4. **РУЊАНИН ВИДОСАВА** рођена у Габошу, котар Винковци. У НОБ-у од 7. 6. 1943. године. Била је старији водник у 1. чети, 2. батаљона 18. ударне бригаде. Рањена у борби с Немцима 17.3. 1944. године код Андријеваца, Сл. Брод.

5. **СТАНИСАВЉЕВИЋ ПАЦА** из Вуковара, 1943. година била комесар чете у 1. батаљону 18. бригаде, истакла се у борбама с гестаповцима и Талијанима код Јакоповца и Ђакова. Смело је руководила четом против надмоћнијег непријатеља и када је већ пала рањена не напушта чету. На једном од многих јуриша смртно је рањена

6. **СТОЈАКОВИЋ** *Милана* **СОКА** рођена 1928. године у Борову, котар Вуковар. Од 1. 5. 1943. године била је борац у 18. бригади. Погинула у јулу 1943. у борби у Зрињској на Билогори. Налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Борово.

7. **КАДИЋ** рођена **ВУКОВИЋ ЈЕЛКА** из Трпиње рођена 25. 5. 1922. године. У НОБ-у од 14.9.1943. године. Забележен је њен допринос и залагање у борби. Преживела је рат и има кћерку.

8. **САВИЋ СОФИЈА-СОКА** из Вере рођена 3.4.1923. године. Отишла у НОБ.у 1. 4. 1944. године, а погинула 14. Августа 1944. године код Дуге њиве између Марковца и Бијеле код Дарувара. У књизи 12. Бригаде пише да је била веома храбра и одважна, истицала се у борбама и служила за пример. Иза Соке је остала двогодишња кћерка Јелка, која је тек у јулу 1986. године сазнала да јој је мајка погинула јуначком смрћу.

9. **БОШЊАК ВЕСЕЛИНКА** Будимци рођена 17. 7. 1923. године. У НОБ-У од 7. 10. 1942. године.

10. МИТРОВИЋ *Ђоке* **ЉУБИНКА** из Боботе рођена 1925. године погинула код Коритне 1944. године јер је смртно рањена. Налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Бобота.

11. МИТРОВИЋ *Ђоке* **БОГДАНКА** из Боботе рођена 1927. Године 1944. одлази у партизане у 16. бригаду. Погинула је у борби код Бијељине 19.12. 1944. године. Налази се у списку Музеја жртава геноцида Београд за место Бобота.

12. НЕШИЋ ЈЕЛКА из Белог Брда рођена 1927. године, а погинула 10. 8. 1944. године код Кукујеваца.

13. КОВАЧЕВИЋ Јелена из Белог Брда, погинула 11.10. 1943. године код Пакраца.

14. ВОЈНОВИЋ *Јове* **МИЛИЦА** из Боботе рођена 1926. године, а погинула 7. 11. 1943. године код Копривнице. Налази се на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Бобота.

15. ЛЕСКОВАЦ ВЕСЕЛИНКА рођена 1927. године у Боботи, а погинула 14. 12 1944. године код места Церовац. Не налази се на списку Музеја жртава геноцида Београд за место Бобота.

16. КАРАГИЋ *Милана* **ЉУБИЦА** рођена 1923. године у Бршадину, котар Вуковар. Од 1943. била је болничарка у 3. чети 2. батаљона 12. ударне бригаде. Погинула је 13. 4. 1945. код Сесвета. Налази се на списку Музеја жртава геноцида Београд за несто Бршадин.

Ово је само део девојака-жена које су учествовале у НОБ-у, а неке и погинуле.Све су биле веома младе, већина испод 20 година, углавном из наше околине.

Жене у правилу нису биле мобилисане у редове НОБ-а, него су отишле у рат из патриотских разлога, а често и идеолошких пеко скојевских организација.

3.5. ЖРТВЕ РАТА 1991-1995

Жртве у последњем рату на подручју Републике Хрватске биле су релативно велике на обе зараћене стране. Међутим, мештани Трпиње у последњем рату најмање су настрадали у директним војним акцијама, већ претежно несрећним случајем од ЈНА и српских паравојних формација у Вуковару или директним убиством од стране хрватске војске и екстремиста, односно њихових граната. У ниже наведеном списку описан је начин погибије сваке жртве, с циљем да потомци знају праву истину о њима.

О формалном почетку рата постоје подељена мишљења и код историчара и код зараћених страна, мада су непријатељства Хрвата почела после вишестраначких избора. Наводно права ратна дејства су почела 1. 8. 1991. године и трајала до 18. 11. исте године.

Све оно што се догађало у Вуковару, а и шире, пре званичних ратних дејстава, било је на нивоу психолошког рата од стране већинског хрватског народа. Застрашивање и ширење мржње према Србима и неистомишљеницима кулминисало је у кадровској политици, притисцима, убиствима и односима са егзодусом српског становништва.

Прве барикаде су постављали Хрвати као контролне тачке, а затим и Срби у својим местима на улазима и излазима. Могло се проћи само са пропусницом, чак и за обављање службених послова.

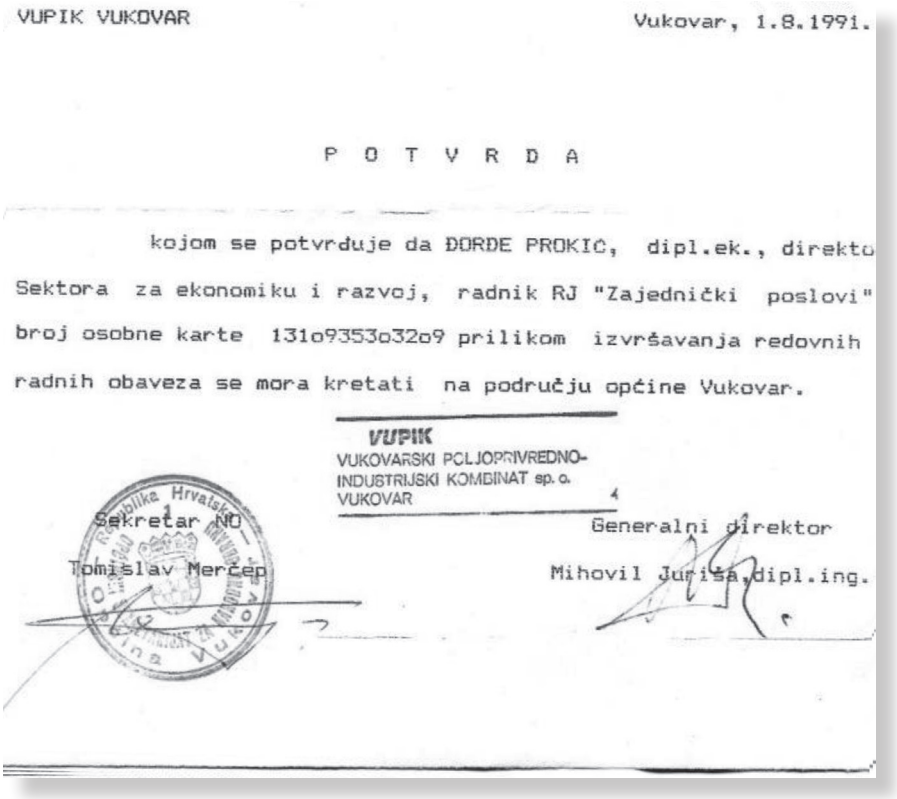

VUPIK VUKOVAR

Vukovar, 1.8.1991.

P O T V R D A

kojom se potvrđuje da ĐORĐE PROKIĆ, dipl.ek., direkto
Sektora za ekonomiku i razvoj, radnik RJ "Zajednički poslovi"
broj osobne karte 131o9353o32o9 prilikom izvršavanja redovnih
radnih obaveza se mora kretati na području općine Vukovar.

VUPIK
VUKOVARSKI POLJOPRIVREDNO-
INDUSTRIJSKI KOMBINAT sp. o.
VUKOVAR

Sekretar NO
Tomislav Merčep

Generalni direktor
Mihovil Jurišа, dipl.ing.

ОВАКО ЈЕ ПОЧЕЛО - УБИСТВА СРБА 1991.

Мај 1991.

Стеван Инић. Бршадин, српско село између Вуковара и Винковаца. Пре рата ту је живело више од 2.000 становника. Ово село је старо село, насељено је још крајем 16. века. Још у току Другог светског рата 1941—1945, ово село је било антифашистички оријентисано и имало велики број партизанских бораца као и народног хероја Васу Ђурђевића - Турчина.

Једног старца Стевана Инића (63), пензионера убио је његов комшија Михајло Мијо Геленчир, 1. маја 1991. године из пиштоља, хицем у главу. Разлог за ово убиство је ношење заставе савезне државе Југославије, са петокраком, јер се у целој држави обележавао државни празник рада Први мај.

Стеван Инић је иза себе оставио жену и четворо деце са породицама.

Јун 1991.

Симо Поњевић. Претходница убиству Симе Поњевића је убиство старца Стевана Инића (63) такође из Бршадина 1. маја 1991. године од члана милитантне странке ХДЗ, Михајла Геленчира.

Симо Поњевић од оца Милана и мајке Велинке био је полицијски радник СУП Вуковар све до 1991. године када је постао радник савезне полиције СФРЈ. Иначе, он је са својим колегама српске националности напустио СУП Вуковар, јер је стигао шовинистички налог да полицајци у целој СР Хрватској морају скинути звезде петокраке са својих капа и униформи и ставити шаховницу. Шаховница је иначе Србима у Хрватској, будила аветна сећања на НДХ.

Симо Поњевић био један од људи који су били организатори одбране Бршадина од хрватске полиције и наоружаних чланова ХДЗ. Његове колеге послане су од Томислава Мерчепа, који је преузео већ апсолутну контролу над Вуковаром, да Симу Поњевића ликвидирају. Тако се и дешава у преподневним часовима 26. јуна 1991. године да Симо Поњевић бива смртно рањен (умро је мајци на рукама).

Симо Поњевић је иза себе оставио жену и ћерку која је тада била млађа од годину дана. Сахрањен је у Бршадину на сеоском гробљу.

Јун 1991.

Јован Јаковљевић (51), предратни пословођа трговине „Спорт“, која је била део трговачке фирме „Велепромет“. Рођен у оближњем селу Негославци, волео је фудбал и дружење. Био је примеран грађанин из угледне српске породице која је у том крају живела 400 година.

Дана 29. јуна 1991. године у 23 сата испред његове куће дошли су наоружани људи у црним оделима. Тражили су Јована да изађе из куће. Убијен је рафалом на кућном прагу.

На путу ка Бршадину хицима из ватреног оружја 20. јуна 1991. убијен је **Драган Ивковић** (28), младић српске националности. Истог дана у Вуковару је смртно страдао цивил **Стеван Зверац.**

Јул 1991.

Слободан Вучковић, рођен 1955. године у Вуковару, вратио се крајем 1980-их година из Немачке, где је радио као шофер. Желео је да се скраси у родном граду и да отвори приватну фирму. Његов комшија из улице Анте Лопанџић је дојавио МУП Хрватске 1. јула 1991, у Вуковару да се Слободан Вучковић вратио из Немачке, и да је он „не-

пријатељ хрватске државе“. У атмосфери потпуног расула, и страха таква дојава била је практично смртна пресуда. Мерчепови људи су дошли по Вучковића у кућу, и одвели га у приватни затвор Месне заједнице „Никола Демоња“, у Боровом Насељу. Ту су га свирепо мучили и убили. После су леш одвезли до обале Дунава и затим бацили у реку. 11. јула 1991. године Дунав је у Србији избацио његов леш.

Крајем месеца јула између 30. и 31. киднаповани су у Борову Насељу **Скелеџија Владо, Славко Миодраг** и **Мирјанић Бранко**, а 31. јула 1991. у поподневним сатима киднапован је и **Мркић Младен** у Вуковару.

Сви су немилосрдно мучени и ликвидирани.

Извор: Википедија, где се наводе још многа убиства Срба, али и имена извршилаца злочина. Погроми се настављају до оне добро знане ТРЕЋИНЕ, зацртане у НДХ - која је остварена војном акцијом ХВ под називом „Олуја”. На концу таква порука је видљива у мемоарима Алојзија Степинца:

„Све у свему, Хрвати и Срби два су свијета, Сјеверни и Јужни пол, који се никада неће зближити осим Божјим чудом.”

У наставку следи списак и основни биографски подаци сваке жртве рата 1991-1995. године за коју сам нашао податке, укључујући и фотографије. Ради лакше идентификације споменуће се њихови преци и потомци, тако да читалац, сада и касније, зна о којој жртви је реч.

Међу жртвама у наведеном списку 1991-1995. године, поред мештана, који су живели у селу, налазе се и лица која су пореклом из Трпиње, а живела су у другим местима.

Неколико жртава које нису из села сахрањене су на трпињском гробљу по жељи родбине и тадашњим приликама. У списку се налазе и лица које је хрватска страна прогласила или покушала прогласити њиховим бранитељима. Провером је утврђено да ни једно лице није добровољно учествовало на хрватској страни.

Жртвама рата 1991-1995. служи се сваке године парастос у цркве Вазнесења Господњег у Трпињи и на месном гробљу сваког 26. августа. Мишљења сам и предлажем да се парастосом обухвате све жртве, које су настрадале у 20. веку и раније, јер би се на тај начин одужили свим жртвама у свим ратовим у прошлости.

Следе спискови са биографијама жртава рата 1991-1995. и то
МЕШТАНА ТРПИЊЕ, а затим ОСТАЛИХ ЖРТАВА.

ТРПИЊЦИ ПОГИНУЛИ У РАТУ 1991-1995

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* / ИМЕ	ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ	НАПОМЕНА
1. БАЈАКИЋ *Петра* МИЛИЦА	1926-1991	од гранатирања ЈНА, цивил
2. БАЈАКИЋ Тоше АНГЕЛИНА-ГИНА	1921-1991	од хрватских бојовника, цивил
3. БАТАК БРАНКО	1934-1991	од хрватских бојовника, цивил
4. ВАСИЋ *Ђорђа* МИКАИЛО	1963-1991	на Овчари од ТО, цивил
5. ВРАЧАРИЋ Стевана МИЛИЦА	1924-1991	од хрватских бојовника, цивил
6. ВУКАЈЛОВИЋ *Петра* ЂОРЂЕ	1953-1991	у директном сукобу, члан ТО
7. ВРАЊЕШЕВИЋ *Љубомира* ВЕРИЦА	1930-1991	од гранатирања ЈНА, цивил
8. ВУЈНОВИЋ *Божидара* ДАРИНКА	1934-1991	Паулин Двор, масакр цивил
9. ДАНГУЗОВИЋ *Бранка* МИТАР	1955-1991	у директном сукобу, члан ТО
10. ДОКМАНОВИЋ *Чедомира* СВЕТИСЛАВ	1915-1991	у болници нестао, цивил
11. ДОКМАНОВИЋ *Стевана* СЛАВКО	1949-1998	у Хагу мистериозно, цивил
12. ЈАНКОВИЋ *Милутина* ДРАГОЉУБ	1966-1991	у директном сукобу, члан ТО
13. ЈОКИЋ *Саве* МИРОСЛАВ	1963-1991	у директном сукобу, члан ТО
14. ЈОЦКОВИЋ *Озрена* БРАНИМИР	1960-1996	од последица стреса, ПТСД
15. КОВАЧЕВИЋ *Ђорђа* СЛОБОДАН	1969-1991	од гранатирања Хрвата, цивил
16. КНЕЖЕВИЋ *Боже* БОРИСЛАВ	1978-1991	од гранатирања Хрвата, дете
17. ЛУКИЋ *Светислава* КОНСТАНТИН-КОСТА	1940-1991	од хрватских бојовника, цивил
18. МАНОЈЛОВИЋ *Драгомира* НИКОЛА	1938-1991	од хрватских бојовника, цивил
19. МАНОЈЛОВИЋ *Драгољуба* ДАНИЦА	1943-1991	од гранатирања ЈНА, цивил
20. МИЛОВАНОВИЋ *Светозара* СЛАВКО	1922-1991	од гранатирања Хрвата, цивил
21. МИЛОВАНОВИЋ *Радивоја* СТЕВАН	1910-1991	од гранатирања ЈНА, цивил
22. МИЛОВАНОВИЋ *Лазара* МИЛИЦА	1920-1991	од хрватских бојовника, цивил
23. МИРЈАНИЋ *Владимира* БРАНКО	1935-1991	од хрватских бојовника, цивил
24. МИЦИЋ *Милана* МИРОСЛАВ	1970-1991	у директном сукобу, члан ТО
25. МИОДРАГОВИЋ *Светислава* ЈОВАН	1958-1991	у директном сукобу, члан ТО
26. ОПАЧИЋ *Раде* СИНИША	1959-1991	од хрватских бојовника, цивил
27. ПАЛИЋ *Драгомира-Драге* ЖИВОЈИН	1958-1991	у директном сукобу, члан ТО
28. ПАЛИЋ *Ђоке* БРАНКО	1946-1993	од последица стреса, ПТСД
29. ПОЈАТИЋ *Милана* МИРКО	1962-1991	у директном сукобу, члан ТО
30. ПЕРАЈЛИЋ *Радослава* ЈОВАН	1971-1991	од хрватског сарадника, члан ТО
31. ПРОСТРАН *Данила-Данета* СЛОБОДАН	1969-1994	у саобраћајној несрећи, војник ЈНА
32. ПРОКИЋ *Николе* МИРЈАНА	1963-1994	од мистериозних породич. односа
33. РАДИЋ ДАНКО	1935-1991	од хрватских бојовника, цивил
34. РАДИВОЈЕВИЋ *Лазара* ГОРАН	1964-1991	као хрватски бојовник-нејасно
35. РАДИВОЈЕВИЋ *Лазара* МИЛАН	1958-1991	као хрватски бојовник-нејасно
36. РАШЕТА Ђуре ВЕСЕЛИН-ВЕСО	1932-1991	од гранатирања Хрвата, цивил
37. РАШЕТА СЛАВКА	1938-1991	од гранатирања Хрвата, цивил
38. СУЧЕВИЋ Митра РАНКО	1929-1991	од хрватских бојовника, цивил

1. БАЈАКИЋ МИЛИЦА (1926-1991)

Рођена је у Трпињи од оца Петра Ковчин и мајке Марине девојачко Бођирковић из Чанада у Мађарској. Ковчини су доселили у Трпињу из Стапара. Милица и сестра Савинка остале су без оца Петра у Другом светском рату и живеле сложно у заједничком домаћинству са стрицем Бранком и његове две кћерке. Обе су рано засновале брачну заједницу, јер су биле добра прилика за сваког доброг момка. Млађа Савинка удала се за Лазара Радића, а Милица за Петра Бајакића из Гаврилове улице, чија породица води порекло из Даља. Породице Ковчин и Бајакић биле су међу богатијим у селу и имале су леп живот.

Породица Бајакић бавила се успешно пољопривредом и одгајала својих троје деце. Муж Перо је обрађивао максимум земље и остваривао добре приходе, али је као борац и теренац, остварио и борачку пензију. Иначе као момак је био веома разборит, снажан, весео и волео је кафанско друштво, билијар, картање и куглање. Милица је била домаћица, али је релативно рано остала удовица, јер је муж умро 1976. године, тако да су све обавезе вођења породице прешле на њена плећа. Деца су се оспособила за самосталан живот и кренула својим путем.

Милица је била одлична ученица основне школе, што је записано у аналима школе. По природи је била скромна, интелигентна и вредна девојка и породична жена, чије су врлине и карактеристике наслеђене од примерног породичног одгоја. Те особине је пренела и на своју децу.

Милица је с Петром имала троје деце, две кћерке и сина. Кћерка Јелка-Јелица је удана у Борово у породицу Димитријевић, за Данила познатог боровског трговца. Имају децу и унучад. Марија-Мара, преселила је у Нови Сад где се запослила и стекла своју породицу. Има кћерку и сина, способне младе личности, али нису у брачном статусу. Нажалост Мара је рано преминула. Син Ђорђе живи у Вуковару, ожењен је и има потомке.

За време рата мајка Милица је живела са сином Ђорђем у Вуковару, где је дочекала почетак рата. Живот у граду је био тежак, јер је гранатирање Вуковара било свакодневно. Настрадала је од једне гранате која је пала испред куће Томе Јаковљевића 4. октобра 1991. године. Нажалост смртно је погођена и преминула у 65. години живота. Гранате су долазиле од стране ЈНА И СРПСКИХ ФОРМАЦИЈА. Иза Милице су остала неутешна деца и унучад.

Данас у Трпињи нема више потомака породице Бајакић, одумрли су по мушкој линији, а кућу је купио син Миковић Љубомира. Милица је сахрањена на трпињском гробљу поред свог мужа.

2. БАЈАКИЋ АНГЕЛИНА-ГИНА (1921-1991)

Рођена је у Трпињи од оца Тоше и мајке Паце, девојачко Радић, надимак Гајдашеви из Гајчанске улице. Бајакићи су доселили из Даља као већ имућнија породица и убрзо су увећали свој посед, сврставајући се међу виђеније породице.Тоша и Паца имали су троје деце, кћерку Загорку удану у Опатовац за Милорада Сремца, сина Петра, ожењеног за Милицу Ковчин, те Ангелину-Гину, која је била кратко удана за Лазара Врањешевића и растала се без потомака.

Гина је у рату била омладинка и пратила ратна догађања у селу. После рата била је домаћица, али се брзо запослила у фабрику обуће Борово. Касније је преселила у Вуковар, а после завршетка радног стажа живела је на Олајници као пензионерка. Од породичне имовине и уз помоћ борачке организације добила је стан на Олајници.

По природи је била добродушна личност, комуникативна и имала је доста пријатеља, али се није превише истицала, обзиром на средину у коју је дошла, након преселења из Трпиње. Дане до 1991. године проводила је као и друге старије особе мирно уз дружења са генерацијом пензионера. Током рата скривала се по склоништима, а повремено је обилазила свој мали стан на Олајници.

Нема поузданих података о њеном мистериозном нестанку. Има више верзија, али ни за једну нема поузданих извора. Неки преживели из склоништа тврде да је нестала када је отишла да обиђе свој стан и да је тамо убијена, наводно да је нађена у кади сва окрвављена. Други кажу да је погођена од гранататирања, што је мање веродостојно. Вероватно се неће никада утврдити тачно време, место и начин њеног нестанка, осим да је то било током 1991. године. После рата није нађена, јер је вероватно завршила у колективној гробници. Њена имовина није остала потомцима, јер је све похарано и опљачкано, како то већ бива у ратним условима.

3. БАТАК БРАНКО (1934-1991)

О Бранковом месту рођења нема поузданог податка, али се зна да је живео у Борову-Насељу. Према датуму страдања, који се води као 18. новембар 1991. године, види се да је убијен на дан пада Вуковара. Због опште збрке тог дана, сахрањен је у селу Трпиња. Накнадно сам сазнао да је после његово тело пренето у Маринце, вероватно у породичну гробницу. Нисам сигуран да му је презиме тачно, можда је надимак.

4. ВАСИЋ МИКАИЛО (1963-1991)

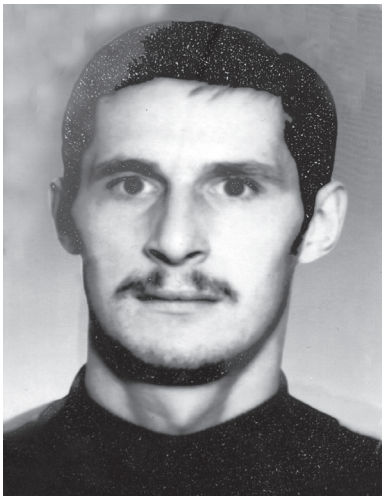

Микаило је рођен у месту Скиповац код Добоја од оца Ђорђа и мајке Радојке Јеремић из Српске Зелине. Породицу је из Босне у Трпињу довео отац Ђорђе 1965. године. Међутим, након што су изродили децу, родитељи су се развели, а деца рано преузела на себе своју будућност. Мора се признати да имају дар за самосталан живот, јер су то показали својим делима, након пунолетства.

Отац Ђорђе је преселио у Сремску Митровицу, а супругаа се преудала у Боботу и има једног сина. Млађи син Микаило се запослио у Комбинату Борово, оженио и добио сина и кћерку. Становао је у Вуковару, где га је затекао рат.

У немогућности да се извуче из Вуковара, био је ангажаован од хрватске војске на споредним задацима, где је теже рањен, након чега је смештен у вуковарску болницу. Из болнице је покупљен од ЈНА и ТО те одвезен на Овчару и ликвидиран, без обзира на његову народност. Но, према поузданим изворима, он је већ у болници био усмрћен од стране сумњивог болничког особља и као такав пренет на Овчару, где је означен и уписан на плочи као жртва српских формација. Хтели су да га прогласе за хрватског бранитеља.

Када је у Загребу био идентификован, породица није желела да буде сахрањен у заједничкој гробници, него је пренесен и сахрањен на трпињско гробље. Микаилова деца су осамостаљена и имају свој живот. Супруга живи у Вуковару и тешко се носи с проблемима из прошлости.

Брат Васкрсије био је веома ангажован и храбар бранилац у ТО Трпиња у време блокаде, а након рата је осумњичен за нестанак хрватских заробљеника, без опипљивих доказа. Данас је угледан породичан човек са потомством. Није познато његово место боравка, али се претпоставља да је негде у Србији и да се бави приватним бизнисом, којим се бавио и раније.

5. ВРАЧАРИЋ МИЛИЦА (1924-1991)

Рођена је у Вери од оца Стевана Шалајића и мајке Данице, девојачко Влашкалић. Удала се 1947. године за Драгољуба Врачарића, надимка Ћиркови из Трпиње. Једно време живели су у селу, а после преселили у Борово-Насеље. Драгољуб се бавио занатским пословима, наслеђеним од оца, а после је радио у Комбинату Борово. Био је је веома активан у друштвено-политичком животу док је живео у селу.

Породица Врачарић била је у сваком погледу напредна, велика, способна и завидног имовинског стања. Били су уважавани од мештана

ЖРТВЕ Милица и Драгољуб Врачарић

као комуникатива и поштена породица, којој су занатсво и услуге, била главни извори прихода. Из складног брака Милице и Драгољубља-Драгише рођено је двоје деце, кћерка Невенка и син Живојин, који су имали успешне каријере. Невенка је била веома успешна секретарица неколико председника општине Вуковар, а у браку с правником Николом Дедић из Вуковара има потомство. Због ратних дејстава избегли су у Америку. Син Живојин, познатији као Жика, био је веома успешан одбојкаш репрезентативац бивше Југославије, иза кога постоје писани трагови. У браку је са Смиљком Перајлић и имају потомке.

Драгиша и Милица живели су мирне пензионерске дане у својој кући у Борову насељу све до рата 1991. године, када су морали напустити кућу и склонити се у фабрику Борово, 16.11.1991. године, у зграду обућаре, само два дана пред пад Вуковара. Ту је почела њихова најтежа животна драма.

Контролишући идентитет свих који су склоњени у инпровизовани смештај, издвајали су само лица српске националности, тако да је контроли подвргнута и породица Врачарић. Претрес су извршили Никола Чибарић и Бартол Домазет по наређењу претпостављеног Мартина Сабљића. Одузели су им новац и лекове и све што су имали, а то вече покупио их је Никола Чибарић, возећи према железничкој станици, прешли су пругу пешице и код аутобусне станице, почео је пуцати по жртвама. То је било исто вече 16. 11. 1991. године када су дошли у склониште. Значи убиство је извршио активни припадник ХРВАТСКИХ ФОРМАЦИЈА. Зашто су то чинили пред сам крај пада Вуковара, тешко је разумети, осим ако се не ради о болесној особи или освети и мржњи због настрадалих родитеља,

„Gospođo, moram vas ubiti“: priča o nekažnjenom ratnom zločinu

па чак ни тада није оправдано, обзиром да се ради о старијим, мирним и болесним комшијама, који нису имали никакве политичке, ни националистичке склоности, напротив.

Након пуцњаве и ликвидације, када се злочинац удаљио, Драгољуб је дошао свести, јер није био докрајчен, успео је утврдити смрт жене и тешким мукама кренуо према својој кући. На том путу срео је надолазећу ЈНА, која га је спасила и предузела потребне медицинске радње ради спашавања тешког рањеника. Ево Драгољубове изјаве на суду у Београду:

„Ja sam se okrenuo i u tome trenutku vidio da je Ćibarić napravio dva koraka unazad i repetirao – napunio oružje i istog trena rafalnom paljbom sa leva u desno pokosio mene i suprugu… Kada sam se uvjerio da je ubojica otišao, ja sam ustao, pogledao suprugu, kontrolišući puls ustanovio da je mrtva“, izjavio je Dragoljub Vračarić pred vojnim istražiteljima u Beogradu 20. decembra 1991. godine, mesec dana nakon događaja.

Драгољуб је смештен у сомборску болницу са тешким повредама, где је имао све потребне операције, јер му је један метак прошао кроз вилицу и десно око, а два су остала у телу. Тек после опоравка дао је изјаву у Београду, описујући сваки детаљ, од хапшења до пуцњаве и ликвидације његове супруге. Никола Чибарић и Мартин Сабљић и други, ухапшени су 18. 11. 1991. године, спроведени у привремени смештај у Бегејце, затим у Сремску Митровицу. У Београду је одржано суђење и изречене казне.

Ćibarić je u svom priznanju vojnom istražnom sudiji u Beogradu 15. januara 1992. naveo tačnu lokaciju ubistva, iznevši pritom detalje kojih se nije setio ni Dragoljub Vračarić.

Pre nego što je u njih ispalio šest do sedam metaka, Milica ga je pitala: „Sine, nećeš nas valjda ubiti?“

Ćibarić joj je odgovorio: „Gospođo, moram vas ubiti.“

Чибарић и Сабљић осуђени су на смртну казну, али је Амнести Интернационал протествовао и интервенисао, инсинуирајући да је признање извршено под принудом. Касније, извршена је размена заробљеника и злочинци су ослобођени оптужбе. Тада је Председник Србије био Милан Панић, Србин, бизнисмен из Америке. У Хрватској нису судски процесуирани, нити одговарали за почињени и доказани злочин. Напротив, Чибарића је у куртоазну посету примила и Председница Републике Хрватске Колинда Грабар-Китаровић, чудно и непримерено. Никола Чибарић „ужива плодове рада” слободно у неовисној Хрватској, а Мартин Сабљић је погинуо на веома чудан и мистериозан начин у саобраћајној несрећи. Познавао сам добро Чибарићеве родитеље са пијаце, а Мартина као ко-

легу из Осмогодишње школе, коме сам помогао запослење у Робну кућу. Не могу замислити да један добар хармоникаш, као Мартин, може бити злочинац, али човек се превари у свом резону и оцени.

Чибарићева освета над недужним људима за смрт својих најближих, нема оправдање, не само за њега, него ни за једну зараћену страну. Требао је одговарати у Хрватској, али с обзиром на правосудни систем и двоструке критеријуме, није се могла ни очекивати коректност.

Седам дана након погибије, мајку Милицу је сахранио син Живојин у породичној гробници. Супрузи се придружио и Драгољуб 2008. године, након природне смрти.

Председница Колинда Грабар-Китаровић и Никола Чибарић

У више наврата син Живојин је изнео случај злочина над његовим родитељима пред неке инстанце и одговорна лица, наводећи стварног извршиоца, али на то није било одговора, чак и када је у два наврата случај представио тадашњем председнику Иви Јосиповићу.

Још за живота било је иницијативе од Драгољубових комшија, који су доживели сличну судбину, да се поднесе тужба против Републике Хрватске за учињени злочин, на шта он никада није пристао, остајући до краја веран својој принципијелности, да крај живота дочека мирно и не подсећа се више на претрпљене трауме. Такав је био Драгољуб, а носио је своје рањавање и из Другог светског рата, као и бреме рада у Немачкој, о којима никада није желео да говори. Данас у селу нема потомака ове породице, јер деца живе у другим местима.

6. ВУКАЈЛОВИЋ ЂОРЂЕ-ЂУРИЦА (1953-1991)

Рођен је у Трпињи 19.11.1953. године као друго дете од оца Пере и мајке Катице, девојачко Манојловић-Симине из Трпиње. Надимак породице је Јевремчев. Ђорђе је завршио основну школу и Средњу металску и као такав запослио се 1972. године у Комбинату гуме и обуће „Борово". Његови преци настањени су у Гајчанској улици, али је отац Перо, након женидбе, преселио у Манојлову улицу, купивши кућу ранијег власника Јована-Јоце Богдановића, званог Барбир. Породица се бави пољопривредом као основним извором прихода, а Ђурици је то био још додатни посао. Веома је

вредна, морална и карактерна ова грана Вукајловића и врло су угодни саговорници, без конфликтних односа.

Ђорђе је 10. колено ове породице, која дуго година живи у Трпињи и сматрају се стародеоцима. Ђурица је био друштвено активан у Ловачком друштву и Фудбалском клубу „Синђелић", где је активно играо за први тим. Ђорђе је био ожењен Милицом Миловановић, надимка Гарини с којом је добио двоје деце.

Почетком рата село Трпиња се нашло у окружењу хрватских барикада и мештани нису могли имати везе са „светом", осим кроз атар са Борово селом и даље са Бачком преко Дунава. Мештани су држали straже око села ради одбране породице, имовине и сопстеног живота. Активирана је већ постојећа Тероторијална одбрана. Ретко су ишли у нападе, осим у изузетним ситуацијама када им је претила опасност из правца Борова Насеља, тј. Трпињске цесте. Више су деловали одбрамбено.

У једном од озбиљних напада хрватске војске из правца Трпињске цесте, Ђорђе је са групом мештана пошао у помоћ на линији, на утврђене положаје, да помогне прве редове при другом ослобађању дела Трпињске цесте, којом приликом је смртно погођен од стране ХРВАТСКИХ ФОРМАЦИЈА. Погинуо је 15. 9. 1991. године и сахрањен у породичној гробници у Трпињи. Тог дана погинули су још двојица мештана, а један рањен. О сврсисходности ове акције постоје подељена мишљења актера и других мештана, о чему не желим писати, јер немам поуздане изворе.

Иза Ђорђа остали су неутешни родитељи Перо и Катица и супруга Милица, девојачко Миловановић, са двоје, тада, малолетне деце, Јованом и Владимиром. Ђорђе је сахрањен на месном гробљу у Трпињи.

Колено	**РОДОСЛОВ ВУКАЈЛОВИЋ ЂОРЂА**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ПЕТАР ВУКАЈЛОВИЋ	---
II	син -	---
III	унук Јован	1734-1781
IV	праунук Лука	1773-1826
V	прапраунук Пантелејмон	1807-1847
VI	бела пчела Григорије	1845-1894
VII	син беле пчеле Тома	1882--
VIII	унук беле пчеле Веселин	1904-1976
IX	праунук беле пчеле Петар	1929--
X	прапраунук беле пчеле ЂОРЂЕ жртва рата 1991-1995	1953-1991

7. ВРАЊЕШЕВИЋ ВЕРИЦА (1930-1991)

Рођена је у Трпињи од оца Љубомира Ивановића и мајке Милосаве девојачко Станковић. Породица је доселила из мађарске Барање 1927. године у Манојлову улицу. Љубомир је имао 4. кћерке, од којих су три удане, а једна се није удавала. Најстарија Алексија-Лекса удала се за Душана Стојковића и из тог брака добили су сина Војислава, који са супругом Софијом,

девојачко Живановић, живи у Београду и имају своје потомке. Најмлађа Пава удана је за Раду Манојловића-Дујаћа и има сина Миленка и кћерку Јелицу. Обоје су у браку и имају своје потомке. Живе у Трпињи.

Верица се први пут удала за Светислава Манојловић-Дујаћа и из тог брака има кћерку. Рано је остала удовица и поново се удала за Лазара Врањешевић, коме је ово трећи брак и добила кћерку Раду. Лазар је био железнички службеник, и живели су у Насељу Борово, поред пруге у правцу Бршадина, с леве стране, складним брачним животом све до почетка рата 1991. године, где су остали током ратних дејстава.

Верица Врањешевић

Породица је живела у својој кући чија је позиција била веома неугодна, скоро на линији, тако да су обе зарађене стране деловале преко њихове куће, целе те улице уз пругу.

Приликом једног од многих гранатирања из околине, Верицу је погодила граната испред куће и тешко ранила, којом приликом је муж Лазар предузео све могуће мере да јој спасе живот, али без успеха. Покушао је одгурати колицима до Бршадина али је све било прекасно и Верица је реминула 16. 10 1991. године, нажалост. Погинула је од гранате испаљене од стране српске ТО или, што је вероватније, од стране ЈНА.

Иза себе је оставила неутешног мужа Лазара, који је тек са њом нашао љубав свог живота и из тог брака добили су кћерку Раду. Рада је завршила Економски факултет и постала дипломирани економиста, радила у ВУПИК-у, а после се удала и стекла потомство. Верица је сахрањена у Трпињи.

8. ВУЈНОВИЋ ДАРИНКА-ДАРА (1934-1991)

Рођена је у месту Паулин Двор у породици Суџуковић од оца Боже и мајке Марије девојачко Ћосић. Дара је била удана за мештанина Вујновић и у том браку добили су троје деце, две кћерке и једног сина. Син је остао неожењен, а кћерке су удане и имају своје потомке. Обе породице, Суџуковић и Вујновић бавиле су се пољопривредом и мирно живеле складним породичним животом у малом питомом селу Паулин Двор у близини Осијека. Место је настало насељавањем добровољаца после првог светског рата, углавном Срба из Херцеговине и Босне.

Спокојан сеоски породични живот мештана пореметили су нежељени догађаји почетком 1991. године. Тада су на удару хрватских екстремиста била мања насеља српске националности окружена селима несрпске припадности, као што је био Паулин Двор.

У незабележеном злочиначком масакру ХВ живот је изгубило преко 20 мештана старије доби од просечно 64 године - из освете. Жртва Дара Вујновић је сахрањена у Трпињи, јер је то тада била слободна територија, а на споменику су наведени и родитељи, мада су они сахрањени у меморијалном делу гробља у Паулин Двору у заједничкој гробниви са појединачним именима.

Као пример злочина рата 1991-1995. наводим случај Вујновић Даринке-Даре. Масакр у Паулин Двору је пример злог времена, текст је преузет са интернета... из наслова, „Свемирац Новости", а делимично и из дневног листа „Телеграф" од 18. 12. 2018. године.

„Прије рата је то било мало славонско село код Осијека које је било насељено житељима српске националности... Прије рата је било мирно село и сви су знали да у Паулин Двор можете увијек доћи гдје сте објеручке дочекани.

Међутим како се захуктавало деведесетих, хрватске постројбе самоформиране ХВ су почеле да се врзмају око Паулин Двора. У Паулин Двору мјештани нису имали намјеру да се селе јер су ту одувјек живјели и добро се слагали са сусједима. Међутим како се ситуација погоршавала из дана у дан и како се чуло из оближњих села за појединa малтретирања од стране фантомских хрватских војника који су претежно долазили ноћу на врата људима... Тада је дошла зима 1991. године која је била кобна за мјештане славонског села Паулин Двор. У Паулин Двор су дошле постројбе хрватске војске који су наредили да тијеком ноћи сви житељи морају спавати у двије куће у самом центру села. Једна је била власништво мјештанина по имену Андрија Буквић. У почетку им је било дозвољено да тијеком дана могу отићи на сат-два нахранити стоку, али су тијеком ноћи морали бити у ове двије куће на спавању. Осим једне старице по имену Милица Лапчевић, која је била непокретна... уз њу је редовно био и један чувар...имала је 81. годину.

ЗЛОЧИН У ПАУЛИН ДВОРУ - Током протеклих дана ХВ - Хрватска војска имала је неколико напада на снаге ЈНА које су пресретали и убијалу у сачекушама. Како се око Вуковара стезао обруч и доста војника ХВ је тамо погинуло, заповједништво је одлучило тискати свуда и тако пецкати ЈНА на свим странама. Тако је након једне сачекуше ЈНА узвратила гранатирањем у којем је погинуо припадник 2. сатније 1. бојне 130 бригаде ХВ. Хрватски војници из сусједног села по имену Владиславци су жељни освете стигли у Паулин Двор јер су знали да сви Срби морају тијеком ноћи спавати у двије куће. Иако су били упознати да се ради о цивилима и старцима, то им није представљало проблем да их крвнички побију.

У ноћи између 11. и 12. просинца-децембра 1991. године бијесни припадници 130 бригаде Хрватске војске и још неколико њих који су до сад „непознати" стижу у село и креће масакр. Они прво у куће убацију ручне бомбе, а онда улазе и пуцају из ватреног оружја. Тешко рањене, а који су давали знакове живота, су мучки преклали хладним оружјем, претпоставља се ножем, бајонетом или мачетом. Након тешког злочина, сва тијела су покупили и ставили их у црне пластичне вреће те превезли у војно складиште Луг код мјеста Чепин. Одлучили су тијела закопати и преко те локације навући отпад од расходованих тенкова те друге предмете који су били старо гвожђе. Како би прикрили трагове злочина, вратили су се поново у Паулин Двор и минирали куће те их дигли у ваздух експлозивом.

HRONIKA ISTORIJA

Paulin Dvor I Masakr Hrvatske Vojske Nad Civilima

Овај злочин се прикривао све до 1996. године када је заповједник зборног подручја генерал Ђуро Дечак тражио од шефа обавјештајне службе да тијела из војне базе пребаце на неку другу локацију, јер имају информације како се неки страни агенти и истражиоци Хашког трибунала врзмају унаоколо. Шеф обавјештајне службе је тад био Мирослав Туђман, син бившег Предсједника Хрватске - Фрање Туђмана.

На састанку обавјештајне заједнице 1997. године је одлучено да се остаци убијених цивила уз помоћ инжењеријске постројбе и уз надзор СИС-а и криминалистичког одјела Војне полиције пребаце у насеље Ризвануша у Личко-сењској жупанији близу Госпића. Лешеве убијених цивила су убацили у бијелу пластичну бурад са земљом и у пратњи војне полиције и обавјештајних служби транспортовани су као „опасан терет".

Дозволу и надзор су имали од Сигурносно - информативне службе (СИС), на чијем је челу тада био пуковник Анте Гугић, из Криминалистичког сектора Војне полиције, на којем је на челу био бојник (мајор) Главан. Транспорт „опасног терета" обавила је Карловачка инжењерска бригада ХВ. Бурад су тајно закопали на 500 метара удаљену локацију Ризвануша на Велебиту, недалеко Госпића.

За овај подухват су сазнале и друге тајне службе па је све дошло и до истражног Хашког трибунала који је и 1996. нешто начуо о овм покољу. Ове информације путем тајних канала су дошле и до појединих новинара који су писали о томе, а један је био француски лист. Тек касније је о томе писао и хрватски тједник „Национал". Иво Пуканић је био оснивач и главни уредник тједника „Национал" који је касније убијен.

Интересантно је да су касније и сви чланци о овом случају избрисани са интернет портала тједника „Национал”.

Посмртне остатке убијених на локацији Ризвануша пронашли су и есхумирали истражиоци Хашког трибунала тек 2002. године.

ПОСМРТНИ ОСТАЦИ И БРУТАЛНОС ХВ. Тек наредне 2003. године су породице идентификовале убијене у Заводу за судску медицину у Загребу и већину од њих сахраниле у заједничку спомен гробницу у њиховом селу Паулин Двор, који су сами изградили и финансирали.

Документационо информациони центар „Веритас” је објавио како је међу жртвама масакра било осам жена и четири брачна пара просјечне старости 64 године.Убијена је и непокретна старица Милка Лапчевић која је тада имала 81 годину, а пронађена је касније смрзнута у јарку у близини села Храстин. Локација на којој су је пронашли, удаљена је око 2,5 км од њене куће. Тада је податке о овом злочину дознао и командант оперативне зоне пуковник Карл Гориншек, а потом је одмах о свему обавјестио Главни штаб ХВ, којег је водио Антон Тус, а од тог тренутка случај у Паулин Двору се претворио у строго чувану тајну.

Приликом ексхумације и након обдукције утврђено је како су убијани и масакрирани. Једна жена по имену ДАРИНКА ВУЈНОВИЋ је чак била скалпирана - скинут јој је скалп као у филмовима кад Индијанци скидају скалп.Она је била ван куће, а тијело јој је било посвуда исјечено ножевима.

Хашки трибунал је такође одједном све заборавио и нико није осуђен за ово злодјело. Једини осуђени од учесника овог злочина су Никола Иванковић и Енес Витешкић. Зна се да је број припадника у извршењу злочина био много већи, али се то и дан данас прикрива.Суђење овој двојици учесника се отезало све до 2013. године јер је раније Жупанијски суд у Осијеку осумњичене ослободио оптужбе. Тек након трећег поновљеног потупка су осуђени Никола Иванковић на 15 година затвора, а Енес Витешкић на 11 година затвора. У њиховим оптужбама пише да су као припадници 130. бригаде ХВ-а, наоружани ватреним оружјем и ручним бомбама, заједно са више непознатих особа из освете убили 19 цивила српске националности у Паулин Двору. Касније тијек догађаја и сва имена се врло добро знају, али нико није одговарао.

Документациони информациони центар „Веритас“ наводи и имена убијених у селу Паулин Двор, а то су:

Јован Гаврић, Боја Грубишић, Анђа Јелић, Бошко Јелић, Босиљка Катић, Дамир Катић, Драгиња Катић, Милан Катић, Петар Катић, Драгутин Кечкеш, Милан Лабус, Милка Лапчевић, Вукашин Медић, Милица Миловић, Спасоје Миловић, Милена Родић, БОЖИДАР СУЏУКОВИЋ, МАРИЈА СУЏУКОВИЋ И ДАРИНКА ВУЈНОВИЋ.”

9. ДАНГУЗОВИЋ МИТАР (1955-1991)

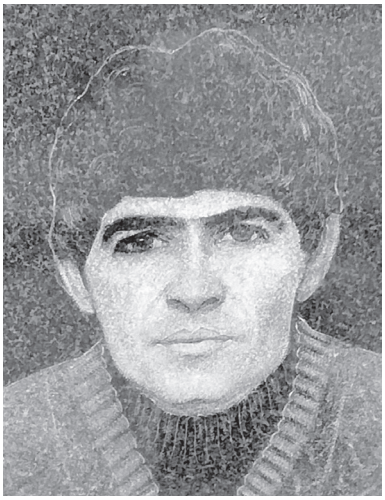

Рођен је у Вуковару 10.11.1955. године са местом боравка у Трпињи од оца Бранка и мајке Данице Матошевић из Церемошње. Ова породица је пореклом из Стапара и доселили су у Трпињу 1900. године. Породицу је довео Димитрије 1867-1949. Међутим, ни они нити други Бачвани не знају да су многи Стапарци пореклом из подунавског села Врањешева, које је расељавањем нестало. А разлог расељавања је, наводно, тај што су се мештани бавили гусарењем речних бродова, па је Марија Терезија наредила једном свештенику да даље од Дунава оформи ново село, данашњи Стапар. Друга верзија, такође, реална, каже да је гусарење само мотив расељења, а прави разлог је намера Аустрије да на плодна поља насели своје житеље. Међу расељеним породицама је и Петар Дангузов, вероватно далеки предак трпињских Дангузовића.

Митров отац Бранко био је познати учесника Другог рата, али и после рата на одговорним дужностима, да би се након демобилисања у чину капетана Прве класе вратио у родно место и наставио миран пензионерски породични живот.

Митар је завршио основну школу у Трпињи, а за квалификованог гумарског радника у Борову. Као и сваки способни младић, одлужио је војни рок у Нишу. Радио је у Комбинату гуме и обуће „Борово" од 1977. године до 1.5.1991. године, када се више није могло путовати на посао због хрватских барикада.

Почетком оснивања нових политичких организација на националној основи након једнопартијског социјалистичког система, у Трпињи је основана Српска Демократска Странка, чији је члан постао и господин Митар. Још пре почетка ратних дејстава, постављане су барикаде и уведене страже на прилазима селу Трпиња, око 2.5.1991. године, а организатор је била месна Територијална одбрана.

Митар је са групом мештана био ангажован као помоћ јединицама ЈНА да одбију напад Хрвата из правца Трпињске цесте. У јаком окршају супростављених формација, Митар је као командир чете са неколико својих другова узео заклон иза једне куће у ушореној Херцеговачкој улици, како би имао бољи преглег, али и заклон. Но, иако је био заклоњен, ипак је са непријатељске стране погођен снајперским метком, што је многе суборце зачудило. Митар је смртно погођен 14.9. 1991. године, а неки другови били су рањени. Настрадао је као командир чете. Митар је изгубио свој млади живот у 36. години. Иза себе је оставио незбринуту супругу и два малолетна сина.

Митар је био ожењен од 1978. године са Станом Шишљагић из комшилука, с којом је добио четворо деце од којих су двоје преживели детињство, Жељко и Срђан, који је посвећен цркви као свештено лице.

Митар је сахрањен у Трпињи на месном гробљу.

10. ДОКМАНОВИЋ СВЕТИСЛАВ-ЦВЕТО (1915-1991)

Рођен је у Вери од оца Чедомира и мајке Персе девојачко Писаревић. Отац Чедомир био је бележник у Вери у време када је Цвето рођен. Цвето је после рата био учитељ и директор основне школе у Трпињи, а после је прешао у Вуковар, где је живео са супругом Љубицом Шербић из Негославаца.

Светислав је 6. колено ове породица, која је доселила у Трпињу из Горњег Карловца у Хрватској. Брзо су се адаптирали са староседеоцима, стекавши углед и уважавање, тако да су склапали брачне односе са члановима виђенијих породица у селу. Били су завидног имовинског стања, бавећи се земљорадњом као основним извором прихода. Касније генерације прихваћале су занатска, радничка и службеничка занимања.

Светислав-Цвето био је не само учитељ, него и поклоник спорта и музике. Био је педагог смиреног и одмереног приступа ђацима, тако да је био као други родитељ. Одласком у Вуковар, радо се сећао проведених дана у Трпињи, тако да је у сваком сусрету са нама, својим ђацима и другим мештанима, радо стао да поприча и интересује се за стање у селу и ђацима који су наставили школовање на факултетима.

Деведесетих година када је почео рат 1991. већ је осећао терет година и поболевање, поготово када је остао сам у својој кући у Бориса Кидрича улици, након одласка деце и смрти супруге Љубице. У граду под опсадом од стране ЈНА и српских формација није било лако живети и носити се с проблемима недостатка живежних намирница, струје, воде, лекова и надасве опасности од граната и екстремних Хрвата. Било је ограничено кретање и сваки излазак из скривеног простора могао је бити катастрофалан.

Због здравствених проблема у току рата Цвети је помогао доктор Лазар Манојловић, који је тада радио као хирург у болници. Уз консултацију са колегом др. Њавром примио га је на медицински третман и коректно га стручно обрадио. Пацијент после тога није био у животној опасности, али га је задржао у болниици још један дан, како би други дан добио отпусницу. Но, када је др. Лазар ујутро дошао на дужност, његовог пацијента Цвете више није било на месту где га је оставио. На питање шта је било с Цветом, „нико није знао одговор", а могло се претпоставити, мо-

Светислав као фудбалер вуковарске *Слоге* између два рата, први с десна, чучи.

жда због презимена. Сматра се да је ликвидиран од стране ХРВАТСКИХ ЕКСТРЕМИСТА и закопан на непознато место, а води се као нестао током 1991. године. Никада није пронађено место где је закопан, а могуће је да се ради о масовној гробници.

Светислав је иза себе оставио кћерку Неду, удану за Ђорђа Угљешића из Вуковара и имају потомка. Нажалост и Неда и Ђорђе су премунули. Син Бошко је такође ожењен, живи у Београду и има кћерку. У Трпињи нема више ове гране Докмановића, јер су потомци расељени. Нека сећање нас ученика на доброг учу Цвету остане овај запис.

Колено	**РОДОСЛОВ ДОКМАНОВИЋ СВЕТИСЛАВА-СВЕТЕ**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТЕОДОР ДОКМАНОВИЋ	1768-1826
II	син Димитрије	1802-1872
III	унук Мојсеј	1842-1913
IV	праунук Дамјан	1868-1945
V	прапраунук Чедомир	1890-1944
VI	бела пчела СВЕТИСЛАВ-ЦВЕТО жртва рата 1991-95	1915-1991

11. ДОКМАНОВИЋ СЛАВКО (1949-1998)

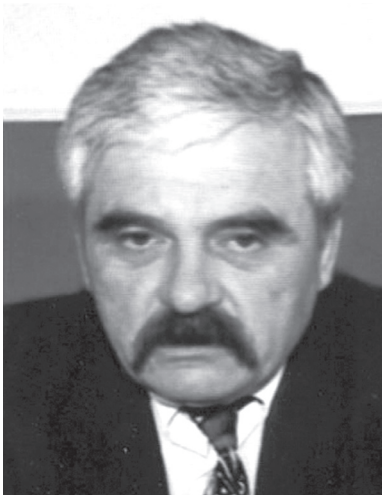

Рођен је у Трпињи 14. 12. 1949. године од оца Стевана и мајке Ружице девојачко Палић. Надимак је Јекан. Већ сам напред код Светислава Докмановића и Славковог деде Јована, погинулог у Првом светском рату, навео родослов породице, па овде нема смисла понављати. Славко је по традицији био породичан човек. Веома је био динамичан, волео све спортске догађаје, а и сам је играо фудбал у свом „Синђелићу". Ужива о је у друштву, а као јавна и политичка личност био је ангажован у свим сферанма друштвено-политичког рада. Као инжињер пољопривреде обављао је одговорне послове у ВУПИК-у Вуковар, а касније у Општинским службана, све до функције председника.

Пад једнопартијског социјалистичког система и формирање новог вишепартијског система, изазвало је велике турбуленције у престројавању и прегруписању бивших чланова СКЈ, али и регрутовање нових чланова у другим странкама, углавном формираним са националним предзнаком. Све нове странке почеле су окупљати пробуђене старе и нове националисте, све до екстремиста, који негују шовинистички карактер испољавања припадности својој нацији. Сви бивши чланови СКЈ пришли су реформисаној партији, тј странци, названом СПД на челу са Ивицом Рачаном, претходним партијским руководиоцем СКХ. Странке са националним предзнаком почеле су своју пропаганду јаким националистичким набојем, призивајући авети прошлости, усташтво и четништво у целом јавном, посебно медијским простору.

У таквој атмосфери дошли су вишестраначки избору за органе власти, па је 22. априла 1990. године у Вуковари победила Рачанова странка, наследница СКХ-е, а за председника изабран дипломирани инжињер Славко Докмановић из Трпиње. Победничка странка добила је 65% гласова, а ХДЗ око 26%, а доктора Рашковића странка тек је формирана. Иако је СПД убедљиво добио ове изборе, функционисање општинске управе ометала је свим средствима поражена странка ХДЗ-а. као некада Павелићева у Скупштини Краљевине. Не само да је политичким средствима ометала нормално функционисање, него је почела грубо недозвољеним путем освајати неке институције, као Народну одбрану, Радио Вуковар, МУП и друге важне институције, а касније преко њих проводила паралелну власт подржану од стране председника Фрање Туђмана и криминалног дела његове странке. Парадоксално је да Рачан као челник странке, није ни прстом макнуо да заштити свог легално изабраног председника, напротив, спречен је да обавља своју дужност, када су уведене барикаде, тако да од

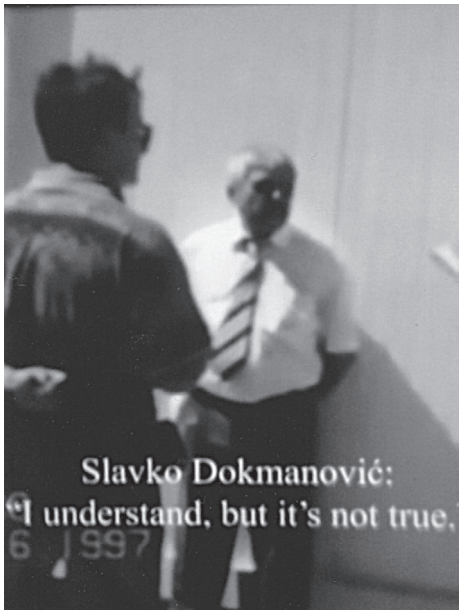

KAKO JE HAŠKI ISTRAŽITELJ UHITIO GRADONAČELNIKA VUKOVARA ZBOG POKOLJA NA OVČARI: 'Namamio sam ga, ništa nije sumnjao'

'Nije sumnjao ništa. Čak i kad je ušao u automobil kako bi išao vidjeti Kleina, nije očekivao ništa. Tek kad je došao u Erdut gdje su specijalne snage izvele njega i njegova prijatelja iz automobila, tada je prvi put znao da je učinio pogrešnu stvar...', opisao je bivši britanski detektiv za HRT

Хапшење и Читање оптужнице против Славка Докмановића, у Ердуту, где он каже: „Ја разумем, али то није истина.".

19. априла 1991. године, није више није могао бити председник, него је ту дужност обављао подпредсеник Марин Видић као ПОВЕРЕНИК.

После пада Вуковара 18. новембра 1991. године, Славко је наставио председнички мандат, али кратко, тако да је касније обављао разне високе дужности цивилног карактера у САО Крајини, а био још један мандат председник Општине Вуковар, не рачунајући онај после пада Вуковара. Био је у тој влади и министар пољопривреде, што значи цивилно, административно, а не војно лице.

Можда једна од најважнијих дужности у Крајини јесте када је Славко био представник и потписник Ердутског Споразума о мирној интеграцији преосталог дела Крајине у интегрални састав Републике Хрватске. Никада није био противник тог Споразума, поготово када је видео неспособност и нелогичност функционисања слабо организоване, сепаратне „државе", чији је и он био присталица на почетку.

Плашећи се за свој статус у Републици Хрватској, након мирне интеграције, без обзира што се није огрешио ни на који начин док је обављао цивилне дужности, преселио је с целом породицом у Сомбор, мада му је то тешко пало, јер је волео своје село, а Хрватску доживљавао као своју земљу. Пресељење у Сомбор није узроковано неким његовим нечасним радњама, а најмање криминалним или злочиначким. Но, због свог ангажовања у руководству САО Крајине, ипак је одлучио и нашао привремено уточиште у Сомбору, да не би иритирао нову хрватску власт, а себе довео у непотребне тешкоће.

Док је живео мирним животом у другој држави није ни знао да се налази на тајном списку РХ као особа коју треба ухапстити и предати суду у Хагу. За њега је 3. априла 1996. године написана оптужница и тајни агенти који су радили за Хашки трибунал знали су за тајну потерницу и чинили су све да га ухапсе и испоруче у Хаг. До Славкове адресе дошао је случајно Хашки истражитељ-агент Владимир Џуро (Vladimir Dzuro) преко новинарке, која га је интервјисала у вези хрватских злочина над Србима у Вуковару. Наивна новинарка дала је адресу агенту, не знајући да он ради на Славковом случају за Хаг. Лагао је као сваки прави агент, који не бира средства до циља, те је с добијеном адресом упознао своје претпостављене и хашког тужиоца. Хајка може да почне, али како смислити сценарио. Агенти су дошли на идеју да га посете у Сомбору као сведока и да му, тобоже, помогну решити продају куће уз помоћ господина Жака Клајна, чији су му позив уручили да се састану с њим у Вуковару, уз гаранцију личне сигурности.

Изворе података за хапшење и процесуирање С. Докмановића нашао сам у интрвјуу агента Кевина, те у НИН-у од 4. јула 1997. године под насловом „Каубојски стил". као и Хрватском дневнику – неовисном информативном порталу.

Славко је насео на њихову причу, прихвативши Клајнов „позив", али га никада није видео, јер је ухапшен чим је прешао мост код Богојева, односно Ердута.

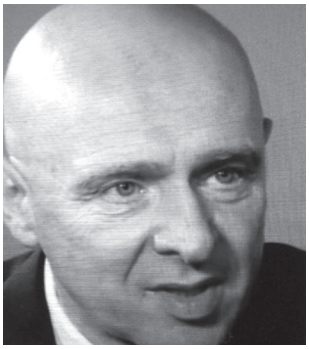

Владимир Џуро (Vladimir Dzuro) пореклом Чех из Прага, криминалистички детектив и мозак операције хапшења Славка Докмановића. Он је познати хашки детектив ангажован за откривање, привођење и процесуирање оптужених са простора Балкана, у Међународном суду у Хагу, формираним посебно за те сврхе. Аутор је књиге: „Investigator: The Demons oh the Balkans War" или на српском, „Иследник-Демони Балканског рата"У својој књизи пише, „у 17 сати 27. липња 1997. године Славко прелази границу с пријатељем. Инсценирана саобраћајна несрећа и стају код Арканове пумпе са целим конвојем. Маскирани пољски специјалци извлаче шокираног Докмановића".

Британски Хашки Агент-иследник Кевин Куртис. Изгледа да за овог агента важи добра Енглеска пословица, која гласи: „Noble Face Hidden Filthy Ways" или српски „Племенито лице скрива прљаве послове-путеве". Такви су Енглези.

Британски агент Кевин сарадник Хашког суда, који је поред Докмановића, ухапсио и Слободана Милошевића у Београду, дао је након тога интервју за ХРТ где је детаљно описао цео случај, од припреме до хапшења, али није навео да је то био криминални поступак, него се хвалио преваром, омаловажавајући оптуженог и све у том смислу.

Славко је од стране Хашког суда био тајно, па јавно оптужен по следећим тачкама:

1. Због злочина против човечности,
2. Због кршења правила или обичаја ратовања,
3. Због тешке повреде женевске конвенције и
4. Због улоге у масакру на Овчари

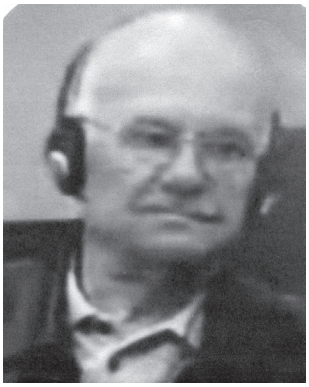

Главни сведок у Хагу Емил Чакалић

Ове оптужбе су му прочитане при хапшењу и у судници. Процес суђења у Хагу почео је 19. јуна 1998. године уз саслушање 55 сведока, а пресуда је требала да буде саопштена 7. јула 1998. године – наводно је тражен доживотни затвор. Међутим сведоци одбране су доказали да Славко није починио злочин за који га је Хашки трибунал оптужио. Тројица сведока су назначила Славка Докмановића као могућег кривца и то: Емил Чакалић – општински санитарни инспектор, Гунчевић Стјепан – дипл. Економиста у Медицинском центру и извесни Драгутин Бергхофер. Њихово сведочење је, изгледа, било пресудно и нека буде на њихову доживотну савест.

Сведок у Хагу Стјепан Гунчевић

Емил Чакалић је препознао Докмановића у хангару овако : „Међу онима који су нас тукли, препознао сам С. Докмановића, који је био председник и члан Српског савета. Носио је плаву ЈНА униформу са чином потпуковника. Знао је да сам ја био инспектор и то је гласно рекао. То је био разлог да други војници почну да ме туку суровије. Мислили су да сам полицијски инспектор. Кад сам ушао у складиште, Докмановић и други војници дошли су тамо и почели да нас туку..."

Емил Чакалић и Стјепан Гунчевић су на Овчару доведени из касарне. Гунчевић у својој изјави само потврђује да је међу четницима и војницима препознао Докмановића. Он није ништа посебно додао.

Један други сведок, могли би рећи „одбране" је Зејнел Делалић из Коњица, на привременом раду у Немачкој, ухапшен је 18. марта 1996. године, али је ослобођен, дао је Вечерњим новостима 10. децембра 2004. године интервју под насловом „Срби, не предајте се". Интервју гласи:

„Последње тренутке свог живота бивши градоначелник Вуковара Славко Докмановић провео је самном. Говорио ми је да се у Хагу човек узалудно брани, јер је унапред осуђен. Ја сам помагао и око одбране, јер није говорио стране језике и храбрио га ту ноћ пре него што се убио. Да је још мало издржао, убеђен сам да би био ослобођен, јер елемената за његову кривицу није било. А бранио га је један од најбољих адвоката, не само српских адвоката, Тома Фила.

Велика је срамота да је тај човек умро са таквим белегом. Када су га стражари нашли мртвог био сам фрапиран, а сви хашки затвореници – и Хрвати и Срби и муслимани – лупали су тањирима по зидовима ћелија више него до 5. октобра у Београду".

НАПОМЕНА: Зејнел Делалић рођен 25. марта 1948. године. Ухапшен 18. марта 1996. године, али је ослобођен.

Сведок је требао бити и Марин Видић – Били, као заменик градоначелника Славка Докмановића, односно ПОВЕРЕНИК. Изгледа да Марин није желео бити сведок из моралних разлога, јер није желео да говори пред Хашким Трибуналом о стању у Вуковару и спречавању нормалног рада легално изабраног градоначелника. На концу његово писмо од 18. августа 1991. године из блокираног Вуковара Фрањи Туђману и Врховништву, најбоље и најобјективније оцртава шта се све радило и шта све не треба да се ради у том мултиетничком граду. Оптужени Војислав Шешељ је цитирао то писмо. Писмо се налази у Прилозима на страни 472.

Не желим бити арбитар у случају суђења Славку Докмановићу, али о њему и целој породици Докмановић могу се рећи само похвалне речи и чињенице. По генетском склопу, породица није склона криминалним радњама, а најмање злочинима. Познавајући скоро четири генерација само ове гране и гереације Цвете Докмановића, мога учитеља, могу тврдити да су сви били надахнути маниром хуманизма и великим доброчинством. Старије генерације су целом душом неговале духовне вредности кроз православну цркву, чак и после 1945. године. Зато су ми несхватљиве изјаве кључних сведока, просто невероватне, мада о њиховм прератном понашању, личном и професионалном, као и моралу, имам само речи хвале, јер сам их познавао. Када је већ отишао на Овчару, а није морао, од њега би се очекивало да некога спасе, а не удара, како тврде сведоци. Но тешко се упуштати у детаље психе у ратним околностима. Пре бих могао тврдити да Славко није био таквог моралног склопа, осим ако није био захваћен синдромом, тј. стресом, типа ПТСД.

Горан Хаџић – пуштен из Хага да умре без коначне пресуде. Један је од жртава „инфицираних канцером", како јавно мнење и народ мисли. Изгледа да се Хашки суд „спашавао" смрћу својих клијената, када није имао довољно јаке кривичне аргументе за високе казне. Из ових констатација не треба закључивати да се брани ни једна страна у сукобу ако је поступала супротно правилима ратовања и непоштивања права заробљеника, у духу међународног права и постојећих валидних конвенција.

Ипак, ако је суд поверовао сведоцима, онда њихове изјаве немају за Славка карактер злочина, јер непримерено грубо понашање, не заслужује такву квалификацију, а поготово епитет злочинца. Заслужује моралну осуду или минималну казну, али најправилније ослобађајућу одлуку суда. То управо тврде сви адвокати одбране, сведок Зејнел и део јавног мнења. А у

сваком случају не може се сматрати да је био српски злочинац, како то хрватска јавност и медији понављају.

Међутим, што се тиче Славковог самоубиства, оно је тек мистериозно за све, осим за необјективно тужилаштво и сам Хашки суд. Скоро сви тврде да се није могао обесити, јер у ћелији нема за то услова, нема места где би могао закачити каиш, шпагу или нешто слично. А ако је био на граници психичког растројства, онда је требао добити адекватан медицински третман, који је очито изостао. Неповерење у Хашки трибунал владало је од његовог оснивања, а кулминирало је мистериозним смртним исходима других хашких осуђеника, Бабића, Горана Хаџића, Слободана Милошевића итд., за чију смрт такође постоји сумња, што због неадекватног медицинског третмана, тако исто и од неодговорног надзора и немара стражара.

Без обзира на различите прилазе судском процесу за Славка Докмановића, осуде, аболицију или ослобођење од одговорности, тврдим да ће велика временска дистанца, одговорити на све недоумице око тога, а данашње расправе ће, тада, пасти у заборав и постати ништавне. Такође као наук за бављење политиком свака личност мора бити добро профилисана, политички едукована, мудра и надасве опрезна на контакте и околину. Регрутовање политичара има свој пут, то ја наука, а не аматеризам, као у герилским условима. Мудар политичар не би насео на постављене замке. А правна и организована држава не би дозволила слободно вршљање страних агената по својој земљи без праћена од наделжних служби.

Славко је био ожењен Данилком Панић из Трпиње с којом је добио кћерку и сина. Имају своје породице и потомке, али не живе у Хрватској.

„ДОКМАНОВИЋ НИЈЕ КРИВ !.

Незаобилазна тема са Томиславом Мерчепом су догађаји на „Овчари“ код Вуковара, суђење СлавкуДокмановићу. рат у Вуковару и околини кад он више није био тамо.

Ево шта он каже о тим догађајима... Ти официри ЈНА су јавно оптужени 7. новембра 1995. године и они су најодговорнији за збивања на „Овчари”, када је, боље рећи поубијано између 200 и 300 Хрвата, додаје Мерчеп. Ето, сад се за тај злочин суди у Хагу Славку Докмановићу, председнику општине Вуковар када је започео рат. Зато ТВРДИМ да овај човек, највероватније НЕМА ОДГОВОРНОСТИ за оно што се тамо догађало на „Овчари”., бар колико ја знам, познавајући га пре и за време рата. Тачније, док сам ја био у Вуковару С ПУНО ОДГОВОРНОСТИ КАЖЕМ ДА ОН НИЈЕ УЧЕСТВОВАО НИ У КАКВИМ ЗЛОЧИНИМА. Међутим јесте учествовао у политичким играма. Али, ЗАТО И ТВРДИМ, А ДОБРО ЈЕ ДА СЕ ЈАВНО ЧУЈЕ, ДА СЛАВКО ДОКМАНОВИЋ ДИРЕКТНО НИЈЕ ИЗВРШИО НИ ЈЕДАН ЗЛОЧИН. То је пример да се погрешан човек налази на погрешном месту.” (*Извор: Бранислав Гулан, „Две стране истине”, стране 94. и 95.*)

12. ЈАНКОВИЋ ДРАГОЉУБ (1966-1991)

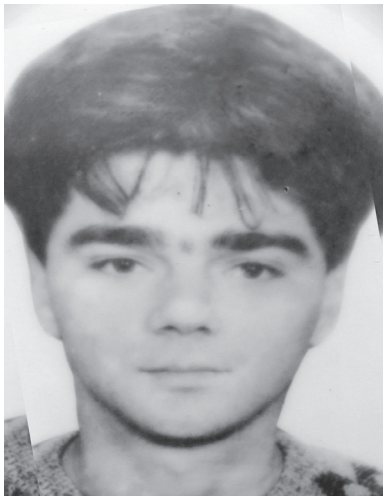

Драгољуб је рођен 19.8.1966. године у Котор Вароши као најмлађе од четворо деце оца Милутина и Мајке Марице, који су доселили у Трпињу 1972. године. У селу су мирно живели породични живот као муж и супруга са децом. Драгољуб је завршио основну и Средњу металску школу, након чега се запослио у „Стовариште" челаревске пиваре, а исте 1990. године се и оженио. Одслужио је војни рок у ЈНА. Драгољуб није имао нека посебна и специјална задужења у рату, али је оснивањем Српске Демократске Странке постао њен активан члан и тиме преузео одговорност одбране свог села и своје породице, дежурстава на истакнутим пунктовима, према линији непријатеља, као и већина мештана, окупљених у ТО.

Прва задужења била су држање стража около села у организацији Територијалне одбране места Трпиња и повремена помоћ ЈНА око одржавања линије раздвајања, које у почетку нису биле посебно угрожене.

У једној од многобројних провокација од стране хрватских формација из правца Трпињске цесте, група млађих мештана добила је задатк да ојача одбрану на линији раздвајања као помоћ у садејству са ЈНА. Замишљена линија раздвајања је сачувана, али је неколико бораца платило животом, међу њима и Драгољуб. Несрећни случај се догодио 15. септембра 1991. године од испаљене гранате на Трпињској цести, када је истог дана погинуло још два Трпињца. Настрадао је од ХРВАТСКИХ формација, које су желеле помакнути линије раздвајања.

Драгољуб је иза себе оставио мајку Марицу и незбринуту супругу и малолетну кћерку Драгану. Сахрањен је на месном гробљу у Трпињи.

13. ЈОКИЋ МИРОСЛАВ (1963-1991)

Рођен је у Трпињи 20.10.1963. као најмлађе од четворо деце од оца Саве и мајке Данице Луткић. Оба родитеља су пореклом из Босне, насељени у Трпињу педесетих година прошлог века. Завршио је основну школу и од 1978. године радио у Пнеуматици у Борову све до отказа 1987. године. Мирослав је волео друштвени живот, а посебну склоност имао је према фудбалу, где је узео активно учешће у Фудбалском клубу „Синђелић" као играч. Одслужио је војни рок у ЈНА. Мирослав је због своје

отворене подршке српској одбрани од надолазеће хрватске опасности био под присмотром илегално формираних паравојних формација пре ратних дејстава, па је једном приликом ухапшен под сумњом трговине оружјем и затворен у Осијеку. Након месец дана је пуштен, јер органи нису имали оптужујуће аргументе. Након тога одмах се придружио раду Територијалне одбране. Био је ангажован у ТО Борова села, али се вратио у Трпињу, прикључивши се одбрани Трпињске цесте. Био је веома физички и морално способан, сталожен, окретан и спортски тип младог човека, кога ништа не може изненадити.

Мирослав је настрадао 7. октобра 1991. године на Трпињској цести приликом праћења новинара Д. Жегарца ради репортаже коју је овај намеравао да објави са директне линије раздвајања. Нажалост, да ли због нечије непажње, или неког другог разлога, обојица су смртно погођени од стране ХРВАТСКИХ ФОРМАЦИЈА. Новинар је, тада смртно рањен на лицу места, а рањени Мирослав је успео доћи до села Липовача, мада је имао више прострелних рана, одакле је превезен у Сомбор у болницу, где је убрзо преминуо, јер није могао преживети тешко рањавање, иако је медицинско особље уложило велики напор да санира повреде. Судбину новинара Жегарца избегао је случајно његов колега Бранислав Гулан који је закаснио на састанак да заједно крену на исти задатак у Трпињу, на линију фронт. Заспао је и кајао што је закаснио!?

Мирослав је иза себе је оставио тужне родитеље, супругу у двоје незбринуте деце, сина Саву и кћерку Марину, као и ближе и даље рођаке. Потомци имају своје породице, а сећање на примерног, храброг борца и доброг човека неће никада избледети код његових најмилијих и оданих многобројних пријатеља. Мирослав је сахрањен у Трпињи на месном гробљу.

14. ЈОЦКОВИЋ БРАНИМИР-БРАНЕ (1960-1996)

Рођен је у Трпињи од оца Озрена и мајке Паце девојачко Игњатовић из Трпиње. Породица је староседелачка, настањена у улици Нови Шор. Разгранала се од родоначелника, који је носио презиме Јуришић, што се види из приложеног родослова.

Бранислав или Бране, како су га звали, је био 11. колено ове породица, који је прекинуо лозу пресудивши сам себи у најлепшем добу живота. Иначе породица ове гране Јоцковића је била изузетно способна и надарена за разна занимања, која су им била основни извор прихода, а пољопривреда допунски, тако да им је животни стандард био изнад просека. На, нажалост,

Озренова два стрица, Саво и Јован, погинули су у току Другог светског рата, а најмлађи Сретин син Слободан је имао само сина Озрена, а овај трагично настрадалог Бранислава.

С обзиром на моје дугогодишње пријатељство, од детињства, са Бранетовим оцем Озреном, морална ми је обавеза да дам неколико битних сећања на наше пријатељске односе, али и на карактерне особине њега као човека. Скоро као деца, почели смо рад у некадашњој Општини, тада Месни народни одбор општине Трпиња давне 1949. године, Озрен у пролеће, а ја у децембру те године. Били смо промовисани у звање „писара", или „писарски вјежбеник", не знајући да ће то бити последње најниже чиновничко звање у дугој историји трајања и деловања најнижих органа сваке општинске власти, односно администрације.

Након неколико године рада у Општини Трпиња и Бобота, је сам отишао на рад у привреду и даље школовање, а Озрен је остао веран општинској служби до краја живота. Наш заједнички рад и живот био је испуњен искреним пријатељством и помагањем у тешким послератним условима, када се на сваком кораку осетила „партизанштина", где се морало пазити на сваку изговорену реч. Рано смо научили шта се сме, а шта не сме говорити и када се мора прећутати на неправде сваке врсте. Са само 6 разреда основне школе научили смо одлично обичне административне послеове, матичарске послове, буџет и све што је било везано за закон и опште управне послове.

Дружења су била посебно интересантна, а пријатељство међу нама било је до самог врхунца, малтене до побратимства. Свакодневно смо наизменично ручавали код моје или његове куће. Преживљавао сам с Озреном развод брака његове маме Гине од оца Слободана, мада он никада није желео да покаже сету или потешкоћу одрастања без оца. Касније, када се оженио и направио кућу на плацу деде по мами, ствари су селе на своје место, нарочито када је добио сина Бранимира и када се чврсто устоличио у више чиновничко звање, по основу дугогодишње праксе и искуства.

Иако смо били раздвојени, моји доласци у Трпињу, нису могли проћи а да се не видим са Озреном код његове куће или у гостиони на билијару и картању, јер смо обојица волели ту врсту разоноде. Многобројне догодовштине из тог периода, које се односе на сараднике, Брату Сињана, Раду Јапана, Душка Пантелинца и Ђуку Докмановића или Јовелу сережана и Спасоја доставњача, заслужују да се о томе посебно напишу сећања. Контакти са попом Спасојом и његовој помоћи код израде планова обавеза, остали су тајна до данас. У периодима криза, Озрен је увек имао идеје како се спасити. А његова доброта да сваком мештанину направи услугу, неће се дуго година поновити. Волео је своје Трпињце и околна села, познавао много људи и људи њега и никада није имао конфликта у односима с народом.

Губитак сина Бранета доживео је веома тешко, често претурајући у глави догађаје не би ли нашао кривицу у себи и супрузи Паци, у можда, неком неспретном дијалогу са сином. Убеђивао сам га да људи који науме да оду из живота на свој начин, никога не слушају, нити се коме поверавају, што је опште позната чињеница за тај медицински синдром. Делимично је прихватао такве сугестије и смиривао се, али ни његово здравствено стање, није могло одолети трагедији најмилијег му сина јединца Бранета, те је и он преминуо пет година касније.

Бранислав се лепо развијао у добростојећој породица својих родитења, јер је Озрен био цео радни век општински службеник и матичар. О његовој заслузи „служећи" селу могла би се написати књига-роман, јер никада никоме није рекао да неће или не може направити услугу, ма у које време дана, па и ноћи.

Складни односи и миран живот породице трајао је све до почетка рата 1991. године, када су ти односи поремећени међу народом и уопште. Бранислав је као и већина млађих мештана приступио Територијалној одбрани, по чијем је задатку обављао дужност вршења страже и друге врсте одбрамбених активности, с обзиром на околност да је место било одсечено са југа и севера, из правца Осијека и Вуковара.

Бранислављево понашање и комуникација са пријатењима и родитељима до рата било је потпуно нормално. Међутим, после рата почео се понашати другачије од раније уобичајеног, што је доста забрињавало његове родитеље, али нису могли на то утицати, а ни сам није дозвољавао ни примао савете. Био је разведен од супруге, али је вићао ћеркицу.Често се затварао у своју спаваћу собу, не желећи контакт са пријатењима и родитењима, тако да је једног момента, односно 1966. године, вероватно несвесно, одлучио да изврши самоубиство оружђјем, које је, после рата поседовао. Хтео је да оде из живота. Сви детаљи Бранетовог понашања представљају типичан пример синдрома, карактеристичног за особе које тешко подносе атмосферу и слике из рата, познату као ПТСД, односно „Post Traumatic Stress Disorder" – PTSD. То је доста тешко психичко стање, тако да и медицина често пута не може да помогне.

Бранислав је био ожењен Миленом и с њом добио кћерку Мирјану 1984. године. Брак се није дуго одржао, и дошло је до развода, а кћерка је остала с мајком, која се касније преудала. И кћерка је у браку, а живи у Босни.

По свим мерилима, ова породица се угасила по мушкој линији, тако да надимак Кереш у Трпињи више не постоји. Убрзо после Бранислава и отац Озрен је умро 2001. године, болујући неколико година након несрећног губитка сина Бранета. Мајка Паца је умрла 1912. године и сви су сахрањени у породичној гробници у Трпињи, што се види на споменику. Банетова кћерка је кућу продала.

Колено	**РОДОСЛОВ ЈОЦКОВИЋ БРАНИМИРА**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈУРИШИЋ	1702-1760
II	син Јован	1722-1777
III	унук Григорије Јованов-Јуришић	1746-1811
IV	праунук Филип Јованов-Јуришић	1768-1834
V	прапраунук Стефан Јуришић	1801-1850
VI	бела пчела Сава Јуришић-Јоцковић	1824-1885
VII	син беле пчеле Емануел Јоцковић	1862-1923
VIII	унук беле пчеле Срето	1887-1952
IX	праунук беле пчеле Озрен	1934-2001
VI	бела пчела број два БРАНИСЛАВ	1960-1996

15. КОВАЧЕВИЋ СЛОБОДАН-БОБО (1969-1991)

Рођен је у Вуковару са местом становања у Трпињи, као старији син од оца Ђорђа и мајке Мирјане-Мире девојачко Јохан из Белог Брда. Надимак породице је Богданови. Ова породица је била радничка, али са мало земље, веома су добро живели све до почетка рата 1991. године. Слободан је завршио основну школу и средњу обућарску у Борову, након чега се запослио у Комбинату гуме и обуће „Борово" од 1987. године све до 2.5. 1991. године. Одслужио је војни рок у ЈНА. Отац Ђорђе је такође радио у фабрици Борово и са мало земње имали су леп стандард. Ђорђе је рано умро, па је цео терет пао на мајку Миру, која се борила да одгоји два сина, тек у развоју.

Још пре почетка рата Слободан се укључио у рад Територијалне одбрана села ради заштите становништва, пре свега на стражи, а после и у одбрани главних линија раздвајања. Имао је задатак у интервентној формацији, тако да је повремено одлазио на терен, на страже и извиђања.

Слободан се током несрећног дана спремао испред куће да уради нешто на њиви и управо тада је пала непријатељска граната из правца хрватске стране у двориште и смртно га ранила. Било је то 13.11.1991. године, у 22. години живота, само 5 дана пре пада Вуковара. Граната је испаљена из Нуштра или Борово насеља од стране ХРВАТСКИХ ФОРМАЦИЈА, а то није била једина жртва у Трпињи, која је настрадала од непријатеља из тог правца, јер су често гранатирали Трпињу и друга ближа насеља.

Мештани и ЈНА нису нападали нити гранатирали Борово насеље и Вуковар између затишја, већ само када је долазило до сукоба на Трпињској цести.

Слободан није био ожењен, али је иза себе оставио тужну мајуку Миру и брата Мирослава, ужу и ширу породицу, да вечно тугују за младим, ле-

пим момком. Сахрањен је на месном гробљу у породичној гробници. Брат Мирослав рођен 1971. године био је осуђен од стране хрватских органа за, наводно, суделовање или помагање при убиству недужних хрватских заробљеника у Трпињи. Родбина и мештани сматрају да није био крив, што говори и чињеница да је добио најмању казну. Након изласка из затвора, отишао ја на рад у иностранство, као и многи хрватски грађани, који у својој земљи нису могли наћи запослење. Психички и економски опоравак целе породице повремено ће се стабилизовати захваљујући вољи за опстанком.

16. КНЕЖЕВИЋ БОРИСЛАВ (1978-1991)

Рођен је у Вуковару 11.6.1978. године са станом у Трпињи и средње је дете од троје оца Божидара и мајке Марије, обоје пореклом из Босне. Борислав је био дете, тек са завршеним 7. разредом основне школе, када је недужно погинуо од испаљене непријатељске гранате ХРВАТСКИХ ФОРМАЦИЈА из правца Нуштра или Борова насеља, што се често догађало. Био је у кући својих родитеља и граната је пала унутра иза кауча где се тада налазио мали Борислав. Ово је била и остала трагедија за породицу до краја живота, да се никада не заборави. Његов брат од стрица Зоран је избегао несрећу јер је само неколико минута пре експлозије гранате, отишао својој кући, иначе ко зна како би прошао. Касније је имао лакшу повреду руке.

Несрећни случај се догодио 28. септембра 1991. године у јеку највећих непријатељстава две зараћене стране, мада су Трпињци стално деловали одбранбено, чували своје село од напада из правца Нуштра и Вуковара, односно Трпињске цесте. Иза Бориславa остали су тужни родитељи, браћа и сестре и ближа родбина.

Млади Борислав је сахрањен на месном гробљу у Трпињи, да се сачува успомена на један млади живот из времена нежељеног и наметнутог грађанског рата .

17. ЛУКИЋ КОНСТАНТИН-КОСТА (1940-1991)

Рођен је у Трпињи од оца Светислава и мајке Милосаве Живановић из Старог Сивца у Бачкој, која је преминула 1946. године. Отац Светислав се после смрти жене оженио другом женом, Терезијом и с њом добио троје деце. Светислав је био одговоран отац, а бавио пољопривредом и радничким занимање. Био је веома отворен и комуникативан, увек гласан и насмејан. Био је веома храбар борац у НОР-у о очему су говорили преживели борци.

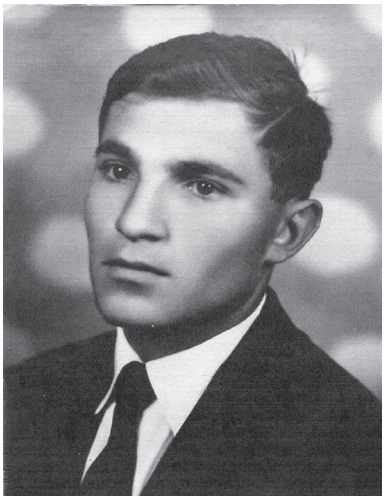

Коста Лукић

Константин је дете из првог брака и живео је доста дуго у Трпињи, али је после преселио у Вуковар, запослио се и оженио Евом Палијан из Ловаса.

Константин је 5. колено ове породице која је у Трпињу доселила из Стапара 1860. године. Живели су у улици Нови Шор. Надимак је Цвокоја. За време рата није био учесник ни на једној страни, него се скривао као и многи други мештани Борова насеља. Задње дане био је у објекту „Нова обућара", када командант Мартин Сабљић, Зденко Штефанчић и Мира Дунатов изводе 14 лица, од тога 11 Срба и одводе у просторије Збора народне Гарде – ЗНГ у солитер Ц10/2 и ту су их убили. У тој групи били су Марков Јова, Недучић Урош, Лукић Константин и двојица презимена Бабић и Живковић. Било је то задњег дана вуковарске голготе, 18. новембра 1991. године, дана када је пао Вуковар. Извор за ове и сличне податке је Интернет портал: www.ZlociniNadSrbima.com. Ја не могу тврдити за тачност извора, али га могу навести, јер у малој средини су се људи добро међусобно познавали, чак радили заједно.

Константин је био ожењен Евом Палијан из Ловаса и с њом добио два сина. Смрћу Косте породица је остала жалосна и незбринуту. Тек одрастањем синови се осамостаљују и воде свој породични живот, један у иностранству, а други у Новом Саду. Они имају своје потомке. Константин има још браће и сестара по оцу из његовог другог брака са Терезијом, сестре Јелицу и Велинку и брата Новака са којима је био у коректним родбинским односима.

Колено	**РОДОСЛОВ ЛУКИЋ КОНСТАНТИНА**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЖИВКО ЛУКИЋ	1834-1904
II	син Лазар	1849-1921
III	унук Новак	1877-1924
IV	праунук Светислав	1914--
V	прапраунук КОНСТАНТИН-КОСТА, жртва рата 1991-1995	1938-1995

18. МАНОЈЛОВИЋ НИКОЛА (1938-1991)

Рођен је у Трпињи од оца Драгомира и мајке Емилије девојачко Аврамовић из Вере. Надимак им је Барун. Ово је староседелачка породица у Трпињи настањена у Манојловој улици, која је добила име по њиховом претку Манојлу. Бавили су се земљорадњом, на невеликој површини. Одселили су у Вуковар, када су деца стасала за рад и школовање. Николин брат Мирко био је познати вуковарски професор гимназије, који се остварио у културном животу града, али и у списатељству.

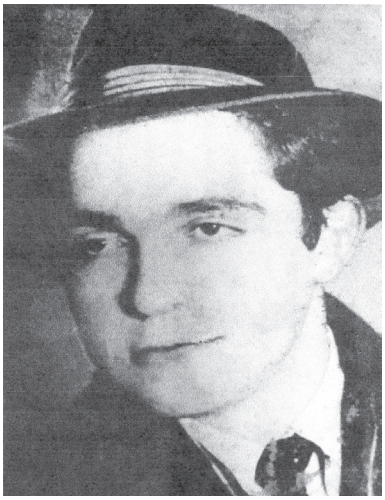

Никола Манојловић

Никола је по завршетку основне школе завршио месарски занат и радио је у Вуковару, а једно време и Аустралији, када је отишао са целом породицом. Рат је дочекао у Вуковару. По ПРВОЈ верзији, пре него што му је погинула супруга испред куће, одлучио је посетити оца на Трпињској цести, што се показало катастрофалним за њега, касније. Он је слободно, као да није ратно стање хтео остварити своју замисао да види оца. Идући пешице од Вуковара према свом циљу, ухапшен је и одведен у склониште-смештај у Борову насељу. Оптерећен својим циљем, наводно је побегао из склоништа и због тога је убијен у Боровском парку од стране ХРВАТСКИХ ФОРМАЦИЈА 5.11.1991. године, чиме је изгубио наду да последњи пут види оца Драгомира. ДРУГА, сигурно тачнија верзија је она коју је дала у својој изјава његова кћерка Љиљана, а цитирана је код мајке Данице.

Никола је иза себе оставио троје незбринуте деце, Љиљану, Биљану и сина Ричарда. Љиљана се удала и живи у Апатину. Има кћерку Наташу и унучад Немању и Дијану. Млађа Биљана је удана Цветковић и живи у Аустралија и има кћерку Јовану и сина Немању. Син Ричард живи такође у Аустралији, ожењен је Смиљом и имају сина Николу. Деца су ситуирана и живе свој породични живот.

Колено	**РОДОСЛОВ МАНОЈЛОВИЋ НИКОЛЕ**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ДИВА МАНОЈЛОВИЋ	1706-1764
II	син Михаил	1724-1800
III	унук Јован	1766-1816
IV	праунук Захарије	1792-1847
V	прапраунук Кузман	1823-1861
VI	бела пчела Стефан	1849-1924
VII	син беле пчеле Александар	1892-1956
VIII	унук беле пчеле Драгомир	1908--
IX	праунук беле пчеле НИКОЛА жртва рата	1938-1995

19. МАНОЈЛОВИЋ ДАНИЦА-ДАНА (1943 -1991)

Николина жена Дана рођена је у Бачкој у Пригревици од оца Драгољуба Тучева и мајке Видосаве, девојачко Димић. Оца Драгољуба убили су Мађари 1941. године у Новом Саду као пекара. Мајка се после преудала и живела цело време с децом у Пригревици.

Даница се удала је за Николу Манојловића и добила троје деце. Живели су у Вуковару мирним породичним животом. Никола се бавио месар-

Дана Манојловић

ским занатом, а Дана је радила у фабрици Борово. Поремећени добри национални односи избијањем рата 1991. године донели су немир и страх у ову породицу. Живели су у својој породичној кући преко пута болнице и то је због тога изгледало безбедно место. Међутим није било тако.

Доласком прохладних јесењих дана, Николина жена Дана изашла је са колегиницом испред куће да скупља грање које је отпало приликом гранатирања тог дела града. У тренутку скупљања грања, испред куће је пала граната и смртно однела два живота. Према подацима погинула је 15. 11.1991. године. Погинула је од гранате испаљене од стране ТО Вуковар или ЈНА.

Ради истините приче о страдању драгих родитеља наводим у целости изјаву кћерке Љиљане о родитељској трагедији.

„Кад сам бежала из Вуковара због рата била сам сва изгубљена и нисам знала где да идем, јер сам касно одлучила да изађем из града. У задњи тренутак сам спасила брата Ричарда који је морао џакове пуне песка да пребацује хрватским гардистима. Моменат кад сам последњи пут видела оца Николу и мајку Даницу. Само сам шапнула оцу, који се одједном појавио испред наше куће, да идемо у Србију. Знала сам да ће бити срећан због мојих речи. Како смо журили појавила се мајка и рече на енглеском „дај ми само један пољубац". Већ смо брат и ја били у санитетском возилу и нисам изашла да је пољубим и нећу себи опростити док сам жива што то нисам учинила.

Побегли смо код баке по мајци у Пригревицу и чекали ослобођење Вуковара. Кад је тај дан дошао гледајући ТВ препознала сам на снимку РТС-а убијеног мог оца Николу. Стално се вртио тај снимак и поред њега мало даље убијена још два човека. Једном човеку је бутина била развађена, колико се сећам. Други дан мој брат, који је имао 15. година, отишао је заједно са ујаком оца да идентификују. Кад су се вратили брат ми је рекао да је изгледао као да спава у оној својој јакну са крзном што ми је остала у сећању. Нашли су га у вртићу у Борову насељу и ставили у онај црни џак са неким бројем који сам заборавила. Нешто као 32 или 42, не сећам се. И одвезли су га заједно да другим убијеним људима.

У међувремену је бака рекла да је дошла до информације да је мајка погинула од бомбе. Ја сам јој рекла да то није истина и да људи свашта причају. Касније сам сазнала да је истина и да су неки делови тела били по дрвећу. Након тога моја рођена сестра Биљана их је тражила и није их могла пронаћи. Након много година одлучим да их покушам пронаћи. Нашла сам их, да не описујем како. Одрађен је мој ДНК и мога стрица Мирка Манојловића. Отишла сам у Загреб на идентификацију и речено

је за оца да га је Дунав избацио код неког села близу Новог Сада и да је тамо сахрањен под НН. Ништа ми није било јасно. Али су ме убеђивали у Загребу да не мора бити увек како нешто видиш. Рекла сам им да сам оца видела на снимку и да га је брат идентификовао. Нисам имала снаге да улазим у неку расправу.

Родитељи моји су ескумирани и довезла сам их у Апатин да буду у близини. По информацијама комшилука гардисти су требали оца, јер је био месар и довели га у вртић због кухиње. Моје лично мишљење је да им је опсовао мајку усташку и да су га зато убили".

Емотивна исповест кћерке Љиљане верно је описала догађаје и изнела своје виђење страдања вољених родитеља. Овакве исповести добро би дошле за сваког настрадалог у прошлом рату, а посебно лица која су у овом списку. Хвала Љиљани у чијој су близи посмртни остаци родитеља.

20. МИЛОВАНОВИЋ СЛАВКО (1922-1991)

Рођен је у Трпињи 18.9.1922. године од оца Светозара и мајке Љубице-Љубе девојачко Симотин из Трпиње. Надимак породице је Николчин, а лични надимак Славка је Цајкан, који је добио након рада у милицији. Ова велика породица Миловановића била је једна од најнапреднијих од свих својих сродника настањених у Гаврилову улици. Основни извор прихода била је пољопривреда, али су Славко и његов брат Жарко имали склоности за друга занимања. Славко је био пасионирани форограф и тиме се успешно бавио пре рата.

Аутор памти Славка од пре рата, јер је имао комплетно нов сјајни бицикл са корпом, динамом и светлом, који је волео провозати сокаком, показујући свој бицикли и још лепши момачки стас. Сећам се фотографисања у нашој старој кући, али и играња фудбала крпењачом испред њихове, Ћићићеве и Вајине куће у друштву брата Жарка, Немање Ћићића и три брата Ваје Миловановића, Миленка, Николе и Павла и других. Родослов породице описан је код његовог брата Жарка, погинулог у Другом светском рату.

Када је почео рат и основана НДХ, Славко је отишао на рад у Немачку, у ствари у Аустрију, где је провео извесно време, да би се после рата запослио у милицији. На раду у Бечу добро се сналазио и чак успоставио трајне пријатељске односе са једном чешком породицом, која му је долазила у посету после рата. После ослобођења ангажован је у народној милицији у Осијеку, где је успешно обављао своју дужност, иако је имао, понекад, веома сложене и опасне задатке, које је у то време требало професионално одрадити. Због своје стаситости, спретности, мудрости и

стрпњења био је запажен милиционер. Међутим, након престанка рада у милицији стално је живео у Трпињи и бавио се пољопривредом и водио миран пензионерски породични живот до почетка рата 1991. године.

Прве године рата село је било потпуно блокирано, изузев коридора према Дању и селу Борову. Живот до рата у Трпињи, као и другим селима Вуковара, био је на веома високом стандарду, јер је село економски доживело највећи процват од 1945. године. Када је почео рат 1991. године све се променило економски, психолошки и морално, јер је ратна психоза пореметила, до тада, нормалан живот. Иако већ у годинама, Славко се придружио стражама Територијалне одбране села у границама својих физичких и менталних могућности.

На село су падале гранате са хрватских положаја из Вуковара, Нуштра и Винковаца, од који су многи мештани смртно настрадали. Управо је и Славко настрадао од једне гранате, која је пала у близини његове куће, смртно га погодила и премунио је 24.9. 1991. године. Граната је дошла од стране ХРВАТСКИХ ФОРМАЦИЈА, највероватније од Нуштра, силоса или Трпињске цесте.

Славко је био ожењен Јулком Табаков из једне мирне и добре породице досељене и Бачке и с њом добио кћерку Љиљану. Она је завршила технолошки факултет, удала се за колегу Мирка Димитријевића и почела радити у ВУПИК-у Вуковар. Из тог брака имају два сина, који раде и живе у Београду, а они живе мирне пензионерске дане у Трпињи.

Славко је сахрањен на месном гробљу у Трпињи. И ова грана Миловановића, звани Николчини ће одумрети, јер нема мушких потомака.

21. МИЛОВАНОВИЋ СТЕВАН (1910-1991)

Рођен је у Трпињи од оца Радивоја и мајке Јелке, девојачко Јовичић из Борова. Лични надимак је Бокша. Стеван је становао у Трпињи, а био је једно време и председник општине, тј. Месног народног одбора општине Трпиња у време када је аутор био писар. Био је сељачки промућуран, али није имао довољно смисла за разумевање мештана, због склоности према пороцима кафанског живота.

Породица Миловановић је староседелачка и многобројна лоцирана у Гавриловој улици. Већина породица била је доброг имовинског стања, а живели су углавном од пољопривреде. Генетски су повезани са породицом Радовановић, јер им је заједнички родоначелник по имену Божа, који је имао синове Радована и Милована, те је ова породица добила презиме по Миловану. После ослобођења Стеван је живео у Трпињи, а био је и председник општине. После извесног времена Стеван је одселио

у Вуковар са супругом Љубом и тамо лепо живео као пензионер. Имао је и мали посед и викенд кућицу у Истри где је одлазио на одмор. У току рата је највише времена проводио у подруму са другим комшијама, а повремено обилазио кућу. Долазио је у болницу код доктора Манојловића бициклом, јер је имао извесних здравствених проблема, али се враћао поновно у склониште. Једном приликом када је изашао из склоништа по неком послу, пала је граната и смртно га погодила, тако да је одмах преминуо. Било је то током 1991. године, а граната је испаљена од стране јединица ЈНА И СРПСКИХ ФОРМАЦИЈА.

Стеван је био ожењен Љубом, која је преживела рат и отишла код кћерке из првог брака у Осијек. Наводно, после Стевановог страдања није пријатељски била расположена према понашању Срба, мада за време и после Другог светског рата није показивања нетрпељивост према њој супротној религији и нацији. Нису имали потомства. Стеванов брат Никола, звани Коњетина, погинуо је у Другом светском рату. Њихово брат по оцу је Бранко Миловановић Ћурчија, једини је имао потомство. Стеван је сахрањен у Вуковару.

22. МИЛОВАНОВИЋ МИЛИЦА-МИЦА (1920-1991)

Рођена је, наводно у Трпињи 1920 године од оца Лазара, али нисам пронашао њене претке. Нема довољно података из њеног живота, осим да је настрадала за врема рата 1991. године у Борову насељу са још неким комшијама као цивилно лице. Немилосрдно су убијени од хрватских бојовника.

На интернету сам, ипак, пронашао податак да је Милица убијена као цивил у Козарачкој улици у Борово насељу 18. новембра 1991. године са још четири друга лица: Илија Вуковић и супруга Еугенија, те Мирослав Булајић и супруга Илинка.

23. МИРЈАНИЋ БРАНКО (1935-1991)

Рођен је у Трпињи од оца Владимира и мајке Ковинке Вучевац из Острова. Надимак породице је Дудар. Ова породица Мирјанић бавила се искључиво пољопривредом као основним занимањем и извором прихода. Добро су економски одржавали свој посед и спадали су у групу мештана са добрим имовинским стањем.

Бранко је 8. колено породице. Заршио је основну школу у Трпињи, а столарски занат у Вуковару. Радио је цело време у својој струци, а потом се оженио Босиљком Лазић из Борова. Имали су своју кућу на Кривој бари и живели мирним животом, али нису имали потомства.

Почетак рата 1991. године дочекали су са неизвесношћу као и сви грађани радничког Вуковара. Бранко по природи није био наметљив, нити га је интересовао друштвено-политички рад, а најмање жеља да се ангажује на том пољу. Када су почеле тортуре српског становништва од стране чланова пораженог ХДЗ-а на локалним изборима, дошло је до убијања, киднаповања и хапшења Срба, који су немилосрдно убијани и бацани у Дунав. У једној таквој акцији ухапшен је и Бранко у ноћи 30 на 31. јули 1991. године са још двојицом грађана српске националности, Славка Миодрага рођеног 1938. и Владе Скелеџије рођеног 1930. године. Сви су ухапшени у својим кућама.

Према сазнању и подацима из српских извора, хапшење су извршили Мажар Жељко, Насер, Арбанас и Ксенија Пиплица. Одведени су до Дунава где су их убили и гурнули у воду, а затим се вратили у силос у пола 7 сати ујутро. Колико се зна поменуте жртве нису имале никакве везе са политиком и чланством у странкама са српским предзнаком, што значи да су криви само због своје националне припадности. Да ли су извршитељи овог злочина кривично процесуирани није познато.

Бранково тело није никад пронађено, мада се зна да је бачено у Дунав, да би ожалошћена породица могла да га сахрани и вечно тугује над његовом хумком.

НАПОМЕНА: Омах после хапшења ове тројице, 31. јула 1991. године ухапшен је и Младен Мркић у поподневни часовима када је излазио из самопослуге. Већ након два дана и мене су привели по Мији Крајиновићу у канцеларију Народне одбране, али су ме пустили након извесног времене, без образложења, односно ради рутинске контроле, како су ми говорили. На опасност од хрватских екстремиста мене је раније упозорио мој познаник Хрват Винко Будимир са Трпињске цесте и пријатељ Здравко, али то нисам довољно озбиљно схватио. Након седам дана избегао сам у Нови Сад, а после остали део породице, млађи син и супруга.

Младен *Ђорђа* Мркић
(1938-1991)

Бранко Мирјанић никада није нађен, вероватно се изгубио у дунавским дубинама и увалама, а исту судбину је доживео и мој пријатељ Младен Мркић, кога породица није пронашла. Након извесног времена тела Славка Миодрага и Владе Скелеџије пронађена су у Дунаву код Новог Сада и након идентификације сахрањени су у Новон Саду.

Са Младеновом супругом Радом, после његовог киднаповања, прегледали смо у МУП-у Нови Сад на стотине слика скупљених лешева и њихових делова из Дунава, али Младена нисмо нигде могли наћи, као и већину недужних цивилних жртава из Вуковара и Осијека. Изгубили су се у дубинама хировитог Дунава.

Иако Младен није из Вуковара, већ из места Домановићи у Херцеговини, навео сам га овде јер знам добро његов случај, пошто се догодио пре званичног почетка ратних дејстава на подручју Вуковара. Није нигде био политички ангажован у време киднаповања, нити се некоме замерио ни по којем основу, јер није спадао и категорију конфликтних људи, напротив био је комуникативан и спреман да свакоме помогне. Обављао је одговорну руководећу функцију као директор Радне организације кооперације, где је у свим селима, као такав, био омиљен и спреман да помогне. Управо је кооперативна сарадња ВУПИК-а допринела економском јачању села за што велике заслуге, свакако, има и господин Младен Мркић, мој пријатељ и сарадник на послу.

Сећање на цивилне жртве Срба пре почетка рата, који су најчешће завршили у Дунаву, је обавеза преживеле родбине и политичких организација Срба, али и државе Хрватске, јер се тиме, уопште, не негирају хрватске жртве рата. Све невине жртве заслужују да их се не заборави и да им се сваком пригодом ода дужна почаст, па макар то била водена гробница велике реке Дунав.

Колено	**РОДОСЛОВ МИРЈАНИЋ БРАНКА**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ЈОВАН МИРЈАНИН-МАРКУШИЧАНИН, спомиње се и Кнежевић	1714-1783
II	син Теофан	1763--
III	унук Јеврем	1801-1864
IV	праунук Стефан	1832-1900
V	прапраунук Младен	1853-1903
VI	бела пчела Милорад	1884-1958
VII	син беле пчеле Владимир	1911--
VIII	унук беле пчеле БРАНКО жртва рата 1991-1995	1935-1991

24. МИЦИЋ МИРОСЛАВ (1970-1991)

Рођен је 13.10.1970. године у Вуковару, а настањен у Трпињи од оца Милана и мајке Јелене девојачки Јеремић, која је преминула када је Мирослав имао свега 7 година. Обе породице су доселиле из Босне, отац из Доње Пакленице, а мајка из Српске Зелине. Родитељи су лепо живели у селу одгајајући своја два сина, Мирослава и Радослава, али након смрти прве жене Милан се оженио други пут. Друга „мајка" је мајчински одгајала децу, не слутећи да ће их задесити највећа несрећа, коју родитељи могу доживети.

Мирослав је завршио основну школу у Трпињи, а војни рок у ЈНА провео је 1989. и 1990. у два града, у Бихаћу и Љубљани.

Срећом избегао је почетак рата у Хрватској, али не и каснију судбину. Волео је фудбал, али није било времена за ту врсту разоноде, коју су пореметили надолазећи ратни догађаји.

По доласку из војске придружио се Територијалној одбрани око држања стража и мотрења безбедности села. Касније је распоређен у интервентни вод и повремено се укључивао у кључне акције. У једној безопасној акцији, група мештана је у сарадњи са ЈНА кренула према положају Трпињаца, како би ојачала и помогла одбрамбену линију према хрватској страни. У налету хрватских бојовника, ојачана одбрана је издржала налет, али је том приликом настрадао тако што је наишао на тенковску мину на Липовачком путу, где је настрадало још неколико младих бранилаца, а један број је рањен. Међу погинулима смртно је настрадао и Мирослав у 21. години живота и то 15. септембра 1991. године од ХРВАТСКИХ формација

Иза Мирослава остала је неутешна породица, родитељи и брат Радослав са породицом. Сахрањен је на месном гробљу у Трпињи.
Епитаф на споменику:

„ИЗГУБИХ ТЕ СИНЕ У ВИХОРУ РАТА,
УБИЛА ТЕ ПРОКЛЕТА ДУШМАНСКА ГРАНАТА.
ОТИШО СИ СИНЕ У НАЈЛЕПШЕ ДОБА,
ВЕЧНО ЋЕ ТЕ ЖАЛИТ ТВОЈ ОТАЦ ДО ГРОБА.
ОСТАО САМ СИНЕ БЕЗ ТЕБЕ И СРЕЋЕ,
ТВОЈ ТЕ ТАТА НИКАД ЗАБОРАВИТ НЕЋЕ.
ДАЛ ЈЕ ЈАВА ИЛ ЈЕ РУЖАН САН,
ЈА ТЕ ЧЕКАМ СИНЕ СВАКИ ДАН.
АНЂЕЛИ ТЕ НЕГДЕ ОДВЕЛИ СА СОБОМ,
ОСТАВИО СИ МЕНЕ ДА ЦВИЛИМ НАД ТОБОМ.
ХРАБАР ЧОВЕК СИ БИО, ЈУНАЧКИ СИ ПАО,
СВОЈ СИ ЖИВОТ СИНЕ ЗА СЛОБОДУ ДАО."

25. МИОДРАГОВИЋ ЈОВАН-ЈОВИЦА (1958-1991)

Рођен је 1.9.1958. године у Вуковару са станом у Трпињи, као млађи син од оца Светислава и мајке Јелене, девојачко Вујић. Ова породица спада у млађе староседеоце у селу јер су доселили јако давно из Мађарске. Породица је била имућна од доласка до данас. Основно занимање је пољопривреда, а од сточарства, овчарство и свињарство.

Јован је 5. колено ове породица, која је доселила из Мађарске из места Велики Будимир. Теодор је довео породицу Миодраговић у Трпињу, а Теодоров брат је остао да живи у Будимпешти. Породица је по доласку у Југославију, најпре била у

Осијеку и Даљу, па коначно у Трпињи, у улици Бршадинчић. Бавили су се земљорадњом. Уживали су добар углед у селу и брзо се адаптирали на староседелачко становништво.

Јовица одрастао је са родитељима, Светиславом-Бајом и мајком Јелном и старијим братом у новој великој кући у Великој улици. Вредни родитељи одгојили су два млада момка и обезбедели високо образовање. Јован је завршио Економски факултет у Осијеку 1981. године, а војни рок одслужио 1982. године. Радио је успешно као трговачки путник, а 1990. године основао сопствено предузеће.

По оснивању Српске демократске странке постао је међу првима њен члан, због чега је имао доста проблема у обављању својих приватних послова. Био је принципијелан у својим одлукама и ставовима, држећи се своје вере и традиције. Придружио се Територијалној одбрани у заштити села у интервентном воду, укључујући се претходно у рад сеоских стража.

Складан и миран породични живот пореметили су ратни догађаји у Републици Хрватској 1991. године, када је дошло до распада бивше „братске" Савезне Социјалистичке Југославије. Када су немири узели велике размере и када је дошло до националне поларизације, сва српска села вуковарске околине су била изолована барикадама прво од стране нове хрватске власти, а паралелно и са српске стране, ради заштите сопственог становништва.

Главна линије раздвајања била је Трпињска цеста, која се минимално померала, тако да су неке куће прелазиле из руке у руку. Јовица је у једној акцији ослобађања Трпињске цесте био озбиљно рањен 26.8.1991. године, одведен је на лечење у Нови Сад, али није желео да остане дуже, па се вратио у Трпињу да помогне својим друговима у одбрани села. У посети првој линији, већ раније рањени Јовица, водио је новинаре из Сомбора да забележе неки догађај са прве ратне линије. Не слутећи на опасност од хрватске стране, Јовица је новинарима објашњавао позиције зарађених страна, да би га у једном тренутку смртно погодио снајперски метак са ХРВАТСКЕ СТРАНЕ, а тај догађај забележиле су камере сомборских колега. Јовици није више било спаса и преминуо је 5. новембра 1991. године на Трпињској цести.

Иза Јовице остали су тужни родитељи, брат и супруга Данка, са малолетним сином Милошем, рођеним 1983. године. Супруга је из Борова из познате породице Ајдуковић, чији је брат Слободан, такође жртва рата 1991. године. Јовица је сахрањен на месном гробљу у Трпињи.

Колено	**РОДОСЛОВ МИОДРАГОВИЋ ЈОВАНА**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ТЕОДОР	1759-1931
II	син Срето	1889-1957
III	унук Никола	1912--
IV	праунук Светислав	1935-2020
V	прапраунук ЈОВАН, жртва рата 1991-1995	1958-1991

26. ОПАЧИЋ СИНИША (1959-1991)

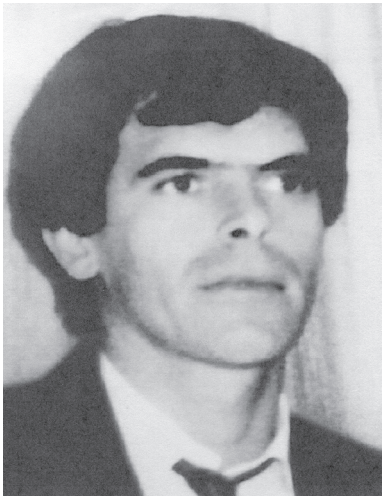

Рођен је 14.9.1959. у Вуковаруа, од мајке Данице-Дане девојачко Максимовић из Трпиње и оца Раде Опачић са Лужца. Одрастао је у Трпињи у кући деде Милана Максимовића, али је с мајком преселио на Лужац и касније Боровску цесту.

Синиша је био запослен у Комбинату гуме и обуће Борово као радник у складишту Борово комерца све до почетка рата 1991. године, када је морао престати са радом. Настрадао је од гранате у својој кући на Боровској цести када је био тешко рањен 2.11.1991. године, те хитно превезен у болницу у Сомбор, где је преминуо 4.11.1991. године. Његова кућа се налазила узмеђу две зарађене линије, тако да је ипак погођен од стране ХРВАТСКИХ ФОРМАЦИЈА.

Синиша је био ожењен Мирком Петковић из Борова села и с њом добио два сина, Раду 1981 и Срђана 1984. године. Обојица живе у Новом Саду и имају своје потомке.

Синиша је сахрањен на месном гробљу у Трпињи, привремено, а после су родитељи пренели његове посмртне остатке у Нови Сад, где живе сви његови најближи.

27. ПАЛИЋ ЖИВОЈИН (1957-1991)

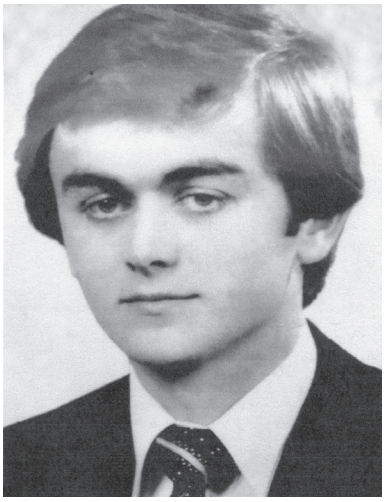

Рођен је 17.9.1957. године у Вуковару са станом у Трпињи од оца Драгомира и мајке Данице девојачко Поповић из Трпиње. Надимак породице је Лопарац и Чикун. Ово је једна од најстаријих породица у Трпињи, чије презиме није мењано током целог боравка на овим просторима. Главно занимање породице је пољопривреда као основни извор прихода. Веома су вредна, поштена и радна породица.

Родослвов ове породице описан је код Гојка Палића настрадалог у Другом рату и овде, тако да читалац може лакше идентификовати Живојина, који је 9. колено породице.

Живојин је завршио основну школу и гимназију, те уписао Пољопривредни факултет у Осијеку, који није завршио иако је био при крају. Не чекајући диплому факултета, отворио је приватну трговину „Тара" у Вуковару 1986. гоодине и од тог посла почео

свој нови живот. Волео је лов и био је члан Ловачког друштва. Познајући добро ову дивну и мирну породицу, пратио сам повремено Живојинов животни пут, јер је његов стриц Бранислав био моја школска генерација као одличан ученик.

Одслужио је војни рок у ЈНА, оженио се и добио кћерку Весну 1986. године и почео миран и лагодан нови живот до рата 1991. године. Живојин није имао склоности према војним питањима, али је као млад човек био веома одговоран и ангажован у одбрани свога села, прво као држање стража, а затим су уследиле војне акције. У једној, првој од одбранбених акција група мештана је кренула са ЈНА да ојача прву линију одбране, јер се очекивао напад с хрватске стране. Колона тенкова се кретала испред групе пешадинаца, али је на прилазу српској линији дошло до јаког напада непријатељских минобацача, којом приликом је једна тромблонска мина прошла испод гусеница тенка и приликом експлозије смртно ранила борца Живојина. Несрећни догађај се одиграо на Трпињској цести код Липовачког пута 26. августа 1991. године. У акцију је увек ишао са братом од ујака, који на срећу није настрадао.

Погибија младог Живојина означена је као прва жртва у селу, тако да је та несрећа потресла све мештане, а највише неутешне родитеље Даницу и Драгомира због губитка сина јединца. Иза Живојина остала је супруга и малолетна кћерка Весна. Живојин је сахрањен на месном гробљу у Трпињи, где га посећују неутешни родитељи, још увек не верујући да га више нема међу живима.

Епитаф на споменику:

„ОНО ЈУТРО КАД САМ УРАНИО
С МОЈИМА СЕ НИСАМ ПОЗДРАВИО.
А КАД ВИДО ДА МОРАМ УМРЕТИ,
ЈОШ МИ ОВО БИЛО НА ПАМЕТИ.
ДА ПОЗДРАВИМ СВОЈУ ФАМИЛИЈУ,
ВЕСНУ МАЛУ КЋЕРКУ НАЈМИЛИЈУ.
И ТУ ПАДЕ ПОКРАЈ
БРАТА РАЊЕНОГА,
ТУ ЈЕ БИО КРАЈ ЖИВОТА МОГА.”

Колено	**РОДОСЛОВ ПАЛИЋ ЖИВОЈИНА**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК ГЛИГОРИЈЕ	1734-1787
II	син Никифор звани Ниђета	1759-1814
III	унук Јован	1778-1829
IV	праунук Павел Палић-Лопарац	1809-1868
V	прапраунук Михаил	1844-1916
VI	бела пчела Коста	1885-1946
VII	син беле пчеле Илија	1912--
VIII	унук беле пчеле Драгомир	1933--
IX	праунук беле пчеле ЖИВОЈИН, жртва рата 1991.	1957-1991

28. ПАЛИЋ БРАНКО (1946-1993)

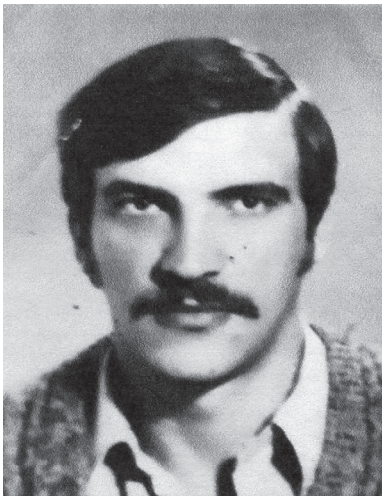

Рођен је у Трпињи од оца Ђоке и мајке Марије, зване Мира, девојачко Квесић. Надимак породице је Главчинови. Живели су дуго година у Трпињи, а после преселили у Вуковар. Породица је живела од свог рада, јер је отац Ђоко био стручњак у Комбинату Борово и заузимао добру руководећу позицију у непосредној производњи. Мајка Мира је била сеоска учитељица са веома добром репутацијом.

Бранко је 9. колено ове староседелачке породице у Трпињи, чије је пребивалиште у Гајчанској улици. Отац Ђоко био је заслужни партизански борац, веома одлучан и принципијелан. Никада није имао порока, напротив, био је комуникативан и радо виђен у друштву као пријатељ, Управо као такав упознао је и своју супругу Миру, која се после рата оспособила за учитељско звање. И мени је била учитељица, одлична као учитељ и жена.

Бранко је завршио основну школу у Трпињи, а гимназију у Вуковару, а после Правни факултет. Према личном сазнању и мишљењу колега, био је одличан правник и познавалац струке, мало тврд у принципима, што је карактеристика ове гране Палића, али правичан у сваком погледу.

Према сазнању Бранко је извршио саомубиство у својој кући, вероватно под утицајем синдрома који прати учеснике рата као стресни облик, који води у нежељеном правцу. Синдром познат као „Post Traumatic Stress Disorder”,- PTSD, познат је нарочито за поједине учеснике рата који су били преживели и видели сцене које не могу заборавити, јер им стално оптерећује психу. Могуће да је Бранко био један од таквих жртава. Не верујемо у спорадичне приче да је убијен под велом неких неразјашњених околности, јер би то испливало на површину.

Бранко је био ожењен Катарином и с њом добио троје деце, који су засновали своје породице и имају потомке. Сахрањен је у Вуковару у породичну гробницу.

Колено	**РОДОСЛОВ ПАЛИЋ БРАНКА**	*Г.рођ/смрти*
I	РОДОНАЧЕЛНИК СИМЕОН	--1760
II	син Георгије	1734-1787
III	унук Теодор	1764-1817
IV	праунук Захарије	1800-1849
V	прапраунук Лука	1825-1905
VI	бела пчела Божидар	1866-1916
VII	син беле пчеле Петар	1893-1941
VIII	унук беле пчеле Ђоко	1920-1990
IX	праунук беле пчеле БРАНКО, жртва рата 1991-1995	1946-1993

29. ПОЈАТИЋ МИРКО (1962-1991)

Рођен је у Трпињи од оца Милана и мајке Госпаве Тешановић из Скугрића у Босни. Породица је доселила из Босне, а у црквеним књигама се спомиње Јован и његов син Коста, који је опет имао сина Милана, а Милан сина Мирка, што значи да је ова породица пустила корене у Трпињи са неколико генерција. Породица је призната у селу као радна и брзо су сви стекли своју економску самосталност.

Мирко је имао кућу на подручју Трпињске цесте, око подручја ратних дејстава, а време рата је проводио у селу због тога што је кућа била изложена опасности од сукобљених страна. Повремено је могао одлазити да обиђе кућу, уз велику пажњу, али је једном приликом, одлазећи кроз атар иза Орловаче кроз кукуруз, нагазио на мину и смртно рањен. Верујем да је то истинита прича о његовом страдању. Несрећни случај се догодио на почетку рата 27. августа 1991. године у раној фази сукоба зараћених страна када је тешко погођен. Хитно је пренет у сомборску болницу али је преминуо 28. 8. 1991. године од неизлечивих повреда. Постоји и друга верзија страдања да је погинуо у акцији на Липовачком путу. Наравно да ни једна верзија не умањује његов велики допринос одбране села, породице и куће.

Мирко је сахрањен на месном гробљу у Трпињи, а иза себе је оставио неутешне своје најближе, супругу Љубицу и кћерке Снежану, Биљану и Светлану, те ширу родбину.

30. ПЕРАЈЛИЋ ЈОВАН (1971-1991)

Рођен је у Вуковару 28.1.1971. године са станом у Трпињи од оца Радослава и мајке Богданке Недељковић из Боботе. Ова породица са презименом Перајлић, и породица са презименом Вуковаић у директном је крвном сродству са породицом Татомировић, јер им је свима родоначелиник по имену Бариша. Ови Перајлићи имају надимак Вурња. Родослов породице описан је код претка Љубомира и његовог сина Јована који су погинули у претходним ратовима. Прадеду Љубомира убиле су усташе у једној рацији, а његов други син Јован погинуо је, такође, у Другом светском рату. Погибијом младог Јована у последњем

рату, произилази да само у једној генерације није било смртног случаја, односно несреће. Велика је то трагедија за ову мирну и цењену породицу.

Живот ове породице између два светска рата, иако су доживели трагедију у Другом рату, након психолошког консолидовања, лепо се економски развијао и достигао завидан животни стандард.

Млади Јован је завршио основну школу у Трпињи, а Средњу трговачку у Осијеку. Служио је војни рок у ЈНА и на сву срећу вратио се у јуну 1991. године, избегавши несрећне околности које су задесиле војску ЈНА распадом државе. Одмах по повратку из војске придружио се Територијалној одбрани села.

Наставком рата у другој половини 1991. године на подручју Републике Хрватске, животне прилике су драстично промениле правац и начин живљења, јер је претила нова опасност за живот. Брига родитеља за стасалу децу све више је расла, јер се знало да треба бранити своје огњиште, а то може да доведе до нежељеног исхода.

У једној од одбрамбених акција група младих мештана придружила се јединицама ЈНА да помогне и ојача прву одбрамбену линију према Трпињи, јер је претила опасност продора хрватских снага. Јован је са још неколико другова узео заклон иза једне куће, мислећи да ће из те позиције моћи безбедно деловати. Међутим, изненада је иза куће и на њу пала граната, која је била смртоносне за другове и Јована. Догодило се то на Трпињској цести 14. септембра 1991. године од стране ХРВАТСКИХ формација. То је званична верзија догађаја. Међутим има и друга верзија случаја, која побија ову прву. Бар тако мисле породица и неки борци, који су били сведоци страдања младог Јована.

Погибија младог и неискусног младића изазвала је сумње родитеља и мештана на околности његове погибије и још двојице суборaца. Мајка овог младића Богданка размишља питањем „зашто његови другови ћуте". Њене сумње, изгледа, имају основа, јер мистерија погибије није решена до данас за ову ожалошћену породицу, али временска дистанца могла би одгонетнути сумње погибије у овој акцији. Све околности говоре да је било издаје или уплетеност кртице хрватске обавештајне службе у редовима ЈНА или ТО околних места. Изгледа да је затајила цела српска контраобавештајна служба.

Да се Јован може вратити, вероватно би рекао, „зашто и за кога сам дао свој млади живот, трећи из моје породице у истом веку."

Према сазнањима из хрватских извора, у Територијалној одбрани места Даљ, деловала је особа сумњиве прошлости, што оправдано доводи у сумњу Јованову погибију и још неких који су убијени или рањени, када је ова „помоћ" дошла са стране.

Јутарњи лист од 18. свибња 2008. године под насловом „Злочин без граница" пише:

„Иако се у почетку мислило да је ријеч о бившем припаднику српске паравојске БОРА-КОЊ из околине Осијека, наводно је имао исказнице хрватских тајних служби, а обавио је неколико атентата по загребачким улицама, након чега је и сам ликвидиран, негдје у иноземству."

Имати оваквог „борца” у својим редовима не може да не изазове сумње у његове прљаве работе које не би урадио за новац. Не мора бити тако, али сумње нико не може порећи.

Хрватски писац и публицист, Дубровчанин Раде Јарак има Причу „Бора Коњ”, „коју је објавио као уломак из свог новог рукописа на којем ради већ неко вријеме...”.

У том одломку износи његов животни пут као криминалца, али наводи и његово земунско порекло, оца Србина и мајку Хрватицу, те рођеног брата. На крају уломка Јарак каже:

„На рођењу је добио јаке животне карте, био је способан и снажан, али те су карте истовремено биле и најслабије. О, како је мрзио и Удбу и усташе, и Србе и Хрвате, и домовину и туђину, и самог себе. И оне који су га тукли и оне које је тукао. Знао је да му нико није крив. Трудио се да уради најбоље, а испало је другачије, лоше. Није мрзио само оне које је убио, као ни оне који су покушали убити њега. То му се чинило некако поштен посао. Било је у смрти неке тежине која је брисала мржњу. Мртвима се све праштa. Ћелије, то су четири зида и мала рупа. Живот је ћелија, према томе живот су четири зида и мала рупа. Рупа кроз коју провирују само стражари и кроз коју се човјек не може провући и испузати вани, а камоли коњ.”

НАПОМЕНА: Под надимком „Бора-Коњ”, крије се Бора Орловића из Даља. Наводно је са братом био храбар борац у ТО, али из поузданих хрватских извора, био је сарадник њихових служби. Да ли је Јованов случај с њим у вези, не може се тврдити, али је ствар за истраживање. Овим цитатима не желим да повредим потомке и најближу родбину, који су позитивно деловали у последњем рату на нашем подручју.

Не улазећи даље и констатације и закључке о лику оваквог „борца”, препуштам читаоцу мишљење на вољу и оцену, шта се све може догодити у огавном рату, какав је био овај о коме је реч. А да ли су сумње оправдане или не и то препуштам читаоцима, посебно родитељима жртава. Овиме ни на коју начин не умењујем улогу и помоћ Територијалне одбране суседних места у одбрани наших месних граница, јер би то био апсурд.

Епитаф на споменику:

„АКО ЈЕДНОМ ЗАБОРАВИТЕ ОВЕ ДАНЕ,
АКО ЈЕДНОМ ЗАБОРАВИТЕ МЕНЕ,
НЕК ВАС ОВЕ РЕЧИ СЕТЕ
НА ДАНЕ СА МНОМ ПРОВЕДЕНЕ
ОДВЕЛА МЕ ТА НОЋ ЦРНА,
ОТЕЛА ЈЕ ОЦУ СИНА.
ТЕШКИ ДАНИ КО СОКОЛИ ЛЕТЕ,
МАЈКА МОЈА ЦРНИ ВЕО ПЛЕТЕ
ЕЈ ШТО ЦВЕТА ОВО ЦВЕЋЕ,
АЛ ЗА МЕНЕ ВИШЕ НЕЋЕ.
И БРАТ ЋЕ МИ ОПРОСТИТИ,
ШТО МУ ДЕВЕР НЕЋУ БИТИ.
НА СВАКОГА СВЕТОГ ЈОВАНА
СЕТИТЕ СЕ МОЈИХ МЛАДИХ ДАНА.”

Сагледавајући горње цитате, верујем да ће Јованова мајка Богданка наћи одговор „зашто другови ћуте". Само да напоменем да сам трагајући за информацијама о погинулима, наишао на уломак хрватског писца под насловом „Бора Коњ" и тиме разоткрио деловање хрватске обавештајне службе у крајинским редовима ТО. За новац се све ради, а плаћа се по глави.

Јован је настрадао у својој 20. години живота и оставио своје најближе у вечитој жалости. Није био ожењен, а сахрањен је на месном гробљу у породичној гробници. Жалост родитеља и брата, те целе родбине је још увек присутна. Нажалост отац Радослав је преминуо почетком 2022. године и неће прочитати овај текст о свом вољеном сину.

31. ПРОСТРАН СЛОБОДАН (1969-1994)

Рођен је у Вуковару 30.1.1969. године са станом у Трпињи у Гајчанској улици, од оца Данила и мајке Богданке. Завршио је основну школу у Трпињи и две године пољопривредне школе, те након тога одлази у војску ЈНА у Бања Луку. Био је добар војник и после одслужења војног рока остаје на дужности у војсци као возач-инструктор. Ванредно је завршио Средњу пољопривредну школу. Из Бања Луке одлази у Београд 1992. године, а затим, због службених обавеза прелази у Јамницу, која се налази на тромеђи Југославије, Републике Српске Крајине и Републике Српске. Није познато зашто је био прекомандован на то подручје, мада то нема везе с његовим страдањем.

Иначе породица Пространа доселила је у Трпињу педесетих година за бољим животом. Породицу је довео деда Шпиро са четворо деце, две кћерке и два сина из Далматинске загоре. Веома су били вредна и поштована породица, прихваћена од староседелаца као родбина. Сва деца су основала своје породице и добила потомке, децу и унучад.

Слободан је погинуо на ауто-путу код Адашеваца 3.1.1994. године, приликом саобраћајне несреће у којој се војни транспоретер преврнуо и упао у реку Босут. Детаљи ове несреће нису познати, а трагедија је завила у црно родитеље, браћу и сестре и ширу родбину.

Слободан није био ожењен, а сахрањен је на месном гробљу у Трпињи.

32. ПРОКИЋ-ЛОНЧАР МИРЈАНА (1963-1994)

Рођена је у Трпињи од оца Николе и мајке Катице девојачко Русмировић из Боботе. Потиче од родитеља чији преци спадају у најстарије породице у својим местима. Основну школу је завршила у Трпињи и није се даље оспособљавала. Још као млада девојчица брзо се развијала у лепу и здраву девојку, са доста добрим резонима о животу. Није остала незапажена међу

својом генерацијом и релативно се млада удала. Изабраника је нашла у селу Острово у младићу Лончар Бранку, чији су родитељи доселили из Далмације.

Мирјанка Прокић-Лончар

Брачни живот се одвијао складно у родитељској кући мужа. Мирјана није била запослена, а Бранко је остваривао приходе од сталног и повременог рада, углавном у стаклрезачком занимању. Након неколико година брака добили су два сина, Срђана и Слободана и све је давало утисак да се ради о срећном браку.

Међутим доласком немирних година пред рат и посебно у ратном периоду, брачни односи су нарушени због непримереног понашања мужа и његове агресивне разуларености. Долазило је до свађа, јер је Мирјана често остајала сама с децом, без ослонца на до тада сношљивог мужа.

Честе несугласице у браку кулминирале су несрећом изазваном на мистериозан начин. Наиме, према званичној верзији Мирјана се обесила у кући у којој је живела. Међутим ствари нису до краја јасне, јер муж, иако је био у близини, није пружио адекватну помоћ, него је још испалио у тело 14 метака, што је веома монструозно, а аутопсијом означено као поспешивање смрти. Због тога је осуђен на одређену временску казну, али је недоступан хрватском правосуђу, јер се налази у Енглеској.

Мирјана је сахрањена у Трпињи у породичној гробници Прокића. Оставила је иза себе неутешне родитеље, брата и родбину, а посебно своја два сина, које је неизмерно волела. Они су засновали своје породице и имају потомке, а живе у Енглеској.

33. РАДИЋ ДАНКО (1935-1991)

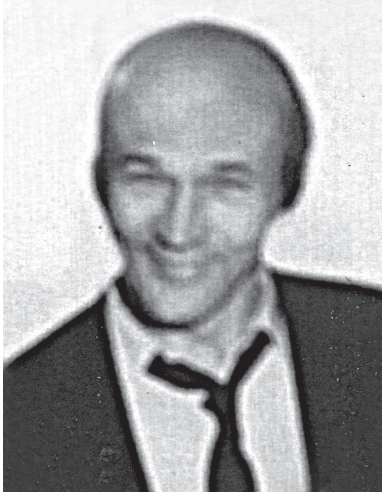

Податке о Данку стоје у књизи Парохије православне цркве Трпиња, где се види да је у Трпињу доселио из Босне са супругом Живаном Митровић рођеном 1940. године. Он је рођен у месту Горње Зелиње код Градачца, а супруга у месту Брвник у Босни. Мештани кажу да су били веома добра и вредна породица, која се бринула да достигне виши ниво економске самосталности.

Према истом извору изродили су две кћерке, Бранку 1959. и Богданку 1961. године. Његова деца имају потомке, односно Данко унучад. Данко је настрадао у Борово Насељу 17. 10. 1991. године на класичан

начин од стране директног атака хрватских бојовника. Био је цивилно лице, а сахрањен је у Трпињи.

Горан Радивојевић

Милан Радивојевић

34. РАДИВОЈЕВИЋ ГОРАН (1964-1991)

35. РАДИВОЈЕВИЋ МИЛАН (1968-1991)

БРАЋА РАДИВОЈЕВИЋ - ГОРАН 1964-1991 И МИЛАН 1968-1991. ГОДИНЕ рођени су у Вуковару од оца Лазара 1938-2014 из Трпиње и мајке Јозије 1943-2009. из Сотина девојачко Кушић. Преци жртава по мушкој линији потичу из Трпиње, а у даљем из Мађарске, одакле су доселили као Срби оптанти. Пошто је Лазаров отац Милан погинуо у Другом светском рату, терет одгоја сина Николе и Лазара пао је на самохрану мајку не завидног имовинског стања. Оба сина су се релативно брзо економски осамосталила. Млађи Никола је остао у селу да се бави пољопривредом, а старији Лазар завршио је кројачки занат и убрзо одселио из села.

Лазар је најпре радио у струци у Вуковару и убрзо се оженио Јозијом Кушић из Сотина, а убрзо добили су два сина, Горана и Милана Током заједничког живота изградили су породичну кућу у Борово Насељу и развили приватни бизнис, који је економски стабилизовао породицу. Миран и складан живот био је испуњен радошћу уз два сина, који су се развијали уз правилан кућни одгој. Оба сина су били оспособљени за добра занимања у Комбинату гуме и обуће Борово. Младост им је била испуњена спортским и културним садржајима радничког насеља. Задовољство мирног живљења пореметили су догађаји почетком 1991. године, када је почео рат и друштвено-економско урушавање релативно мирног и доброг система. И не само то, поремећаји су имали свог одражаја и на породице, посебно оне мешовитог састава. Да би спасили своје животе родитељи су се определили свако према својој етничкој групи, тако да су се морали раздвојити. Деца, Горан и Милан остали су окружени у средини која је

инклинирала хрватској страни, те су се не својом вољом нашли у ХВ, рачунајући да такво стање неће дуго трајати.

Према хрватским изворима деловали су као обични војници на нашој територији. Када је дошао задњи дан пада и предаје ХВ и територија, очекивали су спасење, но убијени су 19.11.1991. године, наводно од стране ЈНА и парајединица, значи са српске стране. Као такви сахрањени су као заслужни хрватски бранитељи на посебном месту за такву групу жртава, на Новом гробљу у Вуковару, у близини мајке Јозије. Отац Лазар сахрањен је у Трпињи на месном гроблу.

Убиство или погибија браће Горана и Милана има и другу верзију. Неки доста поуздани извори тврде да су они убијени од „својих" с циљем да не изађе на видело нечасно деловање ХВ према српској популације за коју су они сигурно знали. Даље истраживање и временска дистанца могли би расветлити судбину ове, како кажу пријатељи и родбина, веома добре и моралне деце, неоптерећене националном припадношћу. Треба се надати.

36. РАШЕТА ВЕСЕЛИН (1932-1991)

Рођен је у Осијеку, али је живео у Трпињи. Отац му се звао Ђуро рођен 1898, а мајка Софија Паланац из Даља рођена 1907. Венчани су у Осијеку. Породица је између два рата живела у Трпињи, као надничарска. Радили су код тадашњег велепоседника Даскаловића, поред још неколико сталних породица. Према изјавама породице Бркић Лазара, кћерке Савинке, који су заједно становали у данашњој кући Синише Лазића, породица је била веома радна, вредна и поштована од газде и мештана.

Брачни пар Рашета изродио је троје деце, Веселина 1942., Радмилу 1939. и Илију 1947. године. После 1945. године нове власти су извршиле аграрну реформу и смањиле велепоседницима фонд земљишта на 10 хектара, тако да богати Даскаловић није више имао потребу за радном снагом. Али, његов наследник Бошко Лазић није им ускратио становање у кући, него је то учинио по њиховом одласку у Борово, где су се запослили у фабрици гуме и обуће, бивши „Бата". Брачни пар Рашета били су верни радници Комбината Борова, а Веселин је заузимао одговорно руководеће место и посветио се раду у циљу просперитета фабрике и стандарда своје породице.

Аутор је лично познавао Веселина и при сваком сусрету водили су се разговори о његовом детињству у Трпињи, којега се радо и носталгично сећао. Као одличан радник, након женидбе, направио је лепу нову кућу на Боровској цесту, званој „Црепуље". Ту је мирно живео са породицом све до почетка рата 1991. године.

Весина кућа је била на веома незгодном месту, јер се налазила између две зараћене линије, тако да им је живот био стално у опасности. Управо у раној фази сукоба кућа је, вероватно, намерно погођена тромблонском мином 28. августа 1991. године, из правца Дома технике на Дунаву, којом приликом су погинили и Веселин и његова супруга Славка, док су у дворишту пили кафу.

Чланак Чикаго Трибјуна у коме је објављен интервју са брачним паром Рашета један дан пре страдања. У преводу чланка види се један типичан разговор и мишљење које би дала већина грађана бивше Југославије у то време.

37. СЛАВКА РАШЕТА (1938-1991)

Била је Веселинова супруга и погинули су истовремено у своме дворишту. Трагајући за што више информација о погибији прачног пара Рашета случајно сам наишао на њихов интервју у чикашким новинама објављен дан раније пре њихове несреће. Иако интервју изгледа конфузан и не баш добро стилизован, он ипак пружа довољно информација о ондашњем стању и мишљењу једне породице које има општи карактер.

Чланак у новинама је доста опширан и има доста података који се не односе директно на породицу Рашета, па сам размишљао да ли да га уврстим у прилог. Међутим, интервју се односи на Рашете и зато сматрам да му је овде адекватније место.

Chicago Tribune, 27.8.1991.

Превод на српски језик:

БРАЧНИ ПАР СТРАДАО НА ПРАГУ СВОЈЕ ОТАЏБИНЕ

Дан пре него што су страдали, „партизани новог доба", Веселин и Славка Рашета су испијали чашицу заједно са српским борцима и заклињали се да никад неће напустити њихов дом обасут гранатама на првој линији фронта југословенског необјављеног рата.

Недуго затим, минобацачка граната је пала на стару камену кућу, убивши Рашете који су последњих 40 година мирно живели у сред славонске равнице у источној Славонији.

То је било на самом почетку артиљеријског обрачуна дуж реке Дунав између хрватских снага и српских побуњеника потпомогнутих југословенском армијом. И заиста, како су окршаји у разбијеној држави све више напредовали, јединице

југословенске војске су надјачале хрватске трупе тог понедељка на два фронта, тако да је насиље постајало све веће, поготово у местима као што је Борово село које се налази 8о миља од Београда.
Од почетка спорадичних окршаја који су почели раније овог лета, број смртно страдалих нарастао је на више од 300, укључујући 12 и више страдалих само овог понедељка. На стотине рањених је било и више од 100.000 људи које је напустило своје домове.
Био је то рат комшија између комшија, понекад чак између супружника. Као што је један страни дипломата у Београду рекао: „Ово је криза коју је створио човек. Није морало бити овако". Они воде рат око земље и имовине, али је конфликт уствари један ватрени окршај распирен падом комунистичког режима у Југославији, борба за власт националистичких усијаних глава и међуетничке мржње која вуче корене вековима уназад. Неке Рашетине комшије су попбегле кад је Хрватска прогласила независност јуна месеца ове године. Они су желели да њихово некад мирно месташце са 9.000 становника, насељено већином Србима, остане део републике у којој су већина Срби. Али није било суђено тако.
„Ја не знам шта ће бити са Југославијом, али Југославија мора остати Југославија", рекао је Веселин Рашета, 59, док је пијуцкао слатко вино и јаку кафу у току интервјуа само неколико сати пре његове смрти.
Славка Рашета, 52, је посетиоцима показала реликвије из Другог Светског рата, пушку Маузер. Али њен супруг се фокусирао на тренутачне проблеме, показујући на рупе од граната у зидовима њихове спаваће собе, говорећи о његовој вољеној Југославији, заједници република створеној управо да би се очувао мир између ратом завађених народа. „Срби у Југославији су распрострањени по целој Југославији попут црних тачака на леопардовој кожи, али ја желим да живим у Хрватској у којој сам увек живео, али у Хрватској у оквиру Југославије", рекао је Веселин.
Рат који се захуктавао у овој дезинтегрирајућој балканској држави од 23 милиона становника, распламсао се данима у хрватским градовима и селима.
Прекид ватре посредован од стране Европске заједнице који је ступио на снагу 7. августа 1991. године, нарушен је како су Срби и Хрвати почели мобилизирати све више снага које су се сукобљавале на подручјима Хрватске са већинским српским живљем.
Око 600.000 Срба живи у отцепљеној републици, и многи од њих се противе стварању независне Хрватске, присећајући се страхота из историје када су бројни Срби убијени у Другом Светском рату од стране нацистичког режима у тадашњој НДХ.
Рашета, многи други Срби се плаше да буду мањина у независној Хрватској и одлучили су се на оружану побуну како би остали део целовите Југославије. С друге стране хрватски лидери кажу да су страхови Срба чиста маска односно изговор за великосрпску хегемонију и покушај отимања дела хрватске територије у време распада Југославије. Све ово чини ствар на терену много компликованије. Снаге југословенске армије предвођене српским лидерима кажу да је њихова улога искључиво у раздвајању зараћених снага и да су њихове оружане снаге само одговор на нападе на њигове јединице. Али често у тим дејствима федералне армије, њихови циљеви су усмерени на Хрвате и служе као подршка српским борцима у очувању или освајању нових територија.
Трагедије се догађају на обе зараћене стране. Три хрватска полицајца су убијена у недавним окршајима у Синју у оспореној регији јужне Хрватске, званој Крајина.

Хрватска ТВ је приказала жену која држи малу девојчицу и узвикује: „Њен отац пуца на њу". Отац је наводно мобилисан у јединице које пуцају на Сињ и натеран да пуца на цивиле своју властиту фамилију, према итвештају хрватског радија.
Као у многим ратовина, жртве су невине. У месту званом Осијек, северно од Борово села, којег држе Хрвати, градоначелник Златко Крамарић је оптужио југословенску армију да наоружава српске борце, који су према његовим наводима, испалили преко 300 минобацачких граната на Осијек у последњих 24 сата. Доктор у осјечкој болници је рекао да су рањени претежно цивили.
Напетост између сукобљених страна расте из дана у дан, те је Хрватско Врховно Државно Вијеће упутило ултиматум Југословенском Председништву, да уколико Београд одмах не разоружа српске побуњенике, не спроведе прекид оружаних дејстава и успостави територијалну целовитост Хрватске, суочиће се са званичном објавом рата.
По први пут хрватске снаге су оборише авион југословенског ратног ваздухопловства изнад Борово насеља, места којег држи хрватска милиција, која је поставила и снајпер усмерен преко кукурузног поља ка Борово селу.
Измењивање снајперске ватре између зарађених страна нарушавало је мирноћу ноћу у атару који окружује Борово село. Срби су успоставили контролу над местом у борбама које су оставиле трагове метака на кућама у центру насеља.
На табли са натписом места на улазу у Борово село била је исписана реч „партизани", реч која означава отпор и борце који су се борили против нацистичког режима и хрватске колаборационистичке владе за време немачке окупације 1941-1945.
Мештани села се могу видети на бициклима са пушкама о рамену. Тенкови су постављени на важним раскршћима и улицама, са цевима усмереним преко поља ка Борово насељу, окупираном од стране хрватских снага. „Дошао сам да се борим овде не зато што мрзим Хрвате него што верујем у слободу" рекао је млади српски доктор из Београда, наоружан аутоматском пушком.
„Борим се за отаџбину. Ја сам за демократију. Ја нисам комуниста. Ја верујем у Бога. Борим се за правду, за слободу људи да одлучују сами о својој судбини".
За Веселина Рашету, менаџера у познатој оближњој фабрици обуће, мотивација је ближа његовом дому. Његова кућа је на првој линији, изложена сталним минобацачким гранатирању и снајперској ватри од стране хрватских снага из правца Борово насеља. Овај викенд је поред његове куће стајао и тенк међу дрвећем кајсија.
„Ја живим овде дуже од 40 година" рекао је Рашета, седећи са пријатељима за столом голишав без мајице. „Ми сада носимо оружје. Моја жена је одличан борац. Желео сам да останем са другом да бранимо село. Ја не желим да напустим ову кућу. Мукотрпно сам радио да бих стекао све ово."
Рашета је рекао да су његове комшије и Хрвати и Срби и Словенци и да су многи од њих остали да бране своје село од хрватских снага. Било је и пријатеља Хрвата који су му окренули леђа и били против њега: један од њих је претио да ће га заклати.
У суботу пополдне, Рашета је изјавио да би могао живети са Хрватима упркос њиховим различитим ставовима.
„Нема то везе. Могао бих живети с њима, али то мора бити у Југославији". Рекао је Рашета. Потом су се он и његова супруга спремили за ноћну стражу. А не знајући да ће им то бити њихова последња стража.

COUPLE DIE CLINGING TO THEIR HOMELAND

By **Storer H. Rowley, Chicago Tribune**
CHICAGO TRIBUNE

AUGUST 27, 1991 | BOROVO SELO, YUGOSLAVIA

The day before they died, modern-day "partisans" Veselin and Slavka Raseta drank happily with fellow Serb fighters and vowed never to leave their shell-scarred home on the front line of Yugoslavia`s undeclared war.

Then a mortar exploded in the old stone house killing the Rasetas, who had lived peacefully here for 40 years amid Slavonia`s verdant green cornfields in eastern Croatia.

It was the opening volley in the artillery duels and gun battles that have raged anew during the past two days along the Danube River between Croatian forces and Serb rebels bolstered by the Yugoslav army.

Indeed, as federal forces fought outgunned Croatian troops along two fronts Monday in this fractured nation, the violence has increased sharply in places such as Borovo Selo, which is in eastern Croatia about 80 miles northwest of Belgrade.

Since sporadic fighting erupted earlier this summer, the death toll has risen to more than 300, including a dozen or more deaths Monday. Hundreds more have been wounded, and more than 100,000 people have abandoned their homes.

The fighting has pitted neighbors and families against one another, sometimes even splitting husbands and wives. As one foreign diplomat in Belgrade put it: "This is a manmade crisis. It didn`t have to be this way." They are waging war over real estate, but the conflict is also a fiery struggle fanned by the demise of communist rule in Yugoslavia, a power struggle among nationalist leaders and ethnic hatreds that go back centuries. Some of the Rasetas` neighbors fled when Croatia declared independence from Yugoslavia in June. But the Rasetas decided to stay and fight against Croatian independence. They wanted their once tranquil farming village of 9,000 people, mostly Serbs, to remain part of a republic dominated by Serbs. But it was not to be.

"I don`t know what will happen in Yugoslavia, but Yugoslavia must stay Yugoslavia," said Veselin Raseta, 59, as he sipped sweet wine and strong coffee in an interview on his patio just hours before his death.

Slavka Raseta, 52, showed visitors a relic of a past war that also had split the nation-a World War II-era Mauser rifle. But her husband focused on the current troubles, pointing at shell holes in their bedroom walls and speaking of his beloved Yugoslavia, a collection of republics created to keep peace between warring ethnic groups after World War I.

"It`s like a leopard skin, with spots of Serbs all over it. In every part of Yugoslavia you can find Serbs. I want to live in Croatia as I always have, but I want Croatia to stay in Yugoslavia," he said.

The war that has been gathering steam in this disintegrating Balkan nation of 23 million people has been raging for days in Croatian cities and towns.

A European Community-mediated cease-fire that took effect Aug. 7 has unraveled as Serbs and Croatians have mobilized more forces and clashed in areas of Croatia where there are large Serb populations.

About 600,000 Serbs live in the breakaway republic, and many of them passionately oppose an independent Croatia, citing historical fears spawned by the killing of Serbs by a Nazi puppet regime during World War II.

Like the Rasetas, many Serbs fear being a minority in an independent Croatia and have taken up arms to stay part of Yugoslavia. But Croatian leaders say the fears are a ruse designed to hide the true aim of Serbia`s leadership-an aggressive attempt to grab territory as the nation falls apart. Making matters worse is a vacuum in the middle. The Serb-led Yugoslavian federal army says it steps in only to separate battling forces and fires only when fired upon. But often when the army intervenes, its guns are aimed at Croatians and its actions bolster Serb fighters holding on to land or grabbing new territory.

Tragedy strikes on both sides. Three Croatian police officers were reported killed in recent fighting with the army in the town of Sinj in the contested Krajina region of southern Croatia.

Croatian television also showed a woman holding up a little girl and calling out, "Her father is shooting at her." The father apparently is assigned to an army unit that fired on Sinj, according to Croatia Radio, pitting the man against a population that includes his family.

As in many wars, the victims are innocent. In a Croatian-held village of Osijek, north of Borovo Selo, Mayor Zlatko Kramaric accused the army of arming Serb fighters, who he said lobbed more than 300 mortar shells into Osijek in one recent 24-hour period. A doctor at the Osijek hospital said the wounded are overwhelmingly civilians.

And the tensions continue to grow, the Supreme State Council of Croatia last week gave the Yugoslav federal presidency an ultimatum: If Belgrade doesn`t disarm the Serb rebels soon, enforce the cease-fire, restore Croatia`s territory and rein in the army, it will face an official Croatian declaration of war.

For the first time, Croatian forces shot down a Yugoslav military plane over Borovo Naselje, a garrison village occupied by Croatian militias situated a sniper`s shot across the cornfields from Borovo Selo.

In the countryside near Borovo Selo, sniper exchanges split the night stillness. Serbs gained control of the town in fighting that left the city center pockmarked by bullets.

A sign leading into the village has the word "partisans" scrawled over its name, referring to the resistance fighters who battled the Nazis and their Croatian government collaborators during the 1941-45 German

Villagers ride their bicycles along the sun-swept streets with their rifles slung over their shoulders. Army tanks are stationed at key roads, their turrets pointed across the fields at Borovo Naselje, a garrison occupied by Croatian militiamen. Yugoslav flags flutter from the buildings and houses. "I came here to fight, not because I hate Croatians but because I believe in freedom," said a young Serb doctor from Belgrade armed with an assault rifle.

"I fight for the fatherland. I am for democracy. I am not a communist. I believe in God. I fight for justice, for a free people to decide on their own about their own destiny."

For Veselin Raseta, a manager in the town`s well-known shoe factory, the motivation was closer to home. His house faced a field across which Croatian forces routinely directed mortars and sniper fire. An army tank was parked beside the house this weekend along a stand of pear trees.

"We have lived here for 40 years," said Raseta, sitting shirtless at a table with his guests on the rear patio. "We carry guns now. My wife is a good fighter. I wanted to stay with the others to defend the village. I don`t want to leave this house. I worked hard to earn everything I have."

Raseta said his neighbors included Croatians and Slovenes, some of whom even stayed to defend the town against Croatian forces. Other Croatian friends have turned against him; one even threatened to slit his throat.

Saturday afternoon, Raseta said he could go on living side-by-side with Croatians, despite their differences.

"It doesn`t matter. I can live with them, but it has to be in Yugoslavia," he said. Then he and his wife prepared for their usual evening routine of alternating guard duty during the night, never knowing it would be their last.

38. СУЧЕВИЋ РАНКО (1929-1991)

Ранко је доселио са оцем Митром 1900-1972. и мајком Јелицом девојачко Шипка из Босне и Херцеговине 1963. године. Митар је рођен у месту Будимлић Јапра, а супруга у Адровцима. Са собом су довели својих десеторо деце и сви су се са одрастањем јако добро снашли у животу. Одликују су вреднoћом и сналажљивошћу, а имају смисла и за бизнис.

Ранко је први одселио из Трпиње у Борово насеље, где се запослио и основао своју породицу. Ранко је био веома добар привредник, јер је убрзо по одласку у Борово насеље отворио две кафане на добрим локацијама. Мирно је живео, уживајући у свом бизнису од кога је имао добру економску корист на срећу мнгобројне породице, све до почетка нежељеног рата 1991. године.

Убијен је директно од хрватских бојовника, не у борби, него као цивилна жртва 28. 8. 1991. Овај датум убиства не подудара се са ниже цитираним у наводницима. Према подацима са интернета – Википедија, пише да га је убио Дражен Г. због тога што је као очевидац јавно говорио о злочинима и криминалним радњама хрватских бојовника, наводећи њихова имена. Ево изворног текста са интернета:

„Ранко Сучевић, Србин, инвалид без једне ноге, из Борова Насеља, власник два угоститељска објекта „Грмеч" и „Мигрос" у Вуковару, који су минирани у јесен 1991. године од стране припадника ЗНГ. Њега је убио 7. октобра 1991. припадник ЗНГ Дражен Г..."

Ранко је имао браћу Драгана, Михаила, Милана, Божу, Душана и Ђуру, те сестре Милку, Саву и Мару.

Иза себе је оставио неутешну кћерку Биљу, која је на надгробном споменику оставила дирљив епитаф:

„ТВОЈА КЋЕРКА ОСТА, А ТИ ТАТА ОДЕ,
ДО ГРОБА СИ ДОШАО УМЕСТО СЛОБОДЕ,
ОСТА СУЗА МОЈА НА КРСТУ ТАТА,
ЛАКУ ТИ ЦРНУ ЗЕМЉУ ЖЕЛИ БИЉА ТВОЈА."

Ранко је сахрањен на трпињском гробљу, у селу које је волео његов отац и цела породица.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

ПОГИНУЛИ МЕШТАНИ У РАТУ 1991-1995

Укупан број настрадалих током рата 1991-1995 и после је 38 мештанина, а изгубили су живот на следећи начин:

- Убијени од српских формација и ЈНА	7
- Убијени чланови ТО од хрватских формација	9
- Убијени цивили од хрватских формација	17
- Настрадали на разне начине после рата	5
Укупно	**38**

ОСТАЛЕ ЖРТВЕ РАТА 1991-1995.

Овде ћу са дужном пажњом навести и описати све жртве последњег рата, које су имале било какве везе са Трпињом, тим више јер неке од жртава нису довољно биле познате једном делу Трпињаца. Многе од поменутих жртава имају родбинске везе са Трпињом, неки су кратко живели, радили или бавили се спортом. Овим чином желим да се сетимо на њихов боравак или емотивну везу са нашим становништвом, али и да отргнемо од заборава њихов нежељени нестанак из наше средине.

ОСТАЛЕ ЖРТВЕ РАТА 1991-1995

РЕД.БР / ПРЕЗИМЕ / *ИМЕ ОЦА* **/ ИМЕ**	**ГОД. РОЂ./ ПОГИБИЈЕ**	**НАПОМЕНА**
1. ВАРКОЊИ *Драге* ЗВОНИМИР	1955-1993	као војник ХВ од стреса
2. МАРЈАНОВИЋ *Алексија* БОДИН	1963-1991	као војник ТО, Вуковар
3. РАДОВИЋ *Душана* МИХАЈЛО	1933-1991	Као цивил од ХВ, Борово Насеље
4. ЈАКОВЉЕВИЋ *Радивоја* ТОМИСЛАВ-ТОМО	1928-1991	Као цивил од ХВ, Борово Насеље
5. ЈАКОВЉЕВИЋ *Јована* ВИДА	1928-1991	Као цивил од ХВ, Борово Насеље
6. ЧУПИЋ *Бошка* СТАНОЈА-СТАНКО	1952-1991	Као цивил на Овчари
7. РАШИЋ *Душана* ВЕЉКО	1965-1992	Као војник ТО, несрећни случај
8. РАШИЋ *Бранка* БРАНИСЛАВ	1969-1991	Као војник ТО, Вуковар
9. ЛАЗАРЕВИЋ *Илије* ЂОРЂЕ	1930-1991	Као цивил од гранате, Вуковар
10. МАРКОВИЋ *Милете* ЉУБОМИР	1935-1991	Као цивил од ХВ, Борово Насеље
11. ГЕДОШЕВИЋ *Исе* МЛАДЕН	1961-1996	Као цивил, несрећни случај

Према мојим сазнањима ово су лица која су на било који начин имала везу са Трпињом. Уколико случајно неко није уврштен у овај списак, то није било намерно, него због недостатка поузданих информација.

БИОГРАФИЈЕ ОСТАЛИХ ЖРТАВА РАТА 1991-1995.

1. ВАРКОЊИ ЗВОНКО (1955-1993)

Рођен је у Чачинцима од оца Драге и мајке Марије. Био је радник ВУПИК-а Вуковар са дужим стажом у Радној јединици кооперације Трпиња. Звонко је био ретко добра личност са изграђеним карактером и моралом. Био је веома стручан у свом звању, а комуникативан са кооперантима, тако да на његов рад није никада било примедби. Волео је дружење и добро је играо фудбал. Био је узоран породични човек.

Ратне догађаје је дочекао у Трпињи и благовремено се прикључио српским снагама, без икаквог подозрења од стране ТО, иако није био Србин. Лично сам га срео у Вуковара за време ратних дана и на питање како си, само је показао прстом на своју униформу.

Оно што ме је изненадило и разочарало јесте његово безразложно протеривање из редова српских снага на територију друге, хрватске стране. Испитивао сам доста људи о његовом случају и сазнао сам од познатог Б.С. као поуздане личности, да му је све напаковано због стана и то од пријатеља М.О. који је такође радио у кооперацији и био му „пријатељ". Не могу да верујем, али могу замислити како је Звонку било када је дошао у нову средину из „четничких" редова.

У међувремену су се ширили гласови да га је хрватска војска убила због учешћа на „погрешној" страни. Да би дошао до праве истине обратио сам се његовом куму П.З. који ми је пружио валидне податке о Звонку. Звонко није могао поднети притисак „кривице" или га је ратни синдром довео до одлуке да изврши самоубиство вешањем у Славонији. Није заслужио такав крај. Сахрањен је у Славонији а иза њега је остала супруга и двоје малолетне деце.

На основу података из Завичајног Музеја Нашице Звонко је погинуо као хрватски бранитељ у Ораховици 1. XI, а сахрањен 2. XI 1993. године у Нашицама. Иза себе је оставио супругу и двоје деце, сина и кћерку.

2. МАРЈАНОВИЋ БОДИН (1963-1991)

Бодин је рођен у Београду од оца Алексија и мајке Васке девојачко Јукић из Вуковара. Васкина мајка Јулица потиче из трпињске породице Малетић. Васка је била познати дечији писац и афористичар. Удала се за Алексија-Алека, човека сродне душе, новинара и сатиричара.

У срећном браку добили су сина Бодина, који је наследио таленат родитеља и сам је био сатиричар. Играо је и волео шаховску игру. До

рата живео је с родитељима у Београду, а патриотски дух није му дао мира, те је дошао у град своје мајке да се бори за српску ствар. Погинуо је као војник пред сам крај ослобођења Вуковара 13. новембра 1991. године у Вуковару.

Ево два Васкина афоризма, који су примењиви на свако друштво и власт:

Сигурније ће бити на нашем броду
Ако неки капетани оду.
Без мућкања нема ни друштвеног крема!

За време детињства Васка и брат Теодор често су боравили у Трпињи код брата Бошка Кајбловог, а у друштву при љуљачкама је био и аутор. Брат Теодор-Тошо, надимка Овдашњи, био је далеко најпознатији карикатуриста у Вуковару и околини.

Бодин Марјановић

Да је Бодин преживео ратни период верујем да био остварио завидну каријеру. Немам податак где је сахрањен.

3. РАДОВИЋ МИХАЈЛО (1933-1991)

Рођен је у Вуковару од оца Душана (1880-1945) и мајке Наталије (1903-1961). Родитељи су имали петеро деце и сви су се оспособили за добра занимања. Михајло је био породичан човек, ожењен Штефанијом (1936-2016) и живели су у сопственој кући у Борово насељу.

Према изјавама комшија и родбине Михајло је рат проводио у склоништу у подруму, где је наводно природно преминуо и привремено сахрањен, да би касније био покопан на Новом гробљу у Вуковару, где се налази и његова супруга. Неки извори говоре да је Михајло преминуо као цивил од рањавања јер се кућа налазила на позицији између две зарађене стране. Михајло има потомке у Хрватској, а сестра Иванка живи у Пули.

4. ЈАКОВЉЕВИЋ ТОМИСЛАВ (1928-1991)

Томо потиче из Вере од оца Радивоја и мајке Љубице, али се рано преселио у Вуковар. Био је веома напредних схватања и примерно комуникативан. Одабрао је хумани позив који одговара његовом карактеру, а то је да помаже људима. Радио је цео радни век као болнички гипсер, па је по томе и био препознатљив као Томо Гипсер. Нема грађанина у граду

и околни Вуковара који га није познавао, али и познати доктори из Београда који су сарађивали са Вуковарском болницом.

Томо је био ожењен Видом, девојачко Коларић, чији су родитељи пореклом из Трпиње. У браку су добили потомство и сви су живели у Вуковару мирним животом све до избијања рата.

Томо је дочекао рат у Вуковару у својој кући и склоништу. Убијен је на веома бруталан начин, уз претходно малтретирање и батинање, а имена злостављача и егзекутора могу се наћи на интернету. Био је инвалид на штакама, јер је имао повређена стопала. Убијен је 10. 10. 1991. године као цивил.

Томо Јаковљевић

5. ЈАКОВЉЕВИЋ ВИДА (1928-1991)

Вида Јаковљевић 1924-1991 рођена је у Вуковару од оца Јована Коларића и мајке Персе, девојачко Божић, из Трпиње, надимак Гужварини.

Породица Коларић доселила се у Трпињу из Пачира из Бачке, али је дуго живела у Трпињи, где се Јован оженио као жандармеријски намештеник. Док су били у Трпињи, добили су сина Глишу и кћерку Виду. Преселили су се у Вуковар 1926. године ради бољих услова живота и школовања деце. Вида се удала за Томислава Јаковљевића из Вере и добили су сина Радивоја, званог „Фрижидер".

Вида је била службеница и трговачки радник и благајник углавном у боровским продавницама. Имали су своју кућу у Вуковару где су мирно живели до 1991. године. Прве године рата провели су у подруму склањајући се од гранатирања.У једном гранатирању убијена је комшиница Милица Бајакић, а муж Томислав је ишао да помогне комшиници, али је задобио повреду ноге и смештен је у болницу.

Из болнице је пребачен у Борово у колективни смештај заједно са супругом Видом. Убрзо је изведен и ликвидиран у дечијем вртићу, а потом и жена Вида 10. или 12. октобра 1991. године

Виду је убио бојовник Чибарић који је то и признао на суду у Београду пред сином Радивојем изјавивши да је знао да му је Вида мајка не би је убио. Целу акцију ликвидације водио је Мартин Сабљић са својим егзекуторима. Брачни пар Јаковљевић сахрањен је у Вери.

6. ЧУПИЋ СТАНКО (1952-1991)

Станко потиче од оца Бошка из Борова и мајке Веселинке, девојачко Банчевић из Трпиње. Завршио је основну школу и одговарајућу стручну угоститељску, те радио у Вуковару као конобар. Био је веома добар у свом

звању са изразитим смислом за комуникацију, увек уз усмех.

Живео је цело време у Вуковару где је током рата био теже рањен и смештен у вуковарску болницу на лечење. У болници је дочекао пад Вуковара као стварни рањеник и као такав покупљен са свим рањеницима, да би се обрео на Овчари. Иако је пореклом Србин није се могао спасити у том великом метежу жртава и извршилаца. Убијен је 19. новембра 1991. године, као и већина транспортованих из болнице.

Станко Чупић

После ескумације и идентификације Хрвати су хтели да га прогласе за хрватског бранитеља, а родитељи да добију солидне бенефиције. Но, породица није прихватила такав статус за свога сина, па је сахрањен у породичну гробницу на православном гробљу у Вуковару.

Породица Чупић је имала три сина и сви су били породични, али нажалост ни један није међу живима. Станко је био ожењен и има потомство.

7. РАШИЋ ВЕЉКО (1965-1992)

Рођен је Вуковару 18.11.1965. године. од оца Душана и мајке Душанке, девојачко Ковачевић, из села Адашевци у Срему. Вељко је завршио Средњу пољопривредну школу, а потом уписао Пољопривредни факултет у Новом Саду, који је напустио након две године. Био је веома добар млади човек жељан живота и добре каријере. Имао је леп хоби - пецање, где је често проводио своје слободно време. Вељко је становао у породичној кући у мирној Кидричевој улици, према излетишту Адица. Пред сам рат, видевши почетак напада Хрвата на етничке Србе, одлучио је стати на своју, праву страну, што није остало незапажено већ формираним хрватским формацијама које су већ током месеца маја почеле хапшења и убијања. Дана 3.7.1991. године родитељску кућу су окупирале јаке снаге зенгиста с циљем да га ухапсе и приведу у неки затвор ради ликвидације. Видевши опасност за свој живот, пружио је оружани отпор, испалио на њихову страну читав рафал метака и тако се спацао бежећи преко преко Вуке у оближњи Лужац, склонивши се код рођака. Из Лушца одлази у Негославце, па Борово село. То прво

ватрено крштење дефинитивно је утицало на одлуку да постане одлучан борац територијалне одбране и учесник одбране српских територија. Као поуздан борац био је у акцији ослобођења Даља где је лакше рањен. Након опоравка, одлази у Вуковар и узима активно учешће у распламсаним сукобима две зараћене стране, да би у једној акцији 16.9.199. године био поново рањен. Био је лечен у Београду и Сремској Митровици, али је опет ишао у борбу, велику акцију ТО. Иако два пута рањаван успео је дочекати ослобођење Вуковара, али није дуго уживао у плодовима своје борбе, јер је настрадао несрећним случајмејм 20.8.1992. године. Родбина не зна прави узрок смрти, мада сам наишао на податак да је настрадао као цивил. Није јасна мистериозна смрт. Сахрањен је на Новом гробљу, иако имају породичну гробницу на православном гробљу у Вуковару.

Вељко је био ожењен Јасном Петановић из Вуковара. Добили су сина Душана и кћерку Јелену који су завршили факултете у Немачкој и тамо засновали свој брачни и радни живот. Одржавају контакте са усамљеном баком Душунком.

8. РАШИЋ БРАНСИЛАВ (1969-1991)

Бранислав је рођен је 15. 8. 1969. године, и старији је син оца Бранка и мајке Милене, девојачко Ђукић пореклом из БИХ. Оба родитеља су била радничког занимања и брижно и успешно су одгајали своју децу. Бранислав је завршио средњу текстилну школу у Вуковару, потом се запослио у фабрици „Вутекс". Као амбициозан млад човек наставио је школовање на Текстилом факултету у Београду, али га није завршио због избијања рата у Вуковару 1991. године. Успео је завршити војни рок до 1990. године у Руми.

Почетак ратних догађаја није изненадио Бранислава, јер је благовремено осетио са које стране долази опасност за српски народ Од првих дана укључио се у редове Територијалне одбране као успешан борац, посебно на Петровој гори. Према поузданим изворима погинуо је 2.10.1991. године у Пролетерској улици у борби уличног типа ратовања, најтежег и опаснијег за сваку војску. Бранислав није био ожењен. Сахрањен је у породичној гробници у Борово селу. На жалост ове породице, и Томиславова мајка Милена настрадала је као цивил од гранатирања хрватских формација.

Породица Вељка Рашића (1911-1941) потиче из села Пачетин, сада у саставу општине Трпиња. Први забележени предак је Душан, чији је син поменути Вељко доселио у Вуковар и ту се бавио кројачким занатом. У Вуковару се оженио Ковинком Банчевић из Трпиње и водио породичан живот

са троје деце, два сина и једном кћерком. Као напредан занатлија прикључио се радничком покрету под водством КПЈ, што је примећено од органа НДХ, тако да је међу првим жртвама 1941. године настрадао у Дудику.

Страдањем Вељка гао главе породице, остала је незбринута самохрана мајка Ковинка и троје малолетне деце, син Бранко (1933), ћерка Вера (1939), и син Душан (1941). Како је Ковинка извела на пут троје малолетне деце, само она зна, али је сигурно да је поднела велики терет.

Интересантно је код ове као и код других породица перманентно понављање имена: Душан, син Вељко, унук Душан, праунук Вељко, прапраунук Душан...

Иначе трагедија је неумољив феномен када задеси једну породицу. Само у овом рату 1991-1995. ова грана Рашића имала је три смртна случаја јер су погинула два сина од два брата и жена старијег брата Бранка. И не само то. Бранко није могао поднети смрт сина Бранислава и супруге Милене, па се препустио пороцима које је имао раније, што је допринело да изненада напусти овоземаљски живот и тако се заврши живот једне гране ове породице. На срећу осталог дела породице брат Душан има наследника.

9. ЛАЗАРЕВИЋ ЂОРЂЕ (1930-1991)

Рођен је у Вуковару од оца Илије и мајке Катарине, девојачко Шмидерер. У браку су имали два сина: Ђорђа 1930. и Милана званог Миле (1932). Отац Илија био је службеник, а мајка домаћица. До другог рата су живели у Вуковару, да би 1943. године избегли у Трпињу. Уселили су се у кућу Денин Васе када је ова породица отишла у партизане. Илија је у селу био службеник и црквењак. Због слабог имовинском стања комшије су помагале породици углавном прехрамбеним производима.

Деца су завршила основну школу у Вуковару. Имала су леп грађански одгој и понашање стечено у породици. Пошто је прва Илијина жена умрла, децу је одгајала маћеха. Након ослобођења породица се вратила у Вуковар. Син Ђорђе је изучио столарски занат, а касније отворио салон намештаја на Приљеву у Вуковару. Био је ожењен Милом Недучић са Лушца, без деце. Млађи син Милан био је металски радник у Београду, ожењен са потомством.

Ђорђе је настрадао у Вуковару 1991. године близу своје куће на Лончарској пијаци, где га је наводно је погодила граната када је из склоништа ишао по воду. Води се као цивилна жртва рата.

10. МАРКОВИЋ ЉУБОМИР (1935-1991)

Рођен је у Горњем СКРАТУ, општина Војнић од оца Милете и мајке Милене. Основно образовање стекао је у родном месту и запослеио се у СУП-у као милицинер. Био је више година на дужности у станици милиције Трпиња, познат као милицинер Љубан. Његов рад у Трпињи био је веома запажен и оставио је одличан утисак на мештане села. Својом одмереношћу и комуникативношћу истицао се међу својим друговима јер је своју дужност обављао на коректн и цивилизован начин. Аутор ових редова имао је с Љубаном одличан однос и после његовог одласка из села.

Уз рад Љубан је завршио Средњу управну школу у Винковцима и потом прешао на рад у Вуковар на сличну дужност, али бољи положај. Пре рата је отишао у пензију. Благовремено се оженио Зорком и с њом добио сина, те су након тога изградили кућу у Борово насељу у Велебитској улици број 3., где је живео мирне пензионерске и породичне дане, не слутећи злу судбину надолазећег рата.

Време рата, као и већина старијих људи, проводио је с породицом и комшијама у подруму куће у Велебитској улици број 12. Био је цивил и није се истицао у органима Територијалне одбране на српској страни, мада је имао добро искуство стечено у органима пре пензионисања. Без обзира на своје уверење није се експонирао, дана 8. новембра 1991. године по њега су као цивила, дошла три припадника Збора народне гарде Хрватске и одвели га на разговор са командантом Ђумић Александром-Сашом у седиште Месне заједнице. Ток и садржај разговора није познат, али се са истог није никада вратио и од тада му се губи сваки траг, мада хрватска страна сигурно зна његову судбину, али не желе да је изнесу пред родбину и званичне органе Републике Хрватске и српски етнички корпус.

Иза Љубомира је остала неутешна супруга и син који никада нису сазнали његову праву судбину и разлоге његовог нестанка.

11. ГЕДОШЕВИЋ МЛАДЕН (1961-1992)

Рођен је у Вуковару од оца Исе и мајке Марије. Родитељи су имали двоје деце и као породица живели су у приградском насељу Лужац.

Младен је завршио основну и Средњу пољопривредну школу, затим одслужио редовну војску ЈНА, а по повратку запослио се у ВУПИК Вуковар, најпре на Боботи, а после на Овчари.

Био је веома добар млади кадар, поуздан и одговоран. Обожавао је спорт, посебно фудбалску игру, те је као такав био активан играч и играо око 10 година у трпињском ФК „Синђелић”.

Младен, иако релативно млад, оженио се пред сам рат својом изабраницом Весном Киш и живео мирно као млади брачни пар у породичној кући с родитељима на Лушцу. Није очекивао да ће његов породични мир пореметити надолазећи рат, који је добро захватио и његово насеље. Нико није знао зашто је МУП 25.7.1991. године направио изненада велику рацију на Лушцу и том приликом је убијем мештанин Зоран Филиповић. Изненада су опколили и његову кућу, али се успео сакрити и избегао Зоранову судбину да буде ликвидиран. Вероватно је због нечега прокажен. Одмах је престао ићи на посао, прекинуо је рад, плашећи се за свој млади живот. Спасио се тако што је с војском отишао у Борово Село, укључивши се активно ТО и борио се тамо све до ослобођења целог вуковарског подручја.

Младен Гедошевић

Након ослобођења Вуковара и околине није више учествовао у борбама ван Вуковара, него је био распоређен на чување страже према Адици и Богдановцима. Често је терен обилазио својим трактором. У једном од више пролаза трактором земљаним путе, који је добро познавао, наишао је 2.4.1992. године на нагазне мине и на несрећу настрадао од њихових експлозија у близини Богдановаца.

Младен је сахрањен на месном гробљу Трпиња, где га се и данас сећају колеге и мештани, навијачи ФК „Синђелић", за чије је боје „гинуо" на спортском пољу. И добро је да је тамо међу својима, ако је то судбина одредила.

РЕКАПИЛУТАЦИЈА ЖРТАВА МЕШТАНА ТРПИЊЕ ПОГИНУЛИ У РАТОВИМА

Према прегледима погинулих по ратовима, у последња три рата поједине породице доживеле су велике трагедије по броју погинулих чланова, тако да су многе престале да постоје и угасиле се по мушкој, а најчешће и по женској линији. У ниже наведеној табели, приказне су породице које су изгубиле више од два члана.

Презиме породице	Назив и време рата			Укупно
	Први 1914-1918	Други 1941-1945	1991-1995	
1. МИЛОВАНОВИЋ	2	5	2	9
2. ПАЛИЋ	1	6	2	9
3. ВЕРЧЕВИЋ	-	9	-	9
4. КОВАЧЕВИЋ	2	5	1	8
5. ЈОЦКОВИЋ	1	6	1	8
6. ЛУКИЋ	-	6	1	7
7. ВРАЊЕШЕВИЋ	2	3	1	6
8. ПЕРАЈЛИЋ, ВУКОВИЋ, ТАТОМИРОВИЋ	-	5	1	6
9. ПАНИЋ	2	4	-	6
10. ДЕДИЋ	2	3	-	5

Ромске породице са највише убијених у Јасеновцу и Градишки 1941.

Презиме породице	Назив и време рата			Укупно
	Први 1914-1918	Други 1941-1945	1991-1995	
1. НИКОЛИЋ	-	183	-	183
2. ЈОВАНОВИЋ	-	34	-	34
3. ФАМИЛИЋ	-	25	-	25
4. БАЛИНОВИЋ	-	9	-	9
5. ЂУРЂЕВИЋ	-	8	-	8
6. ЛАКАТОШ	-	3	-	3
7. МИТРОВИЋ	-	2	-	2
8. ДУМИТРОВИЋ	-	1	-	1

Подаци за Роме настрадале у логорима, највише у Јасеновцу преузети су из пописа Музеја жртава геноцида, Београд, где се види да је је убијено 265 Рома из Трпиње.Најтрагичнији је био Други светски рат од 1941-1945. годие, јер је у њему настрадало највише жртава, како по броју, тако и по појединим породицама у којима је погинуло по четири, три и два брата из исте породице или по два брата и отац. Тако је у породици

Верчевић настрадало четири рођена брата и тиме је ова породица престала да постоји. Атанацковићи су изгубили три рођена брата, али на срећу ова породица је опстала, јер је пет браће преживело рат. Даље: два брата Верчевић и отац Максим и мајка Живка, два брата Ердељац и отац Лазар, два брата Ковачевић, два брата Јоцковић, два брата Живановић-Вукајловић, два брата Радивојевић и тако даље.

Већи број породица, имао је у сва три рата жртве. Свака жртва је за породицу велика туга, али када се то догоди у сваком рату, породица доживи трауме и разочараење, али је најтеже што губи вољу за опстанак и економски просперитет, јер, неминовно, заостаје због губитка мушке радне снаге кроз три до четири генерације.

Затирање Ромске популације је, можда и најтрагичније, јер су овде истребљене све породице, што би по дефиницији геноцида, ово имало смисла тако прогласити и назвати, јер је то била намера Хитлеровог фашизма и нацизна са својим сателитима у НДХ. После рата 1945. године у целој општини Трпиња, рат није преживео ни један Ром, изузев неколико, који су били на раду у Немачкој. Истребљење Срба и Јевреја је посебна тема, мада по броју убијених, то свакако спада у велики злочин, а теорија и дефиниција каже и у геноцид.

РЕКАПИТУЛАЦИЈА
ЖРТАВА РАТОВА ЗА ТРПИЊУ

1. ЖРТВЕ ПРЕ 20. ВЕКА		**10**
2. ЖРТВЕ I СВЕТСКОГ РАТА		**44**
3. ЖРТВЕ II СВЕТСКОГ РАТА		**423**
- на споменику	73	
- жртве фашистичког терора	52	
- жртве партизана и преког суда	20	
- жртве Јасоновца - Роми	278	
4. ЖРТВЕ РАТА 1991-1995		**49**
- из Трпиње	38	
- остали	11	
УКУПНО ЖРТАВА		**526**

ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ ИЛИ КАТАКЛИЗМА

4. ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ ИЛИ КАТАКЛИЗМА – ДА ИЛИ НЕ ?

Хоће ли се усијане главе светске „елите" заиграти са садашњом цивилизацијом, да би они започели, ако преживе изазвану нуклеарну катаклизму, нови живот, еволуцијом новог герилског света ???. Могу се поставити још многа питања, али одговор није лако дати.

У данашње време све чешће се могу чити питања хоће ли бити новог светског рата на нашој планети. Геостратешки и геополитички аналитичари баве се овим питањем веома студиозно, а претпостављају чак и могуће сценарије. У већини случајева претпостављају да ће доћи до већих локалних или регионалих конфликата из којих могу настати прави светски ратови различитог интензитета. Узроци новог светског рата могли би бити стратешки и територијални интереси, а посебно борба за превласт у светској економији и војној моћи, заоденути тврдим глобализмом и вредностима дволичне западне неоколонијалистичке либералне демократије. Аналитичари се слажу у једном питању, а то је да се нови светски рат неће водити конвенционалним, него нуклеарним оружјем свих врста, немилосрдно, до уништења.

Од завршетка Другог светског рата тема трећег светског рата не престаје да заокупља војне и друге стручњаке, историчаре, државнике и аналитичаре. Спомињу се и тумаче предвиђања познатог Нострадамуса, српских Тарабића, врачара, монаха, тајних владиних и невладиних организација, специјалних агенција. У последње време све више се потеже за цитатима из неких поглавља свете књиге, Библије, спомињући „судњи дан или час" у виду апокалипсе и краја наше, данашње, цивилизације. Посебну улогу играју у томе МЕДИЈИ, који имају огроман уплив на дезинформацију и обману обичног народа. Кулминацију свега чини несразмеран однос мањег броја богатих према великом броју сиромашних у свету, чији се однос сталног погоршава на рачун ових последњих.

Позната је чињеница да је одмах после Другог светског рата Винстон Черчил видео да треба потпуно ограничити Русију и њен утицај у Европи. Њему је Стаљин био непоуздан и сматрао је да је Европи сметња једино Русија. Тада су процуриле информације да су Енглези планирали и осмислили операцију под именом „НЕЗАМИСЛИВО", као план покретања ТРЕЋЕГ светског рата, кроз јак притисак наметања воље Русији од стране Америке и Велике Британије. У њиховим круговима спомињан је веома монструозан план „ЧАС СУДЊЕГ ДАНА". Посебно су били осокољени након употребе прве атомске бомбе бачене на два града у Јапану, Хирошиму и Нагасаки. СССР тада није имао нуклеарну бомну.

Ове две велике земље, бивши савезници Русије у Другом светском рату, одустале су од директног сукоба са Русијом, али су започели „рат" другим методама и средствима. Почео ја тзв. ХЛАДНИ РАТ. Овде се пре свега мисли на велику трку у наоружању између Америке и Русије, с

Град Хирошима након експлозије бачене атомске бомбе, прве у историји човечанства

циљем доминације, али и исцрпљивања Русије у економском и финансијском смислу, која је већ била у тешкоћама после великих губитака у Другом светском рату, не само људских, него и материјалних и духовних, због добро познатог односа комуниста према православној религији.

У том заоштравању међусобних односа, стварале су се намерно кризе у свету са обе стране. Русија је извршила блокаду Берлина, а касније је дошла берлинска криза 1961. године. Криза Суецког канала је имала такође своје последице. Ослобођење од колонијализма било је незаустављиво. Оно што је најгоре, догађале су се грешке у систему нуклеарног аларма обе државе, у америчком 1979. и руском 1983. године, што је могло довести до почетка нуклеарног рата, не због људског, него због техничких разлога. Неки аутори спомињу и инцидент на Приштинском аеродому, када је генерал Кларк наредио подчињеном Мајку Џексону да оштро нападне Русе, који су први заузели тај аеродром. Паметан и разборит високи официр је одбио то наређење, рекавши „нећу да започнем трећи светски рат због тебе".

Напред су наведени само неки кризни моменти у односима великих силе, који су могли утицати на почетак новог светског рата, не рачунајући све ратове нижег и вишег интензитета у Азији, Африци, Јужној Америци, Куби и Блиском истоку. Најопаснија је била Кубанска криза у такозваном „ЗАЛИВУ СВИЊА", када је конфликт дошао до усијања. Неки од ратова нису ни окончани и стално су у латентном стању и данас, укључујући ратове на подручју бивше Југославије и наметнуту кризу са отцепљењем Косова и Метохије од матице Републике Србије. Норме међународног права њима нису свете када су њухови интереси у питању. Двоструки стандарди и класичне лидерске лажи су основа њихове политике.

Сваки нови рат великих размере анулираће територијалну узурпацију сличну Косову и Метохији и друге граничне спорове и неправилности,

јер ће велике силе бити окренуте саме себи и заштити свог интегритета, препустивши свој патронат и спонзорство на узурпираним територијем локалним обрачунима. Неки мањи народи могли би нестати са земљиног глобуса у таквим мини ратовима, због нагомиланих нетрпељивости и мржње.

У досадашњој геополитичкој стварности западне земље и Америка водиле су политику осорне доминације, постављајући на одговорне функције у међународне институције послушне људе са неславном прошлошћу из Другог светског рата. Еклатантан је пример Генералног секретара ОУН Курта Валдхајма, који је дошао на ову дужност на инсистирање Америке. На слици се види у две улоге, на првој као фашистички официр за безбедност у Босни за време Другог рата и на дужности важне међународне организације као што је ОУН, чији је био Генерални секретар, а после и Председник Аустрије.

Овакви као Курт Валдхајм били су погодни за манипулацију, а све игре око некадашњих злочинаца из Другог светског рата водила је Америка с циљем остваривања својих циљева.

Поред Валдхајма, на челу НАСЕ, научне инстиитуције у Америци, био је познати Вернер фон Браун, начелник НАТО алијансе био је Адолф Хеусингер и на челу шефа комисје Европске уније био је Валтер Халштајн. Све ове личности могу се видети у униформи Вермахта из Другог светског рата. А у обавештајним агенцијама запада, немачки агенти заузимали су кључна места. Благонаклоност на бујање фашизма у Европи, Хрватској, Украјини и другим Хитлеровим сателитима, придружили су

UN biraju austrijskog diplomata Kurta Valdhajma za generalnog sekretara UN uprkos tome što ga je Komisija za ratne zločine 1948. stavila na popis osumnjičenog nacističkog ratnog zločinca

се синови и унуци бивших фашиста. Треба само погледати презимена људи у политичком животу у Хрватској и Немачкој, па ће нам бити јасно ко коло води.

Главни генератори стварања кризних жаришта у свету су одређене самозване ЕЛИТЕ богатих западних земаља и њихова клика организована у посебне институције, како неки воле да кажу „владари из сенке", мада се они више не крију, јер обелодањују своје намере, што значи да им се планови не остварују онако како су их замислили. Ево неких од тих организација:

- САВЕТ ЗА СПОЉНЕ ОДНОСЕ настао 1919. године у Сједињеним Америчким Државама као невладина организација, значи приватна, са основним задатком да предвиђа све међународне догађаје, боље речено да их креира у интересу поменуте елите. Чланови овог Савета су капиталисти, банкари и индустријалци, односно челници корпоративних гиганата, те научници и политичари и други, који могу бити од користи овој институцији. Добри познаваоци ове организације тврде да је њихов основни циљ да загосподаре целим свето путем стварања такозване

- СВЕТСКЕ ВЛАДЕ, која би управљала и контролисала све политичке и привредне токове ради увећања своје економске и политичке моћи. Треба знати да су они донели, на пример, одлуку о уласку Америке у Други светски рат и да се употреби атомска бомба у Јапану. Они одлучују о животу и смрти, смењују и убиствима председнике држава, мењају друштвена уређења или идеологије, ради успостављања своје доминације.

- БИЛДЕРБЕРГ ГРУПА повезује све елитистичке кругове свих земања војне организације НАТО и државе Швајцарске. Чланови ове Групе су такође банкари, политичари, научници и богати власници медија, те лидери партија, синдиката и других њима блиских организација. Међу њима су и они који континуирано финансирају невладине организције, кроз које проводе стратегију новог светског поретка. Одавно је утврђено да код њих важи макијавелијев слоган "циљ не бира средства", што се показало много пута у локалним ратовима, али и светским уз активно учешће Ватикана.

- ТРИЛАТЕРАЛНА КОМИСИЈА. Ова организација је створена 1972. године с циљем да подупре и убрза процес стварања светске владе. Чланови потичу из три најразвијеније земље, Сједињене Америчке Државе, Европска Унија и Јапан. Кључну улогу у формирању Трилатералне комисија имала је америчка породица Рокфелер, као једна од најмоћнијих у свету.

У доступној литератури и на интернету могу се наћи сви релевантни подаци о деловању и циљевима ове организације. Наводим само три најбитнија правца њиховог деловања,

1. Постављање својих чланова на најважније државне функције како би утицали на доношење најзначајнијих одлука из њиховог зацртаног програма,

2. Одржавање повремених конференција када је то потребно, у правилу, председника држава или влада и чланова ТК. Из крила ТК проистекла је нова елитистичка подорганизација најразвијенијих земаља света, названа ГРУПА-7, односно Г-7. У неком тренутку скупу ове групе присуствовали су председници Русије и Кине, али, изгледа, нису више пожељни, јер се не уклапају у њихову мантру.

Трилатерална комисија има своју идеологију, мада су раније то скривали. Она је озваничена кроз појам ГЛОБАЛИЗМА, творца Збигњева Бжежинског, чију реализацију и водећу улогу у томе, треба да одиграју Сједињене Америчке Државе и важније водеће западне земље. Циљ им је у првом реду успоставити јединствени економски и политички систем у целом свету кроз глобализацију производње и глобализацију финансија, али и других сфера рада и живота, као националног, културног, социјалног, религиозног-духовног, чак и породичног функционисања по квази моралним вредностима.

На путу остваривања својих циљева разрађени су планови и стратегија, не само за данас, него за дуги временски период, десетине и стотине година, можда, јер на том путу искрсавају стално нове и нове препреке. А главни непријатељ њиховог циља, односно глобализације, јесу националне државе које желе сачувати сопствени идентитет и своје виталне националне, традиционалне и друге интересе, садржане у веровању у своју религиозну припадност, обичаје и навике, а посебно у своју породичну неотуђивост.

Највећа препрека реализације глобалистичке идеологије био је Совјетски савез. Међутим распадом СССР-а и његових сателита у источној Европи, а касније и распадом Југославије, мислили су да је ствар завршена. Огромне финснсијске интервенције нашле су плодно тло код домаћих морално лабилних и пољуљаних етничких структура, које су продале не само себе, него и издале, своје националне интересе, за неколико милиона долара. Народу су се представили као спасиоци нација и препородитељи, сваки, своје мале земље.

Подручје Балкана, уствари бивша Југославија, увек су били интересантни западу као геостратешко питање, због свог географског положаја, тако да је у 20. веку претрпела три пута ломљење своје „кичме", туђим одлукама. Историчари кажу да се први пут догодило 1918. године стварањем Краљевине СХС, затим у Дрездену 1924. године укључивањем Коминтерне у подухвате рушења прве Југославије. А трећи пут у растакање Социјалистичке Југославије укључиле су се три горе поменуте организације, када су распадом створене нове мини државе од бивших република.

Превртљиви ревизионисти-историчари-фалсификатори и поборници завере покушавају обележити један народ као кривца за све недаће које се у свету догађају још од нове ере, од разапињања Исуса Христа. Тај народ је јеврејски народ, који сам себе сматра „изабраним народом". Њих сматрају главним актерима глобализације, јер су проткани у све поре међуна-

родних организација, банкарства, корпоративним гигантима, војним, научним и државним структурама многих земаља, посебно великих као што су Америка и западна Европа. Они су означени као кључна полуга владара из сенке, управо због њиховог присуства свуда и увек. У том смислу наводи се мала књижица под насловом „Протоколи сионских мудраца", у којој пише да они треба да овладају светом. Као доказ те тврдње на крају књиге наведена су имена људи по националном саставу, који су владали Русијом 1920. године. У 11 миинистарстава и Савеза народних министара на руководећим местима било је запослено 267 највиших руководилаца, од тода највише Јевреја 214 или 80 %, а само 10 % руске националности. Без обзира на који је начин дошло до овако неповољне националне структуре по руску нацију, чињеница јесте да је руска елита, интелектуална, културна и војна била потпуно десеткована Комунистичком револуцијом 1917. године, а оно што је остало подвргнуто је репресалијама и убиству. И духовност која је дубоко усађена у руско биће затрта је од стране комуниста у корену и замењена паролом „пролетери свих земаља уједините се", наравно у нову идеологији, супротну монархији.

Геополитичка стратегија економско и војно најснажнијих земаља води политику јачања савеза и окрупњавања, а непослушне, мале и слабе земље деле на још мање по принципу незадовољних етничких група и на друге начине, најчешће корумпирањем, које они, узгред, осуђују када одговара њиховим интересима. Њихова ЛОБИСТИЧКА политика није ништа друго него прљава легализована КОРУПЦИЈА. Они то добро знају, па су осмислили бољи појам за исте сврхе. Високи амерички званичник Хенри Кисинџер је једном рекао:

„АМЕРИЦИ НИЈЕ ДОБРО БИТИ ПРИЈАТЕЉ,
А ЈОШ ГОРЕ НЕПРИЈАТЕЉ"

Овај слоган је до данас осетила свака мања, али и већа држава у свету. Ништа ту није непознато. И наш познати политичар-радикал Никола Пашић је рекао када су га питали како он са сваком династијом успостави односе да буде председник владе. Одговорио је: „Краљ је као ватра, никад му се не смеш превише приближити, јер ћеш се опећи, али ни удаљити, јер ћеш се охладити". То значи да дипломатска и политичка профилираност државника

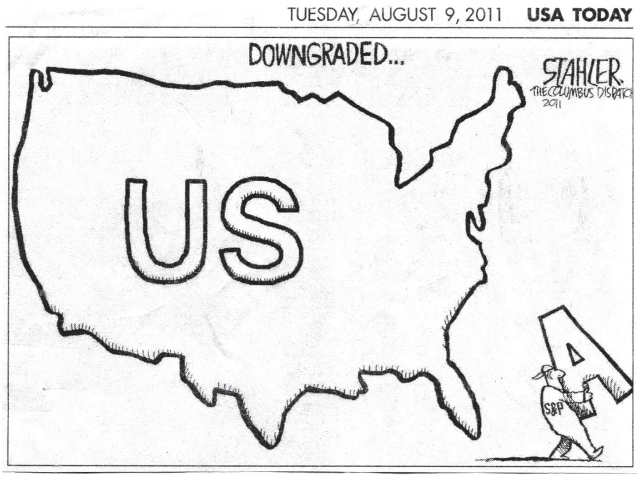

мора бити на високом образовном и философском нивоу. Мора бити спретан да се носи са разним сложеним свеукупним државним односима.

Још 2011. године неки америчи медији су видели своју државу у оваквом издању, односно да ће бити уједињена држава, али чија. Вероватно се мисли на дезинтеграцију, јер и код њих тиња сепаратизам, који се „сече" у корену. Сепаратизам је запажен у јужним државама, те Тексасу и Калифорнији. Законски је регулисан и уређен ранији расизам, али он стално тиња, он је ту, како ми кажемо, у ваздуху.

Јеврејски народ, претежно ХАЗАРИ је веома способан и као такав налази се увек у центру великих светских догађаја. Његово наглашено присуство било је такође у стварању америчке државе, држећи полуге власти и привредне токове, посебно трговину робљем. Скоро сви трговци црним робљем из Африке били су Јевреји. Не треба заборавити и чињениицу да су они масовно припадали масонерији и другим организацијама закулисних послова и утицаја.

Напред наведене констатације немају антијеврејски мотив, ни пропаганду, осим голих чињеница, које и данас важе, јер се ова етничка група народа и даље налази на челу водећих поборника успостављања новог светског поретка, који има све већи број противника у свету. Иако се књига Протоколи сионских мудраца делимично оспорава, њен садржај се, ипак, потврђује у пракси.

Контраверзна полемика о помеунтим Протоколима описана је у књизи „Ватиканске убице" аутора језуите Алберта Ривере, који тврди да је та антихришћанска јеврејска књига настала у Ватикану од Јевреја-издајника, верних и оданих Папи како би се унео још већи раздор између припадника хришћанске и јудејске религије, а такође и популацији исламске вероисповести. Ривера цитира Абрахама Линколна, који је рекао, „језуити никад не праштају, нити одустају". Посматрајући ствари са ширег аспекта књигом Протокола желело се, уствари, оцрнити јеврејску нацију и развити мржњу према њима. Делимично су то и успели, нарочито у Другом светском рату, када је извршен геноцид над Јеврејима и Словенима од стране нацистичке Немачке и њених савезника, Италије, Јапана, Шпаније и НДХ.

У данашњој констелацији геостратешких односа владају велика и опасна превирања кроз настојање великих сила за доминацијом. Америка се грчевито бори да сачува свој стогодишњи примат најразвијеније и најбогатије земње на свету, али нарасли унутрашњи проблеми и рапидно снажење Кине и Русије, али и других многољудних држава прете да преузму примат од Америке. Већ данас Кина озбиљно и веома брзо економски јача и питање је дана када ће престићи Америку и уједињену Европу, уствари „уједињену" колонију. С друге стране Русија спорије развија своју економију, али зато преузима примат у наоружању, које је у стању, не само да нанесе удар непријатељу, него и да одбрани своја огромна пространства и природна богатства која поседује.

Руски историчар Олег Платонов у својој књизи „Зашто ће пропасти Америка”, аргументовано анализира узроке те пропасти. Он пре свега сматра да ће се то догодити постепеним унутрашњим урушавањем сопственог система и квази вредностима које тај систем годинама продукује, силом доградњује, настојећи му продужити век и деловање.

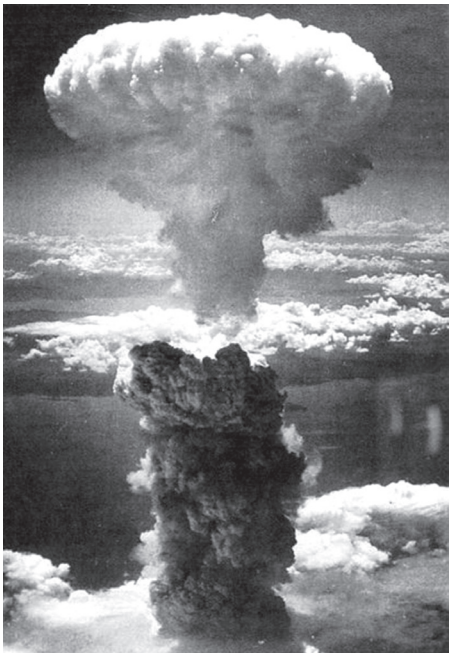

Бомба бачена на град Нагасаки у Јапану названа је „Дебели човек” или енглески „Fat Man”

Међутим критична тачка или судњи дан пропадања света, могао би бити окидач сукоба широких размера између великих сила, све до употребе нуклеарног оружја и то не „пробно”, него оштро и са свим расположивим средствима, целим нуклеарним арсеналом. Шта би то значило за човечанство, нашу цивилизацију и планету земљу, може се само замислити. Неки аналитичари и институције кажу, ако дође до нуклеарног рата, он ће бити свеопшти, у коме ће се гађати сви циљеви који могу нанети што већу штету непријатељу у сукобу – до потпуног уништења. Амерички научници су направили симулацију сукоба и анализирали његове последице. Утврдили су да резултати нису далеко од апокалипсе. Они сматрају да би одмах погинуло 34 милиона људи, а озлеђених скоро 60 милиона, наравно, не рачунајући страдале од радијације, односно њене кише. У том сукобу прва би била уништена цела Европа. Они даље анализирају случај нуклеарне експлозије, где би у атмосферу било избачено 147 милиона тона пепела и чађи. Све то би се веома брзо проширило у атмосферу, што би изазвало, како они називају, „нуклеарну зиму”, јер се чађ не би разишла минимално седам година, просечна температура на планети би се смањила за 7 %.

Уништење свих комуникација, електронике, саобраћајница, нуклеарних централа, изазивање цунамија, активирање вулкана, рушење брана великих хидроцентрала, војних и цивилних комплекса, не би било поштеђено, такође. Таква разарања значио би „крај света”. Сви битни војни циљеви су на нишану, подземни бункери-градови и лица која заговарају нуклеарну катаклизму и вероватно су они тога свесни. О врстама биолошког рата, роботима, дроновима, ласерима, магнетима, зрацима и борбама у васиони само би убрзало катаклизму на земљи. Последице нуклеарног рата описане су широко у литератури, брошурама, научно фантастичним филмовима, али и тајним документима безбедносних агенција великих сила.

У тренутним условима живљења тешко је бити песимиста, а још теже оптимиста, када се зна какви односи и нетрпељивост владају међу великим силама, углавном због концепта будућег правца развоја, међусобних односа и кретања света. Оптимистички поглед на нежељену будућност треба подстицати мудрошћу и зрелошћу водства богатих структура и великих сила. Елите и „елите" морају схватити да њихова охолост води цивилизацију до потпуног уништења. Зато овом приликом има места за Анштајнову изреку када је рекао да не зна какав ће бити трећи светски рат, али да зна какав ће бити четврти светски рат, „у коме ће се борити мотикама и штаповима". Геостратешки аналитичари верују да рата „мора" бити јер је „у људској природи да ратују". Невероватна констатација, али, изгледа, истинита.

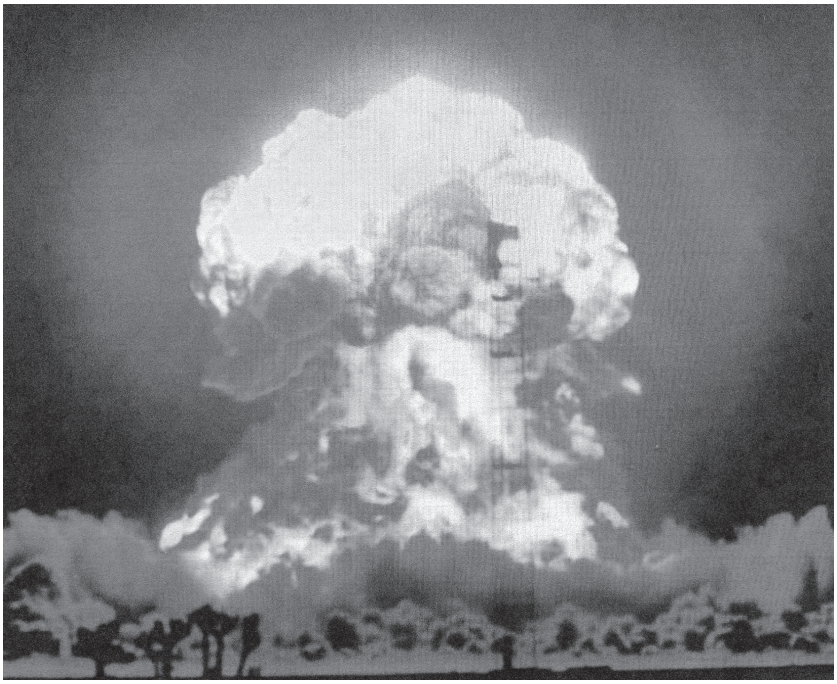

Илустрација експлозије атомске бомбе и њене смртне последице по цело човечанство. Да ли ће поседовање атомске бомбе и број арсенала нуклеарних глава спречити Трећи светски рат?

ПРИЛОЗИ

У прилозима ће се приказати само специфични и важни документи везани за последња три рата у 20. веку по избору аутора. Они могу допунити текст и појачати читаоцу утисак догађаја. Мноштво података и фотографије које постоје у архивама код нас и у свету доступни су свим читаоцима, тако да ћу приказати само оно што је битно и што ће подсетити читаоца на прошле догађаје и евентуално заинтересовати за сопствено проучавање.

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ

Атентатори на Франца Фердинанда на суђењу слева на десно: Недељко Чабриновић, Трифко Грабеж, Гаврило Принцип, Данило Илић и Вељко Чубриловић. Њихова судбина је запечаћена, а атентат је званично био повод за Први светски рат, мада би се он догодио и без атантата, што тврде многи објективни историчари.

Данашњи однос према Босни је исти као и пред Први светски рат. Нова врсте „анексије" је ангажованост запада у порама судства, права, војних структура, а представник у Сарајеву је нови Пођорек или Бењамин Калај из времена анексије, окупације БИХ.

Тек после рата откривено је тајно место где је био сахрањен Гаврило Принцип, захваљујући лицу које је обавило укопавање. Ради се о човеку чешког порекла.

ПРИЛОГ 1-2

АУСТРИЈСКА НОТА.

— Текст ноте, коју је барон Гизл предао нашој влади —

„Краљевски српски посланик на бечком двору дао је 18. марта 1909. године, по налогу своје владе, цес. и краљевској влади ову изјаву:

„Србија признаје, да стање, створено у Босни, мења права њену тангирана и да ће се према томе прилагодити решењима, која ће бити сила донети с погледом на члан 25. Берлинског Уговора. Покоравајући се саветима великих сила, Србија се обавезује, да ће обуставити политику протеста и агитације, коју је водила од септембра прошле године с обзиром на анексију и даље се обавезује, да ће променити правац своје садашње политике према Аустро-Угарској и да ће у будуће с Аустријом живети на основи пријатељских суседничких односа".

Догађаји последњих година, а нарочито болни догађаји од 15. јуна доказали су, да у Србији постоји превратнички покрет, који има за циљ да од аустро-угарске монархије отцепи неке делове њене територије. Тај покрет, који је постао пред очима српске владе, испољио се на тај начин, што је преко границе српске краљевине дошло до терора, до читавих серија атентата од 15. јуна јасно се види, да је сарајевско убиство припремљено у Београду, да су убице оружје и бомбе, којима су били наоружани, добили од српских официра и чиновника, који су припадали Народној Одбрани и да су напослетку српски погранични органи учинили да се убице и њихово оружје пребаце у Босну.

Наведени резултати истраге ме дозвољавају цес. и краљевској влади да и даље остане у резервисаној трпељивости, у којој је годинама била према оним смутњама, којима је средиште било у Београду и које су одатле преношене на земљиште аустријске монархије. Ти догађаји стављају у дужност цес. и краљевској влади да учини крај овим смутњама, које представљају сталну опасност за мир монархије.

Да би се тај циљ постигао, цес. и кр. влада принуђена је да од српске владе тражи једно званично уверење, да она осуђује пропаганду против Аустро-Угарске, т. ј. да осуђује све оне тежње, чији је циљ у крајњој линији да се одвоје од монархије територије, које су њен део, и да ће она свим средствима спречити ове своје подлоге и свим покушај мешања у судбину становника на које дала Аустро-Угарска, сматра за своју дужност да официре, чиновнике и цело становништво краљевине Србије званично опомене, да ће у будуће са највећом строгошћу поступити према овим лицима, која би се о то огрешила и да ће се трудити свима силама да то онемогући и угуши.

Ова најава има се истовремено саопштити српској војсци једном нарочитом заповешћу Њ. В. Краља и штампање се у званичном Војном Листу.

Осим тога краљевско-српска влада обавезује се:

1. да угуши сваку публикацију, која дражи на мржњу и на презирање аустро-угарске монархије и чија је општа тенденција управљена против интегритета монархије;

2. да одмах растури друштво „Народну Одбрану" чија се сва пропагандска средства имају конфисковати и да исто тако поступи против свих осталих друштава и удружења у Србији, која се баве пропагандом против Аустро-Угарске; краљевско-српска влада постараће се, да та растурена друштва не продуже своју делатност под другим именом или у другој форми;

3. да без одлагања одстрани одношаја учествовање органи које ће ц. и кр. влада за то делегирати;

7. да без икаквог одлагања ухапси мајора Воју Танкосића и извесног Милана Циганонића, српског државног чиновника, који су резултатом истраге компромитовали;

8. да успешним мерама спречи учествовање српских власти у кријумчарењу оружја и експлозива преко границе;

да оне органе пограничних власти у Шапцу и Лозници, који су кривицима злочина у Сарајеву помогли да пређу преко границе, отпусти из службе и строго казни;

9. да ц. и кр. влади да изјашњења о неопростивим изјавама високих српских чиновника у Србији и у иностранству, који без обзира на своје званичне положаје нису презали да после атентата од 15. јуна у интервјуима говоре на непријатељски начин против Аустро угарске;

10. да без одлагања извести ц. и кр. владу о извршењу мера, у прошлим тачкама обухваћеним.

Ц. и кр. влада очекује одговор краљевске владе најдаље до суботе, 12. ов. мес., у 6 часова по подне.

Аустроугарска је одмах после атентата упутила држави Србији дипломатску Ноту, која је по садржају била УЛТИМАТУМ, који ова није могла прихватити. Историчари тврде да би рат почео и да је Србија прихватила упућену Ноту, јер је рат требао Европи.

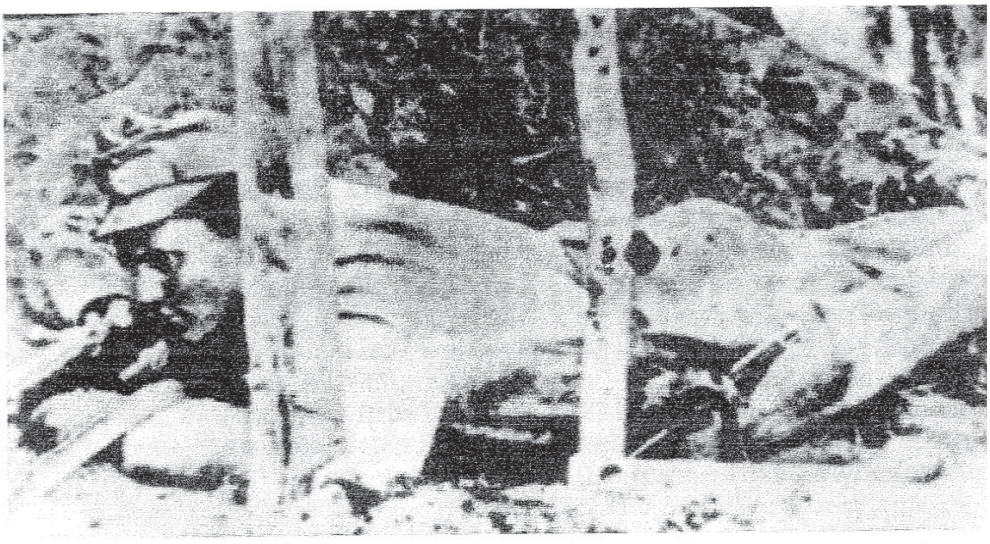

Josip Broz kao austrougarski vojnik na srpskom frontu
Iako je to jedina fotografija iz tog perioda, nikada nije k
potvrdi njenu autentičnost

У Првом Светском рату учествовалале су многе личности које су после њега испливале на политичкој сцени својих држжава по разним основама. Најпознатији су свакако Адолф Хитлер и Јосип Броз, који су били анонимуси у том рату. За нас, генерације из ере Јосипа Броза, велика је мистерија трансформације његовог профила кроз дуги временски период политичке активности. Контраверзност такве личности заслужује темељно психолошко проучавање. Друге познате личности су из кругова војних формација или династичких фамилија о којима нећу полемисати.

Jugoslovenski Odbor u Londonu (god. 1915.-18.)
Dr Niko Zupanić (Kranjska)
Ćiro Kamenarović (Trst)
Dr Mirko Seršić (Bosna)
Dr Nikola Stojanović (Bosna)
Dr Franko Potočnjak (Zagreb)
Jovo Banjanin (Zagreb)
Frano Supilo (Hercegovina)
Dr Dujam Vasiljević (Hercegovina)
Dr Ivo De Giuli (Dubrovnik)
Dr Bogumil Vojnović (Senj)
Dr Ante Trumbić (Split)
Dr Hinko Hinković (Zagreb)
Ivan Meštrović (Dalmacija)
Dr Josip Smodlaka (Istra)
Dr Vojislav Marinković (Srbija)
Dr Milan Srškić (Srbija)
Dr Ljubo Leontić (Srbija)
Dr Slobodan Jovanović (Srbija)
Dr Milenko Vesnić (Srbija)
Dr Ljuba Jovanović (Srbija)
Dr Stojan Protić (Srbija)
Dr Voja Marinković (Srbija)
Dr Milan Sršk

ПРИЛОГ 4

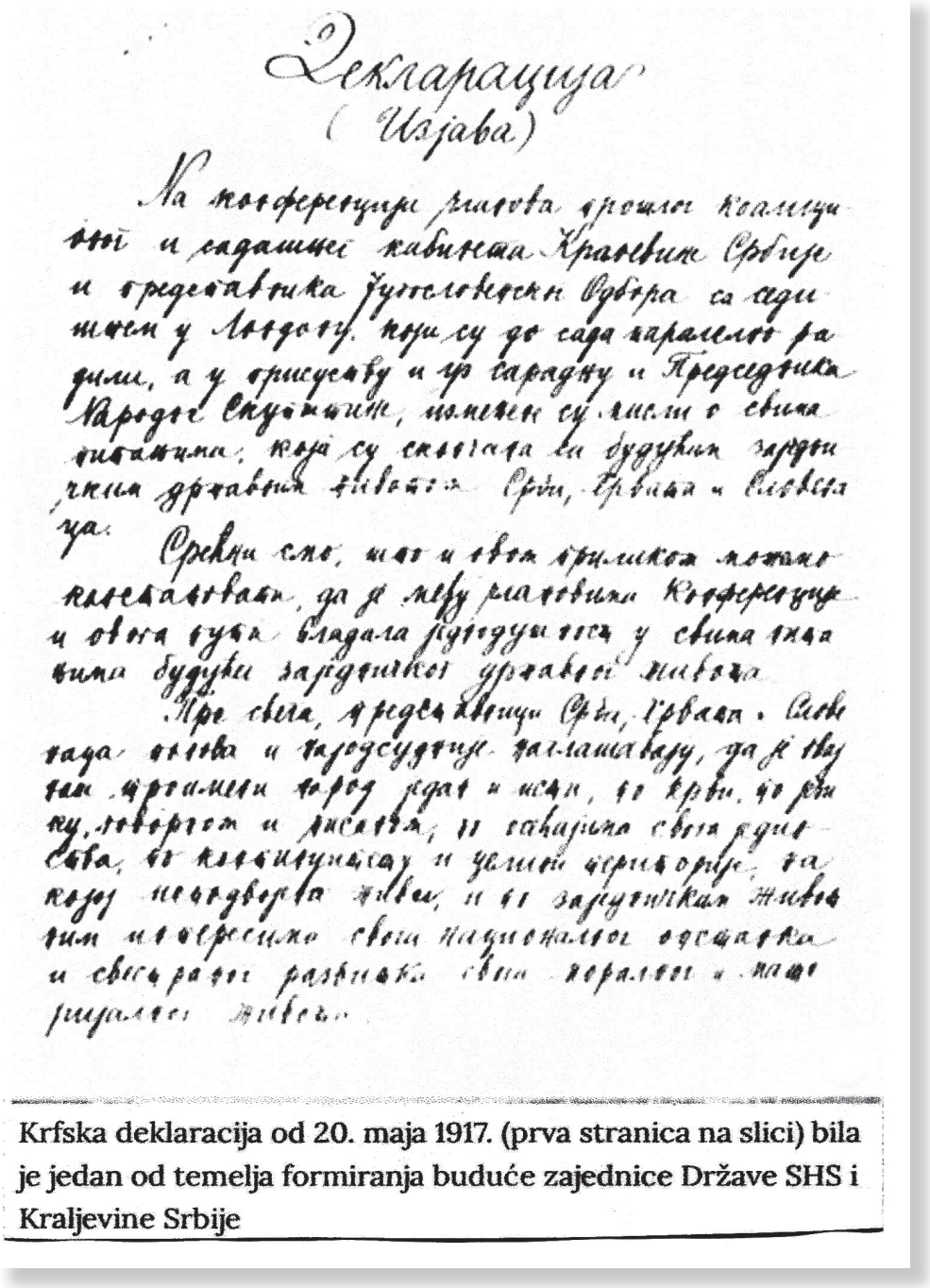

Krfska deklaracija od 20. maja 1917. (prva stranica na slici) bila je jedan od temelja formiranja buduće zajednice Države SHS i Kraljevine Srbije

Декларације је, као што пише, била темељ формирања будуће државе три основна народа, Срба, Хрвата и Словенаца, о чему се водила велика политичка расправа међу великим силама. Снаге које су заговарале прву Југославију биле су у предности, над онима који су били против и који нису могли спречити формирање те државне заједнице са династијом Карађорђевић на челу.

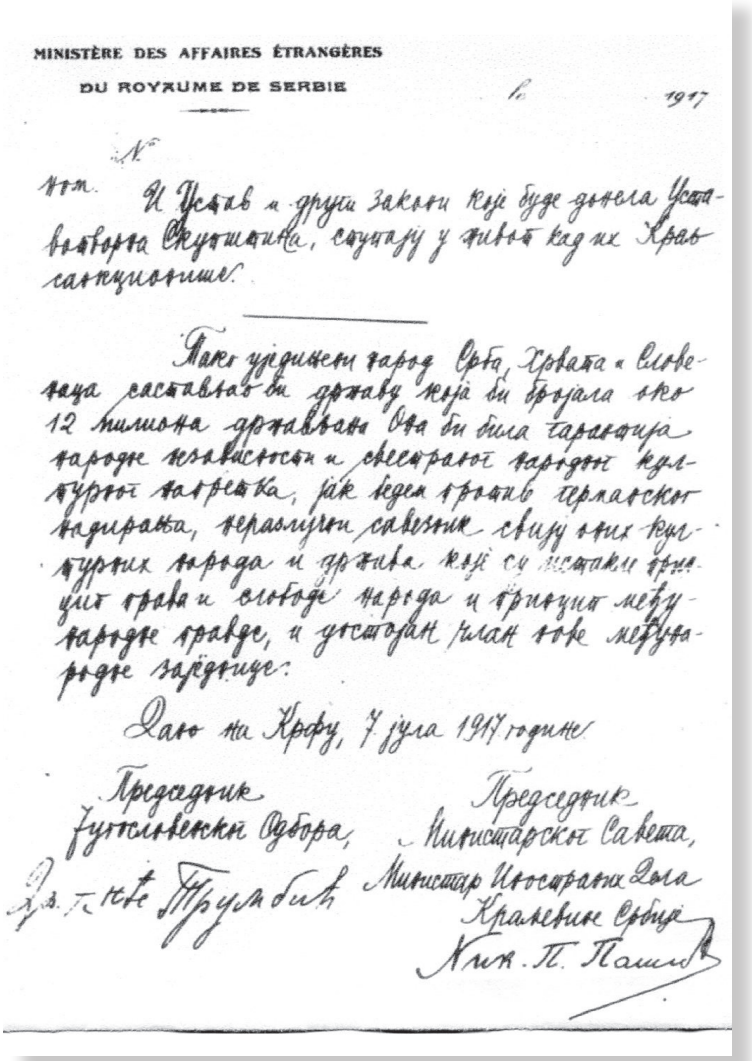

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
DU ROYAUME DE SERBIE

1917

№

ном. И Устав и други закони које буде донела Уставотворна Скупштина, ступају у живот кад их Краљ санкционише.

Тако уједињени народ Срба, Хрвата и Словенаца састављаћ би државу која би бројала око 12 милиона држављана. Она би била гарантија народне независности и свестраног народног културног напретка, јак ведем против германског надирања, неразлучни савезник свију оних културних народа и држава које су истакли принцип права и слободе народа и принцип међународне правде, и устојан члан нове међународне заједнице.

Дано на Крфу, 7 јула 1917 године.

Председник Југословенског Одбора,
Др. п. Нће Трумбић

Председник Министарског Савета,
Министар Иностраних Дела Краљевине Србије
Ник. П. Пашић

Документ потписан од стране Трумбића као Председника Југословенског одбора и Николе Пашића као Министра Иностраних Дела, потврђена је идеја поменутог одбора о формирању Нове Југославије на челу с династијом Карађорђевић. Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца је Прва југословенска држава три највећа конститутивна СЛОВЕНСКА народа.

Нова држава основана је 1. Децембра 1918. године. Њено функционисање од оснивања није се добро одвијало, јер је хетерогени национални састав био главни фактор несугласица. Званична политика и законодавство државе били су једнаки за све народе Краљевине. Међутим, страначка размимоилажења растакала су нову државу, јер је опозиција била незадовољна династичком идеологијом. Нарочито су се издвајали екстремни хрватски националисти, усташке идеологије и комунисти са својом идеологијом. Поражене државе које су биле под аустроугарском окупацијом, а ушле у састав Краљевине, нису се могле помирити са доминацијом већинског српског народа, који је био на страни победника у Првом рату.

Притајени непријатељи државе били су римокатоличка црква и преведени аустријски официри у редован војни састав Краљевске војске, али и раније привилеговани интелектуалци у бившој Аустроугарској царевини.

ПРИЛОГ 6

СПОРАЗУМ

комуниста и усташа о уништењу Српства

Још 1935 године склопљен је између Усташког покрета и Комунистичке партије Југославије споразум о заједничком раду на уништавању Југословенске државе, Српства и Православља. Тај споразум гласи овако:

„Свјесни тешкоће у борби, без обзира на подвојеност у погледима на друштвени поредак, вођство Хрватског народног Усташког покрета и вођство Комунистичке странке у Краљевини Југославији, овлашћено и споразумно са свима Хрватима легалних и илегалних формација склапа следећи

СПОРАЗУМ:

1. Вођство Хрватског народног ослободилачог усташког покрета с једне стране и вођство Комунистичке странке с друге стране, свесни су тежине свог положаја, који долази од заједничког непријатеља: сваке Југословенске владе и Српског народа, као носиоца српске хегемоније (надмоћности) и подржаваоца сваког режима, који спутава, смета и тупи народ:

а) Код Хрватског народа да ће икада доћи час ослобођења испод српског јарма.

б) Код Комунистичких маса да траже савезнике у рушењу постојећег стања ма какве погледе тај савезник имао на поредак и форму по постигнутом успеху

2). Вођство Југословенске Комунистичке странке свесно своје улоге признаје, да комунизирање Балканског полуострва не може доћи док се не сломи кичма српства и православља, јер је познато да су то два фактора која су омела продирање Османлија на запад и Аустрије на исток, споразумни су да уништавањем свега што је српско и православно утире се терен за комунизирање Југославије и Балканског полуострва.

Вођство Хрватског ослободилачког усташког покрета предосећа да ће без промене постојећег стања Хрватски народ подлећи Југословенској лукавости и српској хегемонији и нуди сарадњу свима побољшима Југославије и Комунистичкој страници посебно, да убрзају ток догађаја средствима и начелима према упуствима свога вођства.

3) Вођство усташког ослободилачког хрватског покрета обавезује се да ће све штрајкачке демонстрације, манифестације и све разне изгреде, које изводе комунистичке формације потпомагати и у њима учествовати.

Вођство Комунистичке партије, сматрајући Хрватски усташки покрет јаким чиниоцем и помагачем у рушењу постојећег стања, обећава сваку подршку и потпору у остварењу усташког идеала.

Вођство и једне и друге суране обавезује се да ће избегавати све свађе и зађевице између једних и других: у натписима, личне и разговоре и т. д. У случају демонстрација, револуција и ратова и једне и друге без приговора потпомагати нарочито уништавањем свега што је Српско и православно, како је истакнуто у тачци 2 овога споразума.

4) У случају локалних неспоразума дужност је локалног вођства усташког покрета и комунистичке странке да све сукобе одмах ликвидирају, а свака формација о томе своје старије јединице обавијести. Нескладност начелне нарави решава вођство Хрватског усташког покрета и вођство Комунистичке партије.

ЦИЉ:

Југословенска Комунистичка странка, којој је законом о заштити државе од 1922 године онемогућена акција слободног кретања и рада, с једне стране, и вођство Хрватског ослободилачког усташког покрета с друге стране, примају на себе заједнички и споразумно дужност заједничке борбе и међусобно помагање у сваком случају потребе до постигнутог циља: РАСПАДАЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ДРЖАВЕ И СВЕГА ШТО ЈЕ СРПСКО И ПРАВОСЛАВНО.

Сремска Митровица, јуни-липањ, 1935 г.

За комунистичку странку, За усташки ослободилачки покрет

ИЗМЕЂУ ДВА РАТА

Из овог документа се види које су странке биле непријатељ нове монархистичке државе. Њихов циљ је био рушење те државе свим средствима, без обзира што су им идеологије супротне. Они су као стуб Краљевине видели у српском хегемонизму, а не у српском доприносу победи над силама с друге стране фронта.

Наведени извод из Споразума акцентира спрегу две партије у рушењу тек формиране државе са нагласком „И СВЕГА ШТО ЈЕ СРПСКО И ПРАВОСЛАВНО”

„ZARUKE PARTIZANSKE PETOKRAKE I USTAŠKOG KRIŽA“

U prvim posleratnim danima komandant leteće „Pusterije“ pravdao je svoj promašaj u živopisnoj Drenovi, doslednom primenom od italijanske strane sporazuma između prestižnih ustaša-frankovaca i uticajnih članova KPJ, o sinhronizovanom rušenju Kraljevine Jugoslavije. U pitanju je nagodba postignuta za vreme zajedničkog robijanja u Sremskoj Mitrovici (1935–1939), uvaženih pavelićevaca i komunista, sa Mošom Pijadena čelu, inspirisana proklamacijom Kominterne, po kojoj je srpski narod kost u grlu svetskog proleterijata, verifikovanoj na prvom narednom kongresu jugoslovenskih komunista, ovim rečima:

„Vođstvo Komunističke partije Jugoslavije opravdano smatra organizaciju hrvatskih komunista važnim strateškim faktorom i osloncem u rušenju srpske hegemonije nad Hrvatima i uklanjanju podsticaja antihrvatstva kod ujedinjenih jugoslovenskih naroda.“

Temeljitost ove odrednice potvrdio je tadašnji sekretar CK KPJ Hrvatske Andrija Hebrang ushićenim pozdravom čina proglašenja Nezavisne države Hrvatske, pečatu „tisućljetnog“ sna svih Hrvata o sopstvenoj državi. Taj prikriveni nacionalni državostvoritelj ostavio je vredno svedočanstvo o sebi kao sponi između ustaša i partizana, za „zajedničko delovanje ka istom cilju“. Otkrivanjem te neprijatne istine, koja posleratnom Brozu nikako nije pogodovala, presudio je sam sebi, da skonča u podrumima Ozne u Beogradu, informbirovske 1948. godine, kao moskovski aspirant za mesto generalnog sekretara CK KPJ, „samovešanjem“ za radijator u zatvorskoj prostoriji koja ni pre ni posle rata nije imala parno grejanje. Tajnu o zarukama partizanske petokrake i ustaškog križa otkrivaju i brošure „Doživljaji“ i „Između dva sveta“, poglavnika Ante Pave-

У горњем чланку се види колаборација високог члана Партије са усташким покретом, али и друге комбинаторике у спрези са спољним фактором у кадровском домену.

У предвечерје Другог светског рата одигравале су се припреме на националној и шовинистичкој основи, где су предњачиле десно орјентисане странке. Формирање Бановина наговештавало је поделу народа по етничком принципу, с тим да су Хрвати добили оно што им по територијалном принципу не припада. Све Бановине су добиле називе по рекама, а Хрватска по имену народа. На такву поделу било је доста неспоразума, а постојао је и захтев да наши крајеви, тј. Вуковар и околина буду изузети из састава Хрватске Бановине, о чему постоје писани документи.

Почетак Другог светског рата узнемирио је становнике српске националности у Хрватској, а у нашем крају највише немира је било у селу Бобота, као најреволуционарнијем селу на вуковарском подручју.

ПРИЛОГ 8

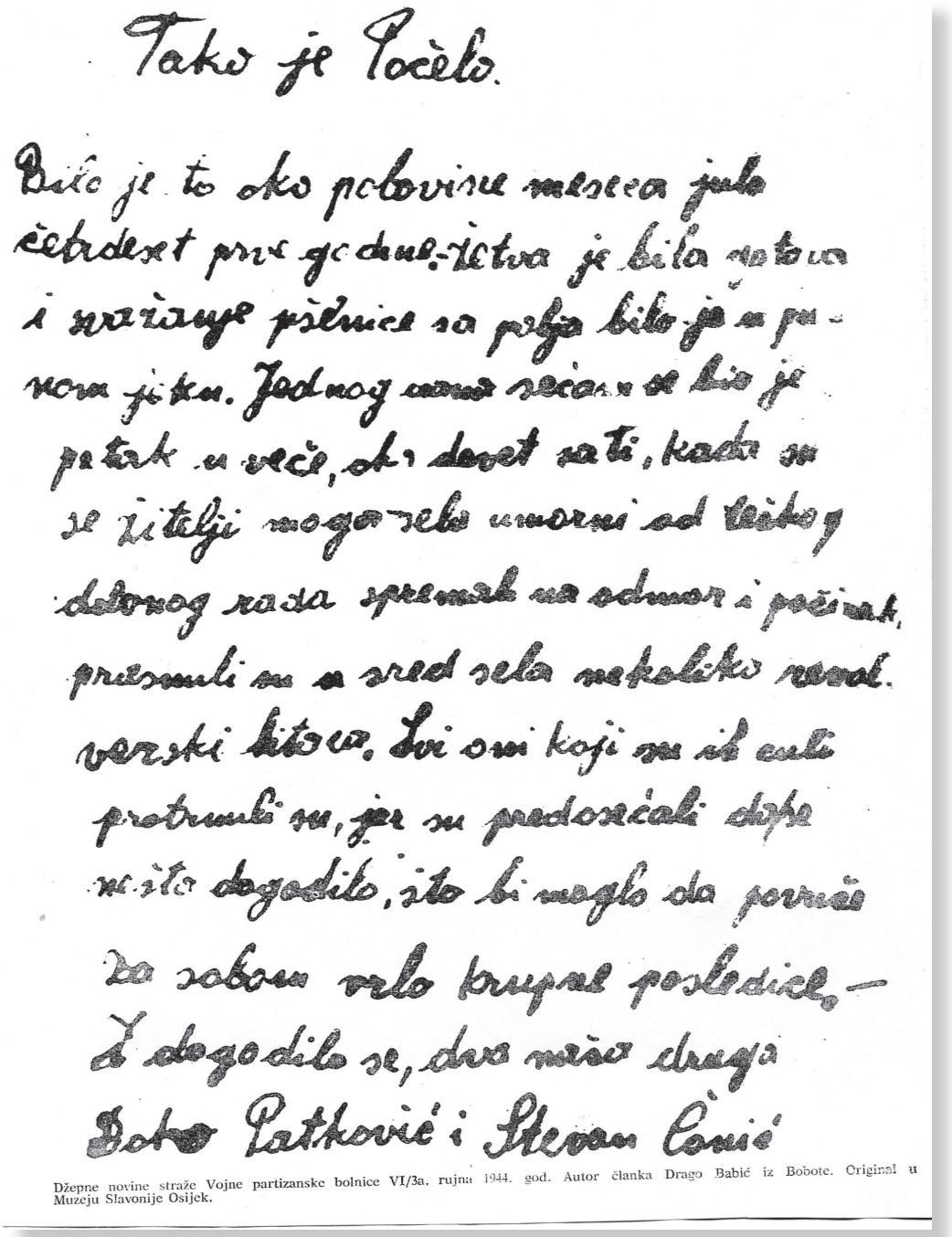

Tako je Počelo.

Bilo je to oko polovine meseca jula
četrdeset prve godine. Žetva je bila gotova
i svažanje pšenice sa polja bilo je u pu-
nom jeku. Jednog uana sećam se bio je
petak u veče, oko devet sati, kada su
se žitelji moga sela umorni od teškog
dobrog rada spremali na odmor i počinak,
prasnuli su u sred sela nekoliko revol-
verski hitaca. Svi oni koji su ih culi
protrnuli su, jer su predosećali da se
nešto dogodilo, što bi moglo da povuče
za sobom vrlo krupne posledice. —
I dogodilo se, dva naša druga
Đoko Patković i Stevan Čonić

Džepne novine straže Vojne partizanske bolnice VI/3a, rujna 1944. god. Autor članka Drago Babić iz Bobote. Original u Muzeju Slavonije Osijek.

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ

Предводник и противник нове НДХ био је Бобоћанин Ђоко Патковић, који је био партијски повезан са вишим инстанцама и имао је задатак растурање пропагандног материјала по околним местима вуковарског котара. У једном случају дошло је до убиства два представника власти у сред села Бобота, након чега је дошло до хапшења великог броја мештана, од којих су многи завршили на стратишту „Дудик" у Вуковару.

OGLAS

Dana 25. srpnja o. g. u 22 sata dočekani su iz zasjede u selu Bobota kotar Vukovar, i pri vršenju službe teško ranjeni Ustaša Mirko Tarle i Ustaški povjerenik na koloniji Oto Hojer.

Nakon provedenih izvida utvrđeno je, da se radi o organi ziranoj komunističkoj zavjeri u kojoj su sudjelovali kao pomagači koji su išli na ruku počiniteljima i omogućili im bijeg slijedeći:

1. Drago Nešić Mitin,	vjere	grčko-	istočne
2. Mišo Popović Blagojin	„	„	„
3. Milorad Prodanović Vojin	„	„	„
4. Gjoko Patković Božin	„	„	„
5. Veso Arsenić Manojlov	„	„	„
6. Stevan Barvalac Kuzmin	„	„	„
7. Miloje Arsenić Manojlov	„	„	„
8. Pavao Arsenić Slavkov	„	„	„
9. Ilija Arsenić Blagojev	„	„	„
10. Stevo Nanković Milanov	„	„	„
11. Pero Janković Aksentijev	„	„	„
12. Božo Ruskinić Svetozarov	„	„	„
13. Sreto Hadžić Dušanov	„	„	„
14. Slavka Matić Gjurina	vjere	rimo-katoličke	
15. Kosta Prodanović Čedin	„	grčko-istočne	

Gore navedeni su predani prijekom sudu, koji ih je osudio na smrt.

Osuda nad njima je izvršena u Vukovaru dana 31. srpnja o. g. strijeljanjem.

Vukovar, 31. srpnja 1941.

Ravnateljstvo za javni red i sigurnost Velike Župe Vuka.

Broj R. 388-1941.

Tiskara „Novo Doba", Vukovar

Детаљи ових и других догађаја у Вуковару и околини, најбоље су описани и аргументовани у књизи „Дудик" аутора Душана Лазића и Бране Мајског, Вуковар 1977. године.

ПРИЛОГ 10

Највећи злочинац у Вуковару и целом Срему био је Виктор Томић, над чијим су се злочинима чудили неки сарадници и Немци. На интервенцију српске Владе преко Немачких ауторитета, злочинац је премештен на друге послове, али злочини ниису престали, мада су ублажени.

Виктор Томић је успео побећи после ослобођења у Италију и наводно је извршио самоубиство 1947. године у Риму у 40. години живота. Шире податке о овом злочинцу, читалац може видети у књизи "Сремско крваво лето 1942. године аутора Душана Лазића.

Због великог броја жртава морало се наћи место за масовне гробнице, па је избор пао на парцелу звану Дудик, где су убијани највише Сремци, јер је Вуковар био центар злочина, а после Сремска Митровица и друга места у Срему.

Црвени магазин као житно складиште преиначен је за привремени затвор из кога су затвореници одвођени на саслушање, а после отпремани у Јасеновац или убијани на Дудику.

Ескумација је извршена одмах после рата уз помоћ сведока, адвоката и лекара, који су били присутни на изрицању казни и убијању жртава, по службеној дужности.

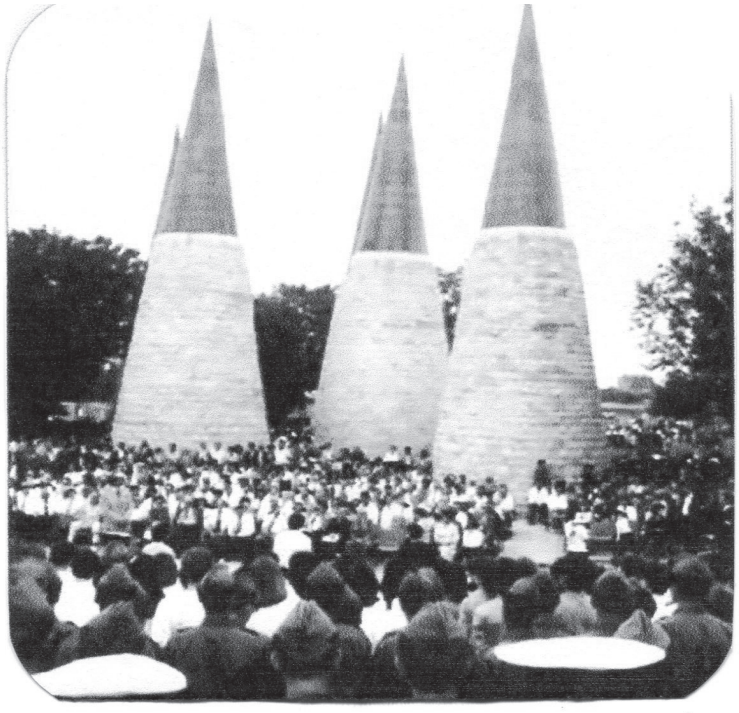

Дудик, 1980. године

ПРИЛОГ 10

DUDIK U VUKOVARU

HRVATSKI ZLOČIN NAD 455 SRBIMA ZA VREME NDH 1941.45. GODINE

Epitaf na grobu:

Putniče,
koji si u budućnost krenuo,
zastani,
i na ovom izvorištu
napoji se bistrinom vode
lepotom slobode
i ljubavlju onih
kiji za nju dadoše živote.

...''Ime Dudika nije upisano ni u jednu geografsku kartu!
Ime Dudika živo je ukleSano u srca mnogih ljudi. I Mnogih majki sremačkih i slavonskih,
koje svoje poslednje večeri provode u tihom razgovoru s mrtvim porodom što ga zločin u
Dudiku otrže s grudi života''... Đorđe Radišić

Dudik je pašnjak površine oko 800 m2, zasađen dudovima, po kojim je dobio naziv. Do rata je služio za ispašu stoke, a u toku rata 1941.-1945. postao stratište rodoljuba, koji su se borili protiv okuptora i domaćih izdajnika.

NALAZ ANKETNE KOMISIJE

Nepostedno po završetku rata pristupilo se utvrđivanju zločina okupatora Nemaca i njihovih pomagaća Ustaša. U Vukovaru je osnovana Anketna komisija, pri Komisiji za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača u Vojvodini, koja je počela sa radom 25.04. travnja 1945. godine. Predmet rada Komisije je eksuhmacija leševa žrtava ubijenih u toku 1941.-1945. godine u Dudiku.

Prilikom prvog uvidaja, otkopana je jama u kojoj su se nalazili leševi ljudi iz Negoslavaca, Bršadina, Borova i Bobote. Pronađeno je ukupno 19. leševa, od kojih 15 muških leševa i 4 ženska leša. U zapisniku Komisije stoji:

- ''Leš žene s vezanim rukama na leđima, kosa sa pletenicama, na sebi ima zeleni kosstim, lubanja prostijeljena, ležala je na leđima...
Prisutni su prepoznali Đurđervić Ljubu iz Bršadina''...

- Po dolasu u Sremsku Mitrovicu Viktor Tomić je zatvorenike koji su se nalazili u Vukovaru poslao u Jasenovac... Iz elaborata Komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača, vidi se da je 26. kolovoza 1942. godine krenula prva grupa uhapšenih za Jasenovac. Prema pronađenom popisu je bilo 141 lice odraslih i 24 djece.

- Veliko broj žrtava jassenovačkog logora prošao je kroz vukovarski zatvor, ali nikada se neće saznati točan broj, jer je vrlo malo sačuvanih dokumenata koji se odnose na navedene događaje. Najveći broj dokumenata je spaljen početkom 11. meseca studenog 1944. godine, kada je sedište Župskog redarstva premješteno u Vinkovce. Tom prilikom je uništena sva arhiva Župskog redarstva, Pokretnog prijekog suda i Višeg Redarstvenog povjereništa.

- Nakon odlaska Viktora tomića 26.08. kolovoza 1942. godine, ostala su potresna svjedočanstva o njihovoj aktivnosti - devet jama, humaka sa nevinim žrtvama zločina.

- Na kraju svog rada Komisija je usanovila da je u 9 (devet) jama na Dudiku pronađeno 455 leševa. Stijeljani su rodoljubi, iz 61 mjesta Slavonije i Srema.

ŽRTVE

Na stratištu Dudik ubijeni su stanovci slijedećih mesta:

Banoštor, Batajnica, Belegiš, Beška, Bingula, Bjeljina, Bobota, Borovo-naselje, Bribir, Bršadin, Bukovac, Čerević, Divoš, dobrinjci, Erdevik, Golubinci, Grgurevci, Ilok, Irig, Jamena, Jazak, Kraljevci, Krčedin, Krušedolski Prnjavor, Kupinovo, Kuzmin, Lačarak, Ledinci, Mali Radinci, Nandelos, Mradadik, Morović, Mošorin, Nsegoslavci, Novi Karlovci, Nova Pazova, Novi Sad, Osijek, Perlez, Petrovaradin, Popinci, Rivica, Ruma, Sremska Kamenica, Sremski Karlovci, Sremska Mitrovica, Sremska RAča, Sibač, Stari BAnovci, Stara Pazova, Stejanovci, Surčin, Surduk, Susek, Veliki RAdinci, Vinkovci, Vizić, Vojka, Vukovar, Zagreb, i Zemun.

Туристички водич града Вуковара састављен је од аутора Ружице Марић и Зденке Буљан, обе руководиоци Музеја града. Пада у очи наслов, који је правим именом назвао извршитеља злочина, што раније није била пракса, због слогана БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА.

Меморијални комплекс „Дудик" био је девастиран током последњег рата, али је донекле обновљен и обележавају се помени жртвама.

Оно што није нормално ни етичка, неки „паметни" поборници независне Хрватске, дошли су на идеју да на делу меморијалног комплекса изграде фудбалско игралиште, да се играју по костима жртава. Да ли мирно спавају и где ће им душа отићи после немирне смрти?

ПРИЛОГ 11

ПОКРШТАВАЊЕ

Оно што је највише плашило Србе у НДХ свакако су законске одредбе уперене против српске етничке популације и притисци на промену вере, под именом покрштавање уз масовно ангажовање католичког клера у спрези са усташким поданицима. Брзина којом су донети законски акти и пратећи прописи и упутства високих црквених институција, нису забележени по ревности ни у једном сегменту живота у НДХ. На том пољу нарочито се истицала Ђаковачка бискупаија на челу са бискупом Акшамовићем. За свој рад на покрштавању награђен је од поглавника Анте Павелића, а после рата и од друга Јосипа Броза, за ширење братства и јединства. ПАРАДОКС, не једини.

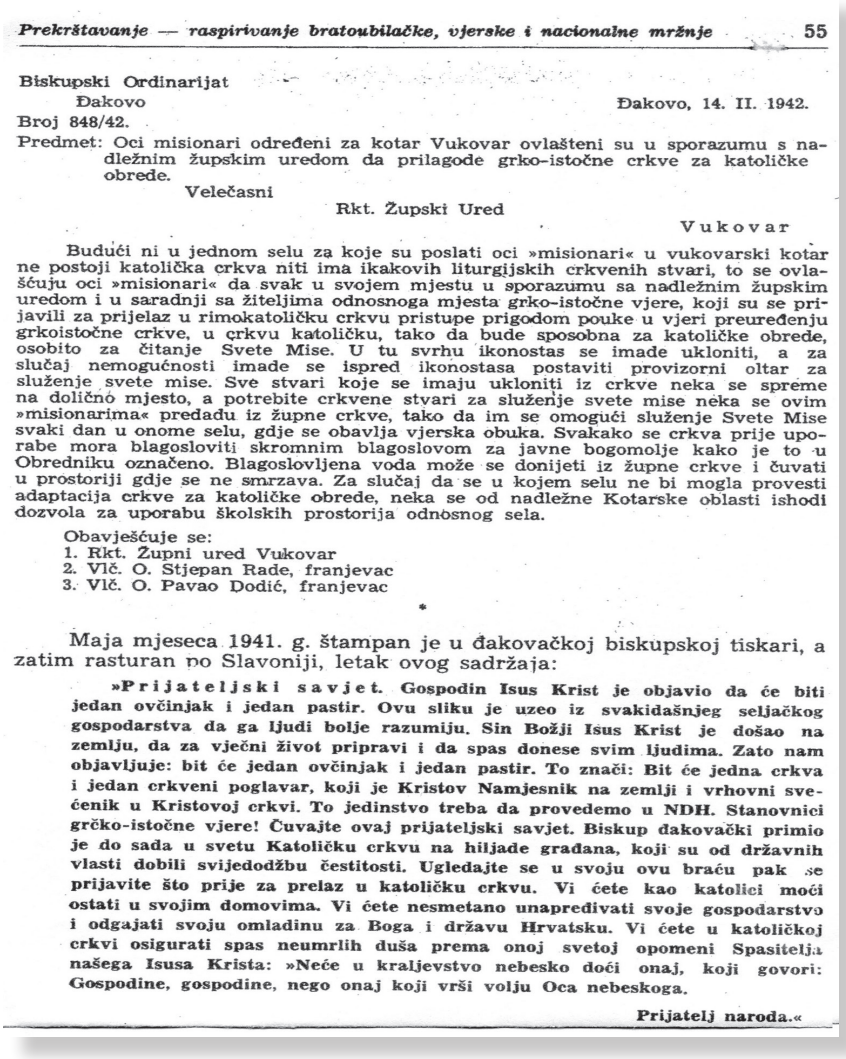

Prekrštavanje — raspirivanje bratoubilačke, vjerske i nacionalne mržnje 55

Biskupski Ordinarijat
Đakovo

Đakovo, 14. II. 1942.

Broj 848/42.

Predmet: Oci misionari određeni za kotar Vukovar ovlašteni su u sporazumu s nadležnim župskim uredom da prilagode grko-istočne crkve za katoličke obrede.

Velečasni
Rkt. Župski Ured
Vukovar

Budući ni u jednom selu za koje su poslati oci »misionari« u vukovarski kotar ne postoji katolička crkva niti ima ikakovih liturgijskih crkvenih stvari, to se ovlašćuju oci »misionari« da svak u svojem mjestu u sporazumu sa nadležnim župskim uredom i u saradnji sa žiteljima odnosnoga mjesta grko-istočne vjere, koji su se prijavili za prijelaz u rimokatoličku crkvu pristupe prigodom pouke u vjeri preuređenju grkoistočne crkve, u crkvu katoličku, tako da bude sposobna za katoličke obrede, osobito za čitanje Svete Mise. U tu svrhu ikonostas se imade ukloniti, a za slučaj nemogućnosti imade se ispred ikonostasa postaviti provizorni oltar za služenje svete mise. Sve stvari koje se imaju ukloniti iz crkve neka se spreme na doličnó mjesto, a potrebite crkvene stvari za služenje svete mise neka se ovim »misionarima« predadu iz župne crkve, tako da im se omogući služenje Svete Mise svaki dan u onome selu, gdje se obavlja vjerska obuka. Svakako se crkva prije uporabe mora blagosloviti skromnim blagoslovom za javne bogomolje kako je to u Obredniku označeno. Blagoslovljena voda može se donijeti iz župne crkve i čuvati u prostoriji gdje se ne smrzava. Za slučaj da se u kojem selu ne bi mogla provesti adaptacija crkve za katoličke obrede, neka se od nadležne Kotarske oblasti ishodi dozvola za uporabu školskih prostorija odnosnog sela.

Obavješćuje se:
1. Rkt. Župni ured Vukovar
2. Vlč. O. Stjepan Rade, franjevac
3. Vlč. O. Pavao Đodić, franjevac

*

Maja mjeseca 1941. g. štampan je u đakovačkoj biskupskoj tiskari, a zatim rasturan po Slavoniji, letak ovog sadržaja:

»Prijateljski savjet. Gospodin Isus Krist je objavio da će biti jedan ovčinjak i jedan pastir. Ovu sliku je uzeo iz svakidašnjeg seljačkog gospodarstva da ga ljudi bolje razumiju. Sin Božji Isus Krist je došao na zemlju, da za vječni život pripravi i da spas donese svim ljudima. Zato nam objavljuje: bit će jedan ovčinjak i jedan pastir. To znači: Bit će jedna crkva i jedan crkveni poglavar, koji je Kristov Namjesnik na zemlji i vrhovni svećenik u Kristovoj crkvi. To jedinstvo treba da provedemo u NDH. Stanovnici grčko-istočne vjere! Čuvajte ovaj prijateljski savjet. Biskup đakovački primio je do sada u svetu Katoličku crkvu na hiljade građana, koji su od državnih vlasti dobili svijedodžbu čestitosti. Ugledajte se u svoju ovu braću pak se prijavite što prije za prelaz u katoličku crkvu. Vi ćete kao katolici moći ostati u svojim domovima. Vi ćete nesmetano unapređivati svoje gospodarstvo i odgajati svoju omladinu za Boga i državu Hrvatsku. Vi ćete u katoličkoj crkvi osigurati spas neumrlih duša prema onoj svetoj opomeni Spasitelja našega Isusa Krista: »Neće u kraljevstvo nebesko doći onaj, koji govori: Gospodine, gospodine, nego onaj koji vrši volju Oca nebeskoga.

Prijatelj naroda.«

Ово је само један од аката упућен жупама, дајући на знање ко су одређени мисионари за подуку српског становништва како би лакше прихватили католичку веру, „вјеру својих прадједова", како су често говорили. У свим местима са српским становништвом вршили су се притисци, претњама и затворима и убиством, а ширила се пропаганда да су мештани сами тражили, молили да пређу у римокатоличку вере.

ПРИЛОГ 11

Rimokatolički župski ured u Vukovaru.

Broj: 52 Taj./1942.

Predmet: Mitropolita Germogen
posjet Vukovaru i okolici.

VELIKA ŽUPA VUKA

V U K O V A R

U vezi s posjetima, što ih Njegova Preosvećenost Hrvatski pravoslavni Mitropolita Germogen čini pravoslavnom žiteljstvu u ovome kraju, potpisani smatra potrebnim upozoriti naslov na ove činjenice:

1/ Na teritoriju ove rkt. župe bivše su pravoslavne crkve, poimence u Vukovaru, Trpinji, Borovu selu, Bršadinu i Boboti još prošle godine po naslovu predane ovom rkt. župskom uredu na uporabu za rkt Bogoslužje, jer se u tim mjestima 90 % pravoslavnog žiteljstva prijavilo za prielaz na rkt vjeru, te se u tim crkvama dakako i vrši rkt Bogoslužje.

2/ U Vukovaru, Borovu selu, Lužcu, Trpinji, Paćetinu i Bršadinu faktično je prešlo poprečno 80 % pravoslavnog žiteljstva na rkt. vjeru, a od preostalih 20 % preko polovice je isto zatražilo prijelaz na rkt vjeru, te su njihove molbe već riješene i kod civilnih i i kod crkvenih vlasti, tek sam crkveni obred prielaza nije obavljen. Ovaj je rkt župski ured obaviješten, da prelaznicima /ni onima, kojima su molbe riješene makar čin prijelaza nije obavljen/ neće se dopustiti ponovni prijelaz u Hrvatsku pravoslavnu crkvu. Prema tome za eventualne buduće vjernike Hrvatske pravoslavne crkve ostaje na ovom teritoriju vrlo malo vjernika.
Iz gore navedenoga slijedi da u gore pomenute crkve Njegova Preosvećenost za slučaj dolaska nemože biti uveden bez povrede rkt. crkvenih propisa.

Umoljava se da naslov gornje činjenice drži u vidu.

Vukovar, dne 19/VI.1942.

Upravitelj župe:

Dionizij Andrašev

ŽUPSKI URED VUKOVAR

МРВ

Извештај римокатоличког жупског уреда о судбини правосл ног становништва из околине Вуковара. (Архив Хрватске,

Горњи документ обавештава, односно упозорава да су православне цркве преуређене да могу вршити католички обред и да није пожељно да ове крајеве посети Митрополит Гермоген предводник нове Хрватске православне цркве, одвојене од своје матице. У потпису је Управитељ жупе Дионизије Андрашец.

Такође се наводи да су житељи православне вере у Вуковару, Борову, Трпињи, Пачетину и Бршадину, прешли у „римокатоличку вјеру ПОПРЕЧНО", односно да су се изјаснили акламацијом, дизањем два прста, колективно, у већини. То се најбоље види на следећој слици покрштавања у Трпињи 12. марта 1942. године.

ПРИЛОГ 11

ПОКРШТАВАЊЕ ТРПИЊАЦА 12. МАРТА 1942. У ЦРКВЕНОЈ ПОРТИ - МАСОВНО, АКЛАМАЦИЈОМ

Покрштавање у Трпињи уследило је након више неуспешних покушаја током 1941. године, јер се на скуповима нису појавили мушкарци као глава породице. Било је бројних претњи, али не као у другим славонским српским местима, где је било и убистава. Можда су тензије смириване од стране бележника, председника-повереника и ауторитативних мештана, који су сугерисали прелазак на римокатоличку веру као привремено решење, да би се заштитили животи становништва. Такве сугестије су долазиле и од проте Спасоја Вукотића из Београда, који је преко својих емисара слао поруке за привремено решење преласка на другу веру.

ПОКРШТАВАЊЕ ТРПИЊАЦА

„Добровољност” преласка на „вјеру прадједова” обезбеђивана је усташким стражама око цркве, што се види на горњој слици, све до општинске зграда и хрватских застава.

ПРИЛОГ 11

ПОКРШТАВАЊЕ ТРПИЊАЦА

Трећа слика показује шпалир ђака Основне школе у Трпињи, који чекају завршетак гласања за прелазак у римокатоличку веру, да би увеличали тај чин у цркви, када се све обави.

Напомињем да је ове слике снимио мештанин Стеван Драгојловић, који је мобилисан од стране Немаца као преводилац за немачки и мађарски језик и као професионални форограф.

Већ сам споменуо да у Трпињи није било одмазди везаних за покрштавање, као што је то био случај у Славонији и нашем окружењу, Тењи, Даљу, Ердуту, Белом Брду и Борову, где је било и жртава, јер су месни жупници били главне коловође усташке идеологије.

Gregić Anđelko, župnik iz Borova, istakao se u nasilnom pokrštavanju Srba. Kao vatreni »misionar« naročito je insistirao na prekrštavanju Srba u Borovu, o čemu svjedoče izjave: Ustić Đurđice, Petrović Marka, Mitrović Eve, Batajlić Vere, Rakazović Nikole, Rajšić Stanka, Cvijović Anđelke, Bogojevac Ilije i drugih.

Iz izjava koje govore o njegovu »misionarskom« radu, naročito iz izjave Momčilović Jovana i Živanović Ljubice iz Borova, vidi se da su se ustaše ravnale po tome koga je Gregić Anđelko »prekrstio«, a koga nije i prema tome određivali koga će ubiti ili protjerati u logor.

Živanović Ljubica u svojoj izjavi doslovce kaže:

»...**Kada sam 1941. god. došla najprije u općinu Borovo i od tadanjeg zloglasnog zapovjednika borovske policije Nemeta molila da mi spasi moje dvije kćeri, koje su bile otjerane u Župsko redarstvo u Vinkovcima, on, Nemet, poslao me je k rimokatoličkom popu Anđelku Gregiću u Borovu. Pop Anđelko mi je rekao da on ne može ništa za moje kćeri učiniti, jer da one nisu prešle na katoličku vjeru. Dodao je da ćemo i mi otići za djecom, ako ne pređemo na rimokatoličku vjeru...**«

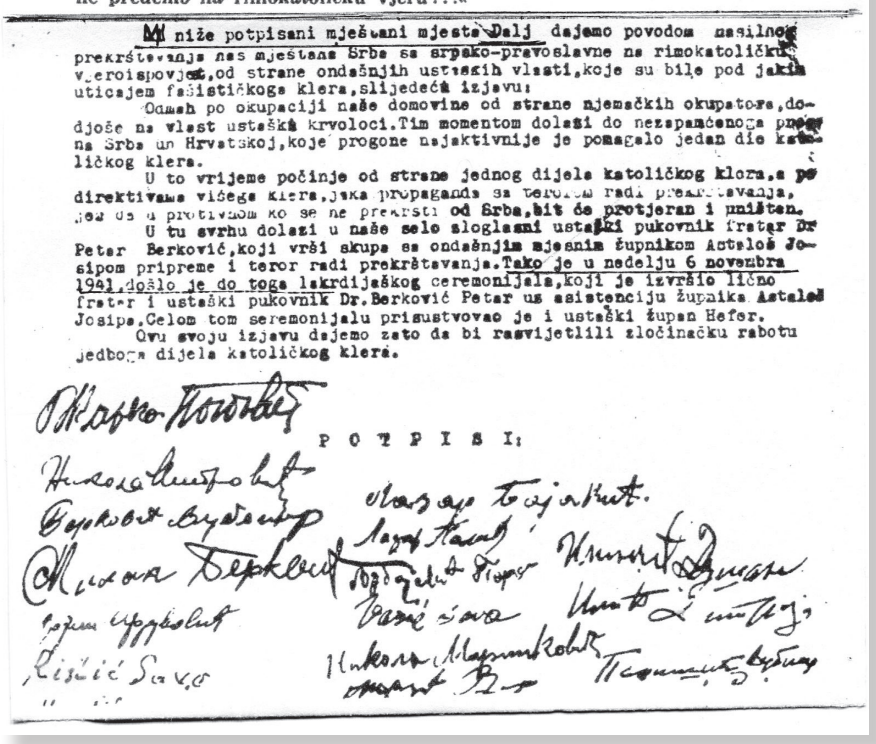

Mi niže potpisani mješani mjesta Dalj dajemo povodom nasilnog prekrštavanja nas mještana Srba sa srpsko-pravoslavne na rimokatoličku vjeroispovijest, od strane ondašnjih ustaških vlasti, koje su bile pod jakim uticajem fašističkoga klera, slijedeću izjavu:

Odmah po okupaciji naše domovine od strane njemačkih okupatora, dođoše na vlast ustaška krvoloci. Tim momentom dolazi do nezapamćenoga pogroma Srba u Hrvatskoj, koje progone najaktivnije je pomagalo jedan dio katoličkog klera.

U to vrijeme počinje od strane jednog dijela katoličkog klera, a po direktivama višega klera, jaka propaganda sa terorom radi prekrštavanja, jer da u protivnom ko se ne prekrsti od Srba, biti će protjeran i uništen.

U tu svrhu dolazi u naše selo zloglasni ustaški pukovnik frater Dr Petar Berković, koji vrši skupa sa ondašnjim mjesnim župnikom Astaloš Josipom pripreme i teror radi prekrštavanja. Tako je u nedelju 6 novembra 1941, došlo je do toga lakrdijaškog ceremonijala, koji je izvršio lično frater i ustaški pukovnik Dr. Berković Petar uz asistenciju župnika Astaloš Josipa. Celom tom seremonijalu prisustvovao je i ustaški župan Hefer.

Ovu svoju izjavu dajemo zato da bi razvijetlili zločinačku rabotu jednog dijela katoličkog klera.

P O T P I S I:

Понашање жупника у Борову било је у духу идеологије НДХ и он је био носилац целе акције покрштавања у Борову, где је било и доста мештана римокатоличке вероисповести. Претње су биле вербалне, мада су многи Срби завршили у затворима његовом заслугом.

Што се тиче великог села Даљ, ту је ситуација било драстичнија, јер је велики број усташа и ауторитет био сеоски жупник Јосип Асталош, који је по успостављању НДХ одмах преузео сву власт у селу и вршио злочине у одори цркве.

О деловању злочинца Асталоша има доста писаних извора, а конкретније изјаве добио сам о свог пријатеља С.Б. који је у то време живео у Дању и слушао приче о њему, али и веронауку коју је он обављао.

ПРИЛОГ 11

IZJAVA

od 12. VI. 1945. godine

Niže potpisani službenici općinske uprave u Dalju, koji smo tu dužnost obavljali za vreme Jugoslavije početkom 1941. godine uoči prevrata izjavljujemo, da smo po župniku Astalošu, koji je tamo samovlasno preuzeo vlast u općini po njemu otpušteni 16. aprila 1941. godine.

Jedini razlog radi koga smo otpušteni jeste taj što smo bili Srbi. Nikakove druge krivice protiv nas nije bilo niti je o našem radu vođena bilo kakova istraga ili postupak nego je jedini motiv otpuštanja bio što nismo htjeli zatajiti pripadnost svome Srpskom narodu.

Gore označenog dana pozvao nas je Astaloš u svoju kancelariju i priopćio nam »Današnjeg dana Vam služba prestaje, što imadete izvolite odmah predati«.

Tom prilikom otpušteni su 14 namještenika, od kojih su neki kasnije protjerani u logor i — tamo vjerojatno zaglavili, a neki poginuli kao borci Jugoslavenske Armije, čime su najbolje pokazali da su bili dobri sinovi svoga naroda i da protiv njih nije moglo biti drugih razloga za progon, nego jedini taj što su voleli svoj narod i bili Srbi.

Na osnovu navedenih priznanja okrivljenikovih, iskaza svjedoka, te sadržaja rasprava, a također i na osnovu obrane okr. Movrin Ivana, koji je iskazao da ga je okriv. Astaloš pozvao da s njime saraduje kod razoružavanja biv. jugoslavenske vojske, da je Movrin činio spisak, da je sakupljeno oko 600 pušaka, 16 do 20 mitraljeza, 20 sanduka bombi, 70 konja, 20 kola s opremom i druge spreme, da je Astaloš lično u spisak uvrstio i Zelić Vlajka za vrijeme preokreta, a mjeseca juna da je Astaloš pozvao na sastanak Kaića, Kostelca i Hajma i naredio im da dadu mišljenje koji će se Srbi iseliti, i da je Astaloš načinio spisak onih koji će se iseliti, i da je bio prisutan kod iseljavanja, a ustaški povjerenik koji je doveo nove koloniste da je opet bio kod Astaloša radi rasporeda novih kolonista...«

Prilaže se izjava svjedoka od 12. VI. 1945. g. protiv župnika Astaloša.

Ово је само део извода из опширне књиге Докумената, која говори о деловању једног дела католичког клера, у овом случају поменутог жупника Јосипа Асталоша.

Astaloš Josip, župnik iz Dalja, isticao se naročito kao vatreni »misionar« za prekrštavanje Srba u Dalju i okolici. — Iz niza izjava koje su dali očevici jasno izlazi da je župnik Astaloš, koristeći se ustaškim terorom nad narodom, vršio masovna nasilna prekrštavanja Srba.

Mi dole potpisani žitelji sela Erduta svojeručnim potpisom izjavljujemo da je dne 26.X.194[illegible].g. u selu Erdutu vršeno prisilno prekr štavanje Srba,a kojom su prilikom učestvovali u prekrštavnju katolički popovi iz Osijeka,a u zajednici sa katoličkim popom Astalošem iz Dalja Pridodajemo da je isto prekršatavanje bilo prisilno a prisivaljali su nas na to ustaše a tako i sami popovi su naglasili više puta da se moramo prekrstiti i to naročito pop Astalošu iz Dalja,koji je više puta prije prekrštavanaja dolazio u Erdut.

Potpis:

Izjava svjedoka o prisilnom katoličenju u selu Erdutu koje je vršio župnik Astaloš Josip

Svećenik *Pater Kamilo* 1941. god. dolazi u Bijelo Brdo kod Osijeka zajedno s franjevcima i u tom selu pretvara pravoslavnu crkvu u katoličku. Tom prilikom iz pravoslavne crkve uzima i nosi u franjevački samostan u Osijek ikonostas, ikone i ostalo zlatno crkveno posuđe.

Овде, такође се спомиње улога жупника Јосипа Асталоша у околним местима, као што је Ердут, где је узео активно учешће у покрштавању, уз помоћ других сарадника и дела домаћих Немаца и домаћих Хрвата.

ПРИЛОГ 11

Za Astaloša Josipa imenovani izjavljuju:

»Kao župnik u Dalju i zakleti ustaša imenovan je odmah po osnutku NDH za ustaškog tabornika te je rukovodio upravo sadističkim zulumima koliko u Dalju toliko i u Erdutu. Sakupivši bandu od samih propalica i zavedenih tipova vršio je progon Srba u navedenim mjestima. Izvršio je nebrojena hapšenja i tjeranja u logor u Osijeku (bivši Sokolski dom), gdje su mnogi za uvijek nestali. Izvršena su i ubistva, za koje se znalo da su ih izvršili njegovi ljudi, ali se nitko nije usudio istraživati bojeći se njegove osvete. Po noći znao je sa svojom bandom pokupiti Srbe sa ženama i djecom, istjerati ih u podrume, gdje su ih njegovi ljudi batinali, a mnoge žene su do gola svlačili. Ne našavši dovoljno oduška u progonu Srba, nastavio je odmah s progonom svih stanovnika koji su mu se lično oduprli pri provođenju tiranije za vrijeme župnikovanja. A ni pristaše HSS-a, koji se nisu priključili ustaškom pokretu, nisu bolje prošli. Takovima se prijetio uništenjem, jer tobože »smrde« po komunizmu, kojeg im je još pok. Radić usadio. On je glavni pokretač za rušenje pravoslavnih crkava u Dalju i Erdutu. Fanatični je ustaša koji s križem u ruci propovijeda borbu do uništenja. Kao svećenik pokazao je krajnju vjersku netrpeljivost, a kao ustaša nečovječnost i pakost.«

Vojni sud Vojne oblasti za Slavoniju br. 651/45 od 1. VII. 1945. g. proglasio ga je krivim za slijedeće:

»... Što je nakon sloma stare Jugoslavije tri ili četiri dana, aprila 1941. g. u Dalju pozvao civile koje je naoružao, te zaštitu i žandarmeriju, u dvorište Šuh Emila u Dalju i tamo naredio i rukovodio prvim hapšenjima Srba iz Dalja i dao zatvoriti oko 25 uglednih Srba iz Dalja kao taoce te ih držao zatvorene oko 15 dana, zatim dao pohapsiti i sprovesti u ustaške zatvore u Osijeku oko 20 Srba, odakle su neki upućeni u neprijateljske konc. logore, te se od ovih za četvoricu i to: Srbljanović Mladena, Srbljanović Đuricu, Stajačić Lazara i Đakić Milana (Čiču), sve iz Dalja, ništa ne zna...

Što je kao načelnik Dalja početkom lipnja 1941. g. neustanovljenog dana u Dalju sačinio spisak dobrovoljaca i za vlast t. zv. NDH nepoćudnih lica, Srba, na osnovu podataka drugih ustaški nastrojenih osoba u Dalju, pa isti spisak dostavio izravno Ministarstvu unutarnjih poslova u Zagreb radi bržeg uredovanja, pa je na temelju tog spiska dana 22. VI. 1941. g. izvršeno protjerivanje 70—80 srpskih familija iz Dalja, a pri tom protjerivanju i sam je lično prisustvovao kao načelnik Dalja.

... Iz izvještaja povjerenika kotarske oblasti u Osijeku Pov. 545/41 od 4. V. 1941. Ministarstvu unutarnjih poslova u Zagrebu vidljivo je, da povjerenik javlja, da se za vrijeme preokreta naročito istakao Josip Astaloš, župnik u Dalju, da je proveo s omladincima razoružanje bivših jugoslavenskih jedinica, da je 11. travnja 1941. g. osnovao u Dalju ustašku organizaciju, da je preuzeo lično upravu Dalja, a zapovjedništvo ustaškog stana povjerio Vitomiru Kaiću, ekzekutoru u Dalju.

Поред тога што је био главна покретачка снага усташке идеологије и активан у покрштавању, његова идеја је била и рушење православне цркве у Дању, која је делимично порушена, а остао је само торањ, који није успео да поруши до краја. Жупник Јосип Асталош је остао у Дању на дужности до 1942. године, након чега је преселио у Осијек на другу дужност

Izjava svjedoka iz mjesta Dalj o prisilnom katolicenju Srba koju su vršili žu
nici : Astaloš i Berković

Berković Petar i Astaloš Josip vrše masovna prekrštavanja

У спојеној слици се види улога жупника Асталоша на покрштавању, а друга приказује изнуђену улицу са његовим именом у Даљу, на месту злочина.

Покушај рехабилитације злочинаца из периода НДХ у садашњој Републици Хрватској евидентиран је свакодневно. Нема злочинца из тог мрачног периода Хрватске држава, који није обележен кроз штампу, историјске књиге, радио, ТВ, споменике или улице, као што је горњи случај. Која је на ример заслуга Влатка Мачека да главна улица у Тењи добије његово име.

ПРИЛОГ 11

Шта нам говори текст о жупнику Асталош Јосипу кроз питање у наслову „Тко је заправо злочинац”?

Жупник Јосип Асталош је осуђен на смртну казну вешањем због свог злочиначког деловања. Цивилни тужилац је био интелектуалац Живојин Јоцић из Пачетина, заслужни партијац и активиста пре, за време и после рата. Казна вешањем је извршена у Дању уз присуство целог села српске популације. О извршењу смртне казне извештај је дао вишим инстанцама нове државе поменути цивилни тужилац

Опис жупникове биографије изгледа идилично ако се прескочи период који је укратко описан пре ове биографије. Није био циљ да описивање свега што сам нашао о деловоању овог жупника и осталих у другим крајевима зато што је он најгори, него зато што је то један пример из нашег најближег окружења, којег се сећају и данас преживели становници споменутих места.

Уосталом, упућујем заинтересоване читаоце да погледају детаљно књигу ДОКУМЕНТИ о протународном раду и злочинима једног дијела католичког клера, Загреб 1946. године.

Tko je zapravo zločinac?

Više od 60 godina prošlo je otkako je završio Drugi svjetski rat, a i danas se postavljaju pitanja vezana uz zbivanja u ratu i nakon njega. Mladim ljudima posebno je teško shvatiti što se i kako sve točno događalo u to vrijeme.

Siguran sam da većina mladih županjana i ne zna za pokojnoga donjogradskog župnika Josipa Astaloša, a kamoli za njegovu tragičnu sudbinu. Župnik Asaloš netom je po završetku rata ubijen kao neprijatelj komunističke vlasti. Postavlja se pitanje kako jedan katolički svećenik može biti neprijatelj bilo koje vlasti.

Sukob politike s Crkvom

Poslijeratna komunistička vlast nije samo pojedine svećenike smatrala neprijateljima već je neprijatelj vlasti bila cijela Katolička crkva. Katolička crkava nije priznavala ateističku vlast koja Boga prezire. Katoličkim svećenicima pripisivao se zločinački rad i veza s ustašama. Povezivali su ih sa zločinima, mučenjima, ubijanjem i pokrštavanjem nekatolika. Sam je kardinal Stepinac u jednom od svojih posljednjih govora, na sudu, jasno progovorio o pitanju suradnje Katoličke crkve s ustaškom vlasti. Stepinac je izjavio kako nije bio ustaša niti je ikada položio ustaško zakletvu. Rekao je i kako se hrvatski narod u tom povijesnom trenutku izjasnio za svoju državu i kako bi on bio najnesretniji kad ne bi osjetio bilo hrvatskog naroda. Iz tih Stepinčevih riječi možemo ščitati kao Katolička crkva nije podržavala ustašku vlast, nego volju hrvatskog naroda koji se, nakon dugih stoljeća pod tuđinskom vlasti, prirodno izjasnio za neovisnost.

Komunistima je posebno smetalo što Katolička crkava služi Bogu i narodu, a ne visokim partijskim dužnosnicima na čelu s Titom, slijepo slušajući njihovu komandu. Tadašnja se vlast htjela oštro obračunati s Crkvom. Počeli su strahoviti progoni svećenika koji su imali bilo kakvu, pa i najmanju vezu s bivšom vlasti. Na stotine svećenika i redovnika zatvoreno je i ubijeno u razdoblju nakon rata, u vremenu mira. Mnogi od tih svećenika nisu imali nikakvu krivicu na sebi. Ti strahoviti progoni, na žalost, nisu zaobišli ni našu župu pa je tako i naš bivši župnik Josip Astaloš doživio tragičnu sudbinu velikog dijela katoličkog klera u Hrvatskoj.

Život župnika Josipa Astaloša

Vlč. Josip Astaloš rođen je u Osijeku u Donjem gradu 20. listopada 1897. godine. Otac mu je bio natkormilar, a majka domaćica. Osnovnu školu pohađa u Osijeku. Gimnazijsko obrazovanje također započinje u Osijeku, a sedmi i osmi razred završava u Đakovu. Ispit zrelosti položio je 1917. godine u Osijeku. Nakon gimnazije polazi teološki studij u Đakovu, a za svećenika je zaređen 1. srpnja 1921. godine. Kao mlad svećenik u razdoblju od 1921. do 1930. godine obnaša službu kapelana u Njemcima, Gorjanima, Semeljcima, Vinkovcima, Đakovu, Slavonskom Brodu, Gundincima, Čemincu, i Vrpolju.

Također bio je privremeni upravitelja župe Trnava od 1922. do 1923., a od 1929 do 1930. župe Podravski Podgajci. Punitovački je župnik od 1930. do 1937., dok je službu Đaljskog župnika obnašao do 1937. do ratne 1942. godine. Za donjogradskog župnika imenovan je te iste godine i tu je dužnost obnašao sve do svoje tragične smrti 1945. godine. Istodobno je bio i privremeni župnik župe Sarvaš. Dok je radio kao donjogradski župnik, 1945. godine vlč. Astaloš osuđen je na smrtnu kaznu. Cjelokupno njegovo suđenje prenosilo se na radiju i pratilo u novinama, a bilo je popraćeno velikom protucrkvenom propagandom. U Đalju 5. kolovoza 1945. okrutna kazna vješanja javno je izvršena pred mnoštvom ljudi.

Nameće se pitanje zašto je kaznu izvršen baš u Đalju kad je vlč. Astaloš bio osječki donjogradski župnik. Naime, župnik Astaloš bio je prije dolaska u Donji grad župnik u Đalju do 1942. godine. Vlč. Astaloš netom nakon partizanskog oslobađanje Osijeka bio je uhićen i vjerojatno bi bio odmah i ubijen, ali, kako navode neki svjedoci iz tog vremena, „izvukao” ga je jedan čovjek iz Erduta koji je bio komunist i udbaš, a župnika Astaloša poznavao je od djetinjstva. Taj je čovjek osobno automobilom došao po župnika i odveo ga u osječki Sudbeni stol. Vlč. Astaloš nakon suđenja prebačen je u Đalj da tamo bude javno smaknut. Smaknuće je izvršeno na stratištu pored nogometnog igrališta, u blizini željezničke postaje. Masa naroda koja se okupila kako bi promatrala sramotno smaknuće katoličkog svećenika, župnika Astaloša maltretirala je, zlostavljala i javno izrugivala. Na sve to župnik je svima glasno oprostio. Nakon smaknuća mrtvo tijelo zavezali su za konja i odvukli u jarak pokraj mjesnog groblja i tamo zakopali.

Suđenje

Kako navodi Glas Slavonije od utorka, 3. srpnja 1945., župniku Astalošu pripisivali su se razni zločini. Usporedivali su ga s poglavnikom Pavelićem i govorili da je „svećeničku mantiju koristio za raspirivanje vjerske mržnje između Hrvata i Srba”. Prikazivali su ga kao rušitelja „bratstva i jedinstva hrvatskog i srpskog naroda u Đalju”, opuštivali ga za odgajanje hrvatske mladeži u duhu petokolonaštva i pripremanje za takve akcije kako bi što bolje pripravio teren za dolazak fašističke vlasti. Kako je vlč. Astaloš po dolasku ustaške vlasti postavljen obavljati visoke dužnosti u Đaljskoj općini povezivali su ga s progonjanjem, uhićenjima, mučenjem i iseljavanjem srpskoga stanovništva. Između ostaloga govorilo se o zatvaranju 25 uglednih ljudi u Đalju koje je vlč. Astaloš navodno osobno naredio zatvoriti. Pripisivalo mu se i to da je naredio rušenje pravoslavne crkve u Đalju. Nadalje na teret mu se stavljalo i da je izradio popise neprođeljnih osoba u Đalju na osnovi kojih je 70 do 80 srpskih obitelji protjerano iz svojih domova. Uza sve to vlč. Astalošu pripisivali su se i pomalo bizarni zločini kao što je krada modre galice iz Bijelog Brda. Time, kako navodi Glas Slavonije, nije iscrpljen popis Astaloševih zločina, a riječi je bilo i njegovom obnašanju visokih dužnosti u ustaškoj vlasti i u Osijeku.

Na početku suđenja govor je održao narodni tužitelj, koji se oštro okomio na vlč. Astaloša kao na „zločinca u svećeničkoj mantiji” i zahtijevao za njega smrtnu kaznu. U svom je svjedočenju vlč. Astaloš nijekao zločine naglašavajući pri tome kako je prijateljevao sa Srbima i kako nije radio na nacionalnom, već na vjerskom polju. No zapravo najvažniji razlog zbog kojega je župnik Astaloš osuđen na smrtnu kaznu bio je taj što je u vrijeme NDH, pored toga što je bio donjogradski župnik, bio i tabornik, tj. načelnik općine Đalj.

Sjećanje na župnika

Župnik Lovrić, koji je u đaljsku župu došao osam godina nakon Astaloševe smrti, svjedoči kako su vjernici pri blagoslovu grobova na Sve svete izrazili želju da se blagoslovi grob obješenog župnika. Kako je bio zakopan u jarku pored mjesnog groblja, točno grobno mjesto nije se znalo, kao što se nije znalo je li uopće tijelo još uvijek ukopano tamo jer je navodno župnikova rodbina potajice prenijela njegove posmrtne ostatke na donjogradsko groblje.

Peticija za spas

Također treba spomenuti vrijednu akciju mještana Punitovaca, Josipovca, Jurjevca, Vuke i Širokog Polja, koji su 6. srpnja 1945. uputili pisanu molbu osječkom sudu za obnavljanje postupka i za ublažavanje izrečene teške kazne navodeći niz slučajeva u kojima je u vrijeme ustaške vlasti vlč. Astaloš pomagao ljudima druge vjere i nacije te čak i zaštičivao ljude koji su surađivali s partizanima. Prenda je molba bila potkrijepljena konkretnim, stvarnim događajima i imenima, nije bila uvažena.

Tko je zapravo zločinac?

Iako nam nikada neće biti potpuno jasno kolika je krivica bila na našem pokojnom župniku, pouzdano se zna kako je većina procesa protiv katoličkih svećenika nakon Drugog svjetskog rata bila montirana. Nova vlast oštro se obračunavala sa svima koji nisu mislili jednako kao oni, a Katolička je crkva bila prva. Sustavnim progonom svećenika komunistička vlast htjela je oslabiti utjecaj Katoličke crkve u hrvatskom narodu.

O navedenoj se temi godinama šutjelo i danas nam je stoga teško sa sigurnošću govoriti o tome. Teško je reći što je zločin, a što nije i je li kler u to vrijeme skrenuo s Kristova puta, ali je nepobitna činjenica da su poslijeratne vlasti počinile strahičan zločin ne samo nad Katoličkom crkvom i svećenstvom već i nad cjelokupnim hrvatskim narodom. Vjerojatno će proći još mnogo vremena dok se o tome odgovorno ne progovori u javnosti, a svakako bi se navedenim pitanjima trebala pozabaviti i hrvatska historiografija.

Zvonimir Mrčela

Magnificat

Још једна неизвесност и страх становника српских села било је терање млађе популације на рад у земље под чизмом фашистичке Немачке, јер је постојала велика потреба за радном снагом, због одсуства њихових грађана, ангажованих у војним формацијама.

С лева на десно у горњем реду су: Младић из Вере, Данило Игњатовић, Перо Лазић, а у доњем реду с лева на десно су Славко Миловановић, Драгољуб Врачарић и Војин Радишић, сви из Трпиње, старост око 20 година, неожењени, осим Радишића.а

Скоро сви они који су били на раду, осим мањег броја, били су у партизанима и преживели су и страхоте рата.

ПРИЛОГ 13

ЕГЗЕКУЦИЈЕ

Без обзира на слабу информисаност, хрватски медији су с поносом износили на радију и усташкој штампи све догађаје везане за извршење смртних казни комунистима и српском становништву, измишљајући небулозне разлоге. Мештани су знали за концентрационе логоре и затворе у Вуковару, Винковцима и Осијеку, јер се многи људи нису никада живи вратили. Један број лица из Боботе завршио је свој живот у земунском логору.

Све док су појединци трагично окончали свој живот по основи терора и спорадично нестајали, мештани нису довољно озбиљно схватали драматичност ситуације у којој се налази српски народ. Када су отерани сви Роми у логоре, тада је завладао потпуни страх у селу и тај догађај је био стална тема у дискретним разговорима.

Вешање Лепе Радић - 17 година стара.

OBJEŠENA NARODNA HEROINA
LEPA RADIĆ

08.02.1943

Lepa Radić rođena je 19. decembra 1925. godine u selu Gašnici kod Bosanske Gradiške, Bosna i Hercegovina. Osnovnu školu završila je u susjednoj Bistrici, prvi razred Ženske zanatske škole pohađala je, s nešto starijom sestrom Darom, u Bosanskoj Krupi — uz pomoć strica Voje, koji je kao lugar više godina službovao u Podgrmeču — dok je ostale razrede završila u Bosanskoj Gradiški.

Привођење Лепе Радић на вешање

Lepa Radić - vešanje foto: Printscreen/YouTube

Nacisti masakrirali sve pred sobom

Prema Grmeču, koji su branile Druga krajiška i Peta kozaračka udarna brigada, nast
pravca Sanskog Mosta, jedinice iz sastava 369. pešadijske divizije iz pravca Bosans
nemačke 369. "vražje" divizije od Bosanske Krupe prema Benakovcu i spajanjem sa
planine Grmeč, na kojoj se tada nalazilo oko **15.000 izbeglica**.

Nakon okruženja, ove jedinice su u više kolona prošle kroz planinu, vršeći masakr n
3.370 ljudi, 1.722 je odvedeno u koncentracione logore, a 1.256 je promrzlo i un
13. februara, uz velike napore probiju iz okruženja severno od komunikacije Sanski

Predveče 8. februara 1943. pripadnici 369. "vražje" divizije su iznad sela Praštali, ne
predvodila Lepa Radić. Kako je ona bila jedina naoružana sa jednom puškom, žen
ona to odbila pozivajući narod da se ne predaje i da se ako treba bori i golim rukama

Рођена је 19. децембра 1925. године у селу Гашница код Босанске Градишке

Чин вешања Лепе Радић од стране ревносног Немца

Обешена Лепа Радић и посматрање немачких зликоваца

upale su sledeće nemačke snage - jedinice iz sastava nemačke 717. lovačke divizije iz
ke Krupe i jedinice iz sastava 7. SS divizije iz pravca Bosanskog Petrovca. Prodorom
a delovima 717. lovačke divizije, kao i prodorom 7. SS divizije, završeno je okruženje

nad narodom zatečenom u zbegovima. Na razne načine, na Grmeču je tada ubijeno
mrlo od zime. Partizanske snage, koje su branile Grmeč, uspele su da se između 11. i
Most - Bosanska Krupa.

edaleko od Lušci Palanke, iznenada **opkolile i zarobile zbeg naroda koji je**
e su joj govorile da baci pušku i skine uniformu, kako bi se na taj način spasla, ali je
.

ПРИЛОГ 14

У наставку ове срашне слике фашистичких зликоваца наводим само као пример поступања Немаца и Хрвата за време Другог светског рата. Мноштво оваквих и сличних фотографија нема смисла више приказивати, јер ове служе само као подсетник шта се у рату све догађа. Слике из Јасеновца и других логора нису за приказивање. Утврђено је да су џелати имали преко 55 начина мучења жртава.

Злочини над Србина чињени су са највећом мржњом која постоји у људском роду. Ево једног случаја из Сиска.

The well known industrialist and philanthropist Serbian Milos Teslic, 26 years old - from Sisak, was cruelly tortured and murdered by Ustashi. His legs were broken, and he had his ears cut off, his eyes gouged out, he was repeatedly stabbed, and finally his heart was pulled out through a large hole that had been made in his chest. As the witnesses testified, the present Ustashi were telling later that the heart of the Milos was beating on the palm of an Ustashi. After that, he was cruelly disemobowelled.

Превод: Познати индустријалац и филантроп 26-то годишњи Србин Милош Теслић из Сиска био је мучен и убијен од стране усташа. Ноге су му сломљене, уши одсечене, очи извађене и био је избоден ножем. На крају му је извађено срце кроз велику рупу у грудима. Сведоци су рекли да су присутне Усташе говориле како је Милошево срце куцало у њиховим рукама. После тога су му извадили и црева.

Милош Теслић је био власник познате фабрике „Сегестица" у Сиску.

Иако је Милошева жена била Немица, није успела спасити свога мужа и са децом се повукла у Аустрију.

Усташком пропагандом су одређени циљеви које Србе треба клати, што се види из писаних докумената да се треба у првом реду обрачунати са највиђенијим људима, свештеницима, трговцима, индустријалцима, адвокатима и другим високопозицинираним лицима и интелектуалцима.

На корњој слици је угледни индустријалац Милош Теслић из Сиска, власник познате „Сегестице". Над њим је извршен масакр са уживањем. На слици поред касапина у белој кошуљи стоји човек у униформи са осмехом, по свој прилици да је Виктор Ћутић аквокат из Бања Луке, добро познати злочинац.

ПРИЛОГ 14

RATNI ZLOČIN MAĐARSKIH OKUPACIONIH VLASTI U SUBOTICI 1941. GODINE

Ратни злочини Мађара у окупираној Војводини 1941. године били су једни од најмонструознијих према српском и јеврејском народу, уз свесрдну помоћ једног дела домаћих колаборациониста. У појединим садистичким методама према цивилима били су једнако зли као и друге фашистичке формације, чак и гори, кажу сведоци, преживеле жртве. Управо сам навео случај породице Теодора Палића из Трпиње, који је убијен пред својом породицом, одраслом децом и женом.

Највећу панику и страх током рата, изазвало је вешање Дамјана-Даке Живковића из Бршадина и убиство Перајлић Љубомира из Трпиње. То су биле највеће одмазде учињене у селу пред мирним становништвом.

Дамјан звани Дако Живковић обешен је у Трпињи у средини села на дрвету преко пута Општине, испред куће породице Пандуревић, односно Пантелинац и општинске ваге. Обешено тело висило је неколико дана да служи за пример шта чека свакога ко се дрзне на поредак марионетске власти НДХ. Дако је био повезан са радом теренаца, где је главну угогу имаио његов син Петар звани „Ђаво" и његов шогор по жени Василије-Ваја Лазић. Веома ангажован у покрету је био и њихов таст Петар-Пера Палић и његов син Ђорђе. Пера је отишао у партизане 1942. иако је био члан четничког пододбора 1938. године. Његов син Ђорђе отеран је у логор Јасеновац из ког се није вратио.

У Дакином случају сумњало се на уплетеност Петра Јанчурића тадашњег општинског благајника, што није довољно аргументовано доказано, али је он, ипак, због тога ликвидиран, а можда и његов стриц угоститељ Јован. Обзиром да цео случај није расветљен све до данас, остаће као нерешена мистерија и даље, јер нема више живих сведока, а поготово писаних извора.

Дамјан је сахрањен на бршадинском гробљу у породничкој гробници одакле потиче и његова фотографија.

ПРИЛОГ 16

ТРПИЊСКИ РОМИ

Списак свих жртава геноцида налази се у Музеју жртава геноцида у Београду у коме су наведена сва имена којима је та установа располагала, а чији списак још није дефинитиван јер су истраживања и даље у току. Из наведеног списка, види се да за место Трпиња недостаје доста имена, које ћу допунити након промоције ове књиге. Једино је број настрадалих Рома знатно већи од списка који смо раније добили од управе Јасеновца, објављен у претходне две књиге *Трпња - извори постојања.*

Имена жртава из Трпиње која недостају у списку Музеја жртава геноцида у Београду, надопунио сам на основу извора којима располажем и могу се видети на почетку списка, дописано руком.

У оригиналном списку из Музеја који следи има неколико мањих грешака.

Александровић Драга рођена 1908. године је Ромкиња, а тог презимена није било у Трпињи, осим ако се није удала и добила мужево презиме, а да је пореклом из Трпиње.

Манојловић Милорада Лука, 1899. убијен је у логору Градишка, али је 3 пута унесен у списак што је грешка.

Ковачић Косте Петар, 1899. - погрешно презиме, јер се ради о Ковчин Петру.

Тодановић Ђорђа-Ђоке Никола, 1896. - је исправно, али је 2 пута унесен у списак.

Има још неких мањих исправака: Ердељац Војин не Војо, Атанацковић Михајло не Мишо, Атанацковић Веселин не Весо, Крсмановић Јефтимије Никола не Стеве, Милашиновић Јован Михајло не Јоце, Миловановић Светозара Жарко не Цвете, Панић Давида Борислав не Бошко, Радосављевић Александра Стеван не Аце, Перајлић Љубомира Јован рођен 1920. не 1922., Петровић Славка Стеван рођен 1926., Верчевић Василија Живка не Боже, Верчевић Максима Стеван рођен 1929. не 1927., Јоцковић Срете Саво рођен 1911. не 1912. Средојевић Секуле Илија није из Трпиње и слично.

Имена Мишо, Ацо, Војо, Цвето и друга односе се на поменута лица и препознатљиви су као такви, али крштено име је како сам навео.

У списку убијених Рома-Цигана, један број се изјаснио да су по националности Срби.

НАПОМЕНА:
на списку дописано оловком латинично слово „R” ознака је за Ром.

BORCI KOJI NISU U SPISKU MUZEJA GENOCIDA BEOGRAD

1	ALMAŠIĆ	LAZAR	1914-1944.
2	DOKMANOVIĆ	SAVO	1905-1944.
3	IVANOVIĆ	OBRAD	1909-1944.
4	KARAGIĆ	DUŠAN	1925-1945.
5	IGNJATOVIĆ	STANKO	1916-1943.
6	KLAJIĆ	ŽARKO	1912-1944.
7	MARIĆ	DRAGO	1913-1944.
8	MILAŠINOVIĆ	RADO	1900-1943.
9	VERČEVIĆ	SRETO	1900-1942.
10	-II-	SAVO	1908-1944.
11	-II-	BRANKO	1912-1943.
12	VUJIĆ	MITO	1909-1944.
13	MILOVANOVIĆ	NIKOLA	1908-1944.
14	RELIĆ	STEVAN	1925-1944.
15	RAKIĆ	RADIVOJ	1903-1944.
16	VRAČAR	DUŠAN	1918-1944.
17	VRAČARIĆ	PETAR	1924-1944.
18	ZULIĆ	SPASENIJA	1923-1944.
19	ŽIVANOVIĆ	DIMITRIJE	1921-1944.
20	-II-	NIKOLA	1919-1944.
21	POPOVIĆ	BRANKO	1924-1943.
22	RADOVIĆ	BRANKO	1912-1943.

BRAĆA

Trpinja

Aleksandrović (Nn) Draga, rođena 1908. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100050)

Aleksić (Nikola) Miladin, rođen 1925. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Prnjavor (2422058006)

Alvadžić (Maksa) Dušan, rođen 1920. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Pleternica (2423059003)

Atanacković (Miloje) Dušan, rođen 1910. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Sl. Požega (2423060020)

Atanacković (Miloje) Mišo, rođen 1923. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Petrovo selo (2423060027)

Atanacković (Miloje) Veso, rođen 1918. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Sovski dol (2423060026)

Balinović (Blagoje) Obrad, rođen 1922. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100034)

Balinović (Nn) Blagoje, rođen 1922. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002564)

Balinović (Nn) Cveta, rođena 1912. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100026)

Balinović (Nn) Dragoljub, rođen 1939. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100032)

Balinović (Nn) Jelena, rođena 1903. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100044)

Balinović (Nn) Ružica, rođena 1922. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100020)

Balinović (Nn) Soka, rođena 1903. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100015)

Balinović (Nn) Vidosava, rođena 1923. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100003)

Bančević (Jovan) Teodor, rođen 1895. Srbin, umro 1944. u NOBu, Drenovac (2423059025)

Bikić (Ante) Mato, rođen 1910. Hrvat, poginuo 1945. u NOBu, Podgorije (2427097019)

Božić (Stevan) Budislav, rođen 1921. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Virovitica (2423060010)

Brkić (Milan) Lazar, rođen 1905. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Ljutoč (2422058017)

Dedić (Gavra) Žarko, rođen 1909. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Ćerajlije (2423060005)

Dedić (Kamenko) Bogdan, rođen 1910. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Zvornik (2423060003)

Dedić (Lazar) Teodor, rođen 1913. Srbin, umro od Nemaca 1943. u logoru, Nemački logor (2423060008)

Denin (Vaso) Zdravko, rođen 1926. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Ravna gora (2423060013)

Dokmanović (Dane) Vojin, rođen 1906. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Sl Požega (2338101007)

Dumitrović (Nn) Kovinka, rođena 1920. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100024)

Đurđević (Milica) Petar, rođen 1926. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002567)

Đurđević (Milica) Rado, rođen 1935. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002568)

Đurđević (Nn) Milan, rođen 1918. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100167)

Đurđević (Nn) Milica, rođena 1898. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002566)

Đurđević (Nn) Paraskeva, rođena 1921. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100030)

Đurđević (Nn) Petar, rođen 1937. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100165)

Đurđević (Nn) Rade, rođen 1935. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00293)

Đurđević (Nn) Stevan, rođen 1928. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00298)

Eklemović (Čedo) Vaso, rođen 1901. Srbin, ubijen od ustaša 1944. u logoru, Jasenovac (2422058015)

Eklemović (Lazar) Slavko, rođen 1923. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Velika-kamenolo (2422058016)

Erdeljac (Jovan) Lazar, rođen 1898. Srbin, ubijen 1944. u zatvoru, Vukovar (2422058011)

Erdeljac (Lazar) Aleksander, rođen 1930. Srbin, ubijen 1945. u zatvoru, Osijek (2422058013)

Erdeljac (Lazar) Vojo, rođen 1924. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Čaglin (2422058012)

Familić (Bosiljka) Ilija, rođen 1903. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100131)

Familić (Bosiljka) Petar, rođen 1909. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100137)

Familić (Ilija) Marica, rođena 1926. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100128)

Familić (Ilija) Mifa, rođen 1922. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100129)

Familić (Ilija) Mito, rođen 1922. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002571)

Familić (Ilija) Velinka, rođena 1931. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002572)

Familić (Nn) Bosiljka, rođena 1885. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100123)

Familić (Nn) Katica, rođena 1915. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002569)

Familić (Nn) Milena, rođena 1903. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100130)

Familić (Nn) Mileva, rođena 1901. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002570)

Familić (Nn) Milka, rođena 1872. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100156)

Familić (Nn) Mirko, rođen 1937. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100125)

Familić (Nn) Nikola, rođen 1931. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100127)

Familić (Nn) Veselinka, rođena 1939. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100126)

Familić (Paco) Dimitrije, rođen 1925. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100074)

Familić (Paco) Jelena, rođena 1890. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100076)

Familić (Pajo) Desanka, rođena 1932. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100072)

Familić (Pajo) Đorđe, rođen 1927. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100075)

Familić (Pajo) Draginja, rođena 1929. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100073)

Familić (Pajo) Stevan, rođen 1937. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100070)

Familić (Petar) Boris, rođen 1939. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100132)

Familić (Petar) Hristina, rođena 1934. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100134)

Familić (Petar) Smiljana, rođena 1932. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100135)

Familić (Petar) Tatjana, rođena 1937. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100133)

Familić (Raco) Zorica, rođena 1935. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100071)

Jacković (Mita) Petar, rođen 1900. Srbin, ubijen od Nemaca 1944. kao zarobljeni pripadnik VKJ, Nemačka-stalag (2341137017)

Jocković (Iso) Mihajlo, rođen 1921. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Bujavica-daruva (2422058010)

Jocković (Jovan) Radivoj, rođen 1924. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Široko Polje (2422058018)

Jocković (Tošo) Jelica, rođena 1924. Srpkinja, poginula 1944. u NOBu, Dragalište (2426091005)

Jovanović (Lazar) Danilo, rođen 1925. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002582)

Jovanović (Lazar) Kosana, rođena 1930. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002583)

Jovanović (Lazar) Ljubica, rođena 1921. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002581)

Jovanović (Lazar) Slavica, rođena 1934. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002584)

Jovanović (Milan) Petar, rođen 1937. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002589)

Jovanović (Nn) Božica, rođena 1922. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100033)

Jovanović (Nn) Dragoljub, rođen 1939. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002586)

Jovanović (Nn) Eva, rođena 1903. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002595)

Jovanović (Nn) Jela, rođena 1903. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002580)

Jovanović (Nn) Maca, rođena 1911. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002574)

Jovanović (Nn) Marija, rođena 1907. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002597)

Jovanović (Nn) Marta, rođena 1908. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100152)

Jovanović (Nn) Mila, rođena 1890. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100175)

Jovanović (Nn) Milan, rođen 1919. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002587)

Jovanović (Nn) Milica, rođena 9999. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002591)

Jovanović (Nn) Miloš, rođen 9999. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002599)

Jovanović (Nn) Nikola, rođen 9999. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002590)

Jovanović (Nn) Savo, rođen 1899. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002596)

Jovanović (Nn) Sofija, rođena 1912. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100017)

Jovanović (Nn) Stevan, rođen 1904. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002594)

Jovanović (Nn) Sultana, rođena 1865. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002578)

Jovanović (Nn) Teodor, rođen 1911. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002573)

Jovanović (Nn) Tošo, rođen 1892. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002592)

Jovanović (Nn) Vidosava, rođena 1892. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002585)

Jovanović (Nn) Vidosava, rođena 1892. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100001)

Jovanović (Nn) Zlata, rođena 1920. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100166)

Jovanović (Nn) Zlatica, rođena 1920. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002588)

Jovanović (Nn) Zorka, rođena 1896. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002593)

Jovanović (Nn) Zorka, rođena 9999. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002600)

Jovanović (Savo) Lazar, rođen 1926. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002598)

Jovanović (Sultana) Lazar, rođen 1893. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002579)

Jovanović (Teodor) Danilka, rođena 1940. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002577)

Jovanović (Teodor) Rado, rođen 1932. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002575)

Jovanović (Teodor) Sofija, rođena 1934. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002576)

Kelić (Savo) Dušan, rođen 1914. Srbin, ubijen 1941. u direktnom teroru, Trpinja (2422058009)

Kelić (Savo) Jovan, rođen 1906. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Beli manastir (2422058002)

Kovačević (Jovan) Slavko, rođen 1924. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Virovitica (2424071005)

Kovačević (Kosta) Emil, rođen 1914. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Klokočevik (2423060025)

Kovačević (Milan) Milorad, rođen 1925. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Bjeljina (2423060022)

Kovačević (Žarko) Rado, rođen 1920. Srbin, poginuo 1943. prilikom borbi ili bombardovanja, Bektež slavonij (2423060006)

Kovačević (Žarko) Stevo, rođen 1926. Srbin, ubijen 1944. u direktnom teroru, Trpinja (2423060007)

Kovčić (Kosta) Petar, rođen 1899. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Banja luka (2422058007)

Krsmanović (Stevo) Nikola, rođen 1905. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Banjaluka (2423060014)

Kuzmanović (Krsto) Slavko, rođen 1925. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Kiseljak-bijelj (2422058021)

Lakatoš (Nn) Stevan, rođen 1917. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100106)

Lakatoš (Stevan) Đorđe, rođen 1939. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100108)

Lakatoš (Stevan) Miodrag, rođen 1941. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100109)

Lazić (Drago) Đorđe, rođen 1920. Srbin, poginuo 1943. prilikom borbi ili bombardovanja, Bektež slavonij (2423060004)

Lazić (Vasilije) Jovan, rođen 1888. Srbin, ubijen od ustaša 1945. u logoru, Jasenovac (2423059006)

Lazić (Vaso) Stevan, rođen 1894. Srbin, umro 1943. u NOBu, Dopsin (2423059008)

Lukić (Stanko) Proko, rođen 1912. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Pakrac (2423063013)

Lukić (Vlajko) Nikola, rođen 1921. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Daruvar (2425084031)

Maksimović (Slavko) Vojin, rođen 1911. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Bektež (2423059012)

Manojlović (Milorad) Luka, rođen 1900. Srbin, ubijen od ustaša 1944. u logoru, Stara gradiška (2339114005)

Manojlović (Milorad) Luka, rođen 1901. Srbin, ubijen od ustaša 1944. u logoru, Stara gradiška (0921092011)

Manojlović (Svijeta) Luka, rođen 1899. Srbin, ubijen od ustaša 1944. u logoru, Stara gradiška (5101s00305)

Manojlović (Vaso) Nebojša, rođen 1920. Srbin, umro 1944. u NOBu, Trpinja (2423059014)

Marić (Stevan) Branko, rođen 1907. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Trpinja (2422058022)

Martinović (Nn) Milica, rođena 1897. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100163)

Maširević (Vojin) Stevan, rođen 1920. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Svinica-banija (2422058001)

Matić (Sreta) Drago, rođen 1905. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Daruvar (2423060023)

Miković (Borislav) Vojin, rođen 1909. Srbin, poginuo 1942. prilikom borbi ili bombardovanja, Odžaci (2423060001)

Milašinović (Joco) Mihajlo, rođen 1912. Srbin, poginuo 1943. prilikom borbi ili bombardovanja, Bektež slavonij (2423060002)

Milovanović (Branko) Dragomir, rođen 1931. Srbin, ubijen od ustaša 1944. kod kuće, Trpinja (2422058014)

Milovanović (Cveta) Žarko, rođen 1925. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Daruvar (2423060017)

Milovanović (Simo) Ilija, rođen 1925. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Pakrac (2423060009)

Milovanović (Vaso) Pavle, rođen 1921. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Čađavica (2423060019)

Mitrović (Nn) Milica, rođena 1920. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100107)

Mitrović (Nn) Zorka, rođena 1896. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100099)

Nikolić (Aranka) Mara, rođena 1926. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100170)

Nikolić (Boško) Jovan, rođen 1936. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100046)

Nikolić (Boško) Pelagija, rođena 1928. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100048)

Nikolić (Boško) Stanko, rođen 1926. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100049)

Nikolić (Boško) Zdravko, rođen 1933. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100047)

Nikolić (Danica) Branko, rođen 1926. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002628)

Nikolić (Danica) Ljubica, rođena 1930. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002629)

Nikolić (Danica) Stevan, rođen 1921. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002627)

Nikolić (Hristifor) Branko, rođen 1917. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100025)

Nikolić (Hristifor) Marko, rođen 1920. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100039)

Nikolić (Jager) Matija, rođen 1898. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100164)

Nikolić (Jaša) Danica, rođena 1899. Srpkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423059018)

Nikolić (Jašo) Stevan, rođen 1882. Srbin, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (0387015022)

Nikolić (Jefta) Pika, rođen 1892. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100009)

Nikolić (Josip) Savo, rođen 1903. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002653)

Nikolić (Josip) Soka, rođena 1906. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002654)

Nikolić (Jovan) Božo, rođen 1892. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100098)

Nikolić (Jovan) Stojan, rođen 1904. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100105)

Nikolić (Kata) Milenko, rođen 1898. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100117)

Nikolić (Kosta) Ignjat, rođen 1872. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100157)

Nikolić (Lagin) Stefan, rođen 1886. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100141)

Nikolić (Lazar) Glišo, rođen 1895. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002655)

Nikolić (Lazar) Josip, rođen 1884. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002651)

Nikolić (M.) Gavra, rođen 1870. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100019)

Nikolić (Matija) Petar, rođen 1924. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100161)

Nikolić (Matija) Zorka, rođena 1922. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100162)

Nikolić (Milan) Bato, rođen 1939. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423059019)

Nikolić (Milan) Isidor, rođen 1929. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100093)

Nikolić (Milan) Jašo, rođen 1939. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423999999)

Nikolić (Milan) Jelka, rođena 1922. Srpkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423059021)

Nikolić (Milan) Ljubica, rođena 1931. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100092)

Nikolić (Milan) Marija, rođena 1926. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100094)

Nikolić (Milan) Milivoj, rođen 1902. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100045)

Nikolić (Milan) Nada, rođena 1937. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100091)

Nikolić (Milan) Pavle, rođen 1923. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100095)

Nikolić (Milan) Rade, rođen 1935. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423059020)

Nikolić (Milan) Savo, rođen 1885. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100176)

Nikolić (Milan) Stevo, rođen 1933. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423999999)

Nikolić (Milan) Stevo, rođen 9999. Srbin, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423059022)

Nikolić (Milivoj) Dimitrije, rođen 1925. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002620)

Nikolić (Milivoj) Đorđe, rođen 1927. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002621)

Nikolić (Milivoj) Katica, rođena 1929. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100042)

Nikolić (Milivoj) Spasenija, rođena 1922. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100043)

Nikolić (Milivoj) Vojin, rođen 1935. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100041)

Nikolić (Miloš) Binja, rođena 1892. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100002)

Nikolić (Miloš) Ruža, rođena 1932. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002624)

Nikolić (Miško) Katica, rođena 1904. Srpkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423059023)

Nikolić (Mladen) Katica, rođena 1938. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100118)

Nikolić (Mladen) Milka, rođena 1940. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100119)

Nikolić (Mladen) Stanomir, rođen 1936. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100120)

Nikolić (Nikola) Milan, rođen 1918. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100081)

Nikolić (Nikola) Petar, rođen 1926. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100080)

Nikolić (Nikola) Rade, rođen 1935. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100078)

Nikolić (Nikola) Stevan, rođen 1928. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100079)

Nikolić (Nn) Aleksandar, rođen 1884. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002635)

Nikolić (Nn) Anđelka, rođena 1939. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100028)

Nikolić (Nn) Anica, rođena 1928. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00507)

Nikolić (Nn) Anka, rođena 1901. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002612)

Nikolić (Nn) Blagoje, rođen 1934. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00513)

Nikolić (Nn) Borislav, rođen 1932. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100158)

Nikolić (Nn) Bosiljka, rođena 1885. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002636)

Nikolić (Nn) Boško, rođen 1941. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00515)

Nikolić (Nn) Božidar, rođen 1937. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100029)

Nikolić (Nn) Branka, rođena 1921. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002632)

Nikolić (Nn) Branka, rođena 1928. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00519)

Nikolić (Nn) Branko, rođen 1920. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100110)

Nikolić (Nn) Branko, rođen 1939. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00517)

Nikolić (Nn) Cveta, rođena 1912. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002616)

Nikolić (Nn) Danilo, rođen 1925. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100013)

Nikolić (Nn) Darinka, rođena 1940. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00523)

Nikolić (Nn) Desanka, rođena 1922. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002638)

Nikolić (Nn) Desimir, rođen 1920. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100021)

Nikolić (Nn) Dimitrije, rođen 1940. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00525)

Nikolić (Nn) Dobrila, rođena 1937. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100022)

Nikolić (Nn) Draga, rođena 1908. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002606)

Nikolić (Nn) Draginja, rođena 1929. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00529)

Nikolić (Nn) Draginja, rođena 1935. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00530)

Nikolić (Nn) Dušan, rođen 1936. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00532)

Nikolić (Nn) Eva, rođena 1888. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002648)

Nikolić (Nn) Gavro, rođen 1856. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002630)

Nikolić (Nn) Isidor, rođen 1929. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00544)

Nikolić (Nn) Jelena, rođena 1900. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002619)

Nikolić (Nn) Jelena, rođena 1926. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100038)

Nikolić (Nn) Jovan, rođen 1935. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00547)

Nikolić (Nn) Kata, rođena 1907. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100096)

Nikolić (Nn) Katica, rođena 1905. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002626)

Nikolić (Nn) Katica, rođena 1922. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100007)

Nikolić (Nn) Katica, rođena 1938. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00554)

Nikolić (Nn) Kosana, rođena 1930. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100012)

Nikolić (Nn) Kosta, rođen 1913. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002615)

Nikolić (Nn) Kovinka, rođena 1921. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002645)

Nikolić (Nn) Krsta, rođen 1913. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100027)

Nikolić (Nn) Lazar, rođen 1931. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00558)

Nikolić (Nn) Ljuba, rođena 1884. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002652)

Nikolić (Nn) Ljuba, rođena 1930. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00566)

Nikolić (Nn) Ljuba, rođena 1931. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00565)

Nikolić (Nn) Ljubica, rođena 1916. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002602)

Nikolić (Nn) Ljubica, rođena 1916. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100121)

Nikolić (Nn) Ljubica, rođena 1921. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100014)

Nikolić (Nn) Maca, rođena 1919. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100144)

Nikolić (Nn) Marija, rođena 1904. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002647)

Nikolić (Nn) Marta, rođena 1908. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002609)

Nikolić (Nn) Marta, rođena 1914. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002607)

Nikolić (Nn) Mihail, rođen 1908. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100139)

Nikolić (Nn) Milan, rođen 1924. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100171)

Nikolić (Nn) Milica, rođena 1908. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100082)

Nikolić (Nn) Milica, rođena 1921. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002631)

Nikolić (Nn) Milica, rođena 1937. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00589)

Nikolić (Nn) Milka, rođena 1890. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002642)

Nikolić (Nn) Milka, rođena 1897. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002644)

Nikolić (Nn) Milka, rođena 1940. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00590)

Nikolić (Nn) Milka, rođena 9999. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002614)

Nikolić (Nn) Miloš, rođen 1890. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100018)

Nikolić (Nn) Miloš, rođen 1892. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002617)

Nikolić (Nn) Mladen, rođen 1911. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002601)

Nikolić (Nn) Mladen, rođen 1911. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100122)

Nikolić (Nn) Nada, rođena 1910. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002634)

Nikolić (Nn) Nikola, rođen 1901. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002641)

Nikolić (Nn) Paca, rođena 1885. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002605)

Nikolić (Nn) Paca, rođena 9999. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002608)

Nikolić (Nn) Paraskeva, rođena 1921. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002646)

Nikolić (Nn) Rado, rođen 1894. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100154)

Nikolić (Nn) Radojka, rođena 1935. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00500)

Nikolić (Nn) Ružica, rođena 1922. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002649)

Nikolić (Nn) Ružica, rođena 9999. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002622)

Nikolić (Nn) Šandor, rođen 1890. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100155)

Nikolić (Nn) Sava, rođen 1909. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100153)

Nikolić (Nn) Savka, rođena 1867. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100010)

Nikolić (Nn) Savo, rođen 1909. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002650)

Nikolić (Nn) Savo, rođen 9999. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002613)

Nikolić (Nn) Šećerka, rođena 1872. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002625)

Nikolić (Nn) Šećerka, rođena 1881. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100112)

Nikolić (Nn) Slavica, rođena 1934. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100011)

Nikolić (Nn) Slavko, rođen 1932. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (7039s00582)

Nikolić (Nn) Smiljana, rođena 1933. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100037)

Nikolić (Nn) Spasoje, rođen 1889. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002637)

Nikolić (Nn) Spomenka, rođena 1937. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100004)

Nikolić (Nn) Stanimir, rođen 1936. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002603)

Nikolić (Nn) Stevan, rođen 1937. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002640)

Nikolić (Nn) Stevka, rođena 1916. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100111)

Nikolić (Nn) Teodor, rođen 1911. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100145)

Nikolić (Nn) Teodor, rođen 1926. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100160)

Nikolić (Nn) Teodora, rođena 1939. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100142)

Nikolić (Nn) Tomo, rođen 1930. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100006)

Nikolić (Nn) Trifun, rođen 1878. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100151)

Nikolić (Nn) Trivun, rođen 1878. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002604)

Nikolić (Nn) Vidosava, rođena 1892. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002618)

Nikolić (Nn) Vidosava, rođena 1937. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100035)

Nikolić (Nn) Vukosava, rođena 1928. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100159)

Nikolić (Nn) Žarko, rođen 1910. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002633)

Nikolić (Nn) Zlatica, rođena 1939. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100023)

Nikolić (Nn) Zorica, rođena 1935. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002639)

Nikolić (Nn) Zorka, rođena 1896. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002656)

Nikolić (Nn) Zorka, rođena 1912. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002623)

Nikolić (Petar) Miloš, rođen 1874. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100113)

Nikolić (Sava) Jovanka, rođena 1880. Srpkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (2423059017)

Nikolić (Savka) Jefto, rođen 1892. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002611)

Nikolić (Savo) Anka, rođena 1928. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002610)

Nikolić (Savo) Boško, rođen 1909. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100051)

Nikolić (Savo) Branko, rođen 1929. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002643)

Nikolić (Savo) Dragomir, rođen 1935. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100085)

Nikolić (Savo) Ilija, rođen 1930. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100087)

Nikolić (Savo) Jovanka, rođena 1911. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100174)

Nikolić (Savo) Lazar, rođen 1926. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100089)

Nikolić (Savo) Milica, rođena 1937. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100084)

Nikolić (Savo) Petar, rođen 1916. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100172)

Nikolić (Savo) Petar, rođen 1928. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100088)

Nikolić (Savo) Savinka, rođena 1933. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100086)

Nikolić (Savo) Spasa, rođena 1913. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100173)

Nikolić (Stefan) Jovan, rođen 1913. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100138)

Nikolić (Stevan) Milan, rođen 1901. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100097)

Nikolić (Stevan) Nikola, rođen 1895. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100083)

Nikolić (Stevan) Sava, rođen 1899. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100090)

Nikolić (Stevan) Spasoja, rođen 1889. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100077)

Nikolić (Stojan) Dušan, rođen 1936. Rom, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100100)

Nikolić (Stojan) Kosana, rođena 1924. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100103)

Nikolić (Stojan) Ljubica, rođena 1926. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100102)

Nikolić (Stojan) Stevanija, rođena 1933. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100101)

Nikolić (Sultan) Smilja, rođena 1886. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100140)

Nikolić (Teodor) Sofija, rođena 1934. Romkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100143)

Nikolić (Vikentije) Aseksandar, rođen 1886. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100124)

Nikolić (Zlato) Petar, rođen 1916. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100031)

Nikolić-jovanov (Nn) Lazar, rođen 1893. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100016)

Palić (Petar) Đorđe, rođen 1925. Srbin, ubijen od ustaša 1944. u logoru, Jasenovac (2423059010)

Palić (Sreta) Milivoj, rođen 1927. Srbin, ubijen 1943. u direktnom teroru, Nepoznato (2423059026)

Panić (David) Boško, rođen 1921. Srbin, ubijen od ustaša 1944. u logoru, Jasenovac (2423059015)

Panić (Ignjat) Dušan, rođen 1923. Srbin, ubijen 1944. u direktnom teroru, Zagreb (2427098012)

Panić (Lazar) Mirko, rođen 1923. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Sekulinci (2422058020)

Panić (Mitar) Darinka, rođena 1927. Srpkinja, ubijena 1944. kod kuće, Trpinja-orlovač (2422058005)

Perajlić (Ljubomir) Jovan, rođen 1922. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Banja luka (2422058027)

Perajlić (Miloš) Ljubomir, rođen 1884. Srbin, ubijen 1943. kod kuće, Trpinja (2422058026)

Petrović (Slavko) Stevo, rođen 9999. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Trnava (2423059024)

Prokić (Milivoj) Budimir, rođen 1917. Srbin, poginuo 1944. prilikom borbi ili bombardovanja, Koprivnica (2423060012)

Prokić (Nikola) Slavko, rođen 1911. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Vrpolje (2423060011)

Prokić (Simo) Vojin, rođen 1905. Srbin, ubijen od ustaša 1943. u logoru, Jasenovac (2423060024)

Radivojević (Lazar) Milan, rođen 1907. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Drenovac (2423059009)

Radosavljević (Aca) Stevo, rođen 1928. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Lipovljani (2423060015)

Radosavljević (Nn) Katarina, rođena 1915. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100136)

Radovanović (Petar) Radivoj, rođen 1927. Srbin, poginuo od Mađara 1944. u NOBu, Barč mađarska (2422058019)

Rafajlović (Stevan) Vojin, rođen 1902. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Banjaluka (2423060016)

Sredojević (Sekula) Ilija, rođen 1890. Srbin, poginuo 1941. prilikom borbi ili bombardovanja, Odžaci (0572029004)

Stanić (Milan) Milan, rođen 1914. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Ristovac (2423059016)

ПРИЛОГ 16

Stepanović (Miloš) Stevan, rođen 1904. Srbin, ubijen od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100115)

Stepanović (Nn) Anka, rođena 1901. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100008)

Stepanović (Nn) Marta, rođena 1905. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100104)

Stepanović (Nn) Milka, rođena 1897. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100040)

Stepanović (Nn) Paca, rođena 1885. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100150)

Stepanović (Nn) Sveta, rođena 1890. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100116)

Stepanović (Šećerka) Eva, rođena 1903. Srpkinja, ubijena od ustaša 1941. u logoru, Jasenovac (2428100114)

Stojanović (Katarina) Dete, rođeno 9999. Rom, ubijeno od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002662)

Stojanović (Katarina) Jakov, rođen 1938. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002661)

Stojanović (Katarina) Radovan, rođen 1933. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002660)

Stojanović (Katarina) Stevan, rođen 1931. Rom, ubijen od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002659)

Stojanović (Nn) Jovanka, rođena 1871. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002657)

Stojanović (Nn) Katarina, rođena 1905. Romkinja, ubijena od ustaša 1942. u logoru, Jasenovac (M0002658)

Stojković (Milorad) Veselin, rođen 1914. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Podgarić-garešn (2422058025)

Tešić (Kuzman) Žarko, rođen 1906. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Orahovica (2423059013)

Todanović (Đoko) Nikola, rođen 1896. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Vinkovci (2344158002)

Todanović (Đoko) Nikola, rođen 1900. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Diljski odred (2331019003)

Verčević (Božo) Živka, rođena 1899. Srpkinja, umrla od ustaša 1943. u logoru, Tenja (0948065002)

Verčević (Joco) Petar, rođen 1917. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Podrav slatina (2423065008)

Verčević (Maksim) Stevan, rođen 1927. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Osijek (0948065004)

Verčević (Maksim) Vojin, rođen 1921. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Slatin drenovac (0948065003)

Verčević (Tomo) Maksim, rođen 1898. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Slatin drenovac (0948065001)

Vranješević (Luka) Mihajlo, rođen 1909. Srbin, poginuo 1944. u NOBu, Dubočac (2423060021)

Vranješević (Milan) Dragomir, rođen 1908. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Zvečaj-karlovac (2422058008)

Vukajlović (Paja) Jovan, rođen 1922. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Daruvar (2423060018)

Vukajlović (Pajo) Jovan, rođen 1922. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Daruvar (2426086004)

Vuković (Toša) Momčilo, rođen 1907. Srbin, poginuo 1943. u NOBu, Slatine (2423059002)

Zavišić (Rade) Boško, rođen 1906. Srbin, umro 1944. u NOBu, Trpinja (2423059011)

Živanović (Slako) Pavle, rođen 1927. Srbin, poginuo 1945. u NOBu, Zrinska (2423059001)

ПРЕГЛЕД ЖРТАВА ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА БИВШЕ ОПШТИНЕ ВУКОВАР

Р.б. Назив места	УКУПНО ЖРТАВА	ЖРТВЕ У ЛОГОРИМА	ОД ТОГА				
			Роми	Јевреји	Срби	Хрвати	Остали
1. БАПСКА	48	36	31	-	5	-	-
2. БЕРАК	1	-	-	-	-	-	-
3. БОБОТА	403	282	190	-	92	-	-
4. БОГДАНОВЦИ	6	3	-	-	2	1	-
5. БОКШИЋ	4	2	-	-	2	-	-
6. БОРОВО	173	79	30	-	46	2	1
7. БРШАДИН	124	58	42	-	16	-	-
8. ЧАКОВЦИ	48	32	19	-	13	-	-
9. ГОРЊАК	1	-	-	-	-	-	-
10. ГРАБОВО	7	5	-	-	4	-	1
11. И Л О К	560	479	3	418	42	7	9
12. ЈАКОБОВАЦ	4	2	1	-	1	-	-
13. КЛИСА	14	5	-	-	4	1	-
14. ЛИПОВАЧА	10	4	-	-	4	-	-
15. ЛОВАС	25	7	7	-	-	-	-
16. ЛУДВИНЦИ	19	6	-	-	6	-	-
17. МИКЛУШЕВЦИ	73	45	27	-	12	-	6
18. МОХОВО	21	11	10	-	1	-	-
19. НЕГОСЛАВЦИ	117	52	30	1	21	-	-
20. Н О В А К	40	26	23	-	-	3	-
21. НОВИ ЧАКОВЦИ	2	-	-	-	-	-	-
22. ОПАТОВАЦ	40	21	20	-	1	-	-
23. ОВЧАРА	2	1	-	-	-	1	-
24. ПАЧЕТИН	45	24	-	-	24	-	-
25. ПЕТРОВЦИ	43	7	-	1	6	-	-
26. ШАРЕНГРАД	15	6	4	-	2	-	-
27. СОТИН	13	1	1	-	-	-	-
28. СВИЊАРЕВЦИ	7	1	-	-	-	1	-
29.ТОМПОЈЕВЦИ	7	-	-	-	-	-	-
30. ТОВАРНИК	253	221	200	-	19	2	-
31. ТРПИЊА	367	291	278	-	13	-	-
32. В Е Р А	32	8	-	-	8	-	-
33. ВУКОВАР МЕСТО	633	513	114	294	70	29	6
УКУПНО ОПШТИНА ВУКОВАР	**3157**	2228	1030	714	414	47	23

Извор: *Музеј жртава геноцида, Београд*

ПРИЛОГ 18

РАТ 1991-1995

Повереник Владе Републике Хрватске у Општини Вуковар Марин Видић - Били, упутио је 18. августа 1991. године поверљив извештај о политичко-сигурносној ситуацији у тој општини, председнику Републике, председнику хрватске владе и министрима одбране и нунутрашњих послова. Текст гласи :

Повјерљиво,
Република Хрватска,
Опћина Вуковар,
повјереник Владе Републике Хрватске у опћини Вуковар"
Класа: 814-01/91-01/01
Урброј: 2196-01-91-5
Вуковар, 18. VIII 1991.

„Именовањем Мерчеп Томислава за секретара опћинског секретаријта у Вуковару дошло је до узурпације власти и концентрације функција у једној особи и то предсједника ХДЗ те фактички заповједања ЗНГ, полицијом, те цивилним органима власти. Окружен људима сумњивих моралних и стручних квалитета, бившим криминалцима, преузели су апсолутно надзор над свима у опћини Вуковар, не презајући од насилних и репресивних мјера над грађанима опћине Вуковар (бесправним упадањем у приватне станове, упућивањем усмено и писмено у напуштање станова особа које су тражиле смештај, пљачкањем станова, одузимањем приватних возила, насилним привођењем на саслушање па чак и егзекуције). Таквим понашањем створио је у граду опћу психозу страха међу хрватским и српским пучанством, што је резултирало масовним бјегом из града, тоталном блокадом рада полиције, ЗНГ, органа управе и створило опћу конфузију. Превршивши мјеру, дошло је до насилног смењивања Мерчеп Томислава с функције опћинског секретаријата за народну одбрану, јер је било очито да то води у опћу катастрофу. На интервенцију господина Манолића, Томислав Мерчеп је повучен у Загреб, наводно на функцију помоћника министра МУП-а, што је и званично објављено у средствима јавног приопћавања. Његовим одласком настало је крајње конфузно стање и вакуум који смо покушали рјешити формирањем кризног штаба и именовањем људи на битне функције и разграничењем надлежности ЗНГ, полиције, цивилних органа власти и странака. Када је то почело функционисати настају нове компликације именовањем из Загреба некомпетентних и неспособних људи. Тако се смењујем заповједник ЗНГ Стипан Радош, стручан и компетентан човјек који улива повјерење и иза кога стоји повјереник владе Републике Хрватске у опћини Вуковар. Кризни штаб у Вуковару кога су предложили заповједник III бригаде потпуковник Вуковарац, начелник

кризног штаба за Славонију и Барању Фрањо Пејић, те координатор за Славонији и Барању господин Шекс. Умјесто њега именован је господин Арбанас, а за његовог помоћника Задро Благо, људи без икаквих квалификација и стручних знања у том подручју. Именовање - смењивање је извршено без икаквог образложења, на изричит налог министра Бебића. На приједлог кризног штаба за вршитеља дужности секретара општинског секретаријата за народну одбрану, повјереник владе Републике Хрватске за општину Вуковар, именовао је професора Рехак Данијела, за којег сматрамо да би ту функцију стручно обављао. Изненада стиже рјешење о именовању Гажо Јосипа, доскорашњег Мерчеповог замјеника који нема ни стручних нити других квалитета (има средњу стручну спрему, а војни рок није служио). Због такве несређене и конфузне ситуације у Вуковару, тражимо интервенцију, јер је општина Вуковар изразито кризно подручје у којем сваког часа може доћи до оружаног сукоба већих размјера, а и град је готово опкољен. Именовани људи настављају политику коју је водио Томислав Мерчеп и поново долази до терора, уружаних сукоба и провокативног пуцања које може изазвати несагледиве последице. Именовањем Гажо Јосипа поново је дошло до блокаде рада ЗНГ, полиције и органа власти. Досадашња политика створила је тешку психозу страха међу хрватским и српским пучанством. Комплетно хрватско пучанство не оправдава такво понашање и сматра се облађеним, компромитованим и не жели даље сносити одговорност та такву политику. Будући да сматрамо да нисмо у могућности локалним санагама расчистити ситуацију, молимо вас да упутите хитно компетентне људе који ће помоћи легалним институцијама власти да се стање што пре номализује.“

Видић на крају напомиње да о томе треба обавестити и СДП - И. Рачана, ХНС - Савку Д. Кучар. ХСЛС - Д. Будишу и ХДС - М. Веселицу.

ПРИЛОГ 19

HRVATSKE OBRAMBENE SNAGE

Upute braniteljima domovine — Broj 5

PSIHOLOŠKI UDAR NA VOJNE ZLIKOVCE — Faza 1

Svaki pripadnik SRPSKE OKUPATORSKE SOLDATESKE u našem gradu mora se osjećati izvan vojarne totalno nesigurnim i ugroženim.
Tjedan dana po našem psihološkom udaru, zlikovac se treba čutiti poput odbačenog šugavog pseta koje se boji svoje vlastite sjene.

STRAH ga treba proganjati pri pomisli na možebitnu sudbinu njegovih najbližih. SUMNJA ga treba proždirati pri pomisli na razumnost i moralnost naredbi njegovih predpostavljenih. GRIŽNJA SAVJESTI ga mora izjedati pri pomisli na nedjela kojih je sukrivac.
Život u našem gradu mora mu postati nepodnošljiv.
Ako je u njemu bar zrno čovječnosti, zbacit će tad sa čela krvavu zvijezdu i pridružit se Zboru narodne garde.
Ako pak nema ni zrnca čovječnosti, strah i sumnja razjarit će ga, postupat će neuračunljivo i naši će ga lako tad svladati.

Akcije pripadnika HRVATSKIH OBRAMBENIH SNAGA protiv vojnih zlikovaca obuhvaćaju u prvoj fazi 5 područja djelovanja:

1. ulice, kojima se kreću vojni zločinci
2. stambene zgrade, u kojima stanuju vojni zločinci
3. stanovi, u kojima žive vojni zločinci
4. osobna vozila vojnih zločinaca
5. obitelji vojnih zločinaca.

1. ULICE

Najbolja mjesta za ispisivanje poruka / grafita / su zidovi nasuprot izlaza iz vojarni ili drugih vojnih ustanova, te općenito mjesta kojima se kreće puno svijeta /zidovi zgrada nasuprot tramvajskih stanica, duž tramvajskih pruga, veže velikih stambenih zgrada i ostale javne plohe koje su lako uočljive za veći broj prolaznika/.
Rukopis mora biť čitak, slova čim veća /najlakše se ispisuje autolak sprayom/, a preporuča se pisanje u kasne noćne sate.
Poruke:

SMRT JNA !

SMRT JNA – SLOBODA NARODU !

SMRT JNA – SLOBODA HRVATSKOJ !

JNA – HORDE ZLA !

Hrvatsko uputstvo za borbu protiv Srba i JNA

У току и по завршетку рата 1991. године на подручју Вуковара, Трпиња је од стране Републике Хрватске означена као место злочина, јер су у селу нестала цивилна лица хрватске националности као заробљеници, супротно међународним правним конвенцијама ОУН-а.

Да не бих давао своје мишљење у наставку наводим званични документ о коме читаоци могу по свом нахођењу доносите закључке.

ПРИЛОГ 20

1.

CENTAR ZA
MIR, NENASILJE I LJUDSKA PRAVA
-OSIJEK

Zločin u Trpinji (opt. Stevo Pantić i dr.)

21. Studeni 2014. Nepravomoćno presuđena, Praćenje suđenja u Republici Hrvatskoj, Praćenje suđenja za ratne zločine, Seksualna zlostavljanja

Postupak protiv Steve Pantića i dr. za kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika.

OPTUŽNICA

Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podiglo je optužnicu broj K-DO-33/13 od 16. lipnja 2014. protiv I-okr. **STEVE PANTIĆA**, II-okr. **MILISAVA ATANACKOVIĆA**, III-okr. **MILENKA PANTIĆA**, IV-okr. **ĐOKE STAJIĆA**, V-okr. **ZORANA RANKOVIĆA**, VI-okr. **ZORANA GAJANINA**, VII-okr. **SIME STEVIĆA**, VIII-okr. **ŽELJKA VUKOVIĆA**, IX-okr. **MIROSLAVA KOVAČEVIĆA i** X-okr. **JERKA MIČIĆA**

da su:

u razdoblju od 14. rujna pa do kraja studenoga 1991., u Trpinji, tijekom oružane pobune lokalnog srpskog stanovništva protiv ustavnopravnog poretka Republike Hrvatske te napada udruženih snaga JNA, pobunjenika i dobrovoljaca iz Srbije na Vukovar, kao pripadnici paravojnih i pararedarstvenih snaga pobunjenika, i to I-okr. Stevo Pantić kao zapovjednik Teritorijalne obrane Trpinja, III-okr. Milenko Pantić, IV-okr. Đoko Stajić, V-okr. Zoran Ranković, VI-okr. Zoran Gajanin i X-okr. Jerko Mićić kao pripadnici specijalne postrojbe u sastavu Teritorijalne obrane Trpinja, VIII-okr. Željko Vuković i IX-okr. Miroslav Kovačević kao pripadnici Teritorijalne obrane te VII-okr. Simo Stević kao zamjenik zapovjednika Odjeljenja milicije Trpinja i II-okr. Milisav Atanacković kao pripadnik milicije, protivno pravilima međunarodnog običajnog ratnog i humanitarnog prava o zaštiti civila i postupanju s ratnim zarobljenicima, te kršeći odredbe čl. 2., čl. 3., st. 1. toč. a) i c) i st. 2. te čl. 13., 16, 27. i 32. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949., čl. 4. st. 1. i 2. toč. a) i e), čl. 7. i 13. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba od 8. lipnja 1977. (Protokol II) te čl. 1., čl. 11. st. 1. i čl. 75. st. 1. i 2. toč. a) alineje (I), (II) i (III) i toč. b) Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba od 8. lipnja 1977. (Protokol I) te čl. 2. i čl. 3. st. 1. toč. a) i c) i st. 2. i čl. 13. Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima od 12. kolovoza 1949., naređivali i sudjelovali u protuzakonitom lišavanju slobode civila hrvatske narodnosti, njihovom zlostavljanju, mučenju i usmrćivanju te zlostavljanju, mučenju i usmrćivanju zarobljenih hrvatskih branitelja.

Konkretne optužbe koje im se stavljaju na teret možete pročitati ovdje.

OPĆI PODACI

2

Županijski sud u Osijeku

Broj predmeta: 4 – K-rz – 47/2014

Vijeće za ratne zločine: sudac Darko Krušlin, predsjednik Vijeća; sudac Ante Budić, član Vijeća; sudac Mario Kovač

Optužnica: ŽDO-a u Osijeku, broj K-DO-33/13, od 16. lipnja 2014. godine, precizirana 9. i 15. prosinca 2014. godine

Zastupnik optužbe: Miroslav Kraljević, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku

Kazneno djelo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZ RH

Optuženici:

Stevo Pantić (optužen po 1. i 2. točci optužnice; kazneno djelo iz čl. 120.st.1. OKZ RH i kazneno djelo iz čl.122. OKH RH); Milisav Atanacković (optužen po 1,2. i 4. točci optužnice; kazneno djelo iz čl. 120.st.1. OKZ RH i kazneno djelo iz čl.122. OKZ RH); Milenko Pantić (optužen po 1. točci optužnice; kazneno djelo iz čl.120.st.1. OKZ RH); Đoko Stajić (optužen po 1. točci optužnice; kazneno djelo iz čl. 120.st.1. OKZ RH); Zoran Ranković (optužen po 1. točci optužnice, kazneno djelo iz čl.120.st.1 OKZ RH); Zoran Gajanin (optužen po 1. točci optužnice, kazneno djelo iz čl.120.st.1. OKZ RH); Simo Stević (optužen po 1. i 3. točci optužnice; kazneno djelo iz čl.120.st.1. OKZ RH i kazneno djelo iz čl.122. OKZ RH); Željko Vuković (optužen po 5. točci optužnice; kazneno djelo iz čl. 122. OKZ RH); Miroslav Kovačević (optužen po 5. točci optužnice; kazneno djelo iz čl. 122. OKZ RH); Jerko Mičić (optužen po 1. točci optužnice; kazneno djelo iz čl.120.st.1. OKZ RH). Svi optuženici nalaze se u istražnom zatvoru.

Branitelji: Marin Kordić (branitelj opt. Steve Pantića); Davor Bestvina (branitelj opt. Milisava Atanackovića), Boris Kunček (branitelj opt. Milenka Pantića), Renato Ivanović (branitelj Đoke Stanića), Biserka Milošević (braniteljica opt. Zorana Rankovića), Olivera Ilić (braniteljica opt. Zorana Gajanina), Sreten Baljak (branitelj opt. Sime Stevića), Tomislav Filaković (branitelj Željka Vukovića), Dubravko Marjanović (branitelj opt. Miroslava Kovačevića), Radan Kovač (branitelj opt. Jerka Mičića)

Punomoćnica oštećenika: Višnja Mišin

Žrtve, ubijeni civili (u rujnu 1991. godine): Mika Čibarić, Cecilija Čibarić, Stipan Babić, Iva Babić, Mato Madžarević, , Ivan Martić, Ivica Uremović, Katarina Kuća, Ana Petrovecki, Anđa Budimir

Žrtve, ubijeni civili (u studenom 1991. godine): Katarina Živković, Ružica Živkovicić, Stjepan Godinar, Fridrih Jung, Anica Marincel, Vlado Rehlicki, Katarina Sabači

Žrtve, zlostavljani civili : Milica Madžarević, X.Y, Marija Pobran, Soka Kolar, Željko Kolar, Eugenija Lenđer, Ana Horvat, Ištvan Horvat, Dmitra Horvat, Janoš Horvat, Stevica Horvat, Jeka Belobrajdić, Magda Šobota i Pavica Mažar

Žrtve fizički i psihički zlostavljani zarobljeni hrvatski branitelji (u studenom 1991. godine): Marinko Bertić, Petar Balen, Zlatko Gojun

Žrtve, teški ranjenici iz Borovo Commerce-a, ubijeni (19. studenog 1991. godine): Slavko Šantek, Željko Galić, Marinko Dragičević, Miroslav Gojun, Luka Grujić, Mirabel Matičić i Josip Lojdl

IZVJEŠTAJI S RASPRAVA

ПРИЛОГ 20

TRPINJA (opt. Stevo Pantić i dr.)

3

PRESUDA:

Dana 19. prosinca 2014. godine Vijeće za ratne zločine Županijskog suda iz Osijeka objavilo je nepravomoćnu presudu, kojom su svi optuženici proglašeni krivima i osuđeni. **Opt. Stevo Pantić i opt. Milisav Atanacković** osuđeni su na kazne zatvora u trajanju od **20 godina**; opt. **Milenko Pantić, opt. Đoko Stajić, opt. Zoran Gajanin, opt. Simo Stević i opt. Jerko Mičić** osuđeni su na kaznu zatvora u trajanju svaki od **14 godina**, **opt. Zoran Ranković i opt. Željko Vuković** osuđeni su na kaznu zatvora u trajanju svaki od **12 godina**, **opt. Miroslav Kovačević** osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od **5 godina.** Svim optuženicima produljen je istražni zatvor.

PREGLED SUĐENJA ZA ZLOČIN U TRPINJI

NEPRAVOMOĆNA PRESUDA:
Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku objavilo je dana 19. prosinca 2014. godine nepravomoćnu presudu, kojom je proglasilo krivima i osudilo svih deset optuženika na kazne zatvora:

Opt. Stevo Pantić 20 godina (čl.120.st.1. OKZ RH i čl.122. OKZ RH) – 2 točke optužnice
Opt. Milisav Atanacković 20 godina (čl.120.st.1. OKZ RH i čl.122. OKZ RH) – 3 točke optužnice
Opt. Milenko Pantić 14 godina (čl.120.st.1. OKZ RH) – 1 točka optužnice
Opt. Đoko Stojić 14 godina (čl.120.st.1 OKZ RH) – 1 točka optužnice
Opt. Zoran Ranković 12 godina (čl.120.st.1. OKZ RH) – 1 točka optužnice
Opt. Zoran Gajanin 14 godina (čl.120.st.1. OKZ RH) – 1 točka optužnice
Opt. Simo Stević 14 godina (čl.120.st.1. OKZ RH i čl. 122.OKZ RH) – 2 točke optužnice
Opt. Željko Vuković 12 godina (čl.122. OKZ RH) – 1 točka optužnice
Opt. Miroslav Kovačević 5 godina (čl.122. OKZ RH) – 1 točka optužnice
Opt. Jerko Mičić 14 godina (čl. 120.st.1. OKZ RH) – 1 točka optužnice

OPTUŽNICA:

Županijsko državno odvjetništvo iz Osijeka podiglo je optužnicu br. K-DO-33/13, od 16. lipnja 2014.

godine[1], protiv deset navedenih optuženika[2], zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništava, čl. 120.st.1. OKZ RH i kaznenog djela ratnog zločina protiv ranih zarobljenika, čl. 122.OKZ RH.

Opt. Stevo Pantić optužen je za naređivanje protupravnog zatvaranja, ubijanja i nečovječnog postupanja sa civilnim stanovništvom, naređivanje nečovječnog postupanja prema ratnim zarobljenicima, mučenje i ubijanje

Opt. Milisav Atanacković optužen je za nečovječno postupanje i ubijanje civilnog stanovništva, mučenje i nečovječno postupanje prema ratnim zarobljenicima

opt. Simo Stević optuženi su za nečovječno postupanje i ubijanje civilnog stanovništva, nečovječno postupanje i mučenje ratnih zarobljenika

opt. Željko Vuković optužen je za ubijanje ratnog zarobljenika

Opt. Milenko Pantić, opt. Đoko Stajić, opt. Zoran Ranković, opt. Zoran Gajanin i opt. Jerko Mičić optuženi su za ubijanje civilnog stanovništva

Opt. Miroslav Kovačević optužen je za nečovječno postupanje prema ratnim zarobljenicima

Optuženici Stevo Pantić, Milisav Atanacković, Milenko Pantić, Đoko Stojić, Zoran Ranković, Zoran Gajanin, Simo Stević, Željko Vuković i Miroslav Kovačević uhićeni su dana 11. srpnja 2013. godine i

od tada su se nalaze u istražnom zatvoru. Opt. Jerko Mičić uhićen je dana 19. veljače 2014. godine i od tada se nalazi u istražnom zatvoru. Nakon izricanja nepravomoćne presude svim optuženicima je produljen istražni zatvor.

ŽRTVE:

Ubijeni civili (rujan 1991. godine)	Ubijeni civili (studeni 1991. godine)	Teški ranjenici, ubijeni (19. studeni 1991. godine)	Zlostavljani civili	Fizički i psihički zlostavljani zarobljeni hrvatski branitelji
Anđa Budimir (1949)	**Katarina Živanović(1938)**	**Slavko Šantek (1962)**	**Milica Madžarević (1945)**	**Marinko Bertić (1956)**
Mika Čibarić (1921)	**Ružica Živanović (1966)**	**Željko Galić (1966)**	**X.Y.**	**Petar Balen (1954)**
Cecilija Čibarić (1929)	**Stjepan Godinar**	**Marinko Dragičević (1963)**	**Marija Pobran (1926)**	**Zlatko Gojun (1957)**
Stipan Babić (1929)	**Fridrih Jung (1915)**	**Miroslav Gojun (1963)**	**Soka Kolar (1933)**	
Iva Babić (1933)	**Anica Marincel**	**Luka Grujić (1957)**	**Željko Kolar**	
Mato Mađarević (1941)	**Katarina Sabači (1908)**	**Maribel Matičić (1967)**	**Eugenija Lenđer (1935)**	
Ivan Martić (1924)	**Vlado Rehlicki (1940)**	**Josip Lojdl (1937)**	**Ana Horvat (1940)**	
Ivica Uremović (1959)			**Dmitra Horvat (1933)**	
Katarina Kuća (1926)			**Ištvan Horvat (1930)**	
Ana Petrovecki (1921)			**Janoš Horvat**	
			Stevica Horvat	
			MagdaŠobota (1937)	
			Pavica Mažar (1930)	
			Jeka Belobrajdić (1934) provjeriti	

ПРИЛОГ 20

Ročišta:

5

Pripremno ročište	Broj ročišta za glavnu raspravu[3]	Početak glavne rasprave	Završetak glavne rasprave	Objava presude
06.10.2014.	17 + 1	27.10.2014.	17.12.2014.	19.12.2014.

Svjedoci neposredno ispitani na raspravi:

Br. zaštićenih svjedoka	Br. ugroženih svjedoka	Broj svjedoka optužbe	Broj svjedoka oštećenika	Broj svjedoka obrane	Ukupan broj svjedoka
1	1	32	26	17	77

RASPRAVA[4]:

Monitorirana je rasprava, od otvaranja do izricanja prvostupanjske nepravomoćne presude.

Rasprava je provedena je primjenom odredbi važećeg ZKP[5]. Nakon otvaranja zasjedanja, objave predmeta rasprave i sastava vijeća[6], utvrđena je istovjetnost optuženika s uzimanjem njihovih osobnih podataka[7] i nadopunom postojećih. Svi optuženici su primili optužnicu i izjavili da su razumjeli pouku o pravima[8].

Svi optuženici su izjavili da su razumjeli optužbu, te da se ne smatraju krivim niti za jedno djelo, koje im se optužnicom stavlja na teret[9]. Opt. Željko Vuković i opt. Jerko Mičić branili su se u odnosu na mjesto i vrijeme izvršenja djela, navodeći da se u kritično vrijeme nisu nalazili u Trpinji[10].

Uvodne govore održali su Zamjenik ŽDO iz Osijeka, Punomoćnica oštećene žrtve X.Y., te branitelji optuženika: Milenka Pantića, Đoke Stajića, Zorana Rankovića, Zorana Gajanina, Sime Stevića, Miroslava Kovačevića i Jerka Mićića. Branitelji Steve Pantića, Milisava Atanackovića i Željka Vukovica svoj su uvodni govor održali nakon izvođenja dokaza predloženih od tužitelja. (ŽDO iz Osijeka)[11], dana 19. studenoga 2014. godine.

Dokazni postupak započeo je dana 21. listopada 2014. godine, završio je 15. prosinca 2014. godine. Sukladno odredbama ZKP[12] prvo su izvedeni dokazi optužbe, a potom dokazi obrane. Koji dokazi će biti izvedeni na raspravi odlučuje Sud na pripremnom ročištu, određujući mjesto i vrijeme izvođenja svakog pojedinog dokaza. Stoga je na početku dokaznog postupka Predsjednik Vijeća pročitao raspored rasprava, te datume kada će biti izvedeno neposrednim ispitivanjem svjedoka. Isto tako, već na pripremnom ročitšu odlučeno je koji materijalni dokazi će biti izvedeni na raspravi, kao i koji će dokazi biti izvedeni čitanjem zapisnika o ranijem ispitivanju svjedoka. Tijekom rasprave Zamjenik ŽDO iz Osijeka predložio je da se pročitaju iskazi iz istrage nekih od svjedoka. Obrazložio je da na okolnosti o kojima su oni iskazivali dotada ispitani svjedoci na raspravi iznosili svoja saznanja. Osim toga, neki od tih svjedoka su stari i bolesni[13].

Osim personalnih dokaza (ukupno 77 svjedoka)[14], izvedeni su brojni materijalni dokazi[15].

Tijekom ispitivanja svjedokinje oštećenice X.Y, na prijedlog Zamjenika ŽDO iz Osijeka, s toga dijela rasprave je bila isključena javnost[16].

Pri kraju dokaznog postupka obrana opt. Steve Pantića predložila je psihijatrijsko vještačenje oštećenice. Prijedlog je obrazložen stanjem u kome je oštećenica bila tijekom davanja iskaza na raspravi, na neka pitanja nije odgovorila. Predloženim vještačenjem trebalo je utvrditi da li oštećenica „zbog svog psihičkog stanja i proteka vremena može biti svjedok u postupku i može li vjerodostojno iskazivati"[17]. 6

Zamjenik ŽDO iz Osijeka protivio se tom prijedlogu, navodeći da je prijedlog „apsolutno neprikladan i nevažan s obzirom na torturu koju je svj. X.Y. prošla, jer je iz zarobljeništva puštena tek 1992. Godine i čudno je što je uopće imala snage doći svjedočiti u ovom postupku pred deset optuženika u ovoj atmosferi. Predloženi dokaz nema nikakve važnosti za ovaj postupak budući X.Y. nema nikakvu psihijatrijsku dijagnozo i provođenjem istog predstavljalo bi dodatno šikaniranje i stigmatizaciju X.Y..."[18]

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku odbilo je ovaj prijedlog kao neprikladan i nevažan.

Mislimo da se ovdje moglo pozvati i na praksu iz postupaka MKSJ[19].

Zaštićeni svjedok ispitan je dana 4. studenoga 2014. godine. Mjere zaštite određene su mu temeljem primjenom odredbi Zakona o zaštiti svjedoka.

Ugroženi svjedok je ispitan dana 5. studenoga 2014. godine, posredstvom audio video uređaja, tijekom ispitivanja lik i glas svjedoka bili su izmijenjeni, svjedok se tijekom ispitivanja nalazio u prostoriji, koja je prostorno odvojena od sudnice u kojoj je održana glavna rasprava[20]. Ugroženi svjedok je upozoren da nije dužan odgovarati na pitanja vezana za svoj identitet, obitelj i u svezi njegove djelatnosti u inkriminirano vrijeme.

Dana 2. prosinca 2014. godine, Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku, izvanraspravno je saslušalo šest pozvanih svjedoka, a raspravu je odgodilo za 8. prosinca 2014. godine. Toga dana iz istražnog zatvora je doveden opt. Miroslav Kovačević u vidno lošem zdravstvenom stanju. Večer prije bio je napadnut u istražnom zatvoru od jednog zatvorenika. Opt. Miroslav Kovačević odveden je iz sudnice u jednu od prostorija Suda, gdje ga je pregledao prof.dr.sc. Mladen Marcikić, sudsko medicinski vještak, koji je utvrdio da Optuženik nije spreman i sposoban sudjelovati na tom ročištu[21]. Napad, kako su Vijeće i optuženikov Branitelj, naveli, nije imao veze niti s nacionalnom pripadnošću opt. Miroslava Kovačevića, a niti s djelom koje mu se stavlja na teret. Naveli su da ga je napao zatvorenik koji je sebi u drugom postupku želio osigurati bolji status. Zapisnici s iskazima izvanraspravno saslušanih svjedoka pročitani su na ročištu održanom dana 8. prosinca 2014. godine.

Svi optuženici i njihovi branitelji, u više navrata, su predlagali da se pozove i ispita kao svjedok Slobodan Radovanović, koji je u kritično vrijeme bio komandir Odeljenja milicije u Trpinji. Opt. Zoran Ranković je iznoseći svoju obranu rekao da mu je neshvatljivo da čovjek koji je predao civile u ovom postupku ne bude ispitan. Rekao je da je Slobodan Radovanović bio odgovoran za civile.

Zamjenik ŽDO iz Osijeka protivio se ispitivanju toga svjedoka, stoga što je Slobodan Radovanović bio pozivan tijekom istrage, kada je odbio dati iskaz i uz sve mjere zaštite. Svoje odbijanje je opravdao strahom za sigurnost i život sebe i članova svoje obitelji.

Vijeće za ratne zločine je odbilo kao nevažan prijedlog za ispitivanje Slobodan Radovanovića, budući da je činjenično stanje u pogledu činjenica u dovoljnoj mjeri utvrđeno i izvođenjem toga dokaza ne bi se utvrdile nove bitne činjenice.

Svi optuženici i njihovi branitelji stavljali su prigovore na iskaz zaštićenog svjedoka, kao i na iskaz ugroženog svjedoka „Bosut".

ПРИЛОГ 20

Prigovori na iskaz zaštićenog svjedoka: iskaz svjedoka s glavne rasprave suprotan je njegovim ranijim iskazima; u suprotnosti je s iskazima već ispitanih svjedoka; na istinitost njegova iskaza, jer na pitanja Zamjenika ŽDO iz Osijeka odgovara detaljno, a na pitanja branitelja odgovara da se ne sjeća.

Prigovori svih branitelja, osim Braniteljice opt. Zorana Rankovića, koja nije imala primjedbi na iskaz ugroženog svjedoka „Bosut", su: iskaz je neistinit; neprovjerljiv; suprotan izvedenim dokazima; „da isti ne iskazuje o svojim saznanjima nego čita pripremljen odgovor, ne odgovara na konkretna pitanja obrane, da se ne sjeća bitnih detalja, a sjeća se nebitnih detalja što samo govori u prilog njegovoj neuvjerljivosti"[22].

Prigovor «da isti ne iskazuje o svojim saznanjima nego čita pripremljen odgovor...» nije običan prigovor na iskaz svjedoka. Ozbiljnost toga prigovora, mišljenja smo, trebalo je posebno ispitati, utvrditi osnovanost ili neosnovanost toga prigovora, te odlučiti što i kako dalje nastaviti raspravu, ima li mjesta za izricanje opomene ili drugih mjera,...?[23]

Optuženici su ispitani na ročištima održanima dana 8, 9. i 10. prosinca 2014. godine[24]. Iznoseći svoje obrane svi optuženici su iskazali da nisu počinili djelo koje im se stavlja na teret, da nisu zlostavljali, tukli ili ubijali civile. Rekli su da nisu čuli za pojedine žrtve, niti su ih vidjeli. Opt. Milisav Atanacković je rekao da suosjeća sa svima koji su nekoga izgulili. Opt. Zoran Ranković je rekao da bi volio znati što se dogodilo osobama koje su bile zatočene u Trpinji, zna po srodnici kojoj je nestao brat koliko je to teška situacija.

Tijekom prvostupanjskog postupka, na žalost, nije se došlo do novih podataka o mogućem mjestu pokopa žrtava, civila i ratnih zarobljenika – ranjenika iz «Borovo Commercea». Opt. Zoran Ranković, u svojoj obrani, između ostalog, je rekao: „"Ta je priča o civilima u selu bila zabranjena u to vrijeme kao što je zabranjena i danas"[25].

Očito da, niti 23 godine nakon počinjenog zločina, oni koji znaju gdje se nalaze posmrtni ostaci žrtava, nemaju snage, volje, a niti ljudskog suosjećanja za žrtve i članove njihovih obitelji. Tijekom dokaznog postupka rečeno je da su tijela žrtava iz primarne grobnice prevožena u smjeru mjesnog groblja. Osim te informacije, iz medija i iz drugih izvora, čula se informacija da su posmrtni ostaci žrtava, nakon što su ekshumirani iz primarne grobnice, bačeni u Dunav.

Osim dva optuženika, ostali optuženici nisu iskazali žaljenje zbog sudbine žrtava. Unatoč tvrdnji da nisu počinili zločin koji im se stavlja na teret, ljudsko suosjećanje za patnje, stradavanje i sudbinu, kako ubijenih tako i preživjelih žrtava, očekivana je reakcija svakog čovjeka.

U Trpinji su izvršena mučenja, zlostavljanja, ponižavanja, seksualna zlostavljanja, silovanja. Civili s Trpinjske ceste, uhićeni u rujnu 1991. godine, bili su zatočeni, zlostavljani, mučeni, neke žrtve silovane i nad njima je vršteno seksualno zlostavljanje, više dana. Iz te grupe deset je žrtava ubijeno. Osim te grupe civila, još jedna grupa civila je dovedena i zlostavljana, mučena. Iz te grupe sedam civila ubijeno je u studenom 1991. godine.

Osim civila, u Trpinji su, nakon što su zaustavljeni autobusi i kamioni, koji su vozili ranjenike i ratne zarobljenike iz «Borovo Commercea», zlostavljani i nestali ratni zarobljenici – ranjenici. O evakuaciji iz «Borovo Commercea», transportu, postupanju sa zarobljenicima, atmosferi, zlostavljanju ratnih zarobljenika – ranjenika, iskazivali su svjedoci – preživjeli pripadnici policije iz PU Varaždineke i PU Čakovačke.

Preživjele žrtve oštećenici iskazivali su o zlostavljanjima koja su preživjeli, kao i o stradavanju žrtava, koje se do danas vode kao nestale. Iskazivali su oštećeni Milica Mađarević[26], Petar Balen, Marinko Bertić, Dmirta Horvat, XY[27], kao i drugi oštećenici

Zaštićeni svjedok i ugroženi svjedok „Bosut", u svojim iskazima navodili su imena osoba, koje su zlostavljane u zatvoru u Trpinji; o postupanju sa ranjenicima dovezenim iz Borovo Commercea dana 19. studenoga 1991. godine; navodili su imena optuženika pri opisivanju zlostavljanja i mučenja konkretnih žrtava[28].

[1] Policijska uprava Osječko baranjska dana 12. srpnja 2013. godine podnijela je kaznenu prijavu br. K-35/2013 ŽDO iz Osijeka protiv 15 osumnjičenika zbog osnova sumnje da bi počinili kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120.st.1. OKZ RH i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZ RH. Prije podnošenja kaznen prijave, dana 11. Srpnja 2013. Godine, na temelju naloga suca istrage Županijskog suda u Osijeku izvršđena je pretraga domova i drugih prostorija, te osobnih vozila Steve Pantića, Milisava Atanackovića, Milenka Pantića, Đoke Stajića, Zorana Rankovića, Zorana Gajanina, Sime Stevića, Željka Vukovića, Zorana Vajića i Jerka Mičića. Svi nabrojani istoga dana su uhićeni osim Zorana Vajića i Jerka Mičića, koji su se nalazili izvan područja RH. Dana 16. Srpnja 2013. Godine, nakon ispitivanja svih osumnjičenika, donesen je nalog o provođenju istrage protiv 15 osumnjičenika zbog osnove sumnje na počinjenje navedenih kaznenih djela.

[2] Okrivljenici Borislav Držajić, Zoran Vajić, Luka Kršić i Vaskrsije Vasić nedostupni su tijelima kaznenog progona. Protiv njih je određen istražni zatvor, raspisana je međunarodna (crvena) tjeralica i europski uhidbeni nalog. Temeljem odredbe čl. 130.st.3. ZKP protiv njih je istražni postupak prekinut i bit će nastavljen po prestanku razloga koji su doveli do prekida postupka (kada postanu dostupni hrvatskim organima kaznenog progona)

[3] Pripremno ročište održano je dana 6. listopada 2014. godine.

Rasprava je započela 27. listopada 2014. godine, zaključena je 17. prosinca 2014. godine, održano je

17 ročišta za glavnu raspravu (27,28,29. listopada; 3,4,5,10,11,12, 17, 19, 20. studenoga, 8,9,10,15. i 17. prosinca 2014. godine) Ročište zakazano za 2. Prosinca 2014. Godine nije održano, uz suglasnost stranaka i sudionika postupka Vijeće za ratne zločine izvanraspravno je saslušalo za taj dan pozvane svjedoke, a zbog zdravstvenog stanja opt. Miroslava Kovačevića (koji je večer prije bio fizički napadnut u istražnom zatvoru, nanesene su mu tjelesne povrede) odgodilo je raspravu.

[4] Više ne govorimo o fazi glavne rasprave kao dijelu kazneog postupka u kome se u kotradiktornom sučeljavačnju neposredno izvode dokazi. Izmjenama i dopunama ZKP ova faza kaznenog postupka naziva se «rasprava». Ovo stoga što ovu fazu kaznenog postupka ZKP/08, dakle kontradiktorno i neposredno raspravljanje sada jemoguće samo pred prvostupanjskim sudom.

[5] ZKP, NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13

[6] Čl. 400. ZKP

[7] Čl. 413.st.1. ZKP

[8] Čl.413.st.2. ZKP

[9] Novina ZKP/08 je tome da optuženikovo očitovan, je o optužnici nije identično onom koje je bilo propisano ZKP/07. Naime, zakonodavac se više ne zadovoljava samo utvrđenjem «ne osjećam se krivim», već sukladno odredbi čl. 376. st.2. ZKP izrijekom propisuje širi općeg očitovanja o optužbi. Optuženik ili njegov branitelj sada trebaju «točno odrediti kojji dio optužnice poruču i iz kojih razloga».. Moguće je poricati optužbu u dijelu koji se odnosi na krivnju koja u sebi sadrži element ubrojivosti, namjere i nehaja, svijesti oprotupravnosti; u odnosu na elemente kaznenog djela poricanjem načina počinjenja, vremena ili mjesta počinjenja djela koje se optuženiiku stavlja na teret, pitanje isključenja protupravnosti djela.

[10] Poricanje optužbe pitanjem obrane alibijem (mjesto i vrijeme počinjenja djela), sukladno odredbama ZKP/08, treba isticati s navođenjem dokaza već pred optužnim vijećem ako su optuženici bili nazočni sjednici optužnog vijeća. Kako nismo nazočni sjednici optužnog vijeća sa sigurnošću ne znamo je li to učinjeno ili ne. Poricanje optužbe pitanjem obrane alibijem, razumijevajući odredbe ZKP/08 upitno je u fazi rasprave ako se optuženik na to nije pozivao u istrazi (koja je nejavna i koju također ne možemo pratiti), te da li je to poricanje optužbe isticano pred optužnim vijećem.

[11] Čl. 417.st.1. ZKP

[12] čl. 419.st.5. ZKP

[13] Raspravni zapisnik ŽS Osijek, br. K-rz-4/2014, od 12. studenoga 2014. godine, str. 2

[14] U istrazi su saslušana 103 svjedoka.

[15] Između ostalih pročitan je iskaz svjedoka Ilije Mirkića, koga je ispitao sudac istrage Županijskog suda u Vukovaru, dana 18. travnja 2011. godine. Branitelji svih optuženika stavili su primjedbu na provedeni dokaz, prigovarajući da je iskaz pribavljen prije početka ovoga kaznenog postupka, stoga, sukladno odredbi čl. 431. ZKP nije mogao biti izveden kao dokaz. Isto tako, prigovorili su da je dokaz neprovjerljiv, jer je Ilija Mirkić u međuvremenu umro. Nadalje, pročitani su zapisnici o pretrazi doma i potvrde o oduzetim stvarima od optuženika; ličenička dokumentacija na ime oštećenika (Zlatka Gojuna, Petra Balena, Marinka Bertića); potvrde Štab TO Trpinja; analitička obrada obavljenih telefonskih kontakata; preslike kartona i osobnih iskaznica i fotopreslike iz knjiga nestali osoba na ime Željka Galića i Slavka Šanteka; protokoli na ime žrtava; popis žrtava; fotografije žrtava; smrtne listove na ime žrtava; fotodokumentacija izvršenog očevida; smrtni list na ime Đorđa Vukajlovića; izvršen je uvid u izvode iz kaznene i prekršajne evidencije na ime svih optuženika. Izvršen je uvid u CD sa snimkama intervjua Bore Držajića; CD s dokumentacijom iz Baze podataka MKSJ dostavljen preko časnice za vezu DORH-a; CD s dokumentacijom iz Baze podataka MKSJ dostavljen od Tranzicijskog tima; CD s dokumentacijom o nestalim osobama dostavljen od Ministarstva branitelja RH.

[16] Čl. 292.st.4. ZKP

[17] Raspravni zapisnik br. K-rz-4/2014, od 15. Prosinca 2014. Godine, str. 9

[18] Raspravni zapisnik br. K-rz-4/2014, od 15. Prosinca 2014. Godine, str. 10

[19] Pravilo 96.st.1. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, predmet «Foča», opt. D. Kunarac i dr – «Nalog raspravnog vijeća o vještacima obrane» ; predmet zločina u logoru Čelebić (opt. Z. Mucić, H. Delić i E. Landžo); predmet zločina u logoru Omarska (opt. D. Tadić); predmet gdje je bio optužen A. Furundžija

[20] Čl. 297.st.1. ZKP

[21] Zapisnik s glavne rasprave ŽS Osijek od 2. prosinca 2014. godine, str. 9.

[22] Zapisnik s glavne rasprave ŽS Osijek od 5. studenoga 2014. godine, str. 6

[23] praksa MKSJ – «Međunarodna krivična praksa», autori : John R.W.D. Jones (magistar prava, Lincoln's Inn, odvjetnik) i Steve Powles (magistar prava, Middle Temple, odvjetnik), izdavač Fond za humanitarno pravo, Beograd, 2005. godina

[24] Opt. Stevo Pantić i opt. Milisav Atanacković tijekom istrage koristili su zakonsku mogućnost obrane šutnjom. Ostali optuženici su iznosili obranu u istrazi.

[25] Zapisnik s glavne rasprave ŽS Osijek od 9. prosinca 2014. godine, str. 4

[26] Tako je svjedokinja Milica Mađarević tijekom istrage, između ostalog, rekla: „Svi su bili smješteni u jednoj prostoriji u centru sela i zna da je bilo točno 14 zatvorenih osoba, čuvali su ih naoružani stražari, te su po noći jednu po jednu osobu odvodili u neku zasebnu prostoriji i tu su ih ponaosob ispitivali. Sjeća se da je prva na ispitivanje odvedena Anđa Budimir. Ispitivali su je gdje su joj sinovi, nazivali su je ustaškom kurvom, maltretirali i zlostavljali na sve moguće načine. Tukli su je palicom po leđima, vratu i prsima"[26]. Svjedokinji je to pričala Anđa Budimir nakon što su je vratili s ispitivanja. „Nakon Anđe Budimir u prostoriju za ispitivanje je pozvan Mato Mađarević. Među tim osobama koje su provodile ispitivanje bili su Simo Stević, Boro Držajić i još dvije tri osobe kojima ne zna ime. Poslije Mate je ona pozvana na ispitivanje. Prilikom ispitivanja su je vrijeđali, prijetili, govorili da je ustaška kurva, zastrašivali udarajući palicom o stol i pucajući iznad glave."[26].... „Zna da su u toj prostoriji prilikom tih isptivanja zarobljenike tukli Vaskrsije Vasić, Simo Stević i Boro Držajić"[26].

„Nadalje, Milica Mađarević u svom iskazu navodi da su zlostavljanja vršena intenzivno i noću i danju, da nju nisu fizički zlostavljali, ali su je stalno vrijeđali i dirali po intimnim dijelovima tijela. Tjerali su je, kao i ostale zarobljene civile da pjeva: „Od Topole sve do Rane Gore", „Druže Tito mi ti se kunemo, ustaša si, mater ti jebemo", „Od Vukovara pa do Knina sve je Srbin do Srbina". Sjeća se da je Anđa Budimir odbila pjevati navedene pjesme, te je odvedena u posebnu prostoriju za ispitivanje, gdje su je tukli. Kada se vratila bila je sva raščupana i uplakana. Zna da su tada u sobi za ispitivanje bili opt. Simo Stević i Vaskrsije Vasić. Zbog svih ti zlostavljanja Anđa Budimir je jedne noći pokušala izvršiti samoubojstvo u zatvoru. Zbog toga je u prostoriju došao opt. Simo Stević, te ljut, zbog pokušaja samoubojstva Anđe Budimir, udario je šakom po licu Miku Čibarića, a anđi Budimir naredio da pije krv koja je MIki Čibariću curila iz razbijenog nosa pri tome govoreći: „Pij kurvo ustašku krv, jer si vikala da se hoćeš napiti srpske krvi".

[27] Oštećenica X.Y. u istrazi je rekla: „Zajedno sa Ružicom i Katarinom Živanović odvedena je u Trpinju, tamo su je neki ljudi tukli i isptivali. Nije vidjela kuda su odveli Katarinu i Ružicu Živanović, a nju su tukli u nekom hangaru. Prisiljavali su je da prizna da je ubijala srpsku djecu, da im je sjekla prste i tjerali je da pokaže mjesto gdje ih je pokopala. Za vrijeme ispitivanja i zlostavljanja ruke su joj bile vezane lisicama, na taj način su je zlostavljali i ispitivali nekoliko da-na i zna da je tom prilikom bila i silovana. Bila je u toj mjeri izmučena da se više ne može sjetiti na koji su je način silovali i da li ju je silovala jedna osoba ili više njih, a o svemu tome joj je jako teško pričati. Iz Trpinje su je odveli u Dalj, a nakon toga u logor u Sremskoj Mitrovici". (iskaz iz istrage sadržan u Optužnici ŽDO iz Osijeka, br. K-DO-33/13 od 16. Lipnja 2014. Godine)

Na glavnoj raspravi održanoj dana 21. listopada 2014. godine, svjedokinja X.Y. potvrdila je, nakon što joj je iskaz iz istrage, na njezinu molbu, pročitan, da je to njezin iskaz i da kod istoga ostaje (raspravni zapisnik ŽS Osijek)

[28] Iskazi iz istrge i iskazi dani na raspravama (raspravni zapisnici ŽS Osijek od 4. studenoga 2014. godine – iskaz Zaštićenog svjedoka, 5. studenoga 2014. godine – iskaz ugroženog svjedoka „Bosut")

Пресуде гласе: на 20 година затвора осуђени су Стево Пантић и Милисав Атанацковић, на 14 година осуђени су Миленко Пантић, Ђоко Стајић, Зоран Гојанин, Симо Стевић и Јерко Мичић, на 12 година осуђени су Зоран Ранковић и Жељко Вуковић и на 5 године је осуђен Мирослав Ковачевић, који је одслужио своју казну.

О ваљаности утврђених чињеница не бих се упуштао у делу где се говори о командној и сличној одговорности, међутим и у наведеном документу одбрана и оптужени имају примедбе на неке заштићене сведоке, јер је очито да су добили инсртукције од тужилаштва. Чак и мештани сматрају да заштићени сведоци немају аргументе, јер да нису били очевици, него препричавали као да су чули за догађаје и све у том смислу. С друге стране доводи се у питање и њихова морална страна личности, и да ли су били погодни за ово што су радили као сведоци против оптужених.

Ако су жртве стварно били цивили и родитељи хрватских бојовника, требали су имати коректан статус заробљеника у духу важећих конвенција, али и као могућност размене заробљеника. Како год да се случај завршио, мржња и освета никада немају оправдање, а народна изрека каже:

„Најбоља освета је не бити као твој непријатељ."

РЕЦЕНЗИЈЕ

РЕЦЕНЗИЈЕ

Рецензенти су искусни високо образовани људи са садржајном и плодном прошлости. Сви су у врху своје струке, зналци којима се не може наћи замерка. Поред редовних послова, показали су се и као врсни писци стручних чланака, те аутори више књига из области њиховог стручног домена.

др Лазар Оџак

Похвално је да у свом уводу, писац даје читаоцима разлог за ово дело: не да опише историју ратова и сукоба, већ да упери светло на жртве – људе кји су изгубили или дали живот – и да напише и објави детаље тих жртава, који би иначе били заборављени. Историјска дела помињу жртве само у безличним бројевима. Док су ратови и сукоби о којима историчари пишу, објашњени и сачувани у многим књигама и томовима, личне успомене на погинуле особе сачуване су само од уже породице,

У следећем делу ове књиге, писац објашњава разне појмове рата и начине ратовања, почевши од древних дана, па до данашњице. Узроци оружаних сукоба су многобројни: заузимање територије, сукоби између држава због економских разлога, верски ратови – кад оружане снаге шире или чувају своју веру. Пример освајачког рата је поход Александра Македонског-Великог, који је од 335-323 пре нове ере освојио огроман део познатог света, од свих градова око Средоземног мора и добар део Азије, преко Персије све до Индије. Пример верских ратова су Крсташки ратови, када су многе хиљаде кришћанских верника пошли у походе да освоје Свету Земљу и ослободе Христов гроб од Муслимана.. Исто у овом делу књиге видимо да има ратова без оружја, као што су пропагадни ратови или ”хладни” ратови, између припадника који верују у разне начине владавине, на пример у демократију а не у тиранији или монархију. Оружани сукоб се дешава и у Грађанским ратовима, када се један део становника исте државе сукоби оружаном снагом против другог дела становника. А када многе државе ратују против доста других држава, онда се дешава Светски рат.

У наставку, писац нам даје податке о оружаним сукобима за време 19. века, у којима учествује Србија, почевши од првог српског устанка 1804. године, када је Карађорђе водио устанике, па до обнове српске државе, после другог устанка, када је Милош Обреновић успео да створи кнежевину Србију. Затим, следе детаљнији описи Балканских ратова, као и оба светска рата, а нарочито за време Другог Светског рата, конпликовани грађански сукоби узроковани стварањем Југославије. Последње странице овог дела књиге говоре о грађанским сукобима који доводе до распада Југославије, као и рата 1999. између Србије и заппадно-Европских држава удружених у војној организацију НАТО са Америком на челу.

Најбољи и најопширнији делови ове књиге, као и разлог зашто је писана, су ”Поименични спикови жртава из Трпиње”. Писац је не само изложио спискове људи који су изгубили живот, него и њихову биографију, ”укључујући преглед предака и потомака” и слике уколико су доступне. Поред тога, писац умешно додаје и описује релевантне догађаје, који имају утицај на Трпињу и околину, тако да читалац може да разуме детаље ситуације која се развијала

за време Првог светског рата, као и за време Другог светског рата, када је Трпиња била под укупацијом такозване Независне државе Хрватске (НДХ). Док су у рату 1941-1918 већина од 44 погинулих трпињских жртава страдали као војници Аустроугарске војске, у Другом светском рату 1914-1945. многи се придружују партизанима и гину у борби против немачких и усташких окупатора. Против отпора против фашиста, доста Трпињаца Срба и Рома, који су се сматрали као православни Срби, страдали у НДХ концентрационом логору Јасеновац. Трпињски Срби су претрпели стотине жртава у овом рату, махом као борци за слободу.

Завршни део књиге је посвећен жртвама последњег рата 1991-1995, укупно њих 38, када су погибије проузроковане како писац каже ”директним убиством ос стране хрватске војске и екстремиста”, али и један број од непредвиђеног случаја од акције ЈНА или српских бранилаца ангажованих у ТО. Као и у ранијим списковима, писац је дао све познате детаље сваке жртве, укључујући и начин погибије, знане претке и потомке, а често и слику.

Писац је на врло умешан начин постигао свој циљ, да сачува и објави имена и детаље о сваком погинулом мештану Трпиње, о свакој појединачној жртви, о сваком уништеном животу, тако да не само поједини потомци, него и сви заинтересовани читаоци могу да виде утицај и последице ратова 20. века на трпињске породице. У ширем смислу, жртве које су претрпели Срби у Трпињи, може да послужи као пример жртава које је претрпео цео српски народ.

др Лазар Оџак
САД, новембар 2021.

др Урош Ћурчић
Неки лични утисци и запажања
о тексту треће књиге аутора Ђорђа Прокића, под насловом:
ТРПИЊА - ЖРТВЕ РАТОВА У 20. ВЕКУ

1) Читање књиге:

Из личног искуства време је увек критични фактор у сагледавању и детаљном читању нове књиге (новог текста). Почео сам још прошле године у ово време, а завршио сам га сада годину дана касније. Но, припремљени текст (који ми је аутор тада оставио), је био основа за сагледавање делова, као и целине његове нове књиге. Честа комуникација са аутором омогућила ми је да будем 'у току' са његовим довршавањем (и проширивањем) текста са којим сам располагао, а по његовом доласку из САД (24.маја о.г.), добио и коначни текст ове књиге.

2) Садржај и обим књиге:

Према задњем рукопису аутора и прегледу текста, књига 'ТРПИЊА — ЖРТВЕ РАТОВА У 20. ВЕКУ', садржи (поред Уводних напомена, Закључка и Кратке биографије аутора), четири битна поглавља и то:

1. О РАТУ И ДЕФИНИЦИЈИ РАТА
2. ВАЖНИЈИ РАТОВИ У СВЕТУ ТОКОМ ИСТОРИЈЕ
3. ПОИМЕНИЧНИ СПИСАК ЖРТАВА МЕШТАНА ТРПИЊЕ
4. ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ - КАТАКЛИЗМА

Наведена поглавља, аутор је током писања текста, даље расчлањивао на одговарајуће мање подцелине (или подтачке), чиме истиче значај одговарајућих мањх целина у текстовима сваког поглавља (што се детаљно да видети из текста књиге), Зато ћу само кратко изнети неке личне утиске и запажања по овим поглављима не улазећи у детаље описа у појединим (детаљнијим) тачкама текста.

3) „О РАТУ 1 ДЕФИНИЦИЈИ РАТА". Ратови или оружани међусобни сукоби народа различитх вера и народности (или нација) прожимали су (одвајкада) током историје и њихове економске интересе, што је аутор веома добро и јасно нагласио. Аутор је детаљније описао и различите теоријске приступе ратовима, међу којима има и теоретичара, да су 'ратови и корисни' за човечанство (као на пример Малтус). У модернијој историји, нисам нашао ни једног теоретичара са Истока, да је заступао став око корисности ратова (сем што је у пракси долазило до поробљавања људи и пљачке ресурса (као што су то, на пример, радили Авари и Турци Османлије).

Медутим, Запад се у том контексту метода пљачке 'знатно усавршио и организацино напредовао' (НАТО), али остао прилично веран својој 'пљачкашкој и злочиначкој традицији поробљавања' (што је остало још од крсташких ратова, преко робовласништва, па све до данашњих дана (као што су биле НАТО агресије на слободне и независне земље (на пример: СР Југославију, Ирак, Либију и друге). Уосталом, све светске ратове започели су Немци (или они удружени са другима), а кривац им је била 'непокорна' Србија.

4) „РАТОВИ ТОКОМ ИСТОРИЈЕ". оно што се може у потпуности тврдити, а што је став и аутора, неспорно је да су сви ратови током људске историје, а нарочито светски ратови, довели до великих људских жртава, разарања и уништавања инфраструктуре и материјалних добара. Другим речима, сваки пут је уназађен степен резвоја човечанства, па се у многим земљама морало 'кренути из почетка' тако рећи од нуле.

То се посебно односи на Србију, која је током Првог светског рата (1914-1918) нападнута и без своје кривице изгубила, поред материјалних добара), готово 1/3 свог становништва. Слично је било и са Краљевином Југославије у Другом светском рату (1941-1945), у коме су дошла до изражаја Хитлерова, као и зверства и злочини Павелићеве монструм државе НДХ (1941-1945) у усташким логорима (посебно Јадовно и Јасеновац) над српскм живљем, чији злочини се и данас срамотно бројчано умањују.

5) „ЖРТВЕ МЕШТАНА ТРПИЊЕ". Аутор је свој текст посветио жртвама ратова мештана српског села Трпиња код Вуковара, у Хрватској, где је рођен и проживео добар део своје младости. Стога је веома добро и лично познавао многе од тих жртава. Акценат у тексту књиге је дат на жртве у Другом светском рату (1941-1945) и грађанском рату (1991-1995), где је погинуло (у борбама) и страдало на разне друге начине (по верској, националној основи, па чак и издајом) велки број мештана Трпиње.

Ради се о жртвама из Трпиње, њих 73, који су отишли у партизане, током борби погинули и чија имена се налазе уклесана на подигнутом споменику палим борцима у Трпињи (1973). Аутор је пошао од једне племените намере (тезе), да се све жртве рођене у Трпињи (њих 43), а погинуле на другим местима (у борбама и на разне друге начине), једноставно не забораве (а многе од њих нису до сада нигде ни писмено ни усмено поменуте). За многе од њих (борце или цивиле) погинуле на другим местима, пронашао је и навео њихове слике (где је то било могуће), те кратко навео неке њихове личне биографске податке. И у вези с тим треба посебно рећи и истаћи : да слике жртава и текстови личних и породичних података за оне жртве рата (или ратова) о којима се до сада у Трпињи ћутало или није ништа јавно писало и знало, ова књига представља њихов једини и својеврсни трајни 'споменик'.

Поред наведених жртава, аутор је навео и списак од 19 жртава „партизанске дисциплине". То се односи на оне младе и изгладнеле партизане, који су „јако огладнели" убрали неку шљиву или јабуку у туђем воћњаку, (само да утоле глад или чак да преживе), па су због тога неки били чак и стрељани.

Највећи бројни губици људства из општине Трпиња (са још четири села) се односе на жртве усташког логора Јасеновац (1941-1945), њих укупно 404 жртве. Од тога броја, највише је било Рома (342).

6) „О МОГУЋОЈ КАТАКЛИЗМИ И ТРЕЋЕМ СВАТСКОМ РАТУ". Аутор се на крају осврнуо и на најновије догађаје у Украјнини, чије је могуће ширење упоредио са неконтролисаном катаклизмом (поплавом), која (неконтролисано) може проузроковати катастрофалне последице не само по регион (Европу, Русију), већ и по цео савремени свет (нуклеарни рат). Изгледа, да су земље Запада (првенствено Америка и Европа=НАТО) до те мере алаве на природне ресурсе, да заборављају на узроке и последице претходних ратова, почев од крсташких, па до ратова у 20.веку (где је Запад увек био узрочник и агресор), а Србија и Русија нападнуте и са огромним жртвама на страни правде (само број погинулих у Другом светском рату на фронтовима: у Русији био је 26 милона, а Срба (цивила и војника) у борбама, преко 1,5 милиона). Не треба заборавити, а што се историјски јасно види, да су Русија и Србија, као нације и државе, биле увек на „страни правде" (па и победника).

Ова књига на неки начин „исправља" неправду мештана Трпиње према тим и свим жртвама. Било би можда добро, да ово благовремено сазнају и општински „оци", којима је „исправка" неких историјских „омашки" сада већ временски превазиђена, али и веома битна за будући интегритет свих мештана у селу.

По мишљењу војних аналитичара, не би било упутно да Запад и даље наоружава Украјину (поготову да то чине Намачка и Пољска или још неке земље), а да нико од њих на Западу (посебно САД и Велика Британија), не полази од „стварног и правог стања ствари" у Украјини (помажући тако Азовце-неонацисте и не поштујући Минске споразуме). Аналитичари наводе, да постоји реална опасност од нуклеарног рата, чиме би се (кажу за пола сата) „решили" сви ови проблеми (Украјине и НАТО-а), али би вероватно нестао и цео свет у вихору са страшним и пакленим мукама.

7) РЕЗИМЕ УТИСАКА. Нема никакве сумње, да је аутор написао веома интересантно и лично мотивисано дело посвећено ратовима и односу међу људима, државама и континентима на примеру жртава његовог родног села, Трпиње. Освајачки ратови су током историје увек били нехумани, пошто је иза њих најчешће стајала сила, похлепа, отимачина и поробљавање. А иза њих су увек остајале бројне жртве, многе препуштене људском забораву, као што се то десило и у селу Трпињи, са нигде напоменутим жртвама ратова у 20. веку, Према ставу аутора, са којим се потпуно слажем, морало је, а што је пристојно, људски и хумано, да се жртве помену без обзира на њихове узроке страдања.

Па и овај тренутни рат у Украјини, настао је због грамзивости Запада (пре свега светских сила САД и Велике Британије), и непоштовања Минских споразума. Сада исте силе издвајају огроме своте новца (десетине милијарди долара) за помоћ Украјини, што само говори о њиховој великој бризи (али вероватно и озбиљним разлозима као што су на пример: неонацисти, биолошке војне лабораторије (46), утврђења у дугим ходницима под земљом) да евентуално победи Украјина и сакрије 'све тајне' (што је већ и у овој фази тешко очекивати). Поред многих тешкоћа, које се већ сада назиру (поскупљења, инфлација, незапосленост, урушавање привреде, могућа масова глад), имаћемо велику срећу, ако криза и садашњи рат у Украјини не прерасту у неко веће и опасније светско зло, у нуклеарни рат (познат као спржена земља).

То би вероватно и био крај овакве поделе интересних сфера Истока и Запада или још много страшније, крај жвота на планети земљи. Одговорност за ово преузима Запад, пошто су је Русија (и Кина, Исток) на то много пута упозориле. Но, интимно се надамо да ће разум превладати и да до тога најгорег ипак неће доћи.

др Урош Ћурчић
Нови Сад, мај 2022.

мр Срето Батрановић
Ђорђе Прокић: ТРПИЊА КРОЗ ВРЕМЕ И РАТОВЕ

Пажљиви читалац ове студије наићи ће у уводу на расправе о: многим дефиницијама рата као начина људске егзистенције; важним ратовима у свету током историје: античким ратовима, ратовима нове ере, ратовима у 19. и 20. веку и градђанским ратовима. Овај увод у главну тему овог рада аутор је обрадио с тога да би описао положај свога народа у Трпињи, крај Вуковара и цену коју је овај огранак српског етноса морао платити у БИОЛОШКОЈ супстанци у три поледња рата.

Аутор ове књиге зна да су се наши дедови, очеви и браћа у три наврата у последњих 200 година нашли у безизлазној ситуацији. У Аустроугарској су уновачени и силом Закона о мобилизацији сви домаћини и млади, способни за рат, послани на фронт према Србији и Русији. Из тог рата (Великог) својим породицама није се вратило 42 домаћина, кукала им мајка. Остали су на ратиштима, сахрањени широм Европе на бојном пољу или умрли у логорима Чешке, Словачке и Угарске.

Породице остале незбринуте на својој земљи и у туђој држави.

У наредних 20 година у Краљевини Југославији породице су се једва подигле и обновиле и као да су заборавиле на рат и страдања. Краљевина Југославија, разапета националним и идеолошким разликама пукла после само 20 година. Трпињци су знали да ће их задесити судбина из оне песме: Храни сина, мајко, па шаљи војску.

Убрзо долази до окупације Југославије од стране немачког нацифашизма и стварања НДХ. У народноослободилачком рату зачео се и нови тип тоталитарног усмерења, бољшевичког типа, који је обећавао сретнију будућност.

Србима се нудио избор: или у домобране под војничку капу и државну администрацију, или под верску католичку капу у покрштавању, или у партизане под капу хрватске комунистичке партије или у Немачку на присилан рад. Занесени вестима о Октобарској револуцији већина Срба се определила за партизане и заједничку борбу са Хрватима. Многи су отишли и на рад у Немачку. Они који су остали на својим имањима морали су својевољно или присилно отићи у партизане.

О томе су бринули у свим српским селима млади скојевци, теренци.

Ко није с нама, тај је против нас! Сви тоталитарни режими овог света држе се ове пароле без изузетка.

Многа се браћа због ове пароле нису вратила из рата. У Трпињу се није вратило 73 борца. Застали су на ратиштима Славоније и Босне. Многима се ни гроба не зна. Није то било доста. На то се додаје још 54 невине жртве, које су као цивиле хватали по кућама, пољима и шумама, на одстрел.

Но, народни гени самоодржања поново подиже народ из пепела: деца поодрасла, жене и девојке се поудавале и живот је кренуо даље. Подигли су споменик у селу у виду пирамиде с буктињом на врху и на њој исписали све жртве рата да се виде њихови ликови. То стоји насред села 50 година.

Након 50 година дошло време да се напише Спомен-књига о свим жртвама рата. Да се обнови име и презиме, надимак, да се дозна све о породици бораца и жртава рата, да се дозна све о месту и узроку погибије за сваког, све до 8. колена. Тако су наши драги нестали уписани у Књигу мртвих и живих и у наш генетски код.

Да се зна. Зувек, за нас и за сваког добронамерног.

Дирљиви коментари о сваком палом брату. Проверио је аутор ове књиге, сваки податак у документацији: црквеној, административној или у интрвјуима с потомцима. Пронашао је аутор све фотографије да књига добије потпуни документарни карактер. Тако је достигнута висока обрада цивилизацијског кода сваког члана народне целине.

Аутор се у својој студији руководио научном мишљу, српским стајалиштем у оцени: дао је потпуно очишћену слику стања, ослобођену свих идеологија.

У средишту интресовања писца је опис борбе за голи опстанак народа у турбулентним временима.

На споменицима у књизи су слике див- јунака, који су одлетели нетрагом и остали уписани у наш генетски код. Ова књига сведочи о томе: ништа није заборављено и искривљено. Пред вама је на жртвеном столу Спомен књига.

Изгледало је да ће мир трајати и да рата неће бити. Умро је Јосип Броз 1980. И све се одједном променило и обрушило као зграда без темеља. Све је узаврело. Комунистчка партија, основни стуб државе се распала по националном кључу и рат је могао да почне: потпомогнут споља, а дуго припреман изнутра кренуо је без задршке. И опет животи Трпињаца на брисаном простору. Сад Трпињци нису гинули у рату, већ на својим пољима и двориштима. У њих се гађало из снајперских пушака. Опет је за слободу животе положило 50 домаћина. Опет се писац ове књиге нашао у музејима, тражио интрвјуе од разних људи да би дошао до истине. Од гроба до гроба. И ево их и свих на овим страницама у пуном светлу и истини. Пред Богом и људима.

Вечнаја памјат свим несталим!

Многе српске породице су после мирне реинтеграције напустиле своја имања и отишле у своју матичну државу. Осетили су се незаштићени одузимањем државотворног статуса нашем народу у Уставу Републике Хрватске. Снижен им је статус на ниво националне мањине. Срби сматрају да је њихов допринос у очувању државотворности Републике Хрватске у рату од 1941. до 1945. био велики, и да они то нису заслужили. Нема српске породице која није у рату изгубила домаћина или сина.

У „Олуји" Хрватску је напустило преко 250.000 избеглица, без борбе и оружја на својим тракторима, надајући се да им у матичној држави бар неће животи бити угрожени. Број Срба се смањио са 600.000 на 150.000 /3—4%/. Тако се прича о Србиме у Трпињи завршила. Уз Дунав на десној обали задржао се танак слој народа, адекватан броју Хрвата у Србији.

Нека их прати срећа на обе стране Дунава!

мр Срето Батрановић
Нови Сад

проф. Зоран Јакшић

Са задовољством сам прочитао књигу Трпињска страдања у 20 веку која ми је поверена на рецензију.Значај микроисторије, односно прошлости мањих места је веома велик, осветљава разне углове друштвеног, историјског и сваког другог живота једног места. Стога је труд Ђорђа Прокића веома велик и треба га оценити највишом оценом. Господин Ђорђе Прокић, иако је по струци економиста, показао се као аутор у маниру најбоље француске школе Фернана Бродела и других историчара, и микропрошлост Трпиње зналачки ставио у шири контекст трагичних догађаја XX века. Показао је и да познаје методологију, те је на почетку врло концизно приказао историју ратовања од старог века па до данашњих дана. Као добар познавалац материје која се обрађује књига је структурирана у четири поглавља: О рату и дефиницији рата, Важнији ратови у свету током историје,Поименични списак жртава мештана Трпиње и Трећи светски рат – катаклизма.

У првом поглављу аутор даје дефиницију рата и циљеве ратова од праисторије до данашњих времена. Посебан акценат је стављен на то да ратови могу бити герилски, грађански, локални, светски , пропагандни, биолошки. Обрађујући друго поглавље Прокић лапидарно даје преглед ратовања кроз историју, од полулегендарног Тројанског рата, рата који је једини у историји ратовања избио због једне жене до савременог доба и агресије НАТО земаља на Србију.У трећем поглављу Поименични спискови жртава ратова мештана Трпиње аутор нам даје приказ страдање Трпињаца кроз три века. Наводи веома прецизно списак погинулих из Првог светског рата, као и из Другог светског рата. Ова два пописа без сумње имају највећу вредност и представљају не само кључна поглавља књиге него и важан споменик трагичне историје села.

О прошлости саме Трпиње аутор говори у ширем контексту, логичним редом, повезано и систематизовано. Догађаји се локализују у времену и простору уз стална указивања на узрочно –последичну повезаност међу њима. Поуздана процена догађаја заснива се на различитим историјским изворима (научна дела, документарни, картографски и статистички извори, усмена традиција и материјални остаци). У рукопису је описана прошлост завичаја, страдања мештана у току светских ратова и распада Југославије. Што се тиче језичко – стилског обликовања текста, на примерен начин се излажу информације и мотивише читалац за продубљено проучавање материје. Створена је повољна комуникација између читаоца и књиге јер изложени историјски догађаји покрећу позитивне емоције. Сви текстови су високо информативни, читљиви, разумљиви и остварују образовне ефекте.Овде је заступљен специфичан линеарни стил који представља синтезу наративног, дескриптивног и аргументованог приступа. Карактеристичне појединости везане за догађаје, живот људи и страдања људи доприносе квалитету излагања што се посебно одразило на природност, одмереност и јасноћу. У тексту се спретно пореде сећања очевидаца догађаја. Историјске чињенице се на основу различитих историјских извора, тумаче а догађаји препричавају и преплићу. Аутор је пратио догађај у континуитету, односно оним редоследом како су се и одвијали. Посебан квалитет тексту даје успешна временска и просторна повезаност догађања што их чини занимљивијим и стварнијим. Прича о прошлости и страдању Трпињаца (отпусница Михаила Манојловића, спискови погинулих, породичне слике, слике са споменика и надгробних споменика, фотографије

и др.) даје уверљиву и живљу слику о Трпињи. Фотографије личности које су обележиле прошлост села, фотографије објеката, овековечиле су објективну и обухватну слику страдања људи и важних догађања прошлости Трпиње.

Микроисторија Трпиње смештена је у шире оквире и представља реперкусије значајних историјских догађаја и макроисторијских процеса од ратова 19. века до страдања у току распада Југославије. Поменимо да је све то приказано на основу релевантне научне литературе. Посебан акценат аутор ставио је на два и по века нововековне историје села коју је врло систематски проучио.

Због свега горе наведеног најтоплије препоручујем књигу о страдањима мештана Трпиње за објављивање.

Зоран Јакшић
професор историје
Трпиња, 19.09.2022.

ЗАКЉУЧАК

ЗАКЉУЧАК

Ова књига је настала као плод дугог размишљања, почевши још од откривања споменика палим борцима Народно-ослободилачког рата у Трпињи. Тада сам осетио потребу да се на достојан начин обележе све жртве села у минулим ратовима, без обзира на који су начин настрадале. Сматрао сам да један споменик или попис имена погинулих није довољан да се жртве овековече, поготово ако се гледа са веће временске дистанце. Посебно је битно да потомци и млађе генерације могу идентификовати сваку жртву на основу кратке биографије предака и потомака, те личне фотографије и гробног места, где је то могуће. У прилог тога говори и психологија личности и његов профил, који се може сагледати кроз најмање три генерације предака.

С обзиром да се у књизи говори о рату и његовим жртвама, сматрао сам да о њему, као важном друштвеном фенонену, треба рећи неколико битних карактеристика. Као прво наведени су теоретски погледи о појму, врсти и узроцима настанка рата, како би читалац схватио и употпунио своје знање о овом друштвеном феномену, који хиљадама година уништава народе и његове тековине.

Кратка историјска читанка обухвата све важније ратове, по избору аутора, од настанка света, до пре нове ере и после ње. Нагласак и шире образложење дати су за ратове који се тичу или могу бити у вези са блиским народима чији су преци претходили народима Балкана, нама. Исто тако ратови вођени на тлу данашње Србије и јужније, могу бити интересантни, јер су у њима учествовали, сасвим сигурно, и наши преци.

Из анализе свих ратова, од настанка света до данас, изгледа да су поводи увек били исти. Окосница узрока рата увек су биле територијалне аспирације, односно жеља да се освоје туђа подручја ради повећања своје територије, на незаконит начин. Намера сваког рата је поробљавање народа и пљачка материјалних добара, а нарочито националног природног богатства.

Новији ратови, као што су Први и Други српски устанак, Балкански први и други рат, те Први и Други светски рат незаобилазна је тема нашег сећања, јер су у њима пале највеће жртве српског народа и тиме се успорио његов природни наталитет. Друга важност ових ратова лежи у чињеници да је из њих Србија излазила као ослобођена држава. Трећа важност могла би бити везана за спречавање продора ислама у срце хришћанске Европе.

О последњем рату, који се одвијао на подручју бивше Југославије 1991. до 1995. године постоје опречне теорије, јер свака држава настала распадом Југославије има своје виђење, а углавном се своди на тврдњу да је за све крива Србија и Слободан Милошевић. Оркестрирани напади о том питању и данас су присутни, мање више у свим новиим државама, намерно, да са себе баце део кривице која је евидентна. Главну улогу и

кривицу страног фактора у разбијању Југославије, сви свесно пренебрегавају, мада је добро позната њихова работа у том прљавом послу.

Да ли се Трећи светски рат припрема као освета Русији и Србији од стране поражених у Првом и Другом светском рату, никада се не зна. Уколико малоумници стварно желе поново освајање света, треба добро да размисле пре него што донесу одлуку, јер их непромишљеност може довести до потпуног и коначног уништења, а посебно мини државе на балканском полуострву.

Данас се посебно чују гласови за освајање неприступачних територија јужног и северног арктичког пола, ради богатства и стратешких разлога. Не мањка ни фантазија око освајања свемира и блиских планета, па чак и и њихово насељавање. Расправе и теорије о постојању живота на другим планетама као и људских бића на њима не престају. Као да се води борба ко ће први да направи савез са ванземаљцима, који живе на неким имагинарним небеским телима у васиони.

Ова књига је написана са најбољим жељама, но не искључујем ненамерне грешке које су се , можда, поткрале, па молим читаоце да ми опросте. Извори података потичу из сећања мештана и потомака, црквених књига, валидне литературе, али и са интернета, чији подаци нису увек унифицирани и подударни. Но то не треба да збуњује читаоце, јер свако има право на своје виђење историјских догађаја, а права истина има своје стално место.

Такође напомињем да су нека експлицитна имена актера у последњем рату преузета из невелике литаратуре и са интернета онако како су наведена. Ограђујем се ако неки податак није тачан и тиме нанета увреда појединцу. Због опрезности и живих потомака из Другог светског рата за нека имена наведени су само иницијали, а аутор држи пуно име у својој архиви.

Овом књигом желим да подсетим мештане на велике трпињске жртве у 20. веку и да предложим да су за њих сваке године одржи ДАН ПОМЕНА У ЦРКВИ на уобичајен начин, а време помена да одреде надлежне институцији у договору са Црквом.

На крају желим изразити најискреније жаљење што у стварању ове књиге није учествовао мој добри пријатељ, сарадник, врсни писац и заједнички аутор у наше две претходне књиге о Трпињи, господин Мирослав Писаревић. Дубоко верујем да би ова књига била књижевно садржајнија и квалитетнија да су на њој радила два аутора. На нашу жалост Мико нас је напустио крајем 2020. године и тиме, невољно, ожалостио и осиромашио све нас који смо га ценили и волели. Остаће у вечном сећању нас пријатеља, мештана и надасве његове породице и најближе родбине. Нажалост, тако је морало бити?

CONCLUSION

This book was created as a result of long thinking, starting with the unveiling of the monuments to the falling victims of the National-liberation war in Trpinja. Then I felt the need to commemorate in a dignified manner all the victims of the village in the past wars, regardless of the manner in which they died. I thought that a single monument or a list of victims was not enough to immortalize all the victims, especially if viewed from a greater distance. It is especially important that descendants and young generations are able to identify each victim based on a short biography of ancestors and descendants, as well as based on a personal photography and grave site, where it is possible. The psychology of personality speaks in favor of that, as well as its profile, which can be seen through at least three generations of ancestors.

Since the book talks about the war and its victims, and as war being an important social phenomenon, I thought that several important characteristics should be said about it. First, the theoretical views on the concept of war, types and causes of wars are given, so that the reader understands and completes his knowledge of this social phenomenon which has been destroying nations and its heritage for thousands of years.

The short historical textbook covers all the important wars, according to the author's choice, from the beginning of the world, the part before the new era and after it. Emphasis and a broader explanation are given for wars that concern or may be related to close nations whose ancestors preceded the nations of the Balkans, us. Also the wars fought on the territory of today's Serbia and in the south, can be interesting , because our ancestors took part in them for sure.

From the analysis of all wars from the beginning of the world until today, it seems that the causes have always been the same. Territorial aspirations have always been the backbone of the causes of wars, that is, the desire to conquer other nation's territories in order to increase their territory, in an illegal way. The intention of every war is the enslavement of the nations and the plunder of material goods, especially the national natural wealth.

Recent wars, such as First and Second Serbian Uprisings, the First and Second Balkan Wars and First and Second World Wars, are an unavoidable topic of our memory, because the greatest victims of the Serbian nation fell in them and thus slowed their natural birth rate. Another importance of these wars lies in the fact that Serbia emerged from them as a liberated state. And a third importance could be related to preventing the penetration of Islam into the heart of Christian Europe.

There are conflicting theories about the last war that took place in the former Yugoslavia, from 1991 to 1995, because each state that emerged from disintegration has its own point of view, and it mostly comes from the claim that Serbia and President Slobodan Milosevic are to blame for everything. Orchestrated attacks on this issue are still present today, more or less all new countries in the region, deliberately, to dispel part of the guilt that is evident. Everyone consciously ignores the main role and guilt of a foreign factor in the break-up of Yugoslavia, although their work in this dirty business is well known.

Whether the Third World War is being prepared as revenge for Russia and Serbia by the losers in the First and Second World Wars, is never known. If fools really want to reconquer the world, they should better think twice before making a decision, because recklessness can lead to their complete and final destruction, especially the mini-states on the Balkan Peninsula.

Today, voices are especially heard for the conquest of inaccessible territories of South North Arctic poles, for the sake of natural wealth and strategic reasons. There is no lack of fantasy about conquering the Universe and nearby planets, and even plans to inhabiting them. Discussions and theories about the existence of life on other planets as well as human beings on them do not stop. It is as if there is a struggle over who will first to make an alliance with the aliens who live on some imaginary celestial bodies in the Universe.

This book is written with the best wishes, but it does not exclude unintentional mistakes that may have crept in, so I ask the readers to forgive me. Data sources come from memories of locals, church books, valid literature but also from the Internet, whose data are not always unified and consistent. But that should not confuse readers because everyone has the right to their own view of historical events, and the real truth has its rightful place.

I also note, that some explicit names of participants in the last war, were taken from modest literature and from the Internet, as they are listed. I distance myself if some information is not accurate and if it has offended an individual. Due to the caution of living descendants from the Second World War, only initials are listed for some names, and the author keeps their full names in his archive.

With this book, I want to remind the locals of the great victims of Trpinja village in the 20th century and to suggest that a DAY OF REMEMBRANCE be held for them in the local Church every year in the usual way, and that the time of remembrance be determined by the competent institutions in agreement with the Church.

In the end, I would like to express my sincere regret that my good friend, associate, excellent writer and co-author of our two previous books on Trpinja, Mr. Miroslav Pisarevic, did not participate in the creation of this book. I deeply believe that this book would have been more literary and of better quality if two authors had worked on it. Unfortunately for us, Miko has left us at the end of 2020 and thus reluctantly, saddened and impoverished all of us who appreciated and loved him. He will remain in the eternal memory of us, friends, locals and above all his closest relatives and especially his wife Ana, daughter Maja, and son Sasa with his family. Unfortunately that's how it had to be?

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

1. Архив Војводине, *Саопштење о злочинима у Војводини 1941-1944,* књига 2, СРЕМ, свеска 1, Архив Војводине, Прометеј, Нови Сад, 2020
2. Бајић Владислав, *Књига о бамбусу,* Архипелаг, Београд, 1989.
3. Бајић Јово, *Како је покатоличена Западна Херцеговина,* Грађански рат у Хрватској 1991-1995, Зборник радова. 13, Удружење Срба из Хрватске, Српска читаоница *Др Јован Рашковић*, Книн, Београд, Српско културно друштво *Зора*, 2017. (Интернет, ПДФ)
4. Бакотић Луjо, *Срби у Далмацији*, Аполон Ко, Београд, 1991.
5. Богдановић Катарина, *Изабрани живот*: *дневници, есеји, студије и критике,* Књижевни клуб *Катарина Богдановић*, Народна библиотека *Вук Караџић*, Крагујевац, 1986.
6. Брозовић Петар, *Памћење заборава,* Паук, Церна, 2005.
7. Видал Гор, *Рат из снова - Крв за нафту,* Чаробна књига, Београд, 2004.
8. Вулетић Др Душан. - *Судбина културне баштине Срема током Другог светског рата,* Завод за заштиту споменика културе Сремска Митровица, Архив Војводине Сремска Митровица - Нови Сад, 1997.
9. Вишњић Чедомир, *Партизанско Летовање,* Српско културно друштво Просвјета, Загреб, 2003.
10. Ганзер Данијел, *Протузаконски ратови*, Лагуна, 2019.
11. Гулан Бранислав, *С обе стране пакла*, Стилос, Нови Сад, 1996.
12. Гулан Бранислав, *Две стране истине*, Нови Сад, властито издање, 1998.
13. Група аутора, *Тко је тко у НДХ*, Минерва Загреб, 1997.
14. Група аутора, *Ваш лик - наш пут*, Удружење породица несталих и насилно одведених лица 1991-1995, Вуковар, 2004.
15. Давидов Данко, *Огрешење*, Библиотека глас цркве, Шабац, 1986.
16. *Документи о протународном раду и злочинима једног дијела католичког клера*, Загреб, 1946. (Интернет ПДФ)
17. *Дрезденски конгрес КПЈ 1928.* - Комунист, Народна књижара Рад, Београд, 1983.
18. Ђурић Љубодраг, *Сећања на људе и догађаје*, Рад, Београд, 1989.
19. Зборник НОР-а 14/4, Београд, 1985.
20. Иконић Слободан, Анђелковић Бранка, *Случај Славка Докмановића-Каубојски стил,* НИН, 4. јул 1997.
21. Ингулден Кон, *Император - Богови рата*, Знање, Загреб, 2012.
22. Интернет
23. Јефтић Атанасије, *Од Косова до Јадовна*, властито издање, 1987.
24. Казимировић Васа, *НДХ У Светлу немачких докумената и дневника Глеза Хорстенауа 1942-1944,* Народна књига, Београд, 1987.
25. Канадски центар за истраживање глобализације - *Разне студије,* (Интернет, ПДФ)
26. Кашић Душан, *Срби и православље у Славонији и сјеверној Хрватској*, Савез удружења правосл. свештенства СР Хрватске, Загреб, 1967.
27. Клаусевич фон Карл, *О рату,* Војно дело, Београд, 1951.
28. Ковачић Иван Горан, *Јама*, Либер, Загреб, 1974.
29. Копривица-Оштрић Станислава, *Вуковарски конгрес КПЈ*, Институт за хисторију радничког покрета Хрватске, Загреб, 1984.
30. Лазић Душан, *Сремско крваво лето*, Сремске новине, Сремска Митровица, 1982.
31. Лазић Душан и Мајски Брана, *Дудик*, Одбор за изградњу и уређење меморијалног парка Дудик - Скупштина Општине Вуковар
32. Летопис Српске Православне Цркве-Трпиња, *Изводи из МК и брачни парови са потомством*

33. Лешаја Анте, *Књигоцид*, Профит, Загреб, 2012.
34. Ливада Др. Светозар, *Етничко Чишћење*, Прометеј, Нови Сад, 2007.
35. Лиз Мајк, *Силовање Србије*, Бигз, Београд, 1994. (Интернет, ПДФ)
36. Малок Марк, *Велики рисет* (Интернет, ПДФ)
37. Лопушина Марко, Убиј ближњег свог. 3, Народна књига-Алфа, Београд 1998.
38. Макалоу Колин, *Пут части*, Лагуна, Београд, 2003.
39. Мекалоу Колин, *Пут славе*, Лагуна, Београд, 2003.
40. Мештровић Иван, *Иван Мештровић*, Матица хрватска, Графички завод Хрватске, Загреб, 1969.
41. Миланковић Др. Милутин, *Кроз царство наука*, Народна књига, Београд, 1950.
42. Музеј жртава геноцида Београд - *Попис жртава геноцида по местима*
43. Николић Коста, *Нови документи о рату у вуковару*, Институт за савремену историју Београд, 2020.
44. Новак Виктор, *Магнум кримен*, Catena Mundi, Нова књига, Београд, 1989.
45. Општа енциклопедија, Просвета, Београд, 1978.
46. Писаревић Мирослав, *Време и невреме*, властито издање, Београд, 2009.
47. Писаревић Мирослав и Ђорђе Прокић, *Трпиња - Извори постојања,* Књига I и II, властито издање, Београд, 2011, 2016.
48. Платонов Олег, *Зашто ће пропасти Америка*, Алтера, Београд, 1976.
49. Половина Гојко, *Свједочење-прва година устанка у Лици,* Рад, Београд, 1988.
50. Праштало Др. Радојка, *Лажна историја/Стварна историја* (Интернет, ПДФ)
51. Раичевић-Псуњски Велиша, *Хрвати у светлу историјске истине,* ауторско издање, Београд, 1944. (Репринт, интернет)
52. Рачић Ј. Алек, *НАТО агресија још траје*,Светигора, 2018.
53. Реџић Наил, 25. *Бродска бригада*, Војноиздавачки завод, Београд,1976.
54. Ривера Алберто*, Ватиканске убице,* Metaphysica, Београд, 2009.
55. Састанак сионских мудраца - *Протоколи сионских мудраца*, Београд, 2001.
56. Све Славонске бригаде - *Спискови погинулих бораца* (Интернет, ПДФ)
57. Сећања мештана Трпиње и аутора
58. Симоновић Будо, *Огњена Марија Ливањска* (Интернет)
59. Споменица за нижу пучку школу у Трпињи - Изводи
60. Суботић Др. Јован, *Живот др Јована Суботића: автобиографија,* Књиге 1-5, (Интернет, ПДФ)
61. Тадић Јово, *Из дневника једног обавештајца*, Бесједа, Бања Лука, 2019.
62. Тмушић Др Драгољуб, *Сремски фронт 23.10.1944-13.5.1945*., Дневник, Нови Сад, 1987.
63. Умељић Др. Владимир, *Срби и геноцид XX век,* Магна плус, Aschaffenburg, Euro Epistel, 2004. (Интернет, ПДФ)
64. Фич Џенет, *Бели олеандер,* Лагуна, Београд, 2003.
65. Иван Фумић, *Страдање Срба на Козари, с осврtом на страдање дјеце*, Зборник, Злочини геноцида Независне Државе Хрватске на Козари и Поткозарју у Другом свјетском рату (Стр. 129-141), Удружење *Јасеновац - Доња Градина*, Бања Лука, 2014.
66. Хорстенау фон Глез, *Између Хитлера и Павелића*, Православна реч, Београд-Нови Сад, 2013.
67. Хрватски дневник од 20, сијечња 2019., актуалне теме
68. Хрватски Државни Архив, - *Документи Славоније и Барање - Партизански и комунистички злочини* (Интернет, ПДФ)
69. Цветковић Здравко, *17. славонско НОВЈ бригада*, Издавачки завод, Београд, 1978.
70. Шувар Стипе, *Хрватски карусел*, Разлог, Загреб, 2004.

САДРЖАЈ

Увод 5

1. О РАТУ И ДЕФИНИЦИЈИ РАТА 11

1.1. Појам и дефиниција рата 11
1.2. Узроци, карактер и трајање рата 14
1.3. Врсте и циљеви рата 24
Оружани ратови 24
Неоружани ратови 29

2. ВАЖНИЈИ РАТОВИ У СВЕТУ ТОКОМ ИСТОРИЈЕ 35

2.1. Антички ратови – пре нове ере 35
Тројански рат 36
Први свети рат 38
Пунски ратови 39
Пиров рат 40
Грчко-персијски рат 40
Ратови Александра Македонског 41
Цезаров грађански рат 44

2.2. Ратови нове ере 45
Прелаз из античне старе у нову еру–ново рачунање времена 45
Готски ратови 48
Иберијски рат 49
Француски ратови 50
Византијски ратови 50
Крсташки ратови 51
Грађански рат два Јована 55
Стогодишњи рат Енглеске и Француске 57
Крсташки ратови против Османлија и Бој на Косову 59
Амерички рат за независност 63

2.3. Познатији ратови у XIX веку 64
Француски револуционарни ратови и њихов одјек у свету 64
Наполеонови ратови 66
Два српска устанка за нзависност од Турака 70
Мађарска револуција 1848. и буђење националне свести 74
Амерички крађански рат 77
Српско-бугарски рат 79

2.4. Познатији ратови у XX веку – посебно два светска рата 81
Балкански ратови – Први и Други 81
Први светски рат 1914-1918 83
Шпански грађански рат 100
Кинески грађански рат 101
Другу светски рат 102
Ратови на подручју бивше Југославије 1991-1995. 120
Агресија НАТО пакта на Србији – бомбардовање 1999. 125

3. ПОИМЕНИЧНИ СПИСКОВИ ЖРТАВА МЕШТАНА ТРПИЊЕ 131
3.1. Жртве пре XX века 131
3.2. Жртве Првог светског рата 137
3.3. Догађаји у Краљевини између два Светска рата 165
3.4. Жртве Другог Светског рата 177
Жртве борци - према списку са споменика 180
Жртве фашистичког терора и остале жртве Другог светског рата 257
Жртве партизана и преког суда 314
Жртве трпињски Роми 335
Допринос жена у Другом светском рату из Трпиње и околине 347
3.5. Жртаве рата 1991-1995. 349
Мештани Трпиње 352
Остале жртве 407

Рекапитулација жртава ратова 416

4. ТРЕЋИ СВЕТСКИ РАТ – КАТАКЛИЗМА 421

5. ПРИЛОЗИ 433
6. РЕЦЕНЗИЈЕ 489
7. ЗАКЉУЧАК 501

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА 505

Ђорђе Прокић

ТРПИЊА ИЗВОРИ ПОСТОЈАЊА
ТРЕЋИ ДЕО
Жртве ратова у XX веку

Издавачи
Архив Војводине
Нови Сад, Жарка Васиљевића 2А
www.arhivvojvodine.org.rs
Аутор
Нови Сад

За издаваче
Др Небојша Кузмановић, директор Архива Војводине
Ђорђе Прокић

Прелом
Маја Писаревић

Штампа
САЈНОС, Нови Сад

Тираж
300 примерака

ISBN 978-86-6178-127-8

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

908(497.5 Trpinja)

ПРОКИЋ, Ђорђе
Трпиња : извори постојања. Књ. 3, Жртве ратова у хх веку / Прокић Ђорђе. - Нови Сад : Архив Војводине : Ђ. Прокић, 2024 (Нови Сад : Сајнос). - 508 стр. ; 24 cm

ISBN 978-86-6178-127-8

1. Прокић, Ђорђе, 1935- [autor]
а) Трпиња

COBISS.SR-ID 143321097